

Tamalamala: Bible for 1 Corinthians, 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2 Corinthians, 2 John, 2 Peter, 2 Thessalonians, 2 Timothy, 3 John, Acts, Colossians, Ephesians, Galatians, Hebrews, James, John, Jude, Luke, Mark, Matthew, Philemon, Philippians, Revelation, Romans, Titus

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

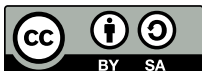
Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Matthew

Chapter 1

¹Ra buk iea,ia ne vona tara na hamone Isu Kristo,tune Devit turane Abraham.²Abraham ia e tamane Aisak,e Aisak ia e tamane Jekop,e Jekop ia e tamane Juda turane hurika turana.³Juda ia e tamane Peres turane Sera.Kinane rua ia e Tama.Peres ia e tamane Hesron,e Hesron ia e tamane Ram.⁴Ram ia e tamane Aminadap,e Aminadap ia e tamane Nason,e Nason ia e tamane Salmon.⁵E Salmon ia e tamane Boas.Rahab ia e kinane Boas ia e tamane Obet,e Rut ia e girihine Obet,e Obet ia e tamane Jesi.⁶Jesi ia e tamane king Devit, Devit ia e tamane Solomon e kinana ia e,girihine Uraia hosi.⁷Solomon ia e tamane Reoboam,e Reoboam ia tamane Abisa,e Abisa ia e tamane Asa.⁸Asa ia e tamane Jehosafet,e Jehosafet ia e tamane Joram,e Joram ia e tamane Usia.⁹Usia ia e tamane Jotam,e Jotam ia e tamane Ahas,e Ahas ia e tamane Hesekaia.¹⁰Hesekaia ia e tamane Manase,e Manase ia e tamane Amon,e Amon ia e tamane Josaia,¹¹Josaia ia a hamone Jekonia,turane hurika turana,na tahuna ri made na bavi iea o Babilon.¹²Muri ne ria rigi dili na bavi o Babilon,Jekonia ia i made manga e tamane Sieltel,e Sieltel ia a hamone Serubabel.¹³Serubabel ia e tamane Abiud, e Abiud ia e tamane Eliakim,e Eliakim ia e tamane Asor,¹⁴Asor ia e tamane Sadok,e Sadok ia e tamane Akim,Akim ia e tamane Eliud.¹⁵Eliud ia e tamane Eleasa,e Eleasa ia e tamane Matan,Matan ia e tamane Jekop.¹⁶Jekop ia e tamane Josep,e Josep ia e girihine Maria,e Maria i podea e Isu erei ni gale a ranga e Kristo.¹⁷Hurika tara a hamone Abraham i lakea ne Devit a hamone ria i ala ravulu taku a polona i va hurika hamone ria,ne Devit i lakea o babilon ria ranga ri ala ravulu taku a polona i va a hamone ria,iea o Babilon valai ne Kristo tara a hamone ria i ala ravulu taku a polona i va a hamone ria.¹⁸A nuverei ne Isu Kristo na tahuna i podea i Maria,ia i maea.Kinana e,Maria,ni habikari ge parani ne Josep,pali muga ne rua rugu parani,Josep i matai maea,a Hanu kiripiripi i rua pali na tamudine Maria a koma.¹⁹Girihine Maria e Josep,ia a bakovi malamala,ia i koi ni haba ni maruhu ne Maria na matane hurika bakovi a ngatavine,lakea ia i luhoi maea ia ge kapiloho ge pea e Maria nahani ge parani vona.²⁰Tahuna ia i luhoi ra maka maki nga,ensel ne ViriDagi i valai i bele vona ne ia i vurenga i ta maea,"Josep,ioe e tune Devit,ioe nahani magege ni bolea e Maria ge manga e girihimu na rana a koma i tabuli pololilo na tamudina,a Hanu Kiripiripi i rua vona.²¹Ia biri podea tara koma bakovi,boro galea a rana e Isu,na rana ia biri bole mule hurika bakovi a ngatavine na sin ne ria."²²Virika maki i bele ni vaka tora teu na ngavane ViriDagi hosi e hurika profet vona bari bele,ri ta maea,²³"Longo,tara sirula erei kimi mahita turana bakovi ma,ia biri sinou biri podea tara koma bakovi,bara ni gale a ranga ia e 'Emanuel.'A vuhuna ni gale i maea,"Deo i made turane teu."²⁴Josep i hadongo na ni mahita i rata manga a hini i taki a ensel ne ViriDagi i takia na ni rata ara ge ratea,i lakea i bolea e Maria manga kunana e girihina."²⁵Pali ia kimi mahita turana ra ngatavine i vano a ngatavine i podea ra tuna bakovi.Lakea i galea a ranga e Isu.

Chapter 2

¹Maria i podea e Isu iea o Betlehem pololilo o Juda na tahuna e Herot ia king. Lakea e hurika bakovi ni lohoka na ni rikena haro ri valai o Jerusalem ri nana maea, ²"Ra koma karaba i bele, ia king ne hurika Juda i made vai? Mateu mete masia na ni rikena haro a hada vona mateu mete valai ni turume puruma vona." ³Tahuna e King Herot i longoa ra ngava iea, ia i luhoi lege turana e hurika tara o Jerusalem. ⁴Herot i kalipopo e hurika hetpris turane hurika bakovi ni lohoka na lo ne hurika Juda lakea i nana ria, "Ne erei a tanga e Kristo a bakovi ni bole mule hurika bakovi a ngatavine ge bele?" ⁵Lakea ri taki maea ia, "Ia biri bele o Betlehem iea o Juda, e hurika profet ri here maea, ⁶Ioe Betlehem, na malala ne hurika Juda, kimi ioe a tanga kiroko hateka komo uka ramu na palane virika tanga dagi ri tahoka rane ria i dagi iea o Juda. Uka. Na rana, ne vomu tara hetman biri bele ia matakari ne hurika tara nau iea o Israel." ⁷Herot i longoa ra ngava iea i kapiloho kunana i gale hurika bakovi ni lohoka ri valai vona i nana ria na ara parava ri masia ra hada i bele. ⁸Ia i rudu ria ri lakea o Betlehem, lakea i taki ria, "Mu vano mu matakana kamumua ra koma kiroko. Tuhuna mu puruvisia pali, mu vakaru a ngava ne nau, iau tara ga valai ga turume puruma vona." ⁹Ri longoa pali a nitana king, lakea ri vano, ra hada ri masia na ni rikena haro i muga ria i para polomeli na ruma i mahita vona koma. ¹⁰Tahuna ri masia ra hada iea ra tamudine ria i vivi dagi hateka. ¹¹Ri dili na ruma ri masia koma turane kinana e Maria. Ri pasike puru ri turume puruma vona. Ri vuka virika pou i tahoka virika maki i dagi hateka ri habi vona gol, sanda kamumu, a paura ni vakabele ni huli mangni noro. ¹²Deo i taki ria na vurena maea nahani rigi hamule ne Herot. Lakea ri ramai a dala tara ri hamule na tanga ne ria. ¹³Hurika bakovi ni lohoka ri vano pali lakea e Josep i vurena i taki maea ia ensel ne ViriDagi, "Pesirike, bolea koma turane kinana moto ha lakea o Isip. Ioe o made o Isip i vano iau ga habi tabu a ngava vomu, na rana, Herot tege rabalakia koma ge mate. ¹⁴Na rodo iea e Josep i pesirike i bolea koma turane kinana to lakea o Isip. ¹⁵To made vonga i vano e king Herot mate. Ra hini nga i bele tege vakatorea tara ngava ia e ViriDagi habia na ngavana profet, "Iau a galea e tugu a bakovi iea o Isip i valai." ¹⁶Herot i pala maea hurika bakovi ni lohoka na ni rikena haro ri tamia, lakea i madihi a hatena. Ia i rudu e hurika nugu maheto rigi rabalaki e hurika koma bakovi kiroko pololilo iea o Betlehem a pida ne ria i rua i puru polotano. Herot i nana kamumu e hurika bakovi ni lohoka na ara parava a hada i bele, na rana, ia i luhoi ni rabalaki hurika koma ri bele na parava iea. ¹⁷Ra ngava iea i ta vona e profet Jeremaea i bele muholi, ¹⁸"Tara ni tangi a ni gale i bele o Rama. Resel i taringi e tuna, lakea kimi ngaru ge tara bakovi o a ngatavine ge tami purua tamudina, na rana, hurike tuna ri mate pali." ¹⁹Tahuna e Herot i mate pali, lakea tara ensel e ViriDagi i valai ne Josep i vurena iea o Isip i takia, ²⁰"Pesirike o bole koma turana e kinana moto lakea o Israel, hurika bakovi rigi rabalaki koma ri mate pali." ²¹Josep i pesirike i bole a koma turane kinana to lakea o Israel. ²²Tahuna e Josep i longo maea e Akilaus i bole murine tamana i bele manga a king ne hurika Judia, ia i mageneg ni lakea vona hini nga. Muri e Deo i habi tabua e Josep ia i vurena, ia i lakea iea o distrik Galili. ²³Ri lakea na tanga dagi o Nasaret. Ra hini nga i vakatora ngavana profet maea, bara ri galea a bakovi o Nasaret.

Chapter 3

¹Vona ra parava iea e Jon na baptais i bele i taki talea velenga kamumu na tanga i uka tahona io Judia i ta maea,
²"puloa tamudine matou, a harikianga ne Deo i valai tabokoi pali." ³Ra bakovi iea e propet Aisaia i ta muga vona,
 "a ngava tara i gale na tanga i uka tahona; Papepurua dala nevone ViriDagi rata kamumu a dala ge bele
 malimali." ⁴E Jon i rodo a varikia ni rata na kulina kamel lakea i rea na rea ni rata na kulina kania. A maki ni kani
 vona a koa turana ame. ⁵E huriki lobo a bakovi a ngatavine io Jerusalem, Judia turana tabeke lobo na naru e Jodan
 ri lakea vona. ⁶Ri takitalea vona a sin ne ria lakea i vahilolo ria na naru e Jodan. ⁷Pali na tahuna i matai e hurika
 Farisi turana maka Sadusi ri valai vona ge vahilolo ria, ia i taki tou, "matou e hurika tuna mata hale, erei taki
 matou ni ha na maka ni mava bari bele?" ⁸Ge vona kanena ra narone matou ni takitaleana sin turana ni pulo
 muholi a tamudi. ⁹Moto nahani luhoi ni ta maea, "E Abraham ia hamone mateu. Iau a ta muholi ne matou maea, E
 Deo i kara ni rata re virika kedo ni bele manga e tune Abraham." ¹⁰A kira i tabuli pali na vuhuna kai. Pali a kai kimi
 vua kamumu bara ni tolo puru ni voroki lakea na kanono. ¹¹Iau a vahilolo matou na naru ni vakasiri maea matou
 moto pulo muholi a tamudine matou moto pe a naru na sin. Pali a bakovi i valai muri nau ia i tahoka nitara i daga
 hateka, ia i polotaro iau pali iau tara kimi iau a bakovi kamumu hateka ni kalohoa padirodo vona. Ia biri vahilolo
 matou na Hanu Kiripiripi turana kanono. ¹²Ia i nugua pok ni pelekado a wit na limana ni kado kamumu a muku
 lakea gara ni ru kadolu na ruma na wit. Lakea Ia biri rungania wit i hale na kanono i uka ni matena. ¹³Isu i pea e
 Galili i lakea na naru e Jodan ge baptaisim e Jon. ¹⁴Pali e Jon i ngaru ni hatekaria; lakea i takia, "Iau bara bole a
 baptais ne vomu; navai o valai ne nau?" ¹⁵Isu i kolia ngavana i takia, "Rua ge bele ge vakatora virika maki e Deo i
 ngaru." Lakea e Jon i rata manga hini ia i taki. ¹⁶Isu i bole a baptais pali lakea i laviriri i pesirike na naru lakea a
 hunu i mataka i puru valai a spirit e Deo i manga tara kadirovo lakea i made langa vona. ¹⁷Tara ni gale i valai na
 hunu i ta maea, "Ra vereva e tugu a koma bakovi, ia iau a ngaru hateka. A tamudigu i vivi hateka ne vona."

Chapter 4

¹ Na tahuna iea, Spirit ne Deo i bolea e Isu i lakea na tanga i uka bakovi vona tege tonia e satan. ² Tahuna ia kimi kani i vano na parava na haro i ravulu va a rodo i ravulu va, ia i vitolo. ³ A bakovi ni toni i valai i bele vona i taki maea ia, "Pali ri ioe ge ioe tune Deo, pali boro taki virika kedo rigi bele manga bret." ⁴ Pali e Isu i koli mulea i ta maea, "Buk ne Deo i ta maea, 'Bakovi keme ge bole a ni mahuri na bret kunana; uka, pali ne virika ngava i valai na ngavane Deo.'" ⁵ Muri e satan i bolea e Isu i lakea o Jerusalem ia a tanga dagi ne Deo i rua polomeli liu na mapana ruma ni vasileki, ⁶ Lakea i taki maea ia, pali re ioe ge ioe tune Deo, ioe o pagi puru, manga hini taki a buk e Deo; "Ia biri rudu e virika ensel vona bara ri matakaro'e bara ri bokoe mege padia kedo a vahamu." ⁷ Isu i takia e satan, "Buk e Deo ia tara i taki maea, 'Ioe nahani tonia e Deo a ViriDdagi vomu.'" ⁸ Satan tara i bole tabua e Isu i lakea vona tara lolo i dagi hateka i vakasiria vona virika tanga dagi vona malala iea turana virika maki kamumu ne ria. ⁹ Satan i taki tabua e Isu maea, "Iau bara habi lobo vomu re virika maki nga pali ri ioe go pasike puru nau go turume puru ne nau." ¹⁰ Lakea e Isu i takia, "Satan, ioe o hatala nau, Buk e Deo i taki, 'Ioe boro turume puruma ne Deo ia ViriDagi vomu boro polotano ne vona kekeri.'" ¹¹ Lakea e satan i pea e Isu, lakea e virika ensel ri valai ri koria. ¹² Tahuna e Isu i longo maea ni nugu tata e Jon ni ru dili na bavi, ia i lakea o Galili. ¹³ Isu i pea e Nasaret i vano i made o Kapeniam. Kapeniam i tabuli na gana dari lomu iea o Galili na malala ne Sebulan turane Naftali. ¹⁴ Ra hini nga i bele ni vakatora ngava ne profet Aisaia. ¹⁵ "Malala ne Sebulan turana malala ne Naftali, dala i lakea na dari vomu i lakea na tabeke tara ne Jodan. Galili ia malala na bakovi na tara ranga." ¹⁶ Hurika tara erei ri made pololilo na uvo ri masia ni para dagi, lakea e hurika bakovi a ngatavine ri mate pololilo na spirit ri made basi ne Deo, polomeli na ni para ni pesirike." ¹⁷ Na tahuna e Isu i vakatubu ni taka ngavane Deo lakea i taki maea ria, "Pe e virika naro hale mua, na rana, Harikinga ne Deo i valai tabukoi pali." ¹⁸ Tahuna e Isu i laho lakea na dari lomu o Galili, ia i matai a makitari i ala rua, Saimon erei ni gale e Pita, a turana e Endru, ru toto a vuko na naru, hurika bakovi ni lakavu a manu. ¹⁹ Isu i pesirike i takii maea rua, "Valai muru muri nau, iau bara tovo marua biri marua bakovi ni bole a bakovi." ²⁰ Laviriri hateka, ru pe maka vuko ne rua ru muri ne Isu. ²¹ Tuhuna e Isu i pea ra tanga nga i lakea na tabeke tara, ia i matai tabu a maki tari i ala rua, Jon ia e tune Jebedi turane turana e Jems. Ria ri made polomeli na aga turane tamane rua e Jebedi to hono kamumua vuko. Tahuna e Isu i gale rua. ²² Lakea i laviriri hateka ru pea a aga turane tamane rua ru muri ne Isu. ²³ Isu i lakea na hini lobo iea o Galili lakea i tovo e hurika bakovi a ngatavine pololilo na ruma ni turume puruma ne hurika Juda, lakea i takitala velenga kamumu na harikinga ne Deo lakea i vaka mahuri e hurika bakovi a ngatavine ri tahoka virika gilanga i kupo na palane ria. ²⁴ Ra ngava iea i nunu maea e Isu i vaka mahuri e hurika bakovi a ngatavine iea o Galili i lakea liu o Siria. Lakea e hurika tara o Siria ri longo ri bole hurika bakovi a ngatavine ri tahoka maka gilanga ni madihi e hurika bakovi a ngatavine ri tahoka spirit hale, turana gilanga ni vakulu, turana vahane ria a limane ria i hale, Isu i vaka mahuri ria. ²⁵ Palulune hurika bakovi a ngatavine ri ramai e Isu, e hurika tara iea o Galili, turane huriki iea o Dekapolis, turane hurika tara o Jerusalem, turane hurika Juda hurika tara ri made na tabekene Joden.

Chapter 5

¹Tahuna e Isu i matai e hurika paluluna bakovi a ngatavine,ia i sike na lolo.Lakea na tahuna ia i made pali,hurika murimuri vona ri valai vona.²Ia i vakatubu ni tovo hurika murimuri lakea i taki maea ria,³Hurika bakovi a ngatavine ri made huluvonga na maki ne Deo ria bara ri vivi,na rana harikinga na hunu ne vone ria.⁴Hurika bakovi a ngatavine ri tangi dodo ria bara ri vivi,na rana Deo bari rata kamumu ria.⁵Hurika bakovi a ngatavine ri ripuru mule ria,ria bara ri vivi na rana bara ri bole a malala karaba.⁶Hurika bakovi a ngatavine ri vitolo ri marohu ni ramai a naro malamala ne Deo ria bara ri vivi,e Deo bari vaka vonu ria.⁷Hurika bakovi a ngatavine ri kara ni dodo e huriki ranga,ria bara ri vivi,Deo bari dodo ria.⁸Hurika bakovi a ngatavine a tamudine ria i matapado ria bara ri vivi,bara ri matai e Deo.⁹Hurika bakovi a ngatavine ri vakalobo a ni vagege turana vabinga ria bara ri vivi,bara ni gale ria e tune Deo.¹⁰Hurika bakovi a ngatavine ri rata naro malamala ne Deo na hini nga ri bole a ni mava ria bara ri vivi,na rana harikinga ne Deo ne ria.¹¹Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri vapuhehe hale ne matou lakea ri rata hini hale ne matou,ri rata maka ngava hale turana ngava tatami ne matou na rana mua mu muri ne nau,mua bara mu vivi.¹²Matou bara moto vivi hale liu,na rana mapane mua i dagi Deo bari habi ne mua na hunu.Na naro i taku hurika bakovi a ngatavine ri made hosi ri rata hale ne hurika profet ranga.¹³Mua a sol na malala.Pali ra sol iea ge uka namikanga,ge navai ia ge kara ni bole mulea namikanga?Keme ge kamumu tabu bara ni voroki puru ni paha loi.¹⁴Mua ni para na malala.Tara tanga dagi meli na lolo keme ge kapiloho.¹⁵Uka tara viri ge namia nipara ge rua na ngavana hole,ia biri ru lanea na hini kavakava,lakea ra nipara iea bari haba nipara pololilo lobo na ruma.¹⁶Rua nipara vomu ge para ne hurika bakovi a ngatavine,ge kara ria bara ri masia naro kamumu vomu biri tahoka a ranga i dagi e tamamu i made na hunu.¹⁷Mua nahani luhoi maea iau a valai ni rata pile a lo o a nitane hurika profet.Iau kama valai ni rata pile ria,pali iau a valai ni vaka lobona.¹⁸Muholi hateka iau a taki matou a hunu a malala bari lobo,i uka tara rana lo pololilo ge velu,ia i kara ni vakalobo virika maki.¹⁹Lakea ri tara keme ge ramai kamumu ra lo lakea ia i tovo e huriki ranga na hini palupu,biri uka ranga pololilo na harikinga ne Deo.Pali ri tara ge ramai kamumu lo ge tovo e huriki ni ramai palupu,ia biri tahoka rana i dagi pololilo na harikinga ne Deo.²⁰Muholi hateka iau a taki matou pali ra naro malamala ne matou kimi rede a naro malamala ne hurika vinara na lo turana Farisi,kama mugu kara ni dili na harikinga na hunu.²¹Mua mu longo pali na tahuna e hurika hamone mua maea,'Nahani rabalaki e hurika bakovi a ngatavine ranga,'lakea,'Pali ri tara ge rabalaki a bakovi o a ngatavine ia bara ni vakapesi na kot.'²²Pali iau a taki matou pali ri tara ge tamudi mava na turana,ia bari bele na kot;lakea tara ge ta na turana'Yoe a lulu yoe a huluvonga!'ia bari lakea na kansol,pali ri tara ge ta,'Yoe a manga'ia bari lakea na kanono na hel.'²³Mavonga re mua mu ngaru ni rata ni habi na alta mua mu luhoi maea a turamu i tahoka ni mava ne vomu,²⁴Pali o taparakia na alta a ni habi vomu.Lakea o vano taro o vakabele ni tamudi taku turana turamu,muri ma boro rata ni habi vomu.²⁵Mua mu vakabele a ni tamudi taku laviriri turana bakovi o a ngatavine ge ngaru ni bole ioe lakea na kot,mege ru ioe na limana jas lakea jas biri habi ioe na polis,bara ni ru ioe na bavi.²⁶Iau a ta muholi ne matou,kama go kara ni pori na bavi ioe boro kara ni koli lobo virika moni o vuluvulu vona.²⁷Mua mu longo pali maea,mua mu parani nahani rata naro ni ngoi.'²⁸Pali iau a taki mua pali re mua mu masia tara ngatavine lakea o nutu vona,mu rata naro ni ngoi turana ngatavine na tamudine mua.²⁹Pali ra matamu na limamu a kanemu i rata mua ni rata sin,pali o sigi talea o vorokia.Pali maga kakaimu lobo ge puru na kanono,ia biri kamumu hateka na tabekena kakaimu i taku biri velu.³⁰Pali ra limane mua kanena i rata mua ni rata sin,pali mu tolokudu talea.Maga kakaine mua lobo ge lakea na kanono,ia i kamumu hateka a tabeke ge taku ge velu.³¹Ngava i tabuli maea,'Pali ra bakovi tara ge pilea e girihina,ia ge habia raukea na parania ge lobo.'³²Pali iau a taki maea mua,bakovi i pe e girihina,tahuna ngatavine kimi ngoi,ia i ratea ra ngatavine i bele manga ngoi.Pali ri tara bakovi ge parani vona ra ngatavine iea muri ne girihina ge pea ra bakovi iea i rata naro ni ngoi.³³Mua mu longo na tahuna hosi maea,'Nahani tatami ni ta muholi hateka ni vakatora ngava,pali mua mu bole lakea ne ViriDagi.'³⁴Pali iau a taki mua,nahani gale a rana hunu ni vakatora mua,na rana hunu ia sia king ne Deo.³⁵Nahani gale a malala ni vakatora ngavane mua,na rana malala a tanga e Deo i ru langa vahana vona,nahani galea e Jerusalem ni vaka tora ngavane mua,na rana ia tanga dagi na King Dag.³⁶Nahani ru a limane mua na gine mua ni vakatora ngavane mua,na rana kama mu kara ni rata tara vumu na gimu ge kea o ge kato.³⁷Pali re mua mu longo pali o longo kunana pali ra ngavane mua i uka pali ge uka kunana.Pali nahani ru langa tabua tara ngava ia i valai ne satan.³⁸Mu longo pali virika ngava,'Pali ri tara ge rata pilea matane mua,pali matou ranga moto rata pilea matana,lakea ri tara ge bipuri a ngine mua,mua ranga mu bipuri ne vona.'³⁹Pali iau a taki mua,nahani kolia turamu i rata rongova ne mua.Pali ri tara ge ubia sivane mua pali o habia sivamu tara nigi ubi.⁴⁰Pali ri tara ge ngarua a wisket mua,ia ge bole mua lakea na kot,pali o rua ge bolea siot ne mua.⁴¹Pali ri tara ge ta tora ne mua ge vano turane mua na mail,mu vano turana na mail ge rua.⁴²Habi ne erei i nana mua,nahani taki uka na viri tara ge vuluvulu ne vomu.'⁴³Mua mu longo pali maea,'Mua mu

ngaru e hurika turane mua nahani rata hale na pile ne mua.⁴⁴Pali iau a taki mua,mua mu ngaru hateka hurika pile ne mua lakea o vasileki na bakovi i rata hale mua,⁴⁵Lakea bara mu bele maea mua e tune tamane mua i made na hunu.Na rana ia i kara ni rata haro i para langa ne hurika bakovi a ngatavine ri kamumu turane hurika bakovi a ngatavine ni rata sin biri rudua vala i boru ne hurika bakovi a ngatavine ri malamala turane hurika bakovi a ngatavine kama ri malamala.⁴⁶Pali re mua mu ngaru kunana e hurika tara ri ngaru mua,ge navai a mapane mua mugu bolea?Hurika bakovi ni bole a takis ranga ri rata naro i palupu?⁴⁷Pali re mua mugu rata kamumu ne hurika turane mua kunana,mua mu luhoi maea mua mu rede huriki ranga,e?Hurika haiden ranga ri rata naro i palupu.⁴⁸Tamane mua na hunu ia bakovi i malamala,lakea mua ranga mu rata naro ge malamala.

Chapter 6

¹Matakari kamumu ioe na hini komo rata naro malamala na matane hurika bakovi a ngatavine rigi matai ioe kama go bole a presen ne Tamamu erei i made na hunu.²Tahuna ioe o habi a moni turana mahala ne hurika matasia,nahani vaki a biugel manga bakovi a ngatavine ni tatami ri kara ni rata na ruma ni turume puruma ne hurika Juda na hini kavakava.Ria ri rata ge dagi a rane ria na matane hurika bakovi a ngatavine.Muholi hateka iau a taki maea mua ria ri bolea pali a presen ne ria.³Pali a tahuna ioe o habi a moni turana mahala ne hurika matasia,nahani rua limamu a maurimu ge pala vona ara maki a limamu a kanemu i ratea.⁴Mavonga mu habi na hini ge kapiloho.Muri e Tamamu erei i matanono na hini kapiloho bari habi a presen vomu.⁵Na tahuna ioe o vasileki,nahani manga e huriki ri tahoka ngutune ria i rua,ria ri ngaru ni pesi bala rigi vasileki na ruma ni turume puruma ne hurika Juda na hini kavakava ge matai ria e hurika bakovi.Muholi hateka,iiau a taki maea mua,ria ri bole a mapane ria pali.⁶Pali a tahuna mu ngaru ni vasileki,dili pololilo na ruma ne mua,o hebia ruma vomu o vasileki ne Tamane mua erei i made na hini kapiloho.Lakea e Tamane mua erei i made na hini kapiloho i matanono biri habi a mapane mua.⁷Tahuna ioe o vasileki,nahani rata ngava ge kupo ioe o rata hosi,manga e huriki keme ria Juda ri kara ni rata,a vuhuna ri luhoi maea a tahuna ri rata ngava i kupo e Deo biri longoa ni vasileki ne ria.⁸Nahani bele manga ria na rana e tamamu i lohoka pali vona ara maki o ngaru ni nanea.⁹Mavonga bara mu vasileki maea,Tamane mateu i made meli na hunu,rua ramu ge kiripiripi.¹⁰O Rua harikinga vomu ge valai.O rua a ni ngaru vomu ge bele na malala manga hini i bele na hunu.¹¹O habia mia a maki ni kani na parava mona.¹²O puga vuroki a naro hale ne mia manga mia mi puga vuroki a naro hale na turane mia.¹³Nahani ru mia na ni toni,pali yoe boro bole mule mia ne virika maki hale.¹⁴Pali re matou motogo puga naro hale ne huriki ranga,lakea e Tamamu na hunu biri puga naro hale mua.¹⁵Pali re mua kamamugu puga a naro hale ne huriki ranga,Tamane mua kamage puga a naro hale ne mua.¹⁶Yau a ta tabu maea,na tahuna komo kani o vasileki,nahani mata matasia manga e huriki a bakovi a ngatavine ni tatami ri rata bala.Ria ri pala hateka ni pulo lae a matane ria lakea ge matakilalea e huriki a bakovi kama ri kani ri vasileki.Muholi hateka yau a taki mua maea ri bolea pali a presen ne ria.¹⁷Pali mua,na tahuna kamamu kani mu vasileki,mu ru a wel na gine mua mu vahilolo a matane mua,¹⁸Lakea bakovi a ngatavine ranga bara ri keri ni matakilala maia kamamu kani mu vasileki.Pali ne Tamane mua erei made kapiloho,turane Tamamu erei matanono na ni kapiloho bari habi a presen ne vomu.¹⁹Nahani rukadolu virika maki kamumu vomu na malala,biri kani a mogo i hale.Hurika bakovi ni panaho ranga bara ri valai ri panaho.²⁰Lakea mu rukadolu a maki mua na hunu,biri uka mogo a ros ge rata pile,lakea keme ge panaho a bakovi ni panaho.²¹Na ara tabeke virika maki kamumu vomu i tabuli,na tabeke nga kunana a tamudimu tara ge tabuli.²²Matane teu ia a ni para na kakaineteu,lakea pali ra matamu i kamumu,pali ra kakaimu biri tabuli na ni para.²³Pali ra matamu i hale,pali ra kakaimu biri vonu na uvo.I maea ra ni para pololilo vomu i uvo,ra uvo iea biri dagi hateka!²⁴Uka tara ge kara ni rata leho na matakari i rua.Na ranga,ia biri koi vona tara i ngarua tara,ia biri rata kamumu na viri tara a viri tara biri rata halea.Ioe kama go kara ni rata leho ne Deo turana maki vona malala iea.²⁵Mavonga iau a taki mua,nahani luhoi hateka ni madene mua,ara mugu kania o mugu ninua.Lakea nahani luhoi hateka kakaimu na ara varikia mua mugu rodoa na kakaine mua.Lakea ra ni mahuri ne mua i rede a maki ni kani a kakaine mua i rede a varikia?²⁶Matai maka kadirovo polomeli na hunu,kama ri kara ni varo ni kalipopo a maki ni kani na ruma,pali e Tamane teu na hunu ia i kara ni habi a maki ni kani.Ioe o rede virika kadirovo polomeli na hunu?²⁷Ioe erei matou i luhoi hateka ge rua tara kila na ni mahuri vona kunana ni made na malala?²⁸Navai mua mu ngaru hateka virika varikia,mu luhoi virika vana garasi na tanga,ri rike.Kama ri kara ni leho kama ri kara ni rata varikia.²⁹Lakea Iau a taki tabu mua,Soloman turana virika maki kamumu vona,ia kama i ru a varikia ge manga plaua.³⁰Pali re Deo ge ru maka varikia vona ra plaua,viri biri tabuli ngane kuduvi bara ri voroki dili pololilo na kanono.Ioe o ngarua ia ge rata ara tabu ge rua varikia vomu,ioe o tahoka a ni luhoi tora vomu i kiroko?³¹Mavonga nahani luhoi lege ni ta,"Teu tege kani ara?"O Tege ninu ara?"O i vai a varikia tege rodoa?³²Hurika bakovi kama ria Juda ria bara ri vorokana virika maki.Tamane teu na hunu ia i pala vona ara maki te ngarua.³³Pali o vorokana taroa harikinga ne ViriDagi lakea o ramai a naro malamala vona,o muri vona biri habi vomu virika maki.³⁴Lakea,nahani luhoi hateka parava kuduvi,kuduvi i tahoka paravana.A parava takutaku i tahoka ni mava vona.

Chapter 7Nahani luhoi kado a narone hurika bakovi ranga,lakea e Deo keme ge luhoi kadoa naromu.

²Na naro ni luhoi kado e hurika bakovi ranga,na ni luhoi kado i palupu kunana,Deo biri rata naro i palupu kunana ni luhoi kado ioe.³Navai ioe o mata vona muku kiroko pololilo na matane hurika turamu,pali ioe komo mata kilalea a muku dagi i tabuli pololilo na matamu.⁴Navai go taki maea turamu,'Rua iau ga rata voroki a muku kiroko pololilo na matamu,'pali ioe komo rata vorokia muku dagi i madoko na matamu?⁵Ioe a bakovi ni tatami! Ioe o rata voroki taroa a muku dagi i madoko mule na matamu,lakea na parava boro mata kamumu,ngane boro kara ni rata voroki a muku kiroko i tabuli pololilo na matana turamu.⁶Nahani haba maki ge holi ge lakea na ligo nahani voro a kedo i dia hateka ge lakea na matana boro.Maga ri pahalo i na vahane ria biri makeve kiroko.⁷Ioe o nana biri habia ne vomu.Ioe boro vorokanea boro bolea.Ioe o tutulidia nihebi biri mataka ne vomu.⁸Ne hurika bakovi erei ri kara ni nana,ia i kara ni bolea,turana bakovi ia i vorokanea,ia biri masia,lakea erei a bakovi i tutulidi a nihebi,nihebi biri mataka vona.⁹Erei ne mua,pali re tumu ge nana na bret,go haba kedo vona e?¹⁰O ge nanoe na manu,go haba mata vona?¹¹Mavonga re,mua mu kara ni rata naro hale,pali,mua mu kara ni habi a maki kamumu ne tune mua,i manga kunana e tamane mua i made na hunu biri haba maki kamumu ne mua erei ri nanea?¹²Mavonga pali,ara maki ioe o luhoia hurika bakovi a ngatavine rigi rata ne vomu,ioe o rata muga naro ge palupu ne ria ranga,ra hini nga a lo e Deo turana nitane hurika profet.¹³Mua mu ramai a dala ge lakea na nihebi kiroko.Dala i lakea na nihebi dagi,biri bole lakea ioe na tanga hale,i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri kara ni ramai ra dala iea i dagi.¹⁴Pali a nihebi na ni mahuri i kiroko hateka,a dala ni ramai i madihi hateka,pali a tara papote bara ri kara ni ramai.¹⁵Matadoko ne hurika profet tatami,erei ri rodo a varikia ne hurika sipsip polovavo,pali muholi pololilo ne ria i manga ligo i wel.¹⁶Ioe boro mata kilala a narone ria.Pali i kara ne hurika bakovi a ngatavine ri bole a maki ni kani na kai a wain na mota i tahoka tupina o a fik na kukuni i tahoka ni makaruna.¹⁷Na dala i taku kunana,virika kai kamumu,biri vua kamumu,pali na kai i hale biri vua i hale.¹⁸Virika kai kamumu keme ge kara ni vua hale,palupu manga,virika kai i hale keme ge kara ni vua kamumu.¹⁹Virika kai lobo kama ri kara ni vua kamumu,Ia bara ni tolo voroki ni rungani na kanono.²⁰Mavonga muri,biri ioe boro masia ia biri vua boro masia kanena.²¹Keme hurika bakovi a ngatavine erei ri kara ni gale a ragu,Viridagi,Viridagi,ga ri dili na harikinga na hunu,uka.Pali erei e hurika bakovi a ngatavine ri kara ni ramai a ni ngaru e Tata ria bara ri dili na hunu.²²Kupo e hurika bakovi a ngatavine bara ri takau na parava iea maea,Viridagi,Viridagi,mia mi rata leho na profet na ramu,na ramu kunana mia mi lilitala spirit hale,na ramu kunana mia mi kara ni rata maki lobo?²³Na parava iea bara takitala kava maea mua,Iau kama pala ne mua! pagitala ne nau,mua bakovi ni rata naro hale!²⁴Lakea erei e hurika bakovi ri longo toto a ngavagu ri ramai i manga bakovi ni lohoka erei i rata langa ruma vona na kedo.²⁵Tahuna i boru a vala i tua naru i valai,a vilu i valai vona ra ruma iea,pali a ruma kimi mapuka,na rana a ruma i pesi langa na kedo.²⁶Pali e hurika bakovi kama ri longo a ngava rigi ramai,i manga bakovi i uka ni luhoi kamumu erei i rata ruma vona langa na hire.²⁷Tahuna a vala vilu i valai turana naru i tua ra ruma iea i mapuka hale liu.²⁸Ia i valai na tahuna e Isu i vakalobo a ni ta,hurika tara a bakovi a ngatavine ri turutu hale liu vona ni vara vona,²⁹Ia i ta manga bakovi i tahoka pede,turana ni tora kimi manga bakovi na lo.

Chapter 8

¹Tahuna e Isu i hamule puru na lolo,i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri muri vona.²Lakea,tara bakovi i tahoka gilanga patala i valai vona i pasike puru lakea i ta,"Viridagi,pali ri ioe o ngaru,pali o valai o ratau ga matapado."³Isu i toto rike limanga i nugua i ta,"Iau a ngaru ni rata maea,ngane ioe o mahuri."Laviriri hateka gilanga patala i pea i vano lakea ia i mahuri.⁴Isu i taki maea ia,"Nahani ratea na bakovi tara ngava.Ioe o vano vakasiri mule ioe na pris o habi a ofa manga hini i taki e Moses,manga ni vakasiri i lakea ne ria."⁵Tahuna e Isu i dili lakea o Kapanem,tara komanda na nugu maheto i valai ne vona i nanea,⁶lakea i ta maea,"Viridagi,tara voravora nau i giloa i paralais i hataki a ni madihi i mahita pololilo na ruma."⁷Isu i taki maea ria,"Iau bara valai a vaka mahuria na gilanga vona."⁸Ra komanda na nugu maheto i ta maea,"Viridagi,kimi iau a bakovi kamumu,ioe go dili valai na ruma nau,ioe o ta kanana biri mahuri a voravora nau.⁹Na rana,iau kunana a bakovi erei tahoka pede,lakea a tahoka e hurika nugu maheto iau a kara ni matakari ria.Iau a taki a nugu maheto ni vano ia biri vano,lakea iau a kara ni takia tara biri valai ia i kara ni valai na voravora nau,iau bara ta ni rata maea bara ri kara ni rata."¹⁰Tahuna e Isu i longoa ra ngava,ia i vivi hateka lakea i ta maea ne hurika bakovi a ngatavine erei ri ramai ia,"Muholi hateka,iau a taki mua,iau kama masia tara erei ge tahoka ni luhoi tora pololilo o Israel."¹¹Iau a taki mua,kupo e hurika bakovi a ngatavine bara ri valai maea na tabekena ni rikena haro turana tabeke ni puruna haro bara ri made ri malo turane Abraham,Aisak turane Jekop na harikinga na hunu."¹²Pali bara ri voroki maka koma na harikinga biri lakea na tanga i uvo hale liu hateka,lakea bara ri tangi ri kani mule a ngine ria."¹³Isu i takia ra komanda na nugu maheto,"Ioe vano!Ara o luhoi torea,ia biri bele ne vomu."Lakea ra voravora i bole liu a ni mahuri vona na tahuna iea."¹⁴Tahuna e Isu i dili na ruma e Pita,ia i masia kinane girihine Pita i bolea gilanga,i gutu a kulinga i mahita."¹⁵Isu i nugua limanga lakea gilanga i pea."¹⁶Tahuna a malunga i valai,hurika bakovi a ngatavine ri bole huruka bakovi a ngatavine ri tahoka spirit hale ri valai ne Isu.Ia i lilitala virika spirit hale na ngava kunana lakea ia i vaka mahuri e huriki ri giloa."¹⁷Ngane na dala iea kunana,ia i vakatora virika ngava ne profet Aisaia lakea i ta,"Ia kunana i bole gilanga ne teu i rata voroki a ni mava ne teu."¹⁸Tahuna e Isu i matai maea i kupo e hurika tara bakovi a ngatavine ri pesi halua,ia i pea tabeke nga i lakea na tabekena dari iea o Galili."¹⁹Lakea tara bakovi ni lohoka na lo i valai i ta maea,"Vinara,iau bara muri vomu na ara hini ioe o lakea vona."²⁰Isu i taki maea ia"Virika ligo ri matavureki i tahoka dupine ria turana kadirovo ri tahoka ruma ni mahita,pali a tuna Bakovi i uka ruma ni mahita."²¹Tara ne hurika murimuri i pesirike ia i ta maea,"Viridagi,o ru iau ga tanu taroa e tata ga muri."²²Pali e Isu i taki maea ia,"Muri ne nau o ru e huriki ri mata rigi tanu e hurika bakovi ri mate."²³Tahuna e Isu i rike na bout,hurika murimuri vona ri muri ri rike turana na bout."²⁴Lakea i laviriri hateka,a vilu dagi turana vala i rike polomeli na dari,lakea dari i katagua bout.Pali e Isu i tabana ni mahita."²⁵Hurika murimuri ri valai vona ri vangoa ri takia,"Viridagi,kori mia,bara mi mate ngane!"²⁶Isu i taki ria,"Navai mu maegeng,niluhoi tora mua i kiroko hateka e?"Lakea ia i takia vilu turana dari i puru a malilo.Lakea virika maki ri kamumu tabu."²⁷Lakea hurika bakovi nga ri vivi ri ta maea,"Ra bakovi iea ia erei a vilu dagi turana dari ru longo totoa ngavana?"²⁸Tahuna e Isu i valai i bele na tabeke tara na tanga dagi ne hurika Gadarins,bakovi i rua ru tahoka spirit hale tou to vakorokoro.Ru pagitala na tanga ne hurika bakovi ri mate pali ru gigipotu ru ta halehale,ge uka tara bakovi ge ramaia ra dala iea."²⁹Pali,ru kura palupu ru ta maea,"Maria miri rata ara ne vomu,Tune Deo?Ioe o valai koea ni rata pile mateu,parava maria i tabana?"³⁰Na tabeke nga,kimi basi hateka ne ria,kupo virika boro ri kani vonga."³¹Virika spirit hale ri taki e Isu ri ta maea,"Pali ri ioe go lili mia,lili mia migi dili na dari,"³²Isu i ta,"Mu valai mu vano!"Virika spirit hale ri pagitala ne rua ri dili na boro;lakea maka boro ri nunu puru na lolo ri pori na dari ria lobo ri mate pololilo na dari."³³Hurika bakovi ri kara ni matakari virika boro nga ri nunu dili na tanga dagi ri vakalongo ne virika maki i bele,na rana a vuhuna i bele na bakovi rua ru tahoka spirit hale."³⁴Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri pea ra tanga dagi ri vakorokoro e Isu.Lakea na tuhuna ri masia,ri nanea ge pea tanga ne ria ge vano.

Chapter 9

¹Isu i rike vona tara bout,i lakea na tanga dagi vona.²Ge matai,hurika bakovi ri kalohoa tara bakovi i giloa ri kalohoa na moke i valai ne Isu.Ra bakovi iea i tahoka gilanga na tuhana.Isu i masia ni luhoi tora ne ria lakea ia i takia bakovi i tahoka gilanga maea,"Tugu ioe boro vivi na rana,iau a puga voroki pali a sin vomu."³Masia,ranga bakovi ni rata lo ri ta mule ne ria maea,"Ra bakovi ia i ta biu e Deo."⁴Isu i lohoka pali vona ni luhoi ne ria lakea ia i ta,"Navai mu tahoka niluhoi hale na tamudine mua?"⁵Ara i maluvi ni taki,'Iau ga puga voroki a sin ne mua o mugu pesi mugu laho?'⁶Pali mua bara mua lohoka maea Tune Bakovi Dagi kunana i tahoka ni tora dagi na malala ni puga voroki a sin ne hurika bakovi..."Isu i taki maea ra bakovi i giloa,"Pesi,lakea o bolea moke vomu o lakea na ruma vomu."⁷Ra bakovi iea i pesi i lakea na ruma vona."⁸Tahuna e hurika tara a bakovi a ngatavine ri masia ra hini nga,ria ri turutu ri kavurikea rane Deo,na rana ia i habia ra ni tora dagi ne hurika bakovi."⁹Tahuna e Isu i pea hini nga i vano,ia i masia tara bakovi a nara e Matya.Ra bakovi iea ia i made na ruma ne hurika bakovi na tekis.Isu i taki maea ia,"Valai o muri nau."Lakea i pesirike i muri vona."¹⁰Tahuna e Isu i made na ruma i ngaru ni kani,i kupo e hurika bakovi na tekis turane hurika bakovi a ngatavine ni rata sin ria ranga ri valai ri kani turane hurika murimuri vona."¹¹Tahuna e hurika Farasi ri matai ra hini nga,ri pesirike ri taki e hurika murimuri e Isu maea,"Navai a taua mua i kani turane hurika bakovi a ngatavine na sin turane hurika bakovi ni bole a tekis?"¹²Tahuna e Isu i longoa ra ngavane ria ia i koli maea,"Hurika bakovi kama ri giloa, kama rigi matai dokta,pali hurika bakovi ri giloa ria bara ri matai a dokta."¹³Mua mu vano mu tovoa ara ngava nau a ratea.'Iau a ngaru hateka ni dodo,kama nihabi.'Na rana,iau kama valai ne hurika bakovi erei ri luhoi maea ri malimali ne hurika bakovi na sin rigi ta dodo na sin ne ria."¹⁴Muri e hurika murimuri e Jon ri valai ne Isu ri taki maea ia,"Navai mia turane hurika Farasi mi pea maki ni kani mi vasileki,pali e hurika murimuri vomu kama ri kara ni rata maea?"¹⁵Isu i taki maea ria,"Pali e hurika bakovi erei ri valai na vaponga na ni parangi ri made na ni dodo na tahuna a bakovi ni parangi i made turane ria?"Pali a tahuna biri valai ra bakovi ni parangi biri pe ria i vano,na tahuna iea ngane bara ri pe a maki ni kani ri vasileki."¹⁶Uka tara bakovi ge kara ni rua tara tabekena mavidana lavalava karaba polomeli na varikia hosi,na rana ra tabekena lavalava iea biri mavida biri ratea varikia i mavida hateka."¹⁷Lakea i uka tara bakovi ge kara ni rua wain karaba na kulina wain hosi.Pali raga ri rata maea kulina wain biri mavida i hale lakea biri maguru viliha.Pali ri kara ni ru a wain karaba na kulina wain karaba bara ru tabuli tabaka."¹⁸Tahuna e Isu i leho ni taki ria ne virika maki nga,tara mugamuga i valai i pasike puru vona.Lakea i taki maea e Isu,"E Tugu a koma ngatavine rangane i mate pali,Plis o valai o ru langa limamu vona ge mahuri mule."¹⁹Lakea e Isu i pesirike i muri vona,turane hurika murimuri vona."²⁰Na tabeke nga,tara ngatavine erei i tahoka a gilanga ni dara polopolo i vano i bele na pida i ravulu taku a polona i rua.Lakea i muri na bitone Isu i nugua a harena varikia vona."²¹Ra ngatavine iea i taki mulea i ta maea,"Pali ri iau bara nugu kunanea harena varikinga vona,iau bara mahuri."²²Pali e Isu i puloa i masia i takia,"Koma ngatavine,nahani maegeng na rana niluhoi tora vomu i ratoe o mahuri."Lakea ra ngatavine iea ia i mahuri liu vona ra parava iea."²³Tahuna e Isu i dili na ruma na mugamuga iea,ia i matai e hurika bakovi na musik turane hurika bakovi a ngatavine ri rata rihiva i kupo."²⁴Ia i taki maea ria,"Vano basi vona ra koma ngatavine kiroko ia kimi mate ia i mahita."Pali ri nongo vakia ri ta biua."²⁵Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri pagitala polovavo na ruma,Isu i dili lakea i nugua limana koma ngatavine kiroko lakea i hadongo."²⁶Ra nuverei vona i lakea lobo vona ra tanga iea."²⁷Tahuna e Isu i pea ra tanga iea i vano a bakovi rua ru kepa ru muri vona.Ru galea ru takia,Tune Devit,dodo maria."²⁸Tahuna e Isu i dili pololilo na ruma,ra bakovi nga ru muri vona lakea e Isu i taki maea rua,muru luhoitara maea iau ga vaka mahuri marua."Lakea ru koli maea ia,"ye o Viridagi."²⁹Lakea e Isu i rua na matane rua limana i ta,"Rua ge bele manga hini muru luhoi tora vona,"³⁰Lakea ru matapara.Muri e Isu i taki rua i ta maea,"Muru nahani takia tara bakovi vona ra hini nga."³¹Pali rua ru vano ru taki e hurika bakovi na hini nga na ara maki i bele ne rua."³²Tahuna ru vano,tara bakovi i ngavarubu i tahoka spirit hale pololilo vona,hurika bakovi ri bole vilia ne Isu."³³Tahuna a spirit hale i pagitala na ngavana bakovi i ngavarubu,ia i ta,hurika bakovi ri turutu haleliu vona ra hini nga ri ta,"Mia kama mi masia hosi a hini nga ge bele o Israel."³⁴Pali e hurika Farasi ri ta,"Matakari ne hurika spirit hale ri habia ne vona ni tora ni lilitala spirit hale."³⁵Isu i lakea na tabekena tanga lobo turana tanga dagi.Ia i leho ni haba vinara na Sios ne ria.Ia i takitala velenga kamumu na harikinga ne Deo,lakea ia i vaka mahuri e huriki na gilanga lobo."³⁶Tahuna ia i matai e hurika bakovi a ngatavine ri kupo,a tamudina i dodo ria na ranga,ri kaloho a ni mava i kupo ri matasia hateka.Ri manga sipsip i uka tahona."³⁷Lakea e Isu i taki e hurika murimuri vona i ta maea,"Maki ni kani i kupo haleliu,pali e hurika voravora ni bole kimi kupo."³⁸Mavonga mu vasileki kupo ne ViriDagi erei a tahona maki ni kani,Ia biri rudutala hurika voravora bara ri kupo bara ri vano ni bole a maki ni kani."

Chapter 10

¹Isu i gale e hurika murimuri vona ri ala ravulu taku a polona i rua ri valai turana lakea Ia i habi langa pede ne ria na maka spirit hale,ne ria rigi lili tala,lakea ni vaka mahuri virika maki hale i kara ni vaka bele a gilanga turana gilanga ranga.²Maka rane hurika murimuri vona ri ala ravulu taku a polona i rua.Ni mugane tou a murimuri e Pita,(A rana tara e Saimon)turane Andru turane turana e Jems tune Jebedi pali e Jon a turana,³Filip,turane Batalomi,turane Tomas,turane Matyu erei a bakovi ni bolena tekis hosi turane Jems tune Alfius,turane Tadius,⁴Simon iea o Jilot turane Judas Iskariot erei muri biri habi e Isu na limana pile.⁵Isu i rudu tala ra murimuri vona nga i ala ravulu taku a polona i rua to vano.Ia i tovo tou i taki tou,"Matou nahani lakea vona tara tanga ne hurika haiden ri made vona,nahani mugu dili vona tara tanga dagi ne vone hurika Samaria.⁶Pali matou moto lakea na maka sipsip ri velu iea o Israel.⁷Na tahuna matou moto vano,vakalongo moto ta,'Harikinga na hunu i valai tabukoi pali.⁸Vaka mahuri e hurika bakovi ri giloa, tulipesi rike e hurika bakovi ri mate,o pelekado e hurika bakovi ri tahoka gilanga patala,lakea mu valilitala maka spirit hale i tabuli na maka bakovi.Moto bole tavulea mavonga moto habi tavulea.⁹Nahani bolea tara gol o a silva o a moni pololilo na pou matou.¹⁰Nahani bolea tara hole go vano turana ge turana varikia o a sendal o ge turana kodo ne matou ni laho,erei a voravora ge bole a maki ni kani na leho vona.¹¹Erei a tabekena tanga dagi o a tanga matou moto lakea vona,vorokanea bakovi erei ge kara ni bole matou,bara mu made vona ruma iea muri ma bara mu vano.¹²Tahuna mu dili vona tara ruma,mu haro ne hurika bakovi pololilo na ruma.¹³Pali ra tara na ruma rigi longo ne mua mugu made pololilo ne vona,rua ni tamudi puru ma ge polomeli ne vona.Pali ra tara nga kama ri bole mua,bole mulea ni tamudi puru ma matou.¹⁴Ne hurika tara nga kama rigi bole mua mugu vano,o kama ri longo mai a virika ngavane mua,na tahuna mu pea ra ruma iea o a tanga dagi mu vano,mu puraki voroki a habulo na vahane mua.¹⁵Iau a ta muholi ne matou,a parava na kot e Deo,ani mava dagi i bele vona ra tanga dagi biri polotaroa ni mava i bele pali na malala ne Sodom turane Gomora.¹⁶Masia,iau a rudu tala matou na koropalane virika ligo na robo manga sipsip.Moto made manga mata i tahoka ni lohoka kamumu ni rata maki,pali moto manga balu kimi rata naro ni pitei lae.¹⁷Moto matadoko vona e hurika bakovi a ngatavine.Bara ri habi mua na maka kaunsel bara ni lagu mua pololilo na maka ruma ni vasileki ne tou.¹⁸Ne nau kunana,muri bara ni habi mua na matana maka gavana turana king,bara moto manga ni bole kori na ragu ne tou,turana e huriki kama ri lohoka na ngava.¹⁹Tahuna rigi habi mua na limane ria,mu nahani luhoi lege na ngava mugu taki o na dala mugu ta.Na rana,bara mu tahoka ngava ni rata na tahuna iea.²⁰Na rana,kama mugu ta,pali a Spirit ne tata erei bari ru a ngava na ngavane mua.²¹Turamu biri habi mule ioe na limane hurika pile bara ri rabalakia i mata,tamana bari rata ne tuna lakea e hurika koma ri pesirike ri vaubi turane tamane ria kinane ria bara ri rabalaki ria ri mate.²²Hurika bakovi a ngatavine bara ri marikoi ne mua,na rana a ragu i tabuli ne mua.Pali a bakovi i made tora i vano na harena ia bari bole a ni mahuri vakaroro.²³Tahuna ri ratahaloe na tanga dagi,halakea na tanga dagi tara,na rana Iau a ta muholi hateka ne matou,Tuna Bakovi bari valai na tahuna kama mu lakea lobo ma na tanga dagi iea o Isreal.²⁴Tara murimuri kimi dagi ge polotaroa vinara vona,lakea tara voravora keme ge polotaroa matakari vona.²⁵Murimuri ia ge kara ni bele manga vinara vona,lakea ra voravora ia i kara ni bele manga matakari vona.Pali re ria rigi gale maea tahona ruma ia e Belsebul,biri uka liu pali re ria rigi galea ra rana vere a ne hurika bakovi erei ri made pololilo vona ra ruma iea!²⁶Mavonga mu nahani mangenge ne ria,na rana maki tara i kapiloho kama rigi kara ni tabuli kapiloho,lakea tara maki kapiloho keme ge tabuli kapiloho.²⁷Ara ngava mu longoa na kururodo,mu ta vona na haro ara maki mu longo i kiroko hateka,mu takitala polomeli na mapana ruma mua.²⁸Nahani mangege na bakovi ge rabalakia ra kakaimu,pali bara mu mangege na bakovi erei i kara ni rabalaki a kakaimu turana hanitumu pololilo na kanono.²⁹Huriki kama ri lohoka ni habi vakuloi a kadirovo kiroko i rua na moni?Pali i uka tara ne ria kadirovo kiroko ge mate tavula pali re tamana keme ge lohoka.³⁰Pali e Tamane mua i gi lobo pali,maka ivu na gine mua.³¹Mu nahani mangenge,na rana mua mu dia hateka,polotaro ra maka kadorovo kiroko nga.³²Lakea hurika bakovi erei ri vakalongo a ragu na matane hurika bakovi a ngatavine,ia tara bara vakalongoa na matane Tata,erei i made na hunu.³³Pali a bakovi erei i rihiloloa ragu na matane hurika bakovi a ngatavine,Iau tara bara rihilolo a rana ne Tata i made na hunu.³⁴Mu nahani luhoi maea Iau a valai ni haba ni tamudi puruma na malala.Iau kama habi a ni tamudi puruma ge valai,pali Iau a bole vilia bainat.³⁵Iau a valai ni rata koma biri ia pile ne tamana,pali a koma ngatavine biri ia pile ne kinana,pali e kana ngatavine biri ia pile ne hivana.³⁶Hurika pile na bakovi taku, erei a tara bara ri made na ruma ne vona kunana.³⁷Bakovi erei i ngaru hateka tamana turane kinana muga ne nau,kama ge bele manga murimuri nau,lakea a bakovi tara i ngaru hateka e tuna koma bakovi o tuna koma ngatavine muga ne nau,ia kimi kara ge bele manga murimuri nau.³⁸Bakovi erei kimi kalohoa bolo vona ge muri nau,ia kimi kara ge ia murimuri nau.³⁹Bakovi erei i rata ni mahuri vona i bele kamumu biri velu muri ma ni mahuri vona.Pali ne nau,tara bakovi erei i pea ni muhuri vona ne nau muri ma biri bolea ni mahuri

vona.⁴⁰Bakovi erei bole mua,ia i bole iau,lakea erei a bakovi i bole iau,ia i bole a bakovi erei rudu iau a valai.

⁴¹Bakovi erei bolea tara profet,na rana ra bakovi iea ia profet,biri bole a mapana profet.Lakea bakovi erei i bole a bakovi i malamala,na rana ra bakovi iea ia i malamala,biri bole a mapana ia i malamala.⁴²Erei e hurika bakovi ri haba kap na naru i piu ne hurika koma kiroko nga,na rana ra koma iea ia i made manga murimuri nau,muholi hateka iau a taki mua,i uka tara dala ra bakovi iea ge pea mapana.

Chapter 11

¹Tahuna e Isu i haba ngava ni ta tagari pali,ia i pe ria i vano i lakea ne virika tanga dagi ni tovo ria ni takitala ngava.²Jon na baptais i made pololilo na bavi lakea i longo ranga maki e Isu i rata,lakea ia i vakarua tara ngava turane hurika murimuri vona³Lakea i ta maea,"Ri ioe ioe kunana o metege dava tabua bakovi tara ge valai?"⁴Isu i koli i ta maea,"Mu vano mu takia e Jon na baptais na ara maki mu matai mu longo."⁵Hurika bakovi ri kepa ri matapara tabu,hurika vaha hale ri laho tabu,hurika bakovi ri tahoka gilanga patala ri mahuri,hurika bakovi ri vou ri longo,hurika bakovi ri mate ri mahuri mule lakea ri taki hurika bakovi a ngatavine na velenga kamumu.⁶Hurika tara erei iau kama rata hale,ria bara ri vivi."⁷Tahuna e hurika bakovi nga ri vano pali,Isu i taki e hurika bakovi a ngatavine na nuverei ne Jon na baptais,"Mua mu lakea na tanga tavula ara mugu masia,tara kukuni na naru i rata vorikia vilu e?"⁸Pali ara maki mugu mataia,tara bakovi i bagetu na varikia mata kamumu?Hurikia bakovi ri bagetu na varikia kamumu ri made na ruma na king.⁹Pali ara o vano go mataia,tara profet?E,iau a takoe,ia i polomeli hateka ne hurika profet.¹⁰Ra bakovi iea erei ni here pali,"Masia,iau a rudua bakovi nau ni bolena ngava muga ne mua,erei biri muga i kadoa dalamu."¹¹Iau a ta muholi hateka ne vomu maea na palane hurika ngatavine ri poda koma,uka tara bakovi ge dagi hateka ne Jon na baptais.Pali e hurika bakovi ri uka rane ria na harikinga na hunu ria bara ri dagi ne vona.¹²Na tahuna ne Jon na baptais i valai i harena mona,harikinga na hunu i dili ni vatepu ni vaubi lakea bakovi ni vaubi kunana i gao na ni bolena harikinga ne Deo.¹³Hurika profet turana lo ri rata ni ta profet i valai i harena na tahuna ne Jon na baptais.¹⁴Pali ri ioe o ngaru ni bolea ra ngava iea,ia e profet Elaija a viri biri valai.¹⁵Erei i tahoka tulina na ni longo,rua ge longo.¹⁶Na rana maka maki iau a kara niluhoi kado re hurika tara a bakovi a ngatavine?I manga e hurika koma ri rehi na tanga ni habi vakuloi a maki,erei i made i gale lakea valai.¹⁷Lakea i ta,'Mia mi kaloloa tara linge ne vomu pali ioe komo raulo.Mia mi dodo mi tangi lakea ioe komo tangi."¹⁸Tahuna e Jon i valai ia kimi kana bret ge ninu a wain lakea ri ta,'Ia i tahoka spirit hale."¹⁹Tuna Bakovi i valai,ia i kani i ninu,lakea ri ta,masia,ia a bakovi ni kani hateka ni ninu ni pole,ia turane hurika bakovi ni ninu ni bole a takis turana bakovi na sin,'Pali a naro kamumu i pagitala pololilo na ni luhoi kamumu."²⁰Mavonga e Isu i ta tora na bakovi ni pea naro hale ne virika tanga dagi na rana a vuhuna kama ri ta dodo na sin ne ria na tahuna ia i rata virika maki dagi.²¹"A dodo ioe,Karasin,a dodo ioe Betsaida.Pali re virika maki dagi rigi bele o Taire turane Sidon i manga hini i bele vomu,ria bari ta dodo na sin ne ria bara ri rodo a varikia halehale bara ri puli a kato.²²Pali ia bari i kamumu papote ne hurika Taire turane Sadon na parava na kot dagi ne Deo pali ne matou keme ge palupu.²³Ioe o Kapenum,i oe o luhoi rigi kavurika ramu ge rike liu na hunu? Uka,bara ri ru puru ioe na malala.Pali ri iea o Sodon ra maka maki dagi i bele ne vomu,ia biri tabuli palupu i valai biri harena mona.²⁴Pali iau a taki ioe maea bari maluvi na malala ne hurika Sodon na parava dagi na kot dagi ne Deo ne vomu biri uka."²⁵Na tahuna iea e Isu i ta."Iau a kavurike ioe o Tata,ViriDagi na hunu na malala na rana ioe o ruhulolo a ni luhoi kamumu ne hurika bakovi ri tahoka niluhoi lakea i bele kavakava ne huriki ri uka ni luhoi,manga hurika koma kiroko.²⁶E o Tata ra hini nga i kamumu na matamu.²⁷Maka maki lobo e Tata i habi ne nau,i uka tara bakovi ge lohoka na koma e Tata kunana i lohoka pali i uka tara bakovi ge lohoka ne Tata,ia koma kunana i lohoka lakea a koma i vakasiria ne erei ia i pasi.²⁸Mu valai ne nau mua e hurika bakovi ngatavine mu leho hateka mu kaloho a ni mava,bara habi mua a ni malo.²⁹O kalohoa kaitavalavala ne nau o muri ne nau na rana iau a rupuru iau a made madoru lakea bara mu bole a ni malo.³⁰Na rana,maki iau a habia ne vomu ni kalohoa ia biri karoe ni kalohoa.

Chapter 12

¹Na parava na Sabat Isu i laho lakea ne virika hania na wit lakea hurika murimuri vona ri vitolo ri bole a tuna wit ri kani.²Pali a tahuna e hurika Farisi ri matai ra hini nga,ri takia e Isu,"Masia,navai e hurika murimuri kama ri ramai lo na parava na Sabat."³Pali e Isu i taki maewa ia,"Mua kama mu gia ara maki e Devit i rata turane hurika bakovi erei i made turana na parava ia i vitolo?⁴Ia i lakea na ruma e Deo i kani a bret i tambu,ra hini nga kimi kara ia ge bole ranga ge habi ne hurika tara ri made turana.Ra bret nga i kara kunana e hurika pris bara ri kani?⁵Ioe komo gia ra lo i ta maewa na parava na Sabat hurika pris na tempel ri polotaroa lo na parava na Sabat pali kama ri tahoka potu?⁶Pali Iau a taki maewa mua tara i dagi na tempel i tabuli koea.⁷Pali ri ioe o lohoka vona ra vuhuna ra ngava iea,'Iau a ngaru a ni dodo kama ni habi,'komo go kara ni kotim huriki a tara ri uka potu.⁸Na rana,Tuna Bakovi ia i Dag i na parava na Sabat."⁹Muri e Isu i pea tabeke nga i dili pololilo na ruma ni vasileki ne hurika Juda.¹⁰Na tabeke nga,tara bakovi i hale a limana i made.Hurika Farisi ri nanea e Isu,"I kamumu ni vaka mahuri a bakovi giloa na parava na Sabat?"Ri rata ra ngava nga rigi padi virihi a ngava ne Isu ia i rata sin.¹¹Isu i taki ria,"Pali tara turane mua i tahoka sipsip i taku,pali na parava na Sabat ra sipsip ia i boru puru na lovo,pali re ia koma ge koria ra sipsip iea?¹²Bakovi i polotano na sipsip,mavonga i kamumu ni koria na parava na Sabat.¹³Isu i takia ra bakovi iea maia,"toto talea limamu."lakea i toto talea limana,lakea limana i kamumu tabu manga limana tara.¹⁴Huriki a Parisi ri pori ri mata kana ranga dala ni bimatena e Isu.¹⁵Isu i palala vona pali a ni luhoi ne ria,lakea i hataro ri i vano.Huriki a bakovi ri muri vona,lakea i vaka mahuri ria lobo.¹⁶Lakea i taki ria maia nahani rigi taki e huriki ranga maia ia erei,¹⁷ia bari bele manga ngava i takia e profet Asaia.¹⁸Masia,ia a murimuri nau,Iau a pasia pali a ngaru hatekea na hategu.Iau bara rua vona Spirit nau,ia bari taki talea naro kamumu ne huriki a Gentael.¹⁹Ia koma ge kolia ngava o ge ta dagi o tara bakovi ge longoa ngavana na strit.²⁰Ia koma ge putua tabuka i pado,pali ia koma ge tutu matea lam kama i para kamumu.Ia bari leho vano na parava i rata naro i kamumu hateka,²¹na rana kunana e huriki a Gentael bari luhoi torea."²²Muri tara bakovi i kepa pali kama i ta, i dili vona dimon,ni bole valai ne Isu.Lakea e Isu i vaka mahuria,pali ia i mata para i ta.²³Huriki lobo ri turutu ri ta maia,"ra bakovi iea ia e tune Devit?"²⁴Na tahuna e huriki a Farisi ri longoa ra hini nga i rata,ria ri ta maia,"Ra bakovi iea i rata tala demon na ni tora ne Belsebul,a mugamuga ne huriki a demons,"²⁵Pali e Isu i palala na ni luhoi ne ria pali ia i taki ria maia,"Viriki a kingdom ri vapida na tabeke i rua bari lobo.Viriki a city o a ruma ri vapida na tabeke i rua ria koma rigi pesi.²⁷²⁶Re Satan i vaka pagi talea e Satan,ia i pida mulea.Ge pesi tora navai a harikianga vona?

²⁸Pali Iau a rata tala dimon na ni tora ne Deo,mavonga a kingdom e Deo i valai pali ne mua.²⁹I navai a bakovi ni panaho i dili na ruma na bakovi i tora pali i bole a maki vona?Ia ge kolo tata taro a pakana wa limana pali ge panaho a maki vona.³⁰I tahoka tara bakovi i made turagu,ia a pile nau,pali tara bakovi ia kama turagu,ra bakovi iea i made basi nau.³¹Mavonga Iau a taki matou,pali mua mu rata sin o mu ta hale ne Deo,ia bari rata voroki a sin ne vomu.pali na tahuna ioe o ta hale na Hanu kiripiripi ia koma ge rata vuroki a sin vomu.³²Erei i ta hale ne tuna a bakovi,ia bari puga naro hale vona.Pali a bakovi i ta hale na Hanu kiripiripi,ia koma ge puga naro hale vona na malala iea,pali muri ma.³³A kai i bele kamumu a kanena tara i bele kamumu, kai i bele hale, pali a kanena tara i hale.Ra hini nga i manga kanena kai kunana i vakasira ia a kai.³⁴Matou a tuna mata hale i navai mua mu rata naro hale pali mu rata maki kamumu? bakovi i taki talea a ni luhoi i kupo na tamudina.³⁵A bakovi kamumu pololilo na tamudina ia i luhoi ni rata maki kamumu pali a bakovi hale pololilo na tamudina ia i luhoi ni rata maki hale.³⁶Iau a taki matou,na tahuna na kot dagi,huriki a bakovi a ngatavine ria bari taki talea lobo a maka ngava koma i kamumu ri rata.³⁷Na ngavamu,ioe baro bele malimali,pali na ngavamu ioe baro bele manga bakovi hale."³⁸Muri e huriki a bakovi ri palala na lo pali e hurika Farisi ri koli mulea e Isu maia,"Vinara,mia mi ngaru ni masia tara kilakila ge valai vomu."³⁹Pali e Isu i koli ria maia,"matou huriki a bakovi na spirit hale na naro ni ngoi mu ngaru ni masia tara kilakila.pali,i uka tara kilakila ge bele ne matou a kilakila ne propet Jona kunana mua bara mu palala vona.⁴⁰Manga kunana e Jona i tabuli na parava i tolu a rodo i tolu pololilo na tamudina manu dagi,manga kunana e Tuna Bakovi bari tabuli pololilo na malala na parava i tolu a rodo i tolu.⁴¹Na tahuna na kot huriki a tara o Ninive bari pesi na kot turane huriki a bakovi a ngatavine vona ra tahuna iea.Ria ri masia e Jona i taki talea a ngava pali ria ri puloa vilone ria.Pali,masia tara bakovi i dagi hateka ne Jona i made pali koea.⁴²Queen o Saut bari pesi rike na tahuna na kot turane hurikia bakovi a ngatavine vona ra tahuna iea.Ia i valai na harena malala ni longoa ni lohokanga e Solomon,pali masia,i tara i dagi ne Solomon i made pali koea.⁴³Tahuna tara Spirit hale i pagitala na bakovi tara,ia i lakea na tanga i uka naru pali matakana hini ge malo vona,pali iea koma i puruvisia tara hini ge made vona.⁴⁴Ia i ta maia,Iau bara hamule na ruma Iau a valai vona;na tahuna i hamule tabu ia i masia ruma ni palakado pali ni ru kamumu e virika maki i malimali.⁴⁵Muri i hamule i bole a turana i polo rua pali koma i palupu turana,pali ri valai ri made pololilo na bakovi.Muri ra bakovi iea koma ge made

manga ia hosi a naronā bari haleliu. Ia bari made manga e huriki a tara hale vona ra tahuna iea."⁴⁶ Na tahuna e Isu i ta turane huriki a bakovi a ngatavine, e kinana e tarina to pesi polovavo, tou to ngaru ni ta turana.⁴⁷ I tara i takia e Isu maia, Masia, "e kinamu turane tarimu ri matakano e pali to pesi polovavo, tou to ngaru ni ta turamu,"⁴⁸ Pali e Isu i koli mule i ta maia, "erei e nana e tarigu mai?"⁴⁹ Isu i toto rikea limana i vakasiri huriki a murimuri vona i ta maia, "Masia, huriki e nana e tarigu ria koea!"⁵⁰ Erei a bakovi a ngatavine i muri maia ni ngaru ne Tata na hunu, re huriki a tara nga ria ri manga e turagu e korabagu pali e nana."

Chapter 13

¹Na parava iea e Isu i pea ruma i vano i made na rerena dari.²Hurika bakovi a ngatavine ri kupo ri made haluea e Isu,lakea ia i rike vona tara bout i made lakea hurika bakovi a ngatavine ri pesi na rerena dari.³Lakea e Isu i tovo e hurika bakovi a ngatavine na ni ta vakakika i kupo.Ia i ta,"Longo!Tara bakovi ni rata hania i vano ni varo a vuana maki ni kani.⁴Tahuna ia i voro a vuana maki ni kani polomeli na malala,ranga vutuna maki ni kani i boru langa na rerena dala i valai e virika kadirovo ri kani ra vutuna maki ni kani.

⁶Tahuna a haro i rike valai,ri kere laviriri hateka ri malai,na rana,kane ria i tabuli polomeli kunana i uka naru.

⁷Ranga vutuna maki ni kani i boru langa na mota padipadi na tahuna ri rike,a mota padipadi i rike i rako kari ria.

⁸Ranga vutuna kai i boru langa na malala kamumu ri vua,ranga i vua i ravulu i mule ma murina i bloko taku,ranga i vua i ravulu polotara,ranga i vua i ravula tolu a maki ni kani.⁹Bakovi i tahoka talinga,ia ge longoa ge bole kamumua ngava iea.,¹⁰Pali muri e hurika murimuri ri nana maea e Isu,"Navai o rata virika ni ta vakakika o ta turane hurika bakovi a ngatavine?"¹¹Isu i koli mule ria i ta maea,"Mua bara mu vivi,na rana,virika ni ta kapiloho na harikinga na hunu i bele kavakava ne mua pali.Pali e hurika bakovi a ngatavine nga kama ri lohoka ma na harikinga na hunu.¹²Lakea e hurika bakovi a ngatavine erei ri bole kamumu a ngavagu lakea ri ru na tamudine ria turana ni luhoi ne ria,Deo biri habi i kupo ne ria bara ri vonu liu.Pali e hurika bakovi a ngatavine erei kama ri bole kamumu a ngavagu,ria bara ri longo kabrungia ngavagu,ria kama rigi luhoi tabu virika ngavagu kama rigi luhoi tabu virika maki lobo ri rata hosi.¹³Lakea iau a hini a ta vakakika ne hurika bakovi a ngatavine.Na rana,ria ri matai virika maki iau a rata,pali ria kama ri lohoka vona ra vuhuna ngava iea.¹⁴Ni ta profet ne Aisaia i bele kavakava ne hurika bakovi a ngatavine,ia i ta,'boro longoa ngavagu,pali kama go longo kamumua go lohoka vona ra vuhuna ra ngava iea.Boro matai maka maki iau a rata,pali kama go matai kamumu go lohoka na maka vuhuna maki.¹⁵Lakea i ta tabu maea,na hini nga kunana i tora hateka a tamudine ria hurika bakovi a ngatavine pali kama ri kara ni longoa ngavane Deo,i manga kunana ri kapikaria matane ria pali kama ri kara ni matai tara maki,o rigi longoa tara ngava,o rigi lohoka hateka na tamudine ria,rigi kara ni haba bito na sin iau bara rata kamumu ria.¹⁶Pali bara mu vivi na rana mua mu matai kamumu virika maki iau a rata,mu longo mu lohoka kumumu na maka ngava iau a rata.¹⁷Iau a ta muholi hateka ne mua,hurika profet turane hurika bakovi malamala ri made hosi ri tahoka ni ngaru dagi ni matai virika maki mua mu matai ngane,pali kama ri matai,ri ngaru hateka ni longo ra ngava mua mu longo ngane,pali kama ri longo.¹⁸Longo kamumua a vuhuna ngava ni ta vakakika na bakovi i varo a vutuna kai.¹⁹Tara bakovi i longo a ngava na harikinga ne Deo kama i ru kamumua na tamudina na ni luhoi vona,ia i manga vutuna kai i boru na hare dala,a bakovi hale e satan i valai laviriri i rata vorokia na tamudina.²⁰Bakovi i laviriri hateka ni longona ni tane Deo turana ni vivi dagi,ia i manga a vutuna kai i boru langa na malala kedokedo.²¹Bakovi i bole a ni tane Deo a ni luhoi tara vona i kapo kunana,kama i ru kamumua na tamudina na ni luhoi vona.Ra bakovi maea biri pe laviriria ni luhoi tora vona,tahuna a ni mava turana ni toni i bele.I manga vutuna kai i rako lagalaga pali kama i puru na malamala.

²²Bakovi i longo a ni tane Deo i rua na tamudina na ni luhoi vona,pali ia i luhoi hateka ni rupalupu a moni,kago turana a maki vona malala kama i luhoi ia e Deo ge rata narona.Pali ia i manga vutuna kai i boru langa na mota padipadi.²³Bakovi i bole kamumua ni tane Deo lakea i ru kamumua na tamudina na ni luhoi vona i ramai kumumua ra ngava.Ia i manga vutuna kai i boru langa na malala kamumu i vua kamumu.Ranga i vua i ravulu hamule mai a murina i bloko taku ranga i vua i ravulu polotara ranga i vua i ravulu tolu."²⁴Isu i ta vakakika tabu ne hurika bakovi a ngatavine.Ia i ta,"Harikinga ne Deo i manga a bakovi i varo a vutuna kai kamumu i manga wit a maki na hania vona.²⁵Pali a tahuna ne hurika bakovi ni matakari a hania ri mahita pali,hurika pile na tahona hania ri valai ri voro a vutuna kukuni hale na krukruna hania na wit lakea i vano pali.²⁶Tahuna a vutuna wit i mapoka i rike i vakatubu ni vua,kukuni hale tara i rike.²⁷Hurika voravora na tahona hania ri valai ri taki maea,ViriDagi,ioe o varo a vutuna kai kamumu na hania vomu,pali e virika kukuni hale ri bele navai?"²⁸Tahona hania i ta,a pile nau i valai i varo a kukuni hale,pali e hurika voravora ri taki maea ia,ioe o ngaru mia migi liputala ra kukuni hale e?"²⁹Pali a tahona hania i ta,Uka,nahani lipua,maga motogo lipu ranga kukuni hale turana wit.³⁰Rua a kukuni hale turana wit rugu rike palupu i vano ge bele na tahuna ni ru kadolu a maki ni kani.Na tahuna ni ru kadolu a maki ni kani i moro pali na hania,bara taki e hurika bakovi ni ru kadolu a maki ni kani maea,"Lipu voroki taro ra kukuni hale o rotu boro runagni na kanono.Muri o ru kadolu virika vutuna wit o ru na ruma na maki ni kani nau."³¹Muri e Isu i rata ni ta vakakika ne hurika bakovi a ngatavine.Ia i ta,"Harikinga na hunu i manga vutuna kai na kai a mastet i tara bakovi i bolea i varoa na hania vona.³²Ra vutuna kai a mastet ia i kiroko hateka na palane virika vutuna kai ranga ne hurika bakovi ri kara ni varo.Pali na tahuna i mapoka i rike dagi,ia i kara ni rede ranga maki ni kani na hania.Ia biri bele dagi manga kai,virika kadirovo ranaga bara ri rata ruma ne ria na rahana."³³Isu i rata tabua tara ni ta vakakika ne hurika bakovi a ngatavine maea,"Harikinga na

hunu i manga yist tara ngatavine i bole i papote i pulo turana cap na plaua i tolu biri vava vona plaua."³⁴Parava vakaroro,tahuna e Isu i ngaru ni ta turane hurika bakovi a ngatavine,ia bari i ta vakakika ni ta turane ria.³⁵Ia i rata hini nga ni vakatora tara ngavana profet i herea hosi.Ra profet iea ia i ta maea,"Bara rata virika ngava na ni ta vakakika,bara rata virika ni ta vakakika ni tovo hurika bakovi a ngatavine ne virika maki i tabuli kapiloho,tubu na tahuna iau a rata rikea hunu a malala."³⁶Tahuna e Isu i pe e hurika bakovi a ngatavine i hamule na ruma,hurika murimuri vona ri valai ri taki maea ia,"Ioe o kara go taki kamumu mia vona vuhuna ni ta vakakika na kukuni hale i bele na hania na wit."³⁷Lakea e Isu i taki maea ria,"Bakovi erei i varo a vutuna kai kamumu i vakasiria a tuna Bakovi."³⁸Hania i vakasiria ra malala iea,lakea virika vutuna kai i vakasiri e hurika bakovi ri ramai a ngavane Deo,a kukuni hale i vakasiri e hurika bakovi ri rata naro hale ri ramai a ngavane satan.³⁹Lakea ra pile iea i varo a kukuni hale,i vakasiri e Satan.Tahuna ni ru palupu a maki ni kani i moro na hania,i vakasiria a ni lobona malala iea.Lakea bakovi ni ru palupu a maki ni kani i vakasiri a ensel e Deo.⁴⁰Na naro palupu maea ni ru kadolu virika kukuni hale bara ni gutu na kanono,Deo biri made manga jas ia biri luhoi kado e hurika bakovi a ngatavine na ni lobona malala iea⁴¹Tuna bakovi bari rudu virika ensel vona bara ri vano ri rata voroki maka maki bari rata hurika bakovi ri boru na sin,lakea e hurika bakovi a ngatavine erei ri longo taro a ngavane Deo.⁴²Hurika ensel bara ri voroki re hurika bakovi a ngatavine bara ri puru na kanono dagi,bara ri hataki a ni madihi,ni tangi,bara ri kani a ngine ria.⁴³Pali e hurika bakovi a ngatavine ri malamala bara ri para manga ni parana haro pololilo na harikinga ne Deo.Bakovi i tahoka talinga,ia ge longo ge bole kamumu ra ngava iau a ratea.⁴⁴"Harikinga ne Deo i manga tara maki i dia hateka,i manga tara bakovi i puruvisia na tabekena malala ni rata hanina vona.Ia i padikelia malala i ruhulolo tabua ra maki i dia hateka,muri i vano i habitala virika maki vona lakea i hamule valai ia i konea ra tabekena malala iea.⁴⁵Manga kunana ra harikinga na hunu i dia hateka i manga bakovi tege ngaru ni kona pel i rike hateka mapana.⁴⁶Tuhuna ia i masia tara pel i dia hateka,ia i vano i habi vakuloi a maka maki i tahoka ia i vano bolea moni i konea vona ra pel iea.⁴⁷Lakea,ra Harikinga na hunu i manga tara bakovi i ngaru ni lakavu a manu lakea i voro a vuko na naru ia i paru virika manu i mata legelege lae.⁴⁸Tahuna i vonu a vuko,lakea a bakovi ni ru a vuko i lalu rikea na bike a vuko.Ia i made i bole virika manu kamumu i ru na kulopi,manu kimi kamumu,ia i vuroki.⁴⁹Na ni lobona malala,naro palupu kunana biri bele na maka bakovi,hurika ensel bara ri lilitala hurika bakovi hale na palane hurika bakovi ri malamala.⁵⁰Bara ni vuroki puru na kanono dagi re hurika bakovi nga,bara ri hatakia ni madihi dagi ri tangi ri kani a ngine ria."⁵¹Pali muri e Isu i nana maea e hurika murimuri vona maea,"Mua mu bole kamumu ra ni ta vakakika iau a ratea ne mua,e?Lakea hurika murimuri vona ri ta maea,"E."⁵²Isu i taki maea ria,hurika bakovi ri longo kamumu ra maka ni ta vakakika nga lakea ri bele manga murimuri na harikinga ne Deo,ri manga tahona ruma.Tahona ruma i kara ni bole a maki hosi turana maki karaba na ruma na mahala vona.⁵³Tahuna e Isu i taki lobo e hurika bakovi a ngatavine pali na maka ni ta vakakika,Isu turane hurika murimuri vona ri pea ra tanga iea ri vano.⁵⁴Ri lakea o Nasaret a muritanga ne Isu.Ia i lakea na ruma ni vaseleki ne hurika Juda i lakea i tovo e hurika bakovi a ngatavine na ni tane Deo.Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri longoa ngavana ri matai virika mirakel ia i rata,ri turutu hale ri ta,"Ra bakovi iea i bolea vai ra ni luhoi kamumu a ni luhoi turana ni tora ni rata mirakel?"⁵⁵I muholi ra bakovi iea ia tuna kapenta,e?I muholi e kinana,ia e Maria hurika turana a tara vona e,Jems,Josep,Simion turane Juda,⁵⁶turane hurika e mahuruna,ria lobo ri made turane teu koea,e?Pali ia i bolea ra ni luhoi kamumu a niluhoi turana ni tora ni rata mirakel vai?"⁵⁷"Ria i mava tamudine ria vona ara maki i rata e Isu,pali e Isu i taki maea ria,"Hurika bakovi a ngatavine na tara ranga na tanga ranga ri kara ni bole kamumua tara profet,pali e hurika tara muholi vona ra profet iea turana vuhutanga,kama ri kara ni bole kamumua."⁵⁸Ia kama i rata a mirakel na tabeke nga na rana,kama ri luhoi tora ia.

Chapter 14

¹Na tahuna e Herot ia gavana,ia i longoa a nuverei ne virika maki e Isu i rata.²Herot i taki maea e hurika voravora vona,"Ra bakovi iea ia e Jon na Baptais,ia i pesirike tabu na matmat,ia i tahoka ni tora ni rata mirakel."³Ni vakalobona ni ngaru ne Herodias,rihine turana e Philip,Herot i lakavua e Jon i kolotatea vahana limana i rua na bavi.⁴Na rana,Jon i taki maea ia,"Lo ne Deo i taki uka go bolea e Herodias ge ia e girihimu."⁵Herot ia i kara ni rabalakia pali e Jon,pali ia i mangeng ne hurika bakovi a ngatavine,na rana ria ri masia e Jon ia i manga tara profet.⁶Pali a parava ne Herot i podea e kinana i bele,ri kani ri vivi.Na vaponga iea,tune Herodiasa koma ngatavine i raulo na palane hurika bakovi a ngatavine lakea i ratea e Herot i vivi haleliu.⁷Lakea ni vakavivina koma ngatavine iea,Herot i rata ni ta gamai na matane Deo ne hurika bakovi ri habia vona e tune Herodias a koma ngatavine ara maki ia i ngarua.⁸Kinana e Herodias ia i takia pali e tuna koma ngatavine na ara ngava ge ratea,lakea ia i ta,"Habia nau a gine Jon na Baptais na plet tara."⁹King i tahoka ni tamudi mava hateka ni nanea ra ngatavine,pali ia ge vakatorea ra ni ta gamai ia i ratea na ni vakavivi e hurika tara erei ri made turana na ni kani,ia i longo ne ria rigi habia vona gine Jon.¹⁰Lakea ia i rudu e hurika nugu maheto rigi lakea na bavi rigi tolokudua gine Jon.¹¹Ri tolokudua pali a lohona Jon lakea ri rua na plet ri valai ri habia ne tune Herodias a koma ngatavine,ia i bole lakea ne kinana.¹²Lakea e hurika murimuri e Jon ri valai ri bolea podane Jon ri vano ri tanua.Ri tanua pali ri vano ri takia e Isu ara maki i bele ne Jon na Baptais.¹³Tahuna e Isu i longoa pali ra ngava iea,ia i pea hini nga i rike vona tara bout turane hurika murimuri vona,ri lakea vona tara tanga i uka bakovi ge made vona.Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri longo maea e Isu i lakea vona ra hini nga,ri pe virika tanga dagi ne ria ri ramai e Isu ri laho lakea vona hini nga.¹⁴Tahuna e Isu i bele vona hini nga,i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri made.Tamudina i dodo ria,ia i vaka mahuri e hurika tara ri tahoka gilanga ri made na palane hurika bakovi a ngatavine.¹⁵Tahuna i puru a haro,hurika murimuri vona ri taki maea e Isu,"Ra tanga iea i uka bakovi ge made vona,i puru pali a haro.Rudu ria e hurika bakovi a ngatavine rigi vano,rigi kona maki ni kani ne ria na tanga i tabukoi."¹⁶Pali e Isu i taki e hurika murimuri vona maea,"Ria kama ri kara ni vorokana maki ni kani,ru ria rigi made mua kunana mu habi a maki ni kani ne ria."¹⁷Pali e hurika murimuri vona ri taki maea e Isu mia mi tahoka a bret i lima a manu i rua i tabuli.¹⁸Lakea e Isu i taki ria rigi habi valai vona maki ni kani.¹⁹Pali muri e Isu i taki e hurika bakovi a ngatavine rigi made na kukuni.Lakea i bole a bret i lima a manu i rua,ia i matarika na hunu,i ta kamumu vona a maki ni kani.Muri ia i kevea bret i habi ne hurika murimuri vona rigi habi ne hurika bakovi a ngatavine.²⁰Hurika bakovi a ngatavine ri kani ri maru haleliu,ri ru kadolu virika kalavana maki ni kani ri tahoni ri vakavonu a kulopi ravulu taku a polona i rua.²¹Tabukoi maea biri 5 tausen maka bakovi ri kania ra maki ni kani iea.Pali kama ri gi hurika ngatavine a koma.²²Tahuna ri kani pali,Isu i tongo laviriri maka murimuri to rike na bout rigi muga na tabeke tara.Tahuna e hurika murimuri ri vano,Isu i kunana ia i rudu hurika bakovi a ngatavine rigi hamule na tanga ne ria.²³Tahuna ia i rudu e hurika bakovi a ngatavine ri vano pali,Isu ia kunana i sike na lolo ge vasileki.Tahuna a haro i rolo puru i uvo a tanga,Isu ia kunana i made vonga.²⁴Pali a bout ri rike vona hurika murimuri,ia pali na krukruna dari.A vilu dagi i pori i valai na hini togo nunu lakea vona.Lakea i ratea dari i kule i kulea bout i lakealakea.²⁵Tabukoi na 3kilok ge lakeakea na 6kilok,papote ge palala hini,Isu i pea lolo ia i laho langa na dari i valai ne hurika murimuri.²⁶Tahuna e hurika murimuri vona ri masia i laho langa na dari i valai,ri mangenge ri luhoi maea tara hanitu i laho valai.²⁷Pali i laviriri e Isu i taki maea ria,"Pesi tora nahani mangenge,ia iau kunana."²⁸Pali lakea e Pita i koli mule maea ngavana,"ViriDagi,pali i muholi i ioe,o takau ga laho langa na dari ga valai vomu."²⁹Isu i ta,"Valai"Lakea e Pita i pagitala na bout i laho langa na dari i lakea ne Isu.³⁰Pali tuhuna e Pita i masia a vilu dagi i valai,ia i mangenge i vakatubu ni puru na dari.Tahuna ia i kaftagua a dari,Pita i gale dagi i ta,"ViriDagi,kori iau!"

³¹Pali i laviriri hateka e Isu i voroki purua limana i nugu tatea e Pita,lakea i takia,"Toe i kiroko kunana ni luhoi tora vomu,navai kama o luhoi tora iau?"³²Lakea na tahuna e Isu rua e Pita ru rike na bout,vilu i lobo liu.³³Lakea e hurika murimuri polomeli na bout ri kavurikea a rane Isu i dagi ri ta "Muholi hateka,ioe Tune Deo."³⁴Lakea ri bele o Gesesaret,na tabeke tara na dari.³⁵Tahuna e hurika bakovi vona tanga ri matakilalea e Isu,ri vakaru a ngava lakea ne virika tanga tabukoi ne ria,lakea ri bole valai vona huriki ri tahoka gilanga.³⁶Ri rupuru mule ria ri nanea e Isu rigi nugua harena varikia vona,i kupo e hurika bakovi a ngatavine erei ri nugua harena varikia e Isu ri mahuri tabu.

Chapter 15

¹Muri ranga Farisi turana bakovi ni here a lo ri made o Jerusalem ri valai ni ta turane Isu. Ri ta, ²Navai e hurika murimuri vomu kama ri rupuru ria polotano na lo ne hurika hamone mia? Kama ri loi a limane ria na tahuna ni kani. ³Pali e Isu i koli mule ria i ta maea, "Navai mua mu longotaro a lo e Deo ni ramai a narona hamone mua?" ⁴Lo e Deo i tamaia, Rupuru mua ne tamane mua e kinane mua, 'pali' Erea ta hale ne tamana o e kinana ia bari mate. ⁵Pali ioe o tamaia, 'Erea i taki maia e tamana e kinana, 'Ara maki iau a kara ni habia ne matou, a habia ne Deo, ⁶"Ra bakovi ea nahani ge rupurua ne tamana. Vona ra hininga ia i ratea ngavane Deo i bele manga maki tavula ge ramaia lo na hamone tau. ⁷Matau a bakovi ni tatami! Nitane Isaia i bele kavakava hateka natahuna ia i ta propet ne matou, ⁸Ra huriki a bakovi nga ri turume puru kunana na ngutune ria, pali a hatene ria i tabuli basi hateka. ⁹Ria ri tatami ni turume puru nau, na ara ria ri bole a huriki a lo ne ria i tabuli basi hateka ne nau. ¹⁰"Muri e Isu i gale ria ri valai vona i taki ria, "Longoa pali mu bole kamumua ra ngava ea. ¹¹Virika maki i kani a bakovi i dili na ngavana, koma ge ratea bakovi ge katoki. Pali ara maki i taki i pagi tala na ngavana bakovi, ia i ratea bakovi i katoki. ¹²"Muri e huriki a murimuri vona ri valai vona ri nanea e Isu, "Ioe o luhoka maia ra virika ngava o rata, i rata e huriki a Parisi ri tamudi hale vomu?" ¹³Isu i koli i tamaia, "Virika kai lobo koma i varo e tata meli na hunu, bari ni lipu rike lobo. ¹⁴Naha ria, a matane huriki a paris i kepa. I tara kepa i tulia tara kepa, rua varago bari ru boru ¹⁵Pita i longoa i koli i tamaia e Isu, "O tuveve kamumua ni ta vakakika o ratea ne mateu. ¹⁶Isu i tamaia, "I ioe tara koma o palala ma?" ¹⁷Ioe koma o masis ara maki i dili na ngavane hisa i puru na tamudine hisa muri pagi tala kanaine hisa?" ¹⁸Pali ara maki pagi tala ngavamu ia i valai na hatemu. Ra virikia maki nga i rata bakovi i katoki. ¹⁹Pagi tala na hate a ni luhio hale, rabalaka bakovi, a naro na mulenga, o ngutu ne girihina turamu, panaho, o vaka tora ngava tatami, pali o hareharogi. ²⁰Ra virika naro nga i ratea bakovi i katoki. ²¹Muri e Isu i pea tanga iea ia i lakea na tanga dagi i rua na distrik iea o Taia turane Sidon. ²²Na tanga iea, tara ngatavine na tara o Kenan i valai ne Isu lakea i gale dagi ne vona maea, ViriDagi, tune Devit, o dodo iau, spirit hale i haba ni madihi dagi ne tugu a koma ngatavine. ²³Pali e Isu kimi kolia vona tara ngava. Hurika murimuri ri koli maea ngavane e Isu, "Ra ngatavine i leho ni gale dagi ia i mumuri mia, ioe o kara ni takia ra ngatavine iea ge pe mia ge vano basi?" ²⁴Pali e Isu i koli maea ria, "Deo i rudu iau ni valai ga bole mule e hurika tara o Isreal kunana. Ria ri manga sipsip ri velu pali. ²⁵Pali ra ngatavine iea ia i valai i pasike puru na matane Isu lakea i ta, "ViriDagi, o kori iau. ²⁶Lakea e Isu i koli maea ngavana, "Ia kimi kamumu ni bole a bret ne hurika koma ge voroki lakea na ligo kiroko. ²⁷Lakea a ngatavine iea i ta maea, "ViriDagi, ia i muholi. Pali e virika tuna ligo ranga ri kara ni kani a kalavanga maki ni kani i boru puru na taruna tebol e tamane ria. ²⁸Isu i koli maea ra ngavana ngatavine, ioe o tahoka ni luhoi tora dagi hateka, pali re tumu biri mahuri tabu. "Na tahuna iea kunana, virika spirit hale ri pea ra tuna ngatavine iea lakea ra koma iea i mahuri. ²⁹Isu i pea ra tang iea i lakea tabukoi na dari lomu iea o Galili. Ia i sike vona tara lolo kiroko i pesi tabukoi lakea ia i made vonga. ³⁰Pali i kupo hateka hurika bakovi a ngatavine ri valai vona. Ri bole hurika bakovi ngatavine ri hale a vahane ria, a mata kepa, a ngava rubu, turane hurika bakovi a kakaine ria i marogo lae, i kupo e huriki ri tahoka gilanga ri valai. Ri bole valai ria ne Isu ge vaka mahuri ria. ³²Isu i gale valai e hurika murimuri vona ia i taki maea ria, "Iau a dodo hateka re hurika bakovi a ngatavine nga, "Na rana ria ri made turagu i vano na parava i tou kama ri kani. Iau kama ngaru ni rudu ria ni vano na rana kama ri kani, maga ri vitolo rigi boru na dala. ³³Hurika murimuri ri taki maea e Isu, "Na tabeke maea i uka bakovi ge made tabukoi vona, i madihi hateka ni vorokana maki ni kani ni habi ne hurika bakovi a ngatavine. ³⁴Lakea e Isu i nana ria i riva bret mu tahoka ri ta maea hurika murimuri, "Mia mi tahoka bret i poloru, turana manu papote. ³⁵Muri e Isu i taki e hurika bakovi a ngatavine rigi made na malala. ³⁶Ia i bole ra bret nga i poloru, turana maka manu, lakea ia i ta kamumu ne Deo, pali muri ia i keve maka bret i habi na maka murimuri. Lakea hurika murimuri ri habi ne hurika bakovi a ngatavine. ³⁷Hurika bakovi a ngatavine ri kani ri maru liu. Lakea muri ri ru kadolu maka kalavana maki ni kani ri tahoni na kulopi i poloru. ³⁸Hurika bakovi ri kania ra maki ni kani ri bele maea, 4-tausen bakovi, pali kama ni gi e hurika ngatavine turana maka koma. ³⁹Muri e Isu i rudu ria maka bakovi a ngatavine ri hamule na tanga ne ria, ia i rike na bout i lakea na tabeke tara na distrik ne Magadan.

Chapter 16

¹Hurika Farisi turana Sadyusi ri valai ni toni e Isu,ri nanea ge vakasiri ranga kilakila na hunu.²Pali e Isu koli ria i ta maea,"Tahuna na malunga i vururu a haro,mua mu ta maea,kuduvi bari kamumu a hini.³Na hetelanga,mua mu ta,'Biri vala,na rana hunu i vururu pali a bubu i kaftagua tanga.'Mua mu matanono a hunu mu luhoi kadoa hini kuduvi ge navai,pali mua kama mu kara ni matanono e virika maki ri bele ngane pali mugu taki ara maki ge bele muri ma.⁴Hurika bakovi a ngatavine ni rata naro hale turana naro ni ngoi,ri matakana kilakila,pali i uka tara kilakila ge bele,a kilakila e Jona kunana bari bele."Lakea e Isu i pe ria i vano.⁵Tahuna e hurika murimuri ri bele na tabeke tara,ri laka brongia bret kama ri bolea.⁶Isu i taki ria rigi matadoko maga ri bolea yis na maka Farisi turana Sadyusi.⁷Hurika murimuri ri vata mule ne ria ri ta maea,"Re teu kama te bole valai ra bret masia ia i ratea ra ngava iea."⁸Pali e Isu i palala pali vona ngavane tou lakea i ta,"Mua mu tahoka ni luhoi tora popote kunana,i navai matou moto ta krikeri matou maea,Isu i ratea ra ngava maea a vuhuna kama te bole valai a bret?⁹Ri matou kama moto lohohi ra bret i lima Iau a habi ne hurika bakovi ri 5,000,turana kolopi i riva mua mu tahoni a kalavana maki ni kani?¹⁰O a bret polorua na bakovi i ala 4,000 i riva kulopi mu tahoni maka kalavana maki ni kani?¹¹Pali navai matou kama moto palala maia iau kama tata na bret?Matakari kamumu matou na yis na maka Farisi turana Sadyusi.¹²Muri ngane tou a murimuri to bole kamumu ngane a ngavana to palala maea ia i tata ne tou togo matakari tou na yis turana bret,rigi matadoko nahani rigi bole a vinara na maka Farisi turana Sadyusi.¹³Tahuna e Isu i valai tabukoi ne virika tanga tabukoi iea o Sisiria ne Filipai,ia i nana hurika murimuri vona maea,"Hurika bakovi a ngatavine ri masia a Tuna Bakovi,pali ria ri luhoi maea ia erei?"¹⁴Hurika murimuri vona ri ta maea,"Ranga ri takia te Jon na Baptais,ranga ri takia te Elaija ranga ri takea te,Jeremaia,o tara ne hurika profet."¹⁵Isu i nana ria,"Pali mua mu luhoi iau erei?"¹⁶Lakea e Simon Pita i kolia i ta maea,"Ioe Kristo,Tune Deo i made mahuri vakaroro vakaroro."¹⁷Isu i kolia i takia,"Saimon tune Jona,ioe boro vivi,na rana bakovi kimi vakabelea na ni luhoi vomu,pali e Tata i made na hunu ia i vakabele kavea ne vomu.¹⁸Iau a takoe maea,ioe Pita,bara hae langa vomu a Sios nau langa vona ra kedo iea,ni tora ni mate kama ge rupuru ioe.¹⁹Bara habia vomu a ki na harikianga na hunu.Mavonga ara maki o nugu tatea koea na malala, e Deo tara biri nugu tatea meli na hunu."²⁰Lakea e Isu i taki hurika murimuri vona nahani rigi takia tara bakovi maea ia e Kristo.²¹Na tahuna iea Isu i vakatubu ni taki e hurika murimuri vona maea ia biri lakea o Jerusalem,ia biri bole a ni mava na limane hurika hetman turana bikpris turane hurika vinara na lo,bara ri bimatea i mate,ia bari pesirike tabu biri bole ni mahuri na parava i tolu.²²Pali e Pita i bole lakea na gaga ia i ta tora ne Isu maea,"ViriDagi,virika maki nga kama rigi valai tabukoi vomu kama rigi bele vomu."²³Pali e Isu i puloa i taki maea e Pita,"Satan!Ioe o hatala nau,ioe o polokaria dalagu.Ioe komo luhoi dagi na maki e Deo,pali ioe o luhoi dagi na maki na bakovi."²⁴Lakea e Isu ia i taki hurika murimuri vona maea,"Pali ri tara i ngaru ni muri nau,ia ge rupuru mule ia,ge kalohoa bolo vona ge muri nau."²⁵Bakovi i luhoi dagi mulea,pali ngaru ni kori mulea,ia biri velu,a bakovi koma i luhoi mulea na ragu.ia bari bole ni mahuri.²⁶Pali ri tara bakovi i luhoi lege ni bole a virika maki vona malala iea,pali ia i mate,ara maki kamumu ge bulea? Ara tara maki ge bolea tara bakovi ge habia ni bole mulea ni mahuri vona?²⁷Tuna Bakovi bari valai pololilo na bagetunga ne Tamana turane hurika ensel vona.Ia biri habi a mapane hurika bakovi a ngatavine na ara naro ria ri ratea.²⁸Muholi hateka Iau a taki mua,ranga mua i pesi koea koma ge mate ma,ia bari masia tuna bakovi bari valai manga King."

Chapter 17

¹Muri na parava i polo rua, Isu, e Pita, e Jems e Jon tarine Jems, to lakea vona tara lolo i siketala hateka. ²Isu i mapulo ra kakaina i mareli. A matana i para manga haro, a harikianga vona i parahidi manga ni para. ³Mala viri kunana e Moses e Elaija ru bele ru ta turana e Isu. ⁴Pita i masia ra hininga i takia e Isu maea, Iau ga rata ruma ge tolu, tara ne vomu, tara ne Moses, pali tara ne Elaija. ⁵"Tahuna e Pita i tata, i valai tara bubu i para hateka i kavu tagu tou, pali pololilo vona ra bubu ea i tahoka tara viri ta i tamaea, "Ra bakovi ea e tugu, a ngaru hatekea, i ramai lobo a ni ngaru nau. Mavonga mua mu ramaia. ⁶"Tahuna huriki a murimuri vona ri longa ra ngava, ria ri mangenge pali rirahi lolo puru a matane ria. ⁷E Isu i vaka turutu tou i taki tou maea, "moto nahani mangenge. ⁸"Ria ri mata rike koma ri masia tara viri, e Isu kunanaia vonga. ⁹Tahuna tou to hamule puru na lolo, Isu ta tora ne tou maea, "Matou moto nahani takia tara bakovi vona maki matou moto matai, vona ra parava ea tuna bakovi bari hadongo mule na tanga ne huriki a bakovi ri mate pali. ¹⁰Huriki a murimuri vona ri nanea Isu, maea, "Na ara e huriki a bakovi ni lohoka na lo ri tamaea e Elaija i bari bele muga? ¹¹Isu i koli i tamaea, "Elaija bari valai i rata kamumu mule a virika maki lobo. ¹²Iau ataki matou, Elaija i valai pali, e huriki a mugamuga koma ri matakilalea. Uka, ria ri rata hale. Vona ra virika vilo nga kunana e tuna bakovi bari bola ni madihi na limane ria. ¹³Huriki a murimuri ri palala maea, Isu i tata ne Jon ni vahilolo. ¹⁴Tou to bele taho e huriki a kabuna bakovi, tara ne ria i valai i pasike puru na vahane Isu i tamaea, ¹⁵Viri dagi, o dodoa e tugu a baakovi, ia i tahoka gilanga na mengo pali bole hateka ni madihi. Kupo pali a hiningi ia i boru dili na kanono a naru. ¹⁶A bole lakea ne huriki a murimuri vomu, pali tou koma to kara ni vaka mahuria. ¹⁷Mavonga e Isu i koli maea, "matou a tara ni rata naro hale, koma mu luhoi tora, ge riva parava Iau a made turane mua? pali ge riva parava Iau ga taki matou? Bole vilia ra komea. ¹⁸Isu i tahatea ra spirit hale, pali laviri kunana ra spirit hale i hata roa ra koma bakovi, vona ra parava ia i mahuri ra komea. ¹⁹Muri e huriki a murimuri vona ri valai ne Isu ri tamaea, "Navai mateu koma mete kara ni lili tala spirit hale? ²⁰Isu i koli tou i tamaea, "na ra, ni luhoi tora matou i popote. Iau a ta muholi matou, matou moto tahoka ni luhoi tora i popote i manga vutuna kito, matou bari moto takia ra lolo ea maea, "pagi lakea lake, pali ia bari ramaia, uka tara maki ge madihi matou. ²²Tahuna tou to made o Galili, Isu i taki e huriki a murimuri vona maea, "tuna bakovi bari ni habi na limane huriki a bakovi a ngatavine, ²³bari ni bimate i mate, pali muri na parava i tou ia bari mahuri mule. "Huriki a murimuri vona ri dodoa ri luhoi lege. ²⁴Tahuna to bele o Kepenum, bakovi ni bola takis i valai ne Pita i tamaea, "Ra vinara matou ea i hahaba takis no i uka? ²⁵Pita i koli tamaea, "pali. "Muri e Pita i dili na ruma, lakea e Isu i nanea i tamaea, "Simon, Ioe o luhoi navai? Ra huriki a king na malala ri bobola takis ne huriki a tara vai? Ne huriki a tara vona o ne huriki a tara na tanga tebi? ²⁶"Pali e Pita i koli i tamaea, "Ne huriki a tara na tanga tabi. "Isu i takia i tamaea, "pzli mavonga, e huriki na tara vona nahani rigi haba takis. ²⁷Pali teu nahani tege rata e huriki a bakovi ni bola takis rigi boru na sin. Ioe o lakea na dari o voro a huk o lalu a manu. Bolea ra manu o lalu mugea, o pidea ngavana bari o masia tara silva moni i tabuli. Bolea ra moni ia o habia na takis nau pali bari ne vomu ne huriki a tara ni bola takis."

Chapter 18

¹Na tahuna iea hurika murimuri ri valai ne Isu ri nana maea ia,"Erei i tahoka rana i dagi hateka polomeli na harikianga ne Deo?"²Muri e Isu i galea tara koma kiroko i valai,i vakapesia na kurukurune ria,³Ia i ta,"Muholi hateka iau a taki mua,erei kama ge rupuru mulea ge manga koma kiroko,kama mugu dili na harikianga ne Deo.
⁴Erei a bakovi i rupurua i manga ra koma kiroko,ra bakovi iea ia biri tahoka rana i dagi pololilo na harikianga ne Deo.⁵Mavonga na ragu,a bakovi tara i rata kamumu ne hurika bakovi maea manga ra koma kiroko,i maea ia i rata kamumu iau lakea ia i bole iau.⁶Erei a bakovi i rata e hurika koma kiroko erei ri tahoka ni luhoi tora ne nau ri boru na sin,i kamumu nigi kolo a kedo dagi na lohona nigi voroki puru na dari dagi.⁷Iau a dodo e hurika bakovi ngatavine vona ra malala iea na parava ni toni!I kamumu hateka ni toni i bele,a dodo hateka hurika bakovi erei ri vakabele a ni toni i rata hurika bakovi ranga ri boru na sin,ia biri hale liu.⁸Pali ra limamu o a vahamu i rata ioe o boru na sin,o palakudua o vorokia ge vano.I kamumu hateka ni bole a ni mahuri vakaroro turana limamu ge taku a vahamu ge taku.Pali kimi kamumu go lakea na kanono na hel turana limamu ge rua a vahamu ge rua.⁹Pali ra matamu ge ratoe go boru na sin,pali o rata talea o vorokia.I kamumu hateka go bole a naro kamumu ge tabuli vakaroro turana mata ge taku kunana.Kimi kamumu ni lakea na kanono na hel turana matamu ge rua.¹⁰Ioe o mata doko nahani matapuru ma na maka koma kiroko nga.Muholi hateka iau a takoe,na hunu virika ensel ria ri kara ni bele na matane Tata erei i made na hunu.¹¹¹²Ioe o luhoi navai vona hini nga?Ra bakovi tara ia i tahoka 100-sipsip i tabuli,tara ne ria i velu,ia biri pe purua viri ranga i 99 virika sipsip ria na lolo ia ge vano ge vorokanea ra sipsip i taku i velu o uka?"¹³Muholi hateka iau a taki mua,ra hini ia biri puruvisia ra sipsip iea,ia biri vivi hateka vona ra sipsip i velu lakea i puruvisi mulea.¹⁴Na naro i palupu kunana,e Tamane mua na hunu ia kimi ngaru tara koma kiroko ge velu.¹⁵Pali ra turamu i ratea vomu tara sin,o bole ge lakea na nutu miri o takia na ara potu vona ge tabuli na palane marua.Pali ia i kara ni longo mai ioe,kamumu marua bara muru bele manga a makitari tabu.¹⁶Pali re ia kimi ngaru ni longo mai ioe,pali o vano bole tabua tara turamu o ge ala rua rugu valai,bara ru bole kori na ngava bara moto pelekadoa ra potu¹⁷Pali ra hini ia ge marikoi keme ge longo mai a ngavane ria,i kamumu o bole ge dili na sios.Pali ia keme ge longo mai a ngava na sios,o matai maea ia tara bakovi ni bole a takis kama bakovi na tara o Juda.¹⁸Muholi hateka iau a taki mua,ara maki mua mu kapikari koea na malala,Deo ia tara biri kapikaria na hunu,pali ara maki mu rutala kava e Deo tara biri rutala kava na hunu.
¹⁹Pali iau a taki tabu mua,na malala iea,ra bakovi i ala rua ru tamudi taku vona tara maki lakea ru nana,pali e Tamane hita na hunu ia biri habi lobo ara maki si nanea vona.²⁰Na rana i ala rua o i ala tolu to vakalipopo palupu na ragu,iau bara made na palane tou.²¹Muri e Pita i valai i nanea e Isu,"ViriDagi,bloko riva na parava iau ga puga hini hale na turagu ia i rata sin ne nau?I kara a parava,ge polorua e?"²²Isu i takia,iau kama taki ioe maea na parava ge polorua,uka ioe o puga voroki a halenga vona i vano ge lokovonga ge kara na tahuna ge ravulu polorua a polona i polorua tabu.²³Mavonga ra harikinga ne Deo i palupu manga a king i ngaru ni palakado a makoli,turana voravora vona.²⁴Na tahuna ia i vakatubu na ni pelekadoa ra makoli,ni bole valai tara voravora ge koli mule a 1 0000 silva a pou na moni a makoli na king.²⁵Pali na tahuna i uka moni ni koli mule a makoli ne vona,a matakari vona i rata ni ta tora ni rudutalea ra voravora turane girihina e tuna turana maka maki vona,nigi koli mule vona ra makoli ia i tahoka.²⁶Lakea ra voravora iea i tutupuru a gina na malala lakea i pasike puru na vahana Matakari vona lakea i ta maea,"Matakari,o dodo iau ga kolimule maka maki vomu.²⁷Lakea makakari vona i dodoa ra voravora lakea i puga voroki a potu vona lakea i ratea i malimali i vano i uka ni mava.
²⁸Pali ra voravora iea i vano i mataia tara voravora erei i tahoka makoli vona i 100 kina.Lakea i turari vilia i nugua lohona lakea i takia,"Ioe o kolia makoli vomu ne nau?"²⁹Pali ra voravora i tutupurua gina na vahana lakea i takia,"O dodo iau bara kolia makoli nau a tahoka vomu."³⁰Pali ra voravora muga iea kimi longoa ngavana.Ia i nugutatea ra voravora i vano na parava ia biri kolia makoli vona.³¹Na tahuna e huriki a voravora to mataia ara maki i bepe,tou koma to vivi.Ria ri valai na matakari ne ria ri takia vona virika maki i bele.³²"Muri a matakari ne ria i gale i takia maea,Ioe a voravora hale,Iau a dodoe pali a paga vorokia naro hale vomu na ara ioe o rupuru ioe o nanau.³³Navai ioe koma o dodoa voravora turamu manga Iau a dodo e?"³⁴A matakari vona i tamudi hale pali habia ra voravoa ea i lakea na limane huriki a bakovi ni haba ni madihi vona vano vano ia ge koli lobo a makoli vona.³⁵Manga kunana e tata meli na hunu ia tara bari tatea naro i palupu ne matou,Nara matou koma moto paga vuroki a sin na turane matou na hatene matou."

Chapter 19

¹Vona ra tahuna e Isu i lobo ni ta, Ia i pea e Galili, i vano i lakea na distrik o Judia na tabekena naro e Judon.

²Kabuna bakovi a ngatavine ri muri vona, pali ia i tara kamumu ria lobo. ³Huriki a Parisi ri valai vona ri nanaea, ri tonia, ri tamaea, "I moholi a lo i tamaea i tara bakovi i herea tara rau kea pali takia e girihina ge vano i lobo a parangia ne rua?" ⁴Isu i koli tamaea, "Mua mu lohoka ni gi a buk lakea mu pala maea, Na tahuna e Deo i vakatubu ni rata e hurika bakovi, ia i ratea tara bakovi a ngatavine i taku kunana." ⁵Lakea e Deo i ta, 'A vuhuna hini nga a bakovi biri pea e tamana e kinana ia biri vano i rihia ngatavine e girihina, rua bara ru bele manga viri ala taku kunana. ⁶Pali kama ru made manga rua muga, uka, ru bele manga viri i ala taku. Pali ara maki e Deo i rua pali, uka tara bakovi ge kara ni pologege vona hini nga." ⁷Ria ri takia e Isu, "I navai e Moses ia i taki mia, migi habi a raukea ni vapile ge lobo ni parani ge vano a ngatavine?" ⁸Pali e Isu i taki maea ria, "Na rana a tamudine mua i tora hateka, lakea re Moses i longo ne mua mugu herea raukea ni vapile ge vano a ngatavine, pali ni vakatubu a hini nga kimi bele maea. ⁹Iau a taki mua, "Tahuna a ngatavine kimi rata naro ni ngoi lakea bakovi i herea raukea ni vapile i lilia e girihina, ia i parani tabu vona tara ngatavine, pali ra bakovi iea ia i rata naro ni ngoi. Lakea ra bakovi erei i parani vona ra ngatavine e girihina bakovi ia i habia vona raukea ni pilea, ia tara i rata naro ni ngoi." ¹⁰Pali e hurika murimuri ri taki maea e Isu, "Pali rege maea, i kamumu hateka hurika bakovi nahani rigi parani!" ¹¹Pali e Isu i taki ria, "Ra ngava iea kama ne hurika bakovi lobo, na bakovi takutaku kunana ia i kara ni bolea ra ngava iea.

¹²I tahoka ranga bakovi kimi kara ni parani ge vakabele a koma. Ranga ne ria ri bele maea na tamudine kinana. Ranga, hurika bakovi ri pala kuline ria ri bele maea kama rigi parani. Ranga ne ria ri rata mule maea ria na ranga ri ngaru ni rata leho na harikianga ne Deo. Bakovi i kara ni bolea ra ngava ni parani, ru ia ge bole kamumua ra ngava iea." ¹³Pali i muri e hurika bakovi a ngatavine ri bole valai ne Isu maka koma kiroko ne vona ge toto langa ne ria ge vasileki ne ria, lakea e hurika murimuri ri tahate ria. ¹⁴Pali e Isu i taki maea ria, "Nahani hatekari ria, ru ria maka koma kiroko rigi valai nau, harikianga na hunu ne hurika bakovi maea erei ri rupuru ria ri luhoi tora manga hurika koma kiroko nga." ¹⁵Lakea e Isu i ru langa limana na maka koma lakea ia i vasileki ne ria, lakea ia i pea hini nga i vano. ¹⁶Isu i laho i vano tara koma bakovi i valai vona i takia, "Vinara, ga rata ara maki kamumu ga bolea ni mahuri vakaroro vakaroro?" ¹⁷Isu i taki maea ia, "Navai o nanau na maki kamumu? Deo i taku kunana ia i kamumu. Pali ioe o ngaru ni bolea ni mahuri vakaroro vakaroro, ioe boro ramai lobo virika lo e Deo." ¹⁸Ra bakovi iea i nana ge navai a lo ia ge ramai. Isu i taki maea ia, "Nahani rabalaki a bakovi, nahani rata naro ni ngoi, nahani panaho, nahani tatami na kot, ¹⁹ioe boro made polotano ne tamamu e kinamu, o ngaru e huriki ranga manga o ngaru mule ioe." ²⁰Ra koma bakovi iea i taki maea e Isu, "Iau a ramai lobo virika lo e Deo, ga rata ara tabu ga bolea ni mahuru vakaroro vakaroro?" ²¹Pali e Isu i taki maea ia, "Pali ri ioe o ngaru ni bele manga bakovi ge malamala, o vano o habi tala lobo virika maki vomu o habi ne hurika matasia ranga, ioe boro tahoka maki i kupo na hunu. Ioe o rata maea pali o valai o muri ne nau." ²²Pali na tahuna ra koma bakovi iea i longo maka ngava i rata e Isu, i ratea tamudina i hale liu ia i vano turana ni tamudi mava, na rana ia i tahoka moni turana maka mahala. ²³Isu i taki e hurika murimuri vona maea, "Muholi hateka iau a taki maea mua, bakovi i tahoka maki kupo keme ge dili na harikianga ne Deo." ²⁴Iau a taki tabu mua, kimi maluvi na kamel ge dili na matana nideli, i manga kunana bakovi i tahoka maki i kupo biri madihia ni dili na harikianga ne Deo." ²⁵Tahuna e hurika murimuri vona ri longoa ra ngava iea, ri turutu ri tamaea, "Muholi erei ge bole a ni mahuri?" ²⁶Isu i matanono ria i ta, "Hurika bakovi a ngatavine kama ri kara ni kori mule ria ni bole ni mahuru, Deo kunana ia i kara ni haba ni mahuri ne hurika bakovi a ngatavine, na rana Deo ia kunana i kara ni rata a maka maki lobo." ²⁷Pali muri e Pita i koli maea ngavane Isu, "Ioe o pala maea mia mi pe lobo virika maki mia mi muri vomu. Ga mi bole ara maki a hini mia mi muri vomu?" ²⁸Isu i taki ria, "Muholi hateka iau a taki mua, na tahuna e Deo i ratea malala karaba, tahuna Tuna Bakovi i made na sia king vona na bagetua vona, mua e hurika bakovi mu muri nau bara mu made na sia king i ravulu taka a polonai rua ni luhoi kado hurika bakovi a ngatavine ri ala ravulu taku a polona i rua iea o Israel." ²⁹Hurika bakovi erei ri pe a ruma ne ria, e turana e korobane ria, tamane ria e kinane ria, turane tune ria, o a malala ne ria na ragu, Deo bari habi ne ria a parava biri 100 tabu langa ne virika maki ri pe ia biri habia ne ria ni mahuri i tabuli vakaroro vakaroro. ³⁰Pali i kupo e hurika bakovi erei ri muga bara ri muri tabu, pali erei a bakovi ri muri bara ri muga tabu.

Chapter 20

¹"A harikianga na hunu i manga kunana a tahona hania i vuho tala na hetelanga i matakana bakovi ni leho na hania na vain.²Muri ne vona i ta turane ria, i vaka longo ria mai ge riva ge kona ria vona ria ri vivi,pali i rudu ria ri dili na hania na vain.³Ia i laho tabu na haua i tolu pali matai a voravora ranga i pesi tavula vula na murini va kona maki.⁴Ia i taki tou,'Matou ranga,vano moto lakea na hania na vain,pali ara maki kamumu Iau bara habia ne matou.'Pali tou to lakea na leho⁵Mavonga ia i laho tabu na haua i polo tara pali muri ia i laho tabu na haua i polo va,ia i rata manga hini ia i rata.⁶Muri mavonga ia i laho tabu na haua i ravulu a polona i taku i matavisi tabu ranga to pesi tavulavula.Ia i taki tou,'I navai matou moto pesi tavulavula koia vona ra parava koru ea?'⁷"Tou to koli to tamaea,'Nara i uka tara viri ge nana matou na leho."⁸Ia i koli i tamaea,'Matou ranga moto dili na moto leho na hania na vain."⁹Na malunga, a tahona hania i takia matakari ne ria,'gale lobo ria hurika voravora rigi vali o kona ria,vaka tubu na viri bole kiroko ri ke na viri bole dagi.¹⁰"Tahuna e huriki a voravora erai ri valai muri na haua i ravulu a polona i taku ri valai,ria lobo ri bole palupulupu,¹¹Pali na tahuna i valai e hurika voravora i bele muga, ria ri luhio maia ria rigi bole dagi,pali ria ranga ri bole palupulupu manga kunana e huriki ni kona ria na haua i taku ri leho vona.¹²Tahuna ri bole a mapane ria,ria ri takupo vona tahona hania.¹³Ria ri tamaea,'Re huriki nga ri valai muri pali ri leho kunana vona haua i taku,pali navai ioe o rata maki ne mia i palupulupu,pali mateu mete leho vona ra haro koru ea."¹⁴Pali a tahona hania i koli ria i tamaea,'Turangu mai,Iau koma rata hale matou.Matou koma moto vivi nau vona mapane matou na parava i taku matou moto leho vona?

¹⁵Pali ri Iau a uka ngava langa vona hurika maki nau a ngaru ni habi? ri matou koma moto vivi vona ara maki kamumu Iau a rata na vuna Iau a luhoi ni rata naro kamumu.¹⁶A viri vali muri bari muga pali erai vali muga bari muri."¹⁷Tahuna e Iau i laho sike o Jerusalem, i bole a murimuri vona to ala ravulu a polona i rua,to lalaho i taki tou maea,"¹⁸Mataia,teu te laho sike o Jerusalem, Tuna Bakovi bari ni habi na limane hurika mugamuga turane hurika bakovi ni lohoka na lo. Ria bari rata halea pali bari bimatea ¹⁹pali bari ni habi lakea na limane huriki Gentails rigi harugia rigi rata halea,pali rigi vaka taua na bolo.Pali muri na parava i tolu ia bari hadongo mule."²⁰Muri e girihine Zebedi i valai turana e huriki e tuna bakovi ne Isu.Ia i pasike puru pali nanea na maki.

²¹Isu i koli i tamaea,"Ara maki o ngarua?Ia i koli tamaea,"o pasi na koma nau nga rugu made turamu,tara ge made na limamu a kanemupali tara ge made na limamu amarimu,pololilo na harikinga vomu."²²Pali e Isu i kolia i tamaea,"Ioe koma o palala ona ara maki o nana vona.Ri ioe o kara ni ninu vona cap Iau bara ninu vona?"Ria ri tamaea,"Mia mi kara."²³Ia i koli tamaea,"A cap nau bari moto ninu vona.Pali a ni made na limagu a kanegu a limagu a maurigu ia koma leho nau,ia a leho e Tata bari rata virihi ne erae ia bari habi vona."²⁴Na tahuna i longo ra murimuri vona nga to ala ravulu,tou koma to tamudi kamumu vona ra maki tarina nga i rua.²⁵Pali e Isu i gale tou to vali vona i taki tou maea,"Matou moto palala maea huriki a Gentiles ria ri matakari ria pali e huriki a bakovi i vona rane ria ri rata polo muga ne ria.²⁶pali koma ge mavonga ra hininga ne mua.Mavonga,erae ne mua i ngaru ni polo muga muga ia ge bele manga ia voravora,²⁷pali erea i ngaru ia ge muga ne mua ia ge bele manga voravora,²⁸manga kunana e Tuna Bakovi ia koma i valai ni rata leho vonapali ia i valai ni rata leho ne huriki a bakovi a ngatavine, pali habia ni mahuri ge bole mule ria."²⁹Tahuna tou to pagi tala o Jerico,huriki a kabuna bakovi a ngatavine ri muri vona.³⁰Vonga i tahoka kepa i rua ru mamade vona ra dala ea.Tahuna tou to longo maea e Isu i polo,tou to gale,"Viri dagi,Tune Davit,o dodo mateu."³¹Huriki ri takari tou,taki tou maea togo mangulu,pali tou to tangi to gale dagi,"Viri dagi,Tune Davit o dodo mateu."³²Muri e Isu i pesi i gale tou i tamaea,"Ara moto ngarau ga rata virihia matou?"³³Tou to tamaea,"Viri dagi,a matane matue ge mapaga."³⁴Muri e Isu,i laho mule turana ni dodo ne rua,pali nugu a matane rua.Ne vona ra parava ia kunana i mapaga matane rua pali rua ru muri liu vona.

Chapter 21

¹Tahuna e Isu turana hurika murimuri ri valai tabukoi iea o Jerusalem,ri bele na tanga e Betpas na lolo iea o Oliv,muri e Isu i rudu a voravora vona i ala rua.²lakea i taki maea ria,"Mua mu lakea na tanga tara,lakea bara mua masia tara donki turana tara tuna donki karaba ni kolo na mota.Mu puga mota na donki i rua mu bole valai ne nau.³Pali re hurika bakovi rigi nana mua na hini nga,mua mu ta,'ViriDagi i tahoka leho vona ra donki nga,'ra bakovi iea biri laviriri i puga i habi marua muru bole valai ra donki nga.⁴Ngane ra maki nga i bele manga hini i taki a profet hosi.Lakea e Isu i ta maea,⁵"Takia e tuna ngatavine e Saion,'Masia a King mua i valai,lakea i rupurua i made langa vona tara tuna donki karaba."⁶Muri e hurika murimuri ri vano ri rata manga hini taki ria e Isu.⁷Lakea ri bole vilia donki turana tuna donki karaba ri bole maka varikia ne ria ri vahata langa vona ra donki rua,lakea e Isu i made langa na maka varikia polomeli na donki.⁸I kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vahata langa na dala virika varikia ne ria,ranga bakovi a ngatavine ri tolo maka rahana kai ri voro langa na dala.⁹Muri i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri mugea e Isu ranga erei a tara ri muri vona,ria ri gale maea,kuvurikea rane ViriDagi e Tune Devit!Vivi ne vona na rana ia i valai na rane ViriDagi!Kavurikea arane ViriDagi ia i made polomeli liu.¹⁰Tahuna e Isu i dili o Jerusalem,hurika bakovi a ngatavine na tanga dagi ri rata ngava i kupo ri nana maea,"Erei ra bakovi iea?"¹¹Hurika tara mavilulu a bakovi a ngatavine ri muri ne Isu ri koli maea ngava,"Ra vere a Isu,ia tara profet o Nasaret pololilo o Galili."¹²Muri e Isu i dili na tempel ia i lilitala e hurika bakovi a ngatavine erei ri kona ri habi vakuloi pololilo na tempel.Ia i guru voroki virika dede ne hurika bakovi ri lehoni ngoli a moni turana sia na maka bakovi ri vahabi vakuloi a kadirovo ni gale a dov.¹³Lakea ia i taki maea ria"Ni tane Deo i tamaea,'Ruma nau biri tabuli manga ruma ni vasileki,pali mua mu ratea ge manga tanga ne hurika panaho."¹⁴Muri e hurika matakepa turana vaha hale ri valai ne Isu pololilo na tempel ia i vaka mahuri maka gilanga ne ria.¹⁵Pali na tahuna e hurika mugamuga turane hurika bakovi ni lohoka na lo ri matai maka maki kamumu ia i rata,na tahuna ia i longo hurika koma pololilo na tempel ri gale maea,"Kavurikea nane Tune Devit,"ria ri tamudi hale liu.¹⁶Pali ri taki maea e Isu,"Ioe o longo ra ngava iea erei e hurika bakovi ri ratea?"Lakea e Isu i taki maea ria,"E!Pali,mua kama mu gia a ngava i tabuli pali,'Na ngavane hurika koma kiroka turane hurika koma ri ruru bara ri kavurike kamumu a rane ViriDagi?"¹⁷Muri e Isu i pe ria i vano i pagitala na tanga dagi.Ia i lakea o Betani lakea ia i made rodo taku vonga.¹⁸Ngane na hetelanga,tahuna ia i laho hamule na tanga dagi,ia i vitolo.¹⁹Lakea ia i masia tara kai a fik na gagana dala ia i lokovonga tabukoi ia i matai maea ra kai iea i uka kanena i vonu vona pagana kunana.Lakea e Isu i rata ngava vona ra kai iea,"Ioe muri komo go vua tabu."Pali i laviriri hateka i kere.²⁰Tahuna e hurika murimuri ri matai ra hini nga, ri turutu ri ta maea,,"Ara maki i ratea ra kai a fik i laviriri hateka i kere?"²¹Isu i klia ria i ta maea,"Muholi hateka iau a taki mua,pali re mua mugu luhoi tora kama mugu tahoka ni luhoi ge rua,bara mu ratea maki i bele vona ra kai a fik,pali bara mu kara ni rata virika maki dagi maea,takia ra lolo iea,'Malipu vonga o puru na dari,'ia bari bele.²²Ara maki mu vasileki mu nana ni bolena,mua mu luhoitora,bara mu bolea."²³Tahuna e Isu i dili na tempel ia i tovo e hurika bakovi a ngatavine,hurika hetpris turane hurika mugamuga ne hurika bakovi a ngatavine ri valai vona,lakea ri nana maea ia,"Ioe o tahoka navai a pede ni rata virika maki lakea erei i longo vomu?"

²⁵Tahuna e Jon i habi a baptais ne hurika bakovi a ngatavine,ia i bole a pede na ara tabeke?Na hunu o na bakovi na malala?"Ria ri ta mule na palane ri lakea ri ta maea,"Pali re teu te ta,'Na hunu,'ia biri taki hita,'Navai kama mu luhoi torea ngavane Jon?"²⁶Pali re mia migi ta,'Ra hini nga i valai na bakovi,'mia mi mangenge na tara dagi e hurika bakovi a ngatavine na ara ria ri masia e Jon ia tara profet."²⁷Muri ria ri kolia ngavane Isu ri ta,"Mia kama mi pala."Lakea e Isu i taki maea ria,Iau tara kama kara ni taki mua na ara pede iau a tahoka ni rata virika leho nga.²⁸Pali mua mu luhoi navai?Tara bakovi ia i tahoka e tuna a koma bakovi i rua.Ia i lakea na koma muga i takia,'Tugu,ioe o vano ngane o leho na hania na wain;²⁹A koma muga i koli maea ngava.'Iau a malai ni rata leho,pali i muri tabu ia i puloa ni luhoi vona ia i vano i leho na hania na wain.³⁰Muri ra bakovi iea i lakea na pahamuri tabua ia i takia na ngava i palupu kunana.A pahamuri tabua i koli a ngavana,'Iau bara vano a leho,BakoviDagi,'Pali ia i tatami kimi vano ge leho na hania na wain.³¹"Na palana koma bakovi nga i rua,erei i muri na ni ngaru ne tamane rua?"Ri koli maea ngava,"A koma tabua."Lakea e Isu i taki ria,"Muholi hateka iau a taki mua,hurika tara ni bolena takis turane hurika ngatavine ri ngoi bara ri dili na harikinga ne Deo muga ne mua.³²Na rana e Jon i valai mua ni kado ara narone mua pali kama mu luhoi torea .Pali e hurika bakovi ni bole a takis turana ngatavine ri ngoi ri luhoi torea.Pali ge rata ara hini te matai ra hini nga,kama mu pulo a vilone mua mugu luhoi torea.³³Longoa tara ni ta vakakika.I tahoka e tamane mua na malala ia i varo a wain na hania.Ia i rata nure,lakea ia i ratea murina bara ni pulopulo a wain lakea ni rata tabu a ruma i ola bara ni matakari.Lakea ia i habia a hania vona ne hurika tara ri matakari a wain lakea ia i pea hini nga ia i lakea na kantri tara.³⁴Na tahuna a maki ni kani i moro,ia i rudu ranga voravora ri vano ri lakea ne hurika tara ri matakari a hania na wain ni bole

ranga kalavana maki ni kani vona.³⁵Pali e huriki ri matakari a hania na wain ri nugu tata e hurika voravora vona,lakea ri bia tara,ri rabalaki tara ri voroki langa kedo vona tara.³⁶Muri tabu,tahona malala i rudu tabua tara voravora i vano,ri kupo hateka ne huriki muga ia i rudu.Pali e huriki ri matakari a hania na wain ri rata naro i palupu kunana ne ria.³⁷Muri na hini nga,tahona malala i rudua e tuna muholi i lakea ne ria,ia i taki ria,'bara ri habia ni matakilala dagi ne tugu a koma bakovi.'³⁸Pali na tahuna hurika tara ni matakari a hania na wain ri masia tuna bakovi i valai,ri ta mule na palane ria maea,'Ra vere a tuna bakovi i matakari a mahala ne tamana.Pali,teu te rabalakia te bole lobo virika mahala e tamana.'³⁹Lakea ri bolea ri kope talea i pagitala na hania na wain ri rabalakia i mate.⁴⁰Ngane a tahuna tamana hania na wain i valai,ia ge rata ara vona re hurika tara ri matakari a hania na wain?'⁴¹Lakea ri taki maea ia,"Ia biri rata hale e hurika tara nga biri bolea hania na wain biri habia ne hurika tara ranga bara ri matakari,hurika tara erei bara ri veru a maki ni kani i lakea na tahona hania na tahuna a maki ni kani i moro."⁴²Isu i taki ria,"Re mua iau a luhoi maea pali mua kama mu gia ni tane Deo.'Ra kedo i hale na matane huriki ri rata ruma lakea ri koi vona ra kedo e huriki ranga ri ratea i bele manga kona pos na ruma.Ra hini nga i bele na ni ngaru ne ViriDagi kunana lakea i tebi na matane mia?'⁴³Mavonga iau a taki mua,Deo biri bole talea mua harikinga vona ne mua biri habi lakea ne huriki rana erei bara ri vakabele a maki ni kani.⁴⁴Erei a bakovi a ngatavine i boru langa na kedo iea bara ri makeve i kiroko liu.Pali,ra kedo iea i boru langa ne hurika bakovi a ngatavine hurika bakovi a ngatavine bara ri hale liu.⁴⁵Tahuna e hurika hetpris turane hurika Farisi ri longoa maka ni ta vakakika e Isu,ri mata kilala maea ia i ratea ra maka ngava ne ria.⁴⁶Ri vorokana dala ni nugu tatea,pali ri mangenge ne hurika bakovi a ngatavine ri made,na rana hurika bakovi a ngatavine ri matai maea re Isu ia tara profet.

Chapter 22Isu i ta tabu ne ria na ni tavakakika,lakea i ta,

²"Harikianga na hunu i manga tara king i matanono a ni kani dagi pololilo na parania ne tuna koma bakovi." ³Lakea ia i rudu hurika voravora vona ri vano ni bole hurika bakovi a ngatavine ia i gale ni valai na ni kani pololilo na ni parani,pali kama ri valai. ⁴King i rudu tabu e hurika voravora vona,rigi nana e hurika tara ranga ni valai turana ra ngava maea,"Masia,Iau a ru pali a maki ni kani na parania,Iau a rabalaki virika bulmakau turana bulmakau karaba ri koru,lakea virika maki ri tabuli pali lakea mua mu valai vona a vaponga na parania." ⁵Pali kama ri ngaru ni longo a ngava lakea ri vano viliha,ranga ri lakea na hania ranga ri vano ni leho a leho na moni ne ria. ⁶Ranga ri nugutata hurika voravora na king ri rata pile ria ri habi a ni maruhu lakea ri rabalaki ria ri mate. ⁷King i madihi a hatena lakea ia i rudu hurika nugu maheto vona ri vano ri rabalaki e hurika bakovi a ngatavine nga erei ri rabalaki e hurika voravora vona,ni runani maka tanga turana tanga dagi ne ria. ⁸Muri ia i taki e hurika voravora vona maea,"Maki ni kani na parania i tabuli pali,pali re hurika bakovi a ngatavine iau a gale ria ni valai,kama ri valai,na rana kama ria tara kamumu. ⁹Mavonga mu lakea na maka dala dagi mu gale hurika bakovi a ngatavine rigi kupo erei mu kara ni matakana,lakea mu bole valai na maki ni kani na parania. ¹⁰Hurika voravora ri lakea na maka dala dagi ni matakana hurika bakovi a ngatavine kamumu turana bakovi a ngatavine hale ranga mu bole lakea maki ni kani na paranina.Na vuhuna hini nga,hurika bakovi a ngatavine ri vaka vonu hateka a murina ni parani. ¹¹Pali a tahuna a king i valai ni matai e hurika bakovi a ngatavine ri vakalipopo na vaponga,ia i masia tara bakovi kimi rodo a varikia ni parani. ¹²Lakea a king ia i taki maea ra bakovi iea,"Turagu,ioe o uka varikia ni parani pali ioe o dili valai navai?"Pali ra bakovi iea kimi kolia tara ngava. ¹³Lakea ra king i taki e hurika voravora vona nigi kolo a vahana turana limana nigi voroki puru na tanga i uvo hale liu,ra tanga e hurika bakovi bara ri hataki haleliu a ni madihi bara ri tangi ri karatata ngne ria. ¹⁴Na rana,ni gale i valai ne hurika bakovi a ngatavine pali,e Deo i pasi i takutaku ni vakatorea ni ngaru vona. ¹⁵Muri e huriki a parisi ri mata kana ranga ngava rigi rata virihi ne Isu. ¹⁶Muri ri rudu ranga murimuri vona turan huriki a tara e Herot ri lakea vona.Ria ri tamaea ne Isu,"Vinara,mia mi palala maia ioe o rata ngava i muholi,pali ioe o haba ngava i muholi ni ramaea e Deo.Pali ioe koma o luhoi ni ramaia tara ni luhoi na bakovi,pali koma o luhoi ni luhoi kado a narona bakovi,ioe o rata naro i palupulu kunana ne huriki lobo. ¹⁷Ioe o taki mateu,i navai a ni luhoi vomu? i nga i tabuli poloolulo na lo ,i navai i kamumu mia migi kona takis lakea ne Caesar o uka?" ¹⁸Pali mavongae Isu i palala vona pali a ni luhoi ne ria pali ia i tamaea," Navai matou moto ngaru ni tonau,matou a bakovi ni tatai?" ¹⁹Vakasiria nau a coin go habia na takis."Muri ri bolea coin i tahoka hanune darius i valai vona. ²⁰Isu i taki tou maia,"A hanune erai a rane erai a maakea?" ²²Na tahuna ria ri longa ra hiniga,ria ri turutu pali ri pea ri vano ²³Vona ra parava ia ranga Sadusi,erea i tamaea i uka ni mahuri mule,valai ne vona.Ria ri nanea maia, ²⁴Ria ri tameaea,"Vinara,Moses i tamaea,"i tara bakovi i mate pali ia i uka koma,pali e tarina ge parangi vona e girihina pali ge tahoka koma ge bole mulea murina. ²⁵I tahoka maki tari i ala polo rua. A tabua i parangi pali mate.Pali ia i uka koma, pali lakea e tarina i bolea e girihina i parangi vona. ²⁶Muri a paha muri tabua ia tara i vavoga tabu ia, muri a viri tara i vano vano na kabina. ²⁷Muri te tou lobo ra ngatavine iea ia tara i mate. ²⁸Pali muri na ni pesi rike,eaia ngane ne tou a maki tari ge ia e girihina? Na vuhuna ara ia i parangi ne tou lobo. ²⁹Pali e Isu i koli tou i tamaea,"Matou moto tahoka potu pali,na vuhuna koma moto luhoi a huriki ngavane Doe tura ni tora ne Deo. ³⁰Na parava ni pesi rike i uka ni parangi ara i uka ni bola ngatavine o ni haba ngatavine. Na ara ria bari made palupu kunana manga engel ³¹Pali ani pesi rike ni mate,pali koma mu gia ara maki taki e Deo, maea, ³²Iau e Deo ne Abraham,Deo ne Isacc,pali e Deo ne Jecob?Deo koma ia e Deo ne huriki ri mate,ia e Deo ne huriki ri mahuri. ³³Na tahuna i longo e huriki, ria ri turutu ri luhoi lege vona vinara vona. ³⁴Tahuna e Isu i taki ra hininga ia i tu kari a ngavane hurikia Parisi a Sadusi,ria ri vakali popo ria palupu. ³⁵Tara ne ria,ia i palala na lo,ia i nanae,ia i tonia maea ³⁶Vinara erea a lo i dagi na lo e Moses?" ³⁷Isu i kolia maea,"Ngarua e Deo viri dagi vomu na hatemu turan ni luhoi vomu tura ni tora vomu. ³⁸Ia i dagi hateka ne hurika lo ranga na lo e Moses. ⁴⁰Vona ra lo nga i rua hurika ngava lobo i taki e huriki a propet i tabuli pololilo vona ra lo nga i rua. ⁴¹Natahuna e huriki a Parisi ri tabana ni pesi palupu,E Isu i nana ria vona tara ni nana. ⁴²Ia i tamaea,"Mu luhoi navai vona e Kristo? Ia e tune erae?"Ria ri koli ri tameaa,"E tune Davit. ⁴³Isu i tamaea,"Pali ra Spirit e Deo i tabuli ne Davit,pali navai ia i tamaea,Viri dagi vona, ⁴⁴Viri dagi i tamaea Viri dagi nau,"Made na limagu a kanegu,vano na tahuna Iau a rata e huriki a pele vomu ri valai polo tanu na vahamu?" ⁴⁵Pali n i navai e Devit ge galea ie e Kristo' Viri dagi'Pali ge navai ge ia tabu e tune Devit?" ⁴⁶I uka tara viri ge kolia ngavana,pali uka tara viri ge nana tabua na ni nana vona ra parava ia.

Chapter 23

¹Muri e Isu i taki e huriki a bakovi a ngatavine turana e huriki a murimuri vona. ²Ia i tamaea,"huriki na bakovi ni palala na lo pali turana e huriki a Parisi ria ri made na murine Moses'. ³Mavonga ara maki ria ri taki mua mugu rata,pali mua mu rata pali mu mata muri mai.Pali mu koma mu ramaea narone ria,ria ri tamaea pali koma ri ramaea.

⁵Ria ri rata ra hurika leho nga ne huriki a bakovi a ngatavine rigi matai a leho ne ria.Pali ri rata ra hininga i vaka torea naro hale ne ria i dagi,pali ri rahi a hurika harikinga ne ria i dagi. ⁶Ria ri ngaru ni made na murine huriki a mugamuga na parava ne hurika vaponga pololilo na roho ni vasileki, ⁷pali angava kamumu i valai na murina ni vahabi,pali i tamaea'Vinara'ne huriki a bakovi a ngatavine. ⁸Pali mua nahani nigi gale mua maea'Vinara'nara mua mu tahoka Vinara i taku,pali mua lobo a maki tarina. ⁹Pali nahani galea tara viri koea na malala ge tamamu,nara mua mu tahoka kunana e tamane mua i taku ,ia i made na hunu. ¹⁰Pali nahani nigi gale mua a 'vinara ',ara mua mu tahoka kunana a vinara i taku,e Kristo. ¹¹Pali erea i dagi ne mua,ia ge bele manga ia voravora. ¹²Erea a bakovi i kavu rikea rana,Deo bari rupurua a rana,pali erea i rupurua Deo bari ru ragia rana. ¹³Pali Matakari matou,huriki a bakovi ri palala na lo turana hurika parisi,a bakovi ni rata ngava tamami!Mua mu tu karia harikianga na hunu ne huriki a bakovi a ngatavine. Pali koma mu ru e huriki ranga rigi dili. ¹⁴⁻¹⁵Matakari matou,ne huriki a bakovi ni palala na lo pali a Parisi,turane huriki a bakovi ni tatami!pali mua mu pagi polo a dari a malala ni pulo a tamudine huriki, pali tara i puloa tamudina,mua mu tarea i bele manga tuna hel manga kunana mua. ¹⁶Matakari matou,matou e huriki i matakari mua a kepa,erea i tamaea,'Pali erae i ta gamai pulolilo na roho e Deo,ia koma maki tara,pali tara bakovi i ratea tara ngava ge haba gol na ruma e Deo ,ia ge habia, ¹⁷Matou a kepa i uka ni luhoi kamumu!erea i dagi,a gol o a roho e Deo pali ia i ratea ra gol i kiripiripi? ¹⁸Pali,'erea i rata ni tagamai polo meli na alta,ia koma maki tara.Pali erea i rata ni tagamai polomeli na maki kamumu vona ia ge nugu tatea. ¹⁹Matou a kepa!Ara i dagi,a maki kamumu o a alta i ratea ra maki kamumu i kiripiripi? ²⁰Mavonga,erae i ta gamai polomeli na alta i ratr ni gamai polomeli vona pali a maka maki lobo i tabuli vona. ²²Pali erae i tara ni ta gamai na hunu,ia i rata ni ta gamai na sia king e Deo pali na bakovi erae i made lunga vona ra sia king ea ²³"Matakari matou,ne huriki a bakovi ni lohoka na lo pali a Parisi a bakovi ni tatami!Matou a bakovi ni haba kalavana vutuna mint i magni noro,a dilpali a vutuna kuminpali mua koma mu murimai a maki dagi na lo ia naro malamala,pali a naro ni dodo a ni luhoi tora.Pali mua mu kara ni tara ra naro pali mua koma mu ramai. ²⁴Mua kepa mu muga,mua mu lili voroki a lango pali mu todoa kamel! ²⁸Palupu kunana,Mu mata kamumu na matane huriki a bakovi a ngatavine, pali pololilo ne mua i vonu turana hurika ni ta tami pali koma mu luhoi ni ramaia lo. ²⁹Matadoko,mua hurika bakovi ni lohoka na lo turane hurika Farisi,mua bakovi ni ngava rua!Mua mu rata matmat ne hurika profet lakea mu vakabagetu a matmat ne hurika bakovi ri malamala. ³⁰Mua mu ta,'pali re mia migi made hosi na tahune ne tamane mia,mia mi kama mi kara ni ru a lima palupu ni guru a darane hurika profet. ³¹Lakea mua mu takitala mule ne mua maea,mua e tune hurika tara erei ri rabalaki e hurika profet. ³²Mua ranga ge pali virika naro hale ne tamane mua. ³³Mua mata turana tuna mata i tahoka muto,na rana dala ni pololele na kot na hel? ³⁴Pali ranga ne ria,mua bara mu rabalaki mu vakatavore,lakea ranga bara mu ubi pololilo na maka ruma ni vasileki ne hurika Juda bara mu lilitala ri pagitata na tanga dagi ri lakea na tanga dagi tara. ³⁵Na hini nga kunana,virika darane hurika bakovi ri malamala i maguru vona malala iea,i vaka tubu na darane Abel i vano i bele na darane Sakaraia tune Barakaia,erei mua mu rabalaki na palana ruma e Deo turana alta biri rike matou. ³⁶Muholi hateka iau a taki mua,maka maki nga bari bele ne hurika tara a bakovi a ngatavine na tahuna iea. ³⁷Jerusalem Jerusalem,mua tara ni rabalaki e hurika profet mu padi ria e hurika tara erei iau a rudu valai ne mua! I Kupo a tahuna Iau a ngaru ni kalipopo huriki e tune mua manga kinana kurekoi kaftagu maka tuna kureko pololilo na karapana,pali mua kama mu ngarua! ³⁸Masia,ruma mua i tabuli tavula liu. ³⁹Pali iau a taki mua,kama mugu matai iau ngane i vano na tahuna mua bara mu ratea ra ngava iea,'Ni vivi i lakea ne hurika bakovi erei i valai na rane ViriDagi.'"

Chapter 24

¹Isu i pagitala na tempel i laho lakea na dala. Hurika murmuri vona ri valai ri vakasiria maka ruma na tempel.

²Pali e Isu i kolimule a ngavane ria i tamaea, "Mua kama mu matai virika maki nga? Muholi hateka iau a taki mua, i uka tara kedo ge tabuli langa na viri tara kama ge makeve ge boru." ³Tahuna e Isu i made meli na lolo e Oliv, hurika murimuri vona ri kapiloho ri muri vona lakea ri takia, "Taki mia, ara kilakila ge bele na parava ge lobo? Lakea ara kilakila ge bele ni vakasiri mia maea ni hamulemu a harena malala iea." ⁴Isu i koli mule i taki ria, "Mu matadoko kamumu, nahani ge tami mua e hurika bakovi rigi bole lakea mua na dala hale." ⁵Na rana kupo bara ri valai na ragu. Bara ri tamaea, 'Iau e Kristo, lakea biri bole hurika bakovi a ngtavine ri kupo bara ri lakea na dala ni velu. ⁶Mua bara mu longo a vabinga turana nuverei na vabinga dagi. Pali mua nahani luhoi lege lae, na rana virika maka nga biri bele. Pali a harena malala kimi bele ma. ⁷Virika kantri bara ri vakabele a maka vabina na kantri ranga. Virika kingdom bara ri vakabele vabina na kingdom ranga. Biri tahoka ni vitolo dagi a malala tara biri vuruke ne virika tanga ranga. ⁸Pali ra maka maki nga i manga ni vakatubu na ni madihi na ngatavine ge poda koma. ⁹Muri bara ni bole ioe lakea na ni mava dagi bara ni rabalaki mua. Virika kantri bara ri rata hale ri lilitala mua a vuhuna na ragu kunana. ¹⁰Lakea biri kupo e hurika bakovi a ngatavine bara ri boru a ni luhoitara, bara ri habi a viri tara ne huriki ranga biri lakea na tara erei ia i ngaru ni rata hale ria e hurika tara ranga. ¹¹I kupo e hurika profet tatami bara ri pesirike bara ri bole hurika bakovi a ngatavine bara ri ramai a dala ni velu. ¹²Na ara naro hale ge bele kupo hateka, biri rata e hurika bakovi a ngatavine ri boru na ni luhoitara ne ria. ¹³Pali erei a bakovi i pesi tora i vano na harena parava, Deo biri bole mulea.

¹⁵Pali na tahuna ioe o masia a naro ge hale liu turana virika naro hale ge habi a ni hale, hini i takitala e profet Daniel hosi, tahuna ia i pesi na malala i kiripiripi" (Rua erei a bakovi ge gia ia ge lohoka kamumu), ¹⁶Ru erei a tara ri made o Judia rigi nunu laviriri lakea na lolo, ¹⁷ru erei a tara ria polomeli na mapana ruma nahani rigi hamule puru ni bole pori ranga maki na ruma ne ria, ¹⁸erei i made na hania nahani ge hamule ge bole a saket vona. ¹⁹Pali ni dodo ne hurika ngatavine ri singou ne huriki ri haba ruru na maka koma kiroko na maka parava nga! ²⁰O vasileki maea na parava vomu ni vano nahani ge bele na parava na malaniga o na parava na Sabat. ²¹Na rana biri tahoka parava dagi na ni mava ni madihi, virika ni mava nga kama i bele na ni vakatubuna malala i valai i bele ngane, uka, kimi ge bele tabu muri ma. ²²Pali re Deo kama ge palakudua ra ni gi vona ra parava iea ge kapo, i uka tara bakovi ge made mahuri. Pali ne hurika tara erei e Deo i pasi ria pali, Deo biri palakudua ra ni gi iea ia biri kori ria. ²³Pali muri, ranga tara rigi takoe, 'Masia, Kristo i made koea! o e Kristo i made lake! Ioe nahani luhoi tora ria, ²⁴Na rana huriki e Kristo tatami turana profet tatami bara ri valai ri rata virika kilakila dagi turana maka mirakel, bara ni bole hurika bakovi a ngatavine ri lakea na dala hale, turane hurika tara erei e Deo i pasi ria pali.

²⁵Masia, iau a taki mua pali vona ra tahuna iea. ²⁶Lakea, rigi takoe, 'Masia, Kristo i made na tanga tavula, nahani pagitala lakea na tanga tavula. O, Masia ia pololilo na rum, mu nahani luhoi torea ra ngava iea. ²⁷Palupu manga kunana ni maravilana haro i rike i para i vano na haro i puru, palupu manga kunana ni valai na Tuna Bakovi. ²⁸Na tabekena tanga tara kania i mate i tabuli vonga, na hini nga virika loha dagi bara ri valai lobo vonga. ²⁹Laviriri kunana muri vona ra parava na ni mava turana ni madihi, haro biri bele i uvo, keve kama ge habia ni para vona, virika hada bara ri mapasi valai na hunu, pali virika harikinga na hunu ranga bara ri vakulu. ³⁰Lakea muri vona a kilakila na Tuna Bakovi bari bele na hunu, lakea e huriki lobo na malala bara ri tangi dodo. Ria bara ri masia a Tuna Bakovi biri valai polomeli na bubu na hunu turana nipara turana bagetua. ³¹Ia biri rudu maka ensel vona turana biugel i tangi dagi, bara ri vakorokoro hurika bakovi a ngatavine i pasi ria pali e Deo na tabeke lobo na malala na tabeke tara na hunu i lakea na tabeke tara. ³²Mua mu bole a ni tovo na kai a fik. Tahuna a rahana kai a fik i rike karaba lakea i lubu tala, mua bara mu lohoka maea a parava na haro i valai tabukoi ngane. ³³Pali na tahuna re mua mu matai lobo re virika maki nga, mua mu lohoka maea a Tuna Bakovi biri valai tabukoi, na ni hebi na nure. ³⁴Muholi hateka iau a taki mua, hurika bakovi a ngatavine vona tahuna iea kama rigi mate ma maka maki nga bari bele. ³⁵Hunu a malala bari lobo, pali a ni tagu kama ge lobo. ³⁶Pali ra parava iea aua i uka viri ge lohoka vona, hurika ensel na hunu ranag kama ri lohoka, lakea e Tuna Bakovi tara kimi lohoka, Deo Tata ia kunana i lohoka. ³⁷Palupu kunana manga parava ne Noah, palupu manga na parava na Tuna Bakovi ia bari valai ni bole hurika bakovi a ngatavine vona. ³⁸Biri palupu manga kunana virika parava na marungu lolo i tua i kaftagua malala pali kama i valai ma, hurika bakovi a ngatavine bara ri kani ri ninu ri pole, bara ri parani lakea ri habi mule ria na ni parani biri vano e Noah i dili na sip, ³⁹Pali ria kama ri lohoka vona tara maki i vano na marungu lolo i kaftagua malala i bole ria ri vano. Ia biri palupu manga ni hamule na Tuna Bakovi. ⁴⁰Pali a bakovi i rua bara rua na hania, tara biri vano pali tara biri i made mule. ⁴¹Ngatavine i rua bara ru pulopulo a wit, tara biri vano pali tara biri made mule. ⁴²Lakea mua mu made gau, na rana kama mu lohoka vona na ara parava e ViriDagi ne mua bari valai. ⁴³Pali o matakilalea hini nga, pali ra taua na ruma ia ge lohoka na ara parava na rodo ge valai a

bakovi ni panaho,ia ge gau ge made nahani ge dili e hurika panaho rigi pukea ruma rigi dili.⁴⁴Mavonga ioe tara o
 gao,na rana a Tuna Bakovi biri valai na parava ioe o luhoi maea ia keme ge vakai.⁴⁵Lakea erei ra voravora ia
 bakovi ni lohoka lakea ia bakovi ni longo a ngava ni ramai,ra taua vona i pasia ni matakari a ruma vona,na rana
 ra voravora ia biri habi a maki ni kani na parava na maka maki ni kani.⁴⁶Tamudi kamumu na voravora na parava
 a taua vona biri hamule valai,ia biri masia i rata lobo re virika maki nga.⁴⁷Muholi hateka iau a taki mua,manga
 taua vona ia biri pasia ni matakari virika maki ia i tahoka.⁴⁸Pali ri tara voravora hale i ta pololilo na tamudina
 maea,"Taua nau keme ge valai laviriri,"⁴⁹lakea a voravora i ubi ranga turana,lakea i kani i ninu i pole turane
 hurika bakovi ni pole;⁵⁰pali muri a taua na voravora biri valai na parava ra voravora iea ia kimi i luhoia,na tara
 aua ia kimi lohoka vona.⁵¹Taua vona biri palea a kakaina i kiroko liu biri rata manga naro ri kara ni rata ne
 hurika bakovi ni ngava rua,lakea na tanga iea bara ri kani a nine ria bara ri tangi hale liu.

Chapter 25

¹A harikinga na hunu i manga sirula i ala ravulu erei ri bole a lam ne ria ri vano ri davea bakovi ge parani ne ria.

²Pali i lima i uka ni luhoi kamumu i lima ri tahoka ni luholi kamumu.³Ra sirula to uka ni luhoi kamumu tou to bole kunana lam ne tou,pali kama to bole ranga oil nege tou.⁴Pali ra sirula to tahoka niluhoi kamumu to bole a lam ne tou turana bot na oil turane tou.⁵Pali a parava na bakovi ni parani kama i bele laviriri,hurika ngatavine ri matatulu ri mahita.⁶Pali na kururodo,tara ni gale i tamaea,masia a bakovi ni parani i valai,vano mu vakorokoro na dala.⁷Re hurika sirulari ri turutu ri pelekadoa lam ne ria.⁸Hurika sirula ri uka ni luhoi kamumu ri taki e hurika sirula ri tahoka ni luhoi kamumu,mu habi mateu ranga oil.⁹Pali ra sirula to tahoka ni luhoi kamumu to koli maea,'ngane mete uka oil ge kara ne mate pali ne matou,matou moto vano moto kona ne matou.¹⁰Na tahuna tou to vano ni kona oil,bakovi ni parangi i valai!pali e huriki a bakovi a ngatavine ri davea ri vano turana lakea na vaponga ni parangi,pali nihebi ni tukari.¹¹"Muri ra sirula nga i lima koma to made turana bakovi i valai i tamaea,Viri dagi,Viri dagi,o talea mateu a nihebi.'¹²Pali ia i koli tou i tamea,'Muholi hateka Iau a taki matou,Iau koma palala¹³Mavonga,mu kapi kamumu,mua koma mu palala vona parava o a haua.¹⁴Ia i manga parava tara a bakovi ingaru ni lakea na tanga dagi.Ia i gale e huriki a voravora vona ri valai vona i habi ne ria maki kamumu vona.

¹⁵Tara voravora i habia vona tava na siliva moni i lima,pali a viri tara i habia vona tava na siliva moni i rua,pali a viri tara i habia vona tava na siliva moni i taku.Tou to bole maea i kara tou ni leho vona,pali ia i vano ilakea na tanga basi.¹⁶Mavonga ra bakovi i bola tava nasiliva moni i lima,ia i vano i ratea bisnis vona i vaka bele tabua tava nasiliva moni i lima.¹⁷Palupu kunana manga bakovi i bola tava na siliva moni rua,ia i vano i ratea bisnis vona pali vaka bele tabua tava na siliva moni i rua.¹⁸Pali ra voravora i bola tava na siliva moni i taku,ia i vano i keliala malala i rahiloloa ra tava na moni.¹⁹I tabaka pali,a matakari ne tou a voravora i hamule valai pali palakado a ngavana moni i tabuli ne tou.²⁰Ra voravora i bola tava na siliva moni i lima ,ia i valai turana tabu a tava na siliva moni i lima.Ia i tamaea,Viri dagi,Ieo o habi nau a tava na siliva moni i lima .Masia Iau a tara leho vona a rulanga tabua vona tava i lima.²¹Pali a matakari i koliala i tamaea,kamumu hateka,Ioe a voravora kamumu nau,Ieo o mata kari kamumu a maki kiroko mavonga Iau bara ru ioe o matakari a maki kupo.Valai i vivi turagu.²²A voravora i bola tava na siliva moni i rua,ia tara i valai i tamaea,'Viri dagi,Ioe i o habi nau a tava na siliva moni i rua.Masia,Iau a ru langa tabu a tava na siliva moni i rua a bole valai.²³A mata kari i koliala i tamaea,Ioe o mata kari kamumu a maki kiroko,Mavonga bara ru ioe o mata kari maki kupo.Valai i vivi turagu.²⁴"Mavonga ra voravora i bola tava na siliva na moni i taku,ia tara i valai i tamaea,Viri dagi,Iau a palala vomu,iue a bakovi ni korosi.Ioe o palala ni rupalupu a maki ni kani ioe koma o varo,pali ioe o lipu tala maki ni kani,iue koma o varo a vutuna.²⁵Iau a mangenge hateka,mavonga Iau a rahiloloa ra tava na siliva moni i taku na malala.Masia a moni vomu ea.²⁶"A matakari i koliala i tameae,Ioe koma o leho kamumu o lesi hateka,iue o palala maea,Iau a palala ni ru palupu a maki ni kani,Iau koma varo ,pali a lipu tala maki ni kani Iau koma vara vutuna.²⁷Mavonga ioe o kara ni habi ne huriki ri leho na benk a moni nau,pali na parava Iau ga hamule bara lakea a bole talea na benk pali bari turana ranga moni bari ni rulanga vona.²⁸Mavonga moto bolea ra tava na siliva moni i taku moto habia na voravora i erea i bola tava na siliva moni i ravulu.²⁹Bakovi i tahoka maki kupo,Iau bara rulanga tabu vona ranga,pali a bakovi i uka maki ge kupo,Iau bara bole voroki vona,pali bara habi na bakovi i tahoka maki kupo.³⁰Voroki talea ra voravora hale na tanga i uvo,ia bari tangi i kania ngina,³¹"Na parava e Tune Bakovi dagi bari valai turana harikinga a engel vona,muri ia bari made na ni para i tora hateka na sia king vona.³²Muga ne vona ge valai,huriki lobo a bakovi a ngatavine ri made na tanga dagi bari valai ri vapopo na matana,pali ia bari luhoi kado takutaku e huriki manga mata kari na sipsip i kalapida sipsip na meme.³³Ia bari ru a sipsip na limana kanena,pali a meme na limana maorina.³⁴Pali muri,a King bari taki ria e huriki ri made na limana kanena,'Mu valai,e Tata i dodo mua.Pali ia i rupurua pali a harikianga vona ne mua mugo made vona ra malala.³⁵Iau a vitolo mua mu vakani iau,Iau a mate ni marohu,mua mu vaka ninau,Iau a laho na tanga basi;mua mu bole iau lekea na ruma.³⁶Iau a uka varikia;mua mu haba varikia nau,Iau a giloa;mua mu gosi iau,pali a made na bavi;mua mu gosi iau.³⁷"E huriki a bakovi a ngatavine ni rata naro malimali bari tameae,'Viri dagi,nara parava mia mi tata ioe o vitolo,pali mi vakano?o marohu,pali mi haba naru vomu?³⁸Pali iva a hiningi mi mata ioe o valai na tanga tebi pali mi boleioelakea na ruma?³⁹Pali na ra parava mi mata ioe o giloa o made na bavi pali mi valai mi gosoe?⁴⁰Muri e King bari koli ria maea,'Muholi hateka,Iau a taki mua,ara maki mua mu rata virihi ne huriki e tarigu,ia mu rata virihi ne nau.⁴¹Muri ia bari taki e huriki ri made na limana maurina maea,'Mu pagitala na matagu,mua bari mu lakea na kanono dagi i uka ni matena,ni rata ge ne vone satan turana engel vona.⁴²Nara tahuna Iau a vitolo,koma mu vakanau,A maroho pali koma mu vaka ninau,⁴³Iau a bakovi na tanga tebi ,pali koma mu haba ruma nau,A uka varikia,pali koma mu haba varikia nau,A giloa a made na bavi, koma mu gosi iau.⁴⁴"Ria bari ri nanea ri tamaea,'Viri dagi,nara parava ioe o vitolo pali mia mi mata ioe,o maroho,o valai na tanga basi,o uka varikia,pali o

giloa o made na bavi,pali mia koma mi mata kari ioe?"⁴⁵"Ia bari koli ria maea,'Muholi hateka,Iau a taki mua,ra virika naro nga mu rata virihi ne huriki ri uka rane ria,mua koma mu rata virihi ne nau."⁴⁶ Mua bari mu lakea vona kanono i uka ni matena,pali ne huriki ni rata naro malimali,barilakea vona tanga ni made mahuri vakaroro."

Chapter 26

²Mua mu lohoka maea,muri na parava i rua,Paasova bari bele bara ni habi a Tuna Bakovi i lakea na limane hurika bakovi bara ni paditata na bolo."³Muri e hurika mugamuga turana a bakovi dagi ne ria hurika bakovi a ngatavine ri vapopo na ruma na mugamuga,a rana e Kaiapas.⁴Ria ri vata ni bimatena e Isu.⁵Mavonga ria ri tameae,"Nahani tege ratea na parava na vaponga,nara mege vaobi e huriki. "⁶Ngane e Isu e o Beteni pololilo na ruma e Simon i tahoka tu tala,⁷Na tahuna ia i made na dede i kakani i valai tara ngatavine i bolea tara alabasta botol i tahoka vel sanda pololilo vona pali polomeli hateka,pali likia na gina.⁸Mavonga huriki a voravora vona ri masia ra hininga,ria ri ttamudi hale ri tamaea,"Ge navai ngane ra maki i polomeli hateka ni liki tavula?⁹I kara nigi habi nigi kona na moni dagi pali nigi habi ne huriki ri uka maki."¹⁰Pali e Isu,palala pali i nana tou,"I navai mu ttamudi hale vona ngatavine ea?Ia i ratea nau tara maki i peda hateka.¹¹Na parava vakaroro mua mu made turana e huriki uka maki,pali mua koma mugu made turagu vakaroro.¹²Tahuna i gurua na kakaina ra oil i mangi peda hateka,Ia i rata ra hininga ne vona ni mategu.¹³Muholi Iau a taki matou,na tahuna to taki talea ra ngava kamumu na hini lobo,ria bari takia ne huriki ara maki ratea ngatavine ea,pali bari luhoi ia na ni luhoi ne ria."¹⁴Muri tara ne tou a voravora,arana e Judas Iscariot,i lakea na mugamuga ne huriki a mugamuga ¹⁵pali tamaea,"Ara maki matou motogo habia nau pali Iau bara habiane matou? Tou to bole talea po ne tou pali to habi vona ravulu tolu na siliva¹⁶Vona ra perava ia e Judas i mata visia pali a dala ni habia e Isu na limane huriki a pile¹⁷Ni vakatubuna parava ni kana bret i uka ist vona,e huriki a murimuri vona ri valai ri tamaea, "Ivai a hiningi o ngarua metege palakadoa nigi rata passover ratea vona ?"¹⁸Ia i tamaea,mu dili na tanga dagi mu masia tara bakovi pali mu takia maea,Vinara i tamaea,"A parava nau i valai na ni lobona.Iau a ngaru ni kana passova na ruma vomu tura e huriki a murimuri nau."¹⁹Pali huriki a murimuri vona ri ramaia hini ia i taki tou,pali ria i palakadoa murina passova.²⁰I malunga ngane a hiningi,ia i made turane huriki a murimuri vona. ²¹Na tahuna ria ri kakani,Ia i tamaea,"Muholi hateka Iau a taki matou bari tara matou bari habi iau na pile. "²²Ria ri dodo hatekea,pali takutaku ne ria ri nanae,"Muholi hateka komage Iau,Viri dagi?"²³Ia i koli,"Erea i toto turagu dili na dis ia kunana viri bari habi Iau na limana pile.²⁴E Tune Bakovi dagi bari vano,manga kunana ngava ni gamai vona.Pali a dodo hateka ra bakovi erea i habia Tuna Bakovi na limana pile!Bari kamumu hateka i uka ge podea e kinana ra bakovi iea.²⁵Judas,erea bari habi e Isu na limanu huriki a pile tamaea,I Iau ,Vinara?"Ia i kolia i tamaea,"Manga hiningi Ioe o taki."²⁶Tahuna tou to kakani,Isu i bolea bret,i gamaia,pali kevea.Ia i habi ne tou pali tamaea,"Moto bole,moto kani.Ra maki nga a bobogu."²⁷I bole tabua cap i ta kamumu ne Deo,pali habi ne tou i tamaea,"Moto ninu,matou lobo. ²⁸Ra makea a daragu i manga kontrak i maguru ni vahilolo voroki a naro hale ne huriki a bakovi a ngatavine.²⁹Pali Iau a taki matou,Iau koma ga ninu tabu vona ra kanena ra vain iea,vano na parava Iau bara ninua vain karraba turane mua na harikianga e Tata.³⁰Na tahuna ri kaloloa tara linge,ria ri pali tala ri lakea vona lolo e Olives.³¹Muri e Isu i nana ria,"Mua lobo bari mu hata rau ngane na rodo,vona ngava i tabuli pali,Iau bara ratapilea matakari na sipsip pali ria bari velu laea,³²Muri ne nau a hadongo mule,Iau bara muga lakea o Galili."³³Pali e Pita i takia maea,"I navai ria rigi hataroe ,Iau koma ga hataroe."³⁴Isu i koli i tamaea,"Muholi hateka Iau a taki ioe,vona ra rodo iea,muga na kureko ge tangi,ioe baro ta lavuni ne nau boloko tolu."³⁵Pita i koli i tamaea,"Bari navai Iau bara mate turamu,Iau koma ga ta lavuni ne vomu."Tou lobo a murimuri vona to taki maea.³⁶Muri e Isu bole tou fo lakea vona tara tanga ni gale Getsamani pali taki tou maea,"Moto made koia Iau ga lakea lake ga vasileki."³⁷Ia i bolea e Pita turana maki tarina rua tune Zebedi to vano Ia i hatakia ni dodo a ni mava na kakaina.³⁸Lakea i taki tou,"Iau a hatakia ni dodo i dagi hateka, manga ga mate.Moto made koia moto mata turagu."³⁹I vano basi popote ia,i pasike puru i lolu i vasileki.Ia i tamaea,"O Tata,i kamumu,go bole vorokia nau a kap iea.Pali koma ni ngaru nau,o rua ni ngaru vomu ge bele. "⁴⁰Ia i valai ne tou pali matai tou to mahita,pali takia e Pita,"I navai ioe koma o mata para go kapi turagu na aua i taku?"⁴¹O kapi o vasileki pali ioe koma go dili na ni toni.I spirit i ngaru ni leho,pali a kaka imu i lesi ni rata leho."⁴²Ia i vano tabu ge vasileki.Ia i tamaea,"O Tata,ra hininga koma i polo tarau rua ga ninu vona,ru ni ngaru omu ge bele."⁴³Ia i hamule i matai tou to mahita,tou to mata tulu.⁴⁴Pali pe tabu tou,i vano i vasileki boloko tolu,taki ra bokona ngava i tatakai.⁴⁵Muri e Isu i valai ne tou i taki tou maea,"Ri matou moto tabana ni mahita ni malolo?Masia,ra aua ieea i valai ni harena,pali a Tuna Bakovi ni habi na limane huriki bakovi a ngatavine ni rata sin. "⁴⁶Moto hadongo,te vano.Masia,A bakovi i ru iau na limane huriki a pile i valai tabukoi. "⁴⁷Na tahuna ia i tabana ni tata,e Judas tara murimuri vona, i valai,A kabune huriki a bakovi a ngatavine a mugamuga mata kariri valai.Ria ri valai turan vito a maki ni vaobi. "⁴⁸Ngane a bakovi ni habe Isu na limane huriki a pile i rata kila,i tamaea,"A viri Iau a ngurua ia kunana.Mu nugu tatea."⁴⁹Mala viriri kunana i vaalai ne Iau i tamaea,Rodo kamumu,Vinara!pali ngurua.⁵⁰Isu i takia i tamaea,"Tura,o ratea maki ioe o valai ni ratea."Ri valai ri ubia e Isu ri nugu tatea.⁵¹Malaviriri kunana i tara ne huriki ri muri ne Isu i tototalea limana i lalua vito ne ria i palakudua talingana tara mugamuga. ⁵²Muri e Isu i takia maea,"Rumulea na murina vito

vomu, erei huriki ri bola Vito ria bari bola ni madihi na vito.⁵³ Mu luhoi navai Iau a kara ni galea e Tata, ge rudu a kabuna engel rigi valai nau?⁵⁴ Mavonga ge bele muholi navai virika ngava, Mavonga ia ge bele?⁵⁵ Vona ra parava iea e Isu taki e huriki, "Re mua mu valai turana vito, a maki ni vaobi ni nugu tatau manga iau a panaho? Parava vakaroro Iau a made popolilo na roho e Deo a haba vinara, pali mua koma mu nugutatau.⁵⁶ Mavonga ra hininga ge bele ramaia a ngava ne huriki a propet. "Muri hurika murimuri vona ri hataro ri vano viliha.⁵⁷ Erei e huriki ri nugu tatea e Isu ri bole lakea ne Kaiapas mugamuga, vona ra hini nga e huriki a bakovi ni lohoka na lo a matakari ria lobo vonga.⁵⁸ E Pita i ramaia e Isu i dili na murina mugamuga. Ia i vano i made turana e huriki a nugu maheto ri ngaru ni masia ara maki ni gi rata virihi ne Isu.⁵⁹ Ngane huriki a mugamuga turana matakari ri mata kana ranga ngava taminga nigi rata vona pali nigi rabalaki ia.⁶⁰ Pali ria koma ri mata visia tara, Pali rua ru valai ru ta maea, "Ra bakovi iea i ta maea, Iau bara bi pukea ra roho ni vasileki ne Deo pali bara rata rike tabua muri na parava i tolu."⁶² A mugamuga i pesi rike i takia i tamaea, "Pali ioe o palala vona rani nana iea? Ara maki nga pali ara maki ni tataki ne vomu?"⁶³ Pali e Isu i pesi mangulu. A mugamuga i takia i tamaea, "Iau a taki ioe na rane Deo, vaka longo mia maea ioe Kristo, Tune Deo."⁶⁴ Isu i kolia i tamaea, "Manga kunana hiningi ioe o taki. Pali Iau a taki mua, ngane muri ma bari mu mataia e Tuna Bakovi bari made na limana kanena turana ni tora i dagi hateka, pali bari valai turana bubu na hunu."⁶⁵ Ra mugamuga i longoa ra hini nga i rapea varikia vona pali tamaea, "Ni ta tuhare ra makea! pali na ara tege mata kanalaia ngava vona? Masia, ngane te longo e virika ngava ni ta tuhare."⁶⁶ Mu luhoi navai? "Ria ri koli ri tamaea, "I kamumu hateka ngane bari mate ngane."⁶⁷ Muri ri kalupea na matana pali ri ubia, ri kukurasi laea na limane ria, ⁶⁸ pali ri tamaea, "O ta kava matou, Ioe Kristo. Erei i kukurasi ioe?"⁶⁹ Ngane e Pita made polovavo na roho pali pololilo na murina mugamuga, i valai vona tara ngatavine i tamaea, "Ioe tara ioe a turane Isu bakovi o Galili. "⁷⁰ Pali ia i tamaea i uka "kama palala vona erei o takia."⁷¹ Na tahuna i pagitala na ni poro na murina mugamuga, i valai tabu tara ngatavine a voravora vonga i masia i taki e huriki ri pesi vonga maea, "Ra bakovi iea tara a turane Isu a bakovi o Nasaret."⁷² Mavonga tabu ia ta tora i ta gamai, maea Iau kama palala vona ra bakovi iea!", ⁷³ Tabaka popote i valai ra viri to pesi palupu to nanea to tamaea, "Muholi hateka ioe tara ioe a turana, nara a nitamu kunana i taki mateu maea ioe tara ioe a turana."⁷⁴ Muri i tahalehale i harogroggi, "Iau koma palala vona ra bakovi iea, "pali malaviriri kunana a kureko i tangi."⁷⁵ Pali e Pita i luhoia hini nga i taki vona e Isu maea, "Muga na kureko bari tangi ioe bari o ta lavuni ne nau boloko tolu." Pali ia i poro i tangi haleliu.

Chapter 27

¹Na hetelanga,huriki a mugamuga a matakari ri vata ne ria rigi bimatena e Isu.²Mavonga ri kola na mota,pali ri bole lakea ne pailat a gavana ne ria.³Muri e Judas,erei a bakovi ni habia e Isu na limane huriki a pile,ia i matai maea ia i rata pile tavulea bakovi i uka potu vona,lakea ia i ta dodo i habi mulea a pou na moni i ravulu tolu ne hurika hetpris turane hurika mugamuga.⁴lakea i ta,"Iau a rata sin pali,na rana iau a habi tavula dara i uka potu na limana pile.Pali ria ri ta maea,"Ra makea kama maki mia?Ia maki vomu kunana."⁵Muri e Judas i voroki ra maka silva moni na tempel,ia i pea ra tanga i pagitala ia i vakatavore mulea.⁶Hurika mugamuga ri bole ra silva moni ri ta maea,"Ra hini nga kimi vakalobo a lo ni ru ra maka silva pololilo na ruma na moni,na rana ra hini nga mapana dara.⁷Ri vapopo ri ta vona hini nga,turana moni nga ni kona tabekena malala ne vona bakovi tara ia i kara ni rata ulo bara ni tanu e hurika tara kama ria Jerusalem.⁸Na hini nga kunana,ra tabekena malala nga ni gale a rana e,"Tabekena malala na dara"I hosi i valai i bele mona.⁹Ne virika maki nga i bele,i vakatorea ngavane profet Jeremaia maea,"Ri bole a silva moni i ravulu tou manga mapana,hurika tara o Israel ria ri taki,¹⁰ lakea ri bole ra moni nga ri habi na bakovi ni rata ulo,manga hini i takau e ViriDagi."¹¹Ngane e Isu i pesi na matana gavaman,lakea gavaman i nana maea ia,"Ioe a king ne hurika Juda?"Pali e Isu i koli maea ia,"Ioe o taki pali."¹²Pali e hurika hetpris turana mugamua ri ta padikedeia,Isu kama i koli mulea tara ngava.¹³Pali e Pailat i nana maea ia,"Ioe kama o longo maka ngava ni harogi ioe ni ratapile ioe e?"¹⁴Pali e Isu kimi kolia tara ngava ri ratea vona lakea gavaman luhoi lege.¹⁵Na parava na Pasova i tahoka narona gavaman bara ni tongotala tara bakovi na bavi i pagitala,a naro i ru e hurika bakovi a ngatavine.¹⁶Na tahuna iea,i tahoka tara bakovi ni rata naro hale liu a rana e Barabas.¹⁷Tuhuna e hurika bakovi a ngatavine ri vapopo,Pailat i nana maea ria,"Mua mu ngaru iau ga tono talea erei ge pagitala?Barabas o e Isu ni gale Kristo?"¹⁸Pailat i lohoka maea,ria ri rudua e Isu i lakea vona,na rana e hurika bakovi a ngatavine kama ri ngarua.¹⁹Tahuna e Pailat i made na sia vona ni rata kot,girihina i rudu a ngava vona maea,"Nahani ratea na bakovi iea tara maki ia i malamala,na rodo iau a vurena vona iau a bole a ni mava."²⁰Pali hurika hetpris turana mugamuga na sios ri ta tora ne hurika bakovi a ngatavine Barabas a viri ge pagitala,pali e Isu nigi rabalaki.²¹Gavana i nana maea e hurika bakovi a ngatavine,"Na bakovi rua maki te tahoka,mua mu ngaru iau ga tonotala erei?"Lakea ria lobo ri gale maea,"Barabas."²²Pali lakea e Pailat i nana tabu ria,"Pali teu tege rata ara vona e Isu erei ni gale e Kristo?Ria lobo ri koli maea,"Vakatavorea na kai tavalavala."²³Ia i nana maea ria i ta,"Erei a lo ia i polotaroa?"Ria ri gale dagi hateka ri tatora ri ta maea,"Paditarea na kai tavalavala,"²⁴Tahuna e Pailat i matai maea,ia kama i kara ni rata tabua tara maki ni pulo a niluhoi ne hurika bakovi a ngatavine,pali ia i matai maea bara ri vakabele a vabina na palane ria maea ia i bolea naru i loia limana na matane ria lakea i taki maea ria,"Darana bakovi iea kama ge madoko na limagu.Mua mu ratea mu masia."²⁵Hurika bakovi a ngatavine ri ta maea,"Rua darana ge madoko ne mia ne hurike tune mia."²⁶Lakea ia i tonoa e Banabas i pagitala,ia i taki e hurika nugu maheto ri ubia e Isu na wip lakea i rua na limane ria,ne ria bara ri paditarea na kai tavalavala.²⁷Muri e hurika nugu maheto na gavana i lakea na murina ni vapopo na gavana,hurika nugu maheto ri valai ri pesi na matana.²⁸Lakea ri kalitala varikia vona ri vakarodoo na varikia vururu na kakaina.²⁹Ri rua vona mota padipadi manga hat ne king na gina ri rua na limana kanena tara kai.Lakea ri pasike puru na vahana ri biua ri ta maea,"Ra vereia a king na maka Juda!"³⁰Ri kalupea,ri bolea na limana kai ri ubi kupoa gina.³¹Na tahuna ri ta biua,ri kalitala vona varikia vururu ri vaka rudomulea ne vona,ri bole i vano rigi paditarea na kaitavalavala.³²Na tahuna ria ri pori,ria ri masia a bakovi o Sairini a rana e Simon,ni rudu hakuku ge malaviri rigi vano na ra ia bari tuhorio e Isu ni kaloho boloo bolo vona.³³Ri valai vona tanga ni gale Gologota,i maea"murina tuha."³⁴Ri habi vona vain i vagole.I tonia na ngutuna pali koi ni ninu.³⁵Na tahuna ria ri paditarea na kai tavalava,ria ri turapea varikia vona ri rehi vona,³⁶pali ri made vonga ri matakaria.³⁷Polomeli na gina ni ru tara bokona ngava nigi luhoi lege vona,i tamaea,"Re vereia iea Isu a king ne huriki a Juda."³⁸Pali a bakovi ni panaho i ala rua ranga ni paditarea rua,tara na limana kanena pali tara na limana maurina.³⁹Huriki ri polo ri ta hale vona ri mapa kulukulu⁴⁰pali ri tamaea,"Ioe mo taki go rata pelea roho e Deo pali na parava i tolu go rata mulea, o kori muloe! Pali gi ioe e Tune Deo,Puru vona kai tavalava!"⁴¹Manga kunana e hurika mugamuga ri ranga ri ta hale vona,turane huriki a bakovi ni lohoka na lo turana matakari, ri tamaea,⁴²Ia i kori e huriki ranga, pali iea koma i kara ni kori mulea.Ia King na Isael.Rua ge puru vona kai tavalavala,pali muri hisa bari si luhoi torea.⁴³Ia i luhoi tora ne Deo,rua e Deo ge korio ngane,na tahuna e Deo i ngaru ni bolea.Ia i ta muholi maea,Iau e Tune Deo."⁴⁴Manga kunana ra panaho nga rua na kai turana rua ranga ru tahale vona⁴⁵Pali na 12 kilok a uvo i kavutagua malala i vano i kara na 3 kilok.⁴⁶Na 3 kilok na malunga,Isu i tangi tala dagi pali tamaea,"Eli,Eli,lamasabakatani?"I maea,"Deo nau,oDeo nau,i navi o hatarau?"Pali ranga i tabana ni pesi vonga ri longa,ri tamaea,"Ia i gale Elaija."⁴⁸Malaviri kunana i nunu tara ne ria i bolea marapena varikia, i rua na vain i vagole i valai i habia vona ge ninua.⁴⁹Ria lobo ri tarike ri tamaea,"Taparakia.Te masia ge valai eElaija ge

koria."⁵⁰Muri e Isu i tangi tala dagi tabu pali habia Spiri vona.⁵¹Malaviri kunana, a lavalava na roho e Deo i mavida na tabeke i rua vaka tubu polomeli i puru polotano,pali a malala i vakulu,pali a virika kedo ri tere lae.
⁵²Pali a tum ni tala,pali a kakaine huriki a bakovi malimali ri mahita ri pesi rike.⁵³Ria ri pori na tum muri ne vona i pesi rike,i dili na tanga i malimali pali bele ne huriki ri kupo.⁵⁴Tahuna na mugamuga ne huriki a nugumahet pali e huriki ranga turana ri matakari e Isu ri hatakia vuruke pali ri matai a varikia maki bele,ria ri mangege ri tamaea,"Muholia hateka ia e Tune Deo."⁵⁵Huriki a ngatavine ri muri ne Isu ri tuvai e Galili ria ranga ri pesi basi ri matanono.⁵⁶E Maria Makdala tara ria,Maria kinane Jems e Josep,pali e kinane tune Zebedi rua.⁵⁷Tahuna i malungz hiningi, i valai tara bakovi Arimatia ia mahoni,a rana e Josep,ia murimuri vona e Isu.⁵⁸I vano i mataia e Paillet pali nanea vona kakaine Isu.Pali e paillet longo i habia kakaine Isu ne vona.⁵⁹E Josep i bolea kakaine,i sivua na varikia i karaba,⁶⁰pali vaka mahitea na tum vona ia i ratea.Muri i tukaria na kedo dagi pali ri vano ria.⁶¹Maria Makdala turana e Maria ranga tou to made na gaga tara tabukoi na tum.⁶²Na parava tara,a parava muri na parava na passova,huriki a mugamuga a Parisi ri vapopo turana e Paillet.⁶³Ria ri tamaea,"Bakovi dagimia mi luhoia,ra parava ra bakovi ni tatami ia i mahuri,ia i tamaea,'Muri na parava i tolu Iau bara hadongo mule."⁶⁴Mavonga Ioe o ta tora huriki rigi matakari kamumu tum e Isu vano i kara na parava i tolu,mege valai e huriki a murimuri vona rigi bolea pali rigi taki maea ia i mahuri mule,'pali ra ni tatami ne tou bari koma gekara turana ni tatami ri rata mugea."⁶⁵Paillet i taki tou maea,"huriki a nugu maheto.Mu vano mu matakari pali mu matadoko kamumu vona."⁶⁶Pali ri vano ri vapolo kari vona tum,ri ru a kedo pali ri pesi na hini lobo maka nugu maheto.

Chapter 28

¹Muri na parava na Sabat,ni vaka tubu a parava,Maria Makdala turana e huriki e Maria ranga ri valai ni masia tum.²Vona ra parava ia,i tahoka tara vuruke,pali a engel e Deo i puru valai na hunu,i valai i vaka tere talea kedo,pali made langa vona.³Rea i para manga maravila,pali a varikia vona i kea manga ais.⁴Pali e huriki a nugu maheto ri mangege ri manga rigi mate.⁵Pali ra engel i ta kamumu vona ra ngatavine nga pali tamaea,"Mu nahani mangenge,Iau a palala maia mua mu mata kanea e Isu,Erei ni vaka tau na bolo.⁶Ia i uka hini koia, ia i hadongo,manga hiningi ia i taki.Valai mu masia hiningi ni ru e Viri dagi vona.⁷Mala viri mu vakalongo e huriki a murimuri vona, 'Ia i hadongo mule na ni mate.Masia,Ia i muga mua i lakea o Galili.Vonga bari mu mataia.'Masia, Iau a taki matou."⁸Huriki a ngatavine ri mala viri kunana ri pea tum ri nunu turana ni vivi,ri nunu rigi taki e huriki a murimuri vona. ⁹Vonga ,E Isu i matai ria pali tamaea,"Haro matou!huriki angatavine ri valai,ri pasike puru na pakana ri kavurikea.¹⁰Muri e Isu i taki tou maeae,"Nahani mangege,Vano moto taki e huriki a turagu rigi lo Galili rigi matai Iau vonga."¹¹Pali na tahuna viki tolu a ngatavine to vano,mavonga ranga nugu maheto ri lakea na tanga dagi ni vaka longa maka mugamuga na ara maki bele.¹²Pali na tahuna huriki a mugamuga a matakari ri vanana mule ne ria,ni habi na nugu maheto a moni dagi¹³pali ni taki ria maea,"Taki e huriki ranga maea, 'Isu i valai huriki voravora vona na rodo ri panahoa na tahuna ia i mahita."¹⁴Ra ngava iea i bele na gavana,teu bari te ta turana pali ge nahani rata hale matou."¹⁵Hurika nugu maheto ri bole a moni ne ria pali ri ramae ara maki taki ne tou togo rata.ra ngava iea ge vano ge lakea lobo ne hurika Juda pali tabuli valai i mona.¹⁶Pali huriki a murimuri vona ri vano ri lakea o Galili,lakea na hurika lolo i taki tou vona e Isu.¹⁷Tahuna to mataia,tou to kavurikea,pali ranga i tamudi hale lae.¹⁸Isu i valai ne tou i taki tou i tamaea,'Hurika ni tora lobo ni habi pali ne matou go mugea lobo a maki na hunu a malala.¹⁹Mu vano mu lakea lobo vona malala mu rata e huriki ge ria murimuri nau.Vahilolo ria na rane Tamana e Tuna,pali e Hanu kiripiripi.²⁰Tovo ria ni ramaea ngava o taki ria vona.Masia,Iau a made turane mua vakaroro,vano na ni lobo na parava."

Mark

Chapter 1

¹Ra hini nga ni vaka tubuna velenga kamumu ne Isu Kristo tune Deo.²Manga kunana ngava i tabuli na buk ne profet Asaia i taki,"Masia iau a rudua tara bakovi i muga vomu,ra bakovi iea erei biri pelekado a dalane matou.³Tara ni gale i valai na tanga i uka bakovi vona i ta maea,pelekadoa dalane Viridagi,pelekadoa dalana ge bele kamumu.⁴Jon i leho ni vahilolo e hurika bakovi a ngatavine na tanga tavula i uka bakovi i taki tala ngavane Deo ne hurika bakovi rigi pulo a vilone ria rigi hilolo nigi puga voroki a sin ne ria.⁵Hurika bakovi a ngatavine o Juda iea o Jerusalem ri vano ri masia.Lakea ri puga sin ne ria lakea e Jon i vahilolo ria na naru o Jodan.⁶Jon i rodo a varikia ni rata na kulina kamel i kolo pupua a tamudina i kara ni kani a koua turana hani na robo.⁷Ia i ta dagi hateka maea,"tara bakovi biri muri valai nau,ni tora vona i dagi hateka na ni tora nau.Iau kama kamumu ni pugea mota ni kolokari a sendal vona.⁸Iau a vahilolo matou na naru,ia biri vahilolo matou na ni tora na hanu kiripiripi."⁹Pali ia i bele na parava e,Isu i valai o Nasaret pololilo o Galili lakea e Jon i vahiloloa na naru e Jodan.¹⁰Tahuna e Isu i hilolo pali,lakea i masia hunu i mataka i puru valai vona a kadirovo a ranga a balu.¹¹Tara ni gale i valai na hunu i ta maea,ve vereae e tugu nau muholi,Iau a ngaru hatekea.Iau a vivi hateka ne vona.¹²Muri ma i bolea a hanu kiripiripi i lakea na tanga i uka bakovi.¹³Ia i made na tang i uka bakovi na parava i ravulu va lakea e satan i valai i tonia.Ia i made turana virika livoa na robo lakea a ensel i valai i korio.¹⁴Na tahuna ri rudilia na bavi e Jon na baptais i lobo ni made na bavi,Isu i valai i bele o Galili i takitala velenga kamumu ne Deo.¹⁵I ta maea,"a parava i bele ngane,a harikinga ne Deo biri i valai tabukoi,mu pulo a vilone mua mu luhoi torea velenga kamumu."¹⁶Tahuna e Isu i laho valai na gagana dari lomu o Galili,i matai a makitari i ala rua,e Saimon rua e Andru.Ru leho ni ru a vuko na naru na rana e hurika bakovi ni lakavu a manu.¹⁷Isu i taki maea rua,muru valai muru muri nau,ga tovo marua na naru ni bole bakovi.¹⁸I laviriri hateka,ru pea vuko ru ramaia.¹⁹Tahuna e Isu i laho basi papote,ia i matai e Jems,tune Sebedi,turane Jon e tarine Jems.Ru rata kamumua a vuko ne tou.²⁰Isu i gale rua ru pea e tamane rua e Sebedi turane hurika voravora vona,lakea ru muri vona.²¹Ri valai na tanga o Kapenaum na parava na sabat,lakea e Isu i dili na ruma ni turume puruma ne hurika Juda i lakea i tovo ria.²²Ri turutu vona hini tovo ria i manga tara bakovi erei i tahoka rana,i tovo ria manga viri tahoka rana,kimi manga bakovi ni lohoka na lo.²³Muri tara bakovi i made pololilo na ruma ni vasileki ne hurika Juda,i tahoka tara spirit hale pololilo vona lakea i gale tora hateka,²⁴I ta maea,migi rata ara vomu,Isu o Nasaret?Ioe o valai ni rata pile mia e?Mi lohoka ioe erei.Ioe e tune Deo i kiripiripi.²⁵Isu i gale tora hateka ne virika spirit hale i taki ria,mu nahani

ta,mu pea mu pagitala.²⁶ Ra spirit hale i voroki purua na malala,i pea i pagitala turana ni gale dagi.²⁷ Hurika bakovi a ngatavine ri matai virika maki nga ri turutu,ri nana mule ria maea,ara makea?Ra makea ngava karaba vona? Virika spirit hale ranga ri longo totoa ngavana ri vano!"²⁸ Ra ngava nga i pagitala ne virika tanga pololilo o Galili.²⁹ Muri ri pagitala na ruma ni vasileki ne hurika Juda,ri pagitala na ruma ne Saimon e Andru turane Jems e Jon.³⁰ Ngane hurika murimuri ri takia e Isu,kinane girihine Saimon i giloa hale liu i mahita.³¹ Lakea e Isu i valai i nugua limana i tulipesia.I laviriri a gilanga i pea i lobo lakea i rata puru a maki ni kani ne ria.³² Na parava iea,a haro i puru pali,ri bole valai vona e hurika bakovi a ngatavine ri tahoka gilanga i kupo ri tahoka spirit hale ri valai vona.³³ Hurika bakovi a ngatavine na tanga dagi ri valai ri vapopo na matana ni hebi na ruma.³⁴ Isu i vaka mahuri e hurika bakovi a ngatavine i kupo erei ri tahoka gilanga i kupo,i lili tala a spirit hale i pagitala,kimi ngaru ria rigi ta,narana ri lohoka vona.³⁵ Isu i pesirike na hetelanga pokopoko,a more kimi mavida ma,i lakea vona tara tanga i vasileki vonga.³⁶ Saimon turane erei ri made turane Isu ri mata kanea.³⁷ Ri matavisia ri ta maea,hurika bakovi a ngatavine ri vorokano.³⁸ Isu i ta maea,te lakea na tanga tara iau bara taki tala ni tane Deo,na rana i tahoka vuhuna iau a valai koea.³⁹ Isu i lakea na tabekena hini lobo o Galili i takitala ni tane Deo,pololilo na ruma ni vasileki ne hurika Juda i lili tala virika spirit hale.⁴⁰ Tara bakovi i tahoka gilanga patala i valai vona,i pasike puru i nana maea ia,pali ri ioe go ngaru,o rata iau ga mata pado.⁴¹ Turana ni dodo, e Isu i ru langa limanga vona i taki maea ia,iau a ngaru ni ratoe,go mata pado.⁴² Pali i laviriri kunana gilanga vona patala pea i mata pado ia.⁴³ Lakea e Isu i ta tora vona i rudua i vano.⁴⁴ Isu i takia,"nahani takia viri tara vona hini nga i bele vomu,pali o vano o vakasiria a kakaimu na mugamuga o habi a ni habi na kakaimu boro bele mahuri,manga hini e Moses i taki,biri manga ni vakasiri i lakea ne ria."⁴⁵ Pali ia i pagitala i taki e hurika bakovi a ngatavine na ara maki e Isu i rata vona.Lakea e Isu kimi dili vona tara tanga.Pali i vano i made vona tara tanga dagi i kupo e hurika bakovi a ngatavine na hini lobo ri valai vona.

Chapter 2

¹Muri na parava e Isu i hamule lakea o Kaperneam, hurika bakovi a ngatavine ri longo maea ia i made pololilo na ruma.²I kupo e hurika bakovi a ngatavine ri valai ri vapopo uka ruma pololilo i polovavo na ni hebi ngi rana i uka tabekenga ruma. Isu i takitala velenga kamumu ne ria.³Ranga tara ri valai ne Isu ri bolea tara bakovi i mate a vahana a limanga; a bakovi i ala va to rua na kiri to kaloho vilia.⁴Kama ri kara ni dili na ruma na rana i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vapopo, lakea to rike polomeli na ruma, to pukea ruma to rupurua kiri, turana bakovi a vahana, limana i mate pali i puru na hini pesi vona e Isu.⁵Isu i matai a ni luhoi tora vona ra bakovi nga i ala va lakea i takia a bakovi i mate vahana a limana, "Tugu, iau a puga voroki pali a sin vomu."⁶Pali i tahoka ranga bakovi ni lohoka ni here a lo ri made na tabeke hini ri leho ni luhoi pololilo na tamudine ria,⁷"Ra bakovi iea navai i ta maea? I ta biu e Deo! I uka tara bakovi ge puga sin, e Deo i taku kunana?"⁸Laviriri e Isu i lohoka vona tamudine ria ara ri luhoia na palane ria, lakea i taki ria, "Navai moto luhoi ra ngava i tabuli pololilo na tamudine matou?"⁹Ge navai a hini maluvi nau ga taki vona ra bakovi i mate a vahana limana, 'ga puga sin vomu'o ga takoe'o pesi o pilu rike a kiri vomu o laho'?"¹⁰Pali matou moto lohoka maea a tuna bakovi i tahoka ni tora vona malala iea pali ia i kara ni puga sin, Ia i takia ra bakovi a vahana a limana i mate pali maea,¹¹Iau a takoe, pesi, o bolea moke vonu, vano o lakea na ruma vomu."¹²I pesi rike laviriri i pilua moke, i laho tala na ruma na matane huriki lobo. Lakea ri turutu ri kuvurikea a rane Deo, ri ta maea, "Mateu kama mete mataia tara maki ge maea."¹³Isu i pea tanga nga i lakea na dari lomu, a palulune hurika bakovi a ngatavine ri valai vona, lakea i takitala velenga kamumu ne ria.¹⁴Tahuna ia i laho lokovonga, ia i masia e Livai tune Alfius, erei i made na murina ni bolena takis lakea e Isu i takia i ta maea, "O valai o muri nau." Lakea i pesi rike i muri ne Isu.¹⁵Tahuna e Isu i kani na ruma e Livai, i kupo e hurika bakovi ni bole a takis turane hurika bakovi a ngatavine na sin hurika murimuri ri kani turane Isu, na rana e hurika bakovi a ngatavine ri ala kupo ri muri vona.¹⁶Lakea e hurika bakovi ni lohoka na ni herena lo, turana tara na farisi ri matai maea na tahuna e Isu i kani turane hurika bakovi ni ratena sin e hurika bakovi ni bole a takis, ri taki e hurika murimuri vona maea, "navai i kani turane hurika bakovi ni bolena taksi turane hurika bakovi ni rata sin?"¹⁷Tuhuna e Isu i longoa ra ngava iea i taki maea ria, "hurika bakovi a ngatavine i tora a kakaine ria kama ri ngaru a kinori; huriki ri giloa kunana bara ri lakea na kinori. Kama valai ni gale e hurika bakovi a ngatavine ri malamala, uka. Iau a valai mai e hurika bakovi a ngatavine na sin."¹⁸Hurika murimuri e Jon turane hurika Farisi ri peremu ni kani. Ri valai ri takia, "navai e hurika murimuri e Jon turane hurika murimuri na maka Farisi ri peremu na maki ni kani, pali a maka murimuri vomu kama ri peremu kilala ria?"¹⁹Lakea e Isu i taki maea ria, "pali ra bakovi i ngaru ni parani na ngatavine hurika kabu vona kama rigi peremu na maki ni kani na tahuna ia i made turane ria? Kama tahuna ni peremu na maki ni kani na tahuna ia bakovi ni parani i made turane ria."²⁰Pali muri na tahuna ri bolea a bakovi ni parani i vano basi ne ria, na parava iea, bara ri peremu na maki ni kani.²¹Uka tara bakovi ge rahia tara varikia karaba ge lakea na varikia hosi, na rana varikia hosi biri lalua varikia karaba biri ratea i marape dagi.²²I uka tara bakovi ge kara ni gurua a wain karaba ge gurudilia na kulina wain hosi, pali re ia ge rata maea ra kulina wain biri mavida biri hale a wain, a kulina wain tara biri hale. Pali ia ge bolea wain karaba ge gurudilia na kulina wain karaba."²³Na parava na sabat e Isu i laho pololilo na hania na wit, hurika murimuri vona ri vakatubu ni pasi a kanena wit ri kani.²⁴Hurika Farisi ri taki maea e Isu, "Masia, navai ri rata maki kimi kara ni rata na parava na sabat?"²⁵Lakea e Isu i taki maea ria, "Re mua kama mu gia ra maki e Devit i rata na tahuna ia turane hurika bakovi vona ri vitolo?"²⁶Devit i dili pololilo na ruma e Deo na tahuna e Abiata i made manga mugamuga, ia i kani a bret i tabuli pololilo, na matane Deo, i kara kunana e hurika mugamuga bara ri kani keme hurika bakovi a ngatavine lobo; pali i habi ne hurika tara erei ri made turana ranga?"²⁷Lakea e Isu i ta maea tabu, "parava na sabat ne vone hurika bakovi a ngatavine, kama ne vona hurika bakovi a ngatavine na parava na sabat."²⁸Lakea e tune bakovi dagi i matakari a parava na sabat."

Chapter 3

¹Na parava tara na Sabat Isu i dili pololilo na ruma ni vasileki ne hurika Juda,tara bakovi erei i mate a limanga ia i made vona hini nga.²Ranga bakovi ri ru a matane ria ne Isu ge kara ni koria na parava na Sabat.Re hurika tara nga ri vorokana dala ni kotimia.³Isu i takia ra bakovi i mate a limanga,"o pesirike o pesi na palane hurika bakovi."⁴Muri i nana e hurika bakovi a ngatavine,kimi kara ni rata kamumu na parava na Sabat,o habi a ni hale;ni kori a ni mahuri,o go rabalakia?"Pali ria ri made madoru.⁵Isu i matai ria turana ni tamudi hale,lakea i dodo tabu ria na rana,i tora a tamudine ria.Lakea i takia ra bakovi iea,o rata kamumua limamu o tototala."Ra bakovi iea i rata kamumua a limana,lakea e Isu i vaka mahuria.⁶Tahuna e hurika Farisi ri matai a hini nga,ri lakea laviriri ne hurika tara ne Herot rigi ta palupu ni rabalaki e Isu.⁷Muri na hini nga,Isu i lakea na dari turane hurika murimuri vona.Pali i kupo e hurika bakovi a ngatavine o Galili o Judea,⁸Iea o Jerusalem iea o Idumea lakea na tabekene Jodan hurika tara pololilo o Taia turane hurika Sidon ri ramai.Kupo e hurika tara ri longo ara maki i rata e Isu lakea ri valai vona.⁹Isu i taki e hurika murimuri vona rigi rua tara aga kiroko a vuhuna i kupo hateka hurika bakovi a ngatavine rigi masia,bara ri tabukoi hateka ri kopea.¹⁰I vaka mahuri e hurika bakovi a ngatavine ri kupo,e huriki a tara erei ri tahoka gilanga i kupo ri valai tabukoi vona,na rana ri luhoi ni nugua.¹¹Tahuna e virika spirit hale ri masia,ri boru na matana ri gale ri ta maea ,"Toe tune Deo a koma bakovi."¹²Pali ia i ta tora ne ria nahani rigi ratea ge kavakava.¹³I sike na lolo i gale hurika tara ia i ngaru ria rigi valai vona.¹⁴Vonga i pasi a bakovi i ala ravulu taku a polona i rua i lakea i gale ria a murimuri,lakea bara ri made turana biri rudu ria ni takitala velenga kamumu,¹⁵I habia ne ria a ni tora dagi rigi lili tala spirit hale.¹⁶I pasi a murimuri vona i ala ravulu taku a polona i rua,e Saimon i galea a rana,e Pita,¹⁷Jems tune Sebedi,Jon e tarine Jems(i rua a rana e Boaneges,a vuhuna ni gale maea a tuna bakovi na hunu i bikruru);¹⁸Turane Andru,Pilip,Batelome,Matiu,Tomas,Jems,tune Alpeaus,Tadeus,Saimon erei ri galea e Selot,¹⁹Turane Juda Iskariot,a bakovi i habi e Isu na limane hurika pile.²⁰Muri i hamule lakea na ruma,i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vapopo ri kupo hateka kimi kara ria bret rigi kani.²¹Tahuna e hurika tara vona ri longoa hini nga,ri vano rigi tulia,ri ta maea,"Ra ni luhoi vona kimi kamumu."²²Ranga e hurika bakovi ni lohoka ni here a lo ri valai o Jerusalem ri ta,"Belsibal i made pololilo vona,ra bakovi i muga virika spirit hale ia i kara ni lili tala spirit hale."²³Isu i gale valai ria vona i ta na ni ta vakakika,navai re satan ia ge lili talea e satan?²⁴Pali ri tara harikinga i vapida tabeke rua rugu vatepu mule ne rua,ra harikinga iea keme ge pesi.²⁵Pali ri tara ruma ge mapuka ge tabeke rua,ra ruma iea keme ge pesi.²⁶Pali re satan ge pesi ge tepu mulea,keme ge pesi,biri lobo liu.²⁷Pali tara bakovi keme ge dili na ruma na bakovi i tora ge panaho a mahala vona,ge kolotata taroa limana vahana ra bakovi i tora hateka.Muri ge panaho a mahala vona na ruma.²⁸Muholi hateka iau a taki matou,maka sin e hurika bakovi a ngatavine ri rata ri ta padikede ne Deo,e Deo biri puga voroki a sin ne ria.²⁹Pali erei i ta padikede na hanu kiripiripi,Deo keme ge puga sin ne ria;sin biri tabuli vakaroro vakaroro.³⁰Isu i rata ra ngava nga narana hurika bakovi ri ta,"ia i tahoka spirit hale i tabuli vona."³¹Kinana e turana mai ri valai ri pesi polovavo,to rudua tara bakovi i gale poria.³²Kupo e hurika bakovi a ngatavine ri made haloia e Isu ri takia,"e kinamu e turamu mai i davoe polovavo ri mata kanoe."³³Ia i taki ria,"Erei e nana e hurika turagu?"³⁴I matanono e huriki ri made haloia i ta,"Masia,huriki nga e nana e turagu mai!"³⁵Muholi hateka erei i ramai a ni ngaru e Deo,ra bakovi a ngatavine nga a turagu,e korobagu e nana."

Chapter 4

¹E Isu i vakatubu ngava vinara ne hurika tara a bakovi a ngatavine na ni tarebo rikena dari. Muri i pagi rike vona tara aga i pasi na dari lakea i made vona. A palulune hurika bakovi a ngatavine ri made na dari ri longoa. ²Isu i kupo a vinara i habi ne hurika bakovi a ngatavine na ni ta vakakika, pololilo na vinara ne vona i lakea ne ria, ara makea i takia ne ria. ³"Longo, bakovi ni leho na hania i pagi tala ni varo a vutuna kai vona. ⁴Tahuna ia i varoa a vutuna kai, ranga vutuna kai i boru langa na dala i valai a kadirovo i kani ranga vutuna kai. ⁵Ranga vutuna kai i boru langa na malala i tahoka kedo i uka malala ge kupo vona. Ra vutuna kai nga ri rike laviriri hateka a vuhuna ra malala nga kimi puru hateka. ⁶Pali a tahuna a haro i rike valai, i gutu ria, na rana kana vutuna kai kimi rako puru na malala, lakea ri kere lobo. ⁷Ranga vutuna maki ni kani i boru puru na palana mota padipadi. Ra mota padipadi i rike i bimomo puru ra tuna maki ni kani. ⁸Ranga vutuna kai i boru langa na malala kamumu i vua i kupo. Maki ni kani i vua maea ranga i ravulu tolu ranga i ravulu polotara ranga i 100-pela. ⁹Muri i ta maea, erei i tahoka tulina ni longo, o rua ge longo! ¹⁰Tahuna e Isu i tabana, hurika tara ri made tabukoi vona turane hurika murimuri vona i ala ravulu taku a polona i rua ri nanea ara vuhuna ra ngava i ta vakakika. ¹¹Ia i taki maea ria, matou moto bolea pali a ni luhoi kapiloho na harikinga ne Deo. Pali ne erei a tara ri made polovavo, virika maki lobo i tabuli na ni ta vakakika. ¹²Mavonga na tahuna ri matanono, pali bara ri matanono kunana kama rigi matavisi, na tahuna ri longo, bara ri longo tavula kunana kama rigi mata kilala. Maga ri mata kilala bara ri mapulo ri hamule ne Deo biri puga a potu ne ria. ¹³Muri ia i taki maea ria, kama mu mata kilalea vuhuna ni luhoi na ngava ni ta vakakika? Maga motogo mata kilala ne virika vuhuna ni luhoi ne virika ni ta vakakika ranga. ¹⁴Bakovi ni leho a hania erei i varo a vutuna maki ni kani, ia i manga bakovi i varo a ni tane Deo. ¹⁵Re virika vutuna kai nga ri boru puru na dahana dala, i maea, a ngava i valai na tahuna ri longo, laviriri kunana satan i valai i bole talea ngava i tabuli pololilo ne ria. ¹⁶Re virika vutuna kai i boru langa na malala i kupo a kedo i maea, hurika tara a bakovi a ngatavine ri longoa ngava iea ri bole laviriri turana ni vivi. ¹⁷Ri uka kane ria ge puru na malala lakea i tabuli papote kunana. Muri na tahuna ni mava ni toni i bole ria na ranga ngava kimi tabuli pololilo ne ria, laviriri kunana ri boru vona virika ni mava a ni toni. ¹⁸Ranga virika vutuna kai i boru langa na palane virika mota padi pabi, ri longoa ni tane Deo, ¹⁹Pali a ni ngaru vona malala, a naro ni tatami ni ngaru a mahala vona malala turana ni hate rike na maki kupo i dili i kaftagua ni tane Deo, kimi vua. ²⁰Muri ra vutuna kai nga i boru langa na malala kamumu, hurika tara erei ri longoa ni tane Deo ri bolea ngava, ri vaka bele maki ni kani. Ranga i vua i ravulu tolu ranga i vua i ravulu polotara ranga i vua i 100-pela i rede a viri ri varoa. ²¹Isu i taki maea ria, "matou moto bolea maki ni para i dili na ruma mu rua na kulopi o polotano na kiri? Matou moto kara ni bolea maki ni para mu ru lanea na kai na maki ni para." ²²Na rana, uka tara maki ge tabuli kapiloho kama rigi palala vona, i uka tara maki rigi rahiloloa keme ge bele kavakava. ²³Mavonga ri ranga rigi tahoka talingane ria ni longo, rigi longo ria. ²⁴Ia i taki maea ria, "rua talinamu o longoa, na ara harena o pasia, na harena nga bari pasoe boro polomeli liu. ²⁵Na rana erei tahoka, ne vona bara ni habi i kupo erei uka, bara ni rata voroki a maki tahoka. ²⁶I ta maea tabu, "Harikiaga ne Deo i manga tara bakovi i varo a vutuna kai vona na malala." ²⁷Ia biri mahita vona rodo i hadongo na haro, pali a vutuna kai biri gaga rike i rike. Ia kimi lohoka vona ara dala ra hini nga i bele. ²⁸Malala ia kunana i vaka bele mulea vona maki ni kani, muga i vaka bele taroa pagana muri a kanena muri ma i vaka bele tabua kanena i rike i dagi. ²⁹Tahuna i moro a maki ni kani, bakovi ni leho a hania biri kara ni rudua naip biri tolotalea, a maki ni kani i moro pali bara ni bole. ³⁰Ia i ta maea tabu, "na rana a maki bara kilakila ne teu na harikinga ne Deo. Ara ni ta vakakika tege ratea ge bele kavakava harikinga ne Deo? ³¹Ia i manga tara tuna vutuna kai na tahuna ni varo, i kiriko hateka ne virika tuna maki ni kani na malala. ³²Pali, tahuna ri varo, biri rike hateka i polotaroa virika kai turane virika kukuni na hania. Biri vakabelea a rahana kai dagi ne virika kadirovo bara ri valai ri rata ruma vona. ³³Turana ni ta vakakika i kupo, ia i takitala ngavane Deo ne ria maea rigi kara ni matakilaka, ³⁴E virika ngava lobo vona i lakea ne ria, i kupo virika ni ta vakakika. Pali, tahuna ia i tabaka turane hurika murimuri, ia i taki kavakava tala virika vuhuna ni ta vakakika. ³⁵Na parava iea a malunga i valai, ia i taki ria, "te lakea na gagana dari lomu." ³⁶Lakea ri hataro hurika tarana bakovi a ngatavine ri bolea e Isu i vano turane ria, a vuhuna e Isu i made turane ria pali na nga. Ranga nga i vano turane ria. ³⁷Muri kunana vona, tara vilu dagi i bele lakea dari i rere valai i dili liu na nga i popote ge vonu a nga. ³⁸Pali, e Isu kerikeri i mahita na bitona nga. Hurika murimuri vona ri vangoa ri ta, "Vinara, ioe komo matakilala mateu papote bara mete mate?" ³⁹Ia i pesirike i pula vona vilu i taki maea dari, Malilo! Nahani rere!" Muri kunana, vilu i lobo liu a dari tara i malilo. ⁴⁰Muri i taki maea ria e hurika murimuri, "Navai mu mangenge? Mu uka ma ni luhoi tora?" ⁴¹Hurika murimuri ri vonu ne ria manenea dagi ri ta mule ne ria maea, "Ia erei, a vilu turana dari ru longo totoa ngavana?"

Chapter 5

¹Ri bele na tabekena dari tara,na tanga ne Gerasens.²Tahuna e Isu i pea a aga i pori na krukruna hini nga a bakovi i tahoka spirit hale i bele vona.³Ra bakovi iea i kara ni made na tanga ne huriki ri mate pali.I uka tara bakovi i kara ni nugu tatea,a sen tara keme ge nugu tatea.⁴Ri nugua pali ri kolotatea bloko kupo turana ain a sen.Pali ia i kinikudu virika sen i kiroko ain ranga i kiroko liu.I uka tara bakovi ge tora ni rupurua.⁵Virika rodo a haro pololilo na tanga ne huriki ri mate pali pololilo ne virika lolo,ia i ni tani,i ta dagi i pala mulea kulina turana virika kedo i vere.⁶Tahuna ia i matai basia e Isu,i nunu lakea vona i pasike puru na vahana.⁷Ia i tangi turana ni gale dagi,"Iau ga rata ara ne vomu,Isu,Tune Deo polomeli liu?Iau a nanoe na rane Deo kunana,nahani habia ne nau a ni madihi."⁸Lakea e Isu i taki maea ia,"O pea ra bakovi iea o pagi tala vona,ioe a spirit hale."⁹"Lakea e Isu i nanea,erei a ramu?"Lakea ra bakovi iea i koli maea,"A ragu e ami,na rana mia mi kupo."¹⁰Ra bakovi iea i nana kupoa e Isu nahani ge rudu tala ria vona tanga iea.¹¹Ngane i tahoka e virika boro ri kani polomeli na lolo kroko.¹²Re virika spirit hale nga ri taki maea e Isu,"Rudu mia migi dili na boro,o rudu mia migi dili ne ria."¹³Pali ngane i longo ne ria;virika spirit hale ri pagitala na bakovi iea ri dili na boro,virika boro ri nunu laviriri puru na lolo kiroko ri pori na dari,i popote ge 2,000 a boro i mate pololilo na dari.¹⁴Muri re hurika tara ri habi a maki ni kani na boro ri nunu lakea ne virika tanga dagi virika tanga polovavo na tanga dagi ri vaka longo ara maki bele,lakea e hurika bakovi a ngatavine ri lakea vona hini nga rigi matai ara maki bele.¹⁵Muri ri valai ne Isu,ri masia ra bakovi i dili vona virika spirit hale,a bakovi erei i made pololilo vona e ami,i made,i rodoa varikinga vona i made turana ni luhoi kamumu tabu;lakea e huriki ri mangege.¹⁶Erei e hurika tara ri matai ara maki bele vona ra bakovi virika spiri hale ri tabuli vona,ri taki virika maki i bele vona ri taki tabu ria vona ara maki bele ne virika boro.¹⁷Muri ri taki tabua ge pea tanga ne ria.¹⁸Tahuna e Isu i rike na aga,ra bakovi tabuli vona spirit hale,i nanea e Isu ge vano turana.¹⁹Pali e Isu kimi longo vona,i taki maea ia,"Lakea na ruma vomu ne hurika turamu o taki ria na ara maki e Viridagi i rata vomu,na ara dala e Viridagi i vakasiri a ni dodo vona ne vomu."²⁰Lakea ra bakovi i tabuli vona spirit hale i vano i vakatubu ni taki e huriki na ara maki dagi i rata e Isu vona pololilo ne virika tanga dagi,e huriki lobo ri longoa ri matapara turana ni vivi dagi hateka na ara maki i bele vona.²¹Tahuna e Isu i lakea na tabekena dari tara,pololilo na aga a palulune hurika bakovi a ngatavine ri made haluia, tahuna ia i made pololilo na ni tarebo rike na dari.²²Lakea muri tara bakovi ni matakari a ruma ni vasileki ne hurika Juda,rana e Jairus,i valai ni matai e Isu i boru puru na vahana.²³I nana tabu e Isu i ta,"E tugu a koma ngatavine kiroko i popote ge mate.Iau a nanoe,o valai o ru langa limamu vona ge kamumu ge made mahuri."²⁴Lakea e Isu i vano turana,hurika paluluna bakovi a ngatavine ri ramai e Isu ri valai vona ri pesi haluia.²⁵Ngane i tahoka tara ngatavine i made i tahoka gilanga ni dara polopolo na pida ravulu taku a polona i rua.²⁶I hataki hateka ni madihi i matai hurika dokta ri kupo,virika mahala vona i lobo,pali kimi mahuri ia i bele dagi hateka gilanga vona.²⁷Tahuna ra ngatavine i longo a nuverei e Isu,i muri valai ne Isu pololilo na bohone huriki i nugua varikia vona.²⁸Ra ngatavine iea i ta maea,"Pali ri iau ga nugu kunanea varikinga ne Isu bara mahuri."²⁹Tahuna ia i nugua e Isu,a dara kama i tua,i hatakia pololilo na kakaina i lobo a gilana vona.³⁰Laviriri kunana pololilo vona e Isu i hatakia a ni tora vona i malaharuri tala vona.I puloa na palane hurika bakovi a ngatavine i ta maea,Erei i nugua varikinga nau?"³¹Hurika murimuri vona ri taki maea ia,"Ioe komo matai e hurika bakovi a ngatavine ri pesi halui ioe o ta mavonga ke,'Erei nugau?"³²Pali e Isu i mata viliha lae ne erei i nugua.³³Ra ngatavine i mata kilalea ara maki bele vona, i manegneg hateka i vakulu.I valai i boru puru na matane Isu i takia vona na ara ngava muholi na ara maki i bele.³⁴Lakea e Isu i taki maea ia,"Tugu,ni luhoi tora vomu i ratoe o mahuri.Ioe o vano turana ni tamudi puru ma o mahuri pali i lobo a gilanga vomu."³⁵Tahuna e Isu i tabana ni ta,hurika tara ranga ri valai na mugamuga ni matakari a ruma ni vasileki,ri ta maea,"Tumu a ngatavine i mate pali,nahani habi a ni mava na vinara?"³⁶Pali e Isu i longoa pali ara maki to takia,i taki e hurika mugamuga na ruma ni vasileki maea,"Nahani manegenge,Mu luhoi tora kunana."³⁷Ia kimi ngaru hurika bakovi a ngatavine rigi muri vona,ia i longo ne Pita,Jems turane Jon,e tarine Jems.³⁸Ri valai ri bele na ruma na mugamuga na ruma ni vasileki i masia ra hini nga e hurika bakovi ri roro;ri tani dagi hateka.³⁹Tahuna ia i dili na ruma,i taki maea ria,"Navai mu dodo mu tani?Koma kimi mate pali ia i mahita."⁴⁰Ri nongo vakia.Pali e Isu i taki ria ri made lobo polovavo na ruma,ia i bole tamana e kinana koma turane erei ri made turana,ri dili na hini tabuli vona koma.⁴¹Isu i bolea a limana koma i taki maea ia,"Talita,koum,!"bara te puloa ra ngava iea biri manga kunana maea"Ngatavine kiroko,iau a takoe,o pesi,"⁴²Laviriri hateka i pesi rike a koma i laho (Ra koma ngatavine i tahoka a pida i ravulu taku a polona i rua).Laviriri e hurika bakovi a ngatavine ri turutu ri vivi dagi hateka.⁴³Lakea e Isu i ta dagi ne ria maea nahani ge lohoka tara ranga vona hini nga.Muri e Isu i taki ria rigi habi a maki ni kani vona koma ge kani.

Chapter 6

¹Ia i pea hini nga i lakea na tanga dagi ne vona,lakea e hurika murimuri vona ri muri vona.²Tahuna a parava na sabat i bele,pali ia i dili na ruma na ni vasileki ne hurika Juda i tovo e hurika bakovi a ngatavine.Kupo e hurika bakovi a ngatavine ri longoa hini i tovo ria ri turutu.Ri ta maea,"I bolea vai re virika ngava nga?"³"I bolea vai ra ni luhoi kamumu iea?"⁴"Ara ni ta vakabele i rata na limana?"⁵"Ra bakovi iea kimi ia bakovi ni rata ruma,tune Maria a koma bakovi e turane Jems e Jos e Judas turane Simon?E korobana kimi made turane teu?"⁶Ri tamudi mava ne Isu.⁷Muri e Isu i taki e hurika bakovi a ngatavine maea,"Hurika profet ri bole a rana dagi na hini ranga kunana.Ria kama ri bole a rana dagi na tanga dagi ne ria kunana,hurika tara ne ria kabu ne ria.⁸Ia kimi kara ni rata leho dagi,pali ia i kara ni ru langa limana ne hurika bakovi a ngatavine ri giloa biri vaka mahuri ria.⁹Ia i turutu hale,na rana,ria kama ri luhoi tora.Lakea rigi muri vona ne virika tanga lobo ni tovo e hurika bakovi a ngatavine na ni tane Deo.¹⁰Lakea i gale a murimuri vona i ala ravulu taku a polona i rua i rudu rua rua ria.Ri vano ni taki a ni tane Deo.Lakea e Isu i habi a ni tora langa ne ria ni lili tala spirit hale,¹¹Lakea i taki maea ria,"Nahani bolea tara maki ge manga pou na moni,bret turana hole ni laho,pali mu nugua kai ni laho."¹²Rodo kunanea sendal nahani rodoa maki ge marape ge rua.¹³E Isu i taki maea ria,"Na ara tabeke mu lakea mu made pololilo vona tara ruma,pali mu made vona hini nga i vano bara mu pea mu vano.¹⁴Pali ri tara tanga dagi kimi bole matou o kimi longoa ngavane matou,pali ra hini motogo pea ra tanga,mu puraki vorokia habulo na sendel matou manga ni vakasiri vomu ne ria.¹⁵Ri pagitala ri taki e hurika bakovi a ngatavine rigi habi a bito na naro hale ne ria.¹⁶Ri lili tala a spirit hale i kupo lakea ri guru langa wel na gine hurika bakovi a ngatavine ri giloa ri vaka mahuri ria na gilanga ne ria.¹⁷King Herot i longoa ra nuverei iea,lakea ra rane Isu i bele kavakava hateka.Ranga ri ta maea,"Jon na Baptais i pesi rike na tanga ne huriki ri mate pali,lakea ia i tahoka ni tora ni rata re virika ni tora nga."¹⁸Huriki ranga ri ta maea,"Ia e Elijah,"ranga ri tabana ni ta maea,"Ia tara profet i made paru hosi."¹⁹Pali na tahuna e Herot i longoa ra ngava iea,ia i ta maea,"Iau a tolokudua gine Jon na baptais,lakea i pesi rike mule."²⁰Herot i rudu e hurika bakovi ri nugu tatea e Jon na Baptais ri rua na bavi.Na rana,ia i ngaru ni parani ne Herodias,girihina turana,e Pilip.²¹Jon i taki maea e Herot,"Kimi kamumu hini go bolea a girihina turamu."²²Pali e Herodias i mava tamudina ne Jon i ngaru ni rabalakia,pali kimi tora,²³Herot i maegege ne Jon.Ia i lohoka maea,Jon tara a bakovi malamala i mata pado.Lakea e Herot i matakari kamumua.Tahuna e Herot i longoa ngavane Jon,ia i tamudi mava hateka,pali ia i vivi ni longo virika ngavana.²⁴Pali muri,na parava i podea e kinana e Herot i rata maki ni kani dagi ne hurika ofisa vona turane hurika mugamuga na nugu maheto turane hurika mugamuga o Galili.²⁵Tune Herodias a koma ngatavine ia i valai i raulo na matane ria.Ia i vaka vivia e Herot turane hurika bakovi ri valai ni kani.Lakea e Herot i taki maea ia,"Ioe o nanau na ara maki o ngarua,bara habia vomu."²⁶Herot i ta gamai ne vona maea,"Ara o nanau vona,bara habia vomu.O nanau na harikinga nau."²⁷Lakea ia i pori polovavo i taki maea e kinana,"Ga nana navia e King?"²⁸E kinana i ta,"Nanea na gine Jon na Baptais."²⁹Lakea i laviriri mule ne King i nana maea ia ,"Iau a ngaru togo habia nau a mapane Jon na Baptais na kai a dis o habia nau."³⁰Pali ia i ramai a ngavana na rana,ia i ta gamai ne vona pali na matane hurika bakovi ri valai na ni kani.³¹Lakea e King i rudua tara nugu maheto vona,i takia ge bole vilia vona mapane Jon.Lakea a nugu maheto i lakea na bavi i palakudua a gine Jon i bole vilia vona.³²I bole vilia a mapane Jon na dis dagi tara i habia na koma ngatavine e tune Herodias i vano i habia ne kinana.³³Tahuna e hurika murimuri e Jon ri longoa ra ngava iea,ri valai ri bolea kakaine Jon ri rua na tanga ne huriki ri mate.³⁴Pali,e hurika murimuri ri hamule ne Isu ri takia ne virika maki ri rata ni tovo e hurika bakovi a ngatavine.³⁵Muri e Isu i ta maea,te lakea na tanga i uka bakovi te malo papote vona.I navai i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri lakea lakea i uka ni malo.³⁶Lakea ri rike na aga ri lakea na tanga i uka bakovi.³⁷Pali e hurika bakovi a ngatavine ri matai ria ri vano kupo ri matakilala ria.Ri valai na vahane ria ne virika tanga dagi ri bele muga na tanga ge lakea vona e Isu.³⁸Tahuna ri bele na gagana naru,Isu matai e hurika bakovi a ngatavine ri kupo ri vapopo ri made.Isu i matai ria i dodo hateka ria.Na rana?Ia i matai maea ria,sipsip i uka matakari i vakatubi ni tovo ria na maki kupo.³⁹Tahuna i puru a haro,hurika murimuri e Isu ri valai ri taki maea ia,"Ra tanga iea i uka bakovi a ngatavine ge kupo i papote ge uvo a hini."⁴⁰O rudu ria lakea na tanga dagi ne hurika tara ri tabukoi ne ria,rigi matakana maki ni kani ne ria."⁴¹Pali e Isu i koli mule ria maea,mu habi ne ria maki ni kani.Ri taki maea ia,"I kara mia migi vano migi kona bret a harena biri manga 200 silva koin mu habi ne ria rigi kani.⁴²Lakea e Isu i nana ria,"I riva bret mu tahoka?"⁴³Mu vano mu matai.Tahuna ri matai pali,ri ta maea,"mia mi tahoka bret i lima a manu i rua."⁴⁴Ia i taki e hurika bakovi a ngatavine rigi made vapopo langa na kukuni.⁴⁵Ri made vapopo maea ri 100 ranga ri 50 ranga.⁴⁶Isu i bole a bret i lima turana manu i rua,pali i mata rike na hunu i ta gamai.I keve a bret i habi ne hurika murimuri vona rigi habi ne hurika bakovi a ngatavine.Manu i rua ranga i rata mavonga tabu i habi ne ria.⁴⁷E hurika bakovi a ngatvine ri kani ri maru.⁴⁸E hurika murimuri vona ri ru palupu a maka kalavana maki ni kani lakea ri tahoni a kolopi i ravulu taku a polona i rua lakea ri rata mavonga

tabu na manu.⁴⁴Ni gi ne hurika bakovi i kara maea 5,000.⁴⁵Malaviriri kunana e Isu i taki e hurija murimuri vona ri rike na aga ri muga lakea na gagana tanga dagi o Betsaida.Lakea ri rudu e hurika bakovi a ngatavine ri vano.⁴⁶Na tahuna ri vano pali,lakea ia i sike na lolo ni vasileki.⁴⁷A uvo i puru pali,a aga ne tou i pasi pali ba kurukuruna dari,e Isu kikeri ia na lolo.⁴⁸E Isi i matai tou to tuhamoko ni vorea aga ne tou.A vuhuna,vilu dagi i kope laea aga ne tou.Pali popote na uvo ge puru e Isu i laho langa na dari ge muga tou.⁴⁹Na tahuna to mataia e Isu i laho lang a na dari.Ri luhoi maea,maga hanitu lakea ri haloho.⁵⁰A vuhuna,ri mataia ri mangenge hateka.Malaviriri kunana e Isu i taki tou maea,"a tamudine matou ge tabuli puruma.Iau kunana,moto nahani mangenge."⁵¹E Isu i rike turane tou na aga lakea a vilu i tabuli puruma.E hurika murimuri vona ri masia ra makea lakea ri turutu.⁵²E hurika murimuri vona kama ri lohoka kamumu vona a bret.Manga hini a tamudine tou i tora.⁵³Na tahuna to polokudua pali a dari lomu.To bele na malala ni gale e Genesaret lakea to rua na gagana naru a aga ne tou.⁵⁴Na tahuna to pagitala na aga lakea e hurika bakovi a ngatavine ri matakilala tou.⁵⁵Ri nunu lakea ne virika tabekena tanga lobo ri bole e hurika bakovi a ngatavine ri giloa lakea ne Isu.⁵⁶Ne erei a tabekena tanga o na tanga dagi,ri vakamade e hurika bakovi a ngatavine ri giloa lakea ri nanea e Isu ge longo rigi nugu kunanea varikia vona.Mange hurika bakovi a ngatavine ri giloa ri rata maea lakea ri mahuri.

Chapter 7

¹Hurika Farisi ri valai ni vapopo turane Isu,turane hurika bakovi ni lohoka ni here lo erei ri valai o Jerusalem.²Ri matai ranga murimuri ne Isu ri kana bret turana limange ria i katoki,i maea,kama ri loi a limane ria rigi kani.

³(Hurika Farisi turane hurika Jews,kama rigi kani bara ri loi taroa limane ria,ri nugu tatea ngavane hurika hamone ria bakovi dagi na tara ne ria.⁴Tahuna e hurika Farisi ri hamule na murina ni vangoli a maki,kama rigi kani bara ri hilolo taro.I tahoka ranga naro kama rigi polotaro pali ri ramai kamumu,a naro ni loi a kap,a ulo,a maki ni rata na kopa turana dede ni made.)⁵Hurika Farisi turane hurika bakovi ni lohoka ni herena lo ri nana e Isu maea,"Navai e hurika murimuri vomu kama ri ramai malimali virika narone huriki hosi turana bakovi i dagi,navai ri kani kama ri loi a limane ria?"⁶Ia i taki maea ria,"Aisaia i rata ngava kavakava pali maea matou a tara ni tatami,i here i ta,"Hurika bakovi a ngatavine nga ri ta kunana na ngavane ria pali a tamudine a ni luhoi ne ria i tabuli basi hateka ne nau.⁷Ri vasileki tavula ne nau,ri kara ni tovo a narona lo na bakovi manga hini i taki e Deo.⁸Ioe o rupuru a lo e Deo o nugu tatea virika lo ne huriki hosi a narona bakovi."⁹Ia i ta maea,"Matou a bakovi a ngatavine ni rata hini hale turana ni malai ni ramai a lo e Deo lakea o nugu tatea ni luhoi ne huriki hosi i tabana ni tabuli"¹⁰Moses i ta,Mu longo toto a ngavane tamane matou e kinane matou;turane,'erei a bakovi i rata ngava hale ne tamana ne kinana,bara ri mate."¹¹Pali ioe o ta,'Ri tara bakovi ge takia e tamana o e kinana maea,"Ara ni kori ioe o bolea ne nau manga ni habi i habi ne Deo,"Ni taki maea, o habi ne Deo'.¹²Mavonga o rua pali ge rata maka maki e tamana o e kinana.¹³Ioe o ratea lo ne Deo o rata vorokia virika naro hosi boro rupuru.Turana a naro i kupo o rata."¹⁴Ia i gale hurika bakovi a ngatavine rikupo i taki maea ria,"Mu longo kamumu virika ngavagu,mu ru kamumu lobo na ni luhoi ne mua.¹⁵Uka tara maki ge tabuli polovavo na bakovi ge ratea ge katoki na tahuna i dili na tamudina.Ara maki tabuli pololilo i pagitala biri ratea i katoki."¹⁶¹⁷Ngane na tahuna e Isu i pe e hurika bakovi a ngatavine i dili na ruma e hurika murimuri vona ri nanea ge taki ria na ni ta vakakika.¹⁸Lakea e Isu i ta,"Matou moto manga e hurika bakovi ri uka niluhoi kamumu?A ni luhoi maea matou kama moto matai maea ara maki i tabuli polovavo na bakovi tara ge dili pololilo keme ge ratea ge katoki,¹⁹Ra ni katoki iea keme ge dili na tamudina muri ge pori na dala ni koko."Turana ra ngava i ratea e Isu virika maki ni kani i matapado ni kani.²⁰Ia i ta,"I manga maki i pagitala na tamudina bakovi i ratea i katoki.²¹Lakea ra bakovi iea ara maki i tabuli pololilo na tamudina i pagitala vona,i kara ni vaka bele a ni luhoi hale,naro ni ngoi,bakovi ni panaho,ni rabalaki a bakovi i mate,²²O turari a ngatavine a girihina bakovi tara o a ngatavine i turari a bakovi a girihina ngatavine tara,o nutu na maki na viri rana,o tero,o rata ni ta tatami,a naro ni bage,o hareharogi,naro ni bibi rike mule vomu kunana,ni rata naro manga manga.²³"Virika naro nga biri rata bakovi bari katoki."²⁴Ia i pea hini nga i lakea na malala ne hurika Taire turana Sidon.Ia i dili vona tara ruma kimi ngaru e huriki a bakovi rigi matakilalea maea ia i made vona hini nga,Pali i keru lae ni kapiloho.²⁵Pali i laviriri hateka tara ngatavine erei e tuna i tahoka spirit hale-ra ngatavine iea i longoa velenga ne Isu ne hurika tara ranga i valai pasike puru tabukoi na vahane Isu.²⁶Ngane ra ngatavine iea i valai o Grik,ia na tara o Fonisia.Ia i nana e Isu ge lili tala spirit hale ge pagitala ne tuna koma ngatavine.²⁷Isu i taki maea ia,"O ru e hurika koma rigi kani taro.Na rana kimi kamumu go bole a bret na koma go voroki lakea na ligo."²⁸Pali ra ngatavine iea i koli maea ngavane Isu,"Muholi,o Viridagi,pali e virika ligo ri kara ni made polotano na dede ni kani a luluna maki ni kani ne hurika koma i boru puru na dede."²⁹Ia i takia,"Mavonga ioe o ta,o vano malimali.Ra spirit hale i pea pali e tumu a koma ngatavine."³⁰Ia i hamule lakea na ruma i matai maea e tuna i tabana ni mahita na kiri,a spirit hale kimi tabuli tabu vona.³¹Isu i hamule tabu na malala ne Taire i lakea i bele o Sidon na dari o Galili pololilo na malala ne Decapolis.³²Ri bole vilia vona tara bakovi i vou i ngava rubu,ri nana torea e Isu ge ru langa limana vona ra bakovi iea.³³Isu i bole talea na hini i kupo e hurika bakovi a ngatavine rua kekeri ru made,i bolea limana i rudilia na talingana,i kalupe puru na limana i ravua na tabelena.³⁴Isu i mata rike na hunu;Ia taravango dagi i ta maea,"Efata,"Ia i ta maea,"Ioie o longo!"³⁵Isu i ratea talingana ngane i lobo ni vou,i laviriri ara maki i nugu tata tabelena i velu,lakea ngane i ta pagapaga.³⁶Ia i taki ria nahani rigi taki e huriki ranga.Pali a tahuna e Isu i taki ria rigi ngava rubu nahani rigi ta,kama ri longoa ri ta vilihui.³⁷Ri turutu hateka,ri ta,"Ia i rata virika maki kamumu i kupo.Ia i rata e hurika vou ri longo a ngava hurika ngava rubu bara ri ta tabu.

Chapter 8

¹Ne virika parava nga,kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vapopo tabu,ri uka tara maki rigi kania.Isu i gale hurika murimuri vona i taki ria,²"Iau a dodo re hurika bakovi a ngatavine,na rana ri made turagu na parava i tolu kama ri bole a maki ni kani."³Pali ri iau ga rudu mule ria rigi hamule na ruma ne ria turana ni vitolo,biri vurea matane ria bara ri boru na krukruna dala.Ranga ri valai na tanga basi hateka."⁴Murimuri vona i koli,"Migi bole vai a bret migi habi ne hurika bakovi a ngatavine na tanga i uka tara maki vona?"⁵Isu i nana ria,"I riva bret mu tahoka?"⁶Ri takia,"Polorua."Ia i taki e hurika bakovi ngatavine rigi made na malala.I bole a bret i polorua,lakea i habi ni ta kamumu ne Deo.I keve a bret i habi ne hurika murimuri rigi veru.Lakea hurika murimuri vona ri veru lakea ne hurika bakovi a ngatavine."⁷Hurika murimuri ri tahoka ranga manu papote,lakea e Isu i ta kamumu ne Deo i taki e hurika murimuri vona rigi keve rigi habi ne hurika bakovi a ngatavine rigi kani.⁸Hurika bakovi a ngatavine ri kani ri maru.Ri bole a maka kalavana maki ni kani i tabuli ri tahoni na kolopi polorua."⁹Hurika bakovi a ngatavine,ni gi ria ri ala 4000.Lakea Isu i rudu tala ria ri vano."¹⁰I laviriri i rike vona tara aga turana hurika murimuri vona,ri lakea na distrik ne Dalmanuta."¹¹Muri e hurika Farisi ri pagitala ri vagege turana.Ri toni ni nanea ge vakasiria ni tora vona na hunu."¹²Isu i taravango pololilo na spirit i ta maea,nava i e hurika bakovi a ngatavine na tahuna iea ri nana na ni tora?Iau a taki maea matou,uka tara ni tora ge bele ne hurika bakovi a ngatavine na tahuna iea."¹³Muri i pe e hurika bakovi a ngatavine na aga,i lakea na tabekena dari lomu."¹⁴Hurika murimuri kama ri luhoi ni bole a bret turane ria.A bret i taku kunana i tabuli pololilo na aga."¹⁵Isu i takari ne ria maea,"Moto matadoko mule matou ne virika yis ne hurika Farisi turane Herot."¹⁶Hurika murimuri ri vataki mule ne ria maea,"Ia i ratea ra ngava,na rana a vuhuna te uka bret."¹⁷Isu i lohoka pali vona ara ngava to ratea,"Na rana mu ta na bret kimi tabuli?Matou kama moto lohoka o kama moto palala ma?Ni luhoi matou i kapo kunana?"¹⁸Ioe o tahoka matamu,Pali komo matai e?Ioe o tahoka talingamu,Pali komo longo e?Ioe komo lohoia?"¹⁹Tahuna iau a kevea a bret i lima na palane hurika 5000 a bakovi a ngatavine,i riva kulopi na bret mu tahoni?"²⁰Ri takia maea,"I ravulu taku a polona i rua."²⁰Na tahuna iau a keve a bret i polorua na palana e hurika bakovi a ngatavine ri ala 4000,mua i riva kulopi na bret mu tahoni?"²¹Ri taki maea ia,"I polorua."²¹Re matou kama moto lohoka e?"²²Ia i nana ria."²²Ri valai o Betsaida.Hurika bakovi a ngatavine vona hini nga ri bolea tara bakovi i kepa ri nana e Isu ge koria."²³Isu i nugua a limana bakovi i kepa,i bolea ru pea tanga iea ru vano.Tahuna i kalupea limanga i rua na matana,ia i nanea,"Ioe o kara ni matai ranga maki?"²⁴Ia i mata rike,i ta,"Iau a matai e hurika bakovi.Pali e virika kai manga ri laho."²⁵Muri i rua limana na matana,a bakovi i mata para,a matana i kamumu,ngane i matai kamumu tabu virika maki."²⁶Isu i rudua i lakea na tanga i takia,"Ioe nahani dili lakea na tanga dagi."²⁷Isu i pagitala turane hurika murimuri vona ne virika tanga lobo pololilo o Sisaria Pilipai.Na krukruna dala,i nana e hurika murimuri vona,"Hurika bakovi a ngatavine ri luhoi iau erei?"²⁸Ri koli a ni nana vona maea,"Ranga ri takia te Jon na Baptais.Ranga i ri takia te,'Ilaija,'Ranga ri takia,ti tara profet."²⁹Ia i nana ria,"Pali matou moto takau, iau e erei?"³⁰E Pita i koli maea,"Ioe e Kristo."³⁰Isu i taki tora ria nahani rigi taki e hurika ranga maea ia e erei."³¹Isu i vakatubu ni tovo ria maea,Tune Bakovi dagi bari bole a ni mava i kupo.Hurika mugamuga hurika hetpris turane hurika bakovi ni lohoka na lo bara ri rabalakia.Pali na parava i tolu biri mahuri mule tabu."³²Ia i ta kavakava maea.Muri e Pita i bole talea e Isu i tahatea."³³Pali e Isu i puloa i matai e hurika murimuri vona lakea i tahatea e Pita i ta maea,"Satan,o muri na bitogu!O uka ni luhoi ne Deo,ioe o luhoi kunana virika maki ne hurika bakovi a ngatavine."³⁴Muri i gale e hurika murimuri vona turane hurika bakovi a ngatavine,lakea i taki ria,"Ri tara bakovi i ngaru ni ramai iau,ge pe lobo e virika ni ngaru vona,ge kalohoa bolo vona ge muri nau."³⁵Erei i ngaru ni nugu tata mulea ni mahuri vona biri velu,erei i habi a ni mahuri vona na velenga kamumu turana ragu,ni mahuri vona biri tabuli kamumu."³⁶Ara ni kori a bakovi ge bole lobo virika maki vona malala iea,pali ia biri velu biri hale?"³⁷Ara ge habia ge bole mulea ni mahuri vona?"³⁸Erei a bakovi a ngatavine i maruhu nau i maruhu na ngavagu na tahuna iea,ne hurika bakovi a ngatavine ri rata naro hale ri haba bito ne nau,Tuna bakovi Dag i tara biri maruhu ne ria,tahuna ia i valai biri turana harikinga ne tamana turana hurika engel ri kiripiripi."

Chapter 9

¹Ia i taki maea ria,"Muholi hateka iau a taki mua,i tahoka ranga ri pesi koea,erei keme ge mate ge masia harikinga ne Deo biri valai turana ni tora."²Muri na parava i polotara,Isu i bolea e Pita e Jems turane Jon to lakea turana na lolo ne ria.Tahuna ri mahita,kakaine Isu i mapulo i bele tebi hateka na matane ria.³Virika varikia vona i bele manga ni para i mata kamumu i keakea i tebi hateka ne hurika bakovi vona malala kama ri kara ni kado kamumua turana maki ni loi a varikia.⁴Muri e Elaija turane Moses ru bele kavakava na tabeke to made vona ru ta turane Isu.⁵Pita i taki maea e Isu,"Vinara,i kamumu ne teu bara te made koea,tege rata koea a ruma ge tolu.Tara nege vomu,tara nege Moses tara nege Elaija."⁶(Pali ia kimi lohoka vona ara maki i takia,na rana ri manegeng hateka.)⁷Tara bubu i valai i kaptagu ria.Tara ni gale i pagitala na bubu i ta,"Ra komea e tugu iau a ngaru hateka.Longoa ngavana."⁸Laviriri hateka,tahuna ri mata viliha,kama ri matai e huriki ri made turane ria ri matai kunanea e Isu.⁹Tahuna ri hamule puru na lolo,Isu i ta tora ne ria maea,nahani takia tara bakovi vona maki moto masia ne nau,ge vano ne Tune Deo ge mahuri mule na tanga ne hurika bakovi ri mate pali.¹⁰Lakea ri rihilolo mule ne ria ra ngava iea,ara vuhuna ra ngava iea,"Mate o mahuri mule."¹¹Ri nanea e Isu,"Ara vuhuna e hurika bakovi ni herena lo ri ta maea e Elaija ge bele taro?"¹²Ia i taki maea ria."Elaija ge valai taro ge ru kadolu virika maki ge rumule na hini ri made vona.Pali ara vuhuna hini ni here maea tune bakovi dagi bari bole a ni mava bara ri rata manga bakovi i uka rana?"¹³Pali iau a taki maea mua,Elaiji i valai pali ri rata ara maki ri ngaru vona manga kunana ngavane Deo i taki."¹⁴Tahuna ri valai ne hurika murimuri,ri matai e hurika bakovi a ngatavine ri made vapopo turane hurika bakovi ni herena lo kama ri tamudi taku ri ta kupogala turane ria.¹⁵Laviriri pali ri masia e Isu,hurika bakovi a ngatavine ri turutu hateka ri valai laviriri ni taguia ri ta vivi vona.¹⁶Ia i nana e hurika murimuri vona,"Navai mu ta pula ne ria ?"¹⁷Tara erei i made na palane hurika bakovi a ngatavine i koli maea ngavana,"Vinara,iau a bole vilia vomu e tugu a koma bakovi.Ia i tahoka tara spirit hale i tabuli pololilo vona i ratea kimi ta. ¹⁸I lalua turana ni tora vona i bolea i voroki purua biri sisi a maturena biri kanikania nina i katoro i madihi haleliu.Iau a nana e hurika murimuri vomu ni lilitalea vona ra spirit hale ge pagitala vona,pali kama ri kara ni lilitalea."¹⁹Ia i kolia a ni nana ne ria,"Matou a bakovi a ngatavine mu uka ni luhoi tora,i riva parava iau a made turane mua?I riva parava iau a rata maea ne mua?Bole vilia nau."²⁰Ri bole vilia vona ra koma bakovi.Tahuna ra spirit hale i matai e Isu,i laviriri i bolea ra koma iea i voroki purua na malala i sisi a maturena.²¹Isu i nanea e tamana,"I riva parava ia i rata maea?"Lakea e tamana i taki maea e Isu,na tahuna ia i koma kiroko.²²I bloko kupo biri bolea ra koma iea biri voroki dilia na kanono ne virika naru ri toni ni ratapilea.Pali ri ioe o luhoi tara maki ge karoe,o dodo mateu o kori mateu."²³Isu i taki maea ia,"Pali re ia ge karoe?Virika maki biri kara e hurika bakovi erei ri luhoi tora vona."²⁴Laviriri pali ra tamana koma iea i tani dagi i ta,"Iau a luhoi tora!Kori iau na naro ni luhoi tora!"²⁵Tahuna e Isu i matai e hurika bakovi a ngatavine i kupo ri nunu lakea ne tou,Ia i madihi a hatena i takia ra spirit hale,"Ioe a spirit hale ni pulo a ngava ni talinga tutu,iau a ta tora vomu,pagi tala vona nahani go dili tabu vona."²⁶I tani dagi i pea ra koma iea turana ni vakulu dagi i pagitala.Ra koma iea i mata manga bakovi i mate pali,a bakovi a ngatavine ri kupo ri ta,"Ia i mate pali."²⁷Pali e Isu i tuli pesi rikea ra koma iea i pesi rike malamala.²⁸Tahuna e Isu i pori na ruma,hurika murimuri vona ri made ne ria kunana lakea ri nanea,"Navai kama mi kara ni lilitala spirit hale ge pagitala?"²⁹Ia i taki ria,"Ra hini nga biri madihi ni lilitala,pali turana ni vasileki biri maluvi ni pea ni pagitala."³⁰Ri pea hini nga ri lakea na tanga o Galili.Ia kimi ngarua tara bakovi o a ngatavine o a koma tara ge lohoka vona hini ri made vona,³¹Na rana ia i tovo e hurika murimuri vona.Ia i taki maea ria,"Huriki bari habi a tuna bakovi lakea na limana hurika bakovi bara ri rabalakia.Tahuna ri rabalakia i mate pali,muri na parava i tolu biri pesirike tabu."³²Pali kama ri bole kamumua vuhuna ra ni luhoi vona ra ngava iea ri manegeng ni nanea.³³Muri bele na tanga iea o Kapenaum.Muri vona ia ge dili na ruma,ia i nana maea ria,"Matou moto taki ara maki na krukruna dala?"³⁴Pali ria ri mangulu.Na rana,tahuna ri valai na dala,ri vagege mule na palane ria maea erei i dagi na palane ria.³⁵Tahuna e Isu i made,ia i gale e hurika murimuri vona ri ala ravulu taku a polona i rua ri vapopo palupu biri taki ria,"Pali ri tara ge ngaru ni dagi,mavonga ge ia iku liu ne huriki lobo ge bele manga voravora ne hurika bakovi ranga."³⁶Ia i bolea tara koma kiroko i vakapesia na palane ria.Ia i bokea na limana i taki maea ria,³⁷"Erei i kara ni bolea ra koma kiroko maea na ragu,ia tara biri bole iau a turana pali ri tara ge bole iau,kimi bole iau kerikeri uka,ia i bole iau turana erei i rudu iau a valai"³⁸Jon i taki maea ia,"Vinara,mateu mete matai ranga bakovi ri lilitala virika spirit hale na ramu mia mi patutu ria na rana kama ri muri ne mia."³⁹Pali e Isu i ta,"Nahani patutua.Uka tara bakovi erei ge rata leho dagi na ragu muri ge rata ngava hale ne nau."⁴⁰Erei kimi ta hale ne teu."⁴¹Erei i habi a naru vomu go ninu,na rana ioe a tara ne Kristo,muholi hateka iau a taki matou,keme ge konea."⁴²Erei i kara ni rata re hurika tara kiroko;erei ri luhoi tora rigi boru na sin,i manga kunana tara bakovi i koloa tara kedo na lohona bakovi tara i bolea i voroki purua na dari."⁴³Pali ra limamu ge vaka boru ioe na sin,o tolokudu talea.Biri kamumu ioe boro dili na harikinga ne Deo turana limamu i

taku,maga limamu ge rua biri ratoe o puru na kanono na hel i uka ni lobona.⁴⁵Pali ra vahamu tara ge vakaboru ioe na sin,tolokudua o vorokia.Biri kamumu hini boro dili na harikinga ne Deo turana vahamu i taku,maga vahamu ge rua bara ni voroki dili na kanono na hel.⁴⁶⁴⁷Pali ra matamu ge vaka boru ioe na sin,o sigitalea o vorokia,i kamumu hateka hini boro dili na harikinga ne Deo turana matamu ge taku kunana,maga ni voroki lakea na hel turana matamu i rua.⁴⁸Na tabeke a mata na malala kama ri kara ni mate a kanono tara keme ge mate.⁴⁹Na kanono navai ge gutu e hurika tara i manga kunana e huriki ri ru a dari na maki ni kani.⁵⁰Dari i kamumu,pali ra namikana ge lobo,ge navai tege ratea ge namika tabu?Mua bara mu tahoka dari na palane mua,ni tamudi puruma ge tabuli turane matou turana turamu."

Chapter 10

¹Isu i pea ra hini nga,i made i laho i bele ne distrik Judea,ia na tabekena malala i tabuli na dahane Jodan.Lakea paluluna bakovi a ngatavine ri muri vona.Ia i tovo manga hini ia i rata.²Lakea ranga Farasi ri valai ri ngaru ni tonia e Isu ri nana maea,i muholi maea,"A lo i taki maea a bakovi ge pea e girihina?"³Pali e Isu i taki ria,"Moses i ta navai ne mua?"⁴Lakea tou to taki maea ia,Moses i ta maea,pali ra bakovi i ngaru ni tongo mulea e girihina,ia ge herea tara setifiket i vaka lobo ra paraniha iea ni tonoa ge vano."⁵Isu i taki maea ria,Moses i herea ra lo iea,na rana,tamudine mua i tora hateka ni tongo tala e girihine mua."⁶Pali na ni vaka tubuna maka maki lobo vona malala iea,Deo i rata rike a bakovi a ngatavine."⁷Vona hini nga,bakovi biri pea e tamana e kinana pali i lakea biri made turane girihina."⁸Lakea ru bele manga viri ala taku,rua kama ru made vapida,uka,rua ru made manga viri ala taku."⁹Manga ngi ara maki e Deo i hate kari,i uka tara bakovi ge rata pile."¹⁰Na tahuna ri made na ruma,lakea e hurika murimuri vona ri nana tabua vona ra ngava iea."¹¹Ia i taki maea ria,"Pali ra bakovi tara ge tono talea e girihina,ia i rata naro ni ngoi,pali ia ge parani karaba tabu,ia i rata naro ni ngoi turana."¹²Pali ra ngatavine ge pea e girihina lakea ge parani karaba,na bakovi tara ia tara i rata naro ni ngoi turana ra bakovi iea."¹³Ria ri bole valai ne Isu huriki e tune ria ne vona ge nugu ria ge vasileki ne ria,lakea e hurika murimuri vona ri tahate ria."¹⁴Na tahuna e Isu i matai a murimuri vona to ratea ra naro iea,ia i madihi a hatena ne tou lakea i taki tou."Moto taparaki tou togo valai ne nau,na rana,ra harikinga na hunu ne vona ra tara ri made manga koma kiroko."¹⁵Muholi hateka iau a taki matou,"Hurika bakovi a ngatavine kama ri made manga koma kiroko,ria kama rigi dili na harikinga ne Deo."¹⁶Ia i bole hurika koma kiroko i nugu ria na limana lakea i gamai ria,lakea i ru langa limana ne ria i vasileki ne ria."¹⁷Tahuna ia i laho turane hurika muri muri vona,lakea tara bakovi i nunu lakea ne Isu i turume puru ne vona i nana maea,"Vinara kamumu,iau ga rata navai ga bole a ni mahuri i tabuli vakaroro?"¹⁸Ioe o lohoka pali vona a lo,'Nahani bimate tara turamu,nahani rata naro ni ngoi,nahani panaho a maki na turamu tara,nahani ta kupo ni tatami lae,i oe o longo mai e tamamu e kinamu."²⁰Lakea ra bakovi iea i taki maea e Isu,"Vinara,iau a murimai lobo ra maka lo nga na tahuna iau a kiroko."²¹Isu i matanonoa ra bakovi iea i ngarua i taki maea,"Ioe o kapo vona tara maki.O hamule lakea o habi polo lobo a maki o tahoka pali a moni o bolea o habi na matasia a bakovi a ngatavine.Pali boro tahoka maki kupo na hunu.Muri o valai o muri nau."²²Tahuna i longoa ra ngava iea,kimi hataki ge vivi uka i tamudi hale liu i vano,na rana,ia i tahoka hateka maki kupo."²³Isu i mata lakea ne hurika murimuri vona i taki ria,"Longo,i madihi hateka ne hurika bakovi ri tahoka maki kupo ni dili na harikinga ne Deo!"²⁴Lakea e hurika murimuri e Isu ri longoa ra ngava iea ri turutu hale.Pali e Isu i taki tabu ria maea,"Hurika koma,i madihi hateka ni dili na harikinga ne Deo!"²⁵Ia i maluvi kunana na kamel ni dili na matana nidol,pali i madihi hateka na moni man ge dili na harikinga ne Deo."²⁶Lakea e hurika murimuri ri turutu hateka vona ngava iea ri ta mule ne ria maea,"Pali ra hini nga i maea,erei ge bolea ni mahuri i tabui vakaroro vakaroro."²⁷Lakea e Isu i ngala kapulo i mata lakea ne ria ia i taki maea ria,"Turana bakovi i madihi,pali ne Deo ia i kara,na rana,i uka tara maki ge madihi ne Deo."²⁸Tahuna e Isu i ratea pali ra ngava iea,Pita i taki maea e Isu,"Masia,mateu lobo mete pe pali a maki lobo mateu mete muri vomu."²⁹Lakea e Isu i ta,"Iau a ta muholi ne matou,pali ra bakovi ge pea a ruma vona,e hurika turana e kurabana,hurika tamana e kinana,hurika koma turana malala vona,pali i luhoi iau turana velenga kamumu ne nau."³⁰Ia bari bole mule maka maki nga ia i pe,i kara na tuhuna i 100 ia i made na malala.Ra maka maki nga manga ruma e korobana,pali e tamana e kinana turana e hurika koma,turana virika malala ne ria,turana bakovi a ngatavine ri kaloho a ni mava na naro ni luhoi tora na ni tane Deo.Ria ranga bari bole ni mahuri malaku i tabuli vakaroro."³¹Mavonga hurika bakovi a ngatavine erei ri made muriliu ria bara ri made muga erei ri made muga bara ri iku liu."³²Muri e hurika murimuri ne Isu to laho lakea o Jerusalem e Isu i muga tou.Hurika murimuri ne Isu ri turutu,lakea e hurika bakovi a ngatavine ri muri ne tou ri magege.Lakea e Isu i gale hurika murimuri vona i ala ravulu taku a polona i rua ri lakea na tanga i uka bakovi vona,ia i taki ria vona ara maki biri bele vona."³³"Mu masia,na tahuna teu bara te lakea o Jerusalem,bara ri nugu tatea e tune Bakovi Dagi bara ni habi na limane hurika mugamuga turana vinara na lo,hurika bakovi ni lohoka bara ri luhoi kadoa ni rabalakia.Bara ri rudu lakea ne hurika bakovi ranga bara ri rabalakia i mate."³⁴Lakea ri ta padikede a ri kalupea ri ubia i mate,pali muri na parava i tolu ia bari mahuri mule na ni mate."³⁵Jems rue Jon rua e tune Sebedi,ru nana maea e Isu,"Vinara,maria miri ngaru ioe go ratea tara maki maria mirigi nanoe."³⁶Ia i nana rua,marua muru ngaru iau ga rata ara marua?"³⁷Lakea ru ta,"o ru maria mirigi made turamu na bagetunga ne vomu i tara ge made na limamu a kanemu i tara ge made na limamu a mauri."³⁸Pali e Isu i ta maea ne rua,"Marua kamu muru lohoka na ara maki murua muru nanau vona.Muru kara ni ninu na cup iau ga ninu vona?O muru kara ni bole a baptais na dala iau a bole a baptais vona?"³⁹Rua ru takia,"Maria miri kara."Lakea e Isu i taki maea rua,"I muholi marua bara muru ninu na kap iau bara ninu vona bara muru hilolo na naru iau a hilolo vona.Pali ni made na bagetunga ne Deo turagu na limagu a kanegu a limagu a maurigu,kama maki nau."⁴⁰Pali na ni made na

limagu kanena na limagu a maurigu ia kama ne nau ni habia.Uka. ne vone hurika tara ia i ru muga pali ne ria rigi bole."⁴¹Na tahuna e hurika murimuri ranga i ala ravulu taku ri longoa ra ngavane Jems turane Jon,ri hatekapupu i madihi a hatene tou ne rua.⁴²Muri e Isu i kalipopo e hurika murimuri ia i taki maea ria,"Matou moto kara ni matai e hurika mugamuga erei ri matakari e hurika bakovi a ngatavine rigi matakari ria.Hurika bakovi dagi ne ria ri matakari hateka ria."⁴³Pali matou moto nahani ratea ra naro iea,pali ri tara matou ge ngaru ni bele manga mugamuga na palane matou,ia ge made manga voravora matou.⁴⁴Pali erei i ngaru ni bele muga liu matou,ia ge bele manga voravora matou.⁴⁵Tuna bakovi kimi valai ne teu tege rata leho ni korio.Uka.Ia i habi a ni mahuri vona manga mapana ni kona mule e hurika bakovi a ngatavine."⁴⁶Tahuna ri bele pali o Jeriko,Isu turane hurika murimuri vona ri pea e Jeriko ri laho lokovonga lakea a paluluna bakovi a ngatavine ri muri ne ria.Tara bakovi i matakepa,e tune Timaus,rana e Batamius.Ia i made bala na dahana dala biri nana e hurika bakovi a ngatavine na moni.⁴⁷Tahuna ia i longo maea e Isu o Nasaret,i pesi i gale dagi i ta maea,"Isu ioe e tune Devit,ioe o dodo iau!"⁴⁸Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri tahatea nahani ge gale.Pali ia i gale dagi tabu i ta,"Isu ioe e tune Devit,ioe o dodo iau!"⁴⁹Pali e Isu i longoa i pesi i ta,"Bole vilia nau ra bakovi i kepa,"Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri takia,"O pesi rike malaviriri! Ia i galoe."⁵⁰Malaviriri pali i pesirike vorokia a jaket vona i lakea na dahana lakea ia i nunu lakea ne Isu.⁵¹Lakea e Isu i nana maea a matakepa,"Ioe o ngarau ga rata ara maki ne vomu."Lakea ia i ta,"ViriDagi,iau a ngaru ni matapara tabu."⁵²Lakea e Isu i takia,"Vano.Ni luhoi tora vomu i ratoe o mahuri."Malaviriri kunana ia i matapara tabu,lakea i muri ne Isu i lakea na dala.

Chapter 11

¹Tahuna ria ri lakea o Jerusalem,ri bele tabukoi o Betpeis turana e Betani,na Lolo o Olive,Isu i rudu a murimuri vona i rua²Ia i taki maea rua,"muru lakea na tanga na ngalane teu.Na tahuna muru dili tabukoi, bara muru masia tara donki karaba uka tara bakovi ge rike vona ma.Lakea muru pugea mota ni topi vona muru lalu vilia nau.³Pali tara bakovi ge ta,'Navai muru rata maea?'Muru taki ria,'ViriDagi i tahoka leho vona biri rudu laviriri mule vilia.'⁴Lakea ru vano ru masia tara donki karaba ni kolo polovavo na ni dilina dala dagi,ru pugea mota ni kolo vona.⁵Ranga e hurika bakovi a ngatavine ri pesi vonga ri nana maea rua,'Ara murugu ratea,i navai muru pugea ra donki karaba?'⁶Lakea ru koli mule manga e Isu i taki rua rugu rata,hurika bakovi a ngatavine ri matanono kunana rua ru vano.⁷Ra murimuri vona nga rua ru bole lakea ne Isu ra donki karaba ri bole virika varikia ne ria ri ru langa na donki ne Isu ge made langa vona.⁸Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri ala kupo ri vulala puru na dala varikia ne ria pali ranga ne ria ri putu a pagana kai na robo ri vulala na dala.⁹Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri muga vona ri muri vona ranga ri gale dagi maea,'Hosanna!Bakovi erei i bole a maki kamumu,a bakovi erei i valai na rane ViriDagi.¹⁰ViriDagi i ta na harikinga na hamone teu e Devit,ia biri valai ngane!Hosana i rike polomeli liu!¹¹Muri e Isu i dili o Jerusalem i dili na tanga a ruma e Deo vonga lakea i mata vilaha ne virika maki.I popote ge uvo a hini ia i vano turana a murimuri vona i ala ravulu taku a polona i rua to lakea o Betani.¹²Na parava muri i pea e Betani ri vano,ia i vitolo.¹³Lakea ia i masia tara kai a fik i pesi basi ia i matai kunana pagana.Lakea ia i vano kunana tege masia i tahoka ranga tuna kai a fik.Tahuna i valai vona,ia i matai kunana pagana,a vuhuna kama tahuna na kai a fik ge vua ma.¹⁴Lakea i takia a kai ia i ta maea,'I uka tara bakovi ge kani tabu a vuamu.'¹⁵E hurika murimuri vona ri longoa ra ngava i takia.¹⁶Lakea ri bele o Jerusalem ri dili na ruma ni vasileki.Lakea i tonotala a maka bakovi ni habi vakuloi ri kona maki na ruma ni vasileki.Lakea i pulo a dede ne hurika bakovi ri leho ni vakuloi na moni turana sia na viri to habi vakuloi na kadirovo.¹⁷Lakea ia kimi matataroa tara bakovi ge bolea tara maki ni habi vakuloi ge dili na ruma ni vasileki.¹⁸Lakea i tovo ria i ta maea,'Huriki ri here maea,'Ruma nau bara ni gale maea a ruma ni vasileki ne virika tanga lobo,'Pali mua mu ratea i manga ruma ne hurika panaho.'¹⁹Lakea e hurika mugamuga turana tara ni here a lo ri longoa ri matakana dala ni rabalakia.Ria ri mangege nara hurika bakovi a ngatavine ri vapopo vonga ri turutu vona maka ngava i tovo ria vona.²⁰Tahuna i puru a uvo,ri pea tanga dagi ri vano.²¹Na hetelanga ri laho ri vano,ri masia ra kai a fik i mate lobo na rahana i puru mai a vuhuna.²²Lakea e Pita i luhoi i ta,'Vinara,masia!Ra kai e o tahatea i mate liu.²³Lakea e Isu i koli mulea a ngavane tou i ta maea,'Moto rua a ni luhoi tora matou ne Deo.²⁴Muholi hateka iau a taki matou erei ge takia ra lolo maea,'Pesi o voroki ioe lakea na dari,'Pali ia kama ge tahoka tamudi rua pali o luhoi uka a ni luhoi tora manga ara maki ia i takia bari bele,ia e Deo biri rata i bele.²⁵Mavonga iau a taki ioe,ara maki lobo ioe o vasileki o nana vona,i oe o luhoi tora maea ioe o bolea pali bari bele.²⁶Tahuna ioe o pesi o vasileki,i oe o puga a maki i rata virihi vomu a viri tara erei i rata a maki hale ne vomu,mavonga re tamane matou erei made na hunu ia tara biri puga naro hale vomu.Na maka buk ni here hosi,na ves ne Mak 11:26 kimi tabuli.(Masia e Matyu 6:15).Mak.11:26*²⁷Ri valai tabu o Jerusalem.Na tahuna e Isu i laho pololilo na ruma ni vasileki,hurika mugamuga,hurika bakovi ni hera lo hurika bakovi dagi ranga ri valai vona.²⁸Ri taki maea ia,'Ioe o rata ara maki nga na ni tora ne erei,erei i habia vomu a ni tora ni rata virika maki?'²⁹Lakea e Isu i taki maea ria,'Iau ga nana matou vona tara ni nana.Mu takau bara taki matou vona iau a bolea vai a ni tora iea a rata virika maki.³⁰Baptais ne Jon,i valai na hunu o na bakovi?Kolia ngavagu.³¹Lakea ri ta vagege mule ne ria ri ta maea,'Pali re teu tege ta,'Na hunu'af'Ia biri ta,i navai kama mu luhoi tora vona?'³²Pali re teu tege ta,'Ne hurika bakovi'"af'Ri mangege ne hurika bakovi a ngatavine,na rana,hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora maea e Jon ia tara profet.³³Mavonga lakea ri kolia a ngavane Isu ri ta,'Mia kama mi lohoka.'Lakea e Isu i taki maea ria,iau tara kama ga taki matou,na ni tora erei iau a rata virika maki nga.

Chapter 12

¹ Lakea e Isu i vakatubu ni tovo ria na ni ta vakakika. Ia i taki maea ria, "Tara bakovi i varoa tara hania na wain, ia i ratea a nure i haluia ra hania na wain iea, lakea i kelia tara lovo ni vakatubu murina ni rata wain a murina ni bole. Ia i ratea tara ruma ne vone huriki rigi matakari a hania na wain bara ri habi lakea ne hurika tara ri matakari a hania na wain vona. Ia i lakea na hini ranga. ²Na tahuna ni bole valai a kanena wain?, ia i rudua tara voravora i lakea ne hurika bakovi ni matakari a hania na wain bara ni bole ranga kanena wain. ³Pali ri bole, ri ubia, ri rudu mulea turana ni lima papa. ⁴Ia i rudu tabua tara voravora i lakea ne ria, i rudu bloko rua ri tolokevea a gina ri rata halea ri vakarare hetekea. ⁵Ia i rudu tabua tara i vano, ni rabalaki ra bakovi iea i mate. Lakea ri rata hale huriki ranga na naro i kupo, ri ubi ranga ri rabalaki e huriki ranga ri mate. ⁶Ia i tahoka tara bakovi i ala taku biri rudu tabua i vano, ra vere a tuna, ia i ngaru hatekea. Ia a iku ni rudu i lakea tabu ne ria. Ia i ta maea, "Bara ri longo mai e tugu a koma bakovi." ⁷Pali e hurika tara ri matakari a hania na wain ri ta na palane ria maea, "Ra bakovi iea ia biri bole lobo virika maki e tamana. Moto valai, teu tege rabalakia, virika moni a maki kamumu vona bara te bole. ⁸Lakea ri nugu tatea, ri rabalakia ri voroki talea na hania na wain. ⁹Mavonga ra, tahona hania na wain ara ngane ge ratea? Ia biri valai i ratapile e hurika bakovi ni matakari a hania na wain lakea biri habia ra hania na wain ne hurika bakovi ranga. ¹⁰Pali re mua kama mu gia ra ngava i tabuli na buk e Deo o i uka? Virika kedo hurika bakovi ni rata ruma ri vorokia, ia i tora i kamumu hateka ni rata ruma. ¹¹Ra ngava iea ia i valai ne ViriDagi, lakea i mata kamumu ni matai. ¹²Ria ri luhoi ni tangotatea e Isu, pali ri mageng ne hurika bakovi a ngatavine i kupo ri made, na rana ri lohoka maea a vuhuna e Isu i ta vakakika ne ria. Lakea ri pea ri vano. ¹³Lakea e hurika mugamuga ri rudu ranga Farisi turana tara e Herot ri valai vona, ri ngaru ni tonia ge rata ranga ngava kimi malamala. ¹⁴Na tahuna ri valai, ri taki maea ria, "Vinara, mateu mete lohoka maea ioe a bakovi ni ta malamala pali kama o ngaru a viri ala taku, uka ra ni ngaru vomu i tabuli na palane hurika bakovi a ngatavine lobo liu moholi hateka ioe o tovo e hurik bakovi a ngatavine na narone Deo. I kamumu ni habi a takis ne Sisa o uka?" ¹⁵Pali e Isu i lohoka pali na ni ta toni ne ria, lakea i taki ria maea gerana mua mu ngaru ni toni iau? Bole vilia tara koin ge valai ga mataia. ¹⁶Lakea ri bolea tara koin i valai ne Isu. Ia i taki maea ria, "Ra makea a hanune rei vona ra koin iea pali a rane erei i tabuli vona?" Ria ri takia, "Sisa." ¹⁷Lakea e Isu i taki maea ria, "Mua mu habia ne Sisa ara maki ne vone Sisa, habia ne Deo, ara maki ne vone Deo." Lakea ri turutu na ngavana. ¹⁸Lakea e hurika Sadusi ri valai ne Isu, E hurika tara ri taki maea i uka ni mahuri mule. Ri nanea, ri ta maea, ¹⁹"Vinara, Moses i herea ra ngava ne mateu, Pali ri tara turagu ge mate ge pea e girihina i made, i uka koma, pali e turana i made ia ge bolea ra ngatavine i mate e girihina ge parani vona, ia biri vakabele a koma na turana. ²⁰I tahoka a makitari i ala polorua ri made, a tabua i paranhi vona tara ngatavine lakea i mate, i uka koma. ²¹Lakea a pahamuri tabua ia i bole tabua ra ngatavine vona re turana i mate, i uka koma. I palupu manga a toluna. ²²Lakea tou lobo a makitari i ala polorua tou to mate loboliu to uka koma. I muri i mate tabu a ngatavine. ²³Na ni mahuri mule, tahuna ri mahuri mule tabu, ge ia e girihine erei? Na rana ra makitari i ala polorua to parani vona manga e girihine tou. ²⁴Isu i taki maea ria, "Na naro iea kunana, mu rata potu, na rana kama mu lohoka vona ngava i tabuli na buk e Deo na ni tora ne Deo tara?" ²⁵Na rana na tahuna ri pesirike mule na ni mate, ria kama rigi parani tabu, Uka. Pali bara ri bele manga hurika ensel na hunu. ²⁶Pali a ngava na bakovi i mate i mahuri mule, mua mu gi a buk ne Moses, na ni tana robo, na rana maki i ta vona e Deo i ta turana ni ta, 'Iau e Deo ne Abraham, Deo ne Aisak, Deo ne Jekop?' ²⁷"Kimi ia e Deo ne hurika bakovi ri mate, pali ia Deo ne hurika bakovi ri made mahuri. Mua e hurika bakovi ni ta tebi. ²⁸Tara bakovi ni lohoka ni herena lo i valai ni longona ngavane ria, ia i matai maea e Isu i koli kamumua ngavane ria. Ia i nana maea ia, "Erei a lo e Deo i kamumu ne virika lo ranga?" ²⁹Isu i koli i ta maea, "Longo Isrel, Isu e Deo ia kunana. ³⁰Mua mu ngarua e ViriDagi, Deo ne teu turana tamudine matou, turana hurika spirit matou, turana ni luhoi ne matou, turana na ni tora matou. ³¹Pali a ni pahamuri a lo e Deo i maea, 'Ioe boro ngaru e hurika bakovi a ngatavine ri made tabukoi ne vomu manga ioe o ngaru mule ioe. 'I uka tara lo dagi ne Deo ge tabuli manga vere a. ³²Pali a bakovi ni herena lo i ta maea, "Kamumu, Vinara! Ioe o ta muholi hateka maea ia i taku kunana, i maea kunana i uka tara viri ge made tabukoi turana. ³³Na ni ngaru ia na tamudine teu lobo, turana ni luhoi, turana virika ni tora ne teu, ni ngaru erei i made tabukoi ne vomu manga o ngaru mule ioe, ra ngava nga i rua i dagi hateka kimi manga ni habi ni gutu na kanono. ³⁴Tahuna e Isu i matai maea i habi a ngava kamumu manga viri tahoka ni luhoi kamumu hateka, i taki maea ia, "Ioe kama o made basi na harikinga ne Deo. "Vona ra tahuna nga i uka tara bakovi ge nana tabu e Isu na ngava ranga na rana ri magege. ³⁵Tahuna e Isu i tovo e hurika bakovi a ngatavine pololilo na ruma ni vasileki, Ia i koli mule ria i ta maea, "Navai ra bakovi ni herena lo i taki maea e Kristo ia e tune Devit?" ³⁶Hunu kiripiripi i made pololilo ne Devit, lakea i ta maea, 'ViriDagi' i taki e ViriDagi nau maea, made na limagu a kanegu, i vano i kara iau bara rata hurika pile vomu rigi made polotano na vahamu. ³⁷Devit i taku kunana i gale Kristo, 'E ViriDagi' Mavonga navai i bele manga e tune Devit?" Hurika bakovi a ngatavine ri longoa ngavane Isu

turana ni vivi.³⁸ Isu i tovi e hurika bakovi a ngatavine i taki maea,"Matadoko ne hurika bakovi ni herena lo,erei ri ngaru ni rodona varikia ola ri laho,hurika bakovi a ngatavine ri kara ni ta kamumu ni vivi ne ria na murina ni habi vakuloi.³⁹ Pali ria ri ngaru ni made na sia pololilo na ruma ni vasileki,lakea ri made na sia kamumu na parava na ni vapopo dagi na ni kani.⁴⁰ Lakea tou ranga to pala ni rata pile a ruma ne hurika ngatavine e girihine ria ri mate pali,lakea ri kara ni vasileki ola ne hurika bakovi a ngatavine rigi matai.Bara ri bole a ni mava dagi."⁴¹ Muri,e Isu i made lakea na tabekena hini ni ru a moni na tava pololilo na ruma ni vasileki;ia i matanono e hurika bakovi a ngatavine ri dili ni ru a moni pololilo na tava.Lakea i kupo e hurika bakovi na moni ri ru a moni dagi.⁴² Muri tara ngatavine i uka mahala i mate pali e girihina i valai i rudilia a koin kiroko i rua,i manga 1toea.⁴³ Isu i gale valai e hurika murimuri vona ri vapopo i taki maea ria,"Muholi hateka iau a taki mua,ra ngatavine i uka e girihina i mate pali ia i rua moni dagi hateka i rede e hurika bakovi a ngatavine erei ri ru kadolu a moni na tava pololilo na ruma ni vasileki.⁴⁴ Re huriki nga ria ri habi a moni ne ria i kupo ri tahoka a moni i kupo,pali ra ngatavine i mate pali e girihina,ia i uka moni ge kupo,pali ia i ru virika moni vona i uka tabu a moni ge tabuli i habi lobo."

Chapter 13

¹Na tahuna e Isu i pea a ruma ni vasileki laho lokovonga,tara murimuri i taki maea,"Vinara,matai ra maka kedo i mata kamumu pali a maka ruma ranga i mata kamumu!"²Isu i taki maea ,"Ioe o matai ra maka ruma dagi?Uka tara kedo ge tabuli polomeli na kedo tara.Maka kedo lobo biri mapuka puru."³Na tahuna e Isu i made na lolo e Oliv,i tabuli na tabeke tara na ruma ni vasileki,Pita,Jems,Jon turane Andru to nanea."⁴"Taki mateu,ara parava ra maka maki nga ge bele?Ara kilakila ge bele ni vakasiri maea re virika maki nga bari bele?"⁵Isu i vakatubu ni taki tou,"Matou moto matadoko.Mege valai tara bakovi mege bole matou ni lakea na dala tara.⁶Kupo a bakovi bari valai na ragu bara ri ta,'Iau e Kristo,'Pali ria bari rata marogo e hurika bakovi a ngatavine ri lakea na dala tara.⁷Na tahuna matou moto longoa nuverei na vabinga dagi i bele a maka ngava taminga i bele na vabinga dagi,matou nahani luhoi lege lae.Re virika maki nga biri bele,pali a ni lobona malala i tabana.⁸Lakea a tara na bakovi a ngatavine bari vaubi turana hurika tara na bakovi a ngatavine ranga,pali a tanga tara bari vaubi turana tanga ranga.Pali a vuruke dagi biri bele na hini ranga, a tanga ranga biri bele a pago dagi.Re virika maki nga i manga ni madihina ngatavine ia i hataki muga na tahuna ni poda koma.⁹Matou moto matadoko kamumu,bara ni habi matou lakea na limana tagari bara ni ubi matou pololilo na ruma ni vasileki.Na ragu bara ni vakapesi matou na matana gavana na matana maka king,pali matou bara moto takitala iau.¹⁰Pali muga vona ra maki nga,a leho ni takitala a velenga kamumu ge vano ge lakea ne huriki lobo vona malala iea.¹¹Na tahuna ni nugu tata matou ni rudu tala matou ni vano,nahani luhoi lege lae na ara ngava motogo rata.Vona ra haro iea,ara ngava go takia,Deo biri habia ne vomu.Kimi ne matou motogo ta,pali a hanu kiripiripi ia bari ta.¹²Turana bari nugu tatea turana tara lakea biri habia na maka bakovi bara ni ubi mate,lakea e tamana i rata naro i palupu ne tuna.Maka koma bara to rata hale tamane tou e kinane tou bara to rata tou to mate.¹³Huriki lobo a bakovi a ngatavine kama rigi ngaru matou na rana matou moto luhoi torea a ragu.Pali erei a bakovi a ngatavine i pesi tora lakea i nugu tata a ni luhoi tora i vano na ni lobona malala,ra bakovi iea ia biri made kamumu.¹⁴Na tahuna matou moto matai a maki hale ni vakabele a halenga ni pesi na tanga na hini kimi ge karea ni pesi vona(rua ra viri herea ra makea ia ge palala),erei a bakovi a ngatavine i made o Judia ria rigi ha lakea na maka lolo.¹⁵Rua ra bakovi ri made polomeli na mapana ruma ia keme ge puru pololilo na ruma ni bolea tara maki ge pori polovavo,¹⁶Pali a bakovi ia na hania,ia nahani ge hamule ge bolea harikia vona.¹⁷Pali a ni dodo hateka ne hurika ngatavine erei ri singou lakea e hurika ngatavine ri vakaruru vona ra tahuna iea!¹⁸Matou moto vasileki mavonga ra maka maki nga keme ge bele na tahuna na vala na ais.¹⁹Nara maka pile bara ri habi a ni madihi i dagi turana ni mava ne hurika bakovi a ngatavine.Ra maka ni mava nga kimi hosi na tahuna e Deo i ratea ra malala iea i valai i harena mona.Pali bari uka ra maka ni madihi a ni mava ge bele muri tabu.²⁰Pali re ViriDagi kimi kali mulea a parava,hurika bakovi a ngatavine lobo bara ri velu.Pali e ViriDagi i luhoi e hurika bakovi a ngatavine erei ia i pasi ria ne vona,mavonga ia i kali mulea parava.²¹Pali lakea tara bakovi i taki matou maea,'Masia,e Kristo ia koea!'O'Masia,ia i made nga!'Moto nahani luhoi tora vona virika ngava nga.²²Narana virika Kristo tatami turana profet tatami bari bele kava bara ri vakabele virika sain turana mirakel ni tami e hurika bakovi a ngatavine,pali ria rigi kara,bara ri tami e hurika bakovi a ngatavine e Deo i pasi ria pali nege vona.²³Matou moto mata kamumu.Muri ra maka maki nga bari bele manga hini iau a taki matou ngane.²⁴Pali muri vona ra maka ni mava nga i bele vona ra tahuna,a haro bari mapulo i uvo a keva tara keme ge para.²⁵Maka hada ranga bara ri boru puru valai virika ni tora na hunu bari vakulu.²⁶Lakea muri bara ri matai a tuna bakovi bari valai na bubu turana ni tora dagi turana a bagetua.²⁷Pali bara i rudu e virika ensel vona lakea ia bari kali palupu e hurika bakovi a ngatavine ne vona na tabekena malala lobo,na ni vakatubuna malala i vano na harena malala i vano na harena hunu.²⁸Matou moto bolea ni luhoi na hanuna a kai a fik.Tahuna a rahana a kai a fik i karaba,ia i vakabele a pagana karaba matou moto pala maea ia parava kamumu na haro i valai tabukoi.²⁹Palupu manga,na tahuna matou moto matai ra maka hini nga i bele matou moto pala maea ia i made tabukoi hateka na matana geit.³⁰Muholi hateka iau a taki matou,hurika bakovi a ngatavine ri made ngane kama rigi mate ma na ara ra hini iau a taki bari bele.³¹Hunu turana malala bari lobo pali a ni tagu kama ge lobo.³²Pali i uka tara bakovi ge lohoka vona parava a kilakila ne nau ni hamulene tuna bakovi maka ensel na hunu lakea e tune Deo ia tara kimi lohoka vona parava a aua ni hamulena tuna bakovi.Virika ensel na hunu e tune Deo kama i lohoka na parava turana aua,pali e Deo Tata kunana ia i lohoka.³³Matou moto pasi mata moto mata na rana kama moto lohoka na ara tahuna ra maka maki nga ge bele.³⁴Ia i manga bakovi i ngaru ni lakea na tanga basi i pea a ruma vona i ru e hurika voravora vona ni mata kari a ruma.Ia i habi a leho takutaku ne hurika voravora vona ia i ta tora na bakovi ge matakari a ruma vona rigi matakari kamumua.³⁵Mavonga matou moto made pasimata na ara matou kama moto lohoka na ra parava ra tahona ruma ia ge hamule valai;mege valai na malunga,o na kururodo o na parava a kilala i tani o na

hetelanga liu.³⁶Pali re ia ge valai laviriri hateka,nahani ge matai ioe o tabana ni mahita.³⁷Ara ngava iau a taki matou ngane,iau a taki e hurika bakovi a ngatavine.Mua lobo liu mu matadoko.

Chapter 14

¹I ngane a parava i rua muga na pasova i bele ni vapopo dagi na bret i uka yist. Hurika mugamuga turane hurika bakovi ni lohoka na lo ri vataki ni nugu tatea e Isu, rigi rabalakia. ²Ri ta maea, "Ra hini nga keme ge bele na ni vapopo dagi nara e hurika bakovi a ngatavine kama rigi vatepu mule ne ria." ³Tahuna e Isu i made o Betani na ruma e Saimon erei i tahoka gilanga a patala. Ia i malo na dede, lakea tara ngatavine i valai vona turana maki huli mangi noro hateka. Lakea ia i talea a patuna a botol i guru lanea na gine Isu. ⁴Pali e hurika bakovi ranga ri hate kapupu, ri ta mule na palane ria maea, "Ara vuhuna ra ngatavine iea i guru tavulea ra maki huli mangi noro?" ⁵Ra maki huli mangi noro i kara ni habi vakuloi na 300 silva koin, nigi habi ne hurika bakovi a ngatavine ri matasia. "Lakea ri tahatea ra ngatavine iea." ⁶Pali e Isu i taki ria, "Mu pea, navai mu rata ngava vona ra ngatavine iea? Ia i rata naro kamumu ne nau." ⁷Na tahuna vakaroro mua mu tahoka hurika bakovi a ngatavine ri matasia ri made turane mua. Na ara tuhuna mugu ngaru ni kori ria mugu rata kamumu ria mugu rata, pali re mua kama mugu made turagu na parava vakaroro. ⁸Ra ngatavine iea ia i rata ara maki ia i kara ni ratea. Ia i ru a maki huli mangi noro na kakaigu na ni lohoka na ni mategu. ⁹Muholi hateka iau a taki matou, na tabekena malala lobo bara ri takitala velenga kamumu bara ri vaka longo talea ra narona ra ngatavine iea i ratea bara ri luhoi. ¹⁰Muri e Judas Iskariot ia tara a murimuri ri ala ravulu taku a polona i ala rua erei ri habi bala bito ne Isu i lakea ne hurika mugamuga ge habia na limane ria. ¹¹Na tahuna e hurika mugamuga ri longo, ri vivi ni haba moni vona. Lakea e Judas i ru a mata vona narana na tahuna i kamumu biri habia na limane ria. ¹²Lakea na ni mugana parava a bret i uka yist, na tahuna ri gutu a tuna sipsip manga ni habi na Pasova, hurika murimuri ri takia e Isu, "Toe o ngaru mia migi lokovai mia migi kadoa a tanga vomu boro kani a maki ni kani na Pasova?" ¹³Isu i rudu a murimuri i rua i taki rua maea, "Muru lakea na tanga dagi tara bakovi biri bolea tara botol dagi na naru bara moto vakorokoro. Muru vona." ¹⁴Ne Ere i ruma ra bakovi iea i dili vona, mu muri dili vona bara mu takia ra tahona ruma, Vinara mateu i ta maea, "I vai a ruma nau ga kani a pasova turane hurika murimuri nau?" ¹⁵Ra bakovi iea bari vakasiri mua a ruma dagi i tabuli polomeli ni kado pali. Moto kado puru vonga a pasova ne teu. ¹⁶Hurika murimuri vona ri lakea na tanga dagi ri matai virika maki manga hini e Isu i taki ria, ri kado puru a maki ni kani na pasova. ¹⁷Tahuna i puru a haro, Isu i valai turana e hurika murimuri vona i ala ravulu taku a polona i rua. ¹⁸Ri made na dede ri kani, lakea e Isu i taki maea ria, "Muholi hateka iau a taki matou, erei ne matou tara i kani turagu biri habau na limane hurika pile." ¹⁹Ria lobo ri dodo hateka, ria takutaku ne hurika murimuri ri takia, "A luhoi maea, kimi iau?" ²⁰Isu i koli maea ria, "I tara ne mua hurika murimuri nau, ia bari ru iau na dis turana bret." ²¹Bara ri habia na limane hurika pile tune bakovi dagi. I kamumu hateka pali ra bakovi iea e kinana kimi podea. ²²Tahuna ri made ri kani, Isu i bolea tara bret, i vasileki vona i kevea i habia ne hurika murimuri vona. Lakea e Isu i taki ria, "Bolea ia a bobogu." ²³Ia i bole tabua cup i ta kamumu ne Deo, lakea i habia ne hurika murimuri vona ri nua. ²⁴Isu i taki maea ria, "Ra makea a daragu na kontrak karaba ne nau, ra dara iea i maguru ne vone hurika bakovi a ngatavine lobo." ²⁵Muholi hateka iau a taki maea matou, iau kama kara ni ninu turane matou na tuhuna tara i vano iau bara kara ni ninu a wain karaba pololilo na varikinga ne Deo. ²⁶Tahuna ri kaloloa pali tara line, ri lakea na lolo o Oliv. ²⁷Isu i taki ria, "Matou lobo bara moto pe iau, na rana i tabuli na ngava, iau bara rabalakia mugamuga bara ri ha viliha virika sipsip." ²⁸Pali muri iau bara pesi rike mule, bara muga ne matou o Galili. ²⁹Pita i takia e Isu, "Hurika ranga bari pe ioe iau kama ga pe ioe." ³⁰Isu i take Pita, "Muholi hateka iau a takoe, na rodo iea muga na kureko ge tani bloko rua, boro taki maea bloko tolu ioe komo pala ne nau." ³¹Pali e Pita i takia, "Iau a ngaru ni mate turamu, kama ga taki maea iau kama pala vomu." ³²Ria lobo ri palupu kunana ni rata ni ta gamai ne Isu. ³³Ria ri valai na tanga ni gale e Getsemani, lakea e Isu i taki a murimuri vona, "Matou moto made koea pali iau ga vasileki." ³⁴Isu i bolea e Pita, e Jame turane Jon na tahuna ri bele e Isu i taki ria maea iau a hataki ni mava i dagi hateka i kara iau ga mate. ³⁵Ia i taki ria maea, "A tamudigu i mava hateka, iau bara mate. Moto made koea moto mata." ³⁶Matou moto made koea moto mata kamumu, Isu i lokovonga papote i boru puru na malala lakea i vasileki ne Deo pali ra tahuna hale ge kara ni polotarau. ³⁷Isu i vasileki maea, "Deo, Tata, uka tara maki kama go kara ni ratea, rata vorokia ne nau ra kap iea. Pali kama ni ngaru nau kunana uka, na ni ngaru vomu." ³⁸Isu i hamule valai i matai maea a murimuri vona to mahita, lakea i takia e Simon Pita, ioe o mahita? Komo go pesi go mata na kilala ge taku? ³⁹Matou moto mata lakea mu vasileki kama mugu boru na ni toni. Spirit i ngaru, pali a kakaigu kimi ngaru. ⁴⁰Pali i vano tabu e Isu i vasileki, manga kunana hini vasileki muga. ⁴¹I hamule tabu ne tou i matai tou to mahita maka murimuri vona, na rana i mava matane tou. Pali kama to pala ara ngava togo ratea. ⁴²Muri e Isu i laho hamule bloko tolu tabu i taki tou, matou moto tabana ni mahita ni malo? Pali ngane! A tahuna i bele pali masia! E tune Bakovi Dag i bara ni habi na limana pile. ⁴³Moto pesi rike; tege vano. Masia, erei ge habau na limana pile i tabukoi pali. ⁴⁴Na tahuna e Isu i ta, Judas ia tara a murimuri i ala ravulu a polona i rua, ia i valai i bele, lakea i ala kupo hateka e hurika ri muri vona a maka bikpris, bakovi ni lohoka na lo turana mugamuga ri nugua a bainat

turana kai lakea ri valai ne Isu.⁴⁴ Ra bakovi ia bari habi e Isu na limana pile, i ta maea, "A bakovi bara ngarua ia ra bakovi moto nugua mu tango tatea mu mata vona moto bolea ge vano."⁴⁵ Na tahuna e Judas i bele, na tanga mavilagau kunana ia i valai ne Isu lakea i taki, "Vinara, "Lakea i ngarua."⁴⁶ Muri ria ri rulatinga lima vona lakea ri nugu tatea.⁴⁷ Pali tara ne tou i pesi turane ria i bolea a bainat vona lakea i tolokudua tulina voravora na mugamuga.⁴⁸ Isu i taki ria, "Moto valai manga mugu nugu a panaho pali moto valai turana kai na ni nugu iau?"⁴⁹ Tahuna iau a made na parava lobo turane matou lakea a takitalea a velenga kamumu pololilo na ruma ni vasileki matou kama moto nugu tata iau. Pali ra hini nga i bele ni ratena a ni tane Deo ge bele kava.⁵⁰ Huriki lobo erei ri made turane Isu ri ha lae.⁵¹ Tara koma bakovi i rodoa varikia i ola, na kakaina ia i muri ne Isu. Na tahuna a pile i bolea i vano.⁵² Ia i pe purua a varikia vona i ola lakea i ha bobo.⁵³ Ria ri bolea e Isu i lakea na limane hurika mugamuga. Maka hetpris, turana matakari, ranga hurika bakovi ri pala hateka na lo ri made.⁵⁴ Lakea e Pita i ramaia i vano basi popote na nure na hetpris. Lakea i made turana nugu maheto na kanono i hua kulina.⁵⁵ Hurika pris dagi turana maka matakari ri toni ni matakanea a nuvere tatami na ni vakapesi e Isu bara ni ubi mate. Pali kama ri puruvisia tara nuverei.⁵⁶ Kupo ne ria ri bole a nuvere tatami ni vakapesi e Isu pali i uka tara vona ra maka nuverei ge palupu manga a nuverei e Isu.⁵⁷ Ranga ne ria ri rata nuverei tatami ni vaka pesi ia; lakea ri ta,⁵⁸ "Mia mi longo manga hini ia i taki, iau bara puka purua a tempel ni rata na lima, pali na parava i tolu iau bara ratea tempel kama ni rata na lima."⁵⁹ Ge rata ra hini ri rata viliha lae.⁶⁰ Pali lakea a hetpris i pesi na palane ria i nanea e Isu, "Navai komo koli a ngavane mateu? I navai ra ngava ni padivirihi ioe vona?"⁶¹ Pali ia kimi ta kimi koli ria. Tara hetpris nanea e Isu i ta, "Ioe e Kristo, ioe e tune Deo?"⁶² Isu i ta maea, "Iau kunana; Boro masia a tuna bakovi ia bari made na limana kanena ne Deo i tahoka ni tora lobo ia bari valai na bubu na hunu."⁶³ Hetpris i rapea a varikinga vona i ta maea, "Pali ara ngava tabu tege matakanea?"⁶⁴ Matou moto longoa pali ra ngava iea, ara maki motogo ratea?" Huriki lobo ri rata halea manga bakovi erei i ratea tara potu i kara ia ge mate vona.⁶⁵ Ranga ri kalupea lakea ni kolo pupu a matana ni rata hale ri takia, o rata ara ngava na "Profet!" Lakea e hurika ofisa ri bolea ri ubia.⁶⁶ Na tahuna e Pita i made na hini polotano vona ra hini nga, tara ngatavine a voravora na hetpris i valai vona.⁶⁷ Ia i masia e Pita i hua na kanono, lakea i matanonoa e Pita i takia, "Iau a made turane Isu iea o Nasaret."⁶⁸ Pali e Pita i tatami i ta maea, "I iau kama lohoka vona ara maki moto takia." Muri ia i pori polovavo tabukoi na ni hebi.⁶⁹ Ra ngatavine a voravora na hetpris i masia e Pita i ta tabu vona, "Ra bakovi iea ia tara a turane tou!"⁷⁰ Pali e Pita i lavuni tabu. I ta maea, iau kama pala vona e Isu muri re hurika bakovi ri pesi vona hini nga ri taki maea e Pita, "Muholi ioe tara turane tou, na rana ioe tara a bakovi o Galili."⁷¹ I ru mule ia na ni hale i ta maea, "Iau kama pala vona ra bakovi ioe o tata vona."⁷² Pali i mavilangau a kureko i tangi bloko rua. Muri e Pita i luhoi a ngavane Isu i takia vona: "Lakea na kureko i tangi bloko rua, ioe boro ta maea, kama pala ne vona bloko tolu," Pali e Pita i tani na rana ia i tatami.

Chapter 15

¹Na hatelanga pokopoko,hurika hetpris ri vapopo turane hurika mugamuga turana bakovi ni lohoka na lo na maka Juda ri nugu tatea e Isu ri habia ne Pailat.²Lakea e Pailat i nanea e Isu,"Ioe a king ne hurika Juda e?Lakea e Isu i koli maea ngavana,"Ioe o taki pali."³Hurika hetpris ri ta kupo lae ne Isu manga i rata potu i kupo.⁴Lakea e Pailat i nana tabua e Isu,"Ioe go koli a ngava o uka?Longo i kupo hateka potu ni rata virihi vomu?"⁵Pali e Isu kimi kolia ranga ngavane Pailat,na hini nga,Pailat i tahoka ni luhoi i kupo.⁶Na tahuna na ni kani dagi i bele,Pailat i puga bakovi na bavi biri pagitala i malamala,manga hini i ngaru ne hurika bakovi a ngatavine.⁷Na palane hurika bakovi ni longo taro ngava ni rabalaki a bakovi pololilo na bavi,i tahoka tara a bakovi a rana e Barabas i made.⁸Hurika a bakovi a ngatavine ri valai ne Pailat ri nanea ge rata virika maki i rata hosi.⁹Lakea e Pailat i koli mule a ngavane ria,"Mua mu ngaru iau ga habi ne mua a King ne hurika Juda?"¹⁰Iau a lohoka vona tamudi hale ne hurika hetpris na rana ri bolea e Isu i lakea vona.¹¹Pali hurika hetpris ri rata e hurika bakovi a ngatavine ri gale tora maea ge pugea e Barabas ge malamala.¹²Lakea e Pailat i koli mule tabua i ta maea,"Re mua mu ngaru iau ga rata ara na King ne hurika Juda?"¹³Lakea ria ri gale dagi tabu maea,"Padi tatea na kai tavalavala."¹⁴Lakea e Pailat i koli maea ria,"Ara potu ia i ratea?"Pali ri gale dagi ri ta,"Padi tatea na kai tavalavala."¹⁵Pailat i ngaru ni vakaloboa ni ngaru ne hurika bakovi a ngatavine lakea i pugea e Barabas i lakea ne ria.Lakea ia i ru e hurika nugu maheto vona ri hotua e Isu muri ia i habia e Isu nigi padi tata na bolo.¹⁶Hurika nugu maheto ri bolea e Isu i dili na nure ne hurika gavman lakea e hurika nugu maheto ri muri vona.¹⁷Ri koloa varikia pepol ne Isu na gina a mota i padipadi i manga hat King ri rua na gina.¹⁸Ria ri ta biu ne Isu ri ta,"King ne hurika Juda!"¹⁹Ri bia gina,ri kalupea,ri pasike puru ri tatami ni turume puru ma.²⁰Muri ne ria ri ta biu ne Isu,ri puga vorokia vona a varikia pepol ri vakarodoo vona varikia muga vona,lakea ni bole nigi padi tata na kai i tavalavala.²¹Tara bakovi,ia e Saimon o Sairin,tamane Aleksendra turane Rafas.Ria ri ratea ge kalohoa a bolo.²²Hurika nugu maheto ri bolea e Isu i lakea vona tara tanga a rane Golgota.A vuhuna ngava iea i maea"Tanga ne hurika tuhanga gina bakovi tabuli vonga."²³Ria ri ngaru ni habi vona ranga wain ni pulo turana marasin,pali ia kama i ninu.²⁴Muri ne ria ri paditanea na bolo e Isu,ri videa a varikia vona ri pilai satu rigi bole takutaku virika mavidana.²⁵Na 9 kilok na hatelanga,ri vaka tavorea na bolo e Isu.²⁶Na tabekena kai tara,ri herea tara bokona ngava ne Isu maea,"King ne hurika Juda."²⁷Turane Isu,ni vaka tavore a panaho i rua,tara na limana kanena tara na limana maurina.²⁸²⁹Hurika tara erei ri lakea lakea vona hini nga ri ta biua,"Aa!Ioe kunana o taki maea go puka purua tempel go vakapesi tabua na parava ge tolu.³⁰Ioe o kori mule ioe o puru na bolo.³¹Na naro i taku,hurika hetpris turana hurika bakovi ri lohoka na lo ri ta biua,"Ia i kori e huriki ranga,pali ia kimi kara ni kori mulea.³²Rua e Kristo,King na Juda,ge puru mule na bolo teu bara te masia bara te luhoi tora."A panaho rua ru tavore rua ranga ru ta biua.³³Na 12 kilok,a uvo dagi i kaftagua malala i vano i lakea na 3 kilok.³⁴Lakea na 3 kilok,Isu i gale dagi maea,"Eli,Eli,lama sabaktani?"Vuhuna ngava iea i maea,"Deo nau,Deo nau,navai o pe iau?"³⁵Ranga e hurika tara ri pesi tabukoi vona ri longoa ri ta,"Masia,ia i gale Elaisa."³⁶Tara bakovi i nunu valai vona i bole a wain i vagole i habi vona.³⁷Muri,e Isu i gale dagi i mate.³⁸Lakea a lavalava na tempel i mavida tabeke rua i puru liu polotano.³⁹Na tahuna a mugamuga na nugu maheto i masia e Isu i mate na dala iea,ia i takitala maea,"Muholi hateka,ra koma iea ia e tune Deo."⁴⁰Lakea na hini nga hurika ngatavine ri pesi basi ri matanono.Pololilo ne ria e Meri Makdalin,turana ngatavine,e kinane Jems e Joses,e Salome tara.⁴¹Na tahuna ia i tabana o Galili,ri muri vona ri rata kamumua.Hurika ngatavine ranga ri muri lakea vona o Jerusalem.⁴²Tahuna a malunga i bele,lakea a parava ni pelekado puru virika maki na parava na sabat,⁴³Josep o Arimatia tara i bele vonga.Ia tara bakovi dagi na kansol ia i kara ni dava harikinga ne ViriDagi.Ia i lakea ne Pailat i nanea na podane Isu.⁴⁴Pailat i turutu maea e Isu i mate pali,lakea i nana matakari na nugu maheto pali re Isu i mate.⁴⁵Tahuna e Pailat i longo maea e Isu i mate pali,na matakari ne hurika nugu maheto,ia i habia ne Josep o Arimatia.⁴⁶Josep i konea lavalava i bole purua podane Isu na bolo i sivua na lavalava,i rua na matmat karaba na kedo.Lakea ni bole a kedo dagi ni tukari dili a matmat.⁴⁷Meri Mekdalin turana ngatavine e kinane Joses ru masia ra hini ni tanu e Isu vona.

Chapter 16

¹Tahuna a parava na Sabat i lobo, Meri Mekdalin turane kinane Jems e Salome ru kona ranga maki hulihuli, taga to ru na podane Isu na matmat.²Na ni vaka tubuna parava tahuna i rike a haro, ri lakea na matmat.³Ri ta mule ne ria maea, erei ge kule talea ra kedo na matana matmat?⁴Tahuna ri mata lokovonga, ri matai maea tara bakovi i kule talea pali a kedo na matmat, a kedo dagi hateka.⁵Ri dili na matmat ri masia tara koma bakovi i rodoa tara varikia olaola i keakea i made na limana kanena, lakea ri turutu.⁶Lakea i takia ria, "Moto nahani maegege. Mu matakana e Isu o Nasaret, ni vakatavore na bolo. Lakea i pesi rike mule tabu pali. Kimi made tabu koea. Masia kiri ni vaka mahita vona.⁷Lakea mu vano mu taki e hurika murimuri vona turane Pita ia i muga matou pali iea o Galili. Mu vano mu masia vonga. Manga hini taki.⁸Ri pagitala na matmat ri nunu ri vano. Ri vakulu ri magenge kama ri taki tara bakovi tara.⁹Na ni vaka tubuna parava, muri ne vona i mahuri mule, ia i bele muga ne Meri Makdalin, ra ngatavine i lilitala spirit hale i polorua vona e Isu.¹⁰Hurika tara ri made turana ri dodoa ri tangi ri made lakea ia i taki ria.¹¹Ri longo ia maea ia i mahuri i matai a ngatavine.¹²Muri ne virika maki nga, i bele manga bakovi tara na matana murimuri e Isu, tahuna ri laho na dala.¹³Ri vano ri taki lobo e hurika murimuri ranga, pali kama ri luhoi tora ne ria.¹⁴Muri e Isu i bele ne hurika murimuri vona ri made na tebol, ia i ta dagi ne ria a vuhuna kama ri luhoi tora, i tora tamudine ria, kama ri luhoi tora ria e huriki ri masia ia i pesirike mule na ni mate.¹⁵Ia i taki maea ria, "Mu lakea na tabekena malala lobo mu takitala velenga kamumu ne hurika bakovi a ngatavine.¹⁶Erei i luhoi tora i bole a baptais, Deo biri bole mulea, erei kimi luhoi tora biri pesi na kot.¹⁷Re virika mak nga biri lakea turane huriki ri luhoi tora. Bara ri rata vuroki a spirit hale na Ragu. Bara ri ta na nita karaba.¹⁸Bara ri nugu a mata na limane ria. Pali bara ri ninu a naru hale keme ge rata pile ria. Bara ri ru langa limane ria ne huriki ri gilao bara ri mahuri.¹⁹Muri, na tahuna e ViriDagi i ta lobo ne ria ia i sike na hunu i made na limane Deo a kanena.²⁰Hurika murimuri ri takitala velenga kamumu na hini lobo, lakea e ViriDagi i kori ria ri rata virika mirakol.

Luke

Chapter 1

¹I kupo e huriki a bakovi ri herea pali a maka leho kamumu i bele na palane mateu.²Ria ri matai na matane ria na tahuna e virika maki nga i bele karaba. Re hurika bakovi ria a voravora ne Deo, lakea ri habia ne mia ra nuverei iea.³Manga hini iau a leho ni matakana kamumu, a vuhuna ra nuverei iea lakea a here manga hini i bele na tahuna muga, lakea a vakarua ne vomu, huriki a bakovi kamumu io Tiofilas.⁴Iau a rata maia ne vomu ni lohoka kamumu ne virika maki o tovo pali, i muholi hateka.⁵Na tahuna e Herot i made manga king na maka Judia, i tahoka a bakovi ni mugamuga na ngava i made a rana e Sakaraia, ia a tara ne Abaisa. E rihina, a rana e Elisabet ia a tara ne Eron.⁶Rua ru murimai kamumu e virika lo turana nitane Deo, lakea ru made malamala na matane Deo.⁷Pali rua ru uka koma na hini, e Elisabet kimi kara ni poda koma. Rua ru gare pali.⁸Na parava tara e huriki a tara e Sakaraia ri vano ri rata leho ni mugana ngava, pali e Sakaraia tara i vano i rata leho ni mugana ngava na matane Deo.⁹Ria bara ri rehi na satu ni matai erei ia a mugamuga na ngava muholi ge dili na ruma ne ViriDagi, ni gutu e virika nihabi ni rata ni mangi kamumu. Na naro ia kunana, ri vulakia e Sakaraia.¹⁰Na tahuna e Sakaraia i gutu a nihabi ni rata ni mangi kamumu, e huriki a bakovi a ngatavine ri made polovavo na ruma e ViriDagi ri vasileki.¹¹I tara ensel e ViriDagi i bele i pesi na limana kanena na alta, ni rata kanono na nimangi kamumu.¹²Na tahuna e Sakaraia i mataia ensel, ia i vakulu i mangenge hateka.¹³Lakea a ensel i takia i ta maia, o "Sakaraia, o nahani mangenge, na vuhuna e Deo i longoa ni vasileki vomu. A rihimu e Elisabet bari podea tara koma bakovi. Pali o vuhuna rana ge Jon.¹⁴Ioe bara o tahoka nivivi na tamudimu, e hurika bakovi a ngatavine ranga bara ri vivi na tahuna a koma biri bele.¹⁵A vuhuna, ia biri tahoka ni rana dagi na matane Deo. Ia kimi ge ninu a naru vagole, ia biri vonu na Hanu Kiripiripi na tahuna ia pololilo na tamudine kinana.¹⁶Ia biri rata e hurika bakovi a ngatavine io Israel ri takitala sin ne ria ri murimaia e Deo.¹⁷Ia biri tahoka nitara manga e propet Elaisa ni muga ne ViriDagi. Ia biri rata e virika koma turane tamane ria ri tamudi taku, lakea biri rata e hurika bakovi a ngatavine ni longo tarona ngavane Deo, rigi bolea ni lohoka kamumu ni rata naro malamala manga e hurika bakovi a ngatavine ri malimali. Ia biri rata e hurika bakovi a ngatavine ri pasimata vona parava e ViriDagi ge valai.¹⁸"E Sakaraia i takia ensel, "pali iau ga mata kilaka navai vona ra ngava ia ge bele muholi? Iau a gare pali e rihigu tara i gare liu pali." ¹⁹Lakea ensel i kolia i ta maia, "iau e Gabrel, erei i pepesi na matane Deo. Iau a valai ni taki ioe vona ra velenga kamumu iea.²⁰Ara ngava a taki ioe vona bari bele na parava e Deo i vulakia, pali ioe kama o luhoi tora vona ngava a taki. Mavonga bara o ngava rubu kama go kara ni ta, lakea na parava e tumu ge bele."²¹E hurika bakovi a ngatavine ri dava tabaka ne Sakaraia ge pagitala na ruma e ViriDagi. Lakea ri luhoi lege navai, i made

tabaka pololilo.²² Muri e Sakaraia i pagi tala lakea kimi ta tabu na arana,ia i ngava rubu.Ia i rata ngava na limana kunana na arana i tahoka maki bele vona.E hurika bakovi a ngatavine ri luhoi maea,ia mege vurena na tahuna i made pololilo na ruma e ViriDagi.²³ A parava ne Sakaraia ge rata leho na ni voravora na ngava pololilo na ruma e ViriDagi i lobo pali lakea i hamule lakea na tanga vona.²⁴ Muri ne virika parava nga,e rihina,e Elisabet i singou a keva i lima ia i made kapiloho kunana.E Elisabet i ta maea,²⁵ E ViriDagi i dodo iau i rata iau a singou.Ia i rata maea ni vaka malavorokia ni maruhu nau na matane hurika bakovi a ngatavine.²⁶ Na keva i polotara ne Elisabet i singou,e Deo i rudua e ensel Gabrel ge lakea na tanga e Nasaret,ra tanga iea i tabuli na tanga dagi io Galili.²⁷ Ia i vano ni takia tara ngatavine sirula ni vulaki ge parangi ne Josep,a tara ne King Devit.A rana ra ngatavine sirula iea e Maria.²⁸ A ensel i bele ne Maria i ta maea,"A Haro kamumu,e Deo i made turamu i gamai ioe i rata kamumu vomu!"²⁹ E Maria i luhoi lege,vona e virika ngava nga i longo.³⁰ Lakea ensel i takia maea, "o nahani mangenge,Maria,e Deo i tamudi kamumu hateka ne vomu.³¹ Ioe bara o singou o podea tara koma bakovi,o vunua rana e ' Jisas.' "³² Ia biri made manga bakovi dagi hateka,lakea bara ni gale ia e tune Deo polomeli hateka.E Deo biri ratea ia king manga a hamona e Devit.³³ Ia biri made ma King ne hurika tara e Jekop,vakaroro.Biri uka ni lobona."³⁴ Lakea e Maria taki maea ensel,ra hini nga ge bele navai,iau a sirula kama mahita turana bakovi ma?"³⁵ Ensel i koli mulea i ta maea,"Hanu kiripiripi biri valai vomu a ni tora ne Deo biri kavitagoe.Lakea ra koma boro podea,ia biri kiripiripi bara ni gale ia e Tune Deo."³⁶ Longo,balomu e Elisabet ia i gare pali,pali ia i singou biri podea koma bakovi.Ia i tahoka a keva i polotara pali,ra ngatavine iea hurika bakovi a ngatavine ri luhoi maea ia keme ge poda koma.³⁷ Uka tara maki,e Deo kama ge ratea."³⁸ Maria i ta,"Kamumu,iau a voravora e ViriDagi,ia biri bele ne nau manga hini ioe o taki."Lakea ensel i pe ia i vano.³⁹ Muri na tahuna iea,Maria i pesirike laviriri i lakea na tanga dagi na lolo iea o Judia.⁴⁰ Tahuna ia i bele pali na tanga dagi iea o Judia,ia i lakea na ruma ne Sakaraia lakea i haro ne Elisabet.⁴¹ Ra koma i tabuli na tamudine Elisabet i kiriko,tahuna e Elisabet i longoa e Maria i haro vona.Lakea Hanu Kiripiripi i vonu ne Elisabet,lakea i kavurikea rane Deo.⁴² Ia i gale dagi lakea i ta,"Deo i rata kamumu ioe,lakea i habia vomu a maki kamumu kimi palupu manga maki. kamumu i habi ne hurika ngatavine ranga,lakea i rata kamumua koma boro podea.⁴³ Iau erei e kinane ViriDagi ne nau i valai ge matai iau.⁴⁴ Longo a koma i mahita na tamudigu i kiriko turana ni vivi na tahuna iau a longoa ni haro vomu.⁴⁵ Ioe boro vivi na rana,ioe o luhoitora maea virika maki e ViriDagi i takoe vona biri bele muholi."⁴⁶ Maria i ta,"Tamudigu ia i kavurikea rane ViriDagi.⁴⁷ Lakea Spirit nau vivi hateka ne Deo i kori iau.⁴⁸ Iau tara iau a voravora vona a uka ragu,pali ia tara kama i lohopile nau.Na tahuna ngane biri muri ma,ria bara ri ta,Deo i rata kamumu iau i habia nau a maki kamumu.⁴⁹ Na rana,Deo i tahoka ni tora dagi lakea i ratea nau a maki dagi lakea a ragu i kiripiripi.⁵⁰ Deo i dodo e hurika bakovi ri rupuru mule ria,lakea ri polotano vona.Lakea i dodo e hurika bakovi a ngatavine ngane,ne hurika bakovi a ngatavine muri ma ranga.⁵¹ Limana i tahoka ni tora.Ia i kara ni rata voroki e hurika bakovi a ngatavine ri ru rike ria.⁵² Ia i rata voroki a maka king na sia king ne ria,pali ia i rata kamumu ne hurika bakovi a ngatavine i uka rane ria.⁵³ Lakea i habi a maki ni kani kamumu ne hurika bakovi a ngatavine erei ri vitolo,pali ia biri lilitala hurika bakovi ri tahoka moni ri vano,pali kimi habia ne ria tara maki.⁵⁴ Ia i kori e hurika Israel,hurika voravora vona.⁵⁵ Na tahuna hosi,ia i ta gamai ni rata kamumu ria.Lakea ia i ramai a i ta gamai vona,lakea i dodoa e Abraham huriki e tuna ri bele na tamudina ngane,muri ma ranga.⁵⁶ Maria i made keva tolu turane Elisabet,lakea i pea i hamule na tanga vona.⁵⁷ Tahuna i bele ne Elisabet ge poda koma i bele ia i podea a koma bakovi.⁵⁸ Hurika turana make hana e Elisabet ri longo maea,ViriDagi i rata kamumua lakea to vivi turane Elisabet.⁵⁹ Na parava i polotolu,ri bolea koma i vano nigi pala kulina.Hurika bakovi a ngatavine erei ri vapopo na tahuna iea,ri ngaru ni vuhuna a rana ge Sakaraia ra koma iea,ge manga a rane tamana.⁶⁰ Pali a kinana koma i ta maea"Uka,a rana e Jon."⁶¹ Lakea ri takia,"I uka tara ne mua ga rana e Jon."⁶² Ri ta turane tamana na limane ria,ri nanea erei a rana ge rua vona koma iea.⁶³ Lakea i taki ria rigi habia vona tara maki ge here langa vona.Tahuna ri habia vona,ia i here maea,"A rana koma e Jon."Ria lobo ri matai ra hini nga ri turutu.⁶⁴ Laviriri kunana,ngavane Sakaraia i mapaga lakea i ta tabu,lakea i kavurikea rane Deo.⁶⁵ Hurika tara ri made tabukoi,ri turutu na ara maki e Deo i ratea ne Sakaraia.Ri vano ri taki e huriki ranga na ara maki ri matai,lakea ra nuverei iea i bele lobo na tabekena lolo na tanga o Judia.⁶⁶ Erei ri longoa ra nuverei,ri nugu tata tamudine ria ri ta,"Ara maki ge bele vona ra koma iea,tahuna ia biri bele dagi?"Na rana vuhuna a limane Deo i tabuli vona.⁶⁷ Hanu kiripiripi i vonu ne Sakaraia lakea i ta profet i ta,⁶⁸ "Kavurikea a rane ViriDagi,Deo na Israel.Ia i valai ni rata mia e hurika bakovi a ngatavine vona ni bele malamala."⁶⁹ Ia i rudua tara na tara e King Devit i valai ne mia,ia i tahoka ni tora ni rata mia migi made kamumu.⁷⁰ Hurika profet e Deo ri ta profet pali maea virika maki nga bari bele.⁷¹ Ia biri nugu lele mia na limane hurika pile ne hita,na limane hurika bakovi ri rata hale hita.⁷² Ia i rata ra hini nga na rana ia i dodo e hurika hamone hita lakea i luhoi tabua ra kontrak,⁷³ Ia i rata turane tamane teu e Abraham⁷⁴ Deo i tagamai ni nugulele hita na ni tora na limana pile ne hita,lakea nahani mangenge ni turume puruma vona,⁷⁵ Na ni kiripiripi turana naro ni malimali vakaroro na ni mahuri ne hita.⁷⁶ Lakea ioe tugu,muri bara ri gale ioe a profet ne Deo polomeli liu.Ioe boro muga ne ViriDagi lakea boro kadoa dalana,ne hurika bakovi a ngatavine na ni hamulena.⁷⁷ Lakea bari ioe o taki e hurika

bakovi a ngatavine maea,Deo ia i ngaru ni puga voroki a sin ne ria ge bole mule ria.⁷⁸Deo i dodo maea ria lakea,ia bari rudu vilia ni para na hunu ge puru valai ni kori hita,⁷⁹Na ni haba ni para ne hurika bakovi ri made na uvo turana ni made na bavi na sin turana ni mate.Lakea hita bara si laho na dala ni tamudi puruma."⁸⁰Ngane a koma koru,pali tora na spirit.Ia pololilo na tanga I uka naru a bakovi vona i vano bele na parava ia ge taki talea ngava ne huriki a Israel.

Chapter 2

¹Vona ra parava ia,Sisa Ogastas i rua tara lo maia huriki lobo a bakovi a ngatavine ri made polo tano na Roman gaman,ria rigi habi a rane ria.²Parava ni vaka tubu nigi gi a rane huriki a bakovi a ngatavine, ra hinigna i bele na parava e Kwairinias ia gavana o Siria.³Mavonga i taku taku e huriki ri lakea na vuhu tanga ne ria ri habi a rane ria.⁴Josep I bele na tara e King Devit,mavonga Ia i hata roa e Nasaret o Galili pali I lakea o Judia na tanga kiroko e Devit, ni gale Betliem.⁵Ia i vano turana e Maria rugu rua rane rua.Maria I singou,ia ra ngatavine ni taki ga rihina.⁶Na tahuna ru bele o Betliem.Maria i hata Kia koma.⁷Hurika ruma ni habi ne huriki Koma ria tahu tanga i vonu, lakea ru mahita na ruma na bulmakau,i podea koma bakovi, i Sivua na lavalava i ria na murina ni kani ne hurika bulmakau.⁸Vona ra rodo ia e huriki a bakovi ni matakara sipsip ri mata kara sipsip ne ria polovavo na tanga o Betliem.⁹Tara angelo e Deo i bele ne tou,pali a bagetua e Deo i kavatagu tou,pali tou to mangenge hateka.¹⁰Muri a angelo e Deo i taki tou maia,"nahani mangenge, nara Iau bara taki talea matou tara ngava kamumu,pali ra ngava ea bari haba ni vivi ne huriki lobo a bakovi a ngatavine. ¹¹Mona a bakovi ni kori mule huriki a bakovi a ngatavine I poda na tanga e Devit!Ie Kristo e Isu!¹²A kila bari ni vakasiria matou vona:Ba mu mata ia tara koma barini sivu na lavalava pali ni vuli pololilo na murina ni kani ne huriki a bulmakau."¹³Laviri kunana a kabuna angelo na hunu ri bele ri turana ra angelo ea ri kavurikea ri tamaia,¹⁴"Kavurikea rane Deo polomeli hateka,pali na mala huriki a bakovi a ngatavine bari tamudi kamumu pali e Deo bari vivi ne ria."¹⁵Tahuna angelo to pe tou to hamule na hunu,tou to vata mule ne tou,"Teu te vano te loko Betliem te masia ra maki bele,i vaka longo teu vona e Deo."¹⁶To malaviriri kunana to vano to bele pali to matai e Maria,e Josep,a koma,ni vuli pololilo na murina ni kani ne huriki a bulmakau.¹⁷Muri ne tou to masia,tou to vaka longo ara maki taki tou vona angelo vona ra koma ea.¹⁸Huriki a bakovi a ngatavine ri longoa ra ngava to takia ri luhoi lege. ¹⁹Pali e Maria i ru na tamudina ra huriki a ngava nga i luhoi.²⁰Ra bakovi nga tou to hamule,to kavurikea rane Deo na ara maki to longa to masia,manga kunana hiningi ni taki ne tou.²¹Muri na parava i polo tolu ne kinana i podea, Ia ni pala kulina,pali ni vunua a rana e Isu.Ra rana ea,i vunua angelo na parava ia koma i singou vona ma e kinana.²²Na parava Ia i mata pado na matane Deo i lobo,i ramaia lo i rua e Moses,Maria e Moses ru bole lakea na roho ni vasileki o Jerusalem nigi habi mule ne Deo.²³Manga kunana hiningi ni here pololilo na lo e Deo."Ne huriki a tabua lobo a bakovi I bele,ria bari ni habi mule ne Deo."²⁴Pali tou to habia ni habi manga kunana hiningi taki a lo e Deo,"Habi a tuna kadirovo ge rua manga ni habi."²⁵Vona ra parava ia i tahoka tara bakovi o Jerusalem a rana e Simion,ia bakovi ni rata vilo kamumu pali vasileki ne Deo.Ia davea ra parava vona ra bakovi i pasia Deo ni rata kamumu e huriki a Israel, pali a Hanu kiripiripi I tabuli turana.²⁶Hunu kiripiripi I takia Maia, ia koma ge mate ma,is bari masia e Kristo.²⁷Hunu kiripiripi i mugea Simion i dili na roho ni vasileki.Na tahuna e Maria e Moses ru bole dilia e Isu,ni gi rata virihi vona hiningi ramaia lo,²⁸Simion i bokea na limana pali kavurike e Deo,pali ia i tamaia,"²⁹Ngane o rua voravora vomu ge vano turana ni vivi,o Deo,ramaia ni tamu.³⁰Ngane a matago i mataia pali a maki bari bole mule mia,³¹Ioe o vaka belea na matane huriki a bakovi a ngatavine:³²Tara ni para bari taki talea ni ta kapiloho ne huriki a bakovi a ngatavine ranga,pali bari ru rikea rane Israel. "³³Tamana e kinana ru luhoi lege vona huriki a ngava ru longo.³⁴Simion i talo kamumu tou,pali takia e Maria e kinana,"Longo,ra koma ea i pasia Deo ne huriki a bakovi a ngatavine o Israel ge boru puru pali bari rata i kupo bari ri pesi tabu.Ia bari bele manga kilakila koma i ngarua huriki a bakovi a ngatavine. Pali a ni ta kapiloho ne huriki a bakovi a ngatavine bari bele kava ³⁵Pali ioe baro bolea tara ni madihi i dagi hateka, manga vito i padoe i palakudua hatemu.³⁶I tahoka tara propet ngatavine rana e Ana.Ia e tune Penuel a tara e Asa.Ia i gare halililu.Ia i parangi pali made vona pida i polo ru turane girihina.³⁷Mate e girihina ia i made kerikeri na pida i ravulu polo tolu a polona i va.Ia koma i hataroa roho ni vasileki,ia i pe a maki ni kani pali vasileki na rodo a haro.³⁸Vona ra parava ia i valai tabukoi ne huriki pali nana i habia ni ta kamumu ne Deo,pali ia i taki ria vona ra koma ri davea ge habia ne ria Deo ge bole mule ria huriki a bakovi a ngatavine Jerusalem.³⁹Na tahuna ri vaka lobo a hiningi ni ngaru rigi rata ramaia lo e Deo,ria ri hamule o Galili,na tanga kiroko ne ria o Nasaret. ⁴⁰Isu i koru rike i tora,ni luhoi kamumu i dagi hateka vona pali ani dodo ne Deo i tabuli turana.⁴¹Ne huriki a pida lobo e kinana e tamana ru luhoi ni loko Jerusalem ni mataia parava na pasova ⁴²Na tahuna e Isu i tahoka pida i ravulu taku a polona rua ,ia i hamule tabu o Jerusalem ramaia huriki a parava ni vapopo dagi. ⁴³Lobo a parava na vaponga ria ri hamule.Pali e Isu i made mule o Jerusalem, pali e kinana ra e tamana koma ru palala vona.⁴⁴Rua ru luhoi maia ia i turane huriki ri valai palupu,pali ria ri laho pali na hini ola.Muri ri viroa ri vanana lae vona⁴⁵Na tahuna ria koma ri mata ia,rua ru hamule tabu o Jerusalem ru mata kanena.⁴⁶Muri na parava i tolu ru matavisia pololilo na roho ni vasileki, made na koropalane huriki a vinara,i longo ria pali nana ria na ni nana.⁴⁷Huriki ri longoa, ri luhoi lege vona lohokanga i tahoka, pali hurika ni koli ia i habi mule.⁴⁸Tahuna ru mataia,rua ru turutu.Kinana i takia i tamaia,"Tugu,navai a hini o ratamai maria? Longo,maria e tamamu miri tamudi hale vomu miri matakano."⁴⁹Ia i koli rua i tamaia"Navai muru matakano?"

Marua koma muru palala maia,iau bara made pololilo na ruma e tata?⁵⁰Pali kama ru bole kamumu ara vuhuna ni luhoi ia i koli.⁵¹Lakea ia i hamule turane rua o Nasaret, ia i longo toto rua.Lakea kinana I ngaru hatekea na hatena.⁵²Isu i koru turana ni luhoi kamumu i dagi turana lohokanga.E Deo i ngaru hatekea pali huriki ranga ri ngarua hatekea.

Chapter 3

¹Na pida i ravulu taku a polona i lima ne Sisa Tiberius i made manga kingpali e Pontes Paillet ia gavana o Judea,e Herot tara i made i matakaria Galili pali a e Filip ia tara i matakari o Ituria turane Trakontitis.E Lisantias i matakari o Abilene.²Na tahuna,Anas e Kaiafas ru manga rua mugamuga,ni tane Deo i valai ne Jon tune Sekeraia na tanga tavula.³Ia i lakea ne virika distrik lobo o Joden,i taki e hurika bakovi a ngatavine rigi pulo a tamudine ria na naro hale ne ria,pali rigi puru na naru, ngane e Deo bari vaka loboa naro hale ne ria.Manga kunana hiningi tabuli pololilo na buk na ngavane propet Isaia,"tara ni gale i pagitala na tanga i uka bakovi vona,'rata purua dalane Deo,ratea murina palana ge kiripiripi.⁵A golu lobo nigi voro tagu, a lolo a kupona nigi bitarida puru,pali a dala i marogo lae nigi rata e kiripiripi, pali rata dala ge polo na hiningi uka dala vona ma,⁶pali huriki lobo bari mataia laho bari ratea e Deo ni bole mule teu."⁷Jon i taki e huriki, ri valai ne vona ge rupuru ria na naru,"matou a tuna mata!erei taki mua maia e Deo i tamudi hale ne mua pali bari rata hale mua,pali mua mu ngaru ni polo lele vona maki hale ge bele mua?⁸Mavonga, mua mu taki tala mu vasileki vona pekato ne mua,nahani ta kapiloho pololilo mua maia,'tamane mia Abraham,'mavonga Iau a taki matou, Deo i kara ni pulo a kedo bari manga e tune Abraham.⁹A kira i tabuli pali na kana kai.hurika kai koma ri vua kamumu,ria bari ni tolo voroki ni voroki lakea na kanono."¹⁰Huriki a bakovi a ngatavine ri nanea ri tamaia,"ara migi ratea?"¹¹Ia i koli i tamaia,"erai tahoka varakia i rua,ia ge habia tara na turana i uka varakia,pali erai tahoka maki ni kani ia ge habi na turana i uka maki ni kani ranga."¹²Huriki a bakovi ni bola moni ne huriki a bakovi a ngatavine ranga ri valai ne Jon ge ru puru ria na naru,ria ri nanea e Jon maia,"Vinara,ara migi ratea?"¹³Ia i koli i tamaia,"Nahani bola moni ge kupo ne huriki a bakovi a ngatavine, bole ge kara vona hiningi ni ngaru mua mugu bole ne ria."¹⁴Ranga nugu maheto ri nanea,ri tamaia,"pali mateu?Ara metege ratea?"Ia i taki tou maia,"nahani bola moni ne huriki ranga o panaho,pali nahani tatami ni bola maki ne ria. Mua mu luhoi mai,i riva moni ni kona mua vona ia ra ia."¹⁵Huriki a bakovi a ngatavine ri longoa ri luhoi lege lae vona e Jon,ria ri luhoi maia mege ia kunana e Kristo. ¹⁶Jon i koli tamaia,"Iau,a vahilolo mua na naru,bari tahoka bakovi erai i tahoka ni tora i dagi hateka ne nau,pali Iau koma mata pado ni pagea motana sendel vona.Ia bari vahilolo mua na Hanu kiripiripi turana kanono.¹⁷Ia bari valai turana savol na limana ge palakadoa virika tuna vit nigi ru dili na ruma ni ru a vit vona. Ia bari rungani virika luluna vit na kanono uka ge mate."¹⁸Jon i rata huriki a ngava i kupo ne ria rigi longo rigi pulo vilone ria.¹⁹Na tahuna e Jon i tahatea e Herot,gavana ne ria.Na ara ia i bole poloa e Herodias girihine tarina,pali ranga naro hale ia i rata,²⁰Herot i rata tabu ranga vilo hale,pali rua dilia na bavi e Jon.²¹Na tahuna huriki lobo a bakovi a ngatavine ni vahilolo ria,e Isu tara ni vahilolo,tahuna ia ni vahilolo,ia i vasileki, a hunu i mataka,²²pali a Hanu kiripiripi i bebe puru manga kadirovo a balu i pasike langa vona,pali a ni gale i valai na hunu,"Ioe tugu,a ngaru hatekoe. Iau a vivi vomu."²³Tahuna e Isu I vaka tubu leho vona,Ia i tahoka pida i ravulu tolu.Huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi maea ia e tune Josep,e tune Heli a bakovi, ²⁴Heli iea tune Matat,Matat iea tune Levi,Levi iea tune Melki,Melki iea tune Janai,Janai iea tune Josep. ²⁵Josep iae tune Matias,Matias iea tune Amos,Amos iea tune Nahum,Nahum iea tune Esli,Esli iea tune Nagai,²⁶Nagai iea tune Mat,Mat iea tune Matias,Matias iea tune Semein,Semein iea tune Josek,Josek iea tune Joda.²⁷Joda iea tune Joanan,Joanan iea tune Resa,Resa iea tune Serubabel,Serubabel iea tune Salatiel,Salatiel iea tune Neri,²⁸Neri iea tune Melki,Melki iea tune Adi,Adi iae tune Kosam,Kosam iea tune Elmadam,Elmadam iea tune Er,Er iea tune Josua,²⁹Josua iea tune Elisa,Elisa iea tune Jorim,Jorim iea tune Matat,Matat iea tune Levi. ³⁰Levi iea tune Simion,Simion iea tune Juda, Juda iea tune Josep,Josep iea tune Jonam,Jonam iea tune Eliakim,³¹Eliakim iea tune Melea,Melea iea tune Mena,Mena iea tune Matata,Matata iea tune Natan,Natan iea tune Davit,Davit iea tune Jesi,Jesi iea tune Obed,Obed iea tune Boas,Boas iea tune Salmon,Salmon iea tune Nason. ³³Nason iea tune Aminadap,Aminadap iea tune Admin,Admin iea tune Admin,Admin iea tune Ani,Ani iea tune Hesron ,Hesron iea tune Peres,Peres iea tune Juda,³⁴Juda iea tune Jekop,Jekop iea tune Aisak,Aisak iea tune Abraham,Abraham iea tune Tera,Tera iea tune Naho,Naho iea tune Serug,Serug iea tune Reu,Reu iea tune Peleg,Peleg iea tune Ebe,Ebe iea tune Sila. ³⁶Sila iea tune Kainan,Kainan iea tune Afaksad,Afaksad iea tune Sem,Sem iea tune Noa,Noa iea tune Lamek³⁷Lamek iea tune Metusela,Metusela iea tune Inok,Inok iea tune Jared,Jared iea tune Mahalalel,Mahalalel iea tune Kenan,³⁸Kenan iea tune Enos,Enos iea tune Set,Set iea tune Adam,pali e Adam iea tune Deo.

Chapter 4

¹Isu I vonu turana Hanu kiripiripi, lakea i pea e Joda i hamule. Pali a Hanu kiripiripi i belea I lakea vona tanga i uka naru pali uka bakovi vona. ²Isu I made na parava i ravulu va na tanga i uka naru pali i tonia e Sata. Vona ra parava ia i uka maki ni kani pali vitolo. ³Satan i tonia i tamaea, "Pali gi ioe tune Deo, O takia ra kedo ea ge mapulo a Bret." ⁴Isu i kolia i tamaea, "Ni here na buk e Deo i tamaea, 'Bakovi koma i mahuri kunana na Bret.'" ⁵Muri e Satan i bole Isu i sike vona tara hini i polomeli hateka, pali malaviri kunana i vakasiri vona hurika tanga dagi lobo. ⁶Pali takia e Satan maea, "Iau bara habia vomu a ni tora ni mata kari lobo a hurika tanga dagi turana moni a kago vona, muga iau a mata kari, Iau bara habia ne area a ngaru ni habi vona. ⁷Muga Ioe bara o pasike puru o vasileki nau, ngane ra hurika maki nga bari ne vomu lobo. ⁸Pali e Isu i kolia i tamaea, "Ni here na buk e Deo, "Ioe bari o turume puru o vasileki ne Deo vomu, ia kunana." ⁹Muri e Satan I bole lakea o Jerusalem e Isu I vaka pesia langlangea popomeli liu na mapana roho e Deo, pali takia I tamaea, "Pali gi Ioe tune Deo, o page puru koia. ¹⁰"Na ara buk e Deo I tamaea, "Ia bari taki e huriki angel vona bari mata kari Ioe, pali bari kapikaroe pali, ¹¹"bari nugu rike Ioe na limane ria, pali koma ge padea kedo a vahamu." ¹²Ia i kolia e Isu, "Ni here na buk e Deo i tamaea, nahani tonia e Deo vomu." ¹³E Satan i tonia lae e Isu, pali i pea i vano. ¹⁴"Na ni tara na Hanu kiripiripi Ia hamule o Galili, pali e huriki lobo a bakovi a ngatavine ri longo maia e Isu i hamule valai o Galili. ¹⁵Ia i vaka tubu ni haba vinara ne ria pololilo na roho e Deo pali e huriki ri kavurike. ¹⁶Isu i hamule lakea o Nasaret, tanga i dagi vona, pali na parava na Sabat Ia i dili na roho e Deo pali pesi muga i taka ngava. ¹⁷"Ni habi vona buk e propet Isaia. I vuke i Mata kanena bokona ngava ni here, ¹⁸" A Spirit e Deo I tabuli turagu, nara Iau ni gamai ga taki talea ngavane Deo ne huriki ri uka maki. Ia i rudu Iau ni vaka pagi tala e huriki a bakovi a ngatavine ri made na bavi rigi pori, huriki ri kepa rigi mata tabu pali e huriki koma ni tata kamumu ria pali ri made turana ni mava rigi bola ni malo, ¹⁹"Pali ga taki talea maia ngane a parava ne Deo bari rata kamumu mua. ²⁰"Pali Ia i lobo ni ta pali hamule buk, pali made puru ia. Huriki lobo pololilo na roho e Deo ri matanono hateka. ²¹Pali Ia I vaka tubu ni vara ria i tamaea "Mona ra ngavane Deo ea I bele kava na ni longo me mua. ²²"Huriki lobo a bakovi a ngatavine ri kavurikea rana, pali ri turutu vona hurika ngava kamumu i rata. Pali ria ri nana, "Ra koma ea e tune Josep?" ²³Isu i taki ria i tamaea, "Muholi hateka mua bari mu longo e huriki bari raka ngava padui nau, pali mua ranga bari mu tamaea, Dokta, o rata kamumua kakaimu. Mateu mete longa a hurika maki Ieo o rata o Kapeniam, o rata koia na tanga vomu ngane. ²⁴"Pali e Isu i tamaea, "Muholi hateka Iau a taki matou, i uka tara propet i longo maia e huriki a bakovi a ngatavine na tanga vona" ²⁵Muholi hateka Iau a taki matou i kupo e huriki a bakovi a ngatavine i mate e kakaine ria ri made o Israel na parava ne Elaija, na tahuna vala koma i boru na pida i tolu a keva i polotara pali uka maki ni kani na malala. ²⁶E Deo koma i rudua e Elaija ge lakea vona tara bakovi o Israel, Ia I lakea o Sarefat na tanga dagi o Sidon, vona tara ngatavine i mate pali e girihina. ²⁷Kupo e huriki a bakovi a ngatavine ri tahoka sua dagidagi a total ri made o Israel na parava ne propet Elisa ²⁸Huriki a bakovi a ngatavine ria pololilo na roho e Deo ri longo ra hurika ngavana i rata ria ri tamudi hale vona. ²⁹Ri pesi rike ri rudu talea na tanga dagi ne ria polomeli na lolo, pali ri bole lakea na gaga na lolo ri ngaru ni voroki purua. ³⁰Pali Ia i laho na palane ria i vano i lakea na tanga tara. ³¹E Isu i lakea na tanga o Kapeniam na tanga dagi o Galili, pali vaka tubu ni taka ngavane Deo na parava na Sabat. ³²Huriki ri turutu vona hurika ngava vinara ia i habi, nara Ia i ta turana ni tora ³³Tara bakovi ia tara ia pololilo na roho e Deo, i tahoka Spirit hale vona i ta dagi i tamaea, ³⁴"Oe ara o ngarua metege ratea vomu, Isu bakovi o Nasaret? Ri Ieo i valai ni tara pile matou? Iau a palala vomu. Ieo ra bakovi i malimali i valai ne Deo." ³⁵Pali e Isu i ta dagi vona na Spirit hale ea I tamaea, "Nahani ta! Pagi tala vona!" pali ra Spirit hale ea i voroki purua na malala na matane huriki lobo, pali hataroa pali koma i tara pilea. ³⁶Huriki lobo ri turutu, pali ri vataki mule ne ria. Ria ri tamaea, "Ara ngava makea? Ia i takia ra Sprit hale turana ni tora i dagi hateka mavonga i rudu talea ra Spirit hale ea i vano. ³⁷"Pali e huriki lobo vona ra tanga ea ri longo ra maki Ia i ratea. ³⁸Pali e Isu i hataroa roho e Deo i vano i lakea na ruma e Simon. Pali re kana ngatavine i giloa i gutu bolo a kakaina, pali to nanea e Isu ge koria. ³⁹Pali e Isu i peai lakea vona i ta dagi vona ra gilanga ea, pali a gilanga i hataroa. Malaviriri kunana i pesi rike pali matai ramaki ni kani ne tou. ⁴⁰"Na tahuna a haro i puru, huriki a bakovi a ngatavine ri tahoka gilanga i kupo ni bole valai ria ne Isu. Ia i toto langa ne ria lobo pali lobo a gilanga ne ria. ⁴¹Kupo e huriki i pagi tala ne ria Spirit hale, ri tangi ri tamaea, "Ioe tune Deo!" Isu i ta dagi i ta kari ria nahani rigi ta, na ara ia ri palala maia ia e Kristo. ⁴²Pali na hetelanga, i lakea vona tara tanga i uka bakovi vona. Hurika bakovi a ngatavine ri viroa ri matakanea. Ri valai ri masia vona ranga ea ri koi ni pea. ⁴³Pali e Isu i taki ria maea, "Iau bara taki talea ngavane Deo turana harikianga vona ne huriki ranga bakovi a ngatavine. Iau a valai ni ratea ra leho ea." ⁴⁴Pali Ia i lakea ne hurika roho e Deo lobo na tanga o Judia ni taki talea ngavane Deo.

Chapter 5

¹Na parava tara e Isu ipesi na bike na lomu o Genesaret,ranga ni gale maia e Galili,Ia i vara na nitane Deo e huriki a bakovi a ngatavine. ²I matai a bout i rua ni kaka rike. Hurika bakovi ni kurabe ri kaka rike a bout ne ria ri vano ria ri vahilolo a vuko ne ria. ³Isu i page rike vona bout e Simon pali takia ge kanu tala popotea ranga bout.Pali made langa na bout i vara e huriki a bakovi a ngatavine. ⁴Tahuna i lobo ni bara.i takie Simon,"boles bout ge pori na utu pali o rupurua vuko vomu o lalua." ⁵Simon i koli i tamaea,"Vri dagi,mateu mete ru a vuko vona ra rodo dagi ea pali koma mete lalua tara,pali na vuna Ieo o takau,i bara rupurua vuko." ⁶Tahuna i rata ra hiningi taki vona e Isu, tou to lalua kabuna manu,ra vuko ne tou i parape. ⁷Pali tou to gale lakea na turane tou na bout tara maia togo valai togo kori tou.Ra bout tara i tara i vonu is,pali popote ge mabubu. ⁸Pali e Simon Pita,I matai ra hininga ia I pasike puru na palane Isu ,I Tamara,"Viri Dag,i o hatarau o vano,Iau kimi Iau a bakovi kamumu. ⁹Tou to turutu,bona ra manu to lakavua. ¹⁰Ra hininga e Jems e Jon pali e tune Sebedi,Isu I takia e Simon," Nahani mangenge, nara ngane muri ma Ioe bari o lakava bakovi." ¹¹Na tahuna tou to dili mule,tou to hataro mule a maki ne tou pali to muri vona ia.Tahuna e Isu i made vona tara tanga dagi,tara bakovi i tahoka gilanga tutala i vonga.Parava i masia e Isu,i boru puru i tutu purua matana i takia,"Viri dagi o ngarua,o rata Iau ga matapado." ¹³Muri e Isu tototalea limana i nugua,i Tamara,"Iau a ngaru,matapado,"Malaviriri kunana ra tutala ea i lobo. ¹⁴Isu I ta dagi vona I takia maea, "Nahani takia tara bakovi Vano maki bele vomu, o vakasiria ioe ne huriki a mugamuga,pali o tatea tara ofa manga hiningi tabuli na lo e Moses,ra hininga o tara bari bole kori ioe." ¹⁵Pali ra hininga i tara i longo lobo a e huriki, pali huriki a bakovi a ngatavine ri valai vona rigi longo ia i vara pali rigi bola ni mahuri vona. ¹⁶Pali ia i vano i lakea na tanga i uka bakovi vona ge vasileki. ¹⁷I valai vona tara parava Ia i vavara,pali vonga i tahoka hurika Parisi a Vinara na lo ri made vonga,ria ri valai ne hurika tanga kiroko o Galili,o Judia pali o Jerusalem. Pali a ni tora ne Deo i tabuli turana ni maka lobo a gilanga. ¹⁸Pali ranga bakovi ri tangi turana mat i tabuli vona tara bakovi i mate tabeke bale,ria ri matakan dala ni bolea ge lakea ne Isu. ¹⁹Pali koma to kara ni dili na ara i vonu hateka e huriki, mavonga to rike langa na mapana ruma to siki purua na parava popote turana mat vona,palolilo na palane hurika bakovi a ngatavine muga ne Isu. ²⁰Turana ni tora tou to tahoka, Isu i tamaea,"bakovi, a sin vomu i lobo." ²¹Pali e huriki a bakovi ni palala na lo a Parisi ri tahoka ni nana,maea,"Erai re vere a i ta pali vaka lobo a hurika gilanga?Pali erai kara ni vaka lobo a sin i uka e Deo kikeri?" ²²Pali e Isu I palala vona pali a niluhoi ne ria,lakea i taki tou I tamaea,"I navai moto luhoi lege lae?" ²³Nara i mavilangau ni tamaea,A sin vomu i lobo,o Tamara'pesi rike o laho?" ²⁴Pali mua mu lohoka maea e Tune Bakovi Dag kunana i tahoka ni tora i dagi vona ra malala ea ni vaka lobo a sin,"lakea i takia ra bakovi i tahoka gilanga,"Iau a takoe,pesi rike,bole rikea mat vomu o lakea na ruma vomu."Malaviriri kunana i pesi rike na matane huriki a bakovi a ngatavine i bole rikea mat vona i vano i lakea na ruma turana ni vivi ne Deo. ²⁶Huriki ri turutu ri kavu rikea e Deo.Ria ri mangenge, to tamaea,"Mia mi masia ngane tara maki kimi manga muga." ²⁷Muri vona ra hininga i bele,Isu i pori i masia tara bakovi ni bola takis a rana e Levi i made na na ruma.Ia i takia maea,"Muri nau." ²⁸Pali e Levi i pesi rike i muri vona pali hataro mule a maki vona. ²⁹E Levi i ratea tara vaponga na ruma vona vune Isu i vogna.Kupo e hurika bakovi ni bola takis ri vonga pali e huriki ranga ri made palupu na dede ni kani ri kani. ³⁰Pali e huriki a Parisi a bakovi ni palala na lo ri talege lae ne vona e huriki a murimuri e Isu,ri tamaea,"I navai mu kani mu ninu turana e hurika bakovi ni bola takis turane hurika bakovi na sin?" ³¹Isu i koli tou maea,"A bakovi i giloa,is bari lakea na dokta, e huriki kunana i giloa. ³²Iau koma valai kunana ne huriki ri tara naro kamumu,uka Iau a valai ne huriki a bakovi a ngatavine ni bole mule ria na naro hale ne ria" ³³Ria ri kolia ri tamaea,"E huriki a murimuri e Jon ri luhoi ni pea maki ni kani pali ri luhoi ni vasileki,a maka murimuri ne hurika Parisi ri ranga ri luhoi na pea maki ni kani pali ri vasileki. Pali ne vomu a murimuri ri ngaru kunana ni kani ni ninu." ³⁴Isu i taki tou i tamaea,"Pali tahoka tara bakovi i ngaru ni parangi i made turane hurika turana re huriki a turana rigi pea a maki ni kani?" ³⁶Mavonga e Isu i ta vakakika ne ria."I uka tara bakovi ge bolea marapena varikia karaba ge rahia hini marape na varikia hosi.Na tahuna i ratea ra hininga bari marape a varikia karaba.Pali ra marapena varikia karaba koma ge kara na varikia hosi. ³⁷Pali uka tara viri ge kara ni kirua wain karaba dili na kulina memek hosi.Pali na tahuna i rata maea,ra wai karaba bari ratapilea kulina memek hosi pali bari maguru a wain bari ratapilea kulina memek. ³⁸Uka,wain karaba bari ni kiru na kulina memek i karaba. ³⁹Pali lakea i uka tara bakovi i nina wain hosi pali,ia i ngaru ni nina wain karaba.Ia bari tamaea,"wain hosi i kamumu hateka

Chapter 6

¹Na parava tara e Isu i laho pololilo na hania na vit.Pali e huriki a murimuri vona ri bole a vit ri rina ri kani.Pali lakea huriki a Parisi ri matai tou pali ri tamaea,"I navai moto rata maea na parava na Sabat?"³Ia i Taki tou, Isu i tamaea,"Ri mataou koma moto palala vona ara maki i ratea e Devit na tahuna ia i vitolo,ia turana e huriki a tara vona.⁴Devit i dili na roho e Deo pali bole ranga bret ni ru pololilo na murina Deo i kani,pali habi na tara vona ranga ri kani,ra bret ea ni rata virihi kunana ne hurika pris rigi kani."⁵Muri i taki tou maea,"Tune Deo ia i dagi na Sabat."⁶I bele tabu na parava rata na Sabat ia i dili na roho e Deo i vara e huriki a bakovi a ngatavine. Pali vonga i tahoka tara bakovi a limana kanena i mate.⁷Huriki a bakovi ni lohoka na lo turana Parisi ri mata nonoa maea ge vakamahuri taba viri na Sabat,mavonga bari kada dala ne ria rigi rua e Isu na kot.⁸Pali ia i palala vona pali ani luhoi ne ria pali takia ra bakovi mate a limana,"Pesi rike koia na matane huriki lobo."Pali ra bakovi ea i pesi rike i pesi vonga.⁹Isu taki tou I tamaea,"Iau ga nana mua,lo e Moses I tanavai na Sabat.Go rata naro kamumu o go rata naro hale ne ria.O go rata kamumu e huriki rigi made mahuri o go rata pele huriki ?"¹⁰Ia i mata lae ne ria lobo pali muri i takia ra bakovi ea,"Tavaga talea limamu."Mavonga ia i rata manga hiningi takia,pali a limana i kamumu tabu.¹¹Pali ria koma ri tamudi kamumu ne vona ria ri vata rigi rata navia e Isu.¹²Na tahuna tara e Isu i sike na lolo ge vasileki.Ia i vasileki ne Deo na lolo vano i palala vona hiningi.¹³Palala ngane a hiningi, i gale hurika murimuri vona ri valai vona,pali pasi tou to ala ravulu a polona i rua,lakea ia i gale tou a apostel.¹⁴A rane tou a apostel e Saimon o e Pita,pali e tarina e Endru,Jems,Jon,Pilip,Batolomiu,¹⁵Matuu,Tomas,Jems e tune Alfeus,Saimon na tara e Silot,¹⁶pali e Judas e tune Jems,pali e Judas Iskariot,ra bakovi bari habia Isu na limane huriki a ni pele.¹⁷Muri e Isu i puru valai na lolo pali pesi vona rata hiningi i vonu vona e huriki a bakovi a ngatavine pali turana a murimuri vona pali e huriki ri valai oJudia o Jerusalem pali e huriki ri made na rerena dari o Taire o Sido.¹⁸Ria ri valai ni longo pali ge vaka mahuri ria na gilanga ne ria.Pali e huriki i rata pele ria spirit hale i vaka mahuri ria.¹⁹Pali e huriki lobo ri ngaru ni nugua na ara ni tora ni vaka mahuri a bakovi i pagi tala vona,pai ia i vaka mahuri lobo ria.²⁰Muri i mata lakea ne huriki a murimuri vona i tamaea,"Huriki a bakovi a ngatavine ri uka maki ria rigi vivi,na ra harikianga ne Deo bari ne tou.²¹Huriki ri vitolo ngane ria rigi vivi,na ra Deo bari vaka vonua.Erai huriki ri tangi ngane ria rigi vivi,na ra Deo bari rata kamumu ria pali ria bari vonu na ni vivi.²²Ioe o vivi,na tahuna ioe o ramaia ngavane tune Deo na ra ne vona kunana ioe bari ni rata naro i hale vomu pali koma ni ngaru.²³Vona ra parava ia ioe o vivi o page,na ra maki kamumu vomu i rua e Deo na hunu,iue bari o palala maia hosi ne huriki a tara ne ria ri rata hale e huriki a propet e Deo.²⁴Pali mata sia ne huriki ri tahoka maki kupo,na ra mua mu bole pali hurika maki ni vaka made kamumu mua.²⁵Mata sia ne mua e huriki mu kani mu bare ngane,muri bari mu vitolo.Mata sia ne mua e huriki mu nongo ngane, muri bari mu mata sia pali bari mu tangi.²⁶Mata sia ne matou na tahuna e huriki ri rata ngava i kamumu ne matou,Na naro i palupu e huriki a tara ne ria ri rata virihi ne huriki a propet tatami.²⁷"Pali Iau a taki matou erai moto longo Iau,Ngaru e huriki a ni pile mua pali mu rata kamumu e huriki ri rata hale mua.²⁸Haba maki ne huriki ri ta hale ne mua pali mu vasileki ne huriki ri rata hale mua.²⁹Pali tara viri i ubia garemu,o habi tabua garemu tara ge ubia.Pali tara viri bolea varikia vomu na hani tango tatea o habia vona.³⁰Habi ne huriki ri nana ioe na maki.Pali tara viri bolea tara maki vomu,na hani nanea ge habi mulea ne vomu.³¹Manga ioe o ngara viri ge rata virihi vomu,pali ioe tara o ratea ne ria.³²Pali ioe o ngaru kunana e huriki ri ngarue,o luhoi maea re Deo ge ngaroe?huriki ri rata naro tatami ria ri ngaru e huriki rigi rata Mavonga ne ria.³³Pali ioe o rata naro kamumu ne huriki ri rata naro kamumu ne vomu,ara maki kamumu go bolea vona ra naro ia?huriki a ri rata naro Mavonga ria ri ngaru ni rata.³⁴Pali ioe i tahoka vivi bola maki vomu pali muri bari kolia,ara maki kamumu ioe o ratea?Huriki ri rata naro tatami ranga ri luhoi ni haba makoli ne ria.³⁵Pali o ngaru e huriki a pile vomu o rata kamumu ria.O habi ne ria,pali nahani luhoi ni bole mula maki ne ria,pali a mapamu bari dagi hateka,pali ioe bari ioe tune Deo Polo Meli,na ra,Deo I rodo huriki e huriki ranga koma ri luhoi ni ta kamumu ne Deo pali ri rata naro hale.³⁶O mari ni dodo,manga kunana e Tamamu ia mari ni dodo.³⁷Nahani luhoi kadoa,pali ioe koma go luhoi kado.Nahani rata pilea, pali ioe koma go rata pilea.Na hani luhoi naro hale ni rata virihi ne vomu.mavonga e Deo bari page naro hale vomu.³⁸Habia,pali bari ni habi ne vomu.Ia bari habia kami dagi hateka, bari vaka vonua varikia vomu bari maguru tavula.manga kunana ara maki o habi na turamu,Deo bari habi mulea vomu."³⁹Muri i taki tou vona tara ni ta vakakika."I kara na bakovi i kepa ge tulua tara kepa?Ia ge rata ra hininga, rua baru boru puru na lovo.⁴⁰A murimuri koma i dagi na vinara vona,pali ia ge bole kamumu a ni tovo ni tovo ria vona ia bari manga kunana vinara vona.⁴¹Na ara o mata nonoa muku kiroko i tabuli na matana turamu,pali koma o masia bokona kai i tabuli karia matamu?⁴²I navai ioe o takia turamu,"Turagu,ga puraki talea muku kiroko na matamu,'na tahuna ioe koma o mataia ra bokona kai dai i tabuli karia matamu? Mua bakovi ni tatami!Muga ioe o rata talea taro bokona kai na matamu,ngane bara o mata kamumu o rata tale muku kiroko na matana turamu.⁴³Na ra a kai hale koma ge vua ge kamumu a kanena,pali a kai kamumu

ge vua ge hale a kanena.⁴⁴ A kai i taki talea na vuana ia ra kai. E huriki koma ri bola fik na kai i vona tupina o rigi bole wain na garas i vona tupina.⁴⁵ A bakovi i tahoka ni luhoi kamumu na tamudina mavonga ia i luhoi ni rata naro kamumu. Pali a bakovi i tahoka ni luhoi hale na tamudina ia i luhoi ni rata naro hale. Ara ni luhoi i tabuli na tamudina ia bari taki talea na ngavana.⁴⁶ I navai ioe o galau, 'Viri Dagi, Viri Dagi, 'pali ioe koma o ramaia a maki Iau a taki ioe vona?⁴⁷ Huriki lobo ri valai nau ri longoa ngava ri ramaia, Iau bara takia vona narona i navai.⁴⁸ Ia i manga bakovi i ratea ruma, Ia i keli puru malala i polotano pali rua kedo i vaka pesia ruma. Na tahuna i tua naru, a ruma koma i vakulu o ge mapuka, na ra ia i vaka pesia na kedo a ruma vona.⁴⁹ Pali a bakovi i longoa ngavagu pali ramaia, ia i manga bakovi erai i ratea ruma vona polomeli na malala i uka ge ru a kedo vona. Natahuna i tua naru i vakulu a ruma, malaviriri kunana i mapuka puru i lobo liu."

Chapter 7

¹Muri ne Isu i ta bolo ne huriki a bakovi a ngatavine Ia i dili o Kapenaum.²Tara mugamuga ne huriki a nugu maheto, ia i tahoka voravora vona.A voravora vona i tahoka gilanga dagi tabukoi ge mate.³Na tahuna ra mugamuga ea i longo maea Isu ia vonga,ia i rudu e huriki a mugamuga ne hurika Juda rigi vano rigi nanea e Isu,ge valai ge vaka mahuria a voravora vona.⁴Na tahuna ri vano ri bele ne Isu ria ri pasike puru ri nanea e Isu,"Ra mugamuga ea ia bakovi kamumu,⁵Ia i ngaru hatekea tanga dagi mateu,pali ia i ratea roho ni vasileki ne mia."⁶Pali e Isu i ramai tou to vano.Na tahuna e Isu i valai tabukoi na ruma,ra mugamuga ea i rudu a turana to vano to takia e Isu maea,"Viri Dagi,nahani luhoi lege,Iau koma bakovi kamumu hateka ne vomu go valai na ruma nau.⁷Mavonga Iau koma valai ne vomu.Ioe o ta kunana pali ge mahuri a voravora nau.⁸Iau a tamaea,nara iau tara made polotano ne huriki ranga ni gamai ria ni muga nau.Pali iau a tahoka e huriki a nugu maheto ri polotano nau,na tahuna iau a takia tara nugu maheto ni,"Vano,'ia bari vano.Pali iau a takia viri tara nugu maheto ni ,Valai ,ia bari valai.Na tahuna iau a takia voravora nau ni,'Ra tea tara leho,'ia i." ratea.⁹Isu i longo ra hininga, Ia i turutu ne vona,pali Ia i puloa i taki e huriki a bakovi a ngatavine ri muri vona maea,"Iau a taki matou,Iau koma masia o Israel tara viri ge maea ni luhoi tora vona."¹⁰A tara i rudu tou a mugamuga to vano togo masia e Isu to hamule valai na ruma,pali to masia ra voravora ea i mahuri pali.¹¹Muri kunana e Isu i lakea vona tara tanga dagi ni gale Nain,huriki a murimuri vona turane huriki a bakovi a ngatavine ri muri turana.¹²Na tahuna ria ri valai tabukoi na ni dili na tanga dagi,Mala viri kunana ,a bakovi i mate ni kaloho tala,a tuna ngatavine i uka e girihina i ala taku kunana,pali ia i valai turane huriki ri ala kupo.¹³Na tahuna e Isu i masia, Ia i dodoa pali takia tamaea,"Nahani tangi."¹⁴Pali lakea e Isu i nugua kiri ni kaloho vona,pali e huriki ri kalohoa ri pesi mangulu.Ia i tamaea,"Koma tamuhane, Iau a taki ioe,pesi."¹⁵Pali ra bakovi i mate i pesi rike i made i ta,lakea e Isu i habia ne kinana.¹⁶Pali ria lobo ri matai ra hininga ri lobo ri mangenge, pali ri kavu rikea e Deo,ri tamaea,"Tara propet i dagi i bele pali na kurupalane hita"pali"E Deo i matanono e huriki a tara vona."¹⁷Ra hininga Ia i rata i longo lobo a e huriki o Judia turane huriki a tanga tabukoi vonga.¹⁸A murimuri e Jon I takia vona huriki a maki lobo.¹⁹Muri e Jon I gale a murimuri vona I rua ru lakea ne Isu ru tamaea,"Ri ioe ioe kunana viri nigi rudu ge valai ,o metege mata na viri tara ge valai?"²⁰Na tahuna to valai tabukoi ne Isu,to takia to tamaea,"I rudu mateu e Jon ni vahilolo ni valai vomu ni nanoe,'Ri Ioe ioe kunana viri ge valai,o migi mata na viri tara?"²¹Vona na parava ia Isu i vaka mahuri e huriki ri tahoka gilanga a spirit hale i tabuli ne ria,pali e huriki ri kepa ri mata tabu.²²Isu i koli tou i tamaea,"Muri ne matou moto hamule moto takia e Jon vona ara maki moto masia moto longoa.Huriki a kepa ri mata tabu,huriki koma ri laho ri laho,huriki ri tahoka tutala i lobo,huriki ri vou i mapaga talingane ria,bakovi i mate i mahuri mule,huriki ri uka maki ni taki ria na nitane Deo.²³Deo bari gamai e huriki koma ri luhoi ni luhoi taroa."²⁴Muri ne tou to vano, e Isu i taki e huriki vone Jon,"Ara maki o lakea vona na tanga i uka maki vona go masia?Mu ngaru ni mataia wit i bole laea vilu?"²⁵O ara maki o vano go masia?A bakovi I ruda varikia kamumu? Masia,huriki a bakovi ri rodo a maki kamumu pali ri tahoka maki kamumu na kakaine ria, ri hurika bakovi nga ri made na ruma na king.²⁶Pali ara o lakea go masia?A propet?Pali,Iau a taki matau,ra propet ea koma i kara ne huriki a propet ranga.²⁷Ia kunana i takia buk e Deo,'Masia,Iau bara rudua tara vinuru bari valai, bari vakasiri purua mua dala,²⁸Iau a taki matou,i uka tara viri i podea e kinana i kara ne Jon.Pali a bakovi i made polotano na harikianga ne Deo ia i dagi ne Jon."²⁹Na tahuna e huriki ri longoa ra hininga, tunare huriki a bakovi ni bola takis,ria ri tamaia e Deo i kiripiripi,ra huriki a tara i vahilolo ria e Jon.³⁰Huriki a Parisi a bakovi ri palala na lo o Juda koma i vahilolo ria e Jon.Mavonga ria ri haba bito ne Deo.³¹Isu i tata ne Jon maea,Iau a luhoi kado mua e huriki na tahuna mona?Mua mu made navai?"³²Mu manga huriki koma kiro ri rehi na murina ni nahani a maki ni kani,ri made ri vagale lae ri tamaea,'Mia mi vaka mabu pali koma mu raulo.pali mi sadanga pali koma mu tangi."³³E Jon ni vahilolo i valai koma i kana bret o i nina wain,pali mu takia maea, Ia i tahoka spirit hale."³⁴Pali e Tune Deo i valai i kani i nina wain,Mua mu takia maea, Masia,ra bakovi ea i kani i ninu hateka, ia turane hurika bakovi ni bola takis a bakovi ni rata sin!"³⁵Pali ani luhoi kamumu a naro malimali ne Deo i bele ne huriki a bakovi a ngatavine ri ramaia ".³⁶Muri tahoka tara Parisi i nanea e Isu ge kani turana na ruma vona.Pali e Isu i lakea na ruma vona,i kani turana.³⁷Mala viri kunana,tara ngatavine ni rata sin vona ra tanga dagi ea.Ia i longo maea e Isu i na ruma na tara Parisi,ia i bolela tara botol na oil i mangi sipa pali rike hateka mapana.³⁸Ia i valai tabukoi na pakane Isu i tangi,pali ravua na vuna a luhana i puru na vahane Isu,pali ngurua vahana pali i guru langea na pakana oil i mangi sipa t"³⁹Na tahuna i masia a Parisi ra hininga, ia i luhoi lege,i tamaea, "Ra bakovi ea ge ia propet,ia bari palala vona ra ngatavine ia erei pali navai ia i nugua, ia ngatavine ni rata sin."⁴⁰Isu i kolia i tamaea,"Saimon,Iau a tahoka ngava ni taki ioe."Ia i tamaea,"Takia,Vinara!"⁴¹Isu I tamaea,"Tara bakovi I haba makoli na bakovi i tua.tara i bolela 500 Silva koina,pali tara i bolela 50 Silva koina.⁴²Pali rua koma ri kara ni kolia makoli ne rua,Mavonga ra bakovi i haba makoli ne rua koma i taki rua ru koli a makoli ne rua ne vona.Mavonga,

erei ne rua ge ngaru hatekea?"⁴³Saimon i kolia i tamaea,"Iau a luhoi maea ra bakovi i bole dagi."Isu i takia i tamaea,"Ni luhoi vomu i muholi. "⁴⁴Isu i buloa i ngala lakea na ngatavine pali takia e Saimon,"Ioe o masia ra ngatavine ea.Iau a dili na ruma vomu.Ioe koma o habia na a naru ga vahiloloa pakagu, pali ra ngatavine ea i vahiloloa vahagu na luhana pali ravua na vuna.⁴⁵Ioe koma o nguru Iau,pali a ngatavine ea i ngurua pakagu.⁴⁶Ioe koma o gurua na gigu a oil,pali ia I gurua na pakagu a oil I mangi sipa hateka. ⁴⁷Mavonga Iau a taki ioe,a sin vona,i kupo hateka, pali e Deo i pagea sin vona.Pali a bakovi i luhoi maea ia i tahoka sin popote vona pali pagea e Deo a sin vona,Mavonga ia bari Iau popote."⁴⁸Muri i takia ra ngatavine maea,"A sin vomu i lobo."⁴⁹Pali e huriki ria ri kani palupu na ruma ria ri vata mule ne ria ri tamaea,"Ra bakovi ea ia erei,ia i kara ni paga sin ne huriki a bakovi a ngatavine?"⁵⁰Muri e Isu i takia ra ngatavine ea,"Ani luhoi tora vomu i rata ioe o malimali.O vano turana ni tamudi kamumu."

Chapter 8

¹Muri e Isu i laho ne huriki a tanga dagi turane huriki a tanga kiroko,i taki talea velengana na harikianga e Deo.Pali a murimuri vona to ala ravulu a polona i rua to turana,²pali huriki a ngatavine ranga ri muri vona.Re huriki a ngatavine i rata voroki a Spirit hale ne ria pali vaka lo o a gilanga ne ria.tara ne to e Maria,ni gale e maria Makdala,Isu i rata voroki vona Spirit hale i polo rua vona ra ngatavine ea.³Viri tara e Joana,e girihine Kusa,is mugamuga na ruma e Herot ;Susana pali ranga ngatavine,erei to haba maki ne tou ne Isu turane huriki a murimuri vona.⁴Na tahuna e huriki a bakovi a ngatavine ri valai ri vapopo ne vona,ria ri valai ne huriki a tanga kiroko,Ia i takia tara ni ta vaka kika:⁵"A bakovi ni leho na hania i vano ge varo a vutu.Na tahuna ia i varo,ranga i boru na rerena dala pali ranga i boru na dala,pali ni laho langa vona,pali ranga i kani a kadirovo. ⁶Ranga i boru na kedo,pali na tahuna i koru rike popote i mate,nara i uka naru ge koru vona.⁷Pali ranga i boru langa na barakau,pali rako turana i kini matea.⁸Pali ranga i boru na malala i kamumu pali vua haleliu. "Muri ne Isu i taki ra hininga, Ia i gale tala,"Erei tahoka tulina ge longo,rua ge longo kamumua."⁹Huriki a murimuri vona ri nanea i navai ra ni ta vaka kila ea.¹⁰Ia i tamaea,"Ni lohokanga na maki kapiloho na harikianga ne Deo ni vaka kava ne matou,pali ne huriki ranga Iau a taka ni ta vaka kika, pali ria koma ri mata kilalea, pali ri longoa koma rigi lohoka vona."¹¹A vuhuna ni ta vaka kila i maea:A vutu ia ni nane Deo.¹²A vutu i boru na dala i manga e huriki ri longoa,pali valai e satan bole vorokia ni tane Deo na hatene ria nara marigi luhoi torea pali ge bole mule ria e Deo.¹³Pali a viri boru na kedo i manga viri,na tahuna i longoa ngava,longoa turana ni vivi.Pali ri uka kane ria;ri luhoi torea na parava i popote,pali na parava ni tonia ria mala viri kunana ri boru.¹⁴Pali a vutu i boru langa na barakau i manga e huriki ri longoa ngava,pali na tahuna ria ri laho,ria ri luhoi hateka ria pali a maki ne ria pali a ni vivi na kakaine ria,pali a vuane ria koma i tora.¹⁵Pali a vutu i boru na malala kamumu,ia i manga e huriki erei,longo kamumua ngavane Deo turana ni tamudi kamumu,pali nugu kamumua ia bari vua kamumu.¹⁶"I uka tara viri ge namia lam pali ge kavatagua na maki o ge rua polotano na kiri.Uka,ia bari rua na murina pali e huriki ri dili na ruma ria bari masia ni para.¹⁷I uka rata maki nigi rahilolo koma ge bele kava,pali uka tara maki ge kapiloho koma ge bele kava bari bele kava lobo.¹⁸Longo kamumu,na viri tahoka maki,Deo bari habi tabu vona ranga maki,pali na viri uka maki,Deo bari bole voroki tabu vona ranga maki ia i luhoi maea ia i tahoka ia bari ni bole voroki vona."¹⁹Muri e kinana turane huriki e tarina ri valai vona,pali ri keri ni valai tabukoi vona nara i kopu hateka e huriki. ²⁰Ia ni taki,"E kinamu turane huriki e tarimu to pesi polovavo,to dava ioe."²¹Pali e Isu i koli ria i tamaea,"E nana e tarigu e huriki ri longoa ri ramaia ngavane Deo."²²Pali na parava tara i rike turane huriki a murimuri vona na bout,pali taki tou,"Te lakea na gaga lake."Pali to vano.²³Na tahuna tou to vovore Isu i mahita. I bele ne tou a taiava na lomu,pali a bout ne tou i vonu vona naru,popote togo mabubu.²⁴Muri i tara murimuri vona i valai ne Isu i vangoa,i tamaea, "Viri Dagi!ViriDagi!Teu bari te mate!"Ia i pesi rike pali ta dagi vona vilu a naru,pali lobo a vilu i malilo a naru.²⁵Muri i taki tou,"I vai a ni luhoi tora matou?"Pali tou to mangenge to turutu,pali to vanana mule ne tou,"Erei ra bakovi ea,i takia ra vilu a naru rugu lobo,pali ru longo maia?"²⁶Pali to vote vano to bele o Gerasenes,na tabekena lomu tara o Galili.²⁷Na tahuna e Isu i paha malala,i tahoka tara bakovi i rata pilea Spirit hale. I tabaka pali koma i roda varikia, pali uka ruma ia i mahita na tanga ne huriki ri mate pali.²⁸Na tahuna i masia e Isu,ia i tangi i boru puru muga ne Isu pali ta dagi,"Ara go ratea nau,Isu,Tune Deo i made polomeli?Iau a nana ioe,nahani rata pile iau."²⁹Pali e Isu i vakukua ra palakatona Spirit ge pagitala vona ra bakovi iea.Ia ni kolo tata na sen ni mata kari,pali na tahuna i tavage rike a palakatona spirit ia bari bikudua sen i vano i lakea na tanga i uka bakovi vona.³⁰Muri e Isu i nanea, "Erei a ramu?"I koli i tamaea,"Tausen,"nara i kupo e huriki a spirit ri dili vona.³¹Ri nanea e Isu ge nahani rudu ria rigi dili na lovo i uka rerena.³²Pali tahoka kabuna boro i kakani na ganana lolo. Ra spirit hale nga ri vakukua e Isu ge rudu ria rigi dili vona ra hurika boro nga,pali e Isu i taki ria ri vano.³³Pali ri pagi tala na bakovi ri dili na boro,pali ri nunu varede puru na gali ri dili na naru ri pasiri.³⁴A tahona boro i masia e Isu i rata ra hininga, ria ri nunu lakea na tanga dagi turane huriki a tanga kiroko ri vaka longo.³⁵Pali e huriki ri valai ni masia ara maki bele,ri valai ne Isu pali ri masia ra bakovi i pagi tala vona spirit hale.Ia i made tabukoi na pakane Isu,i roda varikia pali i tahoka ni luhoi kamumu; ria ri mangenge.³⁶Pali e huriki ri masia ara maki ratea e Isu ria ri vani ri vaka longo.³⁷Pali e huriki lobo vona ra tanga e Gerasenes ri nanea e Isu ge hataro ria,ria ri mangenge. Pali ia turane huriki a murimuri vona ri rike mule na bout ri hamule.³⁸Ra bakovi pagitala vona spirit hale i nanea e Isu ge muri ne tou,pali e Isu i takia ge hamule,i takia i tamaea,³⁹"Hamule na tanga vomu o vaka longo e huriki ara maki ratea vomu e Deo."Pali ia i hamule na tanga ,i vakalongo e huriki ara i ratea vona e Isu.⁴⁰Ngane e Isu i hamule,Kabuna e huriki ri ta kamumu vona,na ra ria lobo ri mamata vona.⁴¹Malaviri kunana,a bakovi a rana e Jairus,a mugamuga na roho e Deo,valai i boru puru na vahane Isu,pali nanea ge valai na ruma vona⁴²nara e tuna ngatavine i ala taku kunana i tahoka pida i ravulu a polona i rua,i mate.Na tahuna e Isu ge loko vonga,huriki a bakovi a ngatavine ri kapi karia.⁴³Pali tahoka tara ngatavine ia vonga i dara

na pida i ravulu a polona i rua i voroki lobo a moni vona,pali koma i lobo.⁴⁴Ia i valai na bitone Isu i tugu kunane harena varikia vona,mavilangau kunana i lobo ni dara.⁴⁵Isu i tamaea,"Erei nugau?"pali e huriki ri tamaea uka,e Pita i kolia,Viri Dagi,i kupo e huriki a bakovi a ngatavine si laho palupu si vapipi. ⁴⁶Pali e Isu i tamaea,"Tahoka viri nugau, nara Iau a hataki maea i pagi tala nau a ni tora."⁴⁷Na tahuna ra ngatavine e i matai maea ia koma ge kapiloho,ia i valai i boru puru muga ne Isu.Na matane huriki lobo pali takia i navai a hiningi i nugua e Isu pali ia i lobo liu a gilanga vona. ⁴⁸Muri e Isu i kolia i tamaea,"Koma ngatavine a ni luhoi tora vomu kunana i rata ioe o mahuri.vano turana ni tamudi kamumu."⁴⁹Na tahuna e Isu i tata, i valai tara mugamuga na roho e Deo,i tamaea,"E tumu i mate.Nahani vaka paea tabua e vinara."⁵⁰Pali e Isu i loonga ra hininga, Ia i kolia e Jairus,"Nahani mangenge;o luhoi tora kunana,pali ia bari mahuri."⁵¹Na tahuna Ia i valai na ruma,ia koma i ngarua tara viri ge dili turana na ruma,e Pita e Jon e Jems pali e tamana e kinana kunana to turana to dili na ruma. ⁵²Pali e huriki lobo ri tatangi ri dodoa ra koma ngatavine,pali e Isu i takia ria maea,"Mu nahani tangi;ia koma i mate i mahita kunana."⁵³Pali ria ri nongo vakia, nara ria ri luhio maea ra komae i mate pali. ⁵⁴Pali e Isu i nugua na limana i galea,i Tamara,"Koma,pedi rike!"⁵⁵Pali a spirit vona i hamule dili vona,pali malaviriri kunana ia i hadongo mule.Pali taki tou maea ia i vitolo. ⁵⁶Pali e tamana e kinana ru turutu,pali e Isu i taki tou maea nahani rigi taki ne huriki ranga ara maki bele.

Chapter 9

¹Ia i gale a murimuri vona to ala ravulu a polona i ru to valai vona i gamaia tou turana ni tora ni vaka pagitala e satan pali ni vaka lobo a gilanga.²Ia i taki tou togo vano togo taki talea ngavane Deo a harikianga vona pali to go vaka lobo a gilanga.³Ia i taki tou,"Nahani boles tara maki ni vano,a pou,o a bret,o a moni,o a varikia.⁴Erei a ruma moto dili vona,made vonga vano na tahuna matou moto hataroa ruma.⁵Na tahuna uka tara viri ge bole matou,pali matou moto ngaru ni pea ra tanga dagi ea,moto puraki tala a malala na pakane matou ge vakasiri ria maea ria ri rata naro hale."⁶Pali ria ri vano ri dili na tanga kiroko,ri taki talea ngavane Deo pali ri vaka mahuri e huriki na hini lobo.⁷Pali e Herot a ngavana ne ria o Galili i longoa ara maki rata e Isu,pali ia i luhoi lege,nara ia i longo maia ni taki e Jon ni vahilolo i mahuri mule,⁸Pali ranga i tamaea e Elaija, pali ranga ri tamaea a propet hosi i mate ngane i mahuri mule.⁹Herot i tamaea,"Iau a palakudua gine Jon.Pali erei rai ra bakovi ea a longo i rata hurika maki?"Pali ia i ngaru ni masia.¹⁰Muri ne huriki a murimuri vona ri hamule,ria taki vona virika maki ria ri rata.pali ia i bole tou,to lakea vona tara tanga dagi ni gale e Betsaida.¹¹Pali e huriki ri longo maia e Isu ia vonga o Betsaida ria ri muri vona.Ia i ta kamumu ne ria pali vaka longo ria vona harikianga e Deo,pali vaka lobo a maka gilanga.¹²I malunga ngane a hiningi, pali a murimuri vona to valai vona to takia,"O taki e huriki a bakovi a ngatavine rigi hamule maia tanga a ruma ne ria rigi kani rigi mahita,na ra teu te made na hiningi uka maki ni mahita pali a maki ni kani."¹³Pali ia i koli i tamaea,"Moto haba maki ni kani ne tou."Tou to tamaea,"Teu te uka tabu a maki ni kani pali a bret lima a manu i rua nga Mavonga i kara ne teu bari te kona maki ni kani ne vona re huriki a bakovi a ngatavine nga."¹⁴(Re ala 5 tausen.)Ia i taki e huriki a murimuri vona, "Mu taki ria rigi made puru pali rigi made piptipti."¹⁵Pali tou to rata mavonga,pali to taki ria ri made puru.¹⁶ Pali e Isu i bole ra bret i lima a manu i rua,i mata rike na hunu,i gamaia pali keve popotepopote pali habi ne huriki a murimuri vona rigi habi ne huriki a bakovi a ngatavine.¹⁷Ria lobo ri kani pali ri maru,pali ara i tabuli mule to bole a murimuri vona to vaka vonu na hurika kalvana a palo i ravulu rua.¹⁸Na parava tara e Isu i vasileki,pali e huriki a murimuri vona ri turana.Ia i nana ria,i tamaea,"Re huriki ri taki Iau erei?"¹⁹Tou to kolia,"Jon ni vahilolo.Pali ranga ri tamaea e Elaija,ranga ri taki ioe a propet i mate hosi pali ngane i mahuri mule."²⁰Pali muri i taki tou,"Pali matou moto taki Iau erei?"Pita i kolia,"Ioe Kristo tune Deo i made mahuri malaku."²¹Pali ia i ta tora ne tou nahani togo takia tara viri maea ia e Kristo,²²Ia i taki tou maea,"Tuna Bakovi bari bolea ni mava i dagi hateka pali bari koli vona e huriki a mugamuga, bakovi ni lohoka na lo,ia bari ni bimate pali muri na parava i tolu ia bari mahuri mule."Muri Ia i taki tou lobo,"Pali erei i ngaru ni muri nau,is he rupurua pali ge kalohoa bolo vona ge muri nau.²⁴Erei vaka gigia ia bari velu,pali erei vaka valua na ragu ia bari mahuri.²⁵Ara maki kamumu ge bele,i tara bakovi i kali popo lobo a mahala na malala,Pali ia i mata?²⁶Erei i maruhu na ragu a ni tagu.Mavonga e Tune Deo bari maruhu vona ra bakovi iea, na tahuna i hamule valai na bagetuanga vona,pali na bagetuanga ne Tamana turane huriki a engel i kiripiripi.²⁷Pali Iau a ta muholi ne matou,i tahoka ranga ri pesi koiakoma rigi hatakia ni mate ria bari masia a harikianga e Deo."²⁸I polo a parava i va muri ne Isu i taki ra hininga, i bole e Pita e Jon pali e Jems to lakea na lolo togo vasileki.²⁹Na tahuna ia i vasileki, is i mareli,pali a varikia vona i para hidi.³⁰Malaviriri kunana,a bakovi i ala rua to vata,e Mos3 e Elaija,³¹Ru bele turana bagetuanga, ta turana vona ni vanona, ra hurika maki nga bari bele o Jerusalem.³²Pali e Pita turane erei to valai tou to mate ni mahita,pali na tahuna to hadongo tou to masia a bagetuanga ne Isu turana ra bakovi nga ala rua ru pesi turana.³³Pali na tahuna rua ru hataroa e Isu,Pita i takia ,,"Viri Dagi,kamumu hateka teu koia. Te rata kape ge tolu,tara ne vonu, tara ne Moses,pali tara ne Elaija."(Ia koma i palala vona maki ia i takia.)³⁴Tahuna i taki ra hininga, i puru valai a bubu i kavatagu tou,tou to mangenge natahuna tou pololilo na bubu.³⁵A viri i ta pololilo na bubu i tamaea,"Ri ea e Tugu,a viri ni pasi;longo maia"³⁶Na tahuna i ta bolo,to masia e Isu i pesi kikeri. Tou to mangulu koma to takia tara viri vona makim tou to masia.³⁷Pali muri na parava tara,tou to hamule puru na lolo,a kabuna bakovi angatavine ri tagui tou.³⁸Malaviri kunana,a bakovi pololilo na palane huriki i tangi tala i tamaea," Vinara,a nanoe go masia e tugu,ia e tugu i ala taku."³⁹O masia,a spirit hale i vakukua ni haloho viliha;bari vakulu i vonu vona kalupena ngavana.Pali rata pilea kakaina pali koi ni hataroa.⁴⁰Iau a taki e huriki a murimuri vomu rigi koria pali ria koma ri kara ni koria."⁴¹Isu i kolia i tamaea,"Mua e huriki i uka ni luhoi tora, pali a ni luhoi matou koma i tabuli malimali.Ge bloko riva iau ga made turane mua pali a bola ni mava ne mua?Pali e Isu i takia e tamana ge bole lakea vona e tuna."⁴²Na tahuna ni bole valai ra koma ea,ra spirirt hale ea i voroki purua na malala i ratea i vakulu hateka. Pali e Isu i tahatea spirit hale pali rata kamumua koma bakovi, pali habi mulea ne tamana.⁴³Pali e huriki a bakovi a ngatavine ri masia ni tora ne Deo ria ri turutu.Na tahuna ri luhoi lege vona hurika mirakel i rata e Isu,pali ia i taki a maka murimuri vona maea,"⁴⁴Matou moto longo kamumu:E Tune Deo bari ni habi na limane huriki a pilea."⁴⁵Pali e huriki a murimuri vona koma ri malala vona vuhuna ra ngava ea.Na ra,ra ngava ea i tabuli kapiloho ne tou.Pali tou to mangenge ni nanea e Isu vona vuhuna ra ngava ea.⁴⁶Pali muri tou a maka murimuri to vakorosi mule ne tou,maea erei ne tou

ge ia mugamuga.⁴⁷ Pali e Isu, i palala vona pali a ni luhoi ne tou, pali bolea koma kiroko i vaka madea tabukoi vona.⁴⁸ Pali taki tou maea, "Erei i ta kamumu vona ra koma kiroko ea na ragu, ia i ta kamumu ne nau; pali erei i ta kamumu ne nau ia i ta kamumu vona viri ia i rudu Iau. Bakovi i uka rana pali made polo tano na palane mua lobo, ia i made muga ne mua."⁴⁹ Jon i kolia, Viri Dagi, "Mateu mete masia tara viri i tahatea spirit hale i pagi tala na ramu, pali mete tahatea nara ia koma i muri ne teu."⁵⁰ "Na hani tahatea," Isu i tamaea, "nara erei koma a pile vomu ia turamu."⁵¹ A parava i valai tabukoi ne vona ni hamule sike, Mavonga ia i luhoi ni lakea o Jerusalem.⁵² I Rudu mugea tara viri loko Samaria ge taki ri rigi rata puru ranga maki vona.⁵³ Pali e huriki koma ri ngarua ge loko vonga nara ia i ngaru ni lakea o Jerusalem.⁵⁴ Na tahuna a murimuri vona e Jems e Jon ru matai ra hininga, rua ru tamaea, "Deo, ioe o ngaru mateu metege takia kanono ge puru valai na hunu pali ge rata pile tou?"⁵⁵ Pali e Isu i ngala kapulo pali tahate tou,⁵⁶ pali to lakea na tanga tara.⁵⁷ Ta huna tou to lalaho na dala, i tara i takia e Isu maea, "Iau bara ramai ioe na hiningi lobo ioe o lakea vona."⁵⁸ Pali e Isu i kolia, "A ligo i tahoka murina ni mahita, pali a kadirovo tara ri tahoka ruma ni mahita, pali e Tuna Bakovi i uka murina ge rupurua kina bona ge mahita."⁵⁹ Pali muri i takia viri tara, "Muri nau, "Pali ia I koli i tamaea, "Deo, muga iau ga muri vomu iau ga tabu taroa e tata."⁶⁰ Pali i takia, "Ru e huriki ri mate rigi tanu mule ria. Pali ne mua, moto vano moto lakea na tanga lobo moto taki talea harikianga ne Deo."⁶¹ Pali muri i tahoka tara viri i tamaea, "Iau bara muri vomu, Deo, pali muga iau ga muri vomu iau ga hamule ga ta kamumu vone tara nau na tanga."⁶² Isu i kolia i tamaea, "Bakovi erei i nuga vore pali na parava lobo i mata mule, ra bakovi ia koma i kara ni rata harikianga ne Deo."

Chapter 10

¹Pali muri vona ra hininga, E Isu e pasi tala tabu i ala ravulu polo rua,pali rudu ruarua tu muga lakea na tanga ia bari lakea vona.²Ia i taki tou i tamaea,"A maki ni kani i moro pali i kupo,pali a voravora ge bole ra maki ni kani ea i uka i popote.Mavonga moto takia e Viri Dagi ge rudu tala e huriki a voravora rigi bolea maki ni kani.³Mu vano,Mu masia,Iau a rudu matou dili na palane huriki kaugara manga sipsip.⁴Nahani bola pou na moni,o a hole,o a sedel,pali na hani ta kamumu turana rata viri na dala.⁵Ara ruma matou moto dili vona,muga moto tamaea,"Ni tamudi puru ge tabuli turane matou vona ra ruma ea!"⁶Pali a bakovi ni tamudi puru i made,is bari bolea ngavane kamumu ne matou.Pali uka bakovi maea,Mavonga ra hurika ngava kamumu matou bara i hamule mai matou.⁷Pali mua mu made kunana vona ra ruma ia.Pali mu kani mu ninu ara maki ni habi ne matou.Na ra,huriki voravora bari bola mapane ria.Pali nahani laho laea ne hurika ruma.⁸Erei a tanga dagi moto dili vona,pali ni bole matou, mu kani ara maki ni habi matou⁹pali Mavonga mu vaka lobo a virika gilanga i tabuli pololilo vona ra ruma ea.Pali mu taki ria maea,'A harikianga ne Deo i valai tabukoi ne matou."¹⁰Pali erei a tanga dagi moto dili vona pali koma ni bole matou,mu pori ne huriki a dala pali mu taki ria maea,v 11'A habulo na tanga mua i madoko tata na pakane mateu,ia mete puraki talea ngane.Ia i vakasiri maea ara naro mu rata virika mateu koma i kamumu!Pali Mía my luhoi maea.'A harikianga ne Deo i valai tabukoi ne mua,"¹²Iau a taki matou maea na parava na ni vaplakado a ni mava i mata hale hateka ne Sodom koma i kara ne vona ra tanga dagi ea."¹³Isu I ta tabu I tamaea," Dodo e huriki a bakovi a ngatavine ri made o Korasin pali o Betsaida!pali a hurika mirakel I rata ne mua,pali he kara ge bele na tanga dagi o Tair o Saidon ri kara ni ta duku na sin e ria,pali rigi rodo a varikia ni ta duku.Ria ri kara ni made puru na malala pali rigi puli kato ria na havulana kanono na kakaine ria."¹⁴Pali na parava na ni vaplakado, ni mava mua bari mu bolea bari dagi hateka na ni mava bari bole o Tair pali o Saidon.¹⁵Matou a Kapenaum,mua mu luhoi maia nigi kavurike mua meli na hunu?I uka,matou bari ni rupuru matou polotano liu.¹⁶I uka tara viri ge longo mai matou ge longo Iau,pali erei i haba bito ne matou ria ri haba bito ne nau,pali erei haba bito ne nau,ia i haba bito na viri rudu Iau."¹⁷Pali ra bakovi to ala ravulu a polona i rua to hamule turana ni vivi,to tamara pali ri takia e Isu maea,"Viri Dagi, re huriki a spirit hale ri longo mai matou na tahuna mateu mete kilalea ramu."¹⁸Isu i koli tou I tamaea,"Iau a matanono e satan boru puru valai na hunu manga maravila."¹⁹Masia,Iau a habia matou a ni tora ni pahadanua pura mata,turane hurika mata kiroko ni rata pilea bakovi,pali matou bari moto kara ni pahadanua e satan,pali uka tara maki ge rata pile matou."²⁰Matou moto nahani vivi maia i longo mai matou a spirit hale.Uka, mua mu vivi na ra a rane mua I herea e Deo na hunu."²¹Vona ra parava ia,ia i vivi hateka pololilo na Hanu Kiripiripi, pali tamaea,"Iau a kavurike ioe,Tata,Deo na hunu a malala,nara ioe o rahi lolo ne huriki a bakovi ni lohoka, pali o ro kava ne huriki a bakovi ri uka ni luhoi kamumu,manga koma kiroko.Muholi, Tata,ioe o rata maia ni rahilolola ni ngaru vomu."²²"Pali e Isu i ta tabu i tamaea,"E Tata i habi pali matou a hurika maki.Uka tara viri ge palala vona e Tamana,e Tuna kunana i palala vona.Pali uka tara viri ge palala vona,e Tuna pali e huriki ri ngaru ge vakasiri ria e tuna,ria kunana ri palala vona e Tamana."²³Muri i ngala kabulo lakea ne huriki a murimuri vona i taki tou i tamaea,"Vivi ne huriki ri matai ara maki mua mu matai."²⁴Iau a taki matou,i kupo e huriki a propet a king ri ngaru ni mataia ara mua mu mataia,pali rigi longoa ara maki mua mu longoa,pali ria koma ri longoa."²⁵Malaviriri kunana,a bakovi ni palala na lo i pesi rike ni tonia e Isu,i tamaea,"Vinara,ara maki ga ratea nege nau ga bolea ni mahuri vakaroro?"²⁶Isu i kolia i tamaea,"Ara ni here na lo?Ioe i gi navia?"²⁷Pali ia i kolia i tamaea,"Ioe o ngarua e Deo vomu turana hatemu,a hantumu,a ni tora,pali turana ni luhoi vomu,pali e huriki a turamu manga o ngaru mule ioe."²⁸Isu i takia i tamaea,"Ioe o ta muholi.Rata ra hininga,pali ioe bari o made mahuri."²⁹pali ia, i ngaru ni vakasiri mulea,pali nanea e Isu maea,"Erei a turagu?"³⁰Isu i kolia i tamaea,"Tara bakovi i valai o Jerusalem ge lakea o Jeriko.Na dala hurika bakovi ni panaho to vakorokoro,pali tou to kinirapea varikia vona to bole lobo a maki vona,pali to bimatea i vurea mata i mahita vonga to vano tou."³¹Pali vona ra parava ia i tahoka ta prist i laho valai,i masia ra bakovi ea,pali lakea ia i bolo na gaga tara i vano."³²Mavonga i tara Livai i valai,ia tara I masia, pali polo na gaga tara i vano."³³Pali tara bakovi o Samaria,i valai vona ra hininga i tabuli vona ra bakovi ea. Na tahuna ia i masia,ia i dodo hateka."³⁴I nugu rikea pali ravu a dara na kakaina i ru a oel na wain na maka hiningi ni ubi,pali ru rikea na donki vona,pali bole lakea vona tara ruma,pali tou mata karia."³⁵Muri na parava tara ia i bole tala Silva moni rua pali habia na tahona ruma,bona hiningi i mata karia.Ara mahala vomu o mata karia vona,na tahuna Iau a hamule valai,Iau bara koli mule vomu."³⁶Nerei ne tou ra bakovi nga i tolu o luhoi maea a turana ra bakovi ea i bi matea bakovi ni panaho?"³⁷Ia i tamaea,"Ra bakovi i vakasiria ni dodo vona ra viri ni ubi."Isu i takia i tamaea,"O vano o rata maea."³⁸Na tahuna tou to lalaho,pali e Isu i dili vona tara tanga kiroko,pali tara a rana e Mata i bole lakea na ruma vona."³⁹Ia turane tarina rana e Maria,erei i made tabukoi na pakane Viri Dagi i longoa ia i tata."⁴⁰Pali e Mata ia i tuhate lae ni rata puru a maki ni kani,pali i valai ne Isu i takia maea,"Viri Dagi,o masia iau a tuhate ni

rata puru a maki ni kani,pali e tarigu I uka? pali o takia ge valai ge kori iau."⁴¹Pali a Viri Dagi i kolia i tamaea,"Mata,Mata,ioe o luhoi lege na maki kupo,⁴²pali tahoka maki kamumu.Ara maki e Mata i ngaru ni bolea,nahani patutua ni vona."

Chapter 11

¹Na parava tara e Isu i vasileki.Na tahuna ia i lobo,i valai tara murimuri vona i takia i tamaea,"Viri Dagi,o tovo mateu ni vasileki manga e Jon i tovo e huriki a murimuri vona."²Pali Isu i kolia i tamaea,"Tata,a ramu i kiripiripi.A harikianga vomu ge valai.³Habia mateu a bret vona parava mona.⁴Pali o pagea naro hale mateu,na ra mateu mete laka burongi a maka naro hale ne huriki ri rata virihi matou.Pali nahani ru a maka ni toni ge valai matou. "⁵Isu I taki tou i tamaea,"Ne erei matou ge tahoka turana,pali ge vano ge luve tahoa na rodo,pali ge takia maea,"Turagu,o habi nau a bret ge tolu,⁶na ra i luve tahau tara turagu i valai basi pali iau a uka bret ni habi vona?"⁷Pali a turana pololilo na ruma ge kolia ge tamaea,'Nahani pae iau.A ni hebi na ruma ni tukari pali,a maka koma to mahita pali.Iau koma ga hadongo ga haba bret vomu."⁸Iau a taki matou,a tahona ruma bari koi ni hadongo ni haba bret na turana,pali a turana i gale hateka,pali ia bari hadongo bari habi vona a bret i kupo hateka.⁹Mavonga Iau a taki matou,mu nana,pali bari ni habi matou;mu mata kana,bari mu mata visia;mu tutu lidi na ni hebi,pali bari ni tala mua ni hebi.

¹¹Erei a tamana koma ne matou,e tumu i nanoe na manu,ioe go haba mata vona ge bola murina manu?¹²o ge nana kiau,pali ioe go haba haliva vona?"¹³Mavonga, Mua bakovi ni rata sin,mua mu palala ni haba maki kamumu ne huriki e tune mua,manga kunana e Tamane mua i made meli na hunu ia i vivi ni habia e Hanu Kiripiripi ne erei i nanea?"¹⁴Pali e Isu i tahatea talea spirit hale na tara bakovi i ratea koma i ta.Natahuna i pagi tala ra spirit hale ea, ra bakovi koma i kara ni ta i ta tala,pali e huriki a bakovi a ngatavine ri turutu.¹⁵Pali ranga ri tamaea,"Ia i kara ni lili tala spirit hale na no tora ne Belsebul,a viri dagi ne huriki a spirit hale."¹⁶Pali ranga ri gale dagi ri takia e Isu ge vakasiri tara mirakel rigi masia maea ia i valai na hunu.¹⁷Pali e Isu i palala vona pali a ni luhoi ne ria pali taki ria i tamaea,"Hurika tanga dagi ri vapida na tabeke i rua ri vaubi ria bari haleliu,pali huriki ri made na ruma i taku ri vaubi mule ne ria,ria bari made hale.¹⁸Pali e Satan i vaubi mule turana e huriki a turana,ge navai ge kara ni mugamuga ne ria tabu?Iau a tamaea nara matou moto taki Iau a lili tala spirit hale na ni tora ne Belsabul,¹⁹Pali i muholi Iau ga lili tala spirit hale a ni tora ne Belsabul,pali a tara ne mua ri lili tala spirit hale na ni tora ne erei? Vona ra hininga huriki bari luhoi kado matou.²⁰Pali Iau ga lili tala spirit hale na limane Deo,muri a harikianga ne Deo i valai ne mua.²¹Isu i ta tabu i tamaea,"Pali tahoka bakovi i tahoka maki lobo ni vaubi i mata karia ruma vona,hurikia maki vona bari tabuli kamumu,²²pali tahoka tara bakovi i tahoka hateka maki ni vaubi i vaubi turana pali pahadanua,pali is bari bole lobo a maka maheto vona ni vaubi,pali bari bole a maki mahala na ruma.²³Bakovi koma i pesi turagu,ia i made manga pile nau.Pali erei koma i turagu ni kalipopo e huriki, ia i valili ria lae.²⁴Pali e Isu I ta i tamaea,"Na tahuna a spirit hale i pagi tala na bakovi,ia bari vano i lakea na tanga i uka naru vona ge matakana ni malo.Pali ia koma i patavisia hiningi, ia bari tamaea,'Iau bara hamule maia bakovi a made vona hosi,'²⁵Na tahuna ia i hamule i masia maia a ruma ri palakado pali a maka maki i tabuli kamumu,pali uka viri vonga.²⁶Ia i vano i bole a turana a spirit hale i ala polo rua,koma to palupu na narone tou.Bari to dili na ruma to made.Ra bakovi ea muga i made hale,pali ngane bari made haleliu. "²⁷Na tahuna e Isu i tata,i taki ra hininga,i tara ngatavine i gale tala a palane huriki i tamaea,"Ra ngatavine i bodoe i vaka ruoe ia ge vivi."²⁸Pali e Isu i kolia i tamaea,ioe bari o tamaea,Vivi ne huriki ri longoa ngavane Deo pali ri ramaia."²⁹Kupo ngane e huriki, Isu i vaka tubu ni tamaea,"Huriki a bakovi a ngatavine vona ra parava ea ri hale.Ria ri nanea ge ratea tara mirakel rigi masia rigi luhoi maea ia i rudua e Deo ni valai.Pali tou koma togo masia tara mirakel.Ria bari masi kunanea mirakel e Jona.³⁰Hosi e Jona i bele manga mirakel,E Deo i vakasiria ne huriki o Ninive,Pali ne Tuna Bakovi bari bele manga mirakel ne Deo ne huriki vona ra parava ea.³¹Tara kwin bari valai ne Saut na parava na ni vaplakado turane huriki a bakovi a ngatavine vona ra parava ea pali bari rata pile ria,ia i valai na ni lobona malala ni longoa ni luhoi kamumu ne Solomon,pali masia,tara viri koma i karea e Solomon ia koia.³²Huriki a bakovi a ngatavine o Ninive bari pesi na kot e Deo,bari taki tala a hurika naro hale ne huriki vona ra parava ea.Na ra ria ri taki tala hurika sin ne ria na parava e Jona i tata,pali mu masia,tara viri i dagi ne Jona ia koia.³³Uka tara viri,ge namia mal,pali ge rahiloloa o ge ru polotanoa na palo,uka ia bari ru polomelia na murina,nara erei bari dili na ruma ia bari masia ni para.³⁴A matamu i manga lam na kakaimu.Tahuna a matamu i kamumu,ioe o laho na ni para.Pali na tahuna i hale a matamu,ioe o laho na uvo.³⁵Mavonga, mu mataki kamumua ni para pololilo ne mua mage mate.³⁶Pali a kakaimu lobo i para pali uka tara hiningi na kakaimu ge uvo.Mavonga kakaimu lobo bari para manga ni para i habia lam. "³⁷Na tahuna i lobo ni ta,i valai tara Parisi i nanea ge kani turana na ruma vona,pali e Isu i vano turana.³⁸Ra Parisi ea i luhoi lege vona e Isu na ra ia koma i vahiloloa limana muri ge kani.³⁹Pali e Viri Dagi i taki tou maea,"Matou a Parisi moto luhoi ni palakado hini polo valo na kap a pelet,pali a hini pololilo ne matou i vonu na naro hale.⁴⁰Mua bakovi mu manga!Ra bakovi i ratea hini polovavo ia koma i ratea hini pololilo?⁴¹Habi ne huriki ri uka maki ara maki pololilo,pali muri a hurika maki lobo bari matapado."⁴²"Iau a taki matou a Parisi,nara matou moto haba kobo turana maka maki ni kani na hania manga i ravulu kunana,pali mua koma

mu ngarua e Deo,pali mua mu hataro pali a naro malimali.I kamumu hateka mua mu rata naro malimali pali mu tahoka ni ngaru ne Deo,pali koma mu hataro ranga lo.⁴³Iau a taki matou a Parisi,ne vomu o ngaru hateka ni made muga na roho ni vasileki pali mu ngaru e huriki a bakovi a ngatavine rigi ta kamumu ne mua na tanga ni vakona maki mi kani.⁴⁴Iau a taki matou.Mua mu manga tanga ne huriki ri mate pali i tabuli kapiloho,koma ni palala vona pali ni laho langa vona.⁴⁵Tara bakovi ni lohoka na lo i takia i tamaea,"Vinara,ara ngava ioe o takia i rata pile mateu."⁴⁶Pali e Isu i kolia i tamaea,"Iau a taki matou,a vinara na lo!mua mu luhoi ni haba ni mava ne huriki a bakovi a ngatavine, pali koma mu luhoi ranga maki ge kori ria.⁴⁷Iau a taki matou,ara matou moto rata murine huriki a propet ri mate,pali bimate e hurike tubune mua.⁴⁸Vona ra naro matou moto vakasiria ne huriki a bakovi a ngatavine maea,matou moto tamudi taku turane huriki e tubune matou.Na ara,tou to bimate a maka propet pali matou moto tanu tou.⁴⁹Vona ra hininga tabu,ni luhoi kamumu ne Deo ia i ta i tamaea,'Iau bara rudu tala ne tou a maka propet a maka murimuri nau,bari ni rata pile ria pali ranga bari ni bimate."⁵⁰Ra tara vona ra parava ea,a darane huriki a propet ni bimate hosi na malala i bele,⁵¹tubu na darane Abel valai na darane Sekeraia,erei ni bimate pololilo na roho ni vasileki muga na altar a hini made vona e Deo.Mavonga,Iau a taki matou,huriki bona ra tahuna ea bari bola vuranga vona a naro ni rata hosi ne huriki a propet.⁵²Iau a taki matou a bakovi ni palala na lo,na ara matou moto bole talea pali a ki ni bola ni luhoi kamumu;mua koma mu dili kikeri,pali mua mu ta kari vona e huriki ranga ri ngarua ni dili."⁵³Muri ne Isu I hataroa hiningi,a maka bakovi ni palala na lo turane huriki a Parisi ri vagege turana na maki kupo,⁵⁴Ri tonia ge puru mule ne huriki a ngava vona.

Chapter 12

²Pali uka tara maki ge kapo loho kemege bele kava.³Pali ara ngava o ta kapiloho vona na rodo ia bari bele na kava na hini palala,pali ara o takia na talingamu pololilo na rum ia bari ni ta tala vona polo vavo na ruma.⁴Iau a taki matou,hurika turagu,mu nahani mangenge na viri ni bimatea kakaimu,pali muri ri uka maki ni rata tabu.⁵Pali Iau bara taki mua vona erei mugu mangenge vona. Mangenge vona viri erei,muri ne vona i bimata viri,ia i tahoka ni tora ni voroki puru mua na hel.Mavonga,Iau a taki matou,mu mangenge ne vona⁶A kadirovo i lima ni habi nigi kona na toea i rua?Pali uka tara ne tou ge laka burongia e Deo.⁷A hurika vune mua na gine mua ia i gi lobo.Nahai mangenge. Mua mahala hateka ne hurika kadirovo.⁸Iau a taki matou,tara viri taki talau na matane huriki a bakovi a ngatavine, Tune Bakovi ia tara bari taki talea na matane huriki a engel vona,⁹pali erei rahilolo Iau na matane huriki ia bari ni rahilolo a rana na matane huriki a engel e Deo.¹⁰Huriki lobo ri ta hale ne Tuna Bakovi, ia bari ni pagea naro hale vona,pali erei i ta hale na Hunu Kiripiripi, ia koma ge pagea naro hale vona.¹¹Na tahuna ni bole mua lakea na roho ni vasileki, huriki a mugamuga pali e huriki ri tahoka ni tora ni rata pile mua,nahani mangenge vona mua mugu ta navai ni kori mua,o ara mugu takia,¹²na ra e Hanu Kiripiripi bari tovo mua vona ra parava ia ara mua mugu takia."¹³Pali tara viri pololilo ne huriki a kabuna bakovi a ngatavine i ta i tamaea,"Vinara,o takia e tarigu ge vaveru maria hurika mahala e tata."¹⁴Isu i taki maea,"Bakovi,erei i pasi Iau ge Iau a bakovi ni vavera maki ne marua?"¹⁵Pali Ia i taki tou maea,"Mata kari kamumu matou ma mugu ngutu,pali mugu ngara maki i kupo.Na ara ra hurika maki nga koma ge haba ni mahuri ne matou."¹⁶Muri e Isu i takia tara ni ta vakakika,maea,"A hania na tara bakovi i tahoka mahala i moro haleliu, ¹⁷Pali ia i luhoi lege,i tamaea,'Ara ha ratea,na ara Iau a uka hiningi ga ru vona a maka maki ni kani?"¹⁸Ia i tamaea,'Iau bara rata maea.Iau bara bipuka puru a maka ruma kiroko pali ga rata tabu a maka ruma dagi,ngane bara ru dili vona maka maki ni kani turana maki ranga pololilo na ruma.¹⁹Pali Iau bara ta maea,"²⁰Pali e Deo i takia i tamaea,'Ioe a manga manga,mona na rodo bari o mate. a virika maki ioe o rata puru,erei he bole?"²²Isu i taki a maka murimuri vona, Mavonga Iau a taki matou,nahani dodo mule ioe,maea ara go kania;o a kakaimu,ara go rodoa.²³Nara ni mahuri vomu ia maki dagi na maki ni kani,pali a kakaimu ia maki dagi na varikia.²⁴Isu i taki ria i tamaea,"Mu matai a maka kadirovo ria koma ri luhoi ni varo o rigi lipu a maki ni kani.Ria to uka ruma ni ru a maki ni kani vona,pali e Deo i vakani ria.Pali mua mu rede a maka kadirovo!"²⁵Erei ne mua i kara ni kalia ni made mahuri vona ge loko vonga ranga?²⁶pali mua koma mu kara ni rata hurika maki kiroko,i navai mu dodo a maka maki ranga?"²⁷Mu masia plaua,ri koru navai.Ria koma ri leho,o rigi rahi a varikia ne ria.Mavonga Iau a taki mua,hosi e Solomon ia i rodo a maka varikia i bagetu,pali a maka plaua i rede a maka bagetuanga na varikia vona.²⁸Na tahuna e Deo i rata kamumu pali vaka bagetua a maka plaua na parava i kapo kunana,pali muri bari ni palakudu ni voroki puru na kanono,Mua a mahala na matane Deo pali mu rede a maka bagetuanga na plaua,Mua huriki i popote a ni luhoi tora ne mua!"²⁹Nahani mata kana maki go kani o a maki go ninu,mu nahani dodo re hurika makingi. ³⁰Ne huriki a tanga dagi lobo na malala ri mamata vona re hurika maki nga,pali e Tamamu ia i palala maea ngaru ra hurika maki nga.Mavonga mu mata kana taroa harikianga ne Deo,muri ra hurika maki nga bari valai ne vomu.³²Nahani mangenge,mua maka sipsip kiroko,na ra e Tamane mua i vivi ni habia mua harikianga vona.³³Habi ne huriki a matasia a mahala vomu.O ratea pou vomu ge nahani ropo a maka mahala kamumu na hunu i uka ni lobona,i uka panaho ge valai tabukoi,o a mogo ge rata pile.³⁴Hini vai i tabuli vona mahala kamumu vomu vona,a hatemu bari vona ra hiningi.³⁵"Mu kolo tata maka varikia mua i ola hateka, pali mu ru a maka lam mua ge hube,³⁶manga e huriki a bakovi a ngatavine ri mata kanea mata kari ne ria na tahuna ia i hamule na vaponga ni parangi,pali ia i valai i tutu lidi na ni hebi,pali ria malaviriri a ni hebi i mataka vona.³⁷Vivi ne erei a voravora i tabana ni mamata pali bele a matakari. Muholi hateka Iau a taki mua,bari ni kolotata kamumu a varikia ne ria pali bari made puru na dede ni kani,pali ia bari haba maki ni kani ne ria.³⁸Pali ra matakari ea ia ge hamule valai tabu na rodo,o i bloko tolu i matai tou koma to mahita,tou to davea,vivi ne tou a voravora.³⁹Pali mua mu palala vona ra hininga, i maea a tahona ruma i palala maea e huriki a bakovi ni panaho bari valai,ia koma ge rua ruma vona nigi dili vona."⁴⁰Mu dava kunanea,na ra koma mu palala vona haua ne Tune Deo ge valai."⁴¹Pita i takia e Isu i tamaea,"Viri Dagi,ra ni ta vakakika o takia o rata kunana ne mateu,o ne huriki ranga?"⁴²Muri e Isu i kolia i tamaea,"A voravora ge vivi nara tahuna a matakari vona i hamule valai i masia maea ia i leho.⁴³Ra hurika voravora maea ria rigi vivi na tahuna i matai maea matakari vona i rata maka leho vona."⁴⁴Muholi hateka Iau a taki mua maea ia bari rua ra voravora bari matakari a maka maki vona.⁴⁵Pali Mavonga ra voravora ea i ta na hatena maea,'A matakari nau koma ge hamule laviriri, 'pali ia i vaka tubu ni tepu a maka voravora bakovi a ngatavine pali kani i ninu i spak,⁴⁶pali a matakari na voravora i bele na parava ia koma i luhoi maea ia ge valai.Ia bari ni rata pile pali bari ni ru na tanga tara turane huriki a bakovi ni longo taro.⁴⁷Ra voravora, Ia i palala vona ara leho a matakari vona i ngaru ge ratea,pali ia koma i rata ra leho manga hiningi ngaru a matakari,ia bari ni hutu bloko kupo.⁴⁸I tara voravora

koma i palala na ara leho i ngaru matakari ge ratea,pali ia koma i leho kamumu,mavonga ia bari ni hutu popote kunana.Huriki ri bola maki kupo,ria rigi habi mule a maka maki ge kupo.Pali i tara voravora i habi vona matakari a maki kupo ge matakari,pali ia ge habi a maki ge kupo.⁴⁹Isu i tamaea"Iau a valai ni voro a kanono na malala,pali a ngarua ra kanono ea ge nono laviriri."⁵⁰Iau a tahoka ni hilolo bari ni vahilolo turana,pali Iau koma bolea ma ra ni hilolo ea a hatakia pali ani madihi!⁵¹Mu luhoi maea Iau a valai ni haba ni tamudi kamumu na malala?Uka,Iau a taki mua,Iau a valai ni bitarida hiningi ⁵²Ngane muri ma bari ala lima na ruma i taku tou bari to vapida,tolu bari to tepu i ala rua,pali rua koma rugu tamudi taku ne tou ala tolu.⁵³Ria bari vapida,Tamana bari tepua e tuna bakovi pali a koma bakovi bari tepua e tamana,kinana bari tepua koma ngatavine pali a koma ngatavine bari tepua e kinana,kana ngatavine bari tepua e kana ngatavine pali e kana ngatavine bari tepua e kana ngatavine,"⁵⁴Isu i taki e huriki maea,"Na tahuna mu masia bubu i rike na hiningi puru vona haro,malaviriri kunana mu tamaea,'A vala bari boru,'pali i boru a vala.⁵⁵Na tahuna i pori a nalae,mua mu tamaea,'A haro poki bari bele,'pali bele manga hiningi my taki.⁵⁶Matou a bakovi ni tatami, mu luhoi kado a maka ara maki ge bele na hunu a malala,pali navai koma mu kara ni luhoi kadoa ara maki i bele vona ra parava ea?'⁵⁷I navai mua koma mu luhoi kado kamumua ara maki a naro malimali?⁵⁸Pali ioe turana bakovi murugu vaplakado na ngava muru laho palupu, ioe o toni ni kado malaviriria potu vomu.Ia mege bole ioe lakea na bakovi ni palakado a ngava,pali ia bari habi ioe na limana matakari na bavi pali ia bari ru dili ioe na bavi.⁵⁹Iau a taki matou,koma mugu pori na bavi vano na tahuna mua mu koli lobo a moni."

Chapter 13

¹Vona ra parava ia ,ranga bakovi ri vaka longoa e Isu maea re Paillet i taki a maka nugu maheto vona ri bole a maka bakovi o Galili ri bimate ria pali ri guru langa na maka maki ni habi ne Deo a darane ria.²Isu i koli tou i tamaea,"Matou moto luhoi maea ra huriki a Galili nga ni bimate ria ri sin hateka ne huriki a Galili ranga Mavonga to bolea ra ni mava ea?³Uka,Iau a taki matou.Mua koma mu nana no dodo ne Deo na maka naro hale ne mua,mua lobo bari mu mate manga ria.⁴O ra bakovi to ala ravulu a polona I polo tolu i bimate tou a ruma o Siloan,mu luhoi navai ria ri sin hateka ne huriki ranga bakovi o Jerusalem?⁵Uka,Iau a taki matou. Mua koma mu nane Deo na ni dodo ne hurika naro hale mua,mua lobo bari mu mate ."⁶Isu i takia tara ni ta vakakika, "Tara bakovi i varoa kai a fik pololilo na hania na wain ia i valai ni gosia kai i vua o uka pali masia maia koma i vua kai.⁷A tahona hania i takia voravora na hania maea,'Masia,i polo ngane a pida i tolu pali koma masia ra kai ea ge vua.Tolo purua.Navai ge pesi ge vakalobo tavula namona malala?⁸"Pali a voravora i kolia i tamaea,'O rua vona ra pida ea ga ru vona ranga maki ge ratea ge vua.⁹Pali ia ge vua na pida girira,i kamumu;ge uka,pali nigi tolu puru!"¹⁰Pali na parava na Sabat e Isu i vara pololilo vona tara roho ni vasileki. ¹¹Malaviriri kunana,i tara ngatavine i tabuli vona spirit hale i ratea i tahoka gilanga na bito modo na pida i ravulu taku a polona i polo tolu. Pali koma i kara ni pesi tavaga.¹²Na tahuna i masia e Isu,i galea i takia maea,"Ngatavine, i lobo a gilanga vomu."¹³Isu i toto langa vona limana,pali malaviriri kunana i tavaga rike pali ia i kavurikea e Deo.¹⁴Pali e huriki a mugamuga na roho ni vasileki ri masia ra hininga ri pula na ra e Isu i rata ra hininga na parava na Sabat.E huriki a mugamuga ri taki e huriki maea,"I tahoka parava i polo tara ni rata leho vona.Mu valai bari ni vakalobo a gilanga mua,mu nahani valai na parava na Sabat."¹⁵E Viri Dagi i kolia ria i tamaea,"Mua bakovi ni tatami!I navai Mua koma mu luhoi ni paga mota vona hurika donki o a kau mua mu bole ria rigi vano ri ninu na Sabat?¹⁶Ra ngatavine ea ia tune Abraham,erei i rua e Satan na bavi na pida i ravulu taku a polona i rua,ra ni made vona na bavi koma i kara nigi bole tala nara vuna ia parava na Sabat ?"¹⁷Na tahuna i taki ra hininga,e huriki ri ta hale vona ria ri maruhu,pali e huriki lobo ri vivi hateka vona ara maki kamumu ia i rata.¹⁸Muri e Iau i ta i tamaea,"I navai a harikianga ne Deo,pali ara maki ge kara vona?¹⁹I manga vutuna kai a masted i bole a bakovi i voro na hania,pali koru rike i manga kai dagi,pali a maka kadirovo na hunu ri haia nune ria na rahana kai."²⁰Ia I ta tabu I tamaea,"Pali ara maki Iau ga takia ge karea harikianga ne Deo?²¹Ia I manga ist I bole ngatavine I vuli turana plaua."²²Pali muri e Isu i laho ne huriki a tanga dagi turana maka tanga kiroko,i tovo e huriki pali ia i loko Jerusalem. ²³Tara viri i takia i tamaea,"Viri Dagi,i ala popote kunana e huriki ge bole mule ria e Deo?"Pali ia i koli i tamaea,²⁴"Mua mu toni lae ni dili vona nihebi i bala holo,nara,Iau a taki matou,i ala kupo bari ngaru ni dili,ria koma ri kara ni dili. ²⁵Na tahuna a tahona ruma i hebia ni hebi,mua bari mu pasi polo vavo na ni hebi bari mu tamaea,Viri Dagi,Viri Dagi,mateu metege dili,"Pali ia bari koli i taki matou maea,'Iau koma palala matou o moto valai."²⁶"Muri mua bari mu tamaea,'Mia i kani mi ninu na matamu pali ioe i vara mia ne hurika dala na tanga.""Pali ia bari koli i tamaea,'Iau a taki matou,Iau koma palala ne matou moto valai vai.Pagi tala nau,mua bakovi hale!"²⁸Bari mu tangi i vaheri a ngingi na tahuna mu masia e Abraham,e Aisak,e Jekop,pali turana e huriki a propet na harikianga ne Deo, mua bari ni voroki tala.²⁹Huriki bari valai na tabekena malala lobo bari valai ri dili ri kani na harikianga ne Deo. ³⁰Pali mu longo,huriki ri valai muri bari muga,pali e huriki ri valai muga ria bari muri."³¹Pali e Isu i ta lobo,ranga Parisi ri valai ri takia ri tamaea,"O hataroa hininga nara e Herot i ngaru ni bimateo."³²Isu i koli i tamaea,"Mu vano mu takia ra kaugara hale,'Mu longo,Iau a lili tala spirit hale pali a vaka lobo a maka gilanga na parava mona pali kuduvi, pali muri na parava i tolu Iau bara vaka lobo leho nau,³³Na maki ranga,i kamumu ne nau ni vaka lobo leho nau na parava mona pali na parava kuduvi,a parava muri ia koma nigi bimate tara propet na tanga tebi uka ia ge mate o Jerusalem.³⁴Jerusalem, Jerusalem, erei i padi na kedo pali ri bimate e huriki a propet ni rudu valai ne vomu.Iau a ngaru hateka ni kalipopo mua lobo manga kureko i kavutagu e tuna na karapana,pali mua koma mu ngaru ra hininga. ³⁵Masia,a ruma mua i uka maki.Iau a taki matou,mua koma mugu mata iau na tahuna mu tamaea,'Deo ge rata kamumua bakovi erei i valai na rane Viri Dagi."

Chapter 14

¹I bele na Sabat,ia i dili na ruma na mugamuga na Parisi ge kana bret,pali ria ri mata kamumu vona.²Malaviriri kunana, muga kunana na matana tara bakovi i tahoka gilanga i vaki lobo a maka kulina.³Pali e Isu i nanea tara bakovi ni palala na lo turane huriki a Parisi,"I kamumu ni vakalobo a gilanga na Sabat o uka?"⁴Ria ri mangulu,pali nugua e Isu vakaloboa gilanga vona pali rudua i vano.⁵Isu i taki ria maea,"Erei ne mua i tahoka tuna bakovi o a bulmakau i boru puru na lovo na parava na Sabat pali koma go kori malaviriria?"⁶Ria koma ri kara ni kolia ni nana vona.⁷Isu i matai e huriki ri valai ni kani ri ngaru ni made na murine huriki a mugamuga, ia i takia tara ni ta vakakika, i taki ria i tamaea,⁸"Na tahuna ioe ni nana go lakea vona tara vaponga na ni parangi,ioe nahani made na murine huriki a mugamuga,na ra mege tahoka tara mugamuga ge valai.⁹Pali ra bakovi i nana mua mu valai i bele,ia bari tamaea ne mua,'Mu habi a maka murine mua ne huriki ranga, 'pali mua bari mu maruhu mu vano mu made muri liu.¹⁰Na tahuna ni nana mua ni lakea vona rata vaponga,mua mu made muri liu,tahuna i dili a tahona ruma,ia bari taki mua maea,'Turagu,mu luku muga.'pali e huriki ria na vaponga bari kavurikea mua.¹¹Erei i kavurikea rana,Deo bari rupurua rana,erei i rupurua rana ,Deo bari kavurikea rana."¹²A tahona ruma tara i takia e Isu maea,"Na tahuna ioe i haba maki ni kani o rata tara vaponga, nahani nana e huriki a turamu o e tarimu o a maka kabu vomu o e huriki a ri made tabukoi ne vomu ri tahoka hateka mahala, mege muri ria ranga rigi galoe,ni koli a maki ni kani ne ria."¹³Pali na tahuna ioe o ratea tara vaponga, o gale a maka bakovi ri uka maki,huriki i hale a vahane ria a limane ria,huriki ri ngava rubu pali koma ri mata,¹⁴Deo bari rata kamumu ne vomu,nara ria koma ri karea ni koli a maka maki o rata virihi ne ria.Deo bari koli a maka maki vomu na parava ne huriki a bakovi ni rata naro malimali ri hadongo mule na matat."¹⁵Pali tara viri made turane Isu na dede ni kani i longo ra hininga,ia i takia e Isu maea,"Huriki bari kana bret pololilo na harikianga ne Deo ia rigi vivi!"¹⁶Isu i kolia i tamaea,"Tara bakovi i gale e huriki i ala kupo rigi valai na malunga rigi kani."¹⁷A maka maki ni kani na malunga ni tara puru pali,pali taki a maka voravora vona rigi taki e huriki ia i gale ria maea,'Mu valai,na ara virika maki ni rata puru pali."¹⁸Pali a voravora i gale pali ria lobo ri haba maka ni ta kari kupo.I valai muga tara i takia i tamaea,Iau a Konea tara malala,pali bara vano a gosia.Iau koma ga vano."¹⁹Muri i valai tabu tara i tamaea,'Iau a kona bulmakau karaba i lima ga toni tou na leho.Iau koma ga valai."²⁰I tara i valai i tamaea,'Iau a parangi karaba,pali Iau koma ga valai."²¹Pali a voravora i hamule na ruma pali takia a matakari vona.Pali a matakari na ruma i bole hate pali takia voravora vona,'Malaviriri kunana o lakea ne hurika dala na tanga dagi mu bole valai e huriki a matasia,a maka bakovi koma ri laho,huriki a kepa,pali e huriki a ngava rubu."²²A voravora i tamaea,'Viri Dag,ara maki o takia a ratea pali,a maka rum koma i vonu ma."²³A matakari i takia voravora vona maea,'Lakea na maka dala dagi pali a maka dala polo vavo na tanga dagi mu gale huriki rigi valai,rigi dili na ruma ge vonu a ruma."²⁴Pali Iau a taki matou,uka tara ne tou a viri a gale ge tonia tara maki ni kani na malunga."²⁵A kabuna bakovi a ngatavine ri muri ne Isu,pali i taki ria i tamaea,²⁶"I tara bakovi i valai nau pali ia koma i lemua e tamana,o e kinana,o e girihina, o e tuna,o e tarina,o e korobana o kimi ngaru mulea,ia koma i kara ge ia murimuri nau."²⁸Pali tara ne mua, i ngaru ni rata ruma na bakovi ge matakara maki vona muga ia ge luhoi kamumu maea ge riva moni ge voroki ne vona ge vakaloboa ruma?"²⁹Mege uka,ia ge vaka tubu kunanea pali koma i vakaloboa,erei huriki ri matai ria bari padikedea tahona,³⁰ri tamaea,'Ra bakovi e i vakatubu ni horia pali koma i kara ni vakaloboa."³¹Pali tara king i ngaru ni vano ni vaubi turana king tara,ia i luhoi kamumu taro.Ia i tahoka 10 tausen bakovi bari vaubi pali re huriki a bakovi ri kara ni vaubi turana king tara erei i tahoka 20 tausen bakovi o uka?"³²Ge uka,pali na tahuna ria ri tabana ni laho basi ia ge rudu ranga bakovi rigi muga malaviriri rigi vata ge vakabela ni tamudi puru pali ge uka ni vaubi."³³Manga kunana,i tara ne mua koma i pe mule a maka maki vona ia kimi karea ge ia murimuri nau."³⁴A sol i kamumu,pali lobo a namina, ge navai ge bole mule tabua namina?"³⁵Ra sol Mavonga ia kimi kamumu tabu na malala o nigi ru turana tahena bulmakau. nigi voroki.Erei tahoka tulina ni longo,rua ia ge longoa."

Chapter 15

¹Huriki a bakovi ni bola takis turane huriki a bakovi ni rata naro hale ri valai ni longoa e Isu.²huriki a Parisi a man ni palala na lo ri bole hate ne ria,ri tamaea,"Ra bakovi ea i bole huriki a bakovi ni rata naro hale,pali kani turane ria."³Isu i taki ria vona tara ni ta vakakika,i tamaea,⁴"Erei ne matou,ia ge tahoka sipsip i100 pali velu i taku,re ia ge hataro na robo tavula ra viri 99,pali ge vano ia ge matakanea ra viri velu ge bole mulea?"⁵Na tahuna ia i matavisia,ia i kalohoa na lohona pali vivi.⁶Ia I bele na ruma,I gale palupu lobo e huriki a turana pali e huriki ri tanga tabukoi vona,i taki ria maea,'Mu valai mu vivi turagu,na ra Iau a matavisia sipsip nau i velu.⁷Iau a taki matou,ani vivi dagi bari bele na hunu na tahuna i tara bakovi i pulo a vilona ra ni vivi ea koma i karea ni vivi na 99 bakovi ni rata naro malimali.⁸Tara ngatavine i tahoka silva coin i ravulu,pali velu i taku,re ia koma ge namia lam, ge kovoa ruma, ge matakane vano ge matavisia?⁹Na parava ia i matavisia,ia i gale a maka turana e huriki ri tanga tabukoi vona,i taki ria maea,'Mu valai mu vivi turagu,na ra a matavisia silva coin nau a vaka velua."¹⁰Manga kunana,Iau a taki matou,hurika ensel e Deo na hunu ri vivi hateka vona tara bakovi i pula vilona."¹¹Muri e Isu i taki ria i tamaea,"A bakovi tara i tahoka koma I rua,¹²pali a viri kiroko i takia e tamana maea,"Tata,o vaveru Maria ara maki oe o tahoka pali o habi ara maki ne nau,'pali Mavonga i vaveru ne rua maka maki.¹³Koma i tabaka,i bole lobo a maka maki vona i vano i lakea na tanga dagi i basi,pali voroki lobo a maka mahala vona ne hurika naro hale.¹⁴Pali na tahuna i lobo a mahala vona,a pago i bele vona ra tanga dagi ea,pali ia i uka tara maki.¹⁵Ia i vano i nana leho vona tara bakovi vona ra tanga ea,pali rua ge matakara boro.¹⁶Ia i matakara boro pali vitolo i kani a maka kalvana maki ni kani na boro na ra i uka viri ge haba maki ni kani vona.¹⁷Pali ra koma ea i valai vona ni luhoi kamumu,pali ta rike i tamaea,'Huriki a voravora na ruma e tata ri tahoka maki ni kani i kupo,pali iau a made koia a mate ni vitolo!¹⁸Iau bara hataroa hininga bara hamule lakea ne tata,pali bara takia maea,"Tata,Iau a rata naro hale ne Deo pali ne vomu.¹⁹Iau koma bakovi kamumu go gale iau e tumu;tara iau ga manga kunana tara voravora vomu. "²⁰Pali pesi rike i hamule maia e tamana.Tahuna ia i tabana ni laho basi,e tamana i mataia pali makudu a tamudina vona e tuna, pali nunu vano i lakavu dilia na ngalana pali ngurua.²¹Pali e tuna i takia i tamaea, "Tata,Iau a rata naro hale no Deo pali ne vomu.Iau koma kamumu go gale iau e tumu."²²"E tamana i taki maka voravora vona maea,'Mu bole malaviri vilia varikia nau i peda hateka, mu vakarodoo vona, mu rua na limana ring,pali mu vakarodoo na pakana sadel.²³Muri mu bole valai a maka tuna bulmakau i koru mu bimate.Teu tege vivi tege kani palupu!²⁴Na ra e tugu i mate pali,pali ngane i mahuri mule.Ia i velu,pali ngane ia ni matavisi.'Pali ria ri raulo ri vivi.²⁵" E tukana i na hania,na tahuna i valai tabukoi na ruma,i longoa nangina musik turane huriki ri raulo.²⁶Ia i galea tara voravora i nanea ara ni rata.²⁷Pali a voravora i takia maea,'E tarimu i hamule valai na ruma pali e tamamu i bimate a maka tuna bulmakau na ra e tarimu i hamule kamumu."²⁸"Pali e tukana i bole hate pali koma i dili na ruma,pali e tamana i pori i nanea ge dili.²⁹Pali e tuna i kolia i takia e tamana maea,'O masia,na pida i kupo pali iau a leho manga iau a voravora vomu,pali iau koma longo taroa tara ngava vomu,pali uka tara parava go habia nau tara tuna meme ga gale a maka turagu migi vivi,³⁰pali ne tumu ea i vakalobo a maka mahala vomu na naro ni ngoi,pali ngane i hamule valai ioe o bimata tuna bulmakau i koru vona.³¹"Pali e tamana i kolia i tamaea,"Tugu,parava vakaroro ioe o made turagu,pali a hurika maki nau lobo ne vomu.³²I kamumu ne teu tege kani palupu tege vivi,na ra e tarimu i mate pali,pali ngane i bole mule ni mahuri vona;Ia i velu pali,pali ngane te bole mulea."

Chapter 16

¹Isu i taki a maka murimuri vona maea, "Tara bakovi i tahoka hateka mahala ia i tahoka matakari vona i made, i valai ranga e huriki ri takia maea ra matakari vomu i vaka lobo tavula a maka maki vomu. Pali i galea matakari vona i takia maea, 'Iau a longo ranga nuverei ni rata virihi ioe vona? O habi tala lobo ara maki o rata vona ara mahala iau a habi vomu go matakari, na ra ioe koma go made manga tabu ioe a matakari. ³" A matakari i kolia i tamaea, 'Ara ga ratea, na tahuna i vaka lobo viri dagi vona na leho? Iau a uka ni tora ni kelia Malala, pali iau a maruhu ni nana maki. ⁴Iau a palala ara maki iau ga ratea, na tahuna iau ni vaka lobo na leho ni matakari, pali ge bole dili iau e huriki na ruma ne ria. ⁵Muri a matakari i gale e huriki ri bola makoli ne viri dagi, pali nanea viri valai muga, 'I riva makoli vomu ne viri dagi? ⁶"Ia i koli tamaea, 'A 100 lita oel na oliv. ⁷"Ia i takia maea, 'O bolea ra rau kea ni hera makoli vomu vona, o made puru malaviriri, o herea i ravulu lima. ⁸"Muri a matakari takia viri tara, 'I riva ne vomu a makoli? ⁹"Ia i koli i tamaea, 'A bek na vit i 100. ¹⁰pali takia matakari maea, 'Bolea rau kea ni hera makoli vomu, o herea ravulu polotolu. ¹¹"Na parava a viri dagi i longo a maki maki i rata a matakari vona, ia i kavurikea rana rana ra matakari hale na ra, ia i bole taba ni luhoi kamumu ge karea na tahuna ia i lobo na leho. E huriki ri luhoi ni ramaea narona malala ea ria ri palala ni matakana dala ni rata leho ne ria. Ria ri moro hateka ne huriki ri luhoi ni ramaea naro malimali ¹²Iau a taki matou, virika moni mu bole na naro koma i malimali, mu habi ni kori e huriki ranga. Na parava mu rata maea, huriki bari ngaru mua pali tahuna i lobo a moni. Ria bari bole mua lakea na ruma ne ria pali bari mu made palupu ngane muri ma. ¹³Erei i kara ni matakari a maki kiroko ia bari kara ri matakari a maki kupo. Pali a bakovi koma i kara ni matakari a maki kiroko ia koma i kara ni matakari a maki kupo. ¹⁴Pali mua koma mu matakari kamumu a maka moni ni bole na naro hale, erei ge haba moni mua? ¹⁵ioe koma o matakari kamumua moni ne huriki ranga, erei ge haba vomu a moni vomu? ¹⁶Uka tara voravora ge kori a viri dagi ge rua, nara ia bari ngarua tara pali bari koi vona viri tara, o bari longo maia tara pali bari longo taroa viri tara. Mua koma mu kara ni ngarua e Deo pali mu ngaru a moni. ¹⁷"Ngane e huriki a Parisi, huriki ri ngaru hateka moni, ri longo ra hininga, ria ri nongo vakia. ¹⁸Isu i taki ria maea, "Mua mu ngaru ni toni ni rata naro malimali na matane huriki a bakovi a ngatavine, pali e Deo i palala vona hatemu. Virika maki mu luhoi maea i kamumu na matane Deo ra virika maki nga i tavula vula. ¹⁹"hurika lo ani tane huriki a propet i tabuli tora vano na tahuna i bele e Jon. Vona ra parava ia i valai, a ngava na harikianga ne Deo ni taki tala, pali e huriki lobo ri toni ni dili vona. ²⁰A hunu a malala bari velu pali bari uka rata bokona ngavane Deo ge velu. ²¹Erei i hataroa e girihina pali parangi na viri tara ia i rata naro ni molenga, pali erei i parangi vona ra viri hataroa e girihina ia i rata naro ni molenga. ²²"Isu i ta i tamaea, "Hosi i tahoka tara bakovi i tahoka mahala i kupo, ia i rodo a maka varikia kamumu i peda. Pali na parava vakaroro ia i kani kamumu. ²³I tara matasia a rane Lasarus, parava vakaroro ia i made i mahita na ni dili na ruma vona ra bakovi i tahoka mahala i kupo, a kakaina lobo i ratapilea tutala, ²⁴ia i made vonga ni dava momona maki ni kani borupuru na dede na maki ni kani na bakovi i tahoka mahala i kupo hateka. Pali a maka ligo ri valai ri dame a maka tutala na kakaina. ²⁵I valai na parava i mate ra matasia ea i valai a maka engel ri bolea i lakea i made turana Abraham. Pali a bakovi i tahoka mahala i kupo hateka ia tara i mate ni tanu, ²⁶pali a spirit vona i puru na tanga ne huriki ri mate pali bolea ni madihi i dagi hateka, tege mata rike ia i masia Abraham i made basi hateka pali e Lasarus i made tabukoi vona. ²⁷Pali tangi tala i tamaea, "Tata o Abraham, o dodo iau pali o rudua e Lasarus, ge bolea kukuna limana ge padidoko dilia na naru ge rua na tablegu, na ra i gutu hateka hininga a made vona. ²⁸"Pali e Abraham i kolia i tamaea, 'Koma, o luhoi taboea na parava ioe o tahoka maki kamumu, pali e Lasarus i made matasia. Pali ngane ia i made kamumu hateka koia, pali ioe o made na hiningi boro bola ni madihi. ²⁹Muri vona ra hininga. E Deo i rua golu dagi na kurukurune matou turane mateu, pali erei e huriki ri ngaru ni pagi polo koia ni lakena bari keme ge karea, pali uka ne matou ge pagi polo valai koia ne mateu. ³⁰"Pali a bakovi i tahoka hateka mahala i kupo i takia i tamaea, 'Iau a nana ioe turana ni dodo, Tata o Abraham, o rudua e Lasarus ge lakea na ruma e tata ³¹Iau a tahoka e tarigu to ala lima ge taki tou vona hininga iau a made vona, i madihi hateka, ³²"Pali e Abraham i kolia i tamaea, 'Ria ri tahoka e Moses pali a maka propet; rigi longo maia ria. ³³"Ia i kolia e Abraham i tamaea, 'I uka, Tata o Abraham, ge tara ge hamule mai ria na tahuna ia i mate pali, ria bari pulo a vilone ria. ³⁴"Pali e Abraham i kolia i tamaea, 'Pali ria koma ri longo toto a maka nitane Moses turana propet, ge navai rigi longo totoa nitana viri i mate pali."

Chapter 17

¹Isu i taki a maka murimuri vona maea,"virika maki bari vaka boru a bakovi a ngatavine na sin i bele,pali a dodo hateka ra bakovi i vaka bele ra virika maki nga!²I kamumu nigi topi na lohona virika kedo nigi tari bubu na dari mege uka ge rata tabu e huriki ri popote rigi boru na sin.³Mata kari mule matou.Pali tarimu ge rata sin,ioe o tahatea,pali is ge nana ni dodo ne Deo na maka sin vona,o pagea sin vona.⁴pali ia ge rata naro hale vomu bloko polo rua na parava i taku,pali hamule mai ioe bloko polo rua ni ,nana i tamaea, 'Iau a nanaoe go pagea sin nau,'pali ioe o pagea sin vona!"⁵Huriki a aposel ri takia e Isu,"O rata ni luhoi tora mateu ge koru rike."⁶Pali e Isu I kolia I tamae,"Pali mua mugu luhoi tora maka vutuna kai a masted mua mu karea ni takia kai,o Malipu rike o lakea na dari,'pali bari ramai a hiningi mu taki.⁷Erei ne matou,i tahoka voravora i leho na hania pali matakari a sipsip,ge takia na tahuna ia i hamule na hania o ni matakari na sipsip maea,'Valai malaviriri o made puru o kani?⁸Ia koma ni gi taki Mavonga i uka,'Bani taki maea rata puru a maki ni kani nau ga kani,o kolotata kamumua varikia vomu o rata taro a maki nau na tahuna Iau a lobo ni kani ni ninu.Muri ngane ioe bari o kani?"⁹Ia koma i ta kamumu vona voravora na ra i rata maka maki ia i taki vona ge rata?"¹⁰Manga kunana mua,na tahuna mu rata lobo a maka maki taki mua e Deo ni rata,Mua mu tamaea,'Mateu a voravora tavula ne Deo.Pali mi ramaia kunanea ara i takia nigi rata."¹¹Isu i laho lakea o Jerusalem,ia na palana tanga i rua e Samaria e Galili.¹²Na tahuna e Isu i laho dili vona tara tanga,a ngatavine to ala ravulu to valai vona to tahoka gilanga a tutala.tou to pesi basi ne Isu ¹³pali to gale dagi,to Tamara,"Isu,Viri Dagi,o dodo mateu."¹⁴Tahuna Isu i matai tou,ia i tamaea,"Moto vano moto vakasiri matou na maka mugamuga. "Na tahuna tou to vano i lobo tavula maka tutala na kakaine tou.¹⁵Pali tara ne tou i matai maea i lobo a tutala na kakaina, ia i hamule,turana ni kalolo i kavurikea e Deo.¹⁶Ia i boru puru na pakane Isu,pali ta kamumu ne vona.Ia ngatavine o Samaria.¹⁷Muri e Isu i tamaea,"Iau a luhoi maea i ala ravulu a viri to tahoka tutala?I loko vai i ala polo va?"¹⁸Ra viri ranga koma togo valai ni ta kamumu ne Deo,Pali valai ra ngatavine na tara tebi?"¹⁹Ia i takia i tamaea,"Pesi rike,o vano.Ani luhoia tora vomu i rata ioe o mahuri."²⁰Na parava e huriki a Parisi ri ta turane Isu ri nanea maea na ra parava ge bele a harikianga e Deo.Pali e Isu i koli ria i tamaea,"A harikianga ne Deo koma ge bele turana kilakila ge masia e huriki na matane ria.²¹Pali ria rigi tamaea masia harikianga ne Deo i koia o lake,a harikianga ne Deo i tabuli pololilo ne matou."²²Lakea i taki a maka murimuri vona.maea,"Na parava tara bari bele bari mu ngaru ni mataia a Tuna Bakovi, pali koma mugu mataia.²³Pali bari ni taki mua maea,Masia, ia lake!o masia,ia i tabuli koia!'Pali mu nahani ramai ria,²⁴mu masia maravila i para hidi viliha polomeli na hunu,bari manga kunana e Tuna Bakovi bari valai,pali e huriki lobo bari masia.²⁵Muga ia bari bole tara ni madihi,e huriki bari koi vona.²⁶Manga kunana na parava ne Noa,ia tara bari bele manga na parava ne Tuna Bakovi.²⁷Ria ri kani ri ninu,ri parangi ri habi ria ni parangi vano na parava e Noa i dili na ark pali vala a marungu lolo i vaka lobo ria.²⁸Manga kunana, i bele na parava ne Lot ria ri kani ri ninu,ri vakona maki,ri leho na hani pali ri haia ruma.²⁹Pali na parava e Lot i hataroa e Sodom,i puru a kanono a kedo salfa na hunu i rata pile ria³⁰Na naro i palupu bari bele na parava ne Tune Bakovi bari bele kava.³¹Vona ra parava ia mu nahani rua ra bakovi i made polo meli na mapana ruma ge puru ge bole a maka maki vona na ruma,pali nahani rua erei i lakea na hania ge hamule na ruma.³²Luhoia girihina Lot.³³Erei ngaru ni mata kana maki kupo i ngaru ge tahoka ia bari velu, pali erei i habia ni mahuri vona ne nau ia bari bele mulea ni mahuri vona.Iau a taki matou,na rodo bari ala rua bakovi ru mahita na kiri i taku.pali tara bari ni bole, pali tara bari mahita.³⁵Bari ala rua ngatavine ru leho tara bari ni bole pali tara bari leho."³⁶³⁷Ri nanea maea,"Viri Dagi,ra huriki a maki nga ge bele vai?" I koli ria i tamaea,"Na hini vai i tabuli vona kakaina bakovi i mate pali,vona ra hininga huriki a matasia ri luhoi ni vapopo vona."

Chapter 18

¹Muri i taki tara ni ta vakakika ne tou ge navai tou togo vasileki pali nahani togo koi,²I tamaea,"Na tanga dagi tara i tahoka tara bakovi ni luhoi kado ia koma i mangenge ne Deo pali koma i toga viri³Pali i tara ngatavine i mate girihina vona ra tanga dagi ea,ia na parava lobo ia i valai ni masia ra bakovi ni luhoi kado pali takia ,maea,'kori iau a pile nau i ngaru ni tara pile iau."⁴I tabaka pali ia koma i ngaru ni koria,pali muri ia i luhoi maea, 'Iau koma mangenge ne Deo o luhoi hateka bakovi,⁵pali ra ngatavine ea i mate girihina i habia nau tara ni madihi,pali bara koria na kot vona,pali ge na nahani hamule valai ni haba ni madihi ne nau."⁶Muri e Isu i tamaea,"Mu longo kamumu ara maki ra bakovi ni luhoi kado kimi kamumu. ⁷I navai e Deo koma i kara ni rata malimalia kot ne huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi torea,o uka?"⁸Iau a taki matou,Deo i malaviriri ni kora viri.Pali na tahuna ne Tuna Bakovi i valai,ia bari matai e huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi torea ne vona o uka?"⁹E Isu i takia tara ni ta vakakika ne huriki ri loho mule ne ria pali ri loho puru ne huriki ranga, ¹⁰" Bakovi i ala rua ru lakea na roho ni vasileki rugu vasileki a Parisi tara a bakovi ni bola takis tara."¹¹A Parisi i pesi rike i vasileki mule ne vona maea,'Deo,Iau koma manga e huriki ranga, a panaho,huriki ni rata naro hale,e huriki ni rata naro na molenga o ga manga ra bakovi ni bola takis ea."¹²Iau a pe a maki ni kani bloko rua na parava lobo.Iau a haba tent ne vona maka maki Iau a tahoka. ¹³Pali a bakovi ni bola takis ia i pesi basi,koma i mata rike na hunu,i ubia gorona, i tamaea,'Deo,o dodo iau,iau a bakovi ni rata naro hale."¹⁴Isu i taki ria maea,Deo i ratea ra bakovi ni bola takis i bele malimali,pali hamule na ruma vona,pali a bakovi tara i uka.Na ra,huriki a bakovi ri ngaru ni ru rike ria,Deo bari rupuru ria,pali erei i rupurua Deo bari ru rikea."¹⁵Huriki a bakovi a ngatavine ri bole valai make tune ria ge gamaia e Isu,na tahuna i matai a maka murimuri vona,you to tahate ria."¹⁶Pali e Isu i gale tou to valai vona,i tamaea,"Mu taki a maka koma kiroko rigi valai nau,nahani matakari ria.Na ra a harikianga ne Deo i ne vona ra huriki hulu maea."¹⁷Muholi hateka Iau a taki matou,erei i bolea harikianga ne Deo manga re huriki a koma kiroko nga,ia koma ge dili na harikianga ne Deo."¹⁸Tara mugamuga i nanea e Isu,maea,"Vinara kamumu,ara maki ga rata ga bole ni mahuri vakaroro?"¹⁹Isu i takia maea,"I navai o galau maea Vinara kamumu?uka tara viri ge kamumu,e Deo kunana."²⁰Mua mu palala na lo ia i tamaea nahani rata naro ni molenga,nahani bimate a viri,nahani panaho,nahani tatami,o ngaru e tamamu turane kinamu."²¹A mugamuga I tamaea,"Na tahuna Iau a kiroko Iau a ramai kamumu ra hurika lo nga."²²Na tahuna e Isu i longa ra hininga, i takia i tamaea,"Tara maki mu tabana vona.Mu habi vakuloi na mahala maki mua mu bole mu vaveru turane hurika matasia,pali ioe bari o tahoka mahala na hunu pali mu valai,muri may."²³Na tahuna ri longo maea huriki a mugamuga,ia koma i vivi nara i tahoka mahala i kupo."²⁴Muri e Isu,i mataia ra mugamuga ea i dodoa pali tamaea,"I madihi hateka ne huriki ri tahoka mahala i kupo ni dili na harikianga ne Deo!"²⁵Pali i maluvi na kamel ni dili na dupina nil ni rahi,pali na bakovi tahoka hateka mahala ia koma i karea ni dili na harikianga ne Deo."²⁶Huriki ri longa ra ngava ea,ri nanea e Isu maea,"Pali ge Mavonga erei ge karea ni bolea ra ni mahuri vakaroro?"²⁷Pali e Isu i koli ria i tamaea,"Hurika maki koma i karea bakovi ni rata e Deo i kara ni rata."²⁸Pali e Pita i tamaea,"Mavonga, mia mi hataro a maki mia pali mi muri vomu."²⁹Muri e Isu i koli ria maea,"Muholi hateka Iau a taki mua maea i uka tara viri ge pea ruma vona,e girihina, a make tarina,o e tamana e kinana,o e tuna,na vuhuna i ngaru hatekea harikianga ne De,³⁰na ra koma giri bole a maka maki vona ra malala, o muri ma na ni made mahuri malaku,"³¹Isu i bole a maka murimuri vona to ala ravulu polona i ru i taki tou maea,"Moto longo,teu bari te loko Jerusalem,pali a maka maki ne here a maka propet ne Tuna Bakovi ia bari bele lobo."³²Nara ia bari ni habi na limane huriki a bakovi na tara tara,pali bari ni padikedede,ri rata pilea,pali ri kalupea tahoa."³³Muri ne vona ni ubi,ria ri bimatea, pali muri na parava i tolu bari hadongo mule."³⁴Ria koma ri palal vona vuhuna ngava ea ra ngava ea i kapiloho ne ria,pali koma ri palala vona ara maki si takia."³⁵I valai na parava,e Isu bari loko Jeriko,i tara kepa i made na rerena dala,³⁶pali longo e huriki ri ala kupo ri polo vona,ia i nana ara maki i bele."³⁷Pali ri kolia ri takia maea e Isu o Nasaret i polo."³⁸Na tahuna i longo maea ia i tangi tala i gale,i tamaea, "Isu,Tune Davit,o dodo iau."³⁹Pali lakea e huriki ri laho polo ri tahatea ge mangulu.pali ia i gale dagi,"Tune Davit,o dodo iau."⁴⁰Pali e Isu i pesi i taki ria rigi bole lakea vona ra bakovi ea. Na tahuna ni bole valai tabukoi ne Isu,Isu i nanea maea,⁴¹"Ara o ngarua nau ga ratea vomu?"ia i koli i tamaea,Viri Dag, Iau a ngaru ni mata para tabu."⁴²Isu i takia i tamae,"O mata para.A ni luhoi tora vona i rata ioe o mata tabu."⁴³Mavilangau i mata tabu pali muri vona,i kavurikea e Deo. huriki lobo,ri matai ra hininga, ri kavurikea e Deo.

Chapter 19

¹Isu i hataroa e Jeriko.²Malaviriri kunana,i tahoka tara bakovi a rana e Sakias.Ia mugamuga ne huriki a bakovi ni bola takis pali ia i tahoka mahala.³Ia i ngaru ni masia e Isu,pali ia koma i karea ni masia nara i kupo hateka e huriki, nara i kapo hateka. ⁴Ia i nunu muga pali rike na kai a sikamo ge masia,nara e Isu bari polo vona ra hininga.⁵Na tahuna i valai na vuhuna ra kai ea,i mata rike i takia,"Sakias,puru valai malaviriri,mona Iau bara made turamu na ruma vomu."⁶Lakea i puru Malaviriri bole lakea na ruma e Isu turana ni vivi.⁷Na tahuna ri matai e huriki ra hininga, ria ri ta kupo gala,ri tamaea,"Ia i lakea na ruma na bakovi ni rata naro hale."⁸Pali e Sakias i pesi rike i takia e Isu,"Masia,Viri Dagi,bara habi ne huriki ri uka maki a kalavana virika mahala nau,pali Iau a panaho ne huriki ranga Iau bara koli a ru langa bloko va ra maki ne ria Iau a bole."⁹Isu i takia im tamaea,"Mona e Deo i bole mule e huriki vona ra ruma ea,na ra ia tara ia e tune Abraham.¹⁰A Tuna Bakovi i valai ni matakana pali ni bole mule huriki ri velu."¹¹Ri longo ra hininga,pali e Isu i takia ria vona tara ni ta vakakika, nara ia i tabukoi o Jerusalem, pali ri luhoi maea a harikianga ne Deo bari bele ngane. ¹²pali tamaea mavonga,"I tara bakovi vona rana i lakea vona tara tanga dagi na hini tebi nigi gamai ge ia king pali muri ia bari hamule.¹³Ia i gale a voravora vona to ala ravulu pali vaveru ne tou to bole ravulu lima ne tou takutaku pali taki tou maea,'Moto rata leho vona mahala a habi vano na tahuna i ga hamule."¹⁴Pali e huriki a tara vona koma ri ngarua mavonga to rudu ranga bakovi to muri vona, to takia maea,'Mia koma mi ngarua ra bakovi ea ge ia king ne mia,¹⁵Pali lakea ni gamai pali ge ia king lakea i hamule,i taki a maka voravora vona erei i haba moni ne tou ge gale valai tou,ge longo tou vona ara tou ratea vona moni ia i habi ne tou."¹⁶Pali valai viri muga ,i tamaea,'Viri Dagi,a ravulu polona lima a leho a ratea 500 a rulangea bona,¹⁷"Pali a king i tamaea,kamumu hateka,voravora kamumu na ra ioe o matakari kamumu a maki kiroko, ioe boro matakari a maki tanga dagi ravulu."¹⁸"Muri i valai tabu tara.i Tamara,'A moni vomu i ravulu lima,Viri Dagi,a ru langa tabu 250."¹⁹Pali a king i tamae,'ioe bara o matakari a tanga dagi i lima."²⁰"Muri i valai tabu tara,i tamaea,Viri Dagi a moni vomu ea i ravulu a polona lima,a ru kamumu kapiloho na varikia, ²¹nara iau a mangenge ne vomu,nara ioe o bole rike ara maki ioe koma o rupuru,pali o lipu ara maki ioe koma o varo."²²"Pali e king i takia maea,'Na ngavamu kunana Iau bara luhoi kado iea,ioe a voravora hale.ioe o taki maea o palala nau,a bole rike ara ma ru pali a lipu ara ma varo."²³Pali navai koma o ngaru ni rua na benk,pali na tahuna a hamule bara bole turana ranga moni bari ni ru langa vona?"²⁴Pali a king i taki a huriki ri pesi tabukoi,'Bolea vona moni a habia vona moto habia na bakovi rata moni kupo."²⁵"RI koli ri tamaea,'Viri Dagi,pali ia i tahoka 500 tabu."²⁶"Iau a taki matou,e huriki ri tahoka maki kupo bari ni ru langa tabu,pali erei i uka,pali popote ia bari ni bole voroki vona."²⁷Pali e huriki ri koi nau,ge iau a king ne ria ,mu bole valai ria na matagu pali mu bimate ria."²⁸Na tahuna taki ra hininga,Isu i laho tabu i loko Jerusalem.²⁹Isu i valai tabukoi o Betfeij e Betani,vona kupona ni gale e Oliv,i rudu a voravora vona i ru,³⁰"I taki rua maea,"Muru lakea vona ra tanga kiroko ea,na tahuna muru bele, bari muru masia tara donki ni kolo, muru pagea muru bole vilia ne nau.³¹Pali ge tahoka viri ge nana marua, 'I navai muru pagea donki?'muru taika maea,'Viri Dagi tahoka leho vona."³²"Ru vano ru bele ru matai maea ara maki taki e Isu i bele manga hiningi is i taki."³³Na tahuna ru pagea,a tahona i nana rua,"Navai muru pagea donki?"³⁴Rua ru tamaea,"Viri Dagi i tahoka leho vona."³⁵"Ru bole a lakea ne Isu,pali ri bole a maka varikia ne ria ri ru langa na donki pali made vona e Isu."³⁶Na tahuna to vano,to voro na dala a maka varikia ne tou i laho langa vone Isu."³⁷Isu i valai tabukoi na ni dili na vuhuna kupona e Oliv i puru,huriki a bakovi a ngatavine ri muri ri vivi ri kalolo ri kavurikea e Deo vona viri maki dagi ia i rata ri matai,³⁸"Ri tamaea,"Vivi vona ra king ea i valai na rane Viri Dagi!Ni vivi na hunu a bagetuanga polomeli!"³⁹Ranga Parisi pololilo ne ria ri nanea e Isu,"Vinara,O tahate e huriki ri muri vomu."⁴⁰Pali e Isu i koli i tamaea,"A taki matou,"ria rigi mangulu,ra virika kedo nga bari gale tala."⁴¹Tahuna e Isu i valai tabukoi na tanga dagi,⁴²i tamaea, "tahuna ioe go palala vona ra parava ea,i ioe,ara maki i habani vivi vomu!Pali ngane i kapiloho na matamu"⁴³Tara parava bari bele,huriki ni pile bari kapi karoe ni tono tala,barini matakani ni vaubi turamu na maka tanga lobo."⁴⁴Bari ni bimate puru na malala,pali e huriki e tumu bari taringoe.Koma rigi rua tara kedo ge tabuli polo meli na viri tara ara ioe koma o mata kilalea e Deo i ngaru ni koroe,"⁴⁵Isu i dili na roho ni vasileki pali lili tala e huriki ri vahabi na maka maki, ⁴⁶Isu i taki ria maea,"Ni here a buk na lo,'A ruma nau ge ia ruma ni vasileki, 'Pali mua mu rataea i manga ruma ne huriki a panaho."⁴⁷Pali e Isu i vara parava vakaroro na roho e Deo.Pali e huriki a mugamuga ne huriki a mugamuga lobo ri ngaru ni bimatea e Isu,⁴⁸Pali ria koma ri matavisia tara dala na ra e huriki a bakovi a ngatavine ri made ri longo kamumua i tata.

Chapter 20

¹Na parava tara e Isu i vara pololilo na roho ni vasileki pali valai ne vona e hurika mugamuga ne hurika mugamuga,²ria ta,ri tamaea vona,"Taki matou ne erei a ni tora o rata ra hurika maki nga,o erei habia vomu ra ni tora ia."³Ia i koli i taki ria maea,"Iau ga nana mua vona rata ni nana,pali mu takau. ⁴Ra ni vahilolo i rata e Jon i valai na hunu o na bakovi?"⁵Ria ri vata mule ne ria,ri tamaea,"Pali mia migi tamaea,'Valai na hunu,'Ia bark tamaea,'Pali navai mua koma mu longo totoa?"⁶Pali bari te tamaea,'Na bakovi, 'huriki lobo bari padi teu na kedo,na ra huriki lobo ri palala maea e Jon ni vahilolo ia propet."⁷Pali ria ri kolia ri tamaea ria koma ri palala vona hini ia i valai vona.⁸Pali e Isu i taki ria i tamaea,"Mavonga Iau tara koma ga taki mua ne erei a ni tora Iau a rata ra hurika maki nga."⁹I taki e huriki a bakovi a ngatavine vona tara ni ta vakakika,"Tara bakovi i varoa hania na wain, pali vano ia i lakea na tanga tara, i habia na bakovi tara i matakaria.i vano ia."¹⁰I valai na parava tara ia i rudua tara voravora ge lakea na bakovi i matakaria hania na wain,he bole ranga kanena wain.Pali lakea ra bakovi i matakaria ri hania ea i ubia,pali rudu mulea uka maki ge bolea.¹¹Lakea i rudu tala tabua tara pali ia tara ni ubi,ni rata i maruhu,pali ni rudu mule.¹²Mavonga i rudu tala tabua tara bloko tolu ngane pali ia tara ni bimate ia,pali ni voroki tala.¹³Pali a tahona hania na wain I tamaea,'Ara ga ratea?Iau ga rudua e tugu a ngaru hatekea. Mege ia nigi togo,'

¹⁵Ni bole tala na hania na wain pali ni bimate. Ara maki ge ratea ne tou a tahona hania?"¹⁶Ia bari valai i rata pilea ra bakovi i matakara ri hania na wain ea pali bari bolea ra hania na wain bari habia na bakovi tara,"Na tahuna ri longa ra hininga, ria ri tamaea,"¹⁷Pali e Isu i mata lakea ne tou,i tamaea "Ara vuhuna maka ni here i tabuli na buk na lo:'Ra kedo i laka brongia maka bakovi ni haia ruma ge manga vuhuna ruma?"¹⁸E huriki ri boru puru vona ra kedo ea ia bari lobo liu,pali ge boru langa na vona ia bari bera ".¹⁹Pali e huriki a mugamuga ne huriki a mugamuga ri ngaru ni ubia,na ra ri luhoi maia e Isu i padi ria vona ra ngava ea.pali ria ri mangenge ne huriki a bakovi a ngatavine.²⁰Ri mata nono kamumua,pali ri takia tara viri ge vano ge rata manage ia i malimali na matana,pali ge mata kana pusi ne Isu,pali rigi bolea e Isu ge lakea na limane huriki a mugamuga na tanga dagi ne ria.²¹Ri nanea,maea," Vinara,mia mi palala maia ioe o taki a ngava pali o vara muholi,pali ioe koma mangenge vona tara viri i tahoka ni tora vona ra tanga ea,pali ioe u vara vona dala muholi ne Deo.²²I kamumu ne mia migi kona takis ne Sisa, o uka?"²³Pali e Isu i palala vona ni luhoi ne ria, pali taki ria maea,"²⁴" Mu vakasiri a moni mua.A hanune erei a rane erei I tabuli vona?"²⁵Ria ri tamaea,"E Sisa."²⁵Isu i taki ria maea," Pali mu habi ne Sisa ara maki ne Sisa pali ne Deo ara maki ne Deo."²⁶Pali ria koma ri matai maia ia kimi tatami na matane huriki a bakovi a ngatavine, pali ri turutu,koma ri ta. ²⁷Pali ranga Sadusi ri valai vona,a viri taki maea i uka ni mahuri mule,²⁸ria ri nanea,ri tamaea, "Vinara,Moses i here i taki mia maea a bakovi i mate e tarina,is i tahoka e girihina, pali ru uka koma,ra bakovi ea ge bolea e girihina e tarina,Pali ge poda ne tukana.²⁹I tahoka maki tari to ala polo rua to parangi,pali mate a viri dagi na tahuna i to uka koma,³⁰pali a paha muri tabua tara. ³¹Pali bolea viri muri vona,ia tara i mate vano tou lobo to mate.³³Na parava na ni mahuri mule,erei ngane ge ia e girihina ngatavine. "³⁴Isu i taki ria maea,"Vona ra malala ea e huriki ri luhoi ni parangi,huriki a bakovi ri luhoi ni habi e huriki e tune ria ngatavine ge parangi na bakovi.³⁵Pali ne huriki ri rata naro malimali ne Deo ri mahuri mule na ni mate ria i uka ni parangi. ³⁶Koma rigi mate tabu,ria ri made manga hurika engel,na ra e Deo i vaka hadongo ria na matmat, pali ria bari made manga e tune Deo.³⁷E Moses i vakasiri mia huriki ri mate ri mahuri mule na matmat.Vona ra nuverei na kanono i hube na kai,ia i galea Viri Dag ioe e Deo ne Abraham,pali ioe Deo ne Aisak e Jekop.³⁸Nara Deo koma ia Deo ne huriki ri mate,ia Deo ne huriki ri mahuri, na matane Deo ria ri made mahuri. "³⁹Ranga bakovi ni tatami,ri kolia maea,Vinara,i oe o koli kamumua."⁴⁰Pali ri uka tabu a ngava ni nana tabua vona.⁴¹Isu i ta ria maea,"I navai e huriki ri galea e Isu e tune Davit?"⁴²Pali a buk ne Song e Davit i tamaea,Viri Dag i tamaea Viri Dag i ne nau,'Made na limagu a kanegu,⁴³Vano na tahuna Iau bara rata e huriki a pile vomu ri valai na pakamu,⁴⁴E Davit i galea e Isu maea' Viri Dag i,'Pali ge navai ge ia e tuna Davit tabu?"⁴⁵Na matane huriki lobo Isu i taki maki murimuri vona maea,⁴⁶"Mu kapi ne huriki a bakovi ni tatami,erei ri ngaru ni rodoa varikia kamumu ri ngaru nigi ta kamumu ne ria na murina ni vahabi pali ri ngaru ni made na murine huriki a mugamuga na roho ni vasileki a vaponga dagi. ⁴⁷Ria ri luhoi ni panaho na ruma ne huriki a ngatavine i mate girihine ria,pali ri rata maka ni vasileki ne ria i ola.Re bakovi mavonga bari bolea ni madihi i dagi hateka

Chapter 21

¹Isu i masia tara bakovi i tahoka hateka mahala i valai ri rupurua a maka mahala ne ria na boks.²Pali mataia tara ngatavine i mate e girihina i rua toea i rua.³Pali ia i tamaea,"Muholi hateka Iau a taki matou, ra ngatavine ea i uka maki pali ru a mahala koma i kara ne mua.⁴Hurika maki lobo mu habi mu bole tala na maki mua mu tahoka.Pali ne vona ra ngatavine ea i uka liu a maki pali ia i kara ni habi na maki ia i uka..⁵Pali ranga i ta na tempel,ni vakabagetua na maki kedo turana maki peda ni habi ne Deo manga ni habi ne tou.Isu i tamaea,⁶"Ne vona ra hurika manga nga mu matai,na parava tara bari valai a kedo bari tabuli langa na viri tara bari ni bitarida puru."⁷Pali ri nanea, ri tamaea," Vinara,na ara parava ge bele ra hininga?ara kilakila ge bele ge vakasiri maia ra hurika maki nga?"⁸Isu i koli i tamaea,"mu kapi kamumu maga ni tami mua.Kupo bari valai na ragu,bari tamaea, Iau e Isu,'pali,'Parava i valai tabukoi.'Nahani muri ne ria.⁹Na tahuna mua mu longa maea a vaub dagi i bele huriki ri vabi mate,nahani mangenge,nara hurika maki nga bari bele taro,pali ani koma ni lobona malala."¹⁰Muri i takia ria,"Hurika tanga dagi bari vaubi turane hurika tanga dagi,pali hurika king turana hurika king ranga."¹¹Bari tahoka tara burke,ne huriki a tanga lobo bari tahoka ni vitolo i dagi hateka bari bele.Bari bele a hurika maki i kupo bari rat e huriki ri mangenge pali huriki a maki bari bele na hunu."¹²Pali muga ne hurika maki nga ge bele,bark ni nugu tata mua ni rata pile mua bari ni bole mua lakea na roho ni vasileki pali na bavi,bari bole mua lakea na king turana matakari na ra vona ragu kunana."¹³Nga i kamumu ne vomu go taki talea ngavane Deo ne ria."¹⁴Mavonga mu nahani luhoi lege ni dodo ara ngava mugu koli ria."¹⁵Nara Iau bara rua na ngutumua a ngava pali bara habi matou a ni luhoi kamumu pali e huriki a pile matou koma rigi taki matou."¹⁶Huriki e tamamu kinamu,tarimu,maka kabu vomu a turamu ria ranga bari ru mua na limane huriki a pilea,pali bari ni bimate ne matou ranga."¹⁷Bari ni koi matou na ragu kunana."¹⁸Pali bari uka tara ivu na gine matou ge velu."¹⁹Mu pesi tora pali bari mu bole ni mahuri malaku."²⁰Na tahuna o masia e Jerusalem i pesi karia nugu maheto, mua mu luhoi maia a maki hale bari bele i valai tabukoi."²¹Vona ra parava ia huriki ri made o Judea bari ha sike na lolo,pali e huriki ri made na tanga dagi bari hataro,pali e huriki ri made na tanga dagi koma rigi dili ne huriki a tanga ri tabukoi na tanga dagi."²³Ni dodo ne huriki a ngatavine ri singou pali a viri vaka ruru bona ra parava ea!bari tahoka tara ni mava bari vona ra malala Deo bari rata madihi ne huriki a bakovi a ngatavine."²⁴Ranga ne ria bari ni bimate pali ranga bari ni ru na bavi na tanga tebi.pali a hurika tanga dagi ranga bari pahea e Jerusalem i vano na parava takia e Deo."²⁵Bari bele na hunu a kilakila,na keva pali na hada, na malala.Hurika tanga dagi bari lobo hurika bakovi a ngatavine bari mangenge na nangina dari."²⁶Ria bari mangenge ri boru puru tavulavula ria ri mangenge vona hurika maki i bele na malala pali a hurika maki tora na hunu bari vakulu."²⁷Pali muri ria bari masia e Tuna Bakovi bari puru valai turana ni tora bagetuanga."²⁸Pali na tahuna ri bele ra hurika maki nga,pesi rike o mata rike,nara bakovi ni kori i valai tabukoi."²⁹Isu i taki tou vona tara ni ta vakakika, "Moto mata lakea moto masia kai a fik,pali e huriki a kai ranga."³⁰Na tahuna ria ri lubu,mua mu palala maea a haro bari bele."³¹Manga kunana,na tahuna o matai ra hininga i bele matou moto luhoi maea a harikianga ne Deo i valai tabukoi."³²Muholi Iau a taki matou,Huriki a tara mona koma rigi mate ria bari matai ra hurika maki nga bari bele."³³A Hunu a malala bari lobo,pali a ngane Deo koma ge lobo."³⁴"Pali mua mu kapi kamumu ne mua,ma mugu ngaru ni ninu a maka naru i tora mugu manga pali mugu dodo a maki mugu tahoka,parava bark bele na tahuna mua koma mu luhoi ge bele."³⁵Ra parava ia bari bele ne huriki lobo a ngatavine a bakovi vona ra malala ea."³⁶Pali mu pasi mata na parava vakaroro,pali mu vasileki tora bari bole kori mu na maka maki i bele,pali bari mu pesi tora na matane Deo."³⁷Parava vakaroro na haro Isu i vavara na tempel,na rodo ia i vano i lakea na lolo e Oliv."³⁸Ne hurika hetelanga lobo huriki a bakovi a ngatavine ri valai na tempel ni longoa.

Chapter 22

¹Ngne a parava na vaponga na bret i uka ist i valai tabukoi,ni gale a Pasova.²Huriki a mugamuga turane huriki a bakovi ni lohoka na lo ri vata ne ria,ge navai a dala togo ratea nigi bimate Isu,na ra ria ri mangenge ne huriki a bakovi a ngatavine³Pali e Judas Iskariot,erei ia tara a murimuri e Isu nga to ala ravulu taku a polona i rua.⁴Judas i lakea ne huriki a mugamuga a Kepten ri vata turana ria ni bolea e Isu ge habia ne ria⁵Pali ria ri tamudi taku nigi habi vona moni.⁶Judas tamudi taku pali ia i matakanea tara dala ge bolea e Isu ge habi na limane ria na tahuna i uka tara viri ge muri vona.⁷Pali valai na parava na bret i uka ist,pali ia parava ni bimate a maka tuna sipsip na Pasova.⁸Pali e Isu i rudu e Pita e Jon,i tamaea,,"Marua muru muga muru rata puru a maki ni kani ne teu na Pasova,bari te kani."⁹Pali ri takia maea,"Ivai hiningi o ngaru teu tege kani vona?"¹⁰Ia i koli i tamaea,"Masia,na tahuna Marua muru bele na tanga dagi bari tahoka tara bakovi bari bole baket na naru bari moto vakorokoro muru muri vona ivai a ruma i dili vona muru dili.¹¹Muri muru takia maea,"Vinara i taki ioe maea,"I vai rum ne huriki ri valai basi,ga kani turane hurika murimuri nau na Pasova?"¹²Ia bari vakasiri marua vona rum dagi i tabuli polomeli.Muru rata puru a maki."¹³Pali ru vano,pali ru matai maea ara maki taki i bele manga ia i taki.Muri ru rata puru a maki ni kani na Pasova¹⁴Pali a parava i bele,Isu i made turana e hurika aposel vona.¹⁵Muri i taki ria," Iau a tahoka ni ngaru i dagi hateka ne nau ga kania ra Pasova turane matou muga Iau ga bola ni madihi.¹⁶Iau a taki matou,Iau koma ga kani turana matou tabu na tahuna i bele muholi a maki taki e Deo ge bele na harikianga ne Deo¹⁷Na tahuna e Isu i bole kap,pali ta gamai ia i tamaea,"Bolea,mu vaveru ne mua.¹⁸Iau a taki matou,Iau koma ga ninu tabu vona ra vuana ra wain vano na parava a harikianga ne Deo bari bele."¹⁹Pali muri i bolea bret,tahuna i gamai loba,i kevea,i habi ne tou,i tamaea,"Ra makea podagu,ni habi mua.Ne mua mugu luhoi Iau."²⁰I bolea kap i rata manga ngi rata muri ne ria ri kani,ia i tamaea,"Ra kap ea ia kontrak karaba pololil na podagu,ni guru tala ne matou.²¹Pali mu longo.A viri bari ru Iau na limane huriki a pilea ia I made turagu ngane na dede na maki ni kani.²²Ra hininga bari bele ne Tuna Bakovi manga ngava e Deo i taki.Pali a dodo hatekea ra bakovi erei ge habia na limane huriki a pilea!"²³Ria ri vata mule ne ria,"Erei ne tou ge rata ra hininga?"²⁴Pali ri tapuhaki ne ria maea erei ge muga.²⁵Pali e Isu i taki tou maea,"Hurika king na tara tara i made dagi ne ria.Pali e huriki ri tahoka ni tora i dagi ria, e huriki ri luhoi ni rata kamumu ne hurika tara ne ria"²⁶Pali nahani ga bele ne matou,mavonga,bakovi made dagi na palane matou ia ge bele manga koma bakovi,pali tara i dagi a rana ia ge bele manga voravora tavula.²⁷Pali erei i dagi a rana,mege ia ra bakovi i made i kani, o mege ia ra voravora tavula? Pali iau a made na palane matou manga voravora ne matou.²⁸Pali mua mu made turagu ne hurika ni toni i bele nau²⁹Iau a habia mateu harikianga,manga e Tata i habia nau a harikianga vona,³⁰bari mu kani mu ninu na dede na maki ni kani pololilo na harikianga nau,pali bari o made na sia king pali bari o luhoi kado a maka narone huriki a tara o Israel i ala ravulu a polona i ua.³¹Saimon,Saimon,o kali kamumu, Satan i nanea e Deo maea ia ge bokoe, manga bakovi ni vakula vit.

³³Pita i takia maea,"Viri DagI,Iau a kara ni muri turamu lakea na bavi o ni matae."³⁴Isu i kolia i tamaea,"Iau a taki ioe,Pita,A kureko koma ge tangi ma, ioe bara o ta maea koma o palala ne nau bloko tolu."³⁵Pali muri e Isu i taki tou maea,"Na tahuna Iau a rudu matou hamule na tanga mua koma mu bola pou,hole, o a su,o mogo uka tara maki?"³⁶Ria ri koli,"Uka."³⁶Pali muri i taki tou,"Pali ngane,a viri tahoka pou,rua ge bolea,turana hole.Pali a viri uka vito ia ge salimia varikia vona ge konea tara.³⁷Pali Iau a taki matou,ara maki i here a maka propet ne nau na buk e Deo ia ge bele muholi."³⁸Pali tou to koli maea,"Viri DagI,o masia! a vito i rua i tabuli." pali e Isu i taki tou maea i kara."³⁹Isu i vano,I sike na lolo e Oliv, manga ia luhoi ni rata pali e huriki a murimuri vona ri muri vona.⁴⁰Na tahuna to bele,i taki tou maea,"Mu vasileki pali koma mu boru na ni toni."⁴¹Pali e Isu i pe ria i vano basi popote manga hini ni pesi vona ni vora kedo,pali pasike puru i vasileki i tamaea,⁴²" Tata,ge ia ni ngaru vomu, i kara go bole vorokia nau a kap. Pali ioe o nahani ramaia ni ngaru nau uka rua ni ngaru vomu ge bele."⁴³Tara engel i valai na hunu i bele vona i vakatorea.⁴⁴Isu i bole tara ni madihi i dagi hateka pali vasileki tabaka,a mavidia vona sisi puru na malala manga dara.⁴⁵Na tahuna ia i lobo ni vasileki ia i pesi rike,i valai ne huriki a murimuri vona pali matai ria ri mahitan⁴⁶pali nana ria,"Navai moto mahita? Hadongo rike moto vasileki,pali ani toni koma ge valai ne mua."⁴⁷Na tahuna ia i tabana ni tata,malaviriri kunana, a kabuna bakovi ri bele,turane ria e Judas,a turana murimuri vona,ia i muga ria.Ia i valai tabukoi ne Isu pali ngurua,⁴⁸Pali e Isu i takia maea,"Judas,ioe o ngaru ni habia e Tuna Bakovi na limane huriki a pilea vona ra ni nguru vomu?"⁴⁹Na tahuna ri matai e huriki ria vona turane Isu ra hininga, ria ri tamaea,"Viri DagI,i kara ne mia ni vaubi turana vito?"⁵⁰Pali tara ne tou a murimuri vona i voro a vito ne vona tara voravora ne hurika mugamuga, pali palakudu talea talingane kanena.⁵¹Isu I tamaea,"I pali!"I nugua talingane,i rumulea.⁵²E Isu i takia ria maka mugamuga, kepten na tempel, pali a maka matakari ri valai ni nugu tatea maea,"Re mua mu valai ni bolea tara bakovi ni panaho, turana maka vito a kai ni ubia?"⁵³Pali Iau na parava lobo Iau a made na tempel, pali mua koma mu nugau.Pali ngane a parava mua turana

ni tora na uvo."⁵⁴Ni nugu tata e Isu,pali ni bole lakea na roho ne huriki a mugamuga.E Pita i laho muri liu.

⁵⁵Pololilo na murine huriki a mugamuga ri tunua kano na kurukuna pali ria ri made palupu, Pita i laho dili.

⁵⁶Ranga voravora a ngatavine ri masia i paraia kanono pali ia i mata lakea i tamaea"Ra bakovi ea ia tara turane tou."⁵⁷Pali e Pita i lavuni,i tamaea."ngatavine, Iau koma palala vona. "⁵⁸Koma i tabaka i tara masia,pali tamaea,"Ioe tara ioe a turana,"Pali e Pita i tamaea,"Bakovi, kimi Iau."⁵⁹Muri na aua i taku tara tabu i valai nana,"Muholi ra bakovi ia tara ia turana,ia bakovi o Galili."⁶⁰Pali e Pita i tamaea,"Bakovi, Iau koma palala ara maki o takia."Malaviriri kunana, na tahuna ia i tata,a kureko i tangi. ⁶¹Isu i puloa,i mata lakea ne Pita,pali e Pita i luhoia ngavane Viri Dagi,Na parava ia i takia maea,"Muga na kureko ge tangi ioe bara o nana rovi nau bloko tolu."⁶²E Pita i pori polovavo pali tangi dodo. ⁶³Pali muri e huriki ri matakaria e Isu ri rata haleha ri ubia. ⁶⁴Ni voro tagu na varikia pali ni nana,ri tamaea. "Propet!Erei i uboe?"⁶⁶I mavida more,hurika mugamuga ri vapopo palupu, hurika mugamuga a bakovi ni palala na lo.ri bole dilia ne huriki a Kausel ⁶⁷pali ri tamae,"Gi ioe Kristo,o taki matou."Pali is i koli ria,"Pali Iau ga taki matou,matou koma motogo luhoi torea, ⁶⁸pali ge Iau ga nana mua,mua koma mugu koli. ⁶⁹Ngane muri ma,e Tuna Bakovi bari made na limana kanena turana ni tora ne Deo. "⁷⁰Ria ri tamaea,"Mavonga ioe Tune Deo?"Isu i taki ria maea , "Manga hiningi mu taki, "⁷¹Ria ri tamaea,"I navai si ngara viri ge bole kori hita na ngava? Nara teu te longoa na ngutuna ia i taki."

Chapter 23

¹Huriki lobo ri bolea e Isu i lakea ne Paillet.²Pali ri vaka tubu ni taki pilea,ri tamaea,"Mia mi masia ra bakovi ea i garu ni tara pilea tanga dagi ne hita,pali taki e huriki nahani rigi haba takis ne Sisa,pali takia ia e Kristo, ia king."³Pali e Paillet ii nanea,maea,"Ri ioe a king na maka Juda?" Pali e Isu i koli i tamaea,"Ara o takia i muholi."⁴E Paillet i taki a maka mugamuga turane huriki lobo,"Iau koma mataia vona tara putu."⁵Pali ria koma ri ngaru ni longoa,ria ri tamaea,"Ia i luhoi ni bole rike tamudine huriki a bakovi a ngatavine,i vara bolo vona e Juda,i vaka tubu o Galili valai koia."⁶Pali e Paillet longo,i nana ra bakovi ea ia Galili o uka.⁷Na tahuna ia i mata kilalea maea Isu ia bakovi o Galili ia i rodu lakea ne Herot,na parava ia e Herot i matakari e Galili,Herot ia i made o Jerusalem vona ra parava ia⁸Na tahuna e Herot i masia e Isu,ia i vivi,nara i tabaka koma i masia.Ia longoa pali pasi mata ni matai ranga mirakel ia i rata.⁹Herot i nanea e Isu na maka ni nana i kupo,pali e Isu koma i kolia tara ngava.¹⁰Pali e huriki a mugamuga a bakovi ni lohoka na lo ri pesi,ri pasia na ngava e Isu.¹¹Herot turane huriki a nugu maheto vona ri rata pilea ri padi kedea.Pali ri vaka rodoa vona varikia i peda hateka ri rudu mulea ne Paillet.¹²E Herot e Paillet ru bele manga tara i taku vona ra parava ia,muga ru vapile rua.¹³Muri e Paillet i gale e hurika mugamuga a matakari pali e hurika bakovi a ngatavine.¹⁴Pali taki ria,"Mua mu bole vilia ra bakovi ea i manga viri muga ne huriki ni rata naro hale,pali mu masia,Iau, a nanea na maka ni nana na matane mua,pali iau koma matavisia vona tara maki ge hale ge manga hiningi mua mu taki vona.¹⁵Uka,pali e Herot tara koma i matavisia vona tara putu pali lakea i rudu hamule ne mia,pali ia kimi ratea tara maki ga bimatea.¹⁶Mavonga iau bara rua na bavi pali muri bara rudu talea i vano."¹⁷¹⁸Pali e huriki lobo ri gale lobo,ri tamaea,"Bimatea ra bakovi ea pali o habi tala vilia e Barabas!"¹⁹Barabas is bakovi ni ru na bavi na rata naro hale na tanga dagi pali bimate a bakovi.²⁰Pali e Isu i taki tabu tou,na ra ia i ngaru ni rudu talea e Isu.²¹Pali ria ri gale tala,ri tamaea,"bimatea,bimatea."²²Pali taki ria bloko tolu tabu,"Nara,I uka putu ge ratea?Iau koma masia vona tara putu ge ratea ra bakovi ea ge kara nau ga bimatea. Mavonga Iau bara ru kunana na bavi,pali muri bara rudu talea."²³Pali ria ri kale tala, ri tora vona e Isu ge mate.Pali ri ratea e Paillet i puloa ni luhoi vona.²⁴Pali i ramaia ni ngaru na ria.²⁵Paillet i rudu talea a bakovi i made na bavi na virika naro hale vona.Pali habia ne ria e Isu rigi ratea ni ngaru ne ria²⁶Tahuna ri bolea e Isu i vano,ri masia tara viri a rana e Saimon na tanga dagi e Sairini,I valai o Jerusalem,pali ni habi vona bolo ge kalohoa,ge muri ne Isu.²⁷A kabuna bakovi a ngatavine ri murimai ne Isu,pali ranga ngatavine ri tangi ri dodoa e Isu, ri muri vona.²⁸Pali e Isu i puloa, i taki tou maea,"Mua ngatavine o Jerusalem, mu nahani taringau,mu taringi mua pali e tune mua.²⁹Mu longo,tara parava bari valai ria bari tamaea,' Huriki a ngatavine koma ri poda pali koma ri vaka rururu pali koma ri matakari a koma ria rigi vivi."³⁰Pali muri ria bari taki a maka lolo,'Mapuka taho mia,'pali lakea na kupona,'kavatagu mia,'³¹Ria ri rata ra hininga na tahuna a kai i tabana ni goma,ara he bele na hiningi ia i munae³²Ranga bakovi,turana panaho i ru,pali e Isu ni bole ria lakea nigi bimate.³³Na tahuna ria ri bele vona ra hininga ni gale"Tuhana Gigi,"vonga ni bimate turane huriki a bakovi ri rata naro hale ni vaka tau na limana kanena tara pali na maurina tara.³⁴Isu i tamaea,"Tata,laka brongi ara maki ria ri ratea,na ra koma ri palala vona maki ria ri ratea."Hurika nugu maheto ri varadi lae vona varikia vona³⁵Huriki ri pesi ri matanono na tahuna e huriki a matakari ri padikedea,ri tamaea,"Ia i kori e huriki ranga. Rua ge kori mulea,ge ia e Kristo i rudua e Deo ni bole mule huriki a bakovi a ngatavine."³⁶Huriki a nugu maheto ranga ri ta hale vona,ri valai tabukoi vona ,ri habi vona viniga i vagole,³⁷pali ri tamaea,"Gi ioe a King ne hurika Juda,o kori mule ioe."³⁸Pali ni ru polomeli na bolo vona tara ngava i tamaea,"Ra bakovi ea ia King ne hurika Juda,"³⁹Pali tara panaho erei i favore tabukoi vona i padikedea i tamaea,"Ari ioe kimi ioe Kristo? O kori ioe pali maria."⁴⁰Pali a viri tara i tahatea,i tamaea,"Ioe koma o mangenge ne Deo,teu lobo te bolea ni madihi i palupu?"⁴¹Tarua tu bola ni madihi na naro hale ne tarua.Pali ra bakovi ea koma i ratea tara maki ge hale."⁴²Pali muri i tamaea,"Isu,O luhoi iau na tahuna ioe o lakea na harikianga vomu."⁴³Isu i kolia i tamaea,"Muholi hateka Iau a taki ioe,mona ioe bari i made turagu na paradais."⁴⁴Isu i favore na bolo na haua i polo tara,pali a uvo i kavatagu malala vano hatena na 3kilok na malunga⁴⁵pali uka parana haro.Tara varikia na tempel i mavida na tabeka i rua.⁴⁶Isu i tangi tala,i tamaea,"Tata,Iau a rua na limamu a spirit nau."Ia i taki ra hininga,i mate.⁴⁷Kepten ne huriki a nugu maheto o Rom i matai ra hininga,ia i kavurikea e Deo,i tamaea,"Muholi ra bakovi ea i malimali."⁴⁸Huriki lobo ri valai ri masia ara maki bele,ria ri hamule turana ni dodo pali ri ubi a gorone ria.⁴⁹Pali e huriki ri palala vona,turana maka ngatavine to murimuri ne Isu o Galili,ri pesi basi ri masia maki ni rata.⁵⁰Malaviriri kunana, tara bakovi rana e Josep,a kaunsel.Ia bakovi kamumu pali luhoi ni rata naro malimali. ⁵¹Ra bakovi ea kimi vivi na maka ni luhoi a ni ratena maka kaunsel.Ia bakovi o Juda na tanga e Arimatia,ia i ngaru ni mataia harikianga ne Deo.⁵²Ra bakovi ea, i lakea ne Paillet, i nanea ge bolea podane Isu.⁵³Pali ia i bole purua podane Isu,i kapoa na varikia keakea, pali rua dilia na matmat ni rata na kedo,uka rata nigi ru ma vona.⁵⁴I valai na parava ni rata pura maki,popote ge puru a Sabat.⁵⁵Huriki a ngatavine ri muri ne Isu o Galili ri muri ne Josep ra vano ri masia ra matmat ri rua podane Isu vona.⁵⁶Ri

masia pali a matmat,pali ei hamule ri ru puru a maka oel turana maka maki i mangi sipa.Pali na vuhuna ia parava na Sabat mavonga ri malo manga lo i taki.

Chapter 24

¹Na hetelanga na ni tubuna parava na tahuna,ria to valai na matmat,ri bole ara maki mangi sipa ri rupuru.²Ria ri matai maea ra kedo ni tukara matmat vona ni ru tala.³Ria ri dili,pali koma ri masia podane Isu.⁴Tara maki i bele maea,na tahuna ria ri luhoi lege vona ra hininga,vaka turutu,bakovi aka rua ru pesi na dahane tou turana varikia ne tou i parahidi.⁵Pali ra ngatavine nga to mangenge hateka pali to lolu puru na malala,pali tou to nana maka ngatavine maea,"Navai moto matakanea bakovi i mahuri na palane huriki a bakovi ri mate?⁶Ia koma ia koia,ia i hadongo mule pali!!Ia i taki matou pali o Galili,⁷ta maea Tuna Bakovi bari ni habi na limane hurika bakovi ni rata naro hale pali bari bimatea,pali na parava i tolu ia bari pesi rike. ⁸Pali maka ngatavine to luhoia ngava i taki tou vona⁹pali to hamule to taki ra murimuri to ala ravulu taku a polona i taku pali e huriki ranga. ¹⁰Ngane e Maria Makdala,e Joana,e Meri kinane Jems,pali ranga ngatavine ri vano ri habia ne huriki a aposel ra maki bele.¹¹Pali hurika aposel ri luhoi maea i rata lulu a maka ngatavine, pali koma ri luhoi torea ra ngava ea.¹²E Pita i pesi rike i nunu lakea na matmat,pali,i pesi i mata dili,i matai a varikia tou to kapo e Isu vona.pali hamule na tanga,i luhoi lege vona maki bele.¹³Malaviriri kunana, a murimuri vona i ala rua ru vano ru lakea vona tara tanga ni gale Emaus,i manga kilomita i ravulu taku basi ne Jerusalem. ¹⁴Rua ru vata vona maki bele.¹⁵tara maki i bele maea,natahuna rua ru vata ru vanana palupu,to vakorokoro Isu pali to laho palupu to vano.¹⁶Pali rua koma ru matakilalea.¹⁷Isu i taki ru maea,"Ara muru takia na tahuna marua muru lalaho?"Ru pesi matasia.¹⁸Tara ne rua,rana e Kliopas, i kolia,"Ri ioe koma o longa ara maki bele o Jerusalem?"¹⁹Isu i taki rua maea,"Ara maki?"Ru kolia maea,"hurika maki ne Isu a bakovi o Nasaret,a propet,i rata maka mirakel pali habi a maka ngava i kamumu na matane Deo turana bakovi, ²⁰Pali navai i bole a huriki a mugamuga a matakari ri habia ni bimate i mate ni vakatau.²¹Pali mia m luhoi tora maea ra bakovi ea ia bari kori mule hurika bakovi a ngatavine o Israel na limane hurika bakovi hale.pali,ara tabu,i tolu ngane a parava i polo vona ra hininga i bele.²²Mavonga, ranga ngatavine a turane mia to rata mia mi turutu,nara tou to valai na matmat na hetelanga ngane.²³Na tahuna tou koma to masia podane Isu,to hamule,to vakalongo maea tou vonga i bele taho tou a maka engel pali to taki maea ia i mahuri. ²⁴Ranga bakovi ne mateu to nunu lakea na matmat to matai ara maki taki mateu vona maka ngatavine.²⁵Pali e Isu i taki ru maea,"Hurika bakovi a manga pali uka ni tamudi rike ni luhoi tora na maka maki taki a maka propet!²⁶Re mua koma mu palala maea Kristo ge bole taro a ni madihi, pali muri ia bari dili na bagetuanga vona?"²⁷Pali ia i vakatubu ne Moses lakea na maka propet,ara ngava i taki ne vona i tabuli na buk e Deo. ²⁸Na tahuna tou to valai tabukoi na tanga to lakea vona,pali e Isu i rata maea ia i ngaru ni lokovonga. ²⁹Pali rua ru takia, maea,"Made turane maria,nara i malunga ngane a hiningi popote bari rodo."Pali e Isu i made turane rua. ³⁰Tara maki bele maea,na tahuna to made togo kani,i bole bret,i gamai, i habi ne tou. ³¹Muri a matane rua i mapaga,pali I palala vona,pali ia i velu tavula vonga. ³²Pali rua ru vata ne rua maea,"Muholi hateka na tahuna ia i laho turane maria na dala, ia i taki a maka ngava na buk ne Deo,pali maria miri turutu?"³³Ru pesi rike ru hamule tabu o Jerusalem. Na hini bung vona e huriki a murimuri vona turane huriki ranga, ³⁴ri tamaea,"Muholi hateka Viri Dagi i mahuri mule pali,pali bele ne Saimon."³⁵Pali ru taki ara i bele ne rua na dala,pali i navai ne rua ru matakilalea na tahuna ia i kevea bret. ³⁶Na tahuna rua ru tata,Isu i valai pesi turane ria,pali tamaea,"Ni vivi ge tabuli turane mua."³⁷Pali ria ri mangenge hateka, pali ri luhoi maea ri mataea hanitu. ³⁸Isu i taki ria maea,"I navai mu mangenge? I navai mu luhoi lege na tamudine mua?"³⁹Mu mataia limagu a pakagu, mu nugau mu matai Iau.pali a hanitu i uka kakaina pali a tuhana,pali my matai Iau a tahoka."⁴⁰Na tahuna ia i taki ra hininga i vakasiri a limana turana pakana.⁴¹Na parava ria koma ri vivi ri luhoi lege, Isu i nana ria,"Mua mu tahoka ranga maki ni kani tabuli mugu kani?"⁴²Pali ri habia vona tara manu ni kuku na naru tavula,⁴³pali bole a kania na matane ria. ⁴⁴Isu i taki ria maea,"Na parava Iau a turane mua,Iau a taki mua maea hurika ngava lobo ni here na lo e Moses ne hurika propet pali na buk e song ge bele Mavonga. ⁴⁵Pali rata ni luhoi ne ria i mapaga,pali rigi palala vona virika ngava i tabuli na buk e Deo. ⁴⁶I taki ria maea,"Ni here maea,Kristo bari bola ni madihi bari mate muri na parava i tolu ia bari mahuri mule na ni mate. ⁴⁷Mavonga a leho ni pula tamudi turana ni paga voroki a sin na viri na rane Isu ge vaka tubu o Jerusalem. ⁴⁸Pali mua kunana bari mu taki talea ra hurika maki nga. ⁴⁹Masia,Iau bara rudua tara maki bari valai ne mua maki i ta gamaia.Pali mua mu dava o Jerusalem vano na tahuna mua mu bole a ni tora i valai polomeli. ⁵⁰Pali bole tala ria e Isu na tanga dagi pali ri valai tabukoi o Beteni.Isu i toto rikea limana i gamai ria,ia i hataro ria pali sike na hunu. ⁵²Pali ria ri turume puru vona ri hamule lakea o Jerusalem turana ni vivi. ⁵³Ria na parava vakaroro pololilo na tempel,ria ri kavurikea rane Deo.

John

Chapter 1

¹Hosi hosi hateka a ngava i tabuli,lakea a ngava i tabuli turane Deo,lakea a ngava ia e Deo.²Ra ngava iea ia i tabuli hosi turane Deo.³Maka maki ia i vakabele,lakea kama i made, i uka kama i bele tara maki ge tabuli.⁴Ni mahuri i tabuli pololilo vona,ra ni mahuri iea ia a ni para ne hurika bakovi a ngatavine.⁵Ra ni para iea i para na uvo lakea kama i kaftagua.⁶Deo i rudua tara bakovi i valai,a rana e Jon.⁷Ia i valai ni takitala kamumua a ni para iea maea maka bakovi a ngatavine rigi luhoitora vona.⁸Jon kama ia ni para,ia i valai ni takitala ni para.⁹Ia ni para muholi bari valai vona malala iea bari habi a ni para na maka bakovi a ngatavine.¹⁰Ia i made na malala ia i rata rihea tanga vona,pali maka bakovi a ngatavine kama ri mata kilalea.¹¹Ia i valai na muri tanga vona,pali maka bakovi a ngatavine vona kama ri bolea.¹²Pali ranga maka bakovi a ngatavine erei ri bolea ri luhoi tora na ranga ia i haba pede ne ria rigi bele manga e tune Deo.¹³Kama ri bele na ni ngaru na dara o na ni ngaru na kakaine teu o na bakovi,uka si bele na ni ngaru ne Deo.¹⁴A ngava i bele bakovi i made na palane hita.Hita si masia ni tora vona dagi turana rana i dagi,ra koma iea i tahoka pede i dagi erei i valai ne Tata,i vonu na ni dodo turana naro i muholi.¹⁵Jon i gale i ta tala kava,i ta maea,"Ra bakovi iea iau a ta maea vona ia bari muri nau ia i tahoka pede na ranga ia i made muga ne nau."¹⁶A ni dodo i vonu hateka ne vona pali na hini nag ra nidodo iea i rata kamumu neteu lobo.¹⁷Moses i habi a lo pali,a nidodo turana ngava muholi ne Isu Kristo.¹⁸I uka tara bakovi ge matai e Deo ge popote.Ia kunana ia e Deo erei made tabukoi turane tata,ia i ratea e tamana i bele kava.¹⁹Pali ra makea ia ngavane Jon,na tahuna e huriki a Juda ri rudu evirika marina vinara turana tara i pasi tala e Deo ri valai ri nanea,"ioe e rei?"²⁰Pali ia kumi rahilolo a ngava ia i tatala maea,Iau kimi Iau e Kristo".²¹Lakea ria ri nanea,"ioe e rei?ioe Elaija?"ia i ta maea,"kimi Iau."tou to nana tabu,ri ioe ioe a profet e?"Ia i kolimule,uka."²²Pali tou to takia,i ta kavakava nevomu erei maea bara mete koli mulea na tara to rudu mateu?ri ioe ngane go taki ioe ere?"²³Ia itaki maea "Iau a lohona bakovi i alataku i gale,na tanga tavula:'Ratea dala ne viridagi ge malamala,'manga e profet Aisaia itaki."²⁴A tara na farisi ri rudu ranga tara netou ri gi lakea na hini ria ri nanea ri tamaea,²⁵gera na ioe o vahilolo e hurika bakovi,"Na hini ioe kimi ioe Kristo o Elaija o tara profet?"²⁶Lakea e Jon i koli mule,a ngavane ria i tamaea,"Iau a vahilolo matou na naru.Pali na kurukurune matou i tahoka a bakovi i made,pali kama mu matakilalea.²⁷Ra bakovi iea bari valai muri ne nau Iau kama kara ni puga a mota na vahapolo vona."²⁸Ra maka maki nga i bele iea o Betani na tabekena naru e Jodan,e Jon i leho nani vahilolo e huriki.²⁹Na parava muri vona e Jon i matai e Isu i valai ne vona,"lakea i tamaea,masia ngane ra tuna Sipsip ne Deo erei bari ratavoroki avilo hale vona malala!"³⁰Ia ra bakovi erei Iau a takia,a bakovi i valai muri nau,ia i tahoka a pede na ra ia i made mugama ne nau."³¹Iau kama matakilalea,pali Iau a valai a vahilolo e hurika bakovi na naru pali bari bele kava ne hurika bakovi ngatavine ne Israel."³²E Jon i takitala kavea,"Iau a masia a Spirit i puru na hunu manga a kadirovo ni gale a balu,lakea i puru langa vona."³³Iau kama matakilaka ne vona pali,a bakovi erei rudu Iau nani vahilolo e hurikia a bakovi na naru ia i taki Iau 'Erei a bakovi o mataia a hanukiripiripi i puru valai i polomeli ne vona,ia ra bakovi bara i vahilolo e hurika bakovi na hanukiripiripi."³⁴Iau a mataia lakea a takitalea maea ra bakovi iea e tune Deo."³⁵Muri,tabu na parava tara,na tahuna e Jon i pesi turana a murimuri vona i alarua,³⁶tou to mataia e Isu i laho lokovonga,lakea e Jon i tamaea,"mataia,ia tuna Sipsip ne Deo!"³⁷Ra murimuri nga ru longoa e Jon i ratea ra ngava iea lakea ru vano ru murimaia e Isu."³⁸Pali lakea e Isu i matagege i matai rua ru murimuri vona lakea i nana rua,marua ara muru ngarua?" rua ru kolimulea ngavana,"Rabi"(a vuhuna ia"vinara"),"ioe o mahita na hini vai?"³⁹Lakea ia i taki rua,"valai muru mataia. "Mavonga rua ru matai a hini i made vona; rua ru made turana na parava ia narana i manga mata na haro i va na malunga.⁴⁰Pali tara ne rua ra murimuri nga ru longo e Jon i ratea rangava lakea i muri maia e Isu i vano e Andru,e turane Saimon Pita.⁴¹Muri vona hini nga ia i mataia e turane Saimon lakea i takia,"Mateu mete puruvisia pali e Mesaia"(a vuhuna ia e: Kristo).⁴²Ia i bolea i valai ne Isu,pali e Isu i mataia ita,"Saimon ioe e tune Jon.Bara ri gale a ramu e Sifas"(a vuvuna e Pita).⁴³Na parava i muri,na tahuna e Isu tege lakea o Galili,ia i bele tahoa e filip lakea i takia i taki maea,"O muri ne nau."⁴⁴filip e Andru turane Pita,tou ne vona tanga dagi e Betsaida.⁴⁵Pali e Filip i bele tahoa e Nataniel lakea i takimaia,"Ra bakovi erei a lo ne Moses turana profet ri tavona mateu mete puruvisia pali:ia e Isu,e tune Josep iea o Nasaret."⁴⁶E Nataniel i takia,i kara tara maki kamumu ge bele vona e Nasaret?"Filip i takia i tamaea,"Ioe o valai o mataia."⁴⁷Pali e Isu i masia Nataniel i valai vona lakea i ta,"Masia,ra bakovi iea bakovi o Israel muholi,erei kimi tatami kilala!"⁴⁸Nataniel i tamaea,ioe o lohoka ne nau navai?"E Isu e kolia ni tana,"Filip kimi gale ioe ma,na tahuna ioe o made polotano vona ra kai a fik,Iau a matai ioe pali."⁴⁹Nataniel i kolia i tamaea,Rabi,ioe e tune Deo!Ioe a king nevone huriki a Israel!"⁵⁰Isu i kolia i takimaia,ioe o luhoitora nenau,'nara Iau a ratea ra ngava iea nevomu,Iau a matae ioe o made na taruna kai a pik?pali ioe bara matai a maki dagi i polotaro ra maki o matai."⁵¹Isu i ta,"Muholi,muholi,hateka,Iau ataki ioe,bara o mataia a hunu i mataka pali a ensel ne Deo i vano i sike i puru ne tune bakovi."

Chapter 2

¹Muri na parava i tolu,i takoka tara a ni parani i bele o Kanan iea o Galili,e kinane Isu made vona hini nga.²Huriki ri gale Isu turane huriki a murimuri vona rigi valai vona ra ni parani iea.³Tahuna a wain i lobo,kinane Isu i takia,"huriki ri uka wain."⁴Isu i takia,"ngatavine,ra hini nga kama leho nau tahuna ne nau kimi valai ma."⁵Kinane Isu i taki e huriki a voravora,"ara maki i takiamua, mu rata."⁶I tahoka ulo i polo tara naru na kedo i tabuli ne vone huriki a Juda rigi hilolo na narone ria,i taku taku na ulo nakedo i kara biri nugu maki maea 120 lita na naru.⁷Isu taki maea ria,"Vakavonu virika ulo na naru."⁸Lakea ri vakavonu viriki a ulo na naru i vonu hateka.⁸Lakea Isu i taki e huriki a voravora,"Bole ranga mu vano muhabi na bakovi matakari a maki ni kani."Re bole lokovonga.⁹Matakari na maki ni kani i tonia ra naru i bele manga wain,pali ia kimi palala vona ra naru ia i valai vai(pali e huriki a voravora erei ri bole a naru ri lohoka).Lakea ri gale a bakovi ni parangi¹⁰i taki maia eia,"Huriki a bakovi ri habi taro a ni muga na wain na tahuna ri ninu pali,lakea ri bole a viri hale ri habi pali ioe komo habi a wain kamumu,ngane kunana o bole valai."¹¹Ra makea ni mugana ni ta vaka bele e Isu i ratea o Kana iea o Galili,ge vakasiri,ia i dagi a rana e huriki a murimuri e Isu ri masia rigi luhoi tora.¹²Muri na hini nga e Isu i puru lakea o Kapenium turane kinana,huriki turana a murimuri vona ri made na parava ranga vonga.¹³A parava dagi na habu ne huriki a Juda i valai tabukoi,e Isu i sike o Jerusalem.¹⁴Isu i matai e huriki a bakovi ri habi vakuloi a maka bulmakau turana sipsip a kadirovo pololilo na roho ni vasileki,huriki a bakovi ni ngoli a moni ria ranga ri made vonga.¹⁵Lakea e Isu i bole ranga mota i ratea vona tara wip lakea i lili tala huriki a bakovi pololilo na ruma ni vasileki,turana sipsip a bulmakau.ne ria i lakea i puloa a dede na huriki abakovi ni ngoli a moni.¹⁶I taki e huriki a bakovi ri vahabi na maka kadirovo,"Rata voroki koea a maki nga.na hani ratea a ruma e tata ge manga ruma ni vahabi."¹⁷Huriki a murimuri vona ri luhoi tara ngava i tabuli na buk e Deo i ta maia,"Iau a ngaru hatekea a ruma vomu,lakea a leho tora vona ra ruma vomu ge tabuli kamumu."¹⁸Pali e huriki a bakovi ni mugamuga o Juda ri longoa ra ngava ri nana maia,"Go rata ara ni ta vaka bele ni vakasiri mia maia Deo i pasi ioe ni rata viriki a maki nga?"¹⁹Lakea e Isu i koli maia ngava,"O pukapurua bara rata tabua na parava i tolu."²⁰Huriki a mugamuga na Juda ri ta maea,"I kara na pida ge ravulu va a polona i polotara ri ratea huriki ra ruma iea ni vasileki pali ioe go ratea na parava i tolu kunana?"²¹Pali,Isu kimi ta na ruma ni vasileki,i ta mule na kakaina.²²Muri na parava i mahuri mule na ni mate, huriki a murimuri vona ri luhoi tabua a ngavana,ri luhoi tora vona ngavane Deo turana a ngava i rata e Isu.²³Isu i made o Jerusalem na parava na habu dagi,i kupo e huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi tora na rana na parava ri matai e viriki a nita vakabele ia i rata.²⁴Pali e Isu kimi luhoi tora ne ria,na rana ia i lohoka pali vona ni luhoi ne ria,²⁵kimi kapo na ni luhoi ge tara bakovi ge takia na narone huriki abakovi,ia i palala vona pali a ni luhoi ne ria.

Chapter 3

¹I tahoka tara bakovi i made a rana e Nikodimas,ia tara Farisi a mugamuga na maka Juda.²Ra bakovi iea ia i valai ne Isu na rodo tara ia i taki maea e Isu,"Viridagi,mia mi lohoka maea ioe tara vinara,Deo i rudu valai ioe,mia mi matakilala na maka maki ioe o rata a bakovi kama i kara ni rata pali re Deo kama i made turana."³Isu i koli mule maea a ngavane Nikodimas,"Muholi hateka iau a takoe,pali ra bakovi kama ge bele karaba,ia kama i kara ni dili na harikinga ne Deo."⁴Lakea e Nikodimas i nana maea ia,"Ge navai a bakovi ge gele karaba tabu,na tahuna ia i dagi pali?Ge kara ni dili tabu na tamudine kinana ge poda tabu,e?"⁵Lakea e Isu i taki maea ia,"Muholi hateka iau a taki ioe,bakovi kama ge bele karaba na naru na spirit,ia kama ge dili na harikianga ne Deo.⁶Ara maki i vakabele a kakaine teu,ia a kakaina,ara maki i vakabele a Spirit ia ne vona Spirit.⁷Nahani turutu hale vona ngava iau a taki maea ioe vona,'Mu bele karaba tabu.'⁸Vilu ia i lohoka vona hini bari ngaru ni lakea vona;ioe o longoa nanina,pali ioe kama o lohoka vona ia i valai maea vai ia i ngaru ni lokovai.Ia i manga kunana a bakovi erei bari bele karaba pololilo na Spirit."⁹Lakea e Nikodimas i koli i taki maea,"Ra maki iea ge bele muholi navai?"¹⁰Lakea e Isu i kolia ngavana,"Ioe tara vinara na maka tara iea o Israel,pali navai kama o lohoka vona ra maki iau a tata vona."¹¹Muholi hateka iau a taki ioe,mia mi tata na maki mi lohoka kamumu vona,mia mi tata na maki mi matai.Pali mua kama mu luhoitora vona ara maki mi taki mua vona.¹²Pali re mua kama mu luhoitora, vona maka maki na malala iau a taki mua mugu luhoitora navai vona maka maki na hunu,iau a taki ioe vona?¹³I uka tara bakovi ge sike na hunu pali bakovi erei i puru valai na hunu ia a tuna bakovi.¹⁴Pali hosi e Moses i bole rikea mata na tanga tavula i kere,na naro i palupu kunana bara ri kavurikea Tuna Bakovi,¹⁵Mavonga maka bakovi a ngatavine erei ri luhoitora ria bara ri bole ni made mahuri vakaroro vakaroro.¹⁶Deo i ngaru hateka maka bakovi a ngatavine vona malala iea,lakea i habia e tuna i taku kunana,pali erei a bakovi i luhoitora vona kama ge velu uka ia bari bole a ni mahuri vakaroro vakaroro.¹⁷Deo kama i rudu vilia na malala e Tuna ge luhoikado e hurika bakovi a ngatavine,uka ia i valai ni bole mule ria.¹⁸Bakovi i luhoitora ne Tune Deo kama ge kara ni velu,pali a bakovi kama i luhoitora vona ia i velu pali,na rana kama i luhoitora vona rana ra koma i taku e Tune Deo.¹⁹Lakea a vuhuna na ni luhoikado i maea:Ni para i puru valai vona malala iea pali maka bakovi ri ngaru hatekea a uvo kama ri ngarua ni para na rana narone ria i hale.²⁰Maka bakovi ri kara ni rata naro hale ri koi na ni para kama ri ngaru ni valai na ni para,na rana ri marikoi vona naro hale ne ria ge bele kavakava.²¹Pali,maka bakovi ri rata naro i muholi ria ri kara ni valai na ni para pali e huriki ranga bari matai bara ri lohoka maea ria ri ramai a ni ngaru ne Deo."²²Muri na maka maki nga i bele,Isu turana maka murimuri vona ri lakea na tabekene Judia.Ia i made turane ria i baptaisim maka bakovi a ngatavine.²³Lakea e Jon tara i leho ni baptaisim maka bakovi na tanga iea o Ainon tabukoi iea o Salim a vuhuna i tahoka naru i kupo vona hini nga.Maka bakovi a ngatavine ri valai vona ri bole a baptais,²⁴Na tahuna iea e Jon kama i lakea ma na bavi.²⁵Ngane i tahoka ni ta vagege i bele na palana maka murimuri e Jon tara bakovi iea o Juda na naro ni hilolo ni matapado.²⁶Ri pesirike ri lakea ne Jon ri takia,"Vinara,bakovi erei i made turamu na tabekena naru e Jodan,lakea ioe o takia ne mia,ia i leho ni baptaisim hurika bakovi a ngatavine lakea maka bakovi a ngatavine ri lakea vona."²⁷Jon i koli mule maea ngava,"Bakovi kama i kara ni bolena tara maki pali re Deo na hunu kama ge habia vona.²⁸Mua kunana mu lohoka vona ara ngava iau a taki mua,"Iau a taki maea mua,' kama Iau e Kristo,'pali iau a taki maea mua,'iau a valai muga vona."²⁹Bakovi erei i parani.Ia kunana a girihina ngatavine,pali a turana bakovi iea i parani i pesi i vonu turana ni vivi ni longona ngava na bakovi i ngaru parani.Ra hini nga i ratea tamudigu iau a vonu turana ni vivi.³⁰A rana ge bele dagi hateka,a ragu ge makali puru.³¹Bakovi erei i valai na hunu.Ia i rede maka bakovi lobo,lakea erei a bakovi na malala,ia na malala,pali ia i kara ni ta kunana na maki na malala.Bakovi erei i valai na hunu ia i made polomeli na maka bakovi lobo.³²Ia i kara ni takitala maka maki ia i longo i matai,pali i uka bakovi ge luhoitora na maka ngava i rata.³³Pali a bakovi erei i luhoitora na ngava ia i takitala maea Deo i muholi hateka.³⁴Mavonga ra bakovi i rudu vilia e Deo ia i takitala ngavane Deo.Na rana e Deo i habia vona Spirit i vonu hateka vona.³⁵Tamana i ngaru hatekea Koma i habi lobo na limana maka maki.³⁶Bakovi i luhoitora ne Tune Deo,ia bari bole ni mahuri i tabuli vakaroro vakaroro,pali a bakovi i longotaro e Tuna,ia kama ge bole a ni mahuri.Uka,ni hate kapupu ne Deo bari tabuli vona."

Chapter 4

¹Tahuna e Isu i lohoka maea maka Farisi ri longoa ngava i kupo maka bakovi i rata ri bele manga murimuri lakea ia i baptaisim maka bakovi i kupo i rede a ni gi na maka murimuri ne Jon²Pali e Isu kama i baptaisim maka bakovi,maka murimuri vona ria viri ri baptaisim ria.)³ Ia i pea e distrik Judia i lakea o distrik Galili.⁴Ia i laho lakea na palane Samaria.⁵Ia i bele na tanga dagi iea o Samaria,ri galea e Sikar,Ia i tabuli tabukoi na malala e Jekop i habia ne tuna e Josep.⁶Hul wara ne Jekop i tabuli vona hini nga.Isu i laho valai i uka ni tora lakea i made tabukoi vona ra hul wara iea.I lakea maea na 12 kilok belo.⁷Tara ngatavine iea o Samaria i valai ni kiru a naru,lakea e Isu i taki maea ia,"Habi nau ranga naru ga ninu."⁸Maka murimuri vona ri lakea pali na tanga dagi ni kona maki ni kani.⁹Ngatavine iea o Samaria i taki maea e Isu,"Navai ioe a bakovi,o Juda, o nana iau, a ngatavine o Samaria,ni haba naru vomu go ninu?"¹⁰Lakea e Isu i koli mulea ngavana,"Pali ri ioe o lohoka na presen e Deo, lakea go lohoka vona ra bakovi erei i takoe,'habia nau a naru ga ninu,'Ioe go kara ni nanea ge habia vomu a naru i tahoka ni mahuri."¹¹Ngatavine i koli mulea ngavana,"Bakovidagi,ioe o uka baket ra naru iea i polotano hateka.Ioe go bolea vai ra naru i tahoka ni mahuri?"¹²Ioe o luhoi navai o dagi,o redea,e tamane mia e Jekop,ia i habia mia ra hul wara ia turane huriki e tuna maka bulmakau ranga mia lobo mi ninu vona ra naru iea?"¹³Isu i koli mulea ngavana,"Maka bakovi erei ri ninu vona ra hul wara iea bara ri marohu tabu,¹⁴Pali erei i ninu na naru iea iau ga habia vona kama ge marohu tabu.Pali a naru ga habia,ia biri bele manga hul wara pololilo vona,ra naru iea biri bele vakaroro bari haba ni mahuri i tabuli kamumu vakaroro."¹⁵Ra ngatavine iea i takia,"Viridagi,ioe o habia nau ra naru iau kama ga marohu tabu kama ga hamule tabu ni kiru koea."¹⁶Isu i takia ra ngatavine,"Vano, o galea e girihimu,o hamule valai koea."¹⁷Ngatavine i kolia ngavana,"Iau a uka e girihigu."Isu i koli mulea ngavana i ta maea,"Ioe o ta muholi maea ioe o uka e girihimu,"¹⁸Ioe o parani na bakovi i ala lima,a bakovi o parani vona ngane kama e girihimu.Ioe o ta muholi."¹⁹Ngatavine i takia,"Viridagi,ngane iau a pala vomu ioe tara profet."²⁰Make tamane mia ri kara ni lotu meli na lolo,pali mua mu ta maea,Jerusalem a tanga na maka bakovi a ngatavine rigi rata ni lotu vona erei i ta malimali."²¹Isu i takia,"Ngatavine,ioe o luhoitora iau,parava bari bele kama mugu lotu ne Tata na lolo iea o Jerusalem ."²²Mua mu lotu na maki kama mu pala vona.Mia mi lotu na maki mi pala vona,na rana leho ni bole mule maka bakovi a ngatavine i valai na maka Juda²³I maea,a parava bari valai i bele pali,maka bakovi a ngatavine ri ngaru ni lotu muholi bara ri lotu ne Tata na Hanu Kiripiripi na naro ge muholi,Tata i matakana maka bakovi a ngatavine maea rigi lotu vona."²⁴Deo ia Spirit bakovi a ngatavine i ngaru ni lotu vona rigi lotu na Spirit na naro ge muholi."²⁵Lakea ngatavine i takia,"Iau a lohoka Mesaia bari valai(ni gale e Kristo).Parava ia bari valai,ia bari taki mia vona maki lobo."²⁶Isu i takia ra ngatavine iea,"Iau kunana ngane ra vere a ta turamu."²⁷Na parava iea maka murimuri vona ri hamule.Ri luhoi lege na rana navai i ta turana ngatavine,pali i uka tara ge nanea,"Ara o ngarua?"²⁸O"Navai o ta turana?"²⁹Lakea ra ngatavine iea i pea a baket na naru vona,i hamule lakea na tanga dagi,lakea i taki maka bakovi a ngatavine,³⁰"Valai,mu masia tara bakovi i takau vona maka maki iau a rata.Ra bakovi iea ge Kristo kunana?"³¹Ri pea tanga dagi ri valai vona."³²Na parava iea,maka murimuri vona ri,takia,"Vinara,o kani."³³Pali ia i taki maea ria,"Iau a tahoka maki ni kani kama mu pala vona."³⁴Lakea maka murimuri ri ta mule ne ria ri ta maea,"Ge valai tara bakovi i habi a maki ni kani vona?"³⁵Lakea e Isu i taki maea ria,"Maki ni kani nau ni muri na ni ngaru ne erei i rudu iau a valai ni vaka lobo leho vona."³⁶Mu nahani ta,"I tahoka keva i va i tabana a parava na maki ni kani bari rara?"³⁷Iau a taki maea mua,mu mata rike bara mu masia hania,i rara pali a maki ni kani!"³⁸Erei a bakovi i leho ni bole a maki ni kani ia i bole a mapana ni ru kadolu a maki ni kani ni mahuri ni made kamumu vakaroro,pali erei a bakovi i varo turana bakovi erei bole a maki ni kani rua bara ru vivi palupu."³⁹Lakea i muholi hateka ra ngava iea,"Tara bari varo tara biri bole a maki ni kani."⁴⁰Iau a rudu mua ni bole a maki ni kani na hania na hania kama mu leho vonga.Huriki ranga ri leho mu vano mua mu bole a maki ni kani ri lehoa."⁴¹Kupo maka tara na tanga dagi iea o Samaria ri luhoitora vona ra maka ngavana ra ngatavine,"Ia i takitala lobo maka maki iau a rata."⁴²Pali na tahuna maka Samaria ri valai vona,ri nanea ge made turane ria na parava ge rua tabu."⁴³Kupo hateka maka tara ri longoa ngavana ri luhoitora vona."⁴⁴Ri taki maea ra ngatavine iea,"Mia kama mi longoa ngavamu migi luhoitora uka mia mi longo ngavana mi lohoka,ra bakovi iea kunana bari bole mule maka bakovi a ngatavine na malala."⁴⁵Muri na parava i rua,ia i pea hini nga i lakea o Galili."⁴⁶Pali e Isu kunana ia i takitala maea a profet i uka ranga mule na tanga vona."⁴⁷Parava ia valai iea o Galili maka tara o Galili ri vivi vona i valai.Na rana ria ranga ri lakea na lotu dagi iea o Jerusalem ri matai maka maki ia i rata vonga na parava iea."⁴⁸Isu i bele tabu na tanga dagi e Kana iea o Galili,na tabeke nga ia i puloa naru i bele manga wain.Tara ofisa na king e tuna koma bakovi i tahoka gilanga na tanga dagi iea o Kapenium."⁴⁹Ra bakovi iea i longo maea e Isu i pea pali e Juda lakea i valai o Galili,ia i lakea ne Isu i nanea ge valai ge vaka mahuria e kuna i papote ge mate."⁵⁰Lakea e Isu i takia,"Ri ioe kama go matai maka mirakel,kama go luhoitora,"⁵¹Ofisa na king i takia,"Bakovidagi,puru valai o masia e tugu mege mate."⁵²Isu i takia"Vango,tumu ia bari mahuri."Ia i luhoitora

vana ngava i ratea e Isu, lakea i vango.⁵¹ Tahuna ia i lalaho puru, maka voravora vana ri valai ri vakorokoro ri taki
maea ia, Tumu i mahuri.⁵² Lakea i nana ria na ara parava ra koma iea i mahuri? Lakea ri koli maea ngava, "Ravi na
wan kilok ra gilanga iea i pea."⁵³ Tamana i lohoka maea na aua iea kunana e Isu i ta maea, "Tumu bari
mahuri," Lakea ia i luhoitora ne Isu a tara vana ranga ri luhoitora.⁵⁴ Ra makea a mirakeli i rua i ratea na parava ia i
pea e Juda i lakea o Galili.

Chapter 5

¹Muri na hini nga i tahoka tara parava dagi na lotu na maka Juda i bele iea o Jerusalem.²Na hini nga pololilo o Jerusalem i tahoka tara lomu,i tabuli na ni hebi dagi na Sipsip.Na ni tana maka Hibru ni gale e Betseda,na hini nga i tahoka verenda kiroko i lima i tahoka a ni hebi i tabuli.³I tahoka ni gi na maka bakovi a ngatavine erei ri gilao, kepa,turana maka vaha hale i kupo maka bakovi a ngatavine kama ri kara ni laho ri mahita na kiri na gilanga⁵Lakea i tahoka tara bakovi i made vona hini nga erei i tahoka gilanga i vano na pida i 38-pela.⁶Na tahuna i masia e Isu ia i mata kilala maea ra bakovi i mahita tabaka vona hini nga,Lakea e Isu i nana maea ia,"Ioe o ngaru ni mahuri?"⁷Lakea bakovi i gilao i koli maea,"Bakovidagi,i uka tara bakovi ge kara ni ru dili iau vona lomu na parava a naru i rere rike valai.Tahuna iau a toni ni lokovonga,tara i muga iau."⁸Lakea e Isu i takia,"Pesirike,o bolea moke vomu o laho."⁹Lakea i malaviriri kunana i mahuri ra bakovi iea,i bolea moke vona i laho.Ra tahuna iea a para na Sabat.¹⁰Lakea maka hetman na maka Juda ri takia,Ra makea parava na Sabat,nahani bolea moke vomu go laho i tambu."¹¹Lakea i koli a ngava i ta,"Bakovi i vaka mahuri iau i takau,'Ga bolea moke nau ga laho."¹²Lakea ri nana tabua,"Erei ra bakovi iea i takoe,'Go bolea kiri vomu go laho?"¹³Pali ra bakovi erei ni vaka mahuri ia kama i pala vona Isu ia erei,na rana i kupo maka bakovi a ngatavine ri vonu hateka,na tanga iea lakea e Isu i pea tou i vango¹⁴Pali i muri,i masia e Isu pololilo na tempel lakea i takia,"Longo ioe o mahuri pali! O nahani rata tabu a sin,mege bele vomu a maki hale liu hateka."¹⁵Lakea muri ra bakovi iea i vano i taki maka hetman na maka Juda maea Isu kunana i vaka mahuria iau.¹⁶Ngane na maka naro nga kunana maka hetman na maka Juda ri rata halea e Isu,na rana ia i rata maka hini nga na parava na Sabat.¹⁷Lakea e Isu i taki ria,"Tata i tabana ni leho,lakea,Iau,tara bara leho."¹⁸Na maka maki kunana nga maka Juda ri matakana dala ni rabalakia na rana kama i longo taro a parava na Sabat kunana,uka ia i galea e Deo ta e Tamana,Ia kunana i ratea i palupu manga kunana e Deo.¹⁹Lakea e Isu i koli maea ngavane ria,"Muholi hateka,koma kama ge rata tavulea na ni ngaru vona tara maki,pali i uka,ia i matai ara i ratea e Tamana,koma tara bari rata.²⁰Na rana e Tamana i ngarua koma masia i vakasiri lobo vona maka maki ia kunana bari rata,lakea ia bari vakasiri ia na maka maki dagi biri polotaro maka maki nga bara mu turutu mua.²¹Manga e Tata i kara ni vaka mahuri hurika bakovi ri mate bari haba ni mahuri ne ria,manga kunana koma tara bari haba ni mahuri na maka bakovi ia i ngaru.²²Tata kama i kara ni luhoi kado tara bakovi,uka ia i habia ne Tuna a naro ni luhoikado ²³Pali huriki lobo bara ri habia na koma ranga i dagi i manga kunana ri habia ne tamana.Pali erei kama i habia ne tuna ranga ge dagi e tamana tara kama ni habi vona ranga ge dagi ia i rudua i puru valai.²⁴Muholi hateka bakovi erei i longoa ngavagu i luhoitora na bakovi erei i rudau a puru valai,ia bari bolea ni mahuri vakaroro vakaroro ia bara i polotaroa kot, e Deo turana ni mate lakea bari bole a ni mahuri.²⁵Muholi hateka,a parava i leho ni valai,lakea i valai pali,maka bakovi ri mate bara ri longoa ngavagu iau e Tune Deo.Erei ri longoa bara ri made mahuri.²⁶Tata i tahoka ni mahuri pololilo mule ne vona kunana,lakea i habia ra ni mahuri iea e Tuna tara bari tahoka ni mahuri palupu pololilo mule ne vona kunana,²⁷Lakea e tamana i habia vona pede ni rata leho na naro ni luhoikado maka bakovi a ngatavine i lakea ne tuna na rana ra koma iea ia Tuna Bakovi.²⁸Ioe nahani turutu hale vona hini nga,i tahoka hini i valai erei maka bakovi a ngatavine ri mate ri tabuli pololilo na matmat bara ri longoa lohona²⁹Bara ri pagitala na matmat:Maka bakovi ri rata naro kamumu bara ri mahuri mule,bara ri pesi na kot e Deo.³⁰Iau kama ga ratea na ni ngaru nau tara maki,na tahuna iau a longo,iau a luhoikado i malimali.Na rana,kama matai a ni ngaru nau kunana,iau a matai a ni ngaru na bakovi i rudau a valai.³¹Pali ri iau ga takitala testimoni nau kunana kama ge muholi.³²Pali i tahoka tara bakovi made erei i lohoka nau,i vaka longo iau,i muholi.³³Ri rudu ioe o lakea ne Jon,ia i takitala ioe na ngava muholi.³⁴Pali kama bole na bakovi ra maka ngava nga.Iau a taki maea mua bara mu bole a ni mahuri.³⁵Jon i manga lam ni ngami ge haba ni para mua mu vivi papote kunana vona ra ni para iea.³⁶Pali ranga i redea e Jon,ia i takitala iau ngane,ra maka leho nga re Tata i habi nau ni rata ni vaka lobo.Ra maka leho nga iau a kara ni rata ni ta tala kamumu na maka bakovi a ngatavine maea,I rudau e Tata a puru valai.³⁷Tata erei i rudau ia i takitala iau.Pali ioe kama o longoa lohona lakea kama o masia matana na parava tara.³⁸Nitana kama i tabuli pololilo ne vomu,pali kama o luhoitora vona bakovi erei i rudu vilia.³⁹Mua mu luhoi ni vorokana maka ni tane Deo ni bole a ni mahuri vakaroro vakaroro pali ra maka ngava nga i takitala iau,⁴⁰lakea kama mu ngaru ni valai ne nau ni bolea ni mahuri i tabuli vakaroro.⁴¹Iau kama ngaru a bakovi ge ratea ragu ge dagi,⁴²Pali iau a pala maea mu uka ni ngaru ne Deo ge pololilo ne mua kunana.⁴³Iau a valai na rane tata nahani mugu bole iau.Pali ra bakovi tara ge valai mule na ranga kunana, mugu kara ni bolea.⁴⁴Mugu luhoitora navai,mua maka bakovi i dagi bala rane mua na viri ranga,pali mua kama mu ngaru ni matakana ramu ge dagi pololilo ne Deo i taku kunana?⁴⁵Mu nahani luhoi maea iau ga kotim mua na matane Tata.I tahoka tara bakovi i made bari kotim ioe ne Moses.Erei o luhoi ge kori ioe.⁴⁶Pali re mua mu luhoitora ne Moses,pali lakea iau tara bara mu luhoitora na ngavagu.Na rana ia i luhoi

iau i here maka ngava ne nau.⁴⁷ Pali ri ioe kama o luhoitora na maka ngava ia i herea,ge navai ioe go luhoitora na maka ngavagu?"

Chapter 6

¹Muri na maka maki nga,Isu i lakea na tabekena lomu tara iea o Galili,a ranga tara a darine Tiberias.²I kupo hateka maka bakovi a ngatavine ri muri vona na rana ri matai maka mirakel i rata e Isu i vaka mahuri maka bakovi ri giloa.³Isu i sike na lolo i made turana maka murimuri vona.⁴(Na parava dagi na Pasova,a parava na maki ni kani na maka Juda i valai tabukoi.)⁵Tahuna e Isu i matai maka tara dagi a bakovi a ngatavine ri leho ni valai,lakea i takia e Filip,"Tege kona vai a bret ge kani maka bakovi a ngatavine rigi kani?"⁶(Isu i nanea e Filip ge tonia,pali ia i lohoka vona ara maki ia bari ratea.)⁷Lakea e Filip i koli maea ngavana,"Re teu tege kona bret na silva koins ge 200 i kara hita sigi habi takutaku na maka bakovi a ngatavine ri vapopo koea."⁸"Tara na maka murimuri,e, Andru,e turane Saimon Pita,i taki maea e Isu,⁹Tara koma koea i tahoka a bret i lima ni rata na bali turana manu i rua.I kupo hateka maka bakovi a ngatavine ri made ra maki ni kani nga ge kori navai hita?"¹⁰Isu i ta,"Taki maka bakovi a ngatavine."I kupo maka kukuni vona hini nga.Lakea maka bakovi a ngatavine ri made,ni gi ne ria i bele maea 5,000.¹¹Isu i bole maka bret i ta kamumu ne Deo pali lakea ia i habi na maka bakovi a ngatavine ri made.Muri i bole a manu i rata manga hini i veru,ri tahoka i kupo ni kani.¹²Tahuna ri kani ri maru pali,Isu i taki maka murimuri,"Ru kadolu maka kalavana bret,nahani ge tabuli tavula."¹³Mavonga ri ru palupu ri tahoni a kolopi i ravulu a polona i rua vona ra kalvana bret nag i lima i tabuli mule koma ni kani.¹⁴Muri,na tahuna huriki a bakovi a ngatavine ri matai ra hininga i rata,ria ri tamaia,"Muholi hateka ia propet erei i valai na malala."¹⁵Na tahuna e Isu i i palala maia ria ri valai ni nugu tatea ni vakukua ge bele manga king ne ria,ia i velu tabu i sike na lolo kerikeri.¹⁶Tahuna i malunga hiningi, huriki a murimuri vona ri puru na dari.¹⁷ri dili na aka,pali ri lakea o Keperneam.Vona ra parava ia a uvo,pali e Isu koma i puru valai ma ne tou.¹⁸Pali pori a vilu dagi,pali a dari i vaka tubu ni kule.¹⁹Tahuna to vore pali na 20 kilomita o na 30 kilomita,tou to masia e Isu i laho langa na dari pali valai tabukoi na aga,pali tou to mangenge.²⁰Mavonga e Isu i taki tou maea,"I Iau!Nahani mangenge."²¹Muri tou to ngaru ni bole rikea na aga e Isu,pali koma i tabaka to bele na hiningi tou to go lakea vona.²²Muri na parava tara, e huriki a kabuna bakovi a ngatavine ri pesi na gaga tara na dari ri matai maea i uka tara aga a aga kunana i taku,ra aga koma i rike vona e Isu e huriki a murimuri vona kunana ri rike vona ri vano.²³Pali mavonga,i tahoka ranga aga ri valai o Tiberias tabukoi vona ra hiningi ria ri kana bret muri ne Viri Dagi i ta kamumu vona²⁴Na tahuna e huriki a bakovi a ngatavine ri matai maea uka e Isu o a murimuri vona re hurika aga nga,ria ri rike na aga ri lakea o Keperneam ri mata kanea e Isu.²⁵Muri ne ria ri matavisia na gagana dari tara,ria ri nanea,"?Rabbi,na ra parava o valai koia?"²⁶Pali e Isu i koli ria,i tamaea,"Muholi,muholi hateka mu mata kanau,koma na ara mua mu matai a maka mirakel Iau a rata,pali na ara mua mu kana bret pali mu maru.²⁷Na ni leho na maki ni kani bari lobo,pali mu leho na maki ni kani bari haba ni mahuri malaku ere bari habia vomu e Tuna Bakovi,na ra e Deo e Tamana i habia vona ni tora."²⁸Muri ri takia e Isu maea,"Ara migi ratea,pali mia migi rata leho ne Deo?"²⁹Isu i koli pali taki ria maea,"Lehone Deo i maea:Mu luhoi torea a viri erei i rudua e Deo i valai ne mua."³⁰Pali mavonga ria ri takia maea,"Ara kilakila ioe go ratea,migi mataia pali migi lihoi tora ne vomu?Ara go ratea?"³¹Huriki a tamara ne mia ri kana mana na tanga tavula,manga hiningi ni here na buk,'Deo i haba bret na hunu ne ria ri kani".³²Muri e Isu ikoli ria maea,"Muholi,muholi hateka,koma e Moses a viri i haba bret ne mua i valai na hunu,e tata i habi ne mua a bret muholi i valai na hunu.³³A bret e Deo i pea hunu i puru valai na ni habia ni mahuri ne huriki a bakovi a ngatavine na malala."³⁴pali ria ri takia ri tamaea,"Viri Dagi,o habia mateu ra bret ia vakaroro."³⁵Isu i taki ria i tamaea,"Iau a bret na ni mahuri;erei i valai ne nau koma ge vitolo,pali erei i luhoi tora ne nau ia koma ge marohu.³⁶Mavonga Iau a taki matou maea mua mu matai Iau,pali mua koma mu luhoi tora ne nau.³⁷Huriki a bakovi a ngatavine i habi e tata ne nau bari valai ne nau,pali erei i valai ne nau Iau koma ga tono tala ria."³⁸Iau a puru valai na hunu,koma na ni luhoi ne nau,pali na ni luhoi na viri erei i rudu Iau.³⁹Ra makea ni luhoi na viri erei i rudu Iau,ga nahani pea tara bakovi o a ngatavine vona ra viri ia i habi ne nau,pali bari vaka hadongo rike na ni lobo na parava."⁴⁰Ia ni luhoi ne Tata,mavonga e huriki lobo erei i mataia e Tuna pali luhoi tora ne vona ia bari bolea ni mahuri malaku pali bari vaka hadongo mulea na ni lobo na parava."⁴¹Muri e huriki a Juda ri vagege lae vona na ra maki i taki e Isu na ra ia i tamaea,"Iau a bret i puru valai na hunu."⁴²Ria ri tamaea,"Re Isu e Tune Josep,erei e tamana e kinana si palala ne rua?pali i navai i takia maea,Iau a puru valai na hunu?"⁴³Isu i koli i taki ria maea,"Mu vulai ni taviliha ne mua."⁴⁴I uka tara viri ga kara ni valai ne nau pali ge Tata erei i rudu Iau i bole vilia ne nau,pali Iau bara vaka hadongo mulea na ni lobo na parava.⁴⁵Manga hiningi i here a maka propet maea,Deo bari tovo lobo e huriki a bakovi a ngatavine. Huriki a bakovi a ngatavine erei i longoa ni tane Tata bari valai ne nau.⁴⁶I uka tara viri ge mataia e Tata,pali erei kunana i valai ne Deo ia kunana i mataia e Tata.⁴⁷Muholi,muholi hateka,erei a viri i luhoi tora i i bolea ni mahuri malaku.⁴⁸Iau a bret ni mahuri malaku.⁴⁹Huriki a tamaramu ri kana mana na tanga tavula,pali riamdi mate."⁵⁰Ia ra bret i puru valai na hunu,pali ge kania bakovi ranga pali koma ge mate."⁵¹Iau a bret i mahuri i puru valai na hunu.Pali tara viri kani ranga bret,ia bari

made vakaroro. A bret Iau bara habi ia kakaigu ne huriki a bakovi a ngatavine rigi mahuri vona ra malala.⁵² Huriki a Juda ri tamudi hale mule ne ria pali ri vakatubu ni vagege, ri tamaea, "Ge navai ra bakovi iea ge habia ne teu a kakaina sigi kania?"⁵³ Pali muri e Isu i taki ria maea, "Muholi, muholi hateka, pali ge mua mugu kania ra kakain re Tuna Bakovi pali mu ninua darana, mua bari mu bolea ni mahuri na kakaine mua."⁵⁴ Erei i kania bobogu pali ninua daragu ia i bolea ni mahuri malaku, pali Iau bara vaka hadongo mulea na ni lobo na parava.⁵⁵ Na ara a bobogu ia maki ni kani muholi, pali a daragu ia naru muholi.⁵⁶ Erei i kania bobogu pali ninua daragu ia i made pololilo ne nau, pali Iau ne vona.⁵⁷ Manga e Tata i made mahuri i rudu Iau, pali manga Iau a mahuri na ra vuna e Tata i made mahuri, mavonga ia erei kani Iau, ia bari made mahuri na ra vuna i Iau a mahuri.⁵⁸ Ia ra bret i puru valai na hunu, ia koma bret i kani a maka tamara ri mate. Erei i kania ra bret ia bari mahuri malaku.⁵⁹ Pali e Isu i taki ra hininga pololilo na roho ni vasileki na tahuna ia i vara o Kaperneam.⁶⁰ Muri kupo a maka murimuri vona erei ri longo ri tamaea, "Koma i palala ra ni vara iea; erei ge ngarua?"⁶¹ Isu, na ra ia i hataki mulea maea e huriki a murimuri vona ri vataki vona ra hininga, ia i taki ria maea, "Ra hininga taki i rata pilea tamudine mua?"⁶² Ge navai mua mugu masia e Tuna Bakovi ge hamule sike vona hini ia i made vona hosi?⁶³ E hanu kiripiripi ia i habia ni mahuri; pali a kakaine hita i uka tara maki ge habia. A maka ngava Iau a taki a spirit, pali bari haba ni mahuri ne mua.⁶⁴ Pali ranga ne mua koma ri luhoi tora. "Na ra Isu hosi ia i palala vona erei a viri bari luhoi torea pali erei bari rata halea."⁶⁵ Ia i tamaea, "Ne vona kunana ra hininga Iau a taki matou maea i uka tara viri ge valai ne nau nara ia koma i takia e Tata ge valai nau."⁶⁶ Na ra vona ra hininga, kupo ne huriki a murimuri vona ri hataroa pali koma ri laho turana.⁶⁷ Muri e Isu i taki ra disaipel vona i 12 maea, "Mua ranga koma mu ngaru ni vano, e?"⁶⁸ Pali e Saimon Pita i kolia i tamaea, "Viri Dagi, Ne rai mateu metege lakea vona? Ioe o tahoka ngava ni haba ni mahuri malaku,"⁶⁹ pali mia i luhoi tora pali mi palala maea Ioe kunana ra viri kiripiripi i valai ne Deo."⁷⁰ Isu i taki tou maea, "Iau a pasi matou, ala 12, pali tara ne matou ia spirit hale?"⁷¹ E Isu i takia e Judas tune Saimon Iskariot, ia tara na maka murimuri vona i ala 12, erei bari habia e Isu na limana pilea.

Chapter 7

¹Muri vona ra hininga Isu i laho pololilo o Galili, na ra ia i koi ni dili o Judia na ra e huriki a Juda ri mata kanea ni bimatea. ²Ngane a parava na vaponga na ruma ne huriki a Juda i valai tabukoi. ³E huriki a Turana ri takia maea, "O hataroa ra tanga iea pali o lakea o Judia, mavonga e huriki a murimuri vomu ranga rigi mataia leho ioe o rata. ⁴I uka tara viri i rata maki ge kapi lohoge ia ge ngaru ni bele kava. Ge ioe i rta ra hininga, vakasiri ioe na malala. ⁵E huriki e turana ranga koma ri luhoi tora ne vona. ⁶Mavonga e Isu i taki ria maea, "A parave ne nau koma i bele ma, pali mua a parava ne mua i tabuli vakaroro. ⁷A malala koma ge koi mua, pali i koi nau na ra Iau a taki talea maea e virika leho vona i hanitu kunana. ⁸Mu sike lakea na vaponga; Iau koma ga lakea vona ra vaponga iea na ra a parava nau koma vakaloboa ma. ⁹Muri ne vona i taki ra hininga ne ria, ia i made o Galili. ¹⁰Na parava e huriki a turana i sike na vaponga, muri ia tara i sike, pali koma i laho kava i laho kapiloho. ¹¹E huriki a Juda ri mata kanea na murina vaponga pali ri tamaea, "Ia vai?" ¹²Pali kupo hateka maka ni nana mule ne ria maka kabuna bakovi a ngatavine ne vona. Ranga ri tamaea, "Ia bakovi kamumu." Pali ranga ri tamaea, "Uka, ia i vakalobo a maka gilanga ne huriki a bakovi a ngatavine. ¹³Pali uka tara viri ge ta kamumu turana na ra ri mangenge ne huriki a Juda. ¹⁴Na tahuna a vaponga i tabukoi ge lobo, E Isu i sike na tempel pali vaka tubu ni vara. ¹⁵Pali a maka Juda ri turutu, ri tamaea, "I navai ra bakovi iea i palala hateka? Ia koma i bola ni vara. ¹⁶Pali e Isu i koli ria pali tamaea, "Ni vara ne nau koma ne nau, pali ne vona viri ia i rudu Iau. ¹⁷Pali tahoka tara i ngaru ni ramaia ni luhoi vona, ia bari palala vona ni vara vona, maea i vali ne Deo, o Iau a ta mule ne nau. ¹⁸Erei a viri i ta mule ne vona ia i matakana mulea bagetunga vona, pali erei a viri i matakanea bagetunga vona erei i rudua, ra bakovi iea i muholi, pali bari uka ni tatami pololilo vona. ¹⁹E Moses koma i haba lo ne mua? Pali uka tara ne mua ge ramaia lo. I navai mu matakanau ni bimate Iau?" ²⁰Pali e hurikia kabuna bakovi a ngatavine ri kolia maea, "Ioe o tahoka spirit hale. Ere i matakano e ge bimate?" ²¹Isu i koli i taki ria maea, "Iau koma leho, pali mua lobo mu turutu na ra ia. ²²E Moses i habia mua ni pala kuli (koma ne vona viri habia e Moses, pali ne huriki a hamone ria), pali na Sabat mua mu pala kulina bakovi. ²³I navai tara bakovi ni pala kulina na Sabat mavonga a lo e Moses koma ni ramai, i navai mua tamudi hale turagu na ra Iau a ratea bakovi kamumu hateka na Sabat?" ²⁴Mu nahani luhoi a naro, pali mu luhoi kadoa ni naro malimali. ²⁵Pali ranga ne ria ri valai o Jerusalem ri tamaea, "Koma ne vona viri ni matakana nigi bimate?" ²⁶Masia, ia i ta kamumu, pali ria ri uka ngava rigi takia vona. Koma ge mavonga maea e huriki a mugamuga ri palala maea ia e Kristo, ge ia?" ²⁷Pali mia mi palala vona hiningi i valai vona ra bakovi iea. ²⁸Muri e Isui tangi tala pololilo na tempel, i vara i tamaea, "Mua lobo mu palala nau pali mu palala vona hiningi Iau a valai vona. Iau koma valai na ni luhoi nau, a virierei i rudu Iau i muholi, pali mua koma mu palala vona. ²⁹Iau a palala vona na ra Iau a valai vona pali ia i rudu Iau. ³⁰Ria ri toni ni lakavula, pali uka tara viri ge ruka limana vona na ra a parava vona koma i valai ma. ³¹Pali kupo pololilo na kabuna bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne vona, pali ri tamaea, "Na tahuna e Kristo ge valai, ia ge rata kilakila ge kupo vona ara maki i rata e vere?" ³²Huriki a Parisi ri longoa e huriki a bakovi a ngatavine ri ta kiroko ne ria vona ra hininga i taki e Isu, pali e huriki a mugamuga na Prist a Parisi ri rudu a maka opisa rigi lakavua. ³³Isu muri i taki ria maea, "Iau a tabana ni turane mua na parava koma i kupo, pali muri Iau bara lakea ne vona viri i rudu Iau. ³⁴Mua bari mu matakanau pali koma mugu matavisi Iau; I valai a hini a lakea vona, mua koma mu kara ni valai vona. ³⁵Pali e huriki a Juda ri ta mule ne ria maea, "Ivai a hiningi ge lakea vona ra bakovi iea mavonga koma i kara ne hita sigi matavisia? Ia mege sike turana maka Grik ge vara ria vonga?" ³⁶"Ara vuhuna ra ngava iea, 'Mua bari mu matakanau pali koma mugu matai Iau; ivai a hiningi Iau a lakea vona, mua koma mu kara ni valai vona?' ³⁷Ngane na ni lobo, na parava dagi na vaponga, Isu i pesi i ta dagi, i tamaea, "I tara viri i marohu, rua ge valai nau ge ninu. ³⁸erei i luhoi tora ne nau, manga hiningi i taki a buk e Deo, a naru ni mahuri bari tua na tamudina. ³⁹Isu i tata ne Hanu kiripiripi, erei i luhoi tora ne Deo bari bolea; e Hunu kiripiripi koma i valai ma nara e Isu koma ni gamai ma. ⁴⁰Ranga e hurika a bakovi a ngatavine, na tahuna ri longa ra virika ngava nga, i tamaea, "Muholi hateka ra bakovi iea ia propet. ⁴¹Pali ranga ri tamaea, "Ra bakovi ia e Kristo. ⁴²Pali ranga ri tamaea e Kristo i valai o Galili? ⁴³A ngavane Deo koma i ta kava maea e Kristo ge bele na hamone Devit o Betlehem, a tanga i dagi vona e Devit. ⁴⁴Mavonga e huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi lege lae pali ri vapida ne ria nara vona ra maka maki i rata e Isu. ⁴⁵Muri a maka opisa ri hamule na maka mugamuga na prist a Parisi, erei i taki tou, "I navai koma mu bole vilia?" ⁴⁶Pali a kama opisa ri koli, "I uka tara bakovi ge ta manga ia. ⁴⁷Pali a maka Parisi ri koli ria ri tamaea, "Matou ranga moto boru pali na maka ngava tatami vona?" ⁴⁸I tahoka ranga mugamuga o ranga Parisi ri luhoi tora vona pali?" ⁴⁹Pali re huriki a bakovi a ngatavine nga koma ri palala na lo, ria ri made turana halenga. ⁵⁰Nikodemas (Tara Parisi, erei i valai vona hosi) ia i taki tou, ⁵¹"A lo ne teu i luhoi kado a bakovi muga bari longoa ngavana pali palala vona ara maki ia i ratea?" ⁵²Ria ri koli pali ri takia maea, "Ioe tara ioe a Galili? Mu matakane pali mu matai maea i uka tara propet ge valai o Galili, ⁵³Muri e huriki a bakovi a ngatavine ri vano ri lakea na ruma ne ria.

Chapter 8

¹Isu i sike na lolo e Oliv.²Na hetelanga ia i valai tabu na tempel, pali e huriki a bakovi a ngatavine ri valai;Isu i made puru pali vara ria.³Huriki a bakovi ni tatami a Parisi ri bolea tara ngatavine ni rata naro i molenga i valai.Ria ri bolea ri rua na kurukurune huriki a bakovi a ngatavine.⁴Muri ria ri takia maea,"Vinara,ra ngatavine iea ni lakavu na naro na molenga.⁵Pali na lo,Moses i taki mia maea migi padi na kedo re huriki ri rata naro meae;ara go takia vona ra ngatavine iea?"⁶Ria ri taki ra hininga ri ngaru ni tonia mavonga ria bari taki halea,pali e Isu i lolu puru na malala pali here na limana.⁷Tahuna ria ri nanea na maka ni nana,Isu i pesi rike i taki ria,"Erei ne mua koma i rata sin,ia ge padi mugea na kedo ra ngatavine iea.⁸Muri tabu e Isu i lolu puru na malalal pali here na limana.⁹Na tahuna ria ri longo ra hininga,ria ri vano takutaku,vakatubu ne huriki a viri dagi.Pali ri pea e Isu ia kikeri,turana ra ngatavine iea.¹⁰Isu i takia i tamaea,"Ngatavine, ri loko valai e huriki ri rata hale ioe?I tahoka tara i koia ge rata hale ioe?"¹¹Ngatavine i kolia e Isu i tamaea,"Uka tara,O Viri Dagi."Pali e Isu i takia maea"Iau koma ga rata hale ioe.O vano pali nahani sin tabu."¹²Muri tabu e Isu i ta turane ria,i tamaea,"Iau a ni para na malala;erei i ramai Iau ia koma ge laho na uvo pali ia bari tahoka ni para na ni mahuri vona."¹³Pali e huriki a Parisi ri takia maea,"Ri ioe o tata mule vomu;ara maki o taki koma i muholi."¹⁴E Isu i koli i taki ria maea,"Mavonga i Iau a tata mule ne nau,ara maki Iau a taki i muholi.Iau a palala vona hiningi Iau a valai vona pali a hiningi bara lakea vona,pali mua koma mu palala vona hiningi Iau a valai vona pali a hiningi Iau bara lakea vona."¹⁵Mua mu luhoikado ramaia narona bakovi;Iau koma luhoikadoa tara bakovi.¹⁶Mavonga i Iau ga luhoikado a bakovi, ni luhoikado nau bari muholi na ra kimi Iau kikeri,Iau turane tata erei i rudu Iau.¹⁷Pali,ni here na lo maea a bakovi i ala rua ru taki a ngava i muholi.

¹⁸Ria ri takia maea,"Ia vai e Tamamu?"Pali e Isu i koli i tamaea,"Mua mu palala nau mua mu palala ne Tata;Mavonga mua mu palala nau,mua ranga mu palala ne Tata."²⁰Isu i taki ra maka ngava nga pololilo na murina ni habi na tempel, pali uka tara viri ge nugu tatea ara koma i bele ma parava vona²¹Muri tabu i taki ria maea,"Iau bara vano;bari mu matakanau pali bari mu mate na sin mua.Ivai a hiningi Iau a lakea vona,mua koma mugu valai."²²Pali a maka Juda ri tamaea," Ge bimate mulea?Ra hininga ia i taki,Ivai a hiningi Iau a lakea vona mua koma mugu valai?"²³Isu i taki ria maea,"Mua bakovi polotano;Iau a valai polomeli.Mua bakovi vona ra malala iea;Iau koma bakovi vona ra malala iea."²⁴Mavonga, Iau a taki mua maea mua bari mu mate na sin mua.Tahuna mua koma mu luhoi tora ne nau maea i Iau,m7a bari mu mate na sin mua."²⁵Ria ri takia maea,"Ioe erei?"Isui koli i taki ria maea,"Ara maki Iau a taki mua hosi."²⁶I kupo a maki Iau taga ta vona pali ni luhoikado mua vona.Mavonga,erei i rudu Iau i muholi;pali a virika maki Iau a longo vona,re virika maki nga a taka malala vona."²⁷Ria koma ri palala vona maea ia i takia ria vona e Tamana.²⁸Isu i tamaea,"Na tahuna mua mu kavurikea e Tuna Bakovi, muri mua bari mu palala maea Iau,pali maea Iau koma rata maki na ni tora nau.Manga e Tata i vara Iau,Iau a taki re hininga."²⁹Erei i rudu Iau ia i turagu,pali koma i pea Iau, na ra Iau vakaroro a rata maki ia i vivi vona."³⁰Tahuna e Isu i taki ra hininga,kupo e huriki ri luhoi tora vona.³¹Isu i taki a maka Juda erei ri luhoi tora vona maea,"Tahuna mua mu made pololilo na ngava,muri muholi mua disaipel nau;"³²pali mua bari mua palala vona ni ta muholi,pali a ni ta muholi bari vaka made kamumu mua."³³Pali ria ri kolia ri tamaea,"Mia e tubune Abraham pali koma mi vora na viri tara ma;navai o tamaea,'Mua bari mu made kamumu?"³⁴Isu i koli ria maea,Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,huriki lobo ri rata sin ia i vora na sin."³⁵A voravora koma i made tata na ruma na parava vakaroro;Pali a koma i made tata na ruma vakaroro.³⁶Mavonga,e Tuna ge vaka made kamumu mua,muholi mua bari mu made kamumu.³⁷Iau a palala maia mua mu valai na tubuna e Abraham;mu matakanau mugu bimate Iau na ra a ngavagu i uka murina pololilo ne mua."³⁸Iau a taki ara Iau a matai turana e Tata,pali mua ranga mu rata ara maki mu matai ne tamane mua"³⁹Ria ri koli ri tamaea,"E tamane mia e Abraham."Isu i taki ria maea,"Ge mua e tune Abraham,mua bari mu rata leho e Abraham."⁴⁰Pali,ngane mu matakanau ni bimatau,a bakovi i taki mua na ni ta muholi maea Iau a longo ne Deo.Abraham koma i rata ra hininga.⁴¹mua mu rata leho ne tamane mua."Ria ri takia maea,"Mia koma mi bele na naro na molenga;Mia mi tahoka e Tamane mia i taku:E Deo."⁴²Isu i taki ria maea,"Ge Deo ge ia e Tamane mua,mua bari mu ngarua, nara Iau a valai ne Deo pali Iau koia;nara Iau koma valai na ni luhoi nau,ia i rudu Iau."⁴³I navai koma mu palala vona ngava nau."⁴⁴Mua e tune tamane mua,a hanitu,pali mu ngaru ni ramaia ni ngaru e tamane mua.Ia i bimate a viri hosi pali koma i pesi na ni ta muholi nara i uka ni ta muholi pololilo vona.Na tahuna ia i ta ia i taka ngava i tatami kunana ia i ta i ramaia narona nara ia bakovi ni tatami pali ia tamana ni tatami."⁴⁵Pali,nara Iau a taka ngava i muholi,mua koma mu luhoi tora ne nau."⁴⁶Ne rei mua ge taki Iau maea muholi Iau a sin? Pali Iau a ta muholi,I navai koma mu luhoi tora ne nau?"⁴⁷Erei ia ne Deo bari longoz ngavane Deo; mua koma mu longo ne ria nara mua koma mua ne Deo."⁴⁸A maka Juda ri kolia pali ri takia maea,"Mia koma mi muholi ni tamaea ioe a Samaritan pali o tahoka dimon,Iau a luhoi dagi hatekea ea Tata,pali mua koma mu luhoi dagi Iau."⁵⁰Iau koma

matakanea bagetunga nau;i tahoka tara viri i matakanea pali luhoikadoa. ⁵¹Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,Ge tara ne mua i matakari kamumua ngavagu,ia koma ge mataia ni mate."⁵²A maka Juda ri takia maea,"Ngane mi palala maea ioe o tahoka dimon.E Abraham turana maka propet ri mate; pali ioe o tamaea,'Ge tara ne mua i matakari kamumua ngavagu,ia koma ge hatakia ni mate,⁵³Ioe koma o dagi ne tamamu e Abraham erei i mate,pali ioe? A maka propet ria ranga ri mate.Ioe erei ke?"⁵⁴Isu i koli,"Gi Iau a vakabagetuanga mule Iau,ra bagetuanga nau a maki tavula;e Tata kunana ia bari vaka bagetu Iau vona ra viri erei mua mu taki maea ia e Deo mua. ⁵⁵Mua koma mu palala vona,pali Iau a palala vona,Ge Iau a tamaea,Iau koma palala vona,'Iau bara tatami,manga mua,Mavonga, Iau a palala vona pali a matakaria ngavana. ⁵⁶E tamane mua e Abraham i vivi ni mataia parava nau;ia i mataia pali ia i vivi."⁵⁷A maka Juda ri takia maea,"Ioe koma o made ma na pida ge 50,pali o mataia e Abraham?"⁵⁸Isu i taki ria maea,"Muholi,Iau a taki mua,muga ne Abraham ge bele,Iau."⁵⁹Muri ri bole rike a maka kedo rigi padia vona,pali e Isu i kapiloho i pagi tala na tempel.

Chapter 9

¹Ngane e Isu i laho polo,i mataia tara bakovi i kepa na parava i podea e kinana.²Huriki a murimuri vona ri nanea maea,"Vinara,erei i sin,ra bakovi iea o e kinana o e tamana,mavonga ia i poda i kepa?"³Isu i koli,"Ni kepa vona koma na sin vona o ne kinana o e tamana,ia i kepa ge vaka bele kavea maea e Deo i leho.⁴Hita sigi leho na leho na viri erei i rudu Iau na haro.A rodo i valai na tahuna i uka viri ge rata leho.⁵Na tahuna Iau na malala,Iau a ni para na malala."⁶Muri ne Isu i taki ra hininga, ia i kalupe na malala,i tohi turana kalupena i bele a kokota,pali bolea kokota i ravua na matana.⁷Ia i takia maea,"O vano,o hilolo na lobmu o Siloam"(ni pula "Vano").Mavonga i vano ra bakovi iea, i hilolo,pali mata para.⁸Muri e huriki a tanga turana pali e huriki erei ri mataia hosi manga ia matasia a nonginogi maki ri tamaea,"Ra bakovi iea ia kunana ra viri mamade i nononga maki?"⁹Ranga ri tamaea,"Ia kunana."Ranga ri tamaea,"Uka,pali manga ia."Pali ia i tamaea,"Iau kunana."¹⁰Ria ri takia maea,"Pali navai a matamu i matapara?"¹¹Ia i koli,"A bakovi erei ni gale Isu i ratea kokota pali ravua na matagu pali takau maea,"Vano o lakea o Siloam o hilolo.'Mavonga Iau a vano a hilolo,a matapara."¹²Ria ri takia maea,"Ia vai?"Ia i koli,"Iau koma palala."¹³Ri bolea ra bakovi iea hosi kepa ri lakea na maka Parisi.¹⁴Na parava na Sabat ra hininga e Isu i ravua na matagu a kokota a matapara.¹⁵Muri ri nana tabua maka Parisi o matapara navai.Ia i taki ria tamaea,"Ia i rua na matagu a kokota,A hilolo,pali ngane a mata."¹⁶Ranga na kama Parisi ri tamaea,"Ra bakovi iea koma i valai ne Deo nara ia koma i togoa Sabat."Ranga i tamaea,"Navai a bakovi erei i rata sin ge rata ra maka kilakila nga?"Mavonga i tahoka tahoka ni vapresi mule ne ria.¹⁷Mavonga ri nana tabua ra bakovi i kepa,"Ara maki o takia vona,tahuna ia i ratea matamu o matapara?"Ra kepa iea i tamaea,"Ia propet."¹⁸A maka Juda koma to luhoi tora ne vona maea ia i kepa pali matapara ri gale e kinana e tamana ra bakovi iea i matapara.¹⁹Ria ri nana rua,"E tune marua erei muru takia maea i poda turana ni kepa? I navai i matapara?"²⁰Mavonga e kinana e tamana ru koli ru tamaea,"Maria miri palala maea e tune maria i poda i kepa.²¹I navai i matapara,maria koma miri palala,pali erei i ratea i matapara,maria koma miri palala.Muru nanaea,ia i dagi pali.Bari takia."²²E kinana e tamanaru taki ra hininga, nara rua ru mangenge na maka Juda.A maka Juda ri vata pali ri tamaea ge tara viri ge takia ge ia e Kristo, ia bari ni voroki taka na roho ni vasileki. ²³Nara vona ra hininga, e kinana e tamana ru tamaea,"Ia bakovi dagi,muru nanea."²⁴Mavonga ri nana tabua ra bakovi erei i kepa ri takia maea,"Habi ne Deo a bagetuanga.Mia mi palala maea ra bakovi iea i rata sin."²⁵Muri ra bakovi iea i koli,"Iau koma palala maea ge iea bakovi ni rata sin.Maki taku Iau a palala vona:Iau a kepa,pali ngane a mata."²⁶Muri ri takia maea,"Ara maki rayea vomu? I rata navia matamu?"²⁷Ia i koli,"Iau a taki mua pali,pali koma mu longo!I navai mu ngaru ni longo tabu? Mua koma mu ngaru ni bele manga murimuri vona,mu ngaru?"²⁸Ri padikede a ri tamaea,"Iea a murimuri vona, mia murimuri e Moses.²⁹Mi palala maea e Deo o ta turane Moses,koma mi palala i valai vai ra veree."³⁰A bakovi i koli ria i tamaea,"A maki hale,maea mua koma mu palala vona hiningi i valai vona,pali ia i ratea matagu a mata.³¹Hita si palala maea e Deo koma ge longo a bakovi ni rata sin,pali tara viri i togoa pali ramaia ni ngaru vona,ia bari longo maia.³²Na tahuna i bele ra malala koma ni longo maea tara viri i ratea matana bakovi i poda i kepai matapara.³³Ga ra bakovi iea koma i valai ne Deo,ia koma ge ratea rata maki,"³⁴Ria ri kolia ri tamaea," Ri ioe ni poda o kuru turana sin,pali o vara mia?"Muri ri voroki talea.³⁵Isu i longo maea ia ni voroki tala na roho ni vasileki.Ia i matakanea pali takia,"Ri ioe o tuhoi tora ne Tuna Bakovi?"³⁶Ia i koli i tamaea," Ia erei,Viri Dagi,maea ge Iau ga luhoi torea,pali ia ra viri erei i ta turamu."³⁸Ia i tamaea,"Viri Dagi,Iau a luhoi tora,"pali i pasike puru vona.³⁹Isu i tamaea,"Iau a valai vona ra malala ni luhoikado maea huriki erei koma ri mata rigi mata pali e huriki erei ri mata rigi kepa."⁴⁰Ranga Parisi erei ri turana ri longo ra hininga pali ri nanea,"Re mia ranga mi kepa?"⁴¹Isu i taki ria,"ge mua mugu kepa,mua bari mu uka sin,pali ngane mu tamaea,'Mu mata,'mavonga a sin mua i tabana."

Chapter 10

¹"Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,erei ia koma i dili na nure na sipsip,pali polo na dala tara,ra bakovi iea ia panaho.²Erei i dili na nure ia matakari na sipsip.³A matakari na nure bari talea vona.A sipsip i longoa lohona,pali i gale na rane ria sipsip pali bole tala ria.⁴Na tahuna ia i bole tala ria,ia i muga ria,pali a maka sipsip ri muri vona,na ra ria ri longo kilalea lohona.⁵Ria koma rigi muri na viri koma ri palala vona mavonga bari polo gege vona,na ra ria koma ri palala vona lohona."⁶Isu i takia ne ria tara ni ta vakakika,pali ria koma ri palala vona ara maka maki nga i taki ne ria.⁷Muri e Isu i taki ria tabu,"Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,Iau a nure na sipsip.⁸Huriki lobo erei ri valai muga nau ria panaho,a sipsip koma ge longo mai ria.⁹Iau a nure.Tara viri dili ne nau,ia bari mahuri;ia bari dili i pori pali bari mataia maki kamumu.¹⁰A panaho i valai ni panaho ni bimate ni ratapile.Iau a valai ge ne mua mugu bolea ni mahuri vakaroro.¹¹Iau a matakari kamumu na maka sipsip.A matakari kamumu na maka sipsip i rupurua ni mahuri vona na maka sipsip.¹²A voravora ia koma matakari na sipsip pali ia koma i tahoka sipsip.Ia i mataia a wulp i valai i valili a maka sipsip i ha ia,pali kani ria pali ri vano basi.¹³Ia i ha nara ia voravora kunana koma i rata kamumu a sipsip.¹⁴Iau a matakari kamumu na maka sipsip,pali Iau a palala vona ne nau,pali ne nai ri palala nau.¹⁵E Tata i palala ne nau,pali Iau a palala ne Tata,pali Iau a rupurua ni mahuri nau na maka sipsip.¹⁶Iau a tahoka ranga sipsip koma turana ra maka sipsip nga.Ria ranga ga bole valai ria,pali ria ranga rigi longoa lohogu rigi made na hiningi i taku pali ge taku a matakari na sipsip.¹⁷Na ra e Tata i ngaru hateka Iau:Iau a rupurua ni mahuri naumavonga muri ma Iau bara bole tabua.¹⁸Uka rata viri ge bole vorokia ne nau,pali Iau a rupuru Iau.Iau a tahoka ni tora ni rupurua,pali Iau a tahoka ni tora ni bole rike tabua.Iau a bola ngava ne Tata.¹⁹A maka Juda koma ri tamudi taku ne ria nara vona ra maka ngava nga.²⁰Kupo ne ria ri tamaea,"Ia i tahoka dimon pali mangamanga.Navai mu longo maia?"²¹Ranga ri tamaea,"Ra virika ngava nga koma ne vona bakovi i vakukua dimon.Ra dimon i kara ni ratea kepa ge mata?"²²A parava na vaponga nigi gamai o Jerusalem.²³A parava a vinta, e Isu i laho dili na tempel murine Solomon.²⁴A maka Juda ri pesi haluia ri takia maea,"Ge ola navai ioe go nugu tata mia koma migi palala vona tara maki?Gi ioe Kristo, o ta kava mia."²⁵Isu i koli ria , "Iau a taki mua,pali mua koma mu luhoi tora.A maka leho Iau a rata na ra e Tata,ra hininga i tata ne nau.²⁶Pali mua koma mu luhoi tora nara mua koma mua sipsip nau.²⁷A sipsip nau i longoa lohogu pali ramai Iau.²⁸Iau a habia ne ria ni mahuri vakaroro;ria koma rigi mate,pali uka tara viri ge bole tala ria na limagu.²⁹E Tata,erei i habi ria ne nau,i dagi na maki ranga,pali uka tara viri ge bole ria tala na limane Tata.³⁰Iau turane Tata miri taku."³¹A maka Juda ri bole rika kedo tabu rigi padia vona.³²Isu i koli ria maea,"Iau a vakasiri mua leho kamumu i kupo i valai ne Tata. Ne vona ra maka leho nga mua mu padau?"³³A maka Juda ri kolia,"Mia koma mi padoe ne vona ra maka leho kamumu,i uka ne vona ra ni ta padikedede,nara ioe,a bakovi, o rata ioe ge ioe e Deo."³⁴Isu i koli ria maea,"Koma ni here na lo mua,Iau a tamaea,"Mua maka deo?"³⁵Ge ia ge gale ria a maka deo,ne ria a ngavane Deo i valai(pali a ngavane Deo koma nigi putupuru),³⁶Re mua mu takia³⁷Ge Iau koma rata leho e Tata,mu nahani luhoi tora ne nau.³⁸Pali ge Iau a rata leho,tahuna mua koma mu luhoi tora ne nau,mua mu luhoi tora vona maka leho mavonga mua bari mu palala mu luhoi maea e Tata i made pololilo ne nau pali Iau pololilo vona."³⁹Ria ri ngaru ni nugu tatea tabu,pali ia i hataro ria.⁴⁰Ia i lakea o Jodan na tanga e Jon i baptais vona,pali ia i made vonga.⁴¹Kupo a maka bakovi a ngatavine ri valai vona ri takia maea,"Jon koma i rata ranga mirakel, pali a kama maki i taki e Jon vona ra bakovi iea i muholi."⁴²Kupo a maka bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne vona vonga.

Chapter 11

¹Ngane tara bakovi rana e Lasarus ia i giloa.Ia bakovi o betani,a tanga kiroko e Meri turana e Mata.²Ia re Meri i gura oel na pakane Isu pali ravua na vuna,erei e korobane rua i giloa.³A maki tarina nga ru ruda ngava vona e Isu,ru tamaea,"Viri Dagi,masia,a viri erei ieo o ngaru hateka i giloa."⁴Tahuna e Isu i longa ra hininga, ia i tamaea,"Ra gilanga iea koma ge mate vona,ia ne vone Deo nigi vakabagetu vona mavonga e Tune Deo bari ni vakabagetu vona ra hininga. "⁵E Isu i ngaru hateka e Mata turane tarina pali e Lasarus.⁶Mavonga natahuna i longo maea e Lasarus i giloa,Isu i made tabu na parava i rua vona ra tanga ia vona.⁷Muri,ia i taki a maka murimuri vona,"Teu bari te lakea tabu o Judia."⁸A virika murimuri vona ri takia maea,"O Vinara,Ri ngane e hurika a Juda ri toni ni padi ioe na kedo,pali ioe o ngaru ni hamule tabu?"⁹Isu i koli,"Ra haro i tahoka 12 haua ni para na parava?Ge tara viri i laho na haro,ia koma ge boru,nara ia i mataia ni para na malala.¹⁰Mavonga, ge ia ge laho na rodo,ia bari boru nara ni para koma i tabuli turana."¹¹Ia i taki ra hininga, pali muri vona ra hininga, ia i taki ria maea,"Turane teu e Lasarus i mahita,mavonga Iau bara vano ga vangoa rikea na ni mahita."¹²Mavonga e huriki a murimuri vona ri takia maea,"Viri Dagi,ge ia ge mahita,ia bari hamule."¹³Ngane e Isu i taki ria vona ni matena,pali ria ri luhoi maea ia i takia ni mate liu.¹⁴Muri e Isu i taki ria malimali,"Lasarus i mate."¹⁵Iau a vivi,pali ne mua,i maea Iau koma made vonga maea mua bari mu luhoi tora.Teu bari te vano te lakea vona."¹⁶Tomas,erei ia ni gale Didimus,taki a maka turana,"Teu ranga te vano te mate turana e Isu."¹⁷Na tahuna e Isu i valai,i matai maea e Lasarus ni ru pali na tum a parava i a i polo pali.¹⁸Bethany i tabukoi o Jerusalem, manga 15 kilomita basi.¹⁹Kupo a maka Juda ri valai ne Mata e Meri,ni lemu mule rua vona e korobane rua e Lasarus.²⁰Muri e Mata,tahuna ia i longo maea e Isu i valai,ia i vano ge vakorokoro turana, pali e Meri i made na ruma ia.²¹Muri e Mata i takia e Isu,"Viri Dagi,gi ioe koia,e korobagu koma ge mate."²²Mavonga ngane,Iau a palala maea ara ioe o nanea ne Deo,ia bari habia ne vomu."²³Isu i takia,"E korobamu bari mahuri mule tabu."²⁴Mata i takia maea,"Iau a palala maea ia bari mahuri mule tabu na ni mahuri mule na ni lobo na parava."²⁵Isu i takia maea,"Iau a ni mahuri mule pali ni mahuri;erei ia i luhoi tora ne nau,tahuna ia ge mate,ia bari mahuri,"²⁶pali erei i mahuri i luhoi tora ne nau ia koma ge mate.Ioe o luhoi tora vona ra hininga?"²⁷Ia i takia e Isu , "Pali,Viri Dagi,Iau a luhoi tora maea ioe e Kristo, e Tune Deo,erei i valai vona ra malala."²⁸Tahuna e Isu i taki ra hininga, ia i vano i galea kapiloha e turana e Meri.Ia i tamaea,"E Vinara i valai pali i valai ne vomu."²⁹Na tahuna i longo maea ra hininga,ia i pesi rike malaviri pali lakea vona.³⁰Isu koma i valai tabukoi ma na tanga ia i tabana na hiningi i vakorokoro turana e Mata.³¹tahuna a maka Juda,erei ri made turana na ruma pali erei ri lemu mule ia,ri mataia i pesi rike malaviri pali pori polovavo,ria ri muri vona,ri luhoi maea ge lakea na tum ge tangi vona.³²Na tahuna e Meri i valai vona ra tanga e Isu ia vona i mataia,ia i borupuru na vahana pali takia maea,"Viri Dagi,gi ioe vonga,e korobagu ia koma ge mate."³³Na tahuna e Isu i mataia i tangi, turana maka Juda ri valai turana ria ranga ri tangi,ia i hatakia pololilo na spirit vona pali a tamudina koma i tabuli kamumu;³⁴ ia i tamaea,"Ivai a hiningi mu vakamahitea vona?"³⁵Ria ri takia maea,"Viri Dagi,o valai o mataia."³⁶Isu i tangi.³⁷Muri a maka Juda ri tamaea,"Mataia ra ni ngaru vona ne Lasarus!"³⁸Pali ranga ne ria ri tamaea,"Koma ia ra bakovi, erei i ratea ra matana bakovi i kepa i mata para, pali rata tabua ra bakovi ira koma i mate?"³⁹Muri e Isu,i hatakia pololilo vona,i vano i lakea na tum.A babe ra makea,pali a kedo ni tukari vona.⁴⁰Isu i tamaea,"Mu kule talea kedo."E Mata korobane Lasarus,ra bakovi erei i mate,i takia e Isu,"Viri Dagi,ra kakaina bari hale pali,na vuna a parava i 4 i polo pali."⁴¹Isu i takia i tamaea,"Ri Iau koma taki mua maea,ge mua mu luhoi tora,mua bari mu mataia bagetunga e Deo?"⁴²Ria ri kali talea kedo.Isu i mata rike pali tamaea,"Tata,Iau a ta kamumu ne vomu maea ioe o longo Iau."⁴³Iau a palala maea ioe vakaroro ioe o longo Iau,pali nara vona ra maka bakovi a ngatavine ri pesi halui Iau mavonga Iau a taki ra hininga, ria rigi luhoi tora maea ioe o rudu Iau."⁴⁴Muri ne vona i taki ra hininga, ia i gale dagi,"Lasarus,o pagi tala!"⁴⁵A bakovi i mate i laho tala;a pakana a limana ni kai tata na varikia,a gina tara ni hai tata na varikia.Isu i taki ria maea,"Mu pagea ge vano."⁴⁶Huriki a Juda erei ri valai ne Mata ri mataia ara maki i ratea e Isu,ri luhoi tora vona.⁴⁷pali ranga ne ria ri vano ri lakea na maka Parisi ri taki ria vona ara maki i rata e Isu.⁴⁸A maka mugamuga na Prist a Parisi ri kalipopo a maka kansel ri taki ria maea,"Ara tege ratea?Ra bakovi i rata a maka mirakel i kupo."⁴⁹Teu koma tege rata vona ranga maki,huriki lobo bari luhoi tora vona;A Romen gaman bari valai bole lobo a maka tanga ne teu a raison ne teu."⁵⁰Mavonga, tara bakovi ne ria,e Kaiapas,erei ia mugamuga na maka Prist vona ra tahuna ia,taki ria maea,"Mua koma mu palala vona tara maki."⁵¹Mua koma mu matai maea i kamumu ne mua maea tara bakovi i mate ne huriki a bakovi a ngatavine ge uka maea ra naison bari lobo."⁵²Ngane ra hiningi i taki koma ne vona kunana.Mavonga,ia mugamuga na kama Prist vona ra tahuna ia,ia i taki talea maea e Isu bari mate vona na naison iea;⁵³ pali koma na naison kunana,pali ne huriki e tune Deo ri made viliha rigi vakalipopo na hiningi ge taku.⁵⁴Vona ra parava iea i lokovonga ria ri vata na ngava ge navai a ni matene Isu.⁵⁵Koma i tabaka e Isu i laho kamumu turana maka Juda,pali ia i vano i lakea vona tara kantri tabuli tabukoi na tanga tavula pololilo na taun

ni gale e Epraim. Vonga i made turana maka murimuri vona.⁵⁵ Ngane a Pasova na maka Juda i valai tabukoi, pali kupo e huriki ri sike o Jerusalem vona ra kantri muga na Pasova rigi palakado ria.⁵⁶ Ria ri matakane e Isu, pali ri vata ne ria ri pesi pololilo na tempel, "Mua mu luhoi navai? Maea ia koma ge valai na vaponga?"⁵⁷ Ngane a maka mugamuga na maka Prist a Parisi ri taki maea ge tara viri i palala vona hiningi i made vona e Isu, ia ge vakalongo pali bari ni nugu tata.

Chapter 12

¹Polo pali a parava i 6 muga na Pasova,Isu i valai o Betani,na hiningi made vona e Lasarus,erei i vaka mahuri mulea e Isu na ni mate.²Mavonga ria ri kani palupu turana na malunga vonga,pali e Mata i kuku ne ria,e Lasarus tara i turane re huriki erei ri made na dede ni kani turane e Isu.³E Meri i bolea a oel i mangi sipa,i gururua na vahane Isu,pali ravua na vuna.Ra ruma i i mangi sipa vona ra oel iea.⁴E Jida Iskariot,tara murimuri vona,ra viri bari rata naro hale vona,i ta,⁵"I navai ra oel iea koma nigi habi nigi kona na moni dagi pali nigi habi ne huriki ri uka maki?"⁶Ngane ia i taki ra hininga, koma nara ia i ngaru e huriki ri uka maki,nara ia panaho.Ia i tahoka hole na moni pali bari panaho na maki tabuli pololilo vona.⁷Isu i tamaea," Rua ge ru ara maki ia i tahoka vona ra parava ga Iau nigi tanu.⁸Mua bari mu made vakaroro turana e huriki ri uka maki.Pali mua koma mugu made turagu vakaroro."⁹Ngane a kabuna Juda ri longo maea e Isu ia vonga, pali ria ri valai,koma ne Isu kikeri, ria rigi mataia e Lasarus,erei i vaka mahuria e Isu na ni mate.¹⁰A mugamuga na maka Prist ta tora ne ria lobo maea ria rigi rua na ni mate e Lasarus;¹¹Nara ne vona kunana maea kupo na maka Juda ri vano pali ri luhoi tora ne Isu.¹²Na parava muri a kabuna bakovi a ngatavine ri valai na vaponga.Tahuna ria ri longo maea e Isu i valai o Jerusalem,¹³Ria ri bole a maka rou ri vano rigi vakorokoro turana ria ri gale,"Hosana!Vivi na viri ia erei i valai na rane Viri Dagi,A King o Israel."¹⁴Isu i matavisia tara dongki karaba i made langa vona;manga hiningi ni here,¹⁵Mu nahani mangenge mua koma ngatavine o zaion;mataia,a King mua i valai,made langa na Dongki.¹⁶Huriki a murimuri vona koma ri lohoka vona ra hininga ni vakatubu;pali na tahuna e Isu ni kavurike ngane,ria ri luhoi mule maea r hininga ni here na buk e Deo maea ia pali ria bari rata ra hininga ne vona.¹⁷Ngane huriki a kabuna bakovi a ngatavine ri taki talea maea ria ri turana na tahuna ia i gale talea na tum e Lasarus pali vakahadongo mule na ni mate.¹⁸Vona ra hininga e huriki a kabuna bakovi a ngatavine ri vano rigi mataia,nara ria ri longo maea ia i rata maka ra virika mirakel.¹⁹A maka Parisi ri vata mule ne ria,"Mataia,mua koma mugu kara ni ratea tara maki;masia,e huriki lobo na malala ri muri vona."²⁰Ranga bakovi o Grik ri turana e erei ri sike ni vasileki na vaponga.²¹Tou to lake ne Pilip,erei a bakovi o Betsaida paloilo ne Galili,to nanea,to tamaea,"Bakovi dagi,mateu mete ngaru ni mataia e Isu."²²E Pilip i vano i mataia e Endru;Pali rua ru vano, no mataia e Isu ru takia.²³Isu i koli rua maea,"A haua i valai ne Tuna Bakovi nigi kavurike.²⁴Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,ge manga vutunana vit i boru puru na malala i mate,i tabuli kerikeri vona; pali ia ge mate,ia bari vua kanena i kupo.²⁵Erei i ngaru hatekea ni mahuri vona ia bari pea;erei koma i ngaru ni mahuri vona ia bari mahuri vakaroro.²⁶I tara viri i leho ne nau,rua ge muri nau;pali ivai a hiningi Iau vona ia tara bari ia voravora nau vonga.I tara viri i bole Iau e Tata bari rata kamumua.²⁷Ngane a ni luhoi nau koma i tabuli kamumu pali Iau ga ta navai?"O Tata,O kori Iau vona ra haua iea?Ne vona ra hin3Iau a valai vona ra haua iea.²⁸O Tata,kavurike ramu."Muri a ni gale i valwi na hunu pali tamaea,"Iau a kavurikea pali Iau bara kavurikea tabua."²⁹Pali e huriki a kabuna bakovi a ngatavine ri pesi vonga ri longoa ra hininga i taki ta hiningi i kururu.Pali ranga ri tamaea,"A Ensel i ta turana."³⁰Isu i koli ria tamaea,"Ni galeiea komai valai ne nau,i vali ne mua.³¹Ngane a a parava ni luhoikado na malala i valai:Ngane a e huriki a mugamuga na malala bari ni voroki tala.³²Tahuna Iau ni bole rikevonara malala iea,Iau bara bole lobo e huriki a bakovi a ngatavine ri valai nau."³³Ia i taki ra hininga i vakasiria maea ge mate navai.³⁴A kabuna bakovi a ngatavine ri kolia maea,"Mia mi longo na lo maea e Kristo bari made vakaroro.I navai o tamavonga,'A Tuna Bakovi ia bari ni bole sike?'Erei e Tuna Bakovi?"³⁵Isu muri taki ria,"A ni para bari tabana ni made turane matau na parava i popote.Mu laho na tahuna mua mu tahoka ni para,maea a uvo koma ge kavatagu mua.Erei i laho na uvo ia koma i palala ivai a hiningi i lakea vona.³⁶Tahuna mu tahoka ni para,mu luhoi tora na ni para mavonga mua bari mua tuna ni para."Isu imtaki ra hininga muri i vano i kapiloho ne ria.³⁷E Isu i rata a maka mirakel na matane ria, pali ria koma ri luhoi tora vona³⁸a ngava ne propet Aisaia bari bele,manga ia i taki:"Viri Dagi,erei i luhoi tora vona ngava mi taki,pali ne erei a limane Viri Dagi i bele kavakava vona?"³⁹Ne vona ra hininga kunana ria koma ri luhoi tora,e propet Aisaia i taki ra hininga,⁴⁰"Ia i rata matane ria i kepa,pali rata hatene ria i tora; mege mavonga rigi mata na matane ria pali rigi luhoka na hatene ria,rigi mapulo,pali Iau ga rata kamumu ria."⁴¹Aisaia i taki ra hininga nara ia i mataia bagetunga e Isu pali tata vona.⁴²Koma ne vona ra hininga kupo ne huriki a mugamuga ri luhoi tora ne Isu;pali nara e huriki a Parisi, ria koma ri taki talea maea koma rigi nono na roho ni vasileki.⁴³Ria koma ri ngaru hateka ni ngaru i valai neDeo ria ri ngaru hateka e huriki rigi ngaru ria.⁴⁴Isu i ta dagi i tamaea,"A viri rata i luhoi tora ne nau,ia koma i luhoi tora ne nau kikeri uka turana ne vona erei i rudu Iau,⁴⁵pali a viri erei i matai Iau ia i matai ia viri erei i rudu Iau.⁴⁶Iau a valai manga Iau a ni para vona ra malala iea maea erei a viri i luhoi tora ne nau ia koma ge made na uvo.⁴⁷Ge tara viri i longoa ni tagu pali koma i ramaia, Iau koma ga luhoikado ia;nara Iau koma valai ni luhoikadoa malala,Iau a valai ni vakamahuria malala.⁴⁸Tara viri i koi nau pali koma i bolea nitagu,tahoka viri erei bari luhoikado ia.A ngava Iau a taki bari luhoikadoa na ni lobo na parava.⁴⁹Na ra Iau koma ta ne nau kikeri,e Tata erei i rudu Iau,erei ia i habia nau a ni tavakuku vona ara ga

taki pali ara ga ta vona.⁵⁰Iau a palala maea ni tavakuku vona ia ni mahuri vakaroro, movonga i manga ara maki Iau a taki manga kunana e Tata i taki ne nau,mavonga Iau a taki."

Chapter 13

¹Ngane muga na vaponga na Pasova.Isu i palala maea a haua vona i valai bari pea malala pali bari lakea ne Tamana.Tahoka ni ngaru vona erei i made vona ra malala iea,ia i ngaru ria vano na ni lobona parava.²Ngane e satan i bolea pali i ria na hatene Judas Iskariot e tune Saimon,ge nanarivi vona e Isu.³Ia i palala maea e Tamana i habi na limana maki lobo pali maea ia i valai ne Deo pali bari hamule ne Deo.⁴Ia i pesirike na malunga rigi kani i kalitalea varikia polovavo.I bolea ni ravu i lavalava vona.⁵Muri i guru dilia na boul ranga naru i vakatubu ni loi a vahana maka murimuri vona pali ravu vona ra ni ravu ia i lavalava vona.⁶Ia i valai ne Saimon Pita,pali e Pita i takia maea,"Viri Dagi ri ioe go vahiloloa vahagu?"⁷Isu i kolia i tamaea,"Ara maki Iau a ratea ngane ioe koma o luhoka vona,muri ioe bari o luhoka vona."⁸Pita i taki maea,"Ioe koma go loa vahagu."Isu i kolia ,"Ge Iau koma ga loa vahamu,i oe koma go made turagu."⁹Saimon Pita i takia maea,"Viri Dagi,nahani loi kunanea vahagu,o loi a limagu a gigu."¹⁰Isu i taki maea,"Erei i hilolo pali ia nahani ge hilolo,a vahana kunana nigi vahilolo,pali ia i patapado;i oe o patapado,koma e huriki lobo."¹¹(Isu i palala vona erei a viri bari nanarovi vona;maea i navai i tamaea"Mua lobo koma mu matapado").¹²Mavonga na tahuna e Isu i vahilolo a vahane ria ia i bole tabua varikia vona ri rudoa i made puru tabu,ia i taki ria maea,"Mua mu palala vona ara maki a rate ne mua?"¹³Mua mu galau a Vinara'o e Viri Dagi,'mua mu ta muhilo,nara i Iau kunana.¹⁴Ge Iau muri,E Viri Dagi o e Vinara,i vahilolo a vahane mua,mua ranga mu vahilolo a vahana viri tara.¹⁵Na ra Iau a vakasiri mua maea mua ranga mu rata manga Iau a rata.¹⁶Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,a voravora koma i dagi ma mugamuga vona;o a bolebole ngava i dagi na viri i rudua.¹⁷Ge mua mugu palala vona ra hininga,mua mu vivi ge mua mugu rata ra hininga.¹⁸Iau koma tata ne mua lobo;Iau a palala ne tou erei Iau a pasi tou pali ra hininga ge maea na ngavane Deo ge bele kava:Erei ia i kania bret nau ia i laga rikea kabina vahan i tepu Iau.¹⁹Iau a taki ne mua ngane muga ge bele mavonga na tahuna ge bele,mua bari mu luhoi tora maea Iau kunana.²⁰Muholi,muholi hateka, Iau a taki mua,erei a viri bolea ra viri Iau a rudua ia i bole Iau,pali erei a viri bole Iau ia i boleaviri i rudu Iau."²¹Tahuna e Isu i taki ra hininga,a spirit vona koma i tabuli kamumu.Ia i taki talea i tamaea,"Muholi,muholi yateka,Iau a taki mua maea i tara ne mua bari nana rogi ne nau."²²A maka murimuri vona ri vamatanono ne ria mule,ri luhoi lege ne rei ne ria i takia e Isu.²³Tara ne ria a murimuri vona,erei e Isu i ngaru hateka,i made tabukoi ne Isu na dede ni kani i tamaea.²⁴Saimon Pita i taki ra hininga a murimuri i tamaea,"Nana ia erei ia i tata vona."²⁵Mavonga ia i made mule na dahane Isu pali takia maea,"O Viri Dagi,erei o e vereae?"²⁶Muri e Isu i koli,"Ia a viri erei Iau bara lutua bret a habia vona."Mavonga na tahuna e Isu i lutua bret,i habia ne Judas tune Saimon Iskariot.²⁷Muri na bret,E Satan i dili ne Judas,pali e Isu i takia maea,"Ara ioe o ratea,o rata malaviriria."²⁸Ngane i uka tara viri erei ge made tabu na dede ni kani ge palala i navai ia i tamaea ne vona.²⁹Ranga ri luhoi maea, tahuna e Judas i bolea ra palo na moni,Isu i takia maea,"Kona ara maki teu te ngaru na vaponga,"o ara maki ia ge habi ne huriki ri uka maki.³⁰Muri ne Judas i bolea ra bret,malavirir kunana ia i vano.na rodo.³¹Na tahune e Judas i vano,Isu i tamaea,"Ngane e Tuna Bakovi ni vakabagetu,pali e Deo i vakabagetua.³²Deo bari vakabagetua ia pololilo ne vona,pali ia bari malaviri kunana i vakabagetu ia.³³Koma kiroko,Iau a turane mua mu tahoka parava i kapo kunana.Mua bari mu matakanau,manga hiningi Iau a taki na maka Juda,'Inavi a hiningi Iau a lakea vona,mua koma mu kara nivalai vona.'Ngane Iau a taki tabu ra hininga ne mua.³⁴Iau a habia ne mua a ni tavakuku karaba,maea mua mugu ngarua viri tara;manga Iau a ngaru mua,mavonga mua ranga mu ngaru a viri tara.³⁵Vona ra hininga huriki lobo bari palala maea mua a murimuri nau,ge mua mugu ngaru a viri tara."³⁶Saimon Pita i taki maea,"Viri Dagi,ivai a hiningi go lakea vona?"Isu i koli i tamaea,"Ivai a hiningi Iau ga lakea vona,mua koma mu kara ni muri nau vona ngane,pali muri mua bari mu muri nau vona."³⁷Pita i taki maea,"Viri Dagi,i na vai Iau koma ga muri ne vomu ngane?Iau bara rupurua ni mahuri nau ne mua."³⁸Isu i koli,"Mu kara ni rupurua ni mahuri mua ne nau?Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,a kureko a toga koma ge tangi ma ioe bari o nana rovi nau boloko tolu."

Chapter 14

¹"Na hani rua hatene mua ge viliha.mu luhoi tora ne Deo,mua ranga luhoi tora ne nau.²Pololilo na ruma e Tata i kupo a rum.Ge mua koma mugu palala,Iau bara taki mua,na ra Iau bara vano a rata purua tanga ne mua.³Ge Iau ga vano ga rata purua tanga mua,Iau bara valai tabu pali bara bole mua,maea ivai a hiningi Iau vona mua ranga bari mua vonga.⁴Mua mu palala vona dala ni lakea vona hiningi Iau a lakea vona."⁵Tomas i takia e Isu,"Viri Dagi,mia koma mi palala ivai a hiningi go lakea vona,migi palala navai vona dala?"⁶Isu i takia,"Iau a dala,ta muholi,pali a ni mahuri;uka tara viri ge valai ne Tata uka ne nau kunana.⁷Ge mua mugu palala nau,mua ranga bari mua palala ne Tata.Pali ngane i lokovonga mua mu palala vona pali mu mataia."⁸Pilip i takia e Isu,"Viri Dagi,o vakasiria ne mia e Tata,pali maea bari kara ne mia."⁹Isu i takia,"Iau i tabaka pali a hiningi a made turane mua pali koma mu palala ne nau ma,Pilip?Erei a viri i mata Iau ia i mataia e Tata.I navai o tamavonga,'O vakasiria ne mia e Tata?"¹⁰Ri mua koma mu luhoi tora maea Iau pololilo ne Tata pali e Tata pololilo ne nau?A ngava Iau a taki ne mua Iau koma taki na ni tora nau,uka e Tata i made pololilo ne nau i ratea a leho vona.¹¹Mu luhoi tora ne nau maea Iau a made pololilo ne Tata,pali e Tata i made pololilo ne nau,o uka mu luhoi tora nara leho ne ria.¹²Muholi,muholi hateka ,Iau a taki mua,ia erei i luhoi tora ne nau bari ratea leho Iau a ratea.pali bari ratea leho i dagi vona hininga nara Iau bara lakea ne Tata.¹³Ara maki mu nana na ragu,Iau bara ratea pali e Tata bari bagetu ne Tuna.¹⁴Ge mua mugu nanau na maki tara na ragu,Iau bara ratea.¹⁵Ge mua mugu ngarau,mua bari mu matakaria komanment nau,¹⁶pali Iau bara vasileki na Tata,pali bari habia ne mua tara viri bari kori mua ia bari turane mua liu¹⁷a Spirit ni ta muholi.A malala koma i kara ni bolea nara ia koma i mataia o i palala vona.Pali mua mu palala vona,na ra ia i made turane mua pali bari turane mua.¹⁸Iau koma ga pe mua kikeri.¹⁹pali koma ge tabaka a malalal koma ge matai Iau,pali mua bari mu matai Iau.Nara Iau a made,mua ranga bari mu made.²⁰Vona ra parava ia mua bari mu palala maea Iau a made pololilo ne Tata,pali mua pololilo ne nau,pali Iau pololilo ne mua.²¹Ia erei i tahoka a komanment nau pali matakaria ia ra viri erei i ngarau,pali erei i ngarau ia bari ngarua e Tata,pali Iau bara ngarua a vakasirau ne vona."²²Judas(koma e Iskariot)i takia e Isu,"Viri Dagi,i navai maea ioe go vakasiri ioe ne mia pali koma go vakasiri ioe na malala?"²³Isu i koli i tamaea,"Ge tara viri ge ngarau,ia bari matakaria ngavagu.E Tata bari ngarua,ia bari valai ne vona pali mia bari mi ratea tanga turana.²⁴Ia erei koma i ngarau ia koma i matakaria ngavagu.A ngava mua mu longoa koma i valai ne nau uka i valai ne Tata erei i rudu Iau.²⁵Iau a taki ra hininga ne mua,tahuna Iau a made turane mua.²⁶Mavonga, a bole kori a Hanu Kiripiripi erei e Tata bari rudu na ragu ia bari tovo mua na maki lobo pali bari vakadoko mule mua vona ara maki Iau a taki mua vona.²⁷Iau a pe mua turana ni tamudi puru;A habia ne mua ni tamudi puru ne nau.Iau koma habia manga malala ia i habia.Mu nahani hate viliha,pali mu nahani mangenge.²⁸Mua mu longo maea Iau a taki mua,'Iau a vavano,pali bara hamule valai ne mua.'Ge mua mugu ngarau,mua bari mu vivi nara Iau a lakea ne Tata,na ra e Tata i dagi ne nau.²⁹Ngane Iau a taki mua muga ia ge bele mavonga,na tahuna ge bele,mua bari mu luhoi tora.³⁰Iau koma ga takupo turane mua,na ra maka matakari na malala ri valai.Ia i uka ni tora i dagi ne nau,³¹pali ge bele maea a malala ge palala maea Iau a ngarua e Tata,Iau a rata manga e Tata i vakuku Iau.Te vano ta sike pali te vano vona hininga. "

Chapter 15

¹Iau a vain muholi,pali e Tata ia tahona hania.²Ia i tolo tala maka rahana ne nau koma i vua,pali palakado a maka rahana i vua ge vua kamumu.³Mua mu patapado pali nara vona ra ngava Iau a taki mua vona.⁴Made pololilo ne nau,pali Iau ne vomu.Manga kunana a rahana i tabuli kikeri i kari ni vua na tahuna ia i madoko na kaina vain,manga kunana ioe,na tahuna ioe o madoko ne nau.⁵Iau a vain,mua a rahana,Erei i madoko ne nau pali Iau ne vona,ia bari vua hateka,ge uka Iau mua koma mugu ratea rata maki.

⁷Gi mua mu madoko ne nau,pali a ngavagu i tabuli ne mua,mu nana vona ara maki mu ngarua,pali bari ni rata ne mua.⁸E Tata i bagetu vona ra hininga,maea mua mu vua i kupo pali mavonga i vakasiria maea mua a murimuri nau.⁹Manga e Tata i ngaru Iau,Iau tara a ngarua.Mu made pololilo na ni ngaru nau.¹⁰Ge mua mu matakari kamumua komanment nau,mua bari mu made pololilo na ni ngaru ne nau,manga Iau a matakari kamumua komanment pali a made pololilo na ni ngaru vona.¹¹Iau a taki ra hininga ne mua maea nani vivi ge tabuli pololilo ne mua mavonga ni vivi ne mua bari tabuli kamumu.¹²A komanmant nau,i maea mua ngaru a viri tara manga Iau a ngaru mua.¹³Uka tara viri i tahoka ni ngaru i dagi vona ra hininga tara viri i rupurua ni mahuri vona na turana.¹⁴Mua a maka turagu ge mua mugu rata ra hininga manga Iau a vakuku mua.¹⁵Uka tabu Iau ga gale mua a voravora, na ra a voravora ia koma o palala vona ara maki a matakari vona i ratea. Iau a gale mua a turagu,na ra virika maki lobo ara Iau a longo ne Tata Iau bara vakapalala ne mua.¹⁶Mua koma mu pasi Iau,uka Iau a pasi mua pali a gamai mua maea mugu vano mugu vua,pali maea a voane mua ge tabuli.Ra i nga i maea ara maki mu nana ne Tata na ragu,ia bari habia ne mua.¹⁷Ra hininga Iau a vakuku mua vona,ia maea mua mu ngarua viri tara.¹⁸Ga malala ge koi mua,mu palala maea ia i koi nau muga ia i koi vomu.¹⁹Ge mua na malala,a malala bari ngaru mua manga mua ne vona.i I uka nara mua koma mua ne vona pali nara Iau a pasi mua pagi tala vona ra malala, mavonga a malala koma i ngaru mua.²⁰Luhoi mulea ngavane Deo maeaIau a taki mua,'A voravora koma i dagi na matakari vona.'Gi Iau nigi rata hale,ria bari rata heli mua;ge ria rigi matakaria a nitagu,mavonga ria bari matakari mua.²¹Ria bari rata loba virihi mua ra hininga nara na ragu,nara ria k9ma ri palala vona erei i rudu Iau.²²Ge Iau koma valai ga taki ria,ria koma rigi tahoka sin,uka pali ngane ria ri uka rigi taki ria rigi uka sin.²³Ia erei i koi nau ia tara i koi ne Tata.²⁴Ge Iaukoma ratae a leho maea i uka tara viri ge ratea ne mua,ria bari uka sin,pali ngane ria ri koi ne nau ne Tata.²⁵Ra hininga ge bele ge vakakavea ngavane Deo manga ni here na lo ne ria.'Ria ri koi nau i uka vuhuna.²⁶Na tahuna i valai a viri ge bole kori ria erei Iau bara rudua i valai ne mua ne Tata,maea ra,Spirit na ni tamuholi,erei i pagi tala ne Tata ia bari taki talau.²⁷Mua ranga mu taki talau,nara mua mu turagu na ni vakatubu na parava.

Chapter 16

¹"Iau a taki ra hininga ne mua maea mua mugi nahanni boru tala.²Ria bari varoki tala mua na raho ne vasileki,pali a haua i valai natahuna e huriki lobo erei i bimate mua bari luhoi maea ia i haba ni habi ne Deo.³Ria ri rata ra hininga nara ria koma ri luhoka ne Tata o ne nau.⁴Iau a taki ne mua ra hininga i maea tahuna a haua ne ria i valai, mua bari mu luhoi mule maea Iau a taki mua ne ria.Iau koma taki mua vona ra hininga muga na ni vakatubu,nara Iau a turane mua.⁵Pali ngane Iau bara hamule ne vona erei i rudu Iau,pali uka tara ne mua ge nanau,'Ivai a hiningi go lakea vona?'⁶Pali nara Iau a taki ra hininga ne mua,ni dodo i vonu na hatene mua.⁷Muholi Iau a taki mua,i kamumu ne mua maea Iau a vano.Ge Iau koma ga vano,a bole kori koma ge valai ne mua,pali ge Iau ga vano,Iau bara rudua i valai ne mua⁸Na tahuna ia i valai,a bole kori bari vakasiria malala maea a maki hale a sin,pali a naro malimali,pali a ni luhoikado⁹na sin,nara ria koma ri luhoi tora ne nau;¹⁰pali a ni naro malimali,nara Iau a lakea ne Tata,pali mua koma mugu matai Iau;¹¹pali a ni luhoikado, nara a maka mugamuga na malala ria ni luhoikado ria.¹²Iau a tahoka maki kupo ni taki mua vona,pali mua koma mugu lohoka vona ngane.¹³Pali na tahuna ia,a Spirit ni ta muholi,i valai,ia bari kori mua na maki ni ta muholi,na ra ia koma ge tata ne vona kunana.Pali ia bari tamaea ara maki ia i longoa,ia bari taki mua vona ra virika maki maea ge valai.¹⁴Ia bari vakabagetu Iau,nara ia bari bolea na ara maki ne nau bari taki mua vona.¹⁵Virika maki lobo ne Tata a maki nau.Mavonga,Iau a taki maea a Spirit bari bolea ara maki ne nau pali ia bari taki mua vona.¹⁶Koma ge tabaka mua koma mugu matai Iau,pali muri tabu koma ge tabaka mua bari mu matai Iau."¹⁷Pali ranga murimuri vona ri vata ne ria,"Ara maki i takia ne teu,'Koma ge tabaka mua koma mugu matai Iau pali muri tabu koma ge tabaka mua bari mu matai Iau,'pali, 'nara Iau a lakea ne Tata?"¹⁸Mavonga ria ri tamaea, "Ara maki ia i takia,'Koma ge tabaka?"Teu koma te palala ara maki ia i takia."¹⁹Isu i matai maea ria ri ngaru ni nanea,pali ia i taki ria maea,"Ia ra ara maki mu vanana ne mua,ara maki Iau a tamaea vona maea,'Koma ge tabaka koma mugu matai Iau,pali muri tabu koma ge tabaka muga bari mu matai Iau?"²⁰Muholi,muholi hateka,Iau a taki mua,mua bari mu tangi mu tangi,pali a malala bari vivi.Mua bari mu matasia,pali ni matasia ne mua bari mapulo a ni vivi ne mua.²¹Tahuna a ngatavine i poda ia bari dodo nara a haua vona i valai,pali na tahuna ia i podea koma,ia koma ge luhoi tabua ni madihi nara na ni vivi vona maea a bakovi i bele pali na malala.²²Mavonga mua mu tahoka ni dodo ngane,pali Iau bara matai mua tabu,pali a hatene mua bari vivi,pali bari uka tara viri ge bole talea ne mua ni vivi ne mua.²³Vona ra parava ia mua koma mugu nana Iau na maki tara.Muholi,muholi hateka Iau a taki mua,Ge mua mugu nana e Tata na maki tara na ragu,ia bari habia ne mua.²⁴Valai ngane mua koma mu nana vona tara maki na ragu.Nana bari o bolea,pali a ni vivi mua bari bele kava."²⁵"Iau a taki ra hininga ne mua na maka ngava nau,pali a haua i valai tahuna Iau koma ga ta tabu turane mua na maka ngava nau,pali mavonga Iau bara ta kamumu ne mua vona e Tata.²⁶Vona ra parava ia mu bari mu nana na ragu pali Iau koma taki mua maea Iau ga vasileki ne Tata ne mua,²⁷na ra e Tata ia i ngaru mua nara mua mu ngarau nara mua mu luhoi tora maea Iau a valai ne Tata.²⁸Iau a valai ne Tata,pali a valai vona ra malala.Muri tabu,Iau bara ataroa ra malala pali bara hamule ne Tata."²⁹Maka murimuri vona ri tamaea,"Masia,ngane ioe o ta kamumu pali koma o rata maka ngava.³⁰Ngane mia mi palala maea ioe o palala vona maki lobo,pali ioe koma o ngarua tara viri ge nana ioe na ni nana.Nara vona ra hininga, mia mi luhoi tora maea ioe 9 valai ne Deo."³¹Isu i koli ria maea,"Re mua mu luhoi tora ngane?"³²Masia,a haua i valai,pali,bele pali,tahuna mua bari mu made viliha,huriki lobo bari made na ruma ne ria,pali bari mu hataro Iau.Mavonga koma Iau kikeri nara e Tata i made turagu.³³Iau a taki mua vona ra hininga maea mua bari mu tahoka ni tamudi puru ne nau.Vona ra malala ia mua mu tahoka ni tamudi hale,mu pesi tora,Iau a bole mulea malala."

Chapter 17

¹Muri ne Isu i taki ra hininga, ia i mata rike na hunu pali tamaea, "O Tata, a haua i valai, o vakabagetua e Tumu pali maea e Tumu bari vakabagetu ioe² manga kunana ioe i habia vona ni tora ge matakari lobo e huriki mavonga ia bari habia ni mahuri makaroro ne huriki lobo erei mua mu habia ne vona.³ Ra makea a ni mahuri vakaroro: Maea ria ri palala mua, ia kikeri e Deo muholi, pali ia erei ne mua i rudua e Isu Kristo. ⁴Iau a vakabagetu ioe na malala. Iau a vaka loba leho ioe o habia nau ga ratea.⁵ Ngane, O Tata, o vakabagetu Iau na dahamu turana bagetuanga maea Iau a tahoka turamu muga na malala i bele.⁶ Iau bara vakabele kavea ramu ne huriki a bakovi a ngatavine erei ioe o habi ne nau vona ra malala. Ria ne vomu, pali ioe o habi ne nau, pali ria ri matakaria ngavamu.⁷ Ngane ri lohoka maea virika maki lobo ioe o habi nau i valai ne vomu,⁸ pali Iau a habi ne ria a virika ngava lobo ioe o habi nau. Ria ri bole pali ri luhoi muholi maea Iau a valai ne vomu, pali ria ri luhoi tora maea ioe o rudu Iau.⁹ Iau a vasileki ne ria, Iau koma vasileki na malala pali ne huriki erei ioe o habi ne nau, na ra ria ne vomu.¹⁰ Virika maki nau lobo ne vomu pali ne vomu ia ne nau, pali Iau ni vakabagetu vona.¹¹ Iau koma na malala tabu, pali re huriki a bakovi a ngatavine ria vona ra malala, pali Iau a valai ne mua. O Tata o kiripiripi, matakari ria na ramu maea ioe o habia nau maea ria bari taku, manga kunana teu te taku.¹² Tahuna Iau a turane ria, Iau a matakari ria na ramu, na vuhuna ioe o habi nau. Iau a kapikari ria, pali uka tara ne ria nigi ratapile, e Tune Deo kunana ni rata pile, i maea ge bele kava a ngavane Deo.¹³ Ngane Iau a valai ne mua, pali Iau a taki 4a hininga na malala i maea ria rigi bole ne vivi nau ge bele kava ne ria.¹⁴ Iau a habia ne ria ni tamu, pali a malala i koi i rata hale ria nara ria koma ne vona ra malala, manga kunana Iau koma ne vona ra malala iea.¹⁵ Iau koma nana ne vomu go bole tala ria vona ra malala iea, uka ioe go matakari ria na bakovi hale.¹⁶ Ria koma ne vona ra malala iea, manga kunanan Iau koma na malala.¹⁷ Bole tata ria na ni ta muholi. A ni tamu i muholi.¹⁸ Manga kunana ioe o rudu Iau a valai na malala.¹⁹ Ne ria kunana Iau a bole talau, i maea ria mule rigi bole tala ria na ni ta muholi.²⁰ Iau a vasileki kunana vona ra hininga, pali ne huriki ranga erei i luhoi tora ne nau na ngavane ria²¹; maea ria rigi taku kunana, manga kunana ioe, Tata, ia ne nau, pali Iau ne vomu. ru ria rigi turane teu mavonga a malala ge luhoi tora maea ioe o rudu Iau.²² A bagetuanga o habia nau, Iau a habi ne ria, i maea ria rigi taku kunana, manga kunana teu te taku.²³ Iau ne ria, pali ioe ne nau maea ria rigi made na ni luhoi i taku, pali a malala ge palala maea ioe o rudu Iau, pali i maea ioe o ngaru ria manga kunana ioe o ngaru Iau.²⁴ O Tata, Iau a ngaru re huriki ioe o habi nau rigi made turagu na hiningi Iau a made vona, pali rigi mataia bagetuanga nau, ra bagetuanga ioe o habia ne nau nara ioe o ngaru Iau muga na maki lobo i bele vona ra malala iea.²⁵ Tata o malimali, a malala koma i palala ne vomu, pali Iau a palala ne vomu; pali ra hininga i palala maea ioe o rudu Iau.²⁶ Iau a ratea ramu ri palala vona, pali Iau bara ratea ri palala vomu i maea a ni ngaru ioe o tahoka ne nau ia tara ne ria, pali Iau ne ria."

Chapter 18

¹Muri ne Isu i taki ra ngava nga,ia i pagitala turana maka murimuri vona na gaga tara na golu e Kidron,vonga i tahoka tara hania pololilo tahuna ia turana maka murimuri vona ri dili .²Ngane e Judas,erei bari nana rovi ne Isu,ia tara i palala vona ra hininga, na ra e Isu i ngaru ni lakea vonga turana maka murimuri vona.³Pali e Judas,i mugea tara kabuna nugu maheto turana ranga opisa na mugamuga na Prist a Parisi, ri lokovonga turana maka maki ri nami ri para vona, a tos, a maki ni vaubi.⁴Pali e Isu,erei ia i palala na maki lobo maea bari ri bele vona,i pagitala muga i nana ria,"Erei mu matakanea?"⁵Ria ri kolia,"Isu o Nasaret."Isu i taki ria maea,"Iau."O Judas,erei o nana rovi vona,ia tara i pesi turana maka nugu maheto.⁶Na tahuna i taki ria maea,"Iau,"ria ri karuku mule ri borupuru na malala.⁷Pali ia i nana tabu ria,"Erei mu matakanea?"⁸Ria ri tamaea tabu,"Isu o Nasaret."⁸Isu i koli,"Iau a taki mua i Iau.pali mavonga ge mua mugu matakanau,mu rua ra hininga ge polo."⁹Ra hininga ge bele ge vakatorea ngave Deo ia i taki:"Vona ra hininga erei ioe o habia nau,Iau koma vakavelua tara."¹⁰Pali e Saimon Pita,erei ia i tahoka vito,i lalutalea i valikudua talingana kanena vona voravora na mugamuga na Prist.A voravora iea a rana e Malchus.¹¹Isu i takia e Pita,"Ru mulea vito na murina.Ri Iau koma ga ninu vona kap i habia nau e Tata?"¹²Mavonga a maka kabuna nugu maheto a kepten, a maka opisa na maka Juda,ri nugutatea e Isu ri kolotatea. ¹³Ri bole muga lakea ne Anas,ia kana bakovi e Kaiapas,erei a mugamuga na Prist vona ra parava ia.¹⁴Ngane e Kaiapas ia ra viri erei i haba ngava na maka Juda maea i kamumu na bakovi i ala taku ge mate na maka bakovi a ngatavine lobo.¹⁵Saimon Pita i muri ne Isu,pali ranga murimuri vona.Ngane ra murimuri ia i palala vona mugamuga na Prist ia i dili turane Isu pololilo na murina mugamuga na Prist;¹⁶e Pita i pesi polovavo na ni dili.Pali ranga murimuri,erei i palala ne ria a mugamuga na Prist, ri pagi tala ri takia tara ngatavine erei i mamata na ni dili,pali i bole dilia e Pita.¹⁷Pali a voravora ngatavine, a matakari na ni dili,i takia e Pita,"Kimi ioe tara a murimuri vona ra bakovi iea?"¹⁸Ia i tamaea,"Kimi Iau."¹⁸Ngane a voravora turana opisa ri pesi vonga,ri tunua tara kanono,na ra i piu a hiningi, pali ri vakarongo ria.E Pita tara i turane ria,i pesi vonga i hua¹⁹ A mugamuga na Prist i nanea e Isu vona maka murimuri vona pali a maka vinara vona.²⁰Isu i koli maea,"Iau a ta kava na malala.Iau a vara bala na roho ni vasileki pali na tempel i vai a maka Juda lobo ri valai palupu.Iau koma talapiloho vona tara ngava.²¹I navai o nana Iau?O nana erei e huriki ri longo Iau vona ara maki Iau a taki.Masia,re huriki a bakovi a ngatavine ri palala vona ara maki Iau a taki."²²Na tahuna e Isu i taki ra hininga, tara opisa i pesi vonga i ubia e Isu pali tamaea," I maea ri ioe go kola mugamuga na Prist?"²³Isui kolia maea,"Ge Iau ga ta hale,a takitalea maki hale,pali ge muholi,i navai ioe o ubi Iau?"²⁴Pali e Anas i ruduz ni kolotata ni bole lakea ne Kaiapas a mugamuga na Prist.²⁵Ngane e Saimon Pita i pesi i huhua.A maka bakovi a ngatavine ri takia maea,"kimi ioe tara turana ra maka murimuri vona?"²⁶Ia i lavuni i tamaea,"Kimi Iau."²⁶Tara voravora na mugamuga na Prist, erei a tara vona ra bakovi erei i valikudua e Pita talingana,i tamaea,"Iau koma matai ioe na hania o turana?"²⁷Pali e Pita i lavuni tabu;pali malaviri kunana a kureko i tangi.²⁸Pali ria ri tuli tala ne Kaiapas ia lakea na murina gavman i vata turana maka bakovi a ngatavine. Na hetelanga pokopoko,koma ri lakea ma na murina gavman ni vata turana maka bakovi a ngatavine pali maea riakoma rigi rata helea pali bari kani taro na Pasova.²⁹Pali e Pailot i pagi tala ne ria i tamaea,"Ara maki hale mua mu habia vona ra bakovi iea ?"³⁰Ria ri koli ri takea maea,"Ge ia ra bakovi iea koma ge ia bakovi ni rata naro hale,mia koma migi habi lakea ne vomu."³¹Pali e Pailot i taki ria maea,"Mu bolea,pali mu luhoi kadoa ramaia lo mua."A maka Juda ri takia maea,"Koma i tabuli na lo ne mia migi rua na ni mate tara bakovi."³²Ria ri taki ra hininga i maea a ngavane Isu bari vakatorea na ra ia i taki ni vakasiria ni mate bari bele vona.³³Pali e Pailot i dili tabu na murina gavman ni vata turana maka bakovi a ngatavine pali galea e Isu i takia maea,"I ioe a King na maka Juda?"³⁴Isu i kolia,"Ra hininga ioe o taki,o i taki vomu tara viri ne nau?"³⁵E Pailot i kolia,"Kimi Iau a Juda,i Iau? A maka bakovi a ngatavine vomu pali a maka mugamuga na Prist ri habi ioe valai nau.Ara maki o ratea?"³⁶Isu i kolia,"A harikianga nau koma ne vona ra malala iea.Ga harikianga nau ga maki na malala,a maka voravora nau bari vaubi mavonga Iau koma nigi habi lakea na maka Juda.Pali ngane a harikianga nau ia koma ne vona hininga."³⁷Pailot i takia maea,"I ioe a king pali?"³⁸Isu i kolia,"Ioe o taki Iau maea Iau a king.Vona ra hiningi kunana Iau a poda,pali vona kunana ra hiningi Iau a valai vona ra malala iea,pali maea Iau bara bole koria ni ta muholi.Huriki lobo erei ne vona ni ta muholi longo lohogu."³⁸Pailot i takia maea,"Ara maki a ni ta muholi?"³⁹Tahuna i taki ra hininga, ia i pori tabu na maka Juda pali taki ria,"IU koma matavisia rata maki hale ge ratea ra bakovi iea. ³⁹Pali mua mu tahoka naro maea Iau bara rudu talea tara bakovi ne mua na Pasova.Mavonga mu ngarau ga rudu talea ne mua a King na maka Juda?"⁴⁰Ria ri ta dagi ri tamaea,"Koma ra bakovi iea, e Barabas."Ngane e Barabas ni vakapagi tala.

Chapter 19

¹ Ngane e Pailot i bole e Isu i lagua.² A nugu maka maheto ri vaia barakau i manga kraun. Ri rua na gina pali ri vakarodoo na varikia papel.³ Ri valai vona ri tamaea, "Made ola, King na maka Juda!" pali ri lagua.⁴ Ngane e Pailot i poru tabu pali taki ria maea, "Mu masia, Iau a bole talea ne mua maea mua mugu palala maea Iau a mataia maea ia i uka tara maki ge ratea ge hale."⁵ pali e Isu i pagi tala, i rodoo ra kraun ni rata na barakau a varikia pepol. Pailot i taki ria maea, "Mu masia, bakovi ra ea!"⁶ Na tahuna maka mugamuga na maka Prist a opisa ri mataia e Isu, ria ri gale tala ri tamaea "O rukea na kai tavalala, O rukea na kai tavalala!" Pailot i taki ria maea, "Mu bolea mu rukea na kai tavalala, na ra Iau koma matavisia vona tara maki ge hale ge ratea."⁷ A maka Juda ri nanea, "Mia mi tahoka lo pali vona ra lo ia ge mate nara ia i bibi mule vona maea ia e Tune Deo."⁸ Tahuna e Pailot i longo ra hininga, ia i mangege haleliu,⁹ pali 8a i dili tabu na murina gavman ni vata turana maka bakovi pali takia e Isu, "Ivai a hiningi o valai vona?" Pali e Isu koma i kolia.¹⁰ Ngane e Pailot i takia e Isu maea, "Ioe koma go ta turagu? Ioe koma o palala maea Iau a tahoka ni tora ni vakapagi taloe, pali a ni tora ni ru rike ioe na kai tavalala?"¹¹ Isu i kolia maea, "Ioe o uka tara ni toralanga ne nau uka na ara maki kunana ni habi ne vomu i valai polomeli. Mavonga, ia erei habi Iau ne vomu ia i tahoka sin i dagi hateka."¹² Vona ra ni koli iea, e Pailot i toni ni vakapagi talea, pali a maka Juda ri gale tala, ri tamaea, "Ge ioe o vakapagi talea ra bakovi iea, ioe koma i ioe a turane Sisa. Huriki lobo erei i bibo mule vona manga ia king ri ta hale ne Sisa."¹³ Na tahuna e Pailot i longa ra ngava iea, ia i bole talea e Isu i vakamadea na sia ni luhoikado na hiningi ni gale "A Pavment," pali na kavunanga na Aramaik, A Gabat.¹⁴ Ngane a parava ni papepuru na Pasova, na 6kilok. E Pailot i taki a maka Juda, Mu masia, a king mua ra iea!"¹⁵ Ria ri gale ri tamaea, "O vano turana, o vano turana; ru rikeana kai tavalala!" Pailot i taki ria maea, Re Iau ga ru rikea na kai tavalala ra king mua?" A mugamuga na prist i koli maea, "Mia mi uka king pali e Sisa kunana."¹⁶ Pali e Pailot ngane i habia ne ria e Isu rigi ru rikea na kai tavalala.¹⁷ Pali ria ri bolea e Isu, i pagi tala, i kalohoa kai tavalala vona, i lakea vona hiningi nimgale "A Murina Gigei," na kavunanga na Aramaik ni gale Golgota."¹⁸ Ria ri ru rikea na kai tavalala e Isu vonga, pali turana bakovi i ala rua, na koropida rua e Isu.¹⁹ E Pailot i herea tara ngava pali rua na kai tavalala. Ia ni here maea: ISU A BAKOVI O NASARET, A KING NA MAKU JUDA.²⁰ Kupo ne huriki a Juda ri gia ra ngava iea nara ra hiningi e Isu ni ru rike na kai tavalala i tabukoi na siti. A ngava ni here na kavunanga na Aramaik, a Latin, pali na Grik.²¹ Pali a mugamuga na prist na maka Juda i takia e Pailot, "Koma go here maea, A King na maka Juda, 'ge maea, 'Ra bakovi iea i tamaea, 'Iau a King na maka Juda."²² E Pailot i kolia maea, "Ara maki Iau a herea Iau a herea."²³ Na tahuna maka nugu maheto ri ru rikea na ki tavalala e Isu, ria ri bolea varikia vona, ri videa na patapena i va, ri takutaku vona; pali a marapena. Ngane ra marapena varikia ni rahinna, na varikia i taku.²⁴ Pali muri ria ri taki a maka turana maea, "Tege nahani rapea, pali tege rehi vona tegi masia erei ge bolea." Ra hininga, ge bele kava manga buk e Deo i taki, "Ria ri verua ne ria varikia nau pali ri rehi vona varikia nau." Ra hininga ara i ratea a maka nugu maheto.²⁵ Ia i pesi muri ne Isu'na kai tavalala e kinana i vonga, a turane kinana, Meri e girihine Klopas, pali Meri Makdala.²⁶ Na tauhana e Isu i masia e kinana pali a disaipel erei ia i ngaru hatekea i pesi tabukoi, ia i takia e kinana, "Ngatavine, masia, ia e tumu!"²⁷ Pali muri i takia disaipel, masia, ia e kinamu! "Vana ra haua ia ra disaipel iea i bole lakea na ruma vona."²⁸ Muri vona ra hininga, palala maea hurika maki lobo i ngane i lobo pali manga kunana buk e Deo i taki bari bele bolo, Isu i tamaea, "Iau a marohu,"²⁹ I tara kontena na vain i magaruru ni ru vonga, mavonga ri bolea spans i vonu vona vain i ri toto rikea na ngavana.³⁰ Na tahuna e Isu i ninua ra vain i magaruru, ia i tamaea, "I lobo ngane." Ia i tutu purua gina pali habi rikea spirit vona.³¹ A maka Juda, nara ia parava ni pape puru, pali mavonga a kakaine Isu koma ge tabuli mavonga na kai tavalala na parava na Sabat (na ra a Sabat ia maki dagi ne ria), Pailot i taki nigi biputu a hahane tou.³² Pali a maka nugu maheto ri valai ri biputua vahana viri tabuli na dahane Isu muri a viri na gaga tara.³³ Na tahuna ri valai ne Isu, ri matia maea ia i mate pali, mavonga koma ribiputua vahana.³⁴ Mavonga, i tara na maka nugu maheto i madia kamage Isu na maheto, pali malaviri kunana a dara a naru i tua tala.³⁵ Ra viri erei i mataia ra hininga ia i taki talea, pali a maki ia i taki i muholi. Ia i palala maea ara ia i taki i muholi i maea mua ranga mugu luhoi tora.³⁶ Na ra i bele ra hininga ge vaka bele kavea ngava na buk e Deo, "bari uka tara tuhana ge maputu."³⁷ Mavonga tabu, tara ngava tara na buk e Deo i tamaea, "Ria bari mata lakea vona erei ria ri madia."³⁸ Muri vona ra hininga, Josep a bakovi o Arimatia, ia tara murimuri e Isu (pali ia i mangege na maka Juda), i nanea e Pailot ge ia ge paru purua podane Isu. Pali e Pailot i longo vona. Mavonga e Josep i valai i bolea podane Isu.³⁹ E Nikodimus ia tara i valai, ia erei muga i valai ne Isu na rodo. Ia i bole a oel i mangi sipa, i manga 100 lita.⁴⁰ Mavonga to bolea podane Isu to kai tatea na varikia ramia narone ria Juda tahuna ria ri tana poda.⁴¹ Vona ra hiningi ni vaka tau e Isu na kai tavalala i tahoka hania; pali vona ra hania ea i tahoka tara tum ni tara karaba i uka ma tara bakovi ni ru dili vona ma.⁴² Nara ia parava ni pape puru na maka Juda pali nara a tum i tabuli tabukoi, ria ri ru dilia vonga e Isu.

Chapter 20

¹Ngane ni vakatubu na parava na vik,tahuna i tabana ni uvo a hiningi,Meri Makdala i valai na tum pali mataia kedo ni vakatere tala na tum.²Ia i nunu valai ne Saimon Pita turana ranga murimuri vona erei i ngaru ria,pali taki ria maea,"Viri Dagi ni bole tala na tum,pali mia koma mi palala ivai a hiningi ni ru vona."³E Pita turana ranga murimuri to vano,ria ri lakea na tum.⁴Ria lobo ri nunu palupululu,pali tara murimuri i nunu muga ne Pita i bele muga na tum.⁵Ia i pesi polovavo,i mataia varikia i tabuli,pali ia koma i dili.⁶Saimon Pita i bele muri vona pali nunu dili na tum.Ia i mataia varikia i tabuli⁷a varikia i tabuli na gina.Ia koma i tabuli turana varika ranga ia ni pilu pali ni ru kikeri.⁸Pali ranga murimuri,a viri bele muga na tum,ia tara i dili,pali mataia ia i luhoi tora.⁹Vona ra parava ia ria koma ri palala vona nitane Deo maea ia bari pesi rike na ni mate.¹⁰Mavonga ria ri hamule na tanga.¹¹Pali e Meri i tabana ni pesi polovavo na tum i tatangi.Tahuna ia i tatangi,ia i pesi na ni dili na tum.¹²Ia i matai a ensel i rua ru rodo a varikia keakea ru made,tara na gina pali tara na vahana na hiningi ni vakamahite Isu vona.¹³Rua ru takia maea,"Ngatavine,i navai o tatangi?"Ia i taki rua maea,"Nara ni bole tala a Viri Dagi nau,pali koma palala ivai a hiningi ni ru vona."¹⁴Tahuna ia i taki ra hininga, ia i puloa apli mataia e Isu i pesi vonga,pali ia koma i palala maea ia e Isu,¹⁵Isu i takia maea,"Ngatavine, i navai o tangi hateka?Erei o mata kanea?"Ia i luhoi maea ga viri ge matakara hania,pali takia maea,"Bakovi, ge ioe o bole talea,o takau vona hiningi o rua vona,pali ga bole talea."¹⁶Isu i takia maea,"Meri."Ia i puloa,pali takia na kavunanga na Aramaik,"Raboni"(i ta maea"Vinara").¹⁷Isu i takia maea,"Nahani taugu nau,na ra Iau koma sike ma ne Tata,pali o vano o lakea na maka turagu o taki ria maea Iau a lakea ne Tata pali e Tamane mua,pali e Deo nau ia e Deo mua."¹⁸Meri Makdala i valai i taki a maka murimuri vona,"Iau a mataia e Viri Dagi,"pali ia i taki ra hininga.¹⁹Na malungana ra parava ia na ni vakatubu na parava na vik,a ni hebi ni tukari na ra a maka murimuri vona ri mangenge na maka Juda,Isu i valai i pesi na melemele ne ria,"Mu tamudi puru."²⁰Muri vona i taki ra hininga, ia i vakasiria limana pali a kamagana.A maka murimuri vona ri vivi tahuna ria ri mataia Viri Dagi.²¹Muri tabu e Isu i taki ria," Mu tam7di puru.Tahuna e Tata i rudu Iau,mavonga Iau bara rudu mua."²²Tahuna i taki e Isu ra hininga, ia i bango lakea ne ria pali taki ria maea,"mu bolea e Hanu Kiripiripi.²³Erei a viri i rata sin mu lakabongia, na ra ria ni lakabongi a sin ne ria;erei a viri i rata sin pali mu nugutatea, ria ni nugutata a sin ne ria."²⁴Tomas,rata ne tou ala 12 ni gale e Didimus,ia koma i turane ria tahuna e Isu i bele ne ria.²⁵Muri ranga murimuri to takia maea,"Mia mi mataia e Viri Dagi."Ia i taki ria maea,"Tahuna Iau ga mataia limana a murina nil,pali ga sikidilia na murina nil a kukugu,ga nugua kamagana,Iau koma ga lihoi tora."²⁶Muri na parava i polo tolu a maka murimuri vona ri dili tabu,pali e Tomas i turane ria.Isu i valai na tahuna a ni hebi ni tukari,pali ia i pesi turane ria,pali tamaea,"Mu tamudi puru."²⁷Pali takia e Tomas,O toto tala vilia limamu o mataia limagu.O nugu Iau na limamu pali o sikidilia na kamagagu.O nahani koma go luhoi tora,o luhoi tora."²⁸Tomas i koli i tamaea,"Viri Dagi nau o Deo nau."²⁹Isu imtakia maea,"Nara ioe o matai Iau,o luhoi tora.Vivi ne huriki erei koma ri matai,pali ria ri luhoi tora."³⁰Ngane e Isu i rata maka mirakel i kupo na matana maka murimuri vona,a maka mirakel koma ni here na buk e Deo,³¹pali a viri ji here na buk e Deo nege mua mugu luhoi tora maea e Isu ia e Kristo, e Tune Deo,pali mavonga i maea luhoi tora,mua bari mu bolea ni mahuri na rana.

Chapter 21 Muri vona ra hininga Isu i vakasiri tabua na maka murimuri vona na dari o Tiberias. Ia i vakasiia maea:

²Saimon Pita turane Tomas ni gale e Didimus, e Nataniel o Kana iea o Galili, e tune Sebedi, pali turana murimuri e Isu i ala rua. ³Saimon Pita i taki ria maea, "Iau ga poro na dari ga matakana manu." Ria ri takia maea, "Mia, ranga, migi valai turamu." Ria ri vona ri rike na aga, pali koma to bolea tara maki vona ra rodo ia. ⁴Ngane, tahuna i palala pali a hiningi, Isu i pesi na bike, pali a maka murimuri gona koma to palalal maea ia e Isu. ⁵Pali e Iau i taki ria maea, "Koma bakovi, mu tahoka maki ni kani?" Ria ri kolia maea, "Uka." ⁶Ia i taki ria maea, "Mua voroki lakea na gagana aga a kanena a vuko ne mua, pali bari mu lakavu ranga." mavonga ria ri lalua vuko pali ri keri ni voro nara i kupo hateka manu. ⁷Pali a murimuri vona erei e Isu ngarua e i takia e Pita, "Ia e Viri Dagi." Na tahuna e Saimon Pita i longo maea iz e Viri Dagi, ia imkoloa varikia vona (na vuna ia koma imrudoa), pali page puru na dari. ⁸Tara murimuri vona i valai na aga (ria koma ri basi na malala, manga 200 kilomita magitala), pali ria ri lalua vuko i vonu vona manu. ⁹Tahuna to puru na malala, ria ri masia katona kanono turana manu polomeli vona turana bret. ¹⁰Isu i taki ria maea, "Mu habi ranga manu mua mu lakavu." ¹¹Saimon Pita i bolea vuko i voroki purua na malala, i vonu vona manu dagi, i 153 ra manu nga, i kupo hateka, pali a vuko koma i marape. ¹²Isu i taki ria maea, "Mu valai mu kani a maki ni kani na hetelanga." Uka tara ne hurika a murimuri vona ge toni ni nanea, "Ioe erei?" Ria ri palala maea ia e Viri Dagi. ¹³Isu i valai, i bolea bret, i habi ne ria, pali a manu ranga. ¹⁴Ra hininga i boloko tolu pali maea e Isu i vakasiria ne hurika murimuri vona muri ne vona i pesi rike na ni mate. ¹⁵Muri ne ria ri kani, Isu i takia e Saimon Pita, "Saimon tune Jon, ioe o ngarau hatekau vona ra hininga?" Pita i takia maea, "Pali o Viri Dagi, ioe o palala maea Iau a ngaru ioe." Isu i takia maea, "O vakani a sipsip nau." ¹⁶Ia i taki boloko rua tabua, "Saimon tune Jon, ioe o ngarau?" Pita i takia, "Pali o Viri Dagi, ioe o palala maea Iau a ngaru ioe." Isu i takia maea, "O matakari a sipsip nau." ¹⁷Ia i taki tabua i boloko tolu ngane, "Saimon tune Jon, ioe o ngarau?" Pita i bele vona ni dodo nara e Isu i nanea boloko talu ngane, "Ioe o ngarau?" Ia i takia maea, "Viri Dagi, ioe o palala vona maki lobo, ioe o palala maea Iau a ngaru ioe." Isu i takia maea, "O vakani a sipsip nau." ¹⁸Muholi, muholi hateka Iau a taki mua, tahuna mua mu koma bakovi, mua mu roda varikia mu laho na hiningi mua mu ngaru ni lakea vona, pali na tahuna mua mu gare, mua bari mu toto tala milane mua, pali bara viri tara i vakarodoe na varikia pali bari ni boko lakea na hiningi ioe koma o ngaru ni lakea vona. ¹⁹Ngane e Isu i taki ra hininga ne vona ge vakasiria ara ni mate e Pita ge vakabagetua e Deo. Muri ia i taki ra hininga, ia i takia e Pita, "Muri nau." ²⁰Pita i puloa pali mataia a murimuri vona erei e Isu i ngaru ni muri ne ria, ra viri erei i doha rike ne Isu na parava ria ri kani na malunga palo erei i tamaea, "Viri Dagi, erei ra viri ge rata hale ioe?" ²¹Pita i mataia pali takia e Isu, "Viri Dagi, ara maki ge ratea ra bakovi iea?" ²²Isu i takia maea, "Ge Iau a ngarua ge made vano na tahuna Iau ga valai, ara maki ioe o takia? Muri nau." ²³Mavonga ra hininga i taki e Isu i tabuli turane tou a maka voravora vona, maea ra murimuri vona iea koma ge mate. Pali e Isu koma i takia e Pita maea a murimuri ranga koma rigi mate, uka, "Ge Iau a ngarua ge made vano na tahuna Iau ga valai, ara makea ne vomu?" ²⁴Ia ra murimuri erei i taki talea ra hininga, pali erei i herea ra hininga, pali si palala maea ia i ta muholi. ²⁵I tahoka ranga maki kupo irata e Isu. aGe takutaku nigi here puru, Ri Iau maea a malala tara koma ge karea ra buk nigi here.

Acts

Chapter 1

¹Tiopilus, a buk iau a herea hosi, iau a tata na maka maki e Isu i vakabubu a leho i tovo e huriki, ²i vano na parava e Deo i bolea i sike meli. Ra hini nga i bele muri na hini ia i haba ngava tora turana Hanu Kiripiripi i lakea ne hurikia voravora ia i pasi ria pali. ³Muri ia biri pesirike mule na ni mate, ia biri bele kavakava biri vakasiri mulea ne hurika tara. Na parava i ravulu va, ia i bele kavakava ne ria, ia i tata na harikinga ne Deo. ⁴Na tahuna ia i made turane ria i taki ria nahani rigi pea e Jerusalem, pali rigi davea nita gamai ne Tata, na hini nga, ia i ta maea, "Mua mu longo ne nau." ⁵Manga e Jon i haba baptais na naru, pali mua bara mu baptais na Hanu Kiripiripi na parava muri ma. ⁶Tuhuna ri vapopo palupu ri nana maea ia, "Viri Dagi, na tahuna ngane ioe boro vakabele mulea Harikinga na Israel?" ⁷Lakea ia i taki maea ria, ia kama maki mua ia biri lohoka na tahuna na parava e Tata ia i pasia. Ia kunana i lohoka. ⁸Pali mua bara mu bole a ni tora, tuhuna a Hanu Kiripiripi bari puru valai ne mua, lakea bara mu bele manga ni vakasiri nau iea o Jerusalem, na tabekena hini lobo iea o Judia turane Samaria i lakea liu na ni lobona malala. ⁹Tahuna e Isu ia i rata maka ngava nga ia i rike, ria lobo ri matanono lakea tara bubu i valai i kapikaria kama ri matai tubua. ¹⁰Ri matanono ara hini lakea vona, i laviriri hateka a bakovi rua ru rodo a varikia keakea ru valai ru pesi tabukoi ne ria. ¹¹Rua ru ta, "Mua e hurika bakovi iea o Galili, navai mu pesi mu matarike na

hunu? Re Isu, Deo i bole mulea ne mua ia i lakea na hunu. Ia bari hamule valai tabu na naro i palupu manga hini mu masia i vano turana varikia keakea na hunu.¹² Pali ri laho a parava i taku ni pea a lolo e Oliv ni laho valai o Jerusalem, Lolo e Oliv ia i tabukoi iea o Jerusalem.¹³ Tahuna ri valai ri bele, ri rike na tabekena ruma ria ri made vona. A rane ria e Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Batolomyu, Matyu, Jems tune Alfus turane Saimon a bakovi na tara ne Salot, Judas tune Jems.¹⁴ Ri vapopo palupu ri vasileki hateka, hurika ngatavine turane Maria kinane Isu turane hurika turana ranga.¹⁵ Na tahuna iea Pita i pesi na palane hurika bakovi ri luhoi tora, ni gi ria ri bele maea 120 lakea ia i ta maea,¹⁶ "Hurika turagu, i kamumu maea, ngava i tabuli na buk e Deo bari bele kavakava, hosi a Hanu Kiripiripi i takia na ngavane Devit lakea i takia ne Judas tara ngava, ia i ta maea, ra bakovi iea bari vakasiri e hurika bakovi ni nugutatea e Isu.¹⁷ erei a tara mia ia i kara ni rata leho i palupu manga mia mi rata,¹⁸ (Ngane ra bakovi i kona malala na moni ia i bole na naro hale vona, muri ia i boru na gina i puru na malala, lakea i makudu a tamudina i pagitala.¹⁹ Hurika bakovi a ngatavine iea o Jerusalem ri lohoka vona hini nga, na nitane ria, ri galea ra malala iea e Alkeldama a vuhuna ngava iea maea a malala i tahoka dara.)²⁰ Manga nitane Deo i tabuli na buk ne Song, ru e virika maki vona biri lobo, nahani rua tara ge tabuli. Ge lakea tara bakovi ge bole a pede a leho vona.²¹ Ia i kamumu maea, tara bakovi ia i made turane teu na parava vakaroro. E ViriDagi ne teu e Isu Kristo ia i made na palane hita,²² na tahuna e Jon i bole a baptais i valai na parava e Deo bari bole mulea ne teu, ia bari takitala ni mahuri mule vona. Ri pasi a bakovi i ala rua, Josep ri galea e Barsabas a ranga tara e Jastus turane Matias.²⁴ Lakea ri vasileki ri ta maea, Ioe e ViriDagi, "Ioe o lohoka vona tamudine hurika bakovi a ngatavine, ioe o ru kavatalea tara ne rua ra bakovi nga ioe o pasi."²⁵ Lakea ri tahoka leho ni rata leho na murimuri bole a murine Judas. Ia i pea i lakea na tanga ia i ngaru ni made vona.²⁶ Lakea ri voro a habulo ne rua ni pasi erei ge ratea ra leho iea, lakea ri pasia e Matias, lakea ia i dili turana a murimuri ri ala ravulu a polona i taku.

Chapter 2

¹Tahuna a parava na Pentikos i valai,ria lobo ri vapopo na hini ri vapopo bala vona,²Ri turutu vona tara maki i ngani manga vilu dagi,i valai na hunu i vakavonua hini lobo na ruma ri made vona.

⁴Ria lobo ri vonu na Hanu Kiripiripi ri vakatubu ni ta tara na ni ta tara na ni tane ria.Hanu Kiripiripi ia i habia ne ria maka ni ta nga.⁵Ngane hurika Juda ri made iea o Jerusalem,hurika tara ri turume puruma,hurika tara ri made na hini lobo na malala.⁶Tahuna ri longoa ra nganina hini nga,kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vapopo ri luhoi lege na ara,bakovi i takutaku ri ta kerikeri nani tane ria stret.⁷Ri longo ri turutu,lakea ri ta:"Muholi hateka,re hurika nga kama ri tata na nitana Galili kunana?⁸Navai teu tege longo ria rigi rata ni tane teu na hini te bele turana?⁹Hurika Patia,Midia,Elam,turane hurika bakovi iea o Mesopotamia,Judia,Kapadosia,Pontus turana Esia.

¹⁰Turane hurika Frigia,Pamfilia,Isip,Libia tabukoi iea o Sairini turane hurika bakovi a ngatavine iea o Rom.

¹¹Hurika Juda turane huriki ranga ri kara ni ramai a narona ni turume puruma ne ria,e hurika Krit turana Arabia,teu te longo ria ri takitala leho dagi ne Deo na nitane teu stret."¹²Ri turutu ri luhoi lege lae;ri tata mule ne ria,"Ra makea ara?"¹³Pali ranga ri ta padikede ri ta maea,"Ri ninu a wain karaba i kupo."¹⁴Lakea e Pita i pesi turana maka murimuri ri ala ravulu taku a polona i taku,ia i gale dagi i taki ria,"Mua e hurika bakovi iea o Juda turane hurika bakovi a ngatavine ri made o Jerusalem,mu longo;iau ga taki mua na ara maki bele!"¹⁵Re hurika tara nga kama ri ninu a wain manga hini mu taki,i 9 a kilok na hatelanga kunana.¹⁶Ra ngava iea i manga e profet Joel ia i takia pali,¹⁷Na ni lobona parava,Deo i ta maea,iau bara guru langea a Spirit nau ne hurika bakovi a ngatavine.Koma bakovi turana koma ngatavine ne mua bari takitala ngavana profet,hurika bakovi karaba bara ri vurena maka gare ranga bari vurena.¹⁸Na tahuna iea iau bara gurua Spirit nau ne hurika voravora bakovi turana varavora ngatavine bara ri takitala ngavana profet.¹⁹Iau bara vakasiria tara maki tara na Hunu bara rata mirakel na malala,dara,kanono,a bubu biri poko.²⁰Haro bari mapulo biri uvo,a keva tara biri mapulo i dara,muga na parava ne ViriDagi bari valai.²¹I maea ra hini nga erei e hurika bakovi ri gale a rane ViriDagi bara ri bole a ni mahuri.²²Mua e hurika bakovi a ngatavine o Israel,mu longoa ngava iea:Tahuna e Isu o Nasaret i made turane mua,Deo i ru kava maea ia i rudu vilia,na limana,Deo i rata leho dagi turana mirakel ne mua,mua kunana mu lohoka.²³Deo i rua ra bakovi iea na limane mua,ia i luhoi pali ia ge rata maea.Hurika bakovi hale ri rabalakia i mate ri paditanea na kaitavalavala.²⁴Pali,e Deo i vaka mahuria na ni mate,ia kama i rua ia ge bole ni madihi na ni mate,na rana ni mate kama ge nugutata mulea.²⁵Devi i tata vona,'Iau a masia e ViriDagi i made tabukoi hateka nau,ia i made na limagu a kanegu iau kama ga makali mule ga mangenge.²⁶Lakea a tamudigu i kamumu a ngavagu tara i takitala ni kamumu ne Deo.I ranga,a kakaigu i tora mavonga.²⁷Ioe komo go kara ni pe iau ga made na tanga ne huriki ri mate pali,o ioe kama o kara ni pea e Tumu i Kiripiripi ge hale na tanga ne huriki ri mate pali.²⁸Ioe o vakasiri iau na tanga ni mahuri;Bara o ratau bara vivi hateka na matamu.²⁹Hurika turagu,iau a ngaru ni taki matou na hamone teu e Devi:Ia i mate ri tanua,ra matmat vona i tabuli turane hita i valai i bele na parava mona.³⁰Pali ia profet ia i lohoka maea Deo i ta gamai ni pasi tara hamone tuna na tara ne vona ge kolia ge bele manga king.³¹Ia i masia hini nga ia i tata na ni mahuri mule ne Kristo ia kama i made tabu na tanga ne huriki ri mate lakea ra kakaina kama ge hale.³²Re Isu e Deo i vaka mahuri mulea,hita lobo si masia si lohoka.³³Lakea ia i pesirike i made na limana kanena ne Deo ia i bole na ni ta gamai na Hanu Kiripiripi ne Tata,lakea ia i gurua ara maki ioe o masia o longoa.³⁴Devi kama i lakea na hunu,pali ia i tamaea,"ViriDagi i takia e ViriDagi nau,o made na limagu a kanegu.³⁵I kara iau ga rata hurika pile vomu rigi made polotano na vahamu,"³⁶Lakea i,ru e hurika Israel bara i pala maea e Deo i ratea e Isu i bele dagi turane Kristo,re Isu mu paditanea na kai tavalavala."³⁷Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri longoa hini nga,i tangi a tamudine ria ri taki e Pita turana hurika murimuri ranga,"Hurika turagu,mia migi rata ara?"³⁸Lakea e Pita i taki ria,"Mu pulo a villone mua mu bole a baptais,mua takutaku,na rane Isu Kristo,ge puga sin ne mua,bara mu bole a presen na Hanu Kiripiripi.³⁹Ia i ta gamai ni habi ne mua turane huriki e tune mua,turane hurika tara ri made basi,ne hurika tara erei ri galea."⁴⁰Turana ngava i kupo,ia i ta kari;lakea ia i ta maea,"Matakari kamumu mua ne huriki kama ri pulo a vilone ria."⁴¹Pali ri longo mai a ngavana,ri bole a baptais, lakea na parava nigi ria ri ala 3,000 hurika bakovi a ngatavine.⁴²Ri tabana ni made e hurika murimuri ri tovo ria ri turume puruma turane ria,lakea ri vasileki ri keve a bret.⁴³Ni mangnege i vonu ne hurika bakovi a ngatavine,na rana i kupo maka mirakel turana leho dagi i bele na limana maka murimuri.⁴⁴Hurika bakovi a ngatavine erei ri luhoi tora pali ri vapopo palupu ri luhoikado palupu virika maki,⁴⁵lakea ri habi virika maki ri tahoka ri habi ne hurika tara ri kapo na maki.⁴⁶Na parava takutaku ri vapopo turana tara vuhuna ni luhoi na ruma ni turume puruma, lakea ri keve a bret na ruma ne ria,ri veru maka maki ni kani turana ni vivi,ri ru puru ria turana tamudi kamumu.⁴⁷Ri kavurikea rane Deo lakea ri tamudi kamumu ne hurika bakovi a ngatavine ranga.Lakea e ViriDagi i leho ni kali nigi ne hurika bakovi a ngatavine ne virika parava vakaroro ri puli a vilone ria.

Chapter 3

¹Na 3kilok na malunga e Pita turane Jon ru lakea na tempel na parava na ni vasileki.²Lakea ru matai ranga bakovi ri bolea tara bakovi a vahana turana limana i mate pali ri rua na matana ni hebi na tempel ni gale e Naispela,ri rua ge nana e huriki na moni a maka maki ne huriki ri dili na tempel.Lakea i nana rua na moni.³Tahuna ia i matai e Pita turane Jon rugu dili na tempel,ia i nana rua na moni.⁴Pita turane Jon ru matanono gaua lakea ru takia,matanono maria."⁵Ra bakovi a vahana a limana i mate pali i mata rike ne Pita turane Jon ia i luhoi maea rugu habi vona ranga maki.⁶Lakea e Pita i takia,"Silva turana gol iau a uka pali ara iau a tahoka bara habia vomu.Na rane Isu Kristo iea o Nasaret ioe o pesirike o laho."⁷Pita i nugurikea na limana kanena lakea i vakapesia.Lakea i laviriri hateka vahana a tuhana i tora mule.⁸Ra bakovi iea i mate pali a vahana limana i pesirike laviriri lakea i laho;lakea i dili turane Pita e Jon na tempel,i laho i pagi rike rike lakea i kavurikea rane Deo.⁹Hurika bakovi a ngatavine ri masia ra bakovi iea ia i laho i kavurikea rane Deo.¹⁰Ri matakilala maea ra bakovi iea ia kunana viri made na ni dili na ni hebi na tempel ni gale e Naispela lakea i nana bala na moni a maki;Lakea ri turutu hateka vona ara maki i bele vona bakovi iea.¹¹Tahuna ia i made turane Pita e Jon,hurika bakovi a ngatavine ri turutu hateka ri nunu lakea na verenda tou to made vona ri gale maea ni vivi dagi ne Solomon.¹²Tahuna e Pita i matai a hini nga,ia i taki e hurika bakovi a ngatavine maea,"Mua e hurika bakovi a ngatavine o Israel,i navai mu turutu?Navai mu matanono gau maria mu luhoi maea maria miri ratea na ni tora turana narona ni ramai a lotu maria kunana?"¹³Deo ne Abraham,Aisak,turane Jekop turane Deo ne tamane teu,ia i haba rana dagi na voravora vona,e Isu.Ia kunana mu haba bito vona mu habia na limane Pailat,na parava ia i luhoi ge habia ne mua.¹⁴Mua kunana mu habi a bito vona ra bakovi i kiripiripi i malamala i uka potu,mu nana ria na bakovi i rabalaki a bakovi rigi pugea ge vano.¹⁵Mua mu rabalakia bakovi erei i hahba ni mahuri,Deo i vaka mahuri tabua na ni mate,lakea mia mi bele manga ni vakasiri vona hini nga.¹⁶Mavonga mu luhoi tora na rana i ratea ra bakovi iea i tora i ngane mu masia mu lohoka vona.Ia i muholi,na ni luhoitora vona e Isu i vaka mahuria ra bakovi na matane mua lobo.¹⁷Pali hurika turagu,iau a lohoka maea mua kama mu pala mu rata maka naro nga.Hurika mugamuga mua ranga ri rata maea.¹⁸Pali maka maki e Deo i takitala hosi na ngavana profet,e Kristo bari bole a ni madihi,ra hini nga i bele ngane.¹⁹Pali mu pulo a vilone mua mu haba bito na sin,lakea e Deo bari puga voroki a sin ne mua.Lakea e Viridagi bari valai ne mua bari haba ni tora ne mua.²⁰Bari rudu vilia e Kristo,ia i pasia nege mua,ia re Isu kunana.²¹Ia erei tara a hunu polomeli ge bole mulea ge nugua ge tabuli i vano i kara ge bele na parava e Deo bari vakabele virika maki i bele karaba tabu.Na hini nga,Deo i taki pali na parava i vano ne hurika profet kiripiripi hosi.²²Moses i ta hosi maea,'Deo e Viridagi bari vakabelea tara profet biri manga iau kunana na palane hurika turane mua.Mua bara mu longo kamumu ara maki bari taki mua vona.²³Ia bari bele manga bakovi na palane mua.Erei kama ge longoa a ngavana profet iea ge ramai ia bari bole a ni hale.²⁴Muholi hateka,hurika profet na tahuna ne Samuel i valai i bele mona,lakea erei ri bele muri vona,ri rata ngava palupu maea,ria lobo ri tata na ara maki bari bele ngane.²⁵Mua kunana maka tuna profet e Deo i taka ngava turane mua na kontrak vona,ne hurika hamone mua,ia i rata turane Abraham.'Pololilo na make tumu pali e hurika bakovi a ngatavine na malala bari bole ni gamai.²⁶Muri e Deo i tulipesia a voravora vona,ia i rudu taro vilia ne mua ia bari gamai mua bara mu pulo a vilone mua mu pe maka naro hale mua."

Chapter 4

¹Tahuna e Pita turane Jon ru tabana ni tata ne hurika bakovi a ngatavine, hurika pris turana kepten na tempel turana hurika Sadusi ri valai ne tou. ²Ri bole a ni mava dagi na rana, Pita turane Jon ru leho ni tovo e hurika bakovi a ngatavine ni vaka longo ni pesirike ne Isu erei i mate. ³Ri nugutata rua ni rudili rua na bavi i vano i bele na parava tara, na rana i popote ge uvo ngane. ⁴Pali i kupo e hurika bakovi a ngatavine erei ri longoa ra ngava iea, ri luhoitora vona; ni gi ne hurika bakovi a ngatavine ri luhoitora i bele maea 5, 000. ⁵Na parava tara; hurika lida turana mugamuga turane hurika bakovi ni lohoka ni here a lo ri vapopo palupu iea o Jerusalem. ⁶Hetpris e Anas tara ia vonga, e Kaiapas turane Jon, turane Aleksenda, turana hurika kabu na hetpris ranga ri made palupu. ⁷Tahuna ri ru e Pita turane Jon na palane ria, ri nana rua, "Na ara ni tora, na rane erei marua muru rata maka maki nga?" ⁸Pali e Pita i vonu na Hanu Kiripiripi, ia i taki maea ria, "Mua hurika lida turane hurika mugamuga ne hurika bakovi a ngatavine, ⁹pali ra na parava iea, ri nana hita na ara leho kamumu i bele vona ra bakovi iea i giloa, na ara vuhuna ra bakovi iea i mahuri?" ¹⁰Mua lobo turane hurika bakovi a ngatavine iea o Israel bara mu lohoka maea na rane Isu Kristo iea o Nasaret, erei mu vaka tavorea na kai tavalavala, pali e Deo i vaka muhuria na tanga ne huriki ri mate pali. Pali na rana kunana, ra bakovi iea i pesi na matane mua i bele mahuri. ¹¹Isu Kristo ia ra kedo iea mua e hurika bakovi ni rata ruma mu haba bito vona, pali ia i bele manga ia kona kedo. ¹²I uka tara rana viri tara e Deo ge kara ni bole mule hurika bakovi a ngatavine: Na rana, i uka tara rana viri tara ge polotano na hunu Deo i habia na palane hurika bakovi ia bari bole mule hita. ¹³Pali a tahuna ri masia a ni tora i tahoka e Pita turane Jon, ri matakilala maea rua bakovi tavula kunana, kama ru skul lakea ri turutu haleliu, lakea ri matakilala maea e Pita turane Jon ru made turane Isu hosi. ¹⁴Kama ri ratea tara ngava vona hini nga, na rana, ri masia ra bakovi iea i mahuri pali i pesi turane ria. ¹⁵Pali muri ne ria ri taki ra murimuri nga i rua rugu pea vaponga na maka kaunsel rugu vano, ri ta mule ne ria kunana. ¹⁶Ri ta, "Mia migi rata ara vona ra bakovi nga? Ru rata maka mirakel lakea e hurika bakovi a ngatavine ri made iea o Jerusalem ri lohoka; pali kama te kara ni ruhulolo ra maki nga. ¹⁷Pali nigi rata maea ra ngava iea nahani ge lakea ne hurika bakovi a ngatavine, mia migi takari ne ria maea nahani rigi takitala tabu ra rana." ¹⁸Ri gale e Pita turane Jon ru dili, lakea ri tatora ne rua maea nahani rugu taki tabu e hurika bakovi a ngatavine nahani rugu tovo tabu e hurika bakovi a ngatavine na rane Isu. ¹⁹Lakea e Pita turane Jon ru koli maea, "Mu luhoi kadoa. I kamumu na matane Deo nege mia migi ramai a ngavane mua o migi ramai a ngavane Deo. ²⁰Mia kama migi mangulu ni ta vona ara maki mi masia mi longoa pali. ²¹Muri na maka ni takari ne Pita turane Jon, ri tongo ria ru vano. Kama ri kara ni matavisia tara potu rigi rata pile rua, na rana e hurika bakovi a ngatavine ri kavurikea rane Deo na ara maki i bele. ²²Ra bakovi iea erei i bole a ni mahuri, a pida vona i polotaroa a pida i ravulu va. ²³Muri ne ria ri tongo e Pita turane Jon ru vano. Ru hamule ne hurika bakovi a ngatavine ne rua ru taki ria na maka maki hurika bikpris turane hurika mugamuga ni taki rua vona. ²⁴Tahuna ri longoa ra ngava iea, ri vakalipopo ri gale Deo, "Viridagi, ioe kunana o ratea hunu a malala turana dari, maka maki lobo i tabuli ne ria. ²⁵Na ni tora na Hunu Kiripiripi, ioe o tata na ngavana voravora vomu e Devit ia e tamane mia, 'Na rana e hurika haideni i madihi a hatene ria, lakea e hurika bakovi a ngatavine ri luhoi lege na maka maki hale?" ²⁶Ioe o ta maea, "Maka king na malala ria kunana ri vapopo palupu hurika mugamuga ranga ri valai ri vapopo ri ta puhehe ne Viridagi turane Kristo vona." ²⁷Muholi hateka, Herot turane Pontius Pailat turane hurika haiden turane hurika bakovi a ngatavine o Israel, ri vapopo palupu na tanga dagi ri bele manga pile Isu, a voravora kamumu vomu, erei ioe o pasia. ²⁸Ri valai ri vapopo palupu ni rata maka maki ioe o pasi hosi pali bari bele, na ni tora turana ni ngaru vomu kunana. ²⁹Kamumu, Viridagi, ioe o matai maka ngava matakari ne ria, lakea o longo ne hurika voravora vomu rigi takitala ngavamu turana ni tora. ³⁰Ru talea limamu o vaka mahuri hurika bakovi o vakasiri a maka kilakila na leho na rana bakovi malamala a voravora vomu e Isu. ³¹Na tahuna ri vasileki lobo pali, ra hini ri vapopo ri vasileki vona i vakulu e hurika tara lobo ri vonu turana Hanu Kiripiripi, lakea ri takitala ngavane Deo turana ni tora. ³²Kupo a nigi ne hurika bakovi a ngatavine erei ri luhoitora ri tamudi taku na niluhoi turana tamudine ria. Uka tara ne ria ge ta na ara maki tahoka vona ne vona kunana. Pali maka maki ri veru ri bole palupu. ³³Turana ni tora dagi, hurika murimuri ri takitala maka maki ri matai ni mahuri mule ne Viridagi e Isu, lakea ni dodo dagi i tabuli langa ne huriki lobo. ³⁴I uka tara bakovi o a ngatavine na palane ria ge kapo vona tara maki, na rana hurika bakovi ri tahoka maki papote maka malala o a ruma ri habi vakuloi ri bole maka moni nga i valai. ³⁵Lakea ri ru na vahana maka murimuri, lakea ri verua ra moni lakea takutaku ne hurika bakovi a ngatavine i vano i bele na harenga ri kapo vona. ³⁶Josep ia tara bakovi na tanga iea o Saiprus na tara ne Livai, erei hurika murimuri ri gale balea e Banabas. (A vuhuna rana i maea, Koma ni vakatora tamudine hurika bakovi.), ³⁷ia i habi vakuloi tara tabekena malala lakea i bole a moni i ru na maka vahana murimuri.

Chapter 5

¹Tara bakovi a rana e Ananias,a viri ngatavine a rane e Sapira,ru habi vakuloi ranga tabekena malala,²ru nugu mule ranga moni vona (girihiina i lohoka vona pali)nugu ranga moni ru rupuru na vahana maka aposel.³Pali e Pita i ta,"Ananias,i navai e Satan i vonu na tamudimu lakea o tamia Hanu Kiripiripi,ioe o nugu mule ranga mani na malala?⁴Tahuna ioe kama o habi vakuloi ma,ia kama i tabuli manga maki vomu?Muri o habi vakuloi,kimi ioe o matakaria,navai o luhoia ra maki nga lakea o ruhololoa na tamudimu?Nahani tami e hurika bakovi,pali ioe o tami e Deo.⁵I tabana ni tata a profet i boru puru e Ananias i banago bloko taku i mate.Ri mangege hateka i hurika bakovi a ngatavine ri longoa ra ngava iea.⁶Hurika koma bakovi ri valai vona ri sivua na varikia,ri bole talea ri tanua.⁷Muri na aua i tolu,girihiina i dili valai,kama i lohoka na ara maki i bele.⁸Pita i takia,"Takau maea,ioe o habi vakuloi a malala vona ra moni maea o uka."Lakea i kolia,"E,namoni maea."⁹Lakea e Pita i takia,"Navai muru vataki na ni luhoi taku murugu toline Spirit ne Viridagi?Masia vahane hurika bakovi erei ri tanu e girihiimu,ri pesi pali na ni hebi,ioe tara bara ri kahoho pori ioe.¹⁰Malaviriri i borupuru na vahana,i bango blokotaku,lakea maka koma bakovi to kaloho talea i mate;ri kalohoa poria ri tanu turane girihiina.¹¹Ni mangege dagi i bele na maka sios,ne erei ri longoa ra maka hini nga.¹²I kupo maka mirakel turana maki ranga i bele na palane hurika bakovi a ngatavine na limane hurika murimuri.Ria lobo ri vapopo na tabeke na tempel na ruma e Solomon.¹³Pali i uka tara ge tahoka ni luhoi tora ni ramai ria;pali e hurika bakovi a ngatavine ri kara ni vakasiri a naro kamumu ne ria.¹⁴Lakea i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri luhoitora ri valai ne Viridagi,i kupo a bakovi a ngatavine,¹⁵Lakea ri bole valai maka bakovi ri tahoka gilanga ri lakea na tanga dagi ri vakamahita ria na dala polomeli na kiri a moke lakea e Pita bari polo vona,pali a hanuna biri bole ria.¹⁶Ranga nigi dagi na bakovi a ngatavine tabukoi na maka tanga dagi iea o Jerusalem ri valai ri vapopo,lakea ri bole valai maka bakovi a ngatavine ri gilao ri turane ria turane hurika bakovi a ngatavine ri tahoka spirit hale ria ranga,ria lobo ri kamumu.¹⁷Pali maka mugamuga ri pesi,turana erei a tara ri made turane hurika Sadusi ria ri vonu turana ni luhoi hale.¹⁸Lakea to nugutata maka murimuri,lakea to turari tou ri lakea na bavi turane hurika bakovi lobo.¹⁹Pali na rodo tara ensel ne Viridagi i tala maka ni hebi na bavi ni bole tala ria,lakea i ta,²⁰Mu vano mu pesi pololilo na roho na ni vasileki mu takitala ngava ne hurika bakovi a ngatavine na maka ngava lobo na ni mahuri."²¹Tahuna ri longo a hini nga,ria ri dili na ruma na ni vasileki i papote ge palala hini lakea ri tovo ria.Pali a mugamuga i valai ne erei a tara ri made turana,i gale e hurika bakovi dagi ri vapopo palupu,pali maka bakovi a ngatavine iea o Israel,ni rudu ria ni bole ra maka aposel na roho na bavi.²²Pali e hurika voravora ri vano,kama ri matai ria na roho na bavi,to uka ria ri hamule ri vakalongo maea,²³"Mia mi matai maea,roho na bavi ra ni hebina ni tukari kamumu lakea ra nugu maheto ri pesi na ni dili,pali na tahuna mia mi talea,kama mi masia tara maki ge tabuli pololilo."²⁴Ra matakari na roho ni vasileki turana maka mugamugari longoa ra ngava iea,ri luhoi lege na ara maki ge bele ne ria.²⁵Lakea tara bakovi i valai i taki maea ria,"Hurika bakovi ioe o rudili ria na ruma na bavi ri pesi pololilo na ruma na ni vasileki ri tovo e hurika bakovi a ngatavine vonga."²⁶Lakea ra matakari i vano turana ra maka voravora,lakea i bole mule ria,pali kama to rata hale ria,na rana,ri mangege ne hurika bakovi a ngatavine bara ri padi ria na kedo.²⁷Na tahuna ri bole mule tou,kama to pesi na matana matakari.Pali lakea mugamuga i nana tou.²⁸lakea i ta,"Mia mi takari mua nahani takitalea ranga,pali,mua mu vakaloboa e Jerusalem turana maka ngava nitovo ne mua mu ngarua ni bolea ra darana ra bakovi iea ge valai ne mua."²⁹Pali e Pita turana maka murimuri ri koli maea,mia bara mi murimai e Deo kama mi muri na bakovi.³⁰Deo na hamone tamane teu i vaka mahuri e Isu,erei mu rabalakia,na tahuna mu vakatavorea na kai tavalavala.³¹Deo i bolea i vakamadea na limana kanena ni bele manga King turana bakovi ni kori,ni habi manga ni kori ne hurika Israel rigi pulo a vilone ria,na dala ni puga sin.³²Mia bole kori vona hini nga,lakea Hunu Kiripiripi tara,erei e Deo i habia ne hurika tara ri ramai.³³Na tahuna a matakari ri vapopo ri longoa ra ngava iea,ria ri hatekapupu ri ngaru ni rabalaki e hurika murimuri.³⁴Pali tara Farisi a rane Gamaliel,ia vinara na lo,pali e hurika bakovi a ngatavine ri rupuru ria ne vona,ia i pesi i haba ni ta tora ne hurika murimuri rigi pori ge papote kunana.³⁵Lakea ia i taki ria,"Hurika bakovi iea o Israel,longo kamumua ara maki mua mu ru palupu a ni luhoi ni rata ne hurika bakovi a ngatavine.³⁶Ranga tahuna i vano pali,Teudas i pesirike i ta maea ia bakovi tara ia,nigi ne huriki a bakovi ri muri vona,i papote ge 400 e huriki ri ramai.Ri rabalakia,lakea erei a tara ri ramai,ri haviliha lae i uka tara maki ge bele.³⁷Muri na bakovi iea,Judas iea o Galili i pesirike na tahuna ni gi e hurika tara i bole ranga ri ramai.Ia tara i mate,pali erei a tara ri ramai ria ranga ri haviliha.³⁸Ngane iau a taki mua,mu made basi vona re hurika bakovi o ru ria.Muholi hateka,pali ra niluhoi iea o a leho i valai na bakovi,bari boru biri hale.³⁹Pali,ra hini nga ia ge valai ne Deo,kama mugu vaka boru ria;mua bara mu matai maea mu vaubi turane Deo."Lakea ria lobo ri tamudi taku.⁴⁰Pali lakea ri gale valai e hurika muri muri ri ubi ria,ri taki ria nahani rigi takitala rane Isu,lakea ri rudu ria ri vano.⁴¹Ri pea ra

ni vapopo turana ni vivi ri tahoka pede ni bole a ni madihi na ranga.⁴² Muri na hini nga, parava lobo, pololilo na ruma ni vasileki ruma i lakea na ruma, ri leho ni tovo e huriki ri takitala maea, Isu ia e Kristo.

Chapter 6

¹I ngane pololilo vona ra maka parava nga,a maka murimuri ri bele kupo lakea ri ta vagege ri bele na maka tara na Juda i valai Gris i lakea na maka tara na Hibru,na arana,na tahuna ri veru a maki ni kani,e hurika tara na Hibru kama ri habi a maki ni kani ne hurika ngatavine e girihine ria ri mate pali.²E hurika mugamuga ne vona ri gale huriki ri muri ri ta maea,"Ia kama i kamumu ni pe a naro ni takitala ngavane Deo ne hurika bakovi a ngatavine teu tege veru a maki ni kani i lakea ne ria.³Hurika turagu,mu pasi a bakovi ge polorua na palane mua,e hurika bakovi rigi tahoka ni rana kamumu bara te pasia ni rata leho nga.⁴Pali ne matou,mateu lobo bara mete made ni vasileki turana naro ni takitala nitane Deo."⁵E huriki lobo ri vivi vona ngava to ratea.Lakea ri pasia e Stiven,a bakovi i tahoka ni luhoi tora dagi pali vona Hanu Kiripiripi turane Filip,Prokorus,Nikano,Timon,Pamenas turane Nikolas,tara bakovi i pulo a vilona iea o Antiok,⁶E hurika bakovi ni luhoi tora ri bole re hurika bakovi nga ri valai na matane hurika murimuri,ne ria rigi toto langa ne tou rigi vasileki ni pasi ria ni ratena ra leho iea.⁷Lakea ra ni tane Deo i vano i dagi hateka,a nigi na maka murimuri ri bele kupo pali dagi hateka pololilo iea o Jerusalem tarana nigi i dagi hateka ne hurika pris ri valai ri ramaea a dala ni luhoi tora.⁸Pali re Stiven i vonu na ni dodo turana na ni tora i rata maka leho na ranga turana ni ta vakabele na palane hurika bakovi a ngatavine.⁹Pali a ranga e hurika bakovi a ngatavine erei ria vona ra ruma ni vasileki dagi na maka Juda,ri gale ria maea ria bakovi malamala na ruma ni vasileki dagi na Juda,a tanga dagi iea o Sairin turane Alekandria,lakea ranga ne hurika Silisia turane Esia ri pesi.¹⁰Lakea kama ri kara ni pesi ni ta vagege na ni luhoi ge kamumu i habia spirit ne Stiven ge ta.¹¹Lakea ri taki e hurika bakovi rigi vano rigi ta maea,mia mi longo e Stiven i ta padikedede e Moses turane Deo."¹²Ri rata e hurika bakovi a ngatavine ri hate kapupu,lakea e hurika bakovi dagi turane hurika bakovi ni lohoka na lo,ri nugutatea e Stiven ri bole lakea na limana maka matakari.¹³Ri bole lakea bakovi ni tatami i ta maea,"Ra bakovi iea kama i ngava rubu ni ta puhaki vona ra tanga i Kiripiripi turana lo.¹⁴Muholi hateka mia mi longoa ia i ta maea,Isu o Nasaret biri ratapilea ra tanga bari puloa naro na hamone teu e Moses i habia."¹⁵E hurika tara ri made vona ra ruma na matakari ri matanono a matana i manga matana ensel.

Chapter 7

¹A mugamuga i nana ria maea,ra makea i muholi?"²Stiven i taki ria maea,"Hurika turagu turane hurike tata mai,mu ru a tuline mua na ngavagu; bagetua ne Deo i bele kava ne tamane teu e Abraham na tahuna ia i made iea o Mesopotamia muga ne vona ge lakea o Haran,³Deo i taki maea,"O pe purua a malala vomu turana tara vomu,pali o vano lakea vona tanga bara vakasiri ioe vona.⁴Lakea i pea a malala na maka Kaldia i vano i madi o Hanan,vona ra hini nga muri ne tamana i mate,ia i valai vona malala ri ngane mu made vona.⁵Deo kimi habia vona ra tabekena malala,uka,pali lakea i uka tara hini ge karea ni ru langa vahana polomeli vona.Uka,ia i rata ni ta gamai ne vona,ge rata ra e Abraham turana hamona.⁶Deo i taki maea ia,hurika hamona bara ri made na tanga tebi na tahuna ranga hurika bakovi a ngatavine na hini nga bara ri voravora tavula na ni rata leho bara ni ratapile hale liu ria biri vano na pida i ravulu polorua. ⁷Pali,iau bara luhoi kadoa ra tanga dagi na hini e hurika Israel ri made ri rata leho vona,'Deo i ta maea,'muri bara ri pagitala ri turume puruma ne nau na tanga iea.⁸Muri,Deo bari habi a kontrak ni pala kuline Abraham,lakea e Abraham i bele manga tamane Aisak ia i palea kuline na parava i polotolu.E Aisak i bele manga e tamane Jekop i bele manga e tamane hurika mugamuga ri ala ravulu taku a polona i rua.⁹Pali ra maka mugamuga nga to hate kapupu ne Josep lakea to ngolia na mahala lakea to habi lakea o Isip,pali e Deo i made turana.¹⁰lakea i kolia vona maka ni mava vona.Ia i ngarua e Josep lakea i habia a ni luhoi kamumu ne vona e Josep na matane Fero.¹¹Ngane a pago dagi i bele na hini lobo iea o Isip turane Kenan pali a halenga dagi liu i bele,maea e hurika tamane mia i uka tara dala ni matakana maki ni kani.¹²Pali a tahuna e Jekop i longo maea i tahoka a maki ni kani iea o Isip,ia i rudu e hurika tamane mateu to vano muga na tahuna tou ni matakana maki ni kani.¹³Huriki e tamane mia ri vano tabu ni matakana maki ni kani,Josep i ratea ge kavakava ne tou a maka turana turane Fero tara i mata kilala hurika tara ne Josep.¹⁴Josep i rudu a maka turana mai tou togo hamule togo takia e tamane Jekop ge valai o Isip,turana maka tara vona lobo,pali a ni gi ne ria i ravulu polorua a polona i lima.¹⁵Lakea e Jekop i hamule puru o Isip,ia i turane huriki e tamane mia ri mate.¹⁶Ri kalohoa podane Jekop turane huriki e tuna ri lakea o Sekem ni tanu na tanga e huriki ri mate pali a hini i konea na silva na maka tune bakovi ne Hamor Sekem.¹⁷Lakea i valai tabukoi a parava ra ni ta gamai bari bele kavakava,ra ni ta gamai e Deo i ratea ne Abraham,hurika tara a bakovi a ngatavine iea o Israel ri bele kupo haleliu iea o Isip,¹⁸i vano ge bele tara king ge matakaria e Isip lakea ra king iea kama i lohoka vona e Josep.¹⁹Ra king iea i tami e hurika bakovi a ngatavine ne mia i tora ne huriki e tamane mia rigi ru kava e hurika koma kiroko nahani rigi made mahuri.²⁰Na tahuna iea e Moses i bele,i kamumu hateka na matane Deo ri matakaria i vano na keva i tolu pololilo na ruma e tamana.²¹Tahuna ri ru talea,tune Fero a koma ngatavine i bole a matakaria lakea i dagi i bele manga bakovi ne vona kunana.²²Moses i bole a ni tovo na maka ni luhoi na Isip ia i bele dagi hateka na nitana na leho vona tara.²³Pali a tahuna i ravulu va a pida vona,ia i rikerike a tamudina ni vano ni matai e hurika turana,hurika tara iea o Israel.²⁴Ia i masia tara bakovi i bole a ni hale na limana bakovi tara iea o Isip ia i koria ra Israel i bimatea a bakovi iea o Isip²⁵Moses i luhoi maea e hurika turana rigi luhoi maea e Deo i bole mule ria na limana kunana,pali kama ri matakilala.²⁶Na parava i muri,ia i bele na maka tara na Israel lakea i matai ria ri ta vagege mule ne ria lakea i ngaru ni vakabele a ni tamudi taku na naro i kamumu lakea i taki ria i ta maea; Huriki a bakovi,i matou a maki turana mai,gera hini tomo rata hale mule matou?"²⁷"Pali ra bakovi erei ra bakovi i habi a ni mava na turana,i kope talea e Moses ge vano basi lakea i ta,Erei i pasi ioe go manga matakari ne mia?"²⁸Ioe o ngaru ni bimate iau,palupu manga ioe o bimatea ra bakovi iea o Isip ravi?"²⁹Moses i ha na tahuna ia longoa ra ngava;ia i bele bakovi basi na malala na maka Midia,vonga i bele manga tamana koma bakovi i ala rua.³⁰"Tahuna i valai a pida i ravulu va i lobo,tara Ensel i bele ne vona na tanga tavula na Lolo i Sainai,pololilo na kanono na robo.³¹Na tahuna e Moses i matai a kanono,ia i turutu hale liu na maki ia i masia;lakea na tahuna ia i lakea tabukoi ni masia,tara ngava i bele na ngavane Viridagi,lakea i ta maea,³²Iau e Deo ne huriki e tamamu, turane Deo ne Abram,ne Aisak,turane Jekop."Tahuna e Moses i longoa ra ngava iea ia i mangege hale liu lakea ia kama i matanono tabu.³³"Viridagi i taki maea e Moses,'Rata voroki a vahapolo na vahamu,na rana a hini o pesi vona a malala kiripiripi.³⁴Iau a matai hateka ni mava ne hurika bakovi a ngatavine ne nau ri made iea o Isip;Lakea iau a longo a ni tangi ne ria lakea iau a puru valai ni bole mule ria;ngane ioe o valai,Bara rudoe o lakea o Isip.³⁵"Re Moses ri haba bito vona,na tahuna ri ta, "Erei i pasi ioe ni bele manga matakari turana a bakovi ni luhoi kado?"- re Moses pali ia i rudua e Deo i rudua manga matakari lakea ia bakovi ni bole mule huriki na bavi iea o Isip.Deo i rudua na limana ensel erei i bele ne Moses na robo.³⁶Moses i bole ria ri pagitala o Isip,muri ne vona i rata maka mirikel turana kilakila pololilo iea o Isip na dari i vururu,na tanga tavula i vano na pida i ravulu va.³⁷"Re Moses kunana erei i taki e huriki a tara iea o Israel maia,'Deo bari vakabelea tara propet na palane mua huriki a turagu,ia bara propet manga iau.³⁸Ra bakovi ia erei ru vakorokoro turana ensel na tanga tavula lakea a ensel i ta turana na lolo Sainai,ra bakovi iea erei i made turane tamane mia,ra bakovi iea i bole a nagava i tahoka

ni mahuri ni habi ne mia.³⁹"Ra bakovi iea erei e tamane mia kama ri ngaru ni longo a ngavana;pali ri lilitalea ne ria,lakea ri luhoi mule e Isip.⁴⁰"Na tahuna iea ri taki maea e Aron,'Ratea tara erei e deos ne erei ge muga mia.Na rana re Moses,erei i bole mia pagitala na malala ne Isip,mia kama mi lohoka na ara maki i bele vona."⁴¹Pali ri ratea tara hanuna bulmakau, kiroko ri bole valai a ni habi ri habi na hanuna lakea ri vivi,na rana maki ri ratea na limane ria kunana.⁴²Pali e Deo i habi a bito ne ria i ru ria ri turume puru ma na maka hada na hunu manga ngava i tabuli na buk ne hurika profet maea.Mua e hurika bakovi a ngatavine iea o Israel,navai mu habi ne nau maka ni habi na livoa mua mu rabalaki na tanga tavula na pida i ravulu va e?"⁴³Mua mu tamudi taku mu bolea ruma ni turume puru ma ne vone Molek turana hada ne deo Rafan,maka maki mu rata mu lotu vona:bara bole tala basi mua bara mu polotaroa e Babilon;"⁴⁴"Hurike tamane mia ri tahoka a ruma kape ni turume puru ma na tanga tavula,manga kunana e Deo i ta tora ne Moses,manga hini bara i rata palupu manga a hanuna maki ia i matai.⁴⁵"Ra makea, a kape ruma ne tamane teu ri bole manga maki ne ria kunana i valai,lakea ri bole turane ria dili iea o Kenan. turane Josua.Na matane huriki e tata mai.Virika maki vona hini nga hurika tara e Deo i lilitala ria na malala ne ria,ia i habi ne huriki e tamane mia manga maki ne ria.Ra kape iea i tabuli turane huriki e tamane mia i vano i bele na parava ne Devit.⁴⁶"Lakea ia i vorokanea ni ngaru ne Deo lakea ia i nanea e Deo ia ge matakanea tara tanga e Deo ne Jekop bari made.⁴⁷Pali e Solomon ia a bakovi erei i rata ruma e Deo."⁴⁸"Pali,e Viridagi ia e Deo polomeli liu kama i kara ni made na ruma i ratea bakovi na limana,manga hini ri taki a profet,⁴⁹"Viridagi i ta,'Hunu ia a sia king ne nau, lakea a malala a murigu a pahatata langa vona.A ruma navai i mua mugu ratea nege nau?Na ara tabeke na tanga iau ga malo vona?"⁵⁰"A limagu kama i rata maka maki nga?"⁵¹"Mua a tara ni longo taro a ngava kama mu pala kuli na tamudine mua na talinge mua,kama mu rua a Hanu Kiripiripi;ge rata leho vona,na naro mua mu ratea i manga e huriki e tamane mua ri rata hosi.⁵²"Erei e hurika profet e tamane mua kama ri ratapile ria?Hurike tamane mua ri rabalaki e hurika profet erei ri muga valai na bakovi malamala;lakea i ngane mua mu bele manga hurika tara ni ru e hurika bakovi na limana pile mua mu bele manga bakovi ni rabalakia,⁵³ mua mu bole a lo maka ensel ri vakabele mua kama mu nugutata maka lo."⁵⁴"Na tahuna e hurika bakovi ni longo maka ngava,ra maka ngava nga i padi a hatena,lakea i madihi a hatena e Stiven.⁵⁵"Pali e Stiven i vonu na Hanu Kiripiripi, ia i mata rike na hunu ia i masia a bagetua ne Deo;lakea i masia e Isu i pesi na limane Deo a kanena.⁵⁶"Stiven i ta maea,"Masia,iau a masia hunu i mataka, lakea a masia tuna bakovi i pesi na limane Deo a kanena."⁵⁷"Ne hurika tara ni longona ngava ri kapikari a tuline,ria ri gale dagi hateka e huriki lobo ri nunu lakea ne Stiven.⁵⁸"Ri rutalea e Stiven i pagitala na tanga dagi ri padia na kedo.Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri matanonoa,ri ru maka varikia ne ria na vahana tara bakovi a ranga e Sol.⁵⁹"Tahuna ri padia e Stiven na kedo,ia i gale lakea ne Viridagi i ta maea,"Isu e Viridagi o bolea a spirit nau."⁶⁰"Ia i pasike puru i gale dagi maea,"Viridagi,nahani nugutatea naro hale ne ria."Tahuna ia i ta maea lobo,ia i mate.

Chapter 8

¹Sol i tamudi taku turana ni mate ne Stiven.Lakea na parava iea e Sol i vakatubu ni rata pile maka a sios i tabuli iea o Jerusalem,lakea e hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora ri ha lakea na maka tanga o Judia turane Sameria,pali e hurika aposel ri made mule.²Hurika bakovi erei ri lohoka na ni ngaru ne Deo ri kadoa dalane Stiven lakea ri taringi hatekea.³Pali e sol i rata pile hateka maka sios.Ia i dili pololilo na ruma takutaku,ia i lalutala hurika bakovi a ngatavine lakea i ru ria na bavi.⁴Hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora ri ha lakea na hini lobo ri takitala ngava vona hini nga.⁵Filip i puru lakea na tanga dagi iea o Sameria lakea ia i takitala ngavane Kristo ne ria.⁶Tahuna na tara dagi e hurika bakovi a ngatavine ri longoa ri masia a maka mirakel e Filip i rata,ri ru kamumua a tuline ria ri longoa ara maki ni taki.⁷Maka spirit hale ri pagitala na maka bakovi a ngatavine erei ri tahoka ra maka spirit,ra maka spirit nga ri pagitala turana ni gale dagi lakea i kupo e hurika bakovi a ngatavine erei a limane ria a vahane ria i mate pali,ri mahuri tabu.⁸Pali a ni vivi dagi hateka i bele na tanga dagi iea.⁹Pali i tahoka tara bakovi a ranga e Saimon erei i muga i rata naro na marila i leho ni rata hurika bakovi a ngatavine iea o Sameria ri turutu hale na na marila,ia i taki mulea maea ia bakovi dagi.¹⁰Hurika bakovi a ngatavine iea o Sameria,maka viridagi turana maka koma kiroko ri ru a talinga na ngava vona.Ria ri ta,"Ra bakovi iea i manga ni tora ne Deo lakea ni gale e Viridagi."¹¹Ri longo balea ngavana na rana i paru hosi ia i rata ria ri turutu hale turana maka maguli vona.¹²Pali a tahuna ri luhoi tora ne Filip i takitala velenga kamumu na harikinga ne Deo na rane Isu Kristo,ne ria e hurika bakovi a ngatavine ri bole a baptais.¹³Saimon ia tara i luhoitora,i lakea i bole a baptais na parava vakaroro ia i made tabukoi ne Filip.Ia i turutu na tahuna ia i matai maka mirakel turana leho dagi i rata e Filip.¹⁴Na tahuna maka aposel iea o Jerusalem ri longoa ngava maea hurika tara o Sameria ri bolea pali a nitane Deo,ri rudu e Pita turane Jon ru lakea ne ria.¹⁵Tahuna ru puru valai pali,ru vasileki na maka Sameria rigi bole a Hanu Kiripiripi.¹⁶Na tahuna iea,ri bole a baptais na rane Viridagi e Isu kunana lakea a Hanu Kiripiripi kama i puru valai ne ria ma tara;¹⁷Muri e Pita turane Jon ru toto langa lima ne ria lakea ri bole a Hanu Kiripiripi.¹⁸Na tahuna e Saimon i matai maea hurika aposel'ri ru langa lima ne ria, na maka bakovi a ngatavine ri bole a Hanu Kiripiripi,ia i haba moni ne ria.¹⁹Lakea ia i ta,"Habia nau a nitora iea erei a bakovi a ngatavine iau a ru langa limagu ne ria bari bole a Hanu Kiripiripi."²⁰Pali e Pita i taki maea ia"Ioe turana moni vomu bari lobo,na rana ioe o luhoi ni kona maki e Deo na moni.²¹Ioe o uka leho pololilo vona hini nga,a vuhuna tamudimu kama i malimali turane Deo.²²Lakea bara o pulo a vilomu vona maka naro hale i tabuli na tamudimu,o vasileki ne Viridagi,ge pelekadoa ge rata vorokia ni luhoi hale i tabuli pololilo na hatemu.²³Na rana iau a matai maea ioe o made pololilo na ni hale dagi na tamudimu na bavi na sin."²⁴Lakea e Saimon i koli maea ngavana,"Vasileki ne nau e Viridagi,bari uka tara maki mu ta vona ge bele nau."²⁵Tahuna ri takitala pali a ngavane Viridagi,Pita turane Jon ru takitala velenga kamumu na tanga lobo iea o Sameria na tahuna ri hamule iea o Jerusalem.²⁶Ensel ne Viridagi i takia e Filip i ta maea,"Pesirike o lakea na dala lakea ne saut iea o Jerusalem o puru o Gasa."(Ra dala iea i tabuli na tanga i kere)²⁷Ia i pesirike i vano.Ia i masia tara bakovi iea o Itiopia a voravora e kwin iea o Itiopia,ia i lakea o Jerusalem ni turume puruma ne Viridagi.Ra bakovi iea i tahoka pede ni leho na gavman na kwin iea o Itiopia,ia i tahoka leho ni matakari a mani na kwin.²⁸Ia i made na karis ne vona ni hamule iea o Itiopia i leho ni here a ngava na buk na profet Aisaia.²⁹A Spirit ne Viridagi i taki maea e Filip,"Vano o made tabukoi vona ra kari."³⁰Filip i nunu lakea vona,lakea i longoa ra bakovi iea o Itiopia i leho ni here a ngava na buk ne profet Aisaia,lakea i takia,"Ioe o lohoka vona ra vuhuna ngava iea o here o uka?"³¹Ra bakovi iea o Itiopia ta maea,"Ge navai ga lohoka vona vuhuna ra ngava iea,gege uka bakovi ge takau?"Lakea i nanea e Filip ge dili na karis ge made turana.Lakea e Filip i dili ni made turana.³²Ra tabekena ngavane Deo bakovi iea Itiopia i gia ngava i ta maea,"Ri bolea i vano manga tuna sipsip erei bara ri habia na maka bakovi bara ri rabalakia i mate biri manga sipsip karaba i made madoru ni habi na limana bakovi erei bari pala vuna,ia kama i ta ge ratea tara ngava.³³Ri ta hale vona kama ri pelekado kamumua kot vona.Erei bari vakalongo e tuna a tara vona?Na rana,ri ratapile ni mahuri vona na malala."³⁴Ra bakovi iea o Itiopia i nanea e Filip, lakea i takia,"Tau a nanoe,ra profet i tata mule ne vona o i takitaki a bakovi tara?"³⁵Filip i vakatubu ni tata,ia i vakatubu turana ni tane Deo,ia i takitala velenga ne Isu vona.³⁶Tahuna ri tabana ni laho na dala,ri bele vona tara naru i tabuli vonga lakea ra bakovi iea o Itiopia i ta,"Masia,naru i tabuli koea,ara maki ge patutu mule iau ni bole a baptais?"³⁸Pali ra bakovi iea o Itiopia i ta tora i takari vona karis vona.Ru puru na naru, lakea e Filip i baptaisim,ra bakovi iea o Itiopia.³⁹Tahuna ru pagitala na naru,Spirit e Viridagi i bolea e Filip i vano lakea ra bakovi iea o Itiopia kama i matai tabua,pali ia i vano turana ni vivi na dalana.⁴⁰Pali e Filip i bele na tanga iea o Asotus pali ia i lakea na hini lobo,na tanga iea i takitala velenga na maka tanga dagi ia i vano ge bele iea o Sisaria.

Chapter 9

¹Pali e Sol,erei i tabana ni ta tora nani rabalaki e hurika murimuri ne Viridagi,ia i vano ni matai a mugamuga,
²lakea i nanea ni here maka raukea ni longo vona ge nugutata e hurika bakovi a ngatavine erei ri ramai a dala ne Viridagi ri made iea o Damaskas, ni bole valai ria o Jerusalem.³Na tahuna ia i tabana ni vano,ia i valai tabukoi iea o Damaskas,vavilangau a ni para dagi i valai na hunu lakea i para haluia;⁴lakea i boru puru na malala i longoa tara ni gale i taki maea ia,"Sol,Sol,i navai o ratapile iau?"⁵Lakea e Sol i koli mule ia i ta maea,ioe erei,ioe e Viridagi,e?"Lakea e Viridagi i tamaea,"Iau e Isu,erei ioe o ratapilea.⁶Pesi o dili pololilo na tanga dagi,bara ri takoe na ara maki boro ratea."⁷Hurika bakovi erei ri vano turane Sol ri pesi kama ri ratea tara ngava tahuna ri longoa tara ni gale,pali kama ri masia tara bakovi.⁸Sol i pesirike na malala na tahuna ia i matapara,ia kama i masia tara maki;lakea ri nugua limana ri bole lakea iea o Damaskas.⁹Na parava i tolu ia kama i matapara,lakea kama i kani ge ninu.¹⁰I tahoka tara murimuri i made iea o Damaskas a rana e Ananias.Lakea i vurena e Viridagi i ta vona i ta maea,"Ananias!"Lakea i koli maea,"Viridagi,iau a made koea."¹¹Pali e Viridagi i taki maea ia,"Pesi,o lakea na dala ni gale maea malamala,na ruma ne hurika Judas o nana vona tara bakovi arana e Sol,ia i vasileki vonga.¹²Lakea ia i vurena pali,tara bakovi a rane Ananias i dili pololilo i ru langa limana vona,ia bari matapara tabu."¹³Pali e Ananias i kolia i ta maea,"Viridagi,iau a longo e hurika bakovi a ngatavine ri tata vona ra bakovi iea,na maka ni hale dagi ia i rata pali na maka bakovi a ngatavine malamala ne vomu iea o Jerusalem.¹⁴Pali ia ni longo vona na maka mugamuga ni nugutata e hurika bakovi a ngatavine erei ri gale a ramu."¹⁵Pali e Viridagi i taki maea ia,"Vano,na rana iau a pasia pali ni bele manga voravora nau,ni bole a ragu ge lakea ne huriki a tara ranga a bakovi a ngatavine ne hurika king na maka koma iea o Israel,¹⁶Pali iau bara vakasiria na maka ni madihi ia bari bolea na maka leho ia i ratea na ragu."¹⁷Pali e Ananias i lakea lake,ia i dili na ruma.I ru langa limana vona,lakea i takia,"Sol turagu,Viridagi e Isu,erei i bele kavakava ne vomu na dala na tahuna ioe o valai koea,ia i rudau a valai ne vomu go matapara tabu lakea bara o vonu na Hanu Kiripiripi."¹⁸I laviriri hateka maka maki i manga honana manu ri madoko na matane Sol,lakea ia i mata tabu,lakea i bole a baptasi;¹⁹Ia i kani i bole a ni tora.Ia i made turane hurika murimuri iea o Damaskas na parava ranga.²⁰I laviriri ia i takitalea rane Isu pololilo na ruma ni turume puruma na maka Juda,ia i taki maea ia e tune Deo.²¹Hurika bakovi a ngatavine erei ri longoa ri turutu hateka ri taki maea,"Ia ra bakovi i ratapile hurika bakovi ri gale a rane Viridagi iea o Jerusalem.Lakea ia i valai koea ni nugutata ria ni bole lakea na maka mugamuga."²²Pali e Sol i bele tora hateka ni takitala ngava ia i rata e hurika tara o Juda ri made iea o Damaskas ri tamudi mava hateka na tahuna ia i takitala maea e Isu ia e Kristo.²³Muri na parava i kupo,maka tara o Juda ri vata ni rabalakia.²⁴Pali e Sol i lohoka pali vona ni vata ne ria.Lakea ri matakari maka ni hebi na tanga dagi na haro na rodo rigi rabalakia.²⁵Pali maka murimuri vona ri bolea ri rua na kulopi ri vakatavore purua na gagana,ruma i vano.²⁶Na tahuna ia i bele o Jerusalem,ia i ngaru ni vapopo turane hurika murimuri.Pali ria lobo ri mangege vona,pali kama ri luhoitora maea ia i bele manga tara voravora.²⁷Pali e Barnabas i bolea i taparaki lakea na maka aposel,lakea i taki maea ria,Sol i masia na dala e Viridagi lakea e Viridagi i takia,pali e Sol kama i mangege i ta dagi hateka iea o Damaskas na rane Isu.²⁸Ia i vapopo turane ria,tahuna ri valai o Jerusalem ri vano.Lakea kama i mangege i takitala torea a rane Viridagi e Isu.²⁹Ia i tavagege turane hurika turana tara iea o Juda;ri valai o Gris,ri toni ni rabalakia.³⁰Tahuna maka turana ri lohoka na hini nga,ri bole purua iea o Sisaria ri rudu tabua i lakea o Tarsus.³¹Tahuna a maki nga i bele,maka sios iea o Judia,Galili turana Samaria ri bole a ni tamudi puruma ri bele tora;ri laho vona ri mangege ne Viridagi i rata kamumu ria a Hanu Kiripiripi,i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri pulo a vilone ria.³²Na tahuna iea,e Pita i laho na maka tanga lobo,ia i puru valai i matai maka bakovi a ngatavine ri luhoi tora ri made na tanga dagi iea o Lida.³³Na tabeke nga ia i matavisia tara bakovi a rane e Ainias.Ia i mahita na kiri vona na pida i polotolu,na rana a kakaina lobo i mate pali.³⁴Lakea e Pita i takia,"Ainias,e Isu Kristo i vaka mahuri ioe.Ioe o pesirike o ratea kiri vomu,"Lakea i laviriri i pesi.³⁵Lakea maka bakovi a ngatavine ri made iea o Lida turane Saron ri masia ra bakovi iea ri pulo a vilone ria ri valai ne Viridagi.³⁶Iea o Jopa i tahoka tara murimuri a rana e Tabita,(a vuhuna rana iea i maea"Dokas"Na ni tana Grik).Ra ngatavine iea i vonu na naro kamumu lakea i kara ni dodo e hurika bakovi a ngatavine ri matasia.³⁷Na tahuna iea ia i bole a gilanga i mate ri vahiloloa ni ru polomeli liu na ruma a podana.³⁸Lida i made tabukoi iea o Jopa maka murimuri ri longo maea e Pita i made vonga.Lakea ri rudu a bakovi i ala rua ru nanea ru ta,"Valai laviriri ne mia."³⁹Lakea e Pita i pesirike i muri ne ria.Tahuna ia i bele,ri bole dilia na rum i tabuli polomeli.Pali maka ngatavine e girihine ria i mate pali ri pesi tabukoi vona ri tangi,ri vakasiri vona varikia i rata e Dokas na tahuna ia i made turane ria.⁴⁰Lakea e Pita i lilitala ria lobo na rum,ia i pasike puru i vasileki;muri ia i pulo lakea na podana lakea i takia,"Tabita,pesirike."Lakea ia i matapara,na tahuna ia i matai e Pita ia i pesi i made.⁴¹Lakea e Pita i toto puru i tulipesia;lakea i gale e hurika bakovi a ngatavine ri luhoitora turana maka ngatavine i mate pali e girihine ria,ia i habia ne ria.⁴²Ra nuverei iea i bele dagi na hini lobo iea o

Jopa,i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri luhoitora ne Viridagi.⁴⁹Pali e Pita i made parava kupo iea o Jopa turane Saimon,ia a bakovi ni rata varikia na kulina maka kania.

Chapter 10

¹Ngane i tahoka tara bakovi i made na tanga dagi iea o Sisaria,rana e Konilias ia tara bakovi i muga na nugu maheto i ala 100 na ami na tanga dagi o Itai.²Ia bakovi i vasileki bala ne Deo na ruma vona turane hurika tara lobo ri made turana.Ia i habi bala moni i kupo ni kori maka bakovi a ngatavine ri kapo ne virika maki ia i vasileki kunana ne Deo.³Tabukoi ge 3 kilok na malunga na parava,ia i mataikavea tara ensel e Deo i valai vona ia i vurena.Lakea ensel i galea,"Konilias!"⁴Konilias i matanono a ensel lakea i mangege hale liu lakea i ta,"Ioe ara o ngarua,bakovidagi?"Lakea a ensel i taki maea ia,"Maka ni vasileki vomu turana maki kamumu ioe o habi ne hurika bakovi ri uka maki,i lakea na hunu pali e Deo i luhoi maka naro kamumu ioe o rata.⁵Ngane rudu ranga bakovi ge lakea na tanga dagi iea o Jopa ge bolea tara bakovi a rana e Saimon erei a rana tara e Pita.⁶Ia i made turana tara bakovi a rana e Saimon,ia a bakovi ni rata maka maki na kulina kania a ruma vona i pesi tabukoi na dari."⁷Tahuna a ensel erei i ta turana i pea i vano,Konilias i gale valai a voravora vona i rua tara nugu maheto i kara ni vasileki na palane hurika tara i kara ni rata leho vona.⁸Konilias i taki ria na ara maki i bele i rudu ria ri lakea o Jopa.⁹Ngane na parava tara i papote ge 12 kilok,tahuna ri lakea na dala i papote rigi bele na tanga dagi,Pali e Pita i rike polomeli na ruma ge vasileki.¹⁰Muri i hataki ni vitolo i ngaru ni kani,pali lakea maka bakovi ri tabana ni kuku a maki ni kani, lakea e Pita ri vurena,¹¹Ia i masia hunu i mataka i masia maki tara i manga varikia dagi i puru valai na malala,i tahoka kona vona i va.¹²Pololilo na varikia i tahoka maka kania i matalege lae ranga ri laho na vahane ri i va ranga ri karaka na tamudine ria maka kadirivo ri bebe polomeli.¹³Muri vona tara i galea,"Pita,pesirike o rabalaki maka kania o kani."¹⁴Pali e Pita i takia,"Viridagi,uka liu,na rana iau kama ga kani tara maki i hale i katoki."¹⁵Pali ra nigale iea i valai bloko rua vona i ta maea:"Ara maki e Deo i ratea i bele i matapado,ioe nahani ta maea i hale i katoki."¹⁶Ra hini nga i bele bloko tolu tabu.Muri ra varikia iea i hamule laviriri na hunu.¹⁷Ngane na tahuna re Pita i luhoi lege lae vona ra vuhuna hini ia i vurena,lakea maka bakovi i rudu ria e Konilias ri pesi na ni hebi.Ri nanea na dala i valai i bele na ruma.¹⁸Ri gale ri nana pali re Saimon erei a rana tara e Pita,ia i made vonga.¹⁹Tahuna e Pita i tabana ni luhoi ra vurena,Spirit i taki maea ia,"Masia,a bakovi i ala tolu to matakano.²⁰Pesirike o puru o vano turane tou.Nahani marikoi ni muri ne tou,na rana iau a rudu tou to valai."²¹Lakea e Pita i puru na maka bakovi nga i taki tou,"Iau ra bakovi iea mu matakanea.Navai mu valai?"²²Ria ri ta,"Tara ofisa na nugu maheto a rana e Konilias,ia tara bakovi malamala erei i vasileki ne Deo turane hurika bakovi a ngatavine iea o Juda ri rata nuverei vona,ra bakovi iea a ensel Kiripiripi ne Deo i haba ngava vona ia i rudu mia mi valai ni bole ioe ni lakea na ruma vona ia i ngaru ni longo a ngava i valai ne vomu."²³Lakea e Pita i bole ria dili na ruma lakea ri made turana.Na hetelanga tara ia i pesirike i vano turane ria,ranga e hurika turamu iea o Jopa ri vano turana.²⁴Na parava tara ri bele ia o Sisaria.Konilias i dava ria;Ia i kalipopo e hurika kabu vona turane huriki ri made tabukoi vona.²⁵Tahuna e Pita i dili pololilo na ruma,Konilias i lakea ru vakorokoro ge pasike puru ge vasileki ne Pita.²⁶Lakea e Pita i turari rikea limana i ta maea,"Pesi!Iau a bakovi a manga kunana ioe."²⁷Tahuna e Pita i leho ni ta turana,ia i dili pololilo na ruma i matai i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vapopo.²⁸Lakea i taki maea ria,"Mua kunana mu lohoka vona lo na maka Juda ri taki uka na viri ge made tabukoi ge matai e hurika tara na tabekena tanga ranga.Pali e Deo i vakasiri iau maea nahani taki tara bakovi ge hale o ge katoki.²⁹Na vuhuna hini nga iau a valai ne mua,iau kama tapula vona hini mu vakaru a ngava ne nau.Lakea ngane iau a nana mua na rana mu vakaru a ngava ne nau."³⁰Konilias i ta,"Parava i tolu i vano pali,palupu manga parava,iau a leho ni vasileki na ruma nau na 3 kilok na malunga,lakea iau a masia tara bakovi turana varikia i para hateka i pesi na matagu.³¹Lakea ia i ta maea,"Konilias,Deo i longo maka ni vasileki turana maka presen ioe o habi na maka matasia,Deo i luhoi maka maki ioe o rata.³²Pali o rudu ranga bakovi rigi lakea o Jopa rigi nana vona tara bakovi a rana e Saimon a rana tara e Pita.Ia i made na ruma na bakovi tara i rata maka maki na kulina maka kania a rana e Saimon ia i made na dari."³³Lakea i laviriri hateka iau a rudu maka bakovi rigi bole valai ioe.Kamumu hateka hini o valai.Ngane,mia lobo mi pesi na matane Deo,ni longo maka ngava e Viridagi i habi vomu go taki mia."³⁴Muri e Pita i ta tala i ta maea,"Muholi hateka,Deo kama ge lakea kunana na tabeke i taku ne hurika bakovi a ngatavine."³⁵Pali na maka bakovi a ngatavine na malala erei i vasileki i rata naro kamumu,pali ra bakovi iea i ngarua e Deo.³⁶Mua mu lohoka vona ngava i vakaru vilia na maka bakovi a ngatavine iea o Israel,tahuna ia i takitala velenga kamumu ni tamudi puruma ne Isu Kristo,erei ia Viridagi na maka bakovi a ngatavine."³⁷Mua kunana mu lohoka vona maka ,maki dagi i bele,i bele na hini lobo iea o Judia,i tubu iea o Galili.Ra maka maki nga ri bele muri ne Jon i haba baptais lakea i takitala,³⁸maka maki bari bele ne Isu o Nasaret,na ara dala e Deo i gamai e Isu turana Hanu Kiripiripi turana ni tora.Ia i rata naro kamumu i vakamahuri a gilanga ne hurika bakovi a ngatavine erei e Satan i ratahale,³⁹Mia mi matai mi lohoka vona ra maka maki i rata e Isu,pololilo na tanga dagi iea o Juda pololilo o Jerusalem.Ri rabalakia na dala ni vaka tavorea na kai tavalavala,⁴⁰pali e Deo i vaka mahuri ia na ni mate na parava i tolu ia i rata maea bara ri matai a hini nga,

⁴¹Kama e huriki lobo ri masia, pali erei ri masia ri lohoka maea e Deo kunana i pasia hosi ne huriki erei ri kani ri ninu turana ne vona i mahuri mule na ni mate.⁴²Ia i haba ngava ne mia ni vaka longo maka bakovi a ngatavine nigi taki ria maea e Deo kunana viri pasia ge bele manga bakovi ni luhoikado maka bakovi a ngatavine ri made mahuri turane hurika bakovi a ngatavine ri mate pali.⁴³Maka profet ri rata virika ngava ne vona kunana, mavonga erei a bakovi i luhoitora ne vona, Deo bari puga voroki maka sin vona na rane Isu."⁴⁴Tahuna e Pita i rata ngava na maka maki nga, Hanu Kiripiripi i puru ne hurika bakovi a ngatavine erei ri longo a ngava ia i rata.⁴⁵Hurika bakovi a ngatavine erei ri luhoitora ni pala kuli, maka tara ri valai turane Pita ri turutu hale, na rana ri matai a presen na Hanu Kiripiripi i vonu na tara kama ria Juda.⁴⁶Na rana ri longo e hurika tara kama ria Juda ri rata ngava na kavunanga ranga ri kavurikea rane Deo. Pali e Pita, i kolia ngavane ria,⁴⁷"I kara ne hurika tara ri taki uka ne ria rigi bole a baptais? Ra tara ri bole a Hanu Kiripiripi manga mia mi bolea?"⁴⁸Muri ia i haba ngava ne ria ri bole a baptais pololilo na rane Isu Kristo. Muri ri nanea ge made turane ria na parava ge kupo.

Chapter 11

¹Ngane maka aposel turane hurika bakovi a ngatavine niluhoi tora erei ri made iea o Judia ri longo maea, maka bakovi a ngatavine na tara ranga ri luhoitora ne Deo. ²Tahuna e Pita i valai o Jerusalem, hurika tara erei ri pala kuli ri padia na ngava e Pita. ³Ria ri ta, "Ioe o vapopo o kani turane hurika tara kama ri pala kuline ria!" ⁴Pali e Pita i taki tabu ria na ara maki i bele, ia i ta, ⁵Iau a vasileki na tanga dagi e Jopa, lakea a bolea tara ni vurena. Na vuregu iau a masia tara maki i manga kulopi dagi i puru valai na hunu ni nugu na harena i va i manga varikia i puru valai na tanga iau a made vona. ⁶Iau a masia a luhoi ra maka maki nga, iau a matai maka kania na malala a livoa turana kania i tahoka vahana i va, maka mata turana kadirovo na hunu. ⁷Muri iau a longo ni gale i takau, "Pita; o rabalakia o kania!" ⁸Lakea iau a takia "Viridagi, iau kama kania a kania i katoki." ⁹Pali i bloko rua ni gale na hunu i taki maea iau, "Ara maki e Deo i longo vona nigi kani, nahani taki ge uka." ¹⁰Ra hini nga i bele bloko tolu, muri ra maka maki nga i hamule lakea na hunu. ¹¹Laviriri a bakovi i ala tolu to pesi na matana nihebi ne mia mi made vona. Ni rudu rua o Sisaria ni valai ne nau. ¹²Pali a Hanu Kiripiripi i takau ga muri ne ria, nahani ga ta maea e hurika tara ranga a turagu i ala polotara ri vano turagu mi lakea vona ra ruma na bakovi iea. Ra bakovi iea i taki mia vona tara ensel ¹³ia i pesi pololilo na ruma vona i ta, "Rudu e hurika bakovi rigi lakea o Jopa rigi taparakia e Saimon ni gale e Pita ge hamule." ¹⁴Ia bari taka ngava ni kori mua, ioe turane hurika bakovi a ngatavine vomu bara mu pea naro hale mu ramai a naro kamumu. ¹⁵Tahuna iau a vakatubu ni taki ria, Hanu Kiripiripi i valai ne ria na naro i palupu kunana manga hini bele muga mia. ¹⁶Pali iau a luhoi tabua ngavane Viridagi, ia i ta maea, "Jon i haba baptasi na naru; pali mua bara mu bole a baptasi na Hanu Kiripiripi." ¹⁷Pali re Deo ge haba presen na Hanu Kiripiripi ne ria ge palupa manga hini habi ne hita na tahuna si luhoi torea e Viridagi Isu Kristo, iau erei ga patutua leho e Deo?" ¹⁸Tahuna ri longo maka maki nga, kama ri ratea tara ngava, pali ri kavurikea rane Deo lakea ri ta, "Deo i habia pali a naro nita dodo na sin ni bole a ni made mahuri vakaroro ne hurika bakovi a ngatavine ranga." ¹⁹Muri ne ria ri rata halea e Stiven ri rabalakia i mate, maka bakovi ni luhoitora ri mangege ri ha viliha lae lakea o Fonisia, Saiprus turana Antiok, ri takitala ngavane Isu ne hurika tara iea o Juda kunana. ²⁰Pali ranga ne ria maka bakovi ni luhoitora iea o Saiprus turane Sairia ri valai o Antiok ri takitala velenga kamumu ne Viridagi e Isu na tara o Grik. ²¹Limane Viridagi i tabuli turane ria lakea i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora ri valai ne Viridagi. ²²Tahuna maka sios iea o Jerusalem, ri longa ra velenga kamumu ne ria ri rudua e Banabas i lakea o Antiok. ²³Tahuna ia i valai i masia a ni dodo ne Deo ni mahuri ne ria, ia i vivi i vakatora ria ni made turane Viridagi rigi luhoitorea turana maka tamudine ria. ²⁴Banabas ia bakovi kamumu i vonu turana Hanu Kiripiripi ia i tahoka ni luhoitora dagi, lakea i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri luhoitora ne Viridagi. ²⁵Muri e Banabas i lakea o Tarsus ni vorokane Sol. ²⁶Tahuna ia i matavisia pali e Sol ia i taparaki mulea o Antiok. Pololilo na pida i taku rua ru vamatai turane hurika bakovi a ngatavine na sios ru taki ria ne Isu. Na tahuna iea o Antiok, tahuna muga ri ru a rane ria a Kristen na maka murimuri. ²⁷Na tahuna iea ranga profet ri pea e Jerusalem ri puru valai iea o Antiok. ²⁸Tara ne ria a rana e Agabus, Hanu Kiripiripi i made vona lakea ia i ta profet na pago dagi bari bele na tabekena malala lobo. Ra ni ta profet i bele kava na tahuna e Klaudias ia i made manga mugamuga na maka Rom. ²⁹Tahuna ri longoa ngavane Agabus, hurika murimuri ri ru kadolu maka moni ni kori e hurika bakovi a ngatavine niluhoi tora iea o Judia. Ri habi a maki na ni ngaru ne ria. ³⁰Ri rata maea; ri habi ne Banabas turane Sol ra moni nga rugu habi na maka mugamua na sios iea o Judia.

Chapter 12

¹Ngane na parava iea king Herot i leho ni rabalaki maka bakovi erei ri tahoka ni luhoi tora dagi na narona na ni vasileki ne vona bari ratapile ria.²Lakea i rabalakia e Jems turane Jon na bainat.³Muri ia i matai maea ra naro nga i vakavivi maka Juda,lakea ia i vano ni matai e Pita ge rua na bavi.Ra naro nga i bele na parava ni kani a bret i uka yist.⁴Muri e king Herot i nugutatea pali e Pita ge rua na bavi,ia i ru e Pita na limana matakari i ala va i taki tou togo matakaria;King i luhoi ni bole talea e Pita ge habia na limana maka bakovi a ngatavine,muri na ni luhoi na Pasova.⁵Tahuna e Pita i tabana ni made na bavi,maka bakovi a ngatavine niluhoi tora ri vasileki tora ne Deo.⁶Na rodo iea tahuna e king kama i bole talea ma e Pita.Ni kolotata na sen i rua,Pali e Pita i mahita pali na palana nugu maheto i rua.Hurika matakari ranga na nihebi muga ria ranga ri matakaria na tahuna ia i made na na bavi.⁷Muri,maka ensel ne Viridagi i bele vona lakea i para pololilo na bavi.Ia i ubia dahane Pita lakea i vangorike i ta maea,"Pesirike laviriri,"Lakea i laviriri hateka a sen ni kolo a limana vona i mavuka.⁸Lakea a ensel i taki maea ia,"Rodo maka varikia vomu turana sendal vomu,"Pali e Pita i rata manga hini taki.Muri,a ensel i taki maea ia,"Rodo a varikia vomu i tora o ramai iau."⁹Pali e Pita i muri na ensel i ngaru ni pori.Ia kama i luhoi maea,ara maki a ensel i ratea ge ta muholi.Pali i luhoi maea ta i vurena kunana.¹⁰Tahuna ru pea a ni mugana mugamuga lakea i lakea tabu na viri i muri,Viridagi i rudua a ensel vona ni kori iau na limane Herot na narone hurika bakovi a ngatavine o Juda ri ngaru ni ratea nau."¹¹Tahuna e Pita i bole a niluhoi kamumu,ia i ta maea,"Muholi hateka ngane iau a luhoi maea,Viridagi i rudua a ensel vona ni kori iau na limane Herot turana maka bakovi iea o Juda ri ngaru ni rata ne nau."¹²Tahuna ia i matakilali hini nga,ia i lakea na ruma e Maria,kinane Jon,lakea e Mak tara ri galea ge valai na tanga na hini i kupo vona bakovi a ngatavine ri vapopo ri vasileki.¹³Tahuna ia i valai i tutulidia ni hebi,tara voravora ngatavine a rana e Roda,ia i valai ni talea vona nihebi.¹⁴Parava ia i longoa maea a lohona Pita,ia i tahoka ni vivi dagi hateka kama i talea nihebi;uka,ia i nunu lakea na rum;ia taki maea ria,Pita i pesi polovavo na nihebi.¹⁵Pali ri taki maea ia,"Ioe o manga."Pali ia i ta iau ta muholi.Lakea ri takia,"Ioe maga o matai kunana a hanituna."¹⁶Pali e Pita i leho ni tutulidia nihebi rigi talea vona.Tahuna ri talea nihebi,ri masia e Pita ri turutu ni masia.¹⁷Tahuna e Pita i dili na ruma ni vasileki,ia i ru langa limana na nutuna i takia ge maghulu,i taki rigi maghulu lakea ia ge nuverei vona e Viridagi i bole talea na bavi.Lakea ia i taki maea ria,"Mu takia e Jems turana maka turagu,"na ara maki i bele.Muri i pe ria i lakea na tanga ranga.¹⁸Lakea hatelanga i bele tabu,uka tara maki ge bele na palane hurika matakari na bavi na ara maki i bele ne Pita.¹⁹Muri e king Herot i vorokanea pali ia kama i masia.Pali ia i nana ria rigi rabalaki maka matakari na bavi rigi mate.Muri ia i pea e Judia i lakea o Siseria lakea i made vonga.²⁰Ngane re Herot i madihi hale liu a hatena na maka bakovi a ngatavine ne Taia turane Saidon.Ria lobo ri lakea ne vona.Ri tatora vona e Blastus ni mugana ofisa na king bari kori ria.Muri ri nana na naro ni tamudi taku,na rana,tanga dagi ne ria i bole a maki ni kani na tanga dagi na king.²¹Na parava ni pasi ne Herot i rodo a varikia na king ia i made na sia king;ri rata ranga ngava na matane hurika bakovi a ngatavine.²²Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri gale ri ta maea,ra makea a lohona profet ni tatami!"²³Laviriri hateka,ensel ne Deo i puru valai i rabalaki na rana,ia kama i kavurikea rane Deo;Maka mogo ri kania lakea i mate.²⁴Pali a ngavane Deo i lakea na hini lobo i bele tora.²⁵Muri e Banabas turane Sol ru vakaloboa leho na misin ne rua o Jerusalem lakea ru hamule turane Jon,ri galea e Mak.

Chapter 13

¹Ngane pololilo na sios iea o Antiok,i tahoka maka profet turana vinara.Ranga ria;Banabas,Saimion(erei ni gale e Niga),Lusius iea o Sairin,Manaen(turane Herot ni bole ni matakari,ia gavana na provins i 4)turane Sol.²Tahuna ri pile a maki ni kani ri made ri vasileki ne Viridagi,Hanu Kiripiripi i taki maea ria,"Pasia e Banabas turane Sol,na rana rua bara ru rata leho iau a gale rua rugu rata."³Muri ne ria ri pile a maki ni kani,ri ru langa lima ne rua lakea ni vasileki ne rua ni rudutala rua.⁴Pali e Banabas turane Sol ru longoa ngavana Hanu Kiripiripi ru lakea o Seliusia;na hini nga ru rike na sip ru lakea na bodu iea o Saiprus.⁵Tahuna ri made pololilo na tanga dagi iea o Salamis,ri takitala ngavane Deo pololilo na ruma ni vasileki na maka tara o Juda.Lakea ru bole e Jon e Mak manga bakovi ni kori rua.⁶Tahuna ri lakea pali na krukruna bodu e Pafos,ri masia tara bakovi,ia tara profet tatami na maka Juda,a rana e Ba Isu.⁷Ra bakovi tara iea ia i tabukoi turana gavana,Segius Polus,ia bakovi ni lohoka.Ra bakovi iea i gale e Banabas turane Sol ru valai rugu masia,na rana ia i ngaru ni longo a nitane Deo.⁸Pali e Elimas "A bakovi ni kori mule a viri tara"(a vuhuna rana iea i maea,a bakovi ni kori mule a viri)kama i ngaru ni luhoitara e Deo turana gavana.⁹Pali e Sol,ri galea e Pol,ia i vonu na Hanu Kiripiripi,i matanono gauo ra bakovi a ni kori.¹⁰lakea i taki maea ia,"Ioe tune Satan,ioe o vonu turana ni tatami turana naro hale.Ioe tara pile na maka naro kamumu.Ioe kama go tutukari a naro mata kamumu ne Viridagi,ioe o kara e?"¹¹Ngane o masia,Viridagi i madihi a hatena vomu,boro kepa ngane.Kama go matai tabua a haro na parava ranga."Laviriri kunana tara bubu kiroko turana uvo i kaftagua e Elimas;lakea i matakana maka bakovi a ngatavine rigi nugua limana rigi vakasiria na dala.¹²Muri na tahuna a gavana i masia ara maki i bele,ia i luhoitara,na ara ia i turutu hale vona ngava na vinara ne Viridagi.¹³Ngane e Pol turana maka tara vona ri pea e Pafos ri rike na sip ri lakea o Pega iea o Pamfilia.Lakea e Jon i pea ria ia i lakea o Jerusalem.¹⁴Pol turane hurika turana ri pea e Pega ri valai ri bele iea o Antiok iea o Pisidia.Na hini nga ri dili na ruma na ni vasileki ne hurika Sabat ri made.¹⁵Muri ne ria ri gi maka ngavana lo turana maka profet,maka mugamuga na ruma ni vasileki ri vakarua tara ngava i lakea ne Pol turana maka turana ri ta maea,"Hurika turagu,re mua mu tahoka ranga ngava ni vaka tora mu habi na maka bakovi a ngatavine koea,mua bara mu ta."¹⁶16 Lakea e Pol i pesi i toto rike a limana; ni vakatora ngava lakea i ta maea,'Hurika bakovi o Israel erei i lohoka ni longo i ramai a nitane Deo,mu longo.¹⁷Deo ne hurika bakovi a ngatavine o Isreal ri pasi e hurike tamane mia i rata ni gi ne ria i kupo haleliu na tahuna ria na malala ne Isip, i turana limana i rike liu polomeli i bole tala ria.¹⁸I papote ge bele na pida i 40,Moses i bole a ni mava turane ria na tanga tavula.¹⁹Muri ne vona i hale pali maka kantri i 7 na malala na maka Kenan,ia i habia ne hurika bakovi a ngatavine ne mia manga maki ne ria kunana.²⁰Virika maki nga i bele i kupo na pida i 450.Lakea muri na maka maki,Deo i habi na mugamuga i valai e profet Samuel i bele.²¹Muri e hurika bakovi a ngatavine ri nana vona tara king,lakea e Deo i habia e Sol a kama bakovi tune Kis,tara bakovi a tara ne Benjamin,bari bele manga king na pida i 40.²²Tahuna e Deo i kope talea e Sol na sia king,Deo i bole rikea e Devit ge rike polomeli ge ia king na maka Israel.Ne Devit kunana e Deo i ta,'Iau a masia pali e Devit tune Jesi ia i kara ni ramai a tumudi gu turana ni luhoi nau,ia i kara ni rata maka maki iau a ngarua ge ratea.²³Na hamona ra bakovi iea kunana Deo i habia tara bakovi ni bole mule ria lakea o Israel,ia e Isu,manga hini ia i tagamai ni rata.²⁴Ra hini nga i vakatubu ni bele na tahuna e Isu kama i bele ma.Jon i taki e hurika bakovi a ngatavine iea o Israel rigi pulo a vilone ria rigi bole a baptais.Tahuna e Isu i vakaloboa leho vona,ia i nana ria maea,'Mua mu luhoi iau erei?Kama iau ra bakovi iea.Pali longo,tara bari muri nau,iau kama kara ni puga su na vahana.²⁵Hurika turagu,na tara e tune Abraham,na palane mua erei ri kara ni vasileki ne Deo,ne teu kunana ra ngava ni bole mule a bakovi ia i valai.²⁷Ne hurika tara erei ri made iea o Jerusalem,lakea maka bakovi ri matakari ne ria,kama ri matakilalea,lakea ri vaka torea ngavana maka profet i vona vuana ri gi balea na maka parava na Sabat na ni luhokadoa.²⁸Pali kama ri masia vona tara potu ge mate,lakea ri nanea e Paillet ge rabalakia.²⁹Tahuna ri vaka lobo maka maki nga hurika profet ri herea na maka bakovi a ngatavine bara ri rata ne vona,ri bole purua na kai tavalavala ri rua na matmat.³⁰Pali e Deo vaka mahuria na matmat.³¹Ri masia na parava i kupo,maka bakovi a ngatavine ri valai turana iea o Galili ri lakea o Jerusalem.Re hurika bakovi a ngatavine erei ri masia,ri bele manga ni bole kori vona ne hurika bakovi a ngatavine ranga.³²Mavonga mia mi taki mua na velenga kamumu e Deo i ta gamai na maka hamone teu,³³lakea ia i vakatora mia ra ni tagamai ne mia,make tune ria,na tahuna ia i vakamahuri e Isu na matmat.Manga hini ni here na buk ne Song 2:'Ioe tugu,na parava iea iau a bele manga e Tamamu.³⁴Ngava muholi i maea,Deo i vaka mahuri mule e Isu na matmat a podana kama ge hale,na dala iea e Deo i ta:'Iau bara habia mua ra maki kiripiripi a ngava muholi iau a ta gamai ne Devit.³⁵Na vuhuna hini nga iau a ta tabu na buk ne Song maea,'Ioe nahani rua a podana bakovi malamala vomu ge hale.³⁶Tahuna e Devit i rata lobo maka ni ngaru ne Deo koea na malala na parava vona,ia i mate;lakea ri rua na matmat a podana turane hurike tamana,i mavuru a podana.³⁷Pali a bakovi erei e Deo i vaka mahuri mulea kama ge hale.³⁸Lakea mua maka turagu bara mu matakilala,na bakovi iea kunana a

naro ni puga sin i bele kavakava.³⁹ Ne vona kunana maka bakovi a ngatavine erei i luhoitora ri bele manga bakovi a ngatavine i malamala. Pali a maka lo e Moses kama ge ratoe go bele malamala.⁴⁰ Lakea mu matadoko kamumu na maka maki i taki a maka profet nahani ge bele ne mua.⁴¹ Masia, mua bakovi ni tatami, mu turutu hale muri bara mu velu liu, na rana, iau a rata leho na parava, vomu. Tara leho kama mugu luhoitora, pali ri ranga tara ri takoe.⁴² A tahuna e Pol turane Banabas ru vano, maka bakovi a ngatavine ri nana rua rugu rata ngava ge palupu tabu na parava na Sabat.⁴³ Tahuna a ni vasileki palupu i lobo, i kupo maka Juda a bakovi a ngatavine turane maka bakovi a ngatavine karaba ri luhoitora ri ramai e Pol turane Banabas, lakea ru taki ria ru nana na ni vano turana ni dodo ne Deo.⁴⁴ Na Sabat tara tabu, papote hurika tara na tanga dagi ri valai ni vapopo palupu ni longo a ni tane Deo.⁴⁵ Tahuna e hurika Juda ri matai maka paluluna bakovi a ngatavine, ri tamudi mava hale liu, lakea ri ta mule vona maka maki e Pol i ta vona lakea ri rata pilea.⁴⁶ Lakea e Pol turane Banabas ru koli mule a ngavane ria, ru ta maea, "Ia ge bele maea, ni tane Deo ge valai taro ne mua maka Juda. Pali, mu ru basia ne mua na naro iea, mua mu taki maea kama i kamumu ni bole a ni mahuri tabuli vakaroro, masia, bara tu pulo tarua lakea ne hurika bakovi a ngatavine ranga.⁴⁷ I manga kunana e Viridagi i haba ni ta matakari i ta maea, 'Iau a ru manga ioe a ni para na maka bakovi a ngatavine ranga, na rana ioe o takitala ni tane Deo ni bole mule hurika bakovi, i lakea na tabekena malala lobo."⁴⁸ Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri longo ngava nga, ria ri vivi ri kavurikea rane Viridagi. Lakea i kupo ri luhotoro ne Deo na ni bole a ni mahuri i tabuli vakaroro vakaroro.⁴⁹ Nitane Deo i pagitala na hini lobo na malala.⁵⁰ Pali e hurika tara o Juda ri ta dagi hateka ne hurika ngatavine ri tahoka rane ria lakea ranga ri ta tora na ngava ni vasileki ranga ne hurika bakovi ri muga na tanga dagi. Ra hini nga i vakatbele a ni hale dagi i lakea ne Pol turane Banabas ni voroki rua i lakea na tanga dagi.⁵¹ Pali e Pol turane Banabas ru puraki voroki maka habulo na vahane rua ne ria. Muri ru lakea na tanga dagi iea o Ikonium.⁵² Pali maka murimuri ri vonu na Hanu Kiripiripiri turana ni vivi

Chapter 14

¹Ra hini nga i bele iea o Ikonium e Pol turana e Banabas rua varago ru dili na ruma na ni vasileki ne hurika Juda ru takitala ngavane Viridagi. Ra hini nga i rata e hurika tara dagi na bakovi a ngatavine na Juda turana Grik i luhoitara na ngavane Viridagi. ²Pali e huriki erei kama ri longoa ngavana ri vango rikea ni luhoi ne hurika bakovi a ngatavine ranga rigi vakabele ni vatepu turana maka turana. ³Ru made tabaka vonga, turana ni tora ne Viridagi, ru takitala ngava kama ru maegeng. Na parava iea tara iea tara, Viridagi i kori rua ni rata maka mirakel turana ni dodo vona. Viri dagi i rata maka maki nga na tahuna ia i longo ne Pol turane Banabas ni rata maka mirakel. ⁴Pali maka tara dagi na tanga dagi ri vapida; ri tara rua ri vano ri made turana maka Juda ranga ri made turana maka aposel. ⁵Na tahuna e hurika bakovi a ngatavine iea o Juda (ri leho ni toni ni vango rike a tamudine ria a mugamuga) ne ria, ne ria rigi rata hale rua, ⁶ru mata kilala hini nga, ru ha lakea na tanga dagi iea o Likonia, Listra, Debi turana tanga ranga i tabuli tabukoi, ⁷Lakea rua ru leho ni takitala velenga kamumu ne Isu Kristo. ⁸Na tanga dagi e Listra tara bakovi i made vonga, ia kama i tora vahana, tahuna ia pololilo na tamudine kinana i hale a vahana, i uka ni tora vahana kama laho. ⁹Ra bakovi iea i longoa e Pol i tata. Lakea e Pol i ru a matana vona ra bakovi iea ia i matai maea ia i tahoka ni luhoi tora bara i kamumu. ¹⁰Lakea e Pol i galea i ta "Pesi na vahamu." Lakea ra bakovi iea i pesi i laho. ¹¹Pali e huriki ri matai ra hininga i rata e Pol, ria ri gale tala dagi, ri tata na nita ne ria a Likonia ri tamaea, "hurika Deo ri puru valai ne hita manga bakovie." ¹²Ri gale e Banabas e "Seus", pali e Pol e "Emes", na ra ia i muga ni taki tala ngava. ¹³Hurika mugamuga e Seus, erei i tahoka tempel i tabuli polo vavo na tanga dagi, i bole a bulmakau a viri paua i peda lakea na matani dili na tanga dagi; ia turane huriki ri ngaru ni haba ni habi. ¹⁴Pali na tahuna e aposel, Banabas e Pol, ru longo ra hininga, rua ru rape a varikia ne rua pali malaviri kunana ru vano ru lake vona re huriki a bakovi a ngatavine ru gale, ¹⁵"Bakovi, navai mu rata mavonga? Maria ranga miri manga kunana mua. Miri taki talea ngava ne mua mugu pulo a maka naro hale ne mua mugu lakea ne Deo, erei ratea hunu na malala, a dari, pali a maki lobo i tabuli vona. ¹⁶Hosi, i ru e huriki ri laho na ni luhoi ne ria. ¹⁷Pali ia, koma i hataro mulea natahuna ia i uka bole kori vona, na ra ia i rata kamumu pali habia matou a vala na huna pali a parava na maka kai ge vua, pali rata mua mu vivi na hatenemua. ¹⁸Pali vona ra ngava ea, Pol rua e Banabas koma ru kara ni patutu e huriki ri valai ni haba ni habi ne nrua. ¹⁹Pali ranga Juda ri valai o Antiok o Ikonium ri vaLi ri vakuku e huriki. Ri padia e Pol pali ri turari talea na tanga dagi, ri luhoi maia ge mate. ²⁰Vonga e huriki a murimuri vona ri pesi haluia, ia i pesi rike i dili na tanga dagi. Na parava muri, ia i turana e Bababas ru vano ru lakea o Debe. ²¹Muri ne rua ru taki talea ngava kamumu pololilo na tanga dagi rua ru tara e huriki ri ala kupo ri muri ne rua, pali rua ru hamule o Listra, o Ikonium pali o Antiok. ²²Rua ru vaka tora e huriki a murimuri rigi pesi tora ni laho vakaroro vonz ni luhoi tora, pali ru tamaea, "Ne hita sigi dili na harikianga ne Deo hita bari si bela ni madihi." ²³Na parava rua ru pasi ru gamai e huriki a mugamuga ne hurika roho ni vasileki, ria ri hataro a maki ni kani pali ria ri vasileki, pali ru ru na limane Deo a maka mugamuga, erei rua ru luhoi torea. ²⁴Muri rua ru valai maea o Pisida ru bele o Pamfilia ²⁵Na tahuna rua ru taki talea ngava kamumu o Pega pali muri ri puru lakea o Atalia. ²⁶Vonga ngane rua ru bola aga ru lakea o Antiok, ra tanga rua ru habi rua ne Deo ni tara leho vona pali ra leho ea rua ru vaka loba vona ra tanga ia. ²⁷Na tahuna rua ru bele o Antiok rua ru gale lolo e huriki a roho lobo ni vasileki, rigi taki a maka maki i rata ne ria e Deo, pali navai i talea ne hurika bakovi a ngatavine na tara tara a dala ni luhoi tora. ²⁸Pali ru made tabaka turana e hurika murimuri.

Chapter 15

¹Ranga bakovi iea o Juda ri puru valai iea o Antiok ri tovo maka turagu,lakea ri ta,"Pali re mua kama mu pala kuli ni ramai a lo e Moses,Deo kama ge bole mule mua."²Ra hini nga i rata e Pol turane Banabas ru vakabele ni ta pula ni ta vagege turana re hurika bakovi nga.Lakea ni pasi e Pol turane Banabas ranga tara na palane ria rigi lakea o Jerusalem rigi vapopo turana maka aposel turana maka mugamuga ne ria rigi vata vona ni nana iea,³Lakea i rudu ria sios rigi lakea o Fonisia turane Samaria rigi vakalongo maea,maka tara ranga ria ranga ri valai ne Deo.Ra ni vaka longo iea i habia ni vivi dagi ne hurika ranga.⁴Tahuna ri bele o Jerusalem, tara na sios maka aposel turana maka mugamuga ri bole ria turana ni vivi,e Pol turane Banabas ru nuverei vona maka maki dagi e Deo i rata ne ria.⁵Pali ranga bakovi ni luhoitora,na maka Farisi,ri pesi ri ta maea,"Taki ria rigi pala kuline ria rigi ramai a lo e Moses."⁶Lakea maka aposel turana mugamuga ri vapopo palupu ni vata na maka maki nga.⁷Muri ne hurika ni ta vagege ,Pita i pesi rike i taki ria maea,"Hurika turagu,mua mu luhoi maea na parava tara hosi,e Deo i ratea tara dala na krukrune mua maea na nita iau a taki talea e huriki ranga na tara tara bari longoa ri nita ea bari luhoi toea.⁸Deo,erei ia i palala vona tabudi,i taki ria maea ia bari habia ne ria Hunu Kiripiripi,manga hiningi i rata ne teu.⁹Pali ia koma i ratea naro ni luhoi kado na krukrune teu turane tou,ia i tara tamudine ria i malimali na naro ni luhoi tora.¹⁰Pali mavonga i navai mu tonia e Deo,mua mugu bole a maka ni mava mugu ru rike na lohona hurika murimuri a maka ni mava i rata e tamane hita pali hita koma si kara ni kaloho?"¹¹Pali teu te luhoi tora maea teu bari te mahuri na ni dodo ne Viri Dagi e Kristo, manga tou."¹²Huriki lobo ri mangulu ri longoa e Banabas e Pol ru vaka longoa maka kilakila a mirakel i rata ne rua e Deo ne huriki a tara tara.Muri ne rua ru lobo ni ta,Jems i koli,i tamaea,"Turagu,o longo iau."¹⁴Saimon i ta maea na ra dala ni muga na parava Deo i vakasiri hurika tara vona pali i kori e huriki a tara ranga rigi bole ranga e huriki rigi valai na rana.¹⁵Virika ngavana propet i bele manga hiningi ni here,¹⁶Muri vona re hurika maki nga Iau bra hamule valai,pali Iau bara hae tabua roho e Devit,i mapuka puru;Iau bara kalipopo tabu a maka maki hale pali bara rumule tabu,¹⁷pali popote kunana e huriki a bakovi bari matakanea e Viri Dagi,turana e huriki a tara tara iau a gale ria na ragu."¹⁸Ea ara maki i takia e Viri Dagi,erei i rata ra hurika maki nga ni palala vona hosi.¹⁹Mavonga, iau a luhoi maea na hani haba ni mava ne huriki a tara tara erei ri hamule ne Deo.²⁰Pali teu tege here lakea ne tou tege taki tou maea na hani tabu koi ne hurika naro hale maea lotu ne deo tatami,naro na mulenga,pali e viriki bobona kania i toni ni mate,pali ni kana dara.²¹Na ra e Moses i taki tala ne hurika tanga dagi hosi pali gia pololilo na roho ni vasileki ne hurika Sabat bolo."²²I kamumu ne hurika aposel turana mugamuga,turane huriki lobo pololilo na roho ni vasileki, ri pasia e Jodas ri galea e Banabas,pali e Sailas,erei rua mugamuga ne hurika roho ni vasileki,ru vano turane Pol e Banabas o Antiok.²³Tou to here rau kea maea:"Rau kea i valai ne huriki a aposel turane huriki a mugamuga,a turane matou,pali lakea ne huriki a tara tara turane mua ri made o Antiok,o Siria,pali o Silisia:ria ri tamaea parava kamumu ne matou!"²⁴Nara mateu mete longo maea i tahoka ranga bakovi i valai ne mateu,pali koma to bola ni ta kamumu ne mateu,pali to valai to habi a maka ni vara i haba ni mava ne matou,²⁵Mavonga mateu mete vata na ngava mete pasi a bakovi ni rudu valai ne matou turana e turane mateu nga i ala rua e Banabas e Pol,²⁶bakovi erei koma ru luhoi lege ne ru na rane Viri Dagi e Isu Kristo.²⁷Mavonga mateu mete rudu e Judas e Sailas,erei bari ru taki matou ranga maki na ngavane rua."²⁸I kamumu ne Hunu Kiripiripi pali ne mateu,migi nahani haba ni mava ne matou pali mia migi nahani haba ni mava ge mava hateka ne mua:²⁹Mavonga matou moto haba bito vona a maka ni habi ria ri habi ne hurika deo tatami,naro ni kana dara,pali a virika kania i toni lae ni mate pali a naro na molenga.Na tahuna matou moto made basi vona re hurika naro nga,mua bari mu made kamumu Haro ne matou."³⁰Pali ria,na tahuna ria ri lobo,ria ri puru valai o Antiok;ria ri kalipopo e huriki a bakovi a ngatavine, pali ru habi ne ria a rau kea ne ria.³¹Na tahuna ria ri gia,ria ri vivi na ra ne vona ra hurika ngava i bole kori ria.³²Judas e Sailas,rua ranga rua propet,ru bole kori e huriki a turagu ne huriki ngava ni vaka tora ria.³³Muri ne tou to made vonga na ranga parava,hurika turagu ri rudu mule tou turana ni tamudi puru ne huriki ri Rudu valai tou.³⁴³⁵Pali e Pol e Banabas ru made o Antiok,ru vara ru taki tale (ne huriki a bakovi a ngatavine)a ngavane Viri Dagi.³⁶Muri na parava ranga e Pol i takia e Banabas maea,"Tarua bari tu hamule ngane tugu gosi e huriki a turane tarua ne hurika tanga dagi tarua tu taki tale ngavane Viri dagi vona,pali tugu matai tou to made navai."³⁷Banabas i ngarua e Jon a rana tara e Mak ge vano turane rua.³⁸Pali e Pol i luhoi maea koma i kamumu ni bolea e Mak ge vano turane tou,nara ia i hataro rua o Pamfilia pali koma i turane rua vona leho rua ru ratea.³⁹Muri koma rutamudi kamumu ne rua,pali ru vapida,pali e Banabas i bolea e Mak ru like na aga ru lakea o Siaprus.⁴⁰Pali e Pol i pasia e Sailas i vano ia,muri ne huriki a turagu ri rua na leho ni dodo ne Viri Dagi.⁴¹Pali muri i lakea o Siria o Silisia,i vaka tora e huriki ri made naroho ni vasileki.

Chapter 16

¹Pol tara i vali o Debe o Listra,pali malaviriri kunana,ia tara disaipel rana e Timoty ia tara ia vonga, ia tuna ngatavine tara o Juda erei i luhoi maea e tamana ia Grik.²Hurika turana o Listra o Ikonum ri ta kamumu vona.³E Pol i ngarua e Timoty ge rua,lakea ru vano i bolea ni pala kulina nara huriki lobo a Juda ri made vona ra tangea ri palala maea e tamana ia bakovi o Grik.⁴Na tahuna ria ri lalaho lakea ne hurika Citi,ri taki e huriki ri maka pololilo na roho ni vasileki ne hurika ni vara ra rigi ramai, re hurika vinara i here a maka aposel a maka mugamuga o Jerusalem.⁵Mavonga e hurika ri made pololilo na roho ni vasileki ri pesi tora na ni luhoi tora ne ria pali e huriki a bakovi a ngatavine ri valai takutaku na parava lobo.⁶Pol turane hurika tara erei ri muri vona ri lakea na krukruna tanga iea o Frigia turane Galatia,lakea Hanu Kiripiripi i nugukari a ngavane ria nahani rigi takitala ngavane Deo na tanga e Esia.⁷Na tahuna ri bele tabukoi o Misia,ri toni ni dili na tanga e Bitinia,pali a Spirit e Deo i nugutata ria.⁸Pali na tahuna ri polotaroa e Misia,ri puru valai na tanga iea o Troas.⁹Poli i vurena na rodo:Lakea tara bakovi iea o Masidonia ia i pesi vonga,i galea i ta maea,"O valai o Masidonia o kori mia."¹⁰Tahuna e Pol i matai maea ia i vurena,laviriri mia mi pesirike mi lakea o Masidonia,na rana mia mi luhoi maea e Deo i gale mia ni takitala velenga kamumu ne ria.¹¹Mia mi rike na bout mi pea a tanga dagi e Troas,ni lakea o Samotrais,na parava muri mi bele o Neapolis.¹²Muri mia mi lakea o Filipai,ia tara tanga dagi o Masidonia,ia tara tanga dagi na distrik turane hurika bakovi a ngatavine ri made o Rom,mia mi made na tanga dagi na parava ranga.¹³Na parava na Sabat mia mi pori na nihebi na gagana naru,na tabeke nga mia mi luhoi maea ge tahoka tara murina ni vasileki.Mia mi made palupu mi ta turane hurika ngatavine erei ri valai ni vasileki.¹⁴Tara ngatavine a rana e Lidia,ia i habi vakuloi a varikia kamumu na tanga eTiatira,ia tara ngatavine i vasileki bala ne Deo,i longo mia.Viridagi i ru kamumua tamudina ra ngatavine ni longo ara ngava e Pol i takia.¹⁵Muri ne Pol turane Sailas ru baptaisim, turane hurika tara erei ri made na ruma vona,ia i taki maea mia,"Pali re mua mugu luhoi maea iau a made malimali turane Viridagi,valai na ruma nau o made."Lakea ra ngatavine iea i ru kamumu a tamudine mia.¹⁶Na parava tara,mia mi lakea na murina ni vasileki,mi vakorokoro tara ngatavine a sirula erei i tahoka spirit hale i tabuli vona.Ia i kara ni taki maka bakovi a ngatavine na ara maki bari bele muri ma.Ne ria ri kara ni habi kupo a moni na matakari ne vona.¹⁷Ra ngatavine iea i muri ne Pol turane mia i gale,i ta maea,"Ra vere a voravora e Deo.Erei i made polomeli liu.Bara ri takitala dalane Deo bari bole mule hurika bakovi.¹⁸Ia i rata bala na parava vakaroro ra ngava nga.Pali e Pol kama i tamudi taku,lakea i matanonoa ra ngatavine iea i takia ra spirit iea,"Iau a takoe na rane Isu Kristo o pea."I laviriri kunana ra spirit iea i pea i pagitala.¹⁹Tahuna e hurika matakari vona ri matai maea a dalane ria ni bole moni i pe ia,i madihi a hatene ria ri turari e Pol turane Sailas ru dili na ruma na ni habi vakuloi na matane hurika mugamuga na lo.²⁰Tahuna ri bole rua lakea na maka mugamuga,ri ta maea,ra bakovi nga i rua o Juda ru vakavaroru hurika bakovi a ngatavine na tanga dagi ne teu.²¹Ri takitala naro na maka Rom kama ri ratea o ramaia.²²Lakea e hurika bakovi a ngatavine ri pesirike ri tavagege ne Pol turane Sailas;maka mugamuga ri kalitala varikia ne rua ri taki maka nugu maheto nigi lagu rua na kai.²³Tahuna maka nugu maheto ri habi a ni madihi ne rua,ni ru rua na bavi.Ri taki e hurika matakari na bavi rigi matakari kamumu rua nahani rugu ha.²⁴Muri ne vona i bolea ra ngava,ra matakari iea i bole rua i rudili pololilo na bavi ni kolotata vahane rua na tabeke i taku kunana.²⁵Na kururodo e Pol rua e Sailas ru vasileki ri kalolo lakea ne Deo,ranga bakovi na bavi ri longo rua.²⁶I laviriri i bele a vuruke dagi a simen na ruma iea i vakulu,i laviriri i mataka maka nihebi turana maka mota ni kolo a vahane ria i limane ria i mavuka lobo.²⁷Ra matakari na bavi i hadongo i matai maka nihebi na bavi i mataka;lakea i bolea bainat vona i papote ge rabalakia mulea,na rana ia i luhoi maea ta ri ha lobo pali huriki na bavi.²⁸Pali lakea e Pol i gale dagi hateka,i ta maea,"Nahani ratapile muloe,na rana mia lobo mi tabana koea."²⁹Ra matakari na bavi i gale nigi matakana ranga ni para ge para na tara ri tabana,turana ni mangenge dagi,i valai i pasike puru na vahane Pol rua e Sailas,³⁰lakea i boletala rua i nana rua,"Matakari,ga rata ara e Deo ge bole mule iau?"³¹Rua ru ta maea,"Ioe turane huriki erei ri made na ruma ne vonu bara mu luhoitara ne Isu lakea e Deo biri bole mule mua."³²Rua ru vaka longoa na velenga kamumu ne Viridagi ne vona,turana maka tara erei ri made na ruma vona.³³Muri a matakari na ruma na bavi i bole rua vona ra aua iea lakea i loi a patala ne rua,i laviriri ia turane hurika tara erei ri kara ni made na ruma ne vona i bole a baptais.³⁴Muri ia i bole e Pol rua e Sailas ru rike na ruma vona lakea i habi a maki ni kani ne rua,ia i tahoka ni vivi dagi turane huriki lobo na ruma vona,na rana ia i luhoitara ne Deo.³⁵Ngane na tahuna a haro i rike, maka mugamuga ri vakaru a ngava na maka matakari na bavi ri ta maea,"Ru rua rugu pagitala malimali."³⁶Lakea matakari na bavi i taki maea e Pol,"Hurika mugamuga ri vakaru a ngava i valai ne nau ga taki marua muru vano.Ngane muru pagitala muru vano turana ni tamudi puru ma."³⁷Pali e Pol i taki maea ia,"Mia maka Rom lakea ri ubi mia,na matane hurika bakovi a ngatavine lakea ri rudili mia na bavi.Navai rigi vakaha kapiloho mia migi vano?Uka! ru ria ra maka jas nga rigi valai rigi boletala mia migi pagitala na bavi."³⁸Maka matakari na bavi ri

bole maka ngava ri vakalongo maka jas,na tahuna ri longo maea e Pol turane Sailas rua Rom, ni mangenge dagi bole ria.³⁹Maka jas ri vala ri tadodo ne rua lakea ni bole tala rua na bavi,ni nana rua rugu pea tanga dagi rugu vano.⁴⁰Lakea e Pol turane Sailas ru pagitala na bavi ru lakea na ruma e Lidia.Tahuna e Pol turane Sailas ru matai ranga bakovi a ngatavine ni luhoitora,ru vakatora ria pali ru pea ra tanga dagi iea ru vano.

Chapter 17

¹E Pol turana maka turana to bele na moka citi o Amfipolis o Apolonia, to bele vona citi o Tesalonaika a roho ni vasileki ne hurika Juda. ²Pol, i lakea na roho, ne hurika Juda, maka hiningi ia i rata pali na parava ne Sabat i tolu ia i vara ria n ngavane Deo. ³Pol i vaka tubu ni vara na ni tane Deo pali vaka longo kamumu maea i kamumu ne Kristo i bolea ni madihi i mate pali mahiri mule. Ia i tamaea, "Re Isu erei Iau a taki talea ne mua ia e Kristo." ⁴Pali ranga ne huriki a Juda ri ngaru ni longoa e Pol i taki talea ngava pali ri muri ne Pol rua e Sailas, turane huriki a tara i dagi hateka ri valai o Grik, pali ranga ngatavine a rane ria i dagi ri muri ne Pol. ⁵Pali e huriki a Juda koma ri luho tora ne Deo, ria ri laho turane ria turana ni tamudi hale, ri vano ri lake namurina ri vahabi vakuloi, ri gale huriki lobo ri vango rike a tamudi ne ria na maka ngava tatami, ri ta ri roro vona ra citi ea. Hurika Juda pali ranga bakovi ri nunu lake na ruma e Jesen, ria ri ngaru ni bole valai ne huriki a bakovi a ngatavine e Pol rua e Sailas. ⁶Pali ria koma ri matai rua, ni bole e Jesen turana rang turana ni bole tou lake ne huriki a mugamug vona ra citi ea, ri taki ria maea, "Ra maka bakovi nga ri vaka bele ni mava ne huriki a tanga lobo pali ngane to bele koia." ⁷Pali ranga bakovi erei i bole ria e Jesen ri made turana na ruma vona ri gegea e Sisa; ria ri tamaea i tahoka tara king a rana e Isu." ⁸Pali e huriki lobo a bakovi a ngatavine turane hurika mugamuga ri longoa ra ngava ea ria ri tamudi hale. ⁹Pali muri e huriki a mugamuga ri taki e Jesen turana maka turana rige kona tala tou na moni, muri ne tou bari ni paga tou to vano. ¹⁰Vona ra rodo ia huriki a turana ri rudu e Pol e Sailas ri vano ru lake o Beria. Na tahuna rua ru bele vonga, ru dili na roho ni vasileki ne huriki a Juda. ¹¹Ngane e huriki a bakovi a ngatavine vonga ria ri kamumu ne huriki a bakovi a ngatavine ri made o Tesalonaika, ria ri bolea ngava turana ni tamudi kamumu pali a ni lohokanga, ri luhoi kamumu a maka ngavane Deo ni taki tala ri palakado maea ivai kamumu pali ivai hale. ¹²Pali kupo ne ria ri luhoi tora vona ra ngavane Deo, turana ranga e huriki a bakovi a ngatavine o Grik a rane ria i dagi. ¹³Pali tahuna i ranga Juda ri made o Tesalonaika ri longo maea e Pol i takea ngavane Deo o Beria, ria ri vano ri lokovonga ri bolea rika tamudine ria na maka ngava huriki a bakovi a ngatavine vonga. ¹⁴Pali malaviriri kunana, huriki a turana ri rudua e Pol i lakea na dari, pali e Sailas e Timoti ru made vonga rua. ¹⁵Huriki a bakovi a ngatavine ri bolea e Pol ri vano ri lakea basi na citi o Atens. Tahuna tou togo hamule, e Pol i taki tou maea, togo taki e Sailas e Timoti rugu bele vona malaviri kunana. ¹⁶Na tahuna e Pol e i made i dava rua o Atens, ia i masia ra citi ea i vunuvona a maka deo tatami pali a spirt vona koma i tabuli kamumua. ¹⁷Pali mavonga i lakea na roho ni vasileki ne huriki a Juda turane huriki erei ri vasileki ne Deo, pali e huriki ranga ria vonga ri vata palupu. ¹⁸Pali ranga bakovi ni lohoka o Epikurian a Stoik ria ri vala ne vona. Ranga ri tamaea, "Ra bakovi ni tatami ea ara i ngaru ni takia?" ¹⁹Pali ranga i tamaea, "Ia i manga ra bakovi erei i taki e huriki rigi ramaia e huriki e deo, "nara ia i taki talea ngavane Deo i vaka longoa e huriki vona ni mahuri ne Isu. ²⁰Ria ri bolea e Pol i lakea na Areopagus murine huriki a mugamug, ri takia ri tamaea, "I kara go vaka longo mia vona huriki a ngava karaba ioe o taki?" ²¹Na ra ioe o vaka longo mia vona ranga maki karaba na talingane mia. Mavonga, mia mi ngaru ni luhoka vona ara maki ioe o takia. ²²(Pali e huriki a bakovi a ngatavine o Atens turane huriki ranga ria vonga ri made ri longoa maka ni ta karaba.) ²³PLi e Pol i pesi na Areopagus a murine huriki a mugamuga pali tamaea, "Matou a bakovi o Atens, Iau a matai matou maea matou a bakovi ni vasileki ne huriki a narone matou. ²⁴Tahuna iau a la laho ne huriki a tanga pali a matai a maka maki mu vasileki vona, Iau a matai tara alta i tahoka ni here ni here i tabuli vona pali ni here maea, "Ra alta ea ne vone Deo mateu moka mete palala vona, "pali matou koma moto palala vona pali mu vasileki vona ia rae Iau taki talea ne matou. ²⁵Deo i rata lobo a maka maki vona ra malala ea, ia Viri Dagi na hunu a malala, ia koma i made na tempel i haea bakovi. ²⁶Pali e Deo koma i ngarua tara bakovi na malala ge koria na maki na limane ria, ia koma i ngarua tara maki na bakovi, nara ia i habia ni mahuri a maki lobo na bakovi. ²⁷Na bakovi ala taku kunana ia i vaka bele a maka bakovi a ngatavine vona ra malala pali rigi made vona ra malala, palo hosi ia i pasia paravane ria rigi made vona pali rua nagi vona malala vona, ²⁸Pali ria rigi matakanea e Deo i vano na parava ria ri matavisia dala ni lakea vona pali e Deo koma i made basi ne teu. ²⁹Ne vona kunana teu te made mahuri te laho te rata maka maki vona ra malala ea, manga kunana tara ne matou i taki, 'Hita lobo hita e Deo. ³⁰Mavonga teu te made manga e tune Deo, nahani tege luhoi maea e Deo i manga gole, o a siliva o a kedo o a maka hanuna maki i tabuli vona i rata bakovi na ni luhoi vona ne ria. ³¹Mavonga, e Deo koma i luhoi hateka a maka naro hale ni huriki a bakovi na tahuna hosi valai na tahuna mona, ia i ta tora ne huriki a bakovi a ngatavine rigi pulo a narone ria. ³²Ia i pasia pali tara parava ne vona bari luhoi kado e huriki a bakovi a ngatavine vona ra malala ea turana naro malimali vona ra bakovi e Deo i pasia. pali i vakasiria ne huriki a bakovi a ngatavine na parava ia i mahuri mule na ni mate. ³³Tahuna e huriki a bakovi o Atens ri longoa e Pol i taki talea ra ni mate a ni mahuri ne Isu, ranga bakovi ri nogo vakia e Pol; ranga ri tamaea, "Mia mi ngaru ni longo tabua ngava i takia e Pol. ³⁴Muri vona ra hininga, e Pol i hataro ria. ³⁵Pali ranga bakovi ri luhoi tora vona maka

ngava i taki e Pol, turane Dionisius na Areopagus,i tara ngatavine a rana e Damaris,pali e huriki ranga ri made turane ria.

Chapter 18

¹Muri na maka maki nga e Pol i pea e Athens ia i lakea o Korin.²Na tabeke nga ia i vakorokoro turana tara bakovi iea o Juda a rana e Akuila,a hamone Pontus,erei i pea e Itali turane girihina e Prisila,na rana e Klaudius i taki e hurika tara o Juda rigi pea e Rom.Pol i vano ni matai ria,³ na rana ia i ratea leho i palupu manga ria ri ratea,ia i made turane ria ri rata leho ni rahi a sel.⁴Lakea e Pol i leho ni tata pololilo na roho ni vasileki na maka Sabat,i rata ni luhoi ne ria ri lohoka na maka tara na Juda turana Grik.⁵Pali na tahuna e Sailas turane Timoti ru pea e Masedonia lakea ru puru valai,Spirit ne Viridagi i ta tora ne Pol lakea i vakalongo ne hurika tara o Juda maea e Isu ia e Kristo.⁶Tahuna e hurika tara o Juda kama ri tamudi taku ri harugia,Pol i pasitala maka lulu na varikia vona na matane ria lakea i ta maea,"Rua darane mua ge madoko mule na gine mua;Ngane,iau a uka tara potu.vakatubu mona iau bara lakea ne hurika tara ranga."⁷Pali muri i pea i lakea na ruma ne Taitus Jastus,bakovi erei i vasileki ne Deo.Ruma vona i tabuli tabukoi na ruma ni vasileki.⁸Krispus,bakovi erei i muga na ruma ni vasileki ia i luhoitora ne Viridagi turane hurika bakovi a ngatavine erei ri made na ruma vona.Kupo maka bakovi a ngatavine iea o Korin ri luhoitora na ngavane Pol ri bole a baptais.⁹Viridagi i takia na rodo e Pol ia i vurena maea,"Nahani mangenge, i kupo maka bakovi a ngatavine vona ra tanga dagi iea."¹⁰Iau a made turamu,i uka tara viri ge ratapile ioe,na rana iau a tahoka maka bakovi a ngatavine vona ra tanga dagi iea."¹¹Pol i made vona hini nga i vano na pida i taku turana keva i polotara,ni tovo e hurika bakovi a ngatavine na ni tane Deo.¹²Pali na tahuna e Galio i bele manga mugamuga ne Akaia,maka tara o Juda ri tapula ne Pol ri bole vilia na murina kot.¹³Lakea ri ta maea,"Ra bakovi iea i voko maka bakovi a ngatavine ni longotaro maka lo turana ni vasileki ne Deo na dala tara."¹⁴Lakea e Pol i ngaru ni tata,Galio i taki maka tara o Juda maea,"Mua a tara o Juda,muholi hateka pali re ia kama maki kamumu o a naro ni longo tarona lo,i kamumu hateka ioe boro pelekado turagu.¹⁵Pali ra maka ni nana nga ne ria turana maka rana a lo,ne mua kunana bara mu pelekado.Iau a koi ni bele manga bakovi ni luhoikado maka ni mava."¹⁶Galio i rata ria ri hataroa murina kot ri vano.¹⁷Lakea ri nugua Sostenis,a mugamuga na ruma ni vasileki i ubi hale liu ia na murina kot.Pali e Galio kama i duku vona ara maki ni rata vona.¹⁸Pol i pesi vonga na parava i kupo pali,i muri i pe maka turana i rike na sip i lakea o Senkria turane Prisila e Akuila.Tahuna ia i tabana iea o Senkria,ia i rata ni ta gamai i palia vuna na gina.¹⁹Tahuna ri bele iea o Efesas,Pol i hataroa e Prisila turane Akuila na hini nga.Lakea ia kunana i lakea na ruma ni vasileki i ta turana maka Juda.²⁰Tahuna ri nanea e Pol ge made turane ria ranga,pali ia i marikoi.²¹Pali muga ia ge pe ria ge vano,ia i taki ria,"Pali ga ni ngaru ne Deo,iau bara hamule valai ne mua."Lakea i bole a sip i hataroa ia i lakea o Efesas.²²Tahuna e Pol i bele pali iea o Siseria,ia i lakea na sios iea o Jerusalem ia i haro ne hurika bakovi a ngatavine ni luhoitora muri ia i puru o Antiok.²³Ia i made vonga na parava ranga pali,lakea i pe ria i vano i lakea o Galesia turane Frigia lakea i vakatora maka murimuri.²⁴Lakea tara bakovi iea o Juda a rana e Apolos,iea o Aleksandra i valai iea o Efesas.Ia bakovi ni ta kamumu i pala kamumu na nitane Deo.²⁵Apolos i bole maka vinara e Viridagi.Turana ni vivi pololilo na Spirit,ia i tahoka ni vitolo ni tata ni tovo e hurika bakovo a ngatavine na maka nuverei e Isu,pali ia i pala na baptais ne Jon.²⁶Apolos i vakatubu ni ta pololilo na ruma ni vasileki.Pali a tahuna e Prisila turane Akuila ru longoa,ru bole lakea na gaga ru taki kamumua na dala kamumu ge ramai e Deo.²⁷Na tahuna ia i ngaru ni lakea o Akaia,maka turana ri rata ngava kamumu vona ri here maka raukea lakea na maka murimuri iea o Akaia ni bolea.Tahuna ia i bele,ia i kori kamumu hateka maka bakovi a ngatavine ri luhoitora pololilo na ni dodo ne Deo.²⁸Turana ni tora i kupo e Apolos i leho ni rupuru ria maka tara o Juda na matane hurika bakovi a ngatavine turana ni tane Deo maea e Isu ia e Kristo.

Chapter 19

¹Ra maka maki nga i bele na tahuna e Apolos i made iea o Korin, Pol i lakea na maka tanga i tabuli polomeli na gaga i bele na tanga dagi e Efesas, ia i matai vonga ranga murimuri. ²Pol i nana maea ria, "Tahuna mu luhoitora mu bolea pali a Hunu Kiripiripi o uka?" Lakea ri koli mule maea, "Uka, mia kama mi pala na Hanu Kiripiripi." ³Pol i nana ria, "Mua mu bole navia a baptais?" Pali ri ta maea, Jon na baptais i baptaisim mia." ⁴Pali e Pol i koli maea ngava, "Jon i baptaisim maka bakovi a ngatavine ne ria rigi pulo a vilone ria rigi lakea ne Deo. Lakea ia i taki ria rigi luhoitora na bakovi erei i muri vona, rigi luhoitora ne Isu." ⁵Tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri longoa ra ngava iea, ri bole a baptais na rane Viridagi e Isu. ⁶Lakea muri na tahuna e Pol i ru langa limana na gine ria, Hanu Kiripiripi i puru ne ria ri tata na maka ngava legelege na ni tane ria takutaku lakea ri rata maka ngava bari bele na tahuna muri ma. ⁷I popote ge ala 12 a bakovi ri bole a baptais. ⁸Pol i lakea na ruma ni vasileki na maka tara na Juda lakea i pesi tora i tovo maka bakovi a ngatavine na ngava muholi turana Harikinga ne Deo, i lakea na keva i tolu. ⁹Pali na tahuna a tamudina maka Juda i tora kama ri longoa ngava, ri ta hale vona naro ni ramai e Isu na matane hurika bakovi a ngatavine ri kupo. Lakea i Pol i pe ria i bole kunana maka murimuri ri lakea na ni tovo na maka Tairanus e huriki i tovo ria na ngavane Deo pololilo na parava vakaroro. ¹⁰Ia i rata leho na pida i rua, i kara ne hurika bakovi erei ri made Esia ri longo a ngavane Viridagi, maka tara o Juda o Grik ria palupu. ¹¹Deo i rata maka maki dagi turana leho kamumu na ni made mahuri ne Pol, ¹²Maka varikia kiroko turana maka tabekena varikia i bole Pol i lokovonga i ru na maka bakovi ri giloo lakea ri mahuri tabu lakea spirit hale ri pe ria ri vano. ¹³Pali i tahoka ranga bakovi ni kasisi erei ri lalae vona ra tanga iea ri lilitala spirit hale na maka bakovi. Ri gale bala nane Viridagi e Isu ni bole a ni tora ni lilitala spirit hale, ri kara ni ta "Na rana re Isu e Pol i ta bala vona, iau a ta tora ne mua mu pea ra bakovi iea mu pagitala." ¹⁴Ra maka bakovi nga i ala 7 erei ri rata bala ra maka naro nga, maka tuna hetpris iea o Juda, a ranga e Skiva. ¹⁵Tara spirit hale i koli maea ngavane ria, "Iau a pala vona e Isu, "A pala vona e Pol; erei matou?"

¹⁷Maka tara o Juda o Grik erei ri made iea o Efesas ri longoa ra ngava iea. Ri mangenge hateka, lakea ri kavurikea rane Viri Dagi e Isu. ¹⁸Mavonga, i kupo e huriki ri valai turana ri taki tala a mak naro hale ne ria ri rata. ¹⁹Kupo erei ri rata maka malulu turan a buk ngi lobo ni gutu na matane huriki lobo. Ra buk i laho langa melea ni kona na 50 000 Silva moni. ²⁰Pali a ni tane Deo i lakea na hiningi lobo turan ni tora i dagi. ²¹Pali muri ne Pol i vaka boloo leho vona o Efesas, na ni tora na Spirit ia i luhoi maea ia ge lakea o Masedonia o Akaia bari vano i bele o Jerusalem; ia i tamaea "Muri Iau ga made vonga, Iau ga lakea o Rom." ²²Pol i rudu a nugu koro vona i ala rua ru lakea o Masedonia, pali e Timoti e Erastus. Pali ia kikeri i made popote o Esia. ²³I vona ra tahuna ia i uka tara ngava o a ni mava ge bele o Efesas ge patutua ni laho muri ne Isu. ²⁴I tahoka tara bakovi a rana ne Dimitris, ia i palala ni bole a maka silva i rata hanun deo tatami e Atemis, ia i rata hateka moni ne huriki a bakovi erei ri luhoi ni rata hanune hurika deo tatami pali ri vahabi vona. ²⁵Pali lakea i gale popo e huriki a bakovi ri leho vona ra leho ea ri valai palupu pali taki ria maea, "Matou moto palala maea vona ra leho ea teu te rata moni." ²⁶Matou moto matai moto longo maea kimi o Afesas kunana, uka na hini lobo o Esia, ra bakovi e Pol i pupulo a tamudine ria a maka bakovi a ngatavine rigi lakea na dala tara, Ia i tamaia i uka tara e deo nigi rata na lima. ²⁷Koma ne mateu kunana metege lobo vona ni habi a maka hanuna maki ni rata ni bole a moni. ²⁸Na tahuna ria ri longoa ra ngava ea, ria ri tamudi hale pali ri ta tala ri tamaea, "Atemis o Efesas i dagi." ²⁹Pali re huriki lobo vona ra citi ea ria koma ri luhoia tara maki, pali ria ri tahoka ni luhoi i taku pali ri nunu dili na ruma ni rehi. pali ri nugu tata a bakovi ala rua erei ru valai o Masedonia turane Pol, a rane rua e Gaius e Aristakus. ³⁰E Pol i ngaru ni lakea ni dili vona ra hiningi made vona e huriki a bakovi a ngatavine, pali e huriki a murimuri vona ri hata karia na hini ge vano. ³¹Pali ranga mugamuga na provins Esia ria turane Pol pali ri ruda ngava vona ri taki torea maea ge nahani dili vona ra ruma ni rehi. ³²Pali huriki a bakovi ri gale viliha na maka maki i kupo, pali re huriki koma riluhoi kamumu ria ri luhoi lege. pali ranga ri luhoi lege ria maea i navai ri valai vona ra vaponga ea. ³³Pali ranga e huriki a bakovi a ri taki kamumua e Aleksendar, re erei i tono tala a maka Juda na matane huriki a bakovi a ngatavine ria na vaponga. Pali e Aleksendar i toto rikea limana i taki e huriki maea re huriki Juda koma ri ratea tara maki ge hale. ³⁴Na tahuna ria ri palala maea ra bakovi ea i tara na Juda ria ri gale tala dagi, ri tamaea, "Atemis o Efesas i dagi." ³⁵Pali a bakovi ni matakari a moni vona ra provins i ta kari ria, nahani rigi gale, ia i taki ria maea, "Mua bakovi o Efesas, huriki lobo vona ra malala ea ri palala maea huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi ni mata kari a roho ni vasileki nr huriki e deo ngatavine Atemis e deo tatami i boru puru vala na hunu?" ³⁶Mua mu palala vona pali ra hurika maki nga pali mavonga mu nahani malaviri ni ratea tara maki. ³⁷Pali muri i tara ne vona re huriki nga (Gaius e Aristakus) mu bole valai no kotria koma ri panaho na tempel pali koma ri tahale ne deo ngatavine ne teu. ³⁸Mavonga, e Dimitris turane huriki ri tara hanuna maka deo tatami i tahoka ngava ne huriki ranga, pali a kot ni tala na bakovi bari longoa kot i made pali. Ru ria riga tahale mule ne ria. ³⁹Pali mua mu ngaru ni ta na maki tara, mua mu mateia a

maka matakari ne mua rigi palakado mua.⁴⁰ Muholi hateka mia bari mi tahoka ngava vona ra vaponga nara e huriki a bakovi ri tamudi hale pali ri bele mona uka vuhuna ra vaponga ea pali mia koma migi takia vuhuna ra vaponga ea tahuna i nana mia gavaman.⁴¹ Na parava i taki ra hininga, ia i vaka loba vaponga ri vano.

Chapter 20 Muri na ni mava i lobo, Pol i vakaru a ngava na maka murimuri rigi valai ni masia. Ia i vakatora
ria muri i talo ria ia i lakea o Masedonia.

²Ia i laho na hini lobo vona ra tanga iea i vakatora maka bakovi a ngatavine ri luhoitora muri ia i lakea o Gris.

³Tahuna ia i made keva tolu na hini nga, maka tara o Juda ri bele manga pile vona lakea i ngaru ni bole a sip ge lakea na kantri e Siria. Lakea i puloa niluhoi vona ia i hamule tabu iea o Masedonia. ⁴Lakea a koma i kapo e tune Piras iea o Beria; lakea e Aristakas turane Sekondas; rua a bakovi ni luhoitora; iea o Tesalonika turane Gaius iea o Debi; Timoti turane Tikikas; e Trofimas ia a Esia i lakea turana iea o Esia. ⁵Pali ra maka bakovi nga ri muga lakea o Troas ri dava mia vonga. ⁶Mia mi pea e Filipai muri na parava ni luhoi a bret i uka yist mi bole a bout mi bele iea o Troas pololilo na parava i lima. Mia mi made iea o Troas na parava i polorua. ⁷Na ni mugana parava na wik, na tahuna mia mi vapopo ni keve palupu a bret, Pol i takitala ngava na maka bakovi a ngatavine ni luhoitora i vano i kururodo. Na rana ia i luhoi ni pe ria ni vano na parava ranga. ⁸Ra rum i tabuli polomeli mia mi valai mi vapopo vona i tahoka lam i kupo i tabuli vonga. ⁹Tahuna e Pol i tabana ni tata tara koma bakovi a rana e Yutikas, ia i made na windo na ruma i mahita mate liu. Na tahuna e Pol i lalu tabana a ngava, ia i boru valai polomeli na rum i tolu i puru na malala i mate liu. ¹⁰Lakea e Pol puru i mahita langa vona i lakavua. Ia i taki maea ria, "Mu nahani tamudi mava hateka, ia kama i mate, ia i mahuri." ¹¹Muri e Pol i rike tabu na ruma i kevea bret i kania. I tabana ni tata i vano i palala hini, lakea i pe ria i vano. ¹²Lakea ri tamudi kamumu ri vivi hateka na tuhuna ra koma bakovi iea i mahuri tabu. ¹³Mia mi pea e Pol mi bole a sip mi muga lakea o Asos, na hini nga e Pol bari rike turane mia na sip. Ra makea ni luhoi ne Pol na rana, ia i ngaru ni laho. ¹⁴Tahuna ia i matai mia iea o Asos, mi rike palupu na sip mi lakea o Mitailen. ¹⁵Mia mi rike na bout na parava muri vona mia mi bele na tabeke tara na bodu e Kios. Na parava muri vona mia mi bele na bodu e Samos, na parava muri tabu mia mi bele na tanga dagi iea o Miletus. ¹⁶Pol i luhoi maea ia ge vano turana bout ge polotaroa e Efesas, na rana kimi ngaru ni made iea o Esia; ia i ngaru ni laviriri lakea o Jerusalem ge masia ra parava na Pentikos. ¹⁷Iea o Miletus ia i rudu maka bakovi rigi lakea o Efesas rigi gale maka mugamuga na sios rigi valai ni masia. ¹⁸Tahuna ri bele vona, ia i taki maea ria, "Mua kunana mu lohoka, na ni mugana parava iau a ru a vahagu iea o Esia lakea iau a made turane mua. ¹⁹Iau a rupurua ni luhoi nau a rata leho ne Viridagi turana luhagu, lakea i bole iau a ni mava na rana maka Juda ri ru a ngava ni ratapile iau. ²⁰Mua kunana mu luhoi maea iau kama nugu mulea tara maki ni taki mua na maka maki kamumu ge kara ni kori mua, na ara maki iau a taki mua na maka tanga na ruma takutaku ne mua kunana, ²¹mua mu lohoka maea iau a takitala ne hurika tara iea o Juda turana a tara iea o Grik ne ria rigi pulo a vilone ria rigi lakea ne Deo rigi luhoitora ne Viridagi ne teu e Isu. ²²Ngane o masia, Hanu Kiripiripi kunana i ratau bara lakea o Jerusalem, pali iau kama lohoka ara maki ge bele ne nau vonga, ²³pali a Hanu Kiripiripi i takau maea na maka tanga dagi a sen turana ni mava i davau vonga. ²⁴Pali iau kama luhoi maea ni mahuri nau ga maki kamumu mule ne nau kunana, pali iau ga tora ga vakaloboa ni nunu varga nau ga vakaloboa a leho iau a bolea ne Viridagi e Isu ni takitala velenga kamumu na ni dodo ne Deo. ²⁵Ngane o masia, na palane huriki lobo iau a takitala ngava na Harikinga, mua kama mugu matai tabu a matagu. ²⁶Mavonga na parava iea, iau a tatata ne mua maea, iau a uka tara potu na darana bakovi tara ia ge velu. ²⁷Na rana kama rihivoloa ne mua tara maki, uka, na rana iau a taki lobo ne mua pali maka ni ngaru ne Deo. ²⁸Mavonga mu matakari kamumu mule mua, na maka sipsip e Deo i pasi nege mua mu bele manga matakari ne ria. Mua mu matakari kamumu maka sipsip ri made na sios e Deo, ne ria maka tara ia i kona mule ria na darana. ²⁹Iau a lohoka maea tahuna iau a vano pali, maka ligo livoa hale liu bari valai na palane mua kama ge kara ni ru ria maka sipsip. ³⁰Iau a lohoka maea ranga tara na palane mua bara ri taki maka ngava kama i kamumu na ni lalu maka murimuri ni ramai ria. ³¹Mavonga mu matadoko kamumu. Mua mu lohoka maea na haro a rodo. Na pida i tolu liu, iau kama malo ni tovo mua na maka maki turana luhagu. ³²Lakea ngane iau a habi mule mua ne Deo turana ngava a ni dodo vona, ra hini nga ia i kara ni rata mua bara mu bele tora ia i kara ni habi a maka maki ne mua na palana bakovi a ngatavine ne Deo i pasi. ³³Iau kama nutu na silva, o a gol, o a varikia na bakovi tara. ³⁴Mua kunana mu lohoka maea ra lima iea i rata leho ni kori mule iau, turane huriki ri made turagu. ³⁵Na maki lobo iau a habia ne mua ni vakasiri ni kori mua ni kori maka bakovi i uka nitora ni rata leho bara mu luhoi ra ngava ne Viridagi e Isu, maka ngava ia i taki. Ni vivi na maka bakovi ri haba maki na viri ranga i dagi hateka i rede na ni vivi ni bole a maki na turamu." ³⁶Tahuna ia i rata maka ngava na naro maea, ia i tutupurua na malala matana lakea i vasileki turane ria. ³⁷Lakea ri valai ri nugutatea e Pol ri ngurua ri tangi. ³⁸Ri dodoa na hini maea ia i ta, kama rigi matai tabua matana. Muri ri bolea ri taparakia ri vakarikea na bout ia i vano.

Chapter 21

¹Tahuna mateu mete hataro ria matou mete bola aga mete vano,mete vano mete lakea na citi o Kos,pali muri mete lakea o Rodea,pali muri na parava tara mete lakea o Patara.²Pali v mete masia aga ge lakea o Foinisia,pali mete rike mete vano.³Pali na tahuna mete masia bodu e Saiprus, i tabuli basi vonga pali mateu mete buloa aga mete lakea maea maurine mateu,pali mete lakea o Siria o Taia, vonga a aga bari rupuru ranga maki vonga.⁴Pali muri mete matai ranga disaipel,mete made vonga na parava i polo rua.A Spirit e Deo i taki a maka disaipel ri takia e Pol ge nahani lakea o Jerusalem.⁵Nagane a parava ne matou ni made i lobo,pali matou mete vano,pali fia lobo,runae girihine ria e tune ria,ria taparaki tala matou na aga vona ra citi ea.Pali mete pasike puru na bike, mete vasileki,⁶pali mete talu ria. Mete rike na aga mateu mete vano mete lakea na tanga.⁷Na parava mateu mete vaka tubua lni laho o Taia pali vali mete bele o Tolemais.Vonga mete ta kamumu mai e huriki a tunane matou mete made turane ria na parava i taku.⁸Pali na parava muri mete pe ria mete lakea o Sisaria.Mete lake mete dili na ruma e Pilip,ia tara bakovi ni taki talea ngavane Deo,ia tara vano ra bakovi ala polo rua ni pasi tou, pali mete made turana.⁹Pali ra bakovi ea i tahoka tuna koma ngatavine to ala va tou koma to made turana bakovi ma tou a ngatavine ni taki tala ni ta vakakika.¹⁰Na tahuna mete made vonga,i tahoka tara propet i valai o Judia a rana e Akabus.¹¹i valai matou i bolea reane Pol.Pali bolea i kolo tataea vahana a limana pali tamaea,"E Hanu Kiripiripi i tamaea,Huriki a Juda o Jerusalem bari bolea na tahona ra reana ea, bari ni habi na limane huriki a tara tara."¹²Na tahuna mete longo na hininga, mia lobo vona ra tanga ea mi takia e Pol ge nahani lakea o Jerusalem.¹³Pali e Pol i koli,"Ara mu ratea,mua mu rakudua hategu pali mu rata iau a taringni mua?Pali iau a bara vano,iau bari ni kolo tata,pali bari ni bimate o Jerusalem na rane Viri Dagi e Isu."¹⁴Pali e Pol i koli ne matou migi ta karia,pali mia koma mi ta pali muri mi tamaea,"Rua ni nagaru ne Deo ge bele."¹⁵Muri vona ra parava ia,mi bole a maka tulua mia mi sike o Jerusalem. ¹⁶Pali ranga disapel o Sisarea ri muri turane matou.Tou to bolea tara bakovi a rana e Nason,a bakovi o Saiprus,hosi ia disaipel,i turane mia mi made.¹⁷Na tahuna mi bele o Jerusalem, huriki a turane mia vona ri ta kamumu ri vivi ne mia ri bole dili mia.¹⁸Muri na parava e Pol i turane mia mi lakea ne Jems,pali e huriki lobo a mugamuga ri bele.¹⁹Pol i lakea i ta kamumu ne ria,pali muri taki talea ara maki e Deo i rata virihi ne huriki a taratara na tahuna ia i rata leho vona.²⁰Tahuna ri longo ra hininga, ria ri kavurike rane Deo,pali ri takia ri tamaea,"Ioe o masia,turagu,i ala riva huriki a bakovi a ngatavine ria ri luhoi tora turane huriki a Juda.Ria ri tora ni muri vona lo e Moses.²¹Ranga e huriki ri vaka longo ne vomu,maea ioe o vara e huriki a Juda erei ri made turane huriki a tara tara koma ri ramaia lo e Moses,pali o taki ria maea rigi nahani pala kuline tune ria,pali rigi nahani ramaia naro hosi.²²Ara maki mia migi ratea? Na hiningi ria ri longoe mai ioe o valai pali koia.²³Mavonga ioe o taki matou vona ara maki mete nana ioe vona ni ratea. Matou mete tahoka bakovi ala va tou to rata ni ta gamai.²⁴Bole ra bakovi nga i ala va o rata na naro ne matou togo palakado na matane Deo,pali o kona maka maki,nigi riri tala vune tou na gine tou.Tahuna ioe o rata maea huriki a bakovi a ngatavine bari palala maea ara maki ne taki virihi ne vomu koma i muholi.Pali ria bari palala maea ioe tara o ramaia lo.²⁵Pali ne huriki a tara tara erei ri luhoi torane Deo,mateu mete here mete taki ria maea rigi nahani vasileki tabu vona maka deo tatami,pali rigi nahani kana dara,na maka kani ri tano lae ni mate,pali nahani rigi rata naro ni molengaa."²⁶Muri e Pol i bole ra bakovi nga to ala va i rata tou na naro ni palakado ne tou lobo.Pali muri tou dili na tempel,pali ri taki tala i riva parava ria ri rata naro ni palakado ria ne ria lobo rigi haba ni habi²⁷Muga na parava i polo rua ge lobo,ranga Juda na provins o Esia,ri masia e Pol pololilo na tempel,pali ri vaka rike a tamudine huriki pololilo na tempel ri ubia e Pol.²⁸Ria ri gale tala ri tamaea,"Bakovi o Israel, o kori mateu.Ra bakovi ea erei i vara e huriki a bakovi a ngatavine nr virika maki i kamumu ne huriki a bakovi a ngatavine ne teu,pali a lo e Moses, vona ra tanga ea.Lakea i bole a maka Grik ria koma ria Juda ri dili na tempel ri ratea pilea mailona e Deo."²⁹Ria ri tamaea na ra ria ri masia hosi e Trofimous a bakovi o Efeses turane Pol o Jerusalem, pali ri luhoi maea i bolea e Pol i dili na tempel.³⁰Huriki lobo a bakovi a ngatavine vona ra citi ea ri turutu,ri nunu palupu ri tango tatea e Pol.Ri turari talea na tempel,pali ri tu karia ni hebi na tempel.³¹Na parava ria ri ngaru ni bimatea e Pol,a ngava i bele na kepten i mata kari a maka nugu maheto maea e huriki a bakovi a ngatavine o Jerusalem ri ratea tara maki hale.³²Malaviri kunana i bole a maka nugu maheto a mata kari ne ria ri nunu puru ne huriki a bakovi a ngatavine.Na tahuna ria ri masia kepten turana e huriki a nugu maheto, ria ri lobo ri ubia e Pol.³³Pali e kepten i laho lakea ne Pol i nugu tatea, apli taki a maka nugu maheto ri kolo talea na sen.Pali e kepten i nanea maea ia erei pali ara i ratea.³⁴Huriki a bakovi a ngatavine ri gale tala ri taki a maka ngava i kupo.Pali e kepten i keri ni ta nara ri ngere hateka, lakea i vakuku e huriki a nugu maheto rigi bole lakea na murina e Pol.³⁵Na tahuna e kepten i bele na ni riki,huriki a nugu maheto ri valai ri tangi ri tamaea nara e huriki a bakovi a ngatavine ri tara pilea.³⁶Huriki a bakovi a ngatavine ri muri gosi ri gagale maea,"Bole talea koia!"³⁷Na parava e Pol ni bole lakea na murine kepten,e Pol i takia e kepten maea,"I kara Iau ga takia vomu tara maki?" pali e kepten i kolia i tamaea,"Ioe o ta na

kavonaga na Grik? ³⁸Ri ioe mege ioe ra bakovi o Isip erei i vakabela ni vaubi hosi pali bole a 4000 bakovi erei ri gega nitana gaman pali ri lakea na tanga tavula i uka bakovi vona?"³⁹Pol i tamaea,"Iau a bakovi o Juda na citi e Tarsus o Silisia.Iau a valai manga taho tanga vona tara citi i tahoka rana.Iau a nana ioe,o ru iau ga ta turana e huriki a bakovi a ngatavine. "⁴⁰Na tahuna e kepten i taki ge ta,Pol i pesi na ni rike e toto rikea limana ne huriki a bakovi a ngatavine. Pali e huriki lobo ri mangulu,e Pol i taki ria na kavonaga na Hibru.Ia i tamaea,

Chapter 22

¹"Hurika turagu make tata,mu ru a talingane mua mu longoa ngavagu iau taga takitala na maka tara a bakovi ri padi a ngava ne nau."²Tahuna maka bakovi a ngatavine ri longo e Pol i tata ne ria na kavonanga na Hibru,ri mangulu ri made madoru.Lakea ia i taki maea ria,³"Iau a bakovi o Juda,e nana i podau na tanga dagi o Silisia,lakea iau a bole a ni vara na tanga dagi i polotano o Gamaleil.Lakea ri tovo iau ga ramai maka hamone tamane teu.Lakea iau a muri ne Deo manga mua lobo mu muri vona ngane.⁴Iau a rabalaki maka kristen,iau a nugutata maka bakovi a ngatavine lakea a ru ria na bava,⁵hetpris turana maka bakovi dagi bara ri takitala maea. Iau a bole a raukea ne ria bara ri lakea na maka turagu o Damaskas,Iau a nugutata maka tara ri ramai ra dala i valai o Jerusalem ni ratapile ria.⁶Lakea na tahuna iau a laho tabukoi iea o Damaskas,na belo i laviriri tara nipara dagi i puru valai na hunu i para halui iau.⁷Lakea iau a boru puru na malala iau a longoa tara bakovi i galau na hunu i ta,'Sol,Sol,i navai ioe o ratapile iau?"⁸Lakea a kolia ngavana a takia,'Ioe erei,Viridagi?lakea ia i takau,'Iau e Isu iea o Nasaret,i oe o leho ni ratapile iau."⁹Maka bakovi ri made turagu ri masia ni para,pali kama ri longoa viri takau."¹⁰Lakea a kolia ngavana a takia,Viridagi?O ngarau ga rata ara,'Ioe o pesirike o lakea o Damaskas na hini nga tara bakovi bari taki ioe na maka maki boro rata."¹¹Pali kama kara ni mata tabu na rana ra ni para iea i dagi,i ratau a keri ni mata lakea maka bakovi ri vano turagu,ri nugua limagu ri turari iau a lakea o Damaskas."¹²Na tabeke vonga i valai tara bakovi i matsi iau a rana e Ananias,ra bakovi iea i polotango ne Deo lakea i ramai lobo maka lo lakea i kamumu a rana na maka Juda ri made vona hini nga."¹³Ia i vala,i pesi tabukoi nau,i ta maea,'Turagu Sol,i oe boro mata tabu.'Na parava iea kunana iau a matapara a masia."¹⁴Pali ia i ta maea,'Deo na maka hamone teu i pasi ioe ni muri vona na ni ngaru vona,lakea ia i vakasiri ioe a bakovi malamala,i oe o longo maka ngavana na nutunga."¹⁵Mavonga ioe boro vakalongo na ara maki ioe o masia o longoa."¹⁶Pali ara o davea?Ioe o pesirike,o bole a baptasi,o gale na rana ia bari vahilolo voroki maka sin vomu."¹⁷Muri iau bara hamule lakea o Jerusalem na parava tara bara vasileki na tempel a matai a maki manga iau a vurena."¹⁸Lakea e Viridagi i taki maea iau,'Ioe o laviriri o pea e Jerusalem o vano,na rana kama rigi luhoitora na ara maki iau a rata ne vomu."¹⁹Pali iau a takia,'Viridagi,ria kunana ri pala maea iau a lakea na maka ruma ni vasileki a ubi ria a ru ria na bavi maka bakovi a ngatavine ri luhoitora vomu."²⁰Iau a made turane ria na parava a darane Steven i maguru,iau a matakari a maka varikia ne ria a tamudi taku turana maka bakovi erei ri rabalakia i mate,na tahuna ia i tata na maka bakovi a ngatavine."²¹Lakea e Viridagi i takau,o pesirike o 'vano,na rana iau a rudu ioe lakea na maka bakovi a ngatavine ranga."²²Maka bakovi a ngatavine ri rua ge takitala ngava,lakea ri gale ri tamaea,"Vakaloboa na malala ra bakovi iea ia kama i kamumu tabu ni made mahuri na malala iea."²³Ri gale lakea ri guru a habulo turana varikia ne ria i rike na hunu."²⁴Lakea kepten na maka nugu maheto bolea e Pol ri rua na nure na nugu maheto,lakea a kepten i taki maka nugu maheto rigi ubia na wip rigi nanea ge taki ria na ara vuhuna maka Juda ri ta dagi ri ta tora vona."²⁵Tahuna ri koloa a limana turana vahane Pol na mota e Pol i nana maka nugu maheto ri pesi tabukoi vona maea,"Lo i longo vona nigi ubi tara bakovi iea o Rom pali kama rigi luhoi kado a ngavana na kot?"²⁶Tahuna maka nugu maheto ri longoa ngava maea,ia i vano i takia kepten na nugu maheto maea,"Ioe o ngaru ni rata ara maki?Ra bakovi iea ia bakovi o Rom."²⁷Lakea a kepten na nugu maheto i nana maea,"Muholi ioe a bakovi iea o Rom e?"Lakea i longo e Pol "E."²⁸Pali a kepten na maka nugu maheto i ta maea,"Iau a konea na moni dagi ni bele manga bakovi iea o Rom."Pali e Pol i ta maea."Iau e nana i podau iau a bakovi iea o Rom."²⁹Pali maka nugu maheto ri ngaru ni nanea ri valai ri ri longo ra ngava iea ri pe ia ri vano pali.Na tahuna a kepten na maka nugu maheto ri longo maea e Pol ia bakovi iea o Rom ia i mangenge na rana ia i koloa e Pol na mota."³⁰Pali na parava tara tabu,kepten na maka nugu maheto ri ngaru ni lohoka vona ara vuhuna lakea maka Juda ri rata maka naro hale ne Pol.Lakea ia i gale maka hetpris turana maka kaunsel ri valai rigi vapopo.Pali ia i bole vilia e Pol rua na palane ria.

Chapter 23

¹Pol i matanono gau na maka menba na kansol lakea i taki ria,"Hurika turagu,iau a made gau na matane Deo turana ni luhoi kamumu i valai i bele mona."²Lakea hetpris e Ananias i taki maka bakovi ri pesi tabukoi vona rigi bia sivana.³Lakea e Pol i takia,"Ioe a pen keakea polomeli na nure,Deo bari bia sivamu,ioe o luhoi maea to ramai lo o longo bala ngava,pali lakea i navai ioe o luhoi maea iau a koi na lo masia, o taki ni ubi tavula iau?"⁴Erei ri pesi tabukoi ri ta maea,"Navai o ta hale maea na hetpris e Deo?"⁵Lakea e Pol i ta,"Maka turagu,iau kama pala maea ge ia hetpris.Na buk e Deo i ta maea,ioe nahani ta hale vona tara mugamuga na maka bakovi a ngatavine vomu."⁶Tahuna e Pol i maea ranga kansel ria a Sadusi ranga a Parisi,ri ta dagi ri taki ria maka kansel,"Hurika turagu,iau a tahoka ni luhoi dagi maea na maka bakovi ri mate pali bara ri mahuri tabu lakea iau a pesi na kot."⁷Tahuna ia i ratea ra ngava iea,ni tavagege i bele na palane hurika Farisi turana Sadusi ra ni vapopo ne ria ri vapida ri bele tabeke rua.⁸Na rana maka Sadusi ri ta a bakovi mate kama ge mahuri tabu i uka,lakea a ensel turana maka spirit ranga ri uka,pali maka Farisi ri ta maea ria ri made.⁹Lakea a ni ngere dagi na ni ta pula i bele na maka bakovi ni lohoka na lo na tara na maka Farisi ri pesirike ri ta dagi maea,"Mia kama mi masia vona tara potu ra bakovi iea.Mege tara spirit o tara ensel ge takia?"

¹¹Na rodo tara tabu e Viridagi i pesi tabukoi ne Pol i takia,"Nahani mangenge, na rana ioe o takitala ragu iea o Jerusalem,lakea ioe boro bele manga ni vakasiri nau iea o Rom."¹²Na hetelanga tara,maka Juda ri vapopo ri rata ni ta gamai ne ria maea,kama rigi kani rigi ninu tara maki i kara ria rigi rabalakia e Pol.¹³I ravulu va maka bakovi ri ratea ra ni ta gamai dagi iea.¹⁴Ria ri lakea na maka hetpris turana hetman ri taki ria,"Mia mi rumule mia puru na ni tatora,maea kama migi kani i kara mia bara mi rabalakia e Pol i mate.¹⁵Mavonga mua maka kansol mu vano mu takia ni mugana opisa ge habi purua ne mua bara mua mu luhoikadoa kot vona.Mia bara mi dava kunana ia i valai koea bara mi rabalakia."¹⁶Pali e tune korobane Pol i longo maea ria ri tatami ni dava,lakea ia i dili na nure i tora i takia e Pol.¹⁷Pali e Pol i galea tara nugu maheto i takia,"Bolea ra koma bakovi iea ge lakea na mugana opisa,ia i tahoka ranga ngava ge takia."¹⁸Lakea a nugu maheto i valai i bolea koma bakovi i bole lakea na mugana opisa na maka nugu maheto i ta,"Ra bakovi na bavi e Pol i galau a valai vona i takau maea ga tulivilia vomu ra koma bakovi iea.Ia i tahoka ranga ngava ni taki ioe vona.¹⁹Ni mugana opisa i nugu limana i bole lakea na gaga i nanea."Takau vona ngava ioe o ngaru ni takau vona?"²⁰Lakea a koma bakovi i ta maea,"Maka Juda ri ta palupu pali rigi nanoe ni bole purua kuduvi na maka kansel,rigi matai tala kamumua ra kot vona.²¹Pali nahani longoa ngavane ria,na rana i tahoka bakovi i ala ravulu va bara ri kapiloho ri davea.Ri ratea tara ni tagamai mule ne ria maea kama rigi kara ni kani rigi rabalaki taroa e Pol.Ri dava kunana ioe go longo ne ria."²²Ni mugana opisa i longo pali muri vona i pagitala ra koma bakovi iea i vano,ia i habia vona ni ta matakari ne vona maea,"Nahani takia tara bakovi vona maka ngava o takau vona."²³Lakea i gale valai a opisa i ala rua i taki maea rua,"Ru a nugu maheto ge 200 rigi lakea o Sisaria ranga o bole tabu a nugu maheto ge ala ravulu polorua rigi made langa na hos pali a maka 200 nugu maheto na maka nugu maheto rigi vaubi na maheto.Mua bara mu vano na 9 kilok na rodo."²⁴Ia i taki ria rigi rua tara kania ne vone Pol ge made vona.Ne ria rigi matakari ia nigi taparaki kamumu na gavana ne Feliks.²⁵Lakea ia i here maea tara raukea:²⁶"Iau e Klaudias Lisias a haro kamumu i lakea na mugana gavana,Feliks."²⁷Maka Juda ri ngaru ni nugutatea ra bakovi rigi rabalakia ge mate.Iau turana maka nugu maheto nau mi bele mi koria.Iau a matai maea ia a tahotanga ia a bakovi iea o Rom."²⁸Iau a ngaru ni pala maea navai ni padi a ngava vona,masia iau a bole lakea na nugu maheto ne ria.²⁹Iau a matai maea ri padi a ngava na ni nana na lo ne ria,pali ra maka ngava nga ri padia vona i uka vuhuna kamumu ni ru ia na bavi ri takia ge mate.³⁰Iau a longo maea ri tahoka ni luhoi hale ni rabalaki ra bakovi iea,lakea iau a rudu valai laviriria ne vomu,go taki maka bakovi ri pada ngava vonga rigi bele na matamu rigi kotimia vomu.Selo."³¹Maka nugu maheto ri muri na ngavana mugana opisa na rodo ri bolea e Pol i puru lakea Antipatris.³²Na hetelanga tara maka nugu maheto ri rudua e Pol turana maka nugu maheto ranga maka nugu maheto ri kara ni made na hos.Lakea ria kunana ri hamule na nure ne ria i tora.Maka nugu maheto ri kara ni made na hos ri vano turane Pol.³⁴Tahuna a gavana i herea pali a raukea,ia i nanea e Pol ioe ne erei a provine.e Pol i ta maea iau a bakovi iea o Silisia,³⁵lakea a gavana i taki maea ia,"Hurika bakovi erei ri kotim ioe rigi valai taro ga luhoi kadoa kot ne mua lobo."Lakea i taki ria rigi matakaria e Pol na ruma dagi ne king Herot.

Chapter 24

¹Muri na parava i lima,e Ananias i viri dagi na prist,a maka mugamuga turana ngava polo ne Tetulus ri loko vonga.Ri padi tavula ngava ne Pol pali ri bole lakea na mate gavana.²Na tahuna e Pol i pesi na matane gavana,e Tatulus i gegea apli takia e gavana maea,"Na ra ne vomu kunana o gavana mia mi made kamumu,nara ioe o bola maki kamumu i dili na kantri;³E viri dagi e Feliks na vuhuna ra hininga mia mi ta kamumu vomu pali mi ngaru a maka maki ioe o rata.⁴Iau a koi ni haba ni mava ne vomu tabu,pali Iau a taki ioe go longo mai a ngavane mateu turana ni tamudi puru. ⁵Mateu mete mata kilalea ra bakovi ea ia i habia ne huriki a Juda ni mava,ri vaubi,ri longo taro a ngava na hini lobo o Juda.Ia ra bakovi i muga ne huriki a Nasaret.⁶Pali ia i ngaru ni rata pilea tempel,mavonga mi nugu tatea.⁷Tahuna mua mu nanea na maka ni nana e Pol,mua ranga bari mu palala vona ara vuhuna i pesi na kot." ⁹Pali ranga Juda ria vonga ria ranga ri padia na ngava e Pol,r vaka torea ra ngava ni padi ne Pol maia i muholi.¹⁰E gavana i takia e Pol ge ta,e Pol i tamaea,"Iau a palala maia ne huriki a pida i valai hosi pali ioe o made manga jas vona ra kantri ea,mavonga Iau a vivi ni tata mule Iau.¹¹Ioe bari o mata kilala maea koma i polo ma parava i ravulu a polona i rua ne Iau bara sike o Jerusalem ni vasileki. ¹²Tahuna ri mata Iau na tempel,Iau koma vagege turane viri tara,pali koma pada tamudine huriki na ngava,o pololilo na roho ni vasileki, o polo pololilo na citi.¹³Ria koma ri tahoka viri ge matai ria rigi padi iau na ngava rigi ru iauna kot.¹⁴Pali Iau a taki ioe maea,i muholi iau a vasileki ne Deo e tamane hita.Iau a ramai lobo a maka lo pali a ni here i taki a maka profet. ¹⁵Iau a tahoka ni luhoi tora i dagi ne Deo manga ra bakovi ea,bari tahoka ni mahuri mule na ni mate ne huriki lobo a bakovi i rata naro kamumu pali e huriki ri rata naro hale.¹⁶Pali Iau a toni tora ni tahoka ni luhoi kamumu na atane Deo turane huriki a bakovi a¹⁷Muri na pida i kupo pali Iau a valai ni haba moni na kantri nau manga maki kamumu.¹⁸Na tahuna Iau a rata ra hininga, ranga bakovi o Juda ri valai o Esia ri matai iau na tempel na parava iau a rata naro ni palakado polilo na tempel,pali iau koma turane huriki ri haba ni mava.¹⁹Mavonga ra huriki a bakovi ngane rigi pesi na matamu rigi takia ngava ri ru iau vona na kot,ge ria rigi tahoka ngava.²⁰O uka,re hurika bakovi nga rigi taki ara maki ri matai ne nau natahuna Iau a pesi na matane huriki a kansel ne huriki a Juda,²¹Ge uka i tahuka ngava i taku Iau a taki tale na tahuna Iau a pesi turane ria,I vona ra ni mahuri mule ne huriki ri mate ia ra ngava ni vaka pesi Iau vona na kot."²²Muri e Fliks,ia ni taki kamumu vona ra dala ea,mavonga i takia maka Juda ri dava.E Feliks i tamaea,"Na tahuna e komada i puru valai o Jerusalem, Iau bara ratea dalana kot vomu."²³Muri i taki a maka nugu maheto rigi matakaria e Pol,pali ia i takia ne Pol maea i uka lo ge takari vona pali a maka tara vona ri ngaru ni masia rigi valai rigi masia rigi koria na maka maki ia i ngaru.²⁴Muri na parava ranga i polo,E Feliks i valai turana e girihina e Darusila,ia ngatavine o Juda,ia i ruda ngava ne Pol pali e Pol i valai i taki talea ngava ne Feliks vona ni luhoi tora ne Isu Kristo. ²⁵Pali na tahuna e Pol taki talea ngava ni naro malimali pali a naro ni rupurua ni ngaru na kakaina, pali a kot e Deo,e Feliks i mangenge hateka pali takia e Pol maea,"O vano ngane,pali muri ma,Iau bara ruda ngava vomu."²⁶Vona na parava ia i luhoi maea ge haba moni vona e Pol,mavonga i gale vilia e Pol i ta turana.²⁷Pali muri na pida i rua i polo,e Posius Festus i bolea muria e Feliks ia gavana,e Feliks i nagru ni bola a tamudine huriki a Juda,mavonga i ria e Pol i made polo tano ne huriki ri mata karia.

Chapter 25

¹Ngane,e Festus i dili valai na provins,muri na parava i tolu,iea o Sisaria ia i sike lakea o Jerusalem.²Hetpris turana maka hetman ne hurika Juda ri padi a ngava ne Pol ri nana torea ne Festus³lakea ri nana ia ge longo ria rigi haba ni mava ne Pol tahuna ia ge valai o Jerusalem,na dala ri ngaru ni rabalakia ge mate.⁴Festus i koli mule maea ri nugua e Pol i made iea o Sisaria,kama ge tabaka ia bari hamule kereri vonga.⁵Ia i ta,mavonga erei ne mua i kara,"ia ge vano turane mia vonga.Pali ra bakovi iea ge tahoka potu,pali bara mu kotim ia."⁶Muri e Festus kimi made na parava ge polotolu o na parava ge ravulu lakea ia i puru o Sisaria.Lakea na parava tara tabu ia i made na sia ni longona kot,ia i taki ria rigi bole vilia vona e Pol.⁷Tahuna e Pol i bele maka tara iea o Juda ri pesi tabukoi vona,ri rata maka ngava i mava i kupo virihia i maea kama ri matai talea vonga tara vuhuna ra ngava iea.⁸Pol i koli mule a ngava maea ge bole kori mulea,"Iau kama ratea tara potu na lo na maka Juda,o na tempel o ne Sisa."⁹Pali e Festus i ngaru ra maka Juda rigi tamudi kamumu vonga,lakea ia i koli mule maea ngavane Pol,"Ioe o ngaru ni sike iea o Jerusalem iau ga longo a kot na maka maki nga?"¹⁰Pol i ta maea,"Iau a pesi na matane Sisa ria rigi longo a kot nau.Ioe o lohoka kamumu maea iau kama ratea na maka bakovi o Juda tara potu."¹¹Pali re iau ga rata potu i vano iau ga mate vono potu nau.Pali iau a uka ngava vona hini nga.Pali ra ngava ri padi virihi iau ia kama i muholi i uka tara bakovi ge ru iau na limana lo.Iau a nane Sisa ni longo a ngavagu."¹²Muri ne Festus i ta turana maka kaunsel,ia i koli maea ngava,"Ioe o takia e Sisa ge longoa ngavamu,mavonga ioe o lakea ne Sisa!"¹³Pali muri na parava ranga,King Agripa turane Benais i valai iea o Sisaria ni matai e Festus i ta vivi vona.¹⁴Muri na tahuna ia i made parava kupo vonga,Festus i habia ra ngava ni kotim e Pol lakea na king;lakea ia i ta maea,"Feliiks ia i pea tara bakovi koea manga bakovi na bavi.¹⁵Tahuna iau a made iea o Jerusalem,maka hetpris turana maka hetman na maka Juda ri valai ni kotim ra bakovi iea ne nau,ri nana kot ge longo ne vona ga ni ratapile.¹⁶Iau a koli mule a ngavane ria maea kama narona maka Rom ni haba bakovi lakea na limana bakovi tara ge rabalakia na tahuna ia kama i ta ma ni vaka tora mule a ngavana na tara erei ri kotim ia.¹⁷Mavonga,na tahuna ri valai ri vapopo turagu koea,kama dava,pali na parava tara a vano a made na tanga ni longo a kot ni taki ria rigi bole dilia ra bakovi iea.¹⁸Tahuna erei e tara ri paga ngava lakea i pesirike i kotim ia iau a luhoi maea i uka tara ngava vona hini nga ge mava.¹⁹Pali, ri tata na maka ni mava ranga na narona ni vasileki ne ria ne Isu a bakovi erei i mate,e Pol i tata vona ia i tabana ni made mahuri.²⁰Iau kama pala na leho ni luhoikado a vuhuna ra ni mava iea,lakea ri iau a nanea re ia ge ngaru ni lakea o Jerusalem ni longo a kot vona ra maka maki nga.Na tahuna e Pol i made na bavi ge davea e Sisa ge valai ga talinga vona kot,a taki ria rigi nugutatea na bavi i vano na parava Iau ga rudua ge lakea nee Sisa."²²Agripa i tata ne Festus maea,"Iau tara ngaru ni longoa ra bakovi ea ge ta.""Kuduvi,"E Festus i tamaea,"ioe bari o longoa."Muri na parava,Agripa e Banais ru valai vona ra tanga ea ru matai e huriki a mugamuga ne huriki a nugu maheto pali e huriki a mugamuga na city.Pali tahuna e Festus i gale,ri bole tala vilia vona e Pol.²⁴Pali e Festus i tamaea,"King Agripa,pali mua lobo erei mu pesi koia turane mia,mu masia ra bakovi ea;huriki lobo a bakovi a ngatavine o Juda ri taki iau o Jerusalem pali koia ranga,mu gale ne nau mu taki maea ra bakovi ea ge mate.²⁵Pali Iau a masia maea i uka rata maki ge ratea gene vona ge mate;pali navuna ia i nanea e Sisa ge koria ,pali Iau a luhoi maea bara rudu talea ngane.²⁶Vona ra hininga,Iau a bole vilia ne mua,ne vomu o King Agripa,nara Iau bara tahoka ngava ni here ni ta vona ra ni mava ea.²⁷Na ra ia koma i kamumu ge ne nau ga rudua talea tara bakovi na bavi ge uka ranga ngava nigi vaka longo i navai ia i pesi na kot."

Chapter 26

¹Pali e Agripa i takia e Pol,"Ioe o ta kia nuverei vomu."Pali e Pol i toto rikea limana i tamaea.²"King Aripa ,Iau a vivi ni vaka longa nuverei nau nevana a maka Juda ri padui iau na ngava,³nara ioe i palala hateka vona a maka nara Juda pali a maka ni nana ne ria.Pali Iau a nana ioe go longo kamumu iau.⁴Muholi,huriki lobo ri palala vona narogu na tahuna iau a koma bakovi na vuhu tanga nau o Jerusalem.⁵Ria i palala kamumu ne nau hosi pali rigi tamaea Iau a made manga Parisi,ia tara kabu i tota ni vasileki ne mia.⁶Ngne Iau a pesi koia na kot nara Iau a palala vona maka ni ta gamai i tara e Deo ne huriki e tubune mia.⁷Ia ni ta gamai ne huriki a kabu i ala ravulu taku a polona i rua o Israel ni vasileki ne Deo na rodo a haro,ni davea ra makea,king Agripa,ne vona ra hininga ria Juda ri vaka pesi iau na kot.⁸I nava koma mu luhoi maea e Deo koma i kara ni vaka hadongo mule na ni mate tara viri?⁹Na parava i vano pali,Iau a luhoi maea Iau ga rata maki ge kupo koma na rane Isu o Nasaret.¹⁰Iau a rata ra hininga o Jerusalem. Iau a kolo tata maka bakovi ri luhoi tora ne Deo na ra Iau a bola ngava ne huriki a mugamuga pali a ru na bavi pali ta kunana ni bimate.¹¹Iau a vaka vora ria bloko kupo pololilo ne huriki a roho ni vasileki Iau a toni ni vakuku ria ri ni tahale.Iau a bole hate lae ne ria pali A muri ne ria lakea na citi tara.¹²Na tahuna Iau a rata ra hininga, i rudu Iau a maka mugamuga ga lakea o Damaskas ;¹³tahuna iau a lalaho na dala,na kuru haro,king Agripa,o king,Iau a masia tara ni para i valai na hunu i para hateka koma i karea parana haro,i para halui mateu lobo a bakovi mete vano palupu.¹⁴Tahuna mateu lobo mete boru puru na malala,Iau a longo tara viri i taki iau na kavonanga na Hibru i tamaea,"Sol,Sol,i navai o rata pile iau? Ioe koma o kara ni rupuru Iau."¹⁵Pali muri Iau a kolia maea,"Ioe erei,Viri Dagi?"Pali e Viri Dagi i kolia,Iau e Isu erei ioe o tara pilea.¹⁶O pesi rike;ne vona ra hininga kunana Iau a bele vomu,ga pasi ioe gi ioe a voravora nau go taki tale ara maki o masia nau ngane pali a maka maki muri ma Iau bara vakasiri vomu;¹⁷pali Iau bara kori ioe ne huriki a bakovi a ngatavine pali turane huriki a tara tara ne ria kunana Iau bara rudu ioe,¹⁸nege ria ge palala matane ria pali rigi pea a naro hale ne ria rigi valai ne Deo,laeka e Deo bari puga sin ne ria bara ri bole a maki iau a habia ne hurika bakovi iau a pasi pali erei maka bakovi a ngatavine ri luhoitora ne nau.¹⁹Lakea,e king Agripa,i au kama longo taroa ra ngava na maki manga vurena i valai na hunu;²⁰iau a taka ngava na maka bakovi a ngatavine rigi pulo a vilone ria rigi rata naro manga ria ri pulo a vilone ria,iau a takitala ngava taro iea o Damaskas muri iea o Jerusalem na hini lobo o Judia ne huriki ranga a bakovi a ngatavine.²¹Na hini nga kunana maka Juda ri nugu tatau na ruma ni vasileki ri ngaru ni rabalaki iau ge mate.²²Deo i kori iau i valai i kara mona a pesi na palane hurika bakovi a ngatavine tavula turane hurika bakovi a ngatavine ri tahoka pede a taki ria na ara maki Moses turana maka profet ri tata vona bari bele,²³ia i manga e Kristo bari bole a ni madihi i mate lakea bari mahuri mule tabu na ni mate muga ni mate ni takitala ni para i lakea na maka bakovi a ngatavine iea o Juda na maka viri ranga."²⁴Tahuna e Pol i vaka lobo ngavana,Festus ta dagi i ta maea,"Pol ioe a manga;ioe ni tovo kupo pali ioe o manga vilihui ra hini nga i ratoe o manga,"²⁵Pali e Pol i ta maea,"bakovidagi e Festus,i au kama manga,i au a rata a ngava i malamala na maki tara i dagi.²⁶King ia kunana i pala vonga masia iau a takitala,i au a pala maea i uka tara maki ge kapiloho vona;na rana ra maka maki nga keme ge kapiloho na tabeke tara.²⁷Lakea e Pol i nana,"Agripa ioe o luhoitora na maka ngava na Profet,e?Iau a luhoi maea ioe o tahoka ni luhoitora."²⁸Lakea e Agripa i taki maea e Pol,ra na tahuna i kapo ioe o luhoi maea go ratau ga bele manga kristen,e?"²⁹Lakea e Pol i ta maea,"Iau a vasileki ne Deo,pali ri kapo a tahuna o i ola tahuna iau a ngaru ioe turane hurika tara erei i longau a takitala ngava ngane,mua bara mu bele manga iau,i manga hini boro pugea sen na bavi.³⁰Pali a king turana gavana turana Benis turana maka tara erei ri made turane ria ri pesi;³¹Na tahuna ri pea ruma na kibung lakea ri laho poro ri ta mule ne ria maea,"Ra bakovi iea kama i ratea tara potu i vano ia ge dili na bavi o ge mate."³²Lakea e Agripa i taki maea e Festus,"Pali re Sisa kama i takia ni bele na kot,ia kama i kara ni vano manga bakovi i uka potu."

Chapter 27

¹Tahuna ri ru palupu a ngava pali maea ria rigi bole a sip rigi lakea o Itali,ri rua e Pol turana maka bakovi na bavi na limana ni mugana opisa na ami a rane e Julias.²Mia mi rike vona tara sip na tanga dagi e Adramitium i ngaru ni pasi ramai a darine Esia.Lakea mia mi puru na dari.Aristakus iea o Tesalonika iea o Masedonia ia tara i valai turane mia.³Na parava tara mi dili na tanga dagi e Sidon,na tabeke nga e Julias i rata kamumua e Pol i rua i vano i matai maka turana ge bole a ni kori ne ria.⁴Na tabeke nga mia mi pasi na dari mi pasi haluae a bodu e Saiprus,na rana a vilu i pori dagi i valai mia.⁵Tahuna mia mi pasi tabukoi lakea na darine Silisia turane Pamfilia,mia mi rike o Maira tara tanga dagi iea o Lisia.⁶Na hini nga ni mugana opisa i masia tara sip iea o Aleksendria i ngaru ni pasi lakea o Itali.Lakea i ru mia mi rike vona ra sip iea.⁷Tahuna mia mi pasi kiroko kiroko liu turana ni madihi i kara na parava i kupo lakea muri liu mia mi bele tabukoi iea o Snsidus,a vilu i tukari mia ni ramai ra dala iea,lakea mia mi pasi kapiloho na tanga e Krit,tabeke tara ne Salmon.⁸I madihi hateka mia ni pasi ramai a dari i kara mia migi bele vona tara tanga ri galea e Fea Hevens,i tabuli tabukoi na tanga dagi iea o Lasea.⁹Mia mi bolea a parava i ola,na tuhuna na maka Juda ri kara ni pile a maki ni kani, i vano pali,ngane i hale liu a dari ni pasi vonga.Lakea e Pol i habi a ni ta matakari maea,

¹¹Lakea ni mugana opisa i ru loboa tamudina na kepten turana tahona sip kama ru luholitorea maka ngava e Pol i rata.¹²Na rana bris na sip kama i kara ni dili vona na parava na vilu,lakea i kupo maka kepten na sip ri ta kama te kara ni dili,mia bara mi tabana ni pasi i kara mia bara mi bele na tanga dagi iea o Foniks bara ni dava a vilu bari lobo.Ia tara bris na sip iea o Krit,ia i mata lakea maea na limana maurimu na tabekena ni rikea haro na limana kanena na ni rikena haro.¹³Tahuna a vilu na limana kanena i vala kiroko kiroko i ramai a ni luhoi na maka kepten ri lalu rikea anka ri pasi ramai a dari ne Krit.¹⁴Pali muri na parava i kapo tara vilu dagi, ni gale e hankais,i pori dagi valai ne mia na bodu.¹⁵Tahuna a sip i bolea ra ni mava turana vilu kama i kara ni pololele na vilu ge vango,mi pasi kunana ge lobo taro a vilu.¹⁶Mi pasi ramai a tanga i kapiloho na bodu kiroko tara ne gale e Kauda,na palana ra ni mava mi koloa ra bout kiroko.¹⁷Tahuna a bout kiroko i rike pali,lakea na mota vona ri koloa vona kakaina sip.Ri mangenge a hini mi nunu langa na rakaru iea o Sitis,lakea ri pagea angka i puru na dari mi pasi kunana.¹⁸Kimi rehi ne mia vilu turana dari i kule lae mia na parava tara tabu i ri vakatubu ni voroki puru maka kago i puru na dari.¹⁹Na parava i tolu ri voroki tabu maka maki na sip i puru na dari.²⁰Tahuna a haro turana maka hada kama ri para kamumu na hunu na parava i kupo,a vilu a vala i kule mia,lakea ra ni luhoitora ni kori mule mia i lobo a dala i taku kunana mia migi pea sip migi vano.²¹Tahuna kama ri kani ri made tabaka kunana,Pol i pesi na palane ria i ta,"Maka bakovi,iau a taki mua ni made iea o Krit,pali kama mu longo toto iau si valai,masia bara si hale si velu.²²Mavonga iau bara habi a ngava ni vaka tora na ni luhoi ne mua.Na rana ge uka tara ni mahuri ge velu,pali a sip kunana maki ge velu.²³Na rodo rira tara ensel ne Deo iau a vasileki vona,ensel i pesi tabukoi nau.²⁴lakea i ta,'Nahani mangenge,o vano o pesi na matane Sisa,lakea o masia,Deo i vakasiria ni dodo vona ne vomu turana maka bakovi a ngatavine ri pasi turamu.²⁵Mavonga mua maka turagu,mu pesi tora,na rana iau a luhoitora ne Deo ia bari bele manga hini takau.²⁶Pali tege nunu langa vona ranga bodu.²⁷Tahuna mia mi pasi i vano na rodo ravulu taku a polona i va,i kule mia vilu i taparaki mia na dari ne Adriatik.Na kururodo na maka voravora na sip ri hataki maea ri bele tabukoi na malala.²⁸Lakea ri bolea mota ri voroki purua na dari ri matai maea 40 mita ri vano papote ri ru tabua ri matai maea i 30 mita tabu.Lakea ri mangenge ra sip biri koro na maka kedo,lakea na mapana sip ri voroki puru a anka i va ri vasileki maea ge palala laviriri a hini.³⁰Maka voravora na sip ri matakana dala rigi hataroa sip rigi ha ri ru puru maka bout kiriko i puru na dari,lakea ri tatami maea rigi voroki puru maka anka ge puru na dari.³¹Pali e Deo i takia ni mugana opisa turana nugu maheto maea,"Pali ra maka bakovi rigi tabana na sip,kama mugu kori mule mua."³²Lakea maka nugu maheto ri palakudu maka mota na bout ri boru puru na dari ri pasi ri vano.³³Na tahuna i palala hiningi, e Pol i taki ria rigi bole ranga maki ni kani.Ia i tamaea," Teu te valai na parava i ravulu a polona i va ne teu koma te kani."³⁴Pali iau a nana mua mugu vaveru ranga maki ni kani,ne mua mugu made.Pali bari uka tara ne mua ge velu a vuna na gina."³⁵Tahuna i taki ra hininga, i bole a bret i ta kamumu ne Deo na matane huriki lobo.Muri i kevea bret pali ri vaka tubu ni kani.³⁶Muri ria lobo ni taki ria na maka ngava pali ria ranga ri bole ri kani.³⁷Mia mi ala 276 polomeli na sip.³⁸Tahuna ri kani ri maru,ria ri voroki tala ranga wit puru na dari rigi rata sip ge maraha.³⁹Natuna i palala,ria komaa ri mata kilalea malala,pali ria ri masia bala a bike,pali ria ri vata maea rigi dili vona ra hininga. ⁴⁰Pali ria ri palakudu a maka mota ni nugu tata sip ri voroki puru na dari.Vona ra hiningi ri palakudu a maka mota na rada pali tugu rikea mapana sel i lakea na vilu pali ri dili.⁴¹Pali a sip i rike na rakaru pali vililoi lae.Pali koma i kara ge vano,pali a sten vona i rata pilea ni tora na dari i tarebo lae.⁴²Pali e huriki a nugu maheto ri vata rigi bimate a maka bakovi ri made na bavi pali ge uka tara ne ria ge huru ge ha.⁴³Pali a mugamuga na maka nugu maheto ia i ngaru ni koria e Pol,pali mavonga i ta kari ne tou;pali taki e huriki erei ri palala ni huru rigi to muga rigi huru dili

na malala.⁴⁴Pali muri e huriki ranga bari muri,ranga bari pasi langa na palang pali ranga na maki na sip.Ne vona ra hininga kunana mia lobo mi bele kamumu na malala.

Chapter 28

¹Tahuna mia mi bele kamumu lobo,mia mi mata kilalea maea ra bodu ea ni gale Malta.²Huriki a bakovi a ngatavine vona ra bodu ea ri haba tamudine ria ne mia ri ta kamumu ne mia, pali ri tunua kanono ne mia na ra i boru a vala dagi pali kol a hiningi³Tahuna e Pol i bole a maka rahana kai i rungani,i tara mata i gutua kanono i pagitala pali kania e Pol⁴Tahuna e huriki a bakovi a ngatavine vona ra bodu ea ri masia mata i roe na limane Pol,ria ri vata ne ria maea,"Ra bakovi ea ia bakovi ni bimate a bakovi pali koma i mate na dari,mavonga a lo koma ge rua ge made."⁵Pali muri i bolea ra mata ea i ru dilia na kanono pali koma i mate.⁶Ria ri davea rigi masia ge bolea kulina i gutu pali ge boru puru malaviri ge mate.Pali muri ne ria ri matanonoa pali ria koma ri masia tara maki ge bele vona,pali ri pulo na ni luhoi ne ria pali ri tamaea ra bakovi ia e deo tatami⁷Pali tabukoi vona ra hininga i tahoka tara malal ne vona tara bakovi dagi vona ra bodu ea,a rana e Publius.Ia i ta kamumu ne mia pali matakari mia na parava i tolu.⁸Vona ra parava ia e tamane Publius i tahoka gilanga i gutu a kakaina pali madihi a tamudina.Tahuna e Pol i vano i lakea vona,ia i vasileki, pali rulanga limana vona,ia i bele kamumu.⁹ Muri vona ra hininga i bele,huriki lobo vona ra bodu erei ri giloa ria ranga ri valai ri kamumu .¹⁰Pali e hurik bakovi a ngatavine ri kavurike rane mia na tahuna mia mi vano.Tahuna mia mi papea maka maki mia migi vano,ria ri habi ne mia ara maki mia mi ngaru¹¹Muri na keva i tou mia mi bola tara sip e Aleksendria mi vano vona,ra sip ea i tabuli vonga na parava na hiningi i kol a sip e Aleksendia ,i tahoka" hanune deo tatami " na mapana.¹²Pali muri mi dili na citi o Siirakus,mi made vonga na parava i tolu.¹³Vona ra hininga mi bola sip mi vaano mi belevona tara citi e Regium.Muri na parava i taku avilu i valai na saut i bebe,Pali na parava i rua kunana mia bele vona citi e Puteoli.¹⁴Vonga mi matavisi ranga tura pali ri nagru mia migi made turane ria na parava i polo rua.Vona ra dalaia mia mi b3l3 o Rom.¹⁵Muri ngane huriki a turane mia,ri longoa nuverei ne mia pali ri vali ni matai mia ria ri valai basi manga na murina ni habi vakuloi pali tolu to valai o Taven.Tahuna e Pol i matai ria maka tura nga,ia i ta kamumu ne Deo pali ia i bola ni tora.¹⁶Na tahuna mi dili o Rom, ni ru e Pol i made kikeri turane huriki a nugu maheto ri matakaria. ¹⁷Pali muri na parava i tolu e Pol i gale huriki mugamuga na palane huriki a Juda ri valai ri vapopo, tahuna ria ri vapopo, e Pol i taki ria maea" huriki a turagu,i muholi maea Iau koma ratea tara maki ge hale ne huriki a bakovi a ngatavine ne hita pali anaro ne huriki a hamone hita,pali iau ni bole valai bakovi i made na bavi o Jerusalem i valai na limana Rom. ¹⁸Muri ne nau ni nana na maki a ni nana i kupo,ria ri ngaru ni rudu iau ga vano,nara i uka ta vuhuna ra kot ea gini bimate iau vona.¹⁹Tahuna e huriki a mugamuga ne huriki a Juda koma ri tamudi taku vona ni luhoi na maka Rom, mavonga Iau ga nanea e Sisa ga kot tabu pali ra hininga kimi manga Iau a ngaru ni padi ranga ngava na kantri nau.²⁰Na vuhuna ra hininga,mavonga,Iau a gale matou maea Iau ga matai matou ga ta turane matou,ne vona ranga ni luhoi tora ne huriki a Israel mavonga Iau ni ru na kot."²¹Pali juri ri takia maea,"Mateu koma mete bolea tara rau kea ne huriki a Juda ge vaka longo ioe ²²Pali mia mi ngaru ni longo vomu ioe o luhoi navai vona ra ni luhoi tora,nara hita si palala maea huriki lobo ri vakorosi vona ra ngava ea."²³Tahuna rua parava vona,huriki a bakovi a ngatavine ri vala vona ra tanga ea ia i made vona.Pali e Pol i taki talea ngava pali taki ria na harikianga ne Deo. Pali taki ria ne Isu pali a lo e Moses turane huriki a propet, na hetelanga i vano i puru a haro.²⁴Ranga ri longo ri luhoi tora vona re huriki ngava i rata e Pol,pali ranga koma ri luhoi tora.²⁵Ria koma ri tamudi taku mule ne ria,ria ri vano tahuna e Pol i ta lobo vona rangava ea."A Hanu Kiripiripi i ta kamumu ne propet Aisaia ne huriki e tamane mua.²⁶Ia i tamaea,'Mu lakea vona re huriki nga mu taki ria maea,"Bari mu longoa,pali jua koma mugu palala vona ra vuna ra ngava ea pali bari mu matai.pali koma mugu matavisia.²⁷Na rana tamudina maka bakovi a ngatavine i tora a matane ria kama ri ngaru ni longo,a ngava ri mata kopu, kama ri ngaru ni mata.Pali ria ri ngaru ni mata ni longo tabu ria rigi hamule ne nau bara rata ria ri mahuri tabu.²⁸Na vuhuna hini nga mua bara mu lohoka maea,Deo i vakaru a ngava vona ni bole mule a bakovi i lakea ne hurika bakovi a ngatavine ranga,ne ria bara ri longo.³⁰Pol i made pida rua na ruma ia i kona mulea,ia i ru e maka bakovi a ngatavine ri valai na hini made vona.³¹Ia i takitala velenga kamumu na harikinga ne Deo lakea i tovo ria na ni tane Isu e Viridagi i uka tara bakovi ge kara ni hatekaria.

Romans

Chapter 1

¹Iau e Pol,iau a aposel a voravora e Isu Kristo,i galau ni bele manga aposel,pali ia i pasi iau ni takitalea velenga kamumu e Deo.²Ia ra velenga kamumu i gamai hosi hateka na ngavane hurika propet i tabuli pali na buk e Deo,³a velenga kamumu ne tuna bakovi,bari bele na tara ne Devit manga kunana ne hurika bakovi ranga.⁴Na tahuna e Deo i vakahadongoa na tanga ne hurika bakovi ri mate,ri takitalea maea i tora hateka e tune Deo na nitara na

Hanu Kiripiripi,e Isu Kristo a Viri Dagi ne teu.⁵Nevona kunana,te bolea pali a ni dodo turana ni leho manga aposel ne hurika bakovi a ngatavine na malala rigi luhoi tora ne Isu,rigi murimaia ngavana.⁶Na palane hurika bakovi a ngatavine vona malala,matou ranga e Deo i gale matou ni made manga tara e Isu Kristo.⁷Ra rau kea iea i lakea ne mua e huriki mu made o Rom,e Deo i ngaru i gale matou ni bele manga tara na bakovi a ngatavine vona.Ani dodo turana ni tamudi madoru e DeoTata turane ViriDagi ne teu e Isu Kristo ge tabuli turane matou.⁸Muga,Iau ga ta kamumu ne Deo nau pololilo ne Isu Kristo ne mua lobo,na arana,ani luhoi tora matou ni takitala na tabekena malala lobo.⁹Na arana,e Deo ia bole kori nau,pali nevona Iau a rata leho vona pololilo na Spirit vona,na velenga kamumu e Tuna,na parava vakaroro Iau a taki matou ne Deo.¹⁰Vakaroro pololilo na ni vasileki nau a nane Deo maea,ni ngaru e Deo biri tahoka dala,ne Nau ga valai ga matai matou.¹¹Iau a tahoka ni ngaru dagi hateka ni valai ni matai matou,pali bara habi matou ranga ni gamai na Hanu Kiripiripi ge vakatora matou.¹²Iau a ngaru maea a ni luhoi tora matou ge haba nitora nau,pali ani luhoi tora nau tara ge haba nitora matou.¹³I ngane, kama ngaru matou a turagu ni luhoi maea,a luhoi ni valai ni matai matou (I ranga maki kapikaria dalagu valai mona),ni bole ranga maki ni kani na palane matou manga kunana ne hurika tara ranga.¹⁴Iau a tahoka makoli ne hurika Grik,turane hurika tara na tabeke ranga,ne hurika bakovi ri tahoka ni lohoka kamumu turane hurika bakovi ri uka ni lohoka kamumu.¹⁵Mavonga ne nau,iau a pasimata kunana ni taki talea velenga kamumu ne mua tara mu made o Rom.¹⁶Na arana,iau kama maruhu vona ra velenga kamumu,ra velenga kamumu iea ia nitora ne Deo ni bole mule hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora vona,ge muga na maka Juda muri na maka Grik.¹⁷Na arana,pololilo vona ra naro malamala e Deo i bele kavakava,manga ngava i tabuli "e hurika bakovi malamala bara ri made mahuri na naro ni luhoi tora."¹⁸Na arana,ani hate madihi e Deo i bele kavakava ne huriki a tara ri rata naro ne Deo tatami turana naro kimi malamala,pololilo na naro kimi malamala,ri nugutata mulea nita muholi.¹⁹A hini nga i maea,e virika make Deo i bele kavakava ne ria.Na arana,e Deo i ratea ni luhoi ne ria i bele kavakava liu.²⁰Lakea,a maka naro kamumu vona i tabuli kapiloho i bele kavakava,e virika vilo maea,ani tora vona i tabuli vakaroro,na narone Deo,ri mataia na tahuna ia i ratea malala,turane virika maki i rata.Bari uka tara ngava rigi ratea na tahuna na kot.²¹A hini nga i maea,ri lohoka vone Deo,pali kama ri kavurikea rane Deo lakea kama ri habia ni ta kamumu ne ria lakea ne vona.Pali to mangamanga pololilo na ni luhoi hale ne tou turana tamudine tou i uka ni lohoka kamumu,lakea i vonu na uvo.²²To ta maea to tahoka ni luhoi turana ni lohoka kamumu,lakea to mangamanga pali.²³To puloa ni parane Deo ani para kimi ge hale,i bele manga naro turana hanune virika maki bara ri hale,manga e virika hanuna bakovi turana kadirovo turane virika livoa i tahoka vahane ria i va turane virika maki ri karaka na tamudine ria.²⁴Lakea e Deo I habia ne tou a naro ni ngutu na tamudine tou turane virika naro i katoki,pali bara to rata naro ni maruhu na kakaine tou,na kurukurune tou.²⁵To puloa nita muholi e Deo i bele manga nita tatami,ri vasileki ri rata e virika maki i rata e Deo,pali kama ri vasileki vona ra bakovi i rata re virika maki nga,e Deo,ia bara ni kavurike vakaroro.I muholi.²⁶Vona ra hinigna,e Deo i haba bito ne tou rigi murimai a tamudine ria ni rata naro ni maruhu,manga ngatavine i hataroa bakovi lakea i parangi mule na ngatavine ne tou.²⁷Manga kunana,a bakovi tara i hataroa naro ni parangi na ngatavine i rike a tamudine ria na naro ni ngutu ni parangi mule ne tou.Re hurika bakovi erei ri ratea ra naro ni maruhu iea,to bolea pali a kot ne tou vona ra naro hale ne tou.²⁸Na arana,kama ri lohoka ne Deo i made turane tou,lakea bara ri rata re virika naro kimi malamala.²⁹Ria ri vonu hateka na naro kimi malamala,a naro hale turana naro ni ngaru a maki ne huriki ranga,turana naro ni ngaru ni matai e huriki ranga ri bole a halenga.To vonu na maka vilo maea,ni ngutu,ni rabalaki a maki e huriki ranga,ni ta puhaki turana viri tara,ni tama viri ni bola maki,turana ni luhoi ni rata kunana naro hale.³⁰Tou a tara ni ta padikidu,ni ratapile a rana viri tara,lakea kama to ngaru e Deo.Tou a tara ni vakasiri a nitora ne tou,ri pahadanu e huriki ranga ri bole rike mule ria.Tou a tara ni vakabele a maka naro hale lakea to putupuru a ngavane kinane ria e tamane ria.³¹To uka ni mata kilaka,e hurika bakovi kama rigi tahoka ni luhoi tora ne ria,pali ri uka naro ni ngaru,lakea ri uka naro ni dodo.³²To lohoka vona narone Deo i maea,erei e huriki ri rata re virika naro nga bara ri mate.Pali,kama to rata kunana re virika naro nga ,uka ri tamudi taku ri haba ni matakilaka ne huriki ri rata re virika naro nga.

Chapter 2

¹Mavonga bara moto uka ngava ni rata na kot e Deo,matou erei i luhoi kado a viri tara,ara maki o luhoi kadoa na viri tara ioe o ru mule ioe na kot.Na arana,matou e huriki moto luhoi kado a viri tara,matou ranga moto rata re virika naro nga.²Pali te lohoka maea a kot e Deo i bele i ta muholi ne erei e hurika bakovi ri rata re virika naro nga.³Lakea o luhoia ra hini nga,i oe erei o luhoi kado e huriki ranga ioe tara o rata re virika naro nga.Moto kara ni polotaroa kot e Deo?⁴Moto luhoi maea,a naro kamumu lakea a maki kiroko kama moto koli malaviriria?Kama moto lohoka maea a naro kamumu vona i ngaru ioe go puloa tamudimu?⁵Pali vano moto polotaroa ra rerena ni torana tamudine matou lakea tamudine matou kimi ngaru ni mapulo,mu ru kadolu re virika mapana ra ni halene matou ge tabuli ge davea ra parava ni bolea ra mapa hale,ia ra parava na kot malamala e Deo ge bele kavakava.⁶Ia biri kolia mapana ge kara na narona bakovi takutaku i rata:⁷ne erei ri rata maka naro kamumu ri vivi ri made kamumu ri made malamala,ia biri habia ni mahuri tabuli vakaroro.⁸Pali ne hurika bakovi ri luhoi mule ria,kimi murimaia nita muholi lakea i murimaia naro kimi malamala,a mapa hale turana ni tamudi hale biri valai.⁹E Deo biri habia ni mava dagi turana halenga biri lakea ne hurika bakovi a ngatavine ri rata naro hale,ne hurika Juda taro turana maka Grik.¹⁰Pali a ni vivi,ni made kamumu tura ni made madoru biri valai ne hurika bakovi ri rata naro kamumu,ne hurika Juda taro turane hurika Grik.¹¹A vuhuna e Deo i rata naro palupulupu kunana ni ngaru e hurika bakovi lobo.¹²Manga kunana e hurika bakovi ri rata sin na tahuna i uka lo,bara ri bolea ni hale ge ratara lo i uka e hurika bakovi ri rata sin polotano na lo,bara ri bolea kot polotano na kot.¹³Kimi e hurika bakovi ri longoa nitana lo rigi bele malamala na matane Deo,e hurika bakovi ri murimaia lo bara ri bele manga bakovi malamala.¹⁴Na arana e hurika bakovi ranga ri uka lo,ri murimaia ni luhoi ne ria ni murimaia lo,tou mule tou a lo ne tou,ge ratara to uka lo.¹⁵Vona ra naro iea,ri vakasiri maea a maka naro i ta vona lo,ri here pali na tamudine ria.A ni luhoi ne ria i bele manga bole kori ne tou lakea ni luhoi ne tou biri ru mule tou na kot o i bole kori tou¹⁶manga ne Deo tara.Ra hini nga biri bele na parava e Deo biri pelekado a maka naro kapiloho ne hurika bakovi ri murimaia ra velenga kamumu e Isu Kristo iau a taki talea.¹⁷Pali lakea moto gale mule matou maea matou a Juda lakea moto pesi na lo ni bole a ni rana dagi ne Deo,¹⁸ni lohoka na ni ngaru turana ni mata kilaka na ara i bele muga hateka na arana moto bolea ni luhoi na lo,¹⁹lakea moto tahoka ni luhoi tora maea,matou a bakovi ni vakasiri a dala na maka kapa lakea moto made manga ni para na bakovi ri made na uvo,²⁰lakea mu made manga bakovi ni pelekado e hurika manga,a vinara na maka koma kiroko lakea moto lohoka kamumu na maka nita muholi,i navai,ra hini nga i habi a ni mava na ni made ne matou?²¹Matou moto tovo e huriki ranga,kama moto tovo mule matou?Matou moto taki tala ngava nahani ni panaho,matou ranga kama moto panaho?²²Matou moto taki e huriki ranga nahani ngoi,matou kama moto rata naro ni ngoi?Kama moto ngaru a maka deo tatami,kama moto panaho pololilo na roho dagi ni vasileki?²³Moto kavurike mule matou na lo,kama moto pahadanua rane Deo na naro ni putupuru a lo?²⁴Ne matou kunana e huriki ranga ri ta padikede na rane Deo,manga ngava i tabuli na buk.²⁵A naro ni pala kuli i kori matou ni murimai a lo,pali matou moto putupuru a lo,a naro ni pala kuline matou i manga matou kama moto pala kuli.²⁶Erei kimi pala kulina lakea i murimaia narona lo,ra hini ngi biri ratea manga ia tara i pala kulina?²⁷A bakovi kimi pala kulina i ramaia lo,ge kara ni ru matou na kot?Ra hini nga i maea,moto tahoka lo lakea moto pala kuline matou,lakea matou moto putupuru a lo.²⁸Na arana kimi ia tarana Juda polovavo na kulina,a naro ni pala kuli kimi nevona hini polovavo na kakaimu.²⁹Ia nevona maka Juda pololilo pali a ni pala kuli ia nevona tamudi,pololilo na Spirit,kimi na rau kea.Ta vivi na bakovi maea kimi valai na bakovi i valai ne Deo.

Chapter 3

¹Mavonga ara maki kamumu ge bolea maka tara na Juda?Ara maki ni kani kamumu rigi bolea na hini ri pala kuline ria?²Ra hini nga i dagi hateka na dala lobo.I muga hateka,e hurika tara na Juda ri bolea pali a nita kapiloho e Deo.³Ge navai ne hurika tara na Juda ranga ri uka ni luhoi tora?Ra naro ni uka ni luhoi tora ne tou ge ratea nita muholi e Deo ga maki tavula?⁴Kimi ge bele maea.Uka,rigi matai maea e Deo i muholi hateka,na hini e huriki lobo ria bakovi a ngatavine ni tatami.Manga ngava i tabuli pali i ta maea,"O vakasiria naro malamala na nitamu bara o polotaroa kot vomu."⁵Lakea,a naro kimi malamala ne teu ni vakasiria naro malamala e Deo,tege ta navai?Tege ta maea e Deo kimi rata naro malamala ni rua ni hate madihi vona ne teu?(Iau a rata ngava na narone hita bakovi).⁶Nahani ge bele mavonga.Na ara dala,e Deo ge rata kot vona ne hurika bakovi a ngatavine na malala?⁷Lakea,ra nita muholi e Deo pololilo na nita tatami nau i vakabelea ni ta vivi dagi lakea ne Deo,pali ara vuhuna hini a bolea kot manga bakovi ni rata sin tara?⁸Na arana,tege ta maea,manga kunana ria ri rata nita tatami ne teu lakea ne huriki ranga,ranga ri taki teu te ta maea,"teu tege rata naro hale na dala iea,a maki kamumu biri valai?"A kot vona re huriki ngi i malamala kunana.⁹Ara ngane?teu mule tege matakanea dala ni polotaroa?Uka liu.Na arana,teu te ru e huriki lobo pali na kot,e hurika tara na Juda turana Grik manga ri made polotano na sin.¹⁰Ra ngava iea i tabuli pali na buk e Deo i ta maea,"Uka tara ge malamala,uka liu."¹¹I uka tara ge tahoka ni lohoka.Uka tara ge matakanea e Deo.¹²Huriki lobo ri haba bitone ria pali.Ri bele manga maki tavula.I uka tara ge rata naro kamumu,uka liu."¹³A lohona ria i manga lovo i mataka i tabuli.I tahoka ni tatami a tabelene ria.A ngavane ria i tahoka naru hale na mata i tabuli.¹⁴A ngavane tou i vonu na maka ngava i vagole hateka ni ratapilea viri tara.¹⁵"A vahane ria i lakea malaviriri na naro ni vaka guru a darana viri tara."¹⁶A naro ni ratapile ni vakabele a ni mava i tabuli na dalane tou.¹⁷Re huriki ngi kama ri lohoka vona tara dala ni made tamudi madoru.¹⁸Na matane ria ri uka ni lohoka na naro ni mangenge ne Deo."¹⁹Ngane te lohoka maea,ara maki taki a lo,i ta lakea ne huriki erei ri made polotano na lo.Ra hini nga i bele,ne ria rigi ngava rubu,ne hurika bakovi a ngatavine na malala rigi pesi na kot e Deo.²⁰Ra hini nga i maea,i uka tara bakovi o a ngatavine i malamala na matane Deo na leho na lo.Na arana,pololilo na lo a sin i bele kavakava.Pali ngane,polovavo na lo,a naro malimali e Deo i bele kavakava.Ra hini nga ,virika lo turana maka propet ri bele manga bolekoru.²¹I maea,a naro malamala e Deo na ni luhoi tora ne Isu Kristo i valai ne huriki ri luhoi tora.Na arana,i uka naro ni luhoi kado e huriki ranga.²²A vuhuna,e huriki lobo a bakovi a ngatavine ri rata sin pali lakea kama ri kara ni valai tabukoi na harikianga e Deo,²³ria ri polotaroa pali a kot,kama na leho tara ri ratea.Uka.Ria ri bele malamala na ni dodo e Deo,e Isu Kristo i mate lakea i kona mule matou tavula liu."²⁴Na arana,e Deo i habia e Isu Kristo manga bakovi ni bole mule teu pololilo na naro ni luhoi tora na darana.E Deo i habia e Kristo manga ni habi ni vakasiri teu vona kot malimali vona,manga e Deo i rata voroki a maka sin hosi.²⁵Pololilo na naro ni made madoru.Ra hini nga lobo i bele ni vakasiria naro malamala vona na tahuna ne teu ngane.biri vakasikri kavakavea maea ia i malimali,lakea ia biri ta maea ria ri kamumu ni polotaroa kot na ni luhoi tora ne tou ne Isu.²⁶Lakea na naro ia I kavurike mulea rana? I uka liu.Na ara vuhuna?Ne virika leho? Uka,na naro ni luhoi tora kunana.²⁷Ngane bara te vakalobo a ngava maea,e Deo i rata e hurika bakovi a ngatavine ri polotaroa kot ri bele malamala na ni luhoi tora kunana,kama na leho na lo.²⁸O e Deo ie Deo na tara na Juda kunana? Ia tara kimi ie Deo na maka tara ranga? Muholi,Ia tara Ie Deo ne hurika tara ranga.²⁹I muholi maea e Deo i taku kunana,Ia biri bole mule e hurika tara ni pala kuline tou turane huriki kama ri pala kuline ria pololilo na naro ni luhoi tora kunana.³⁰Mavonga tege ratavorokia lo pololilo na naro ni luhoi tora?Ra hini ngi kimi ge bele mavonga! Uka,a lo tara bara te nugutatea.

Chapter 4

¹Tege ta navai vone Abraham, erei ia hamone teu na kakaine teu? ²E Abraham i bele manga bakovi malamala na maka leho i rata, ia biri tahoka vuhuna ni kavurike mulea rana, pali kimi na matane Deo. ³A buk e Deo i ta navai? "E Abraham i luhoi tora ne Deo lakea i bele manga bakovi malamala." ⁴Na bakovi erei leho, a mapana i bolea kimi manga tara ni habi, uka ia ra mapana leho i ratea. ⁵Pali a bakovi kimi ratea tara leho lakea i luhoi tora vona ra bakovi erei rata e hurika bakovi kama ri lohoka ne Deo ri bele malamala, ani luhoi tora vona i ratea i bele manga bakovi malamala. ⁶E Devit tara i habia ni gamai na bakovi erei i ratea e Deo i bele manga bakovi malamala, kimi na leho i ratea. ⁷Ia i ta maea, "erei a bakovi e virika naro hale turana sin vona i ratavoroki e Deo pali, ia ge vivi. ⁸Erei a bakovi e Viri Dagi kimi nugutata sin vona, ge vivi. ⁹I Mavonga ra ni gamai iea i valai kunana ne hurika tara ri pala kuline ria o ne hurika tara kimi ri pala kuline ria ranga? Te ta maea, "a ni luhoi tora i ratea e Abraham ia bakovi malamala." ¹⁰Ra hini nga i bele navai? Na tahuna e Abraham i pala kulina pali o na hini ia kimi pala kulina ma? Kimi na tahuna i pala kulina, na tahuna ia kimi pala kulina. ¹¹E Abraham i bolea kilakilana ni pala kuli. Ia kilakilana naro malamala na ni luhoi tora i tahoka pali na tahuna i tababana ni made manga bakovi kimi pala kulina. Ra kilakila iea i maea, ia biri bele manga tamane hurika tara ri luhoi tora, ge ratara kama ri pala kuline ria. Ra hini nga i rata ria ri bele manga bakovi malamala. ¹²Hini nga ranga i maea, e Abraham kimi ie tamane hurika tara ri pala kuline ria o e hurika kama ri pala kuline ria, uka, erei to murimaia muri vahana ni luhoi tora e tamane teu e Abraham na tahuna ia kimi pala kulina ma. ¹³A ni ta gamai i lakea ne Abraham turane hurika hamona maea, ia biri bole lobo tabekena malala pali ra hini nga kimi valai na naro ni ramai a lo, uka, na naro malamala ni luhoi tora. ¹⁴E hurika tara ni murimai a lo rigi bole lobo e virika maki, a ni luhoi tora i bele maki tavula turana ni gamai kimi ge bele. ¹⁵A lo i bole vilia ni hate madihi, ge uka lo i tabuli, bari uka sin. ¹⁶Mavonga na naro ni luhoi tora, pololilo na ni dodo, a ni ta gamai biri lakea ne hurika hamone Abraham kimi ne erei i made polotano na kunana lo, uka, ia nevone huriki ri tahoka ni luhoi tora mange Abraham. Ie tamane teu lobo, ¹⁷manga ngava i tabuli pali, "Iau a ratoe o bele mange tamane huriki lobo." E Abraham i made tabukoi na Viri ia i tahoka ni luhoi tora vona, ia re Deo i habia ni mahuri ne hurika bakovi ri mate lakea i ta e virika maki kama ri bele ri bele. ¹⁸Ge ratara e Abraham i gare liu ia i tahoka ni luhoi tora dagi hateka ne Deo na maki biri bele murima. Manga hini bele mange tamane huriki a tara na bakovi a ngatavine manga ngava i longoa pali, "manga kunana e hurika hamona bara ri bele." ¹⁹Ia kimi maluviluvu na ni luhoi tora. E Abraham i matakilaka maea, a kakaina kimi kara ni poda koma (a vuhuna, i tabukoi pali na pida vona ge 100). Ia tara i matakilaka maea, a kiri na koma na tamudine Sera kimi kara ni poda koma. ²⁰Pali na ni ta gamai e Deo, Abraham kimi mangenge ge tahoka ni luhoi ge rua. Ia i pesi tora na ni luhoi tora vona ni kavurikea rane Deo. ²¹Ia i tahoka ni luhoi i tora maea, ara ni ta gamai i ratea e Deo, ia bari bele. ²²Ra hini nga i ratea ia bakovi malamala. ²³Ra ngava iea ni here kimi na kamumuna kunana, uka, na naro malamala vona. ²⁴Ra ngava iea nevone teu erei te luhoi tora te bele malamala ne Deo erei i vakamahuri e Isu, e Viri Dagi ne teu na ni mate. ²⁵Ra Viri ni habi lakea ni mate na naro hale ne teu pali mahuri mule ni rata teu ni bele manga bakovi malamala.

Chapter 5

¹Na tahuna, e Deo i bole mule teu na naro ni luhoi tora,te tamudi taku turane Deo pololilo ne ViriDagi ne teu e Isu Kristo.²Ne vona kunana,te kara ni lakea vona pololilo na naro ni luhoi tora,na ni dodo vona teu te pesi.te vivi vona ni luhoi i tora i habia ne teu e Deo,ni luhoi tora maea,bara te vivi palupu turana na harikianga e Deo.³Kimi na hini nga kunana,uka,mete vivi hateka vona maka ni mava mete bole.Mete lohoka maea,a naro ni kaloho a ni mava biri vakabelea naro ni pesi tora na tahuna na ni mava.⁴A naro ni made tora na tahuna na ni mava,biri vakabelea naro ni lohoka kamumu,pali a naro ni lohoka kamumu biri vakabelea naro ni tahoka ni luhoi tora na maki biri bele muri ma,⁵ra ni luhoi tora iea kimi haba ni tamudi mava,uka,na arana,a ni ngaru e Deo i maguru dili pali na tamudine teu na leho na Hanu Kiripiripi,i habia ne teu e Deo.⁶Na tahuna te made mange hurika tara ri uka ni tora,na tahuna vona,E Kristo i mate ne hurika tara kama ri lohoka ne Deo.⁷A vuhuna,i tara kimi ge mate ni bole mulea tara bakovi malamala.I maea,a viri tara ge ngaru ni mate ni bole mulea bakovi kamumu.⁸Lakea e Deo i vakasiria ni ngaru vona ne teu,na arana,na tahuna te made manga bakovi ni rata naro hale,e Kristo i mate ne teu.⁹I ngane te bele manga bakovi malamala na darane Isu,ra dara iea biri rata teu ni polotaroa ni tamudi hale Deo.¹⁰Mavonga,na tahuna te made manga pile Deo,lakea i rata teu te tamudi taku turana na ni matane tuna bakovi,pali i rata teu te tamudi taku turane Deo,lakea i bole mule teu na ni mahuri ne Isu.¹¹Kimi na hini nga kunana uka,tege vivi hateka ne Deo pololilo ne ViriDagi neteu e Isu Kristo,nevona kunana e Deo i tamudi taku turane teu.¹²Mavonga,na bakovi taku,a naro hale i valai na malala,vona ra dala ia a ni mate i valai na naro hale.Ani mate i lakea lobo ne hurika bakovi a ngatavine a vuhuna,e hurika bakovi a ngatavine lobo ri rata naro hale.¹³Manga a tahuna na lo,a naro hale i tabuli na malala,lakea i uka nitana naro hale na tahuna i uka lo.¹⁴Manga kunana,a ni mate i bele manga matakari na tahuna ne Adam i valai na tahuna ne Moses,i lakea tabu polomeli ne huriki kama ri rata naro hale ge palupulupu,manga e Adam i putupuru nitane Deo,ia ni vakasiri ne erei biri muri valai.¹⁵Pali ngi i maea,ra ni habi e Deo kimi palupu manga naro hale.Lakea ga naro hale na viri taku ge habi valai a ni mate ne huriki kupo,a ni vivi dagi bara ni dodo turana ni habi na ni dodo na bakovi tara,ia,E Isu Kristo bari vonu ne hurika tara lobo.¹⁶A vuhuna,ra ni habi iea kama vuana ra viri i rata naro hale.Na tabeke tara,na hini kama go polotaroa kot o bolea halenga i valai na naro hale na bakovi taku.Pali na tabeke tara,ra ni habi iea i rata teu te polotaroa kot lakea te bele malamala muri na naro hale i kupo.¹⁷A naro hale na viri tara,ani mate i matakari ia,vivi hateka ne erei ri bolea ra ni dodo iea,i vonu hateka lakea ni habi malamala i matakaria ni mahuri na bakovi tara,E Isu Kristo.¹⁸Manga hini,ni putupuru a ngava na bakovi taku,hurika bakovi lobo kama ri polotaroa kot,manga kunana,ni malamala na bakovi taku,e hurika bakovi a ngatavine lobo ri bele malamala lakea ri bolea ni mahuri.¹⁹Na naro ni putupuru a ngava na bakovi taku,e huriki lobo ri bele manga bakovi a ngatavine ni rata naro hale,manga kunana,a naro ni murimai a ngavana bakovi ala taku,hurika bakovi a ngatavine lobo bara ri bele malamala.²⁰Lakea,a lo i valai turana,lakea a naro hale biri kupo.Pali na hini a naro hale i kupo,a ni dodo bari kupo hateka.²¹I bele na hini,na tahuna a naro hale i matakaria naro ni mate,a ni dodo bari matakaria naro malamala ni mahuri vakaroro,pololilo ne Isu Kristo A Viri Dagi ne teu.

Chapter 6

¹Pali ara tege takia? Tege rata kunana naro hale lakea ni dodo ge kukupo? ²Kimi mavonga. Teu te mate pali na naro hale, navai te ge made vilihui na naro hale? ³Kama moto lohoka maea, e hurika bakovi ni vahilolo pololilo ne Isu Kristo, ria ni vahilolo dili pololilo na ni matena? ⁴Ni tanu teu turana, pololilo ni vahilolo teu te mate. Ra hini nga i luve manga e Kristo i mahuri mule na ni mate na nitorane tamana, lakea teu ranga bara te laho na ni mahuri karaba. ⁵Teu tege madoko turana na ni matena, bara te madoko turana tabu na ni mahuri mulena. ⁶Te lohoka maea, a bakovine teu hosi i mate turana na kai tavalavala, mavonga ra kakaina sin bara ni ratapile lobo. Ra hini nga i bele maea ne teu tege nahani bele manga voravora na sin. ⁷Na bakovi mate, a ngava i ta maea, ia i bele malamala liu i uka sin vona. ⁸Lakea tege mate turane Kristo pololilo ne teu, te luhoi tora maea bara te made mahuri turana. ⁹Te lohoka maea e Kristo i mahuri mule ni mate kimi ge mate tabu, a ni mate kimi matakari tabua. ¹⁰Mavonga na ni mate, i mate na sin pali bari mate boloko taku kunana. mavonga ra ni mahuri iea i tabuli, ia nevone Deo. ¹¹Manga kunana, matou ranga moto matai mule matou maea moto mate pali na sin, lakea moto mahuri ne Deo pololilo ne Isu Kristo. ¹²Mavonga nahani rua sin ge matakaria ni ngaru na kakaimu. ¹³Nahani habia kalavana kakaine matou lakea na sin, manga maki ni ratena leho na maki kimi kamumu. Lakea, matou moto habi mule matou lakea ne Deo, manga bakovi i mate pali lakea i mahuri mule tabu lakea moto habi mule a tabekena kakaine matou lakea ne Deo manga e virika maki ni rata leho na naro malamala. ¹⁴Nahani rua sin ge matakari matou. Na arana, matou kama moto made polotano na lo, matou moto made polotano na ni dodo. ¹⁵I navai? tege rata sin, a vuhuna kama te made polotano na lo, pali polotano na ni dodo? Nahani ge bele mavonga. ¹⁶Kama moto lohoka maea, ne erei a bakovi o habi ioe lakea manga voravora ioe o longo totoa ngavana? Ra hini nga i muholi maea bara o made manga voravora na sin pali bari bole lakea ioe na ni mate o ge ioe a voravora ni murimai a ngava pali bari bole ioe lakea na naro malamala. ¹⁷Kavurikea rane Deo. Matou a voravora na sin hosi, lakea moto ramai a ngava na tamudine matou na dala na ngava ni tovo moto bole. ¹⁸Moto bele manga kimi matou a voravora na sin lakea moto bele manga voravora na naro malamala. ¹⁹Iau a ta ma bakovi narana, moto uka nitora na ni ngaru na kakaine matou. Matou moto habi a tabekena kakaine matou manga voravora na naro i katoki na naro hale, na naro palupu kunana, moto habi a tabekena kakaine matou manga voravora lakea na naro malamala ni bele kiripiripi. ²⁰Na tahuna moto made manga voravora na sin, kama moto made manga voravora na naro malamala. ²¹Ra parava iea, ara kanena maka naro moto maruhu vona? Ra naro nga i vakabele kunana ni mate. ²²Pali ngane moto made manga kimi matou a voravora na sin lakea moto bele manga voravora e Deo, moto vakabelea naro kamumu ni rata matou ni bele kiripiripi. Ra hini nga i vakabelea ni mahuri tabuli vakaroro. ²³Na arana, a mapana naro hale a ni mate, pali a ni habi e Deo ia ni mahuri i tabuli kamumu vakaroro pololilo ne Isu Kristo, a Viri Dagi ne teu.

Chapter 7

¹Kama moto lohoka,hurika turagu(iau a taki e huriki ri lohoka na lo),a lo i matakari a bakovi na tahuna ia i made mahuri?²Maia,polo tano na lo,ngatavine i parangi ia ge tabukoi na rihina,na tahuna a bakovi i tababana. Pali,na tahuna a rihina,i mate,ra ngatavine ea kimi tangotate a lo ni parangi.³Maia na,tahuna a rihina mahuri pali ra ngatavine ge vano ge parangi na bakovi tara,bara ni gale a ngatavine ni ngoi.Pali,ra rihina ge mate,ra ngatavine ea kimi made polo tano na lo na ni parangi.Pali kimi ni gi gale ia a ngatavine ni ngoi,pali a hini ia ge vano ge parangi na bakovi tara.⁴Mavonga hurika turagu,matou ranga moto mate pali na lo pololilo na kakaina e Kristo ra makea i maia,matou ranga moto parangi na bakovi tara,ia erei i mahuri mule na ni mate.Maea bara si vua kamumu pololilo ne Deo.⁵Na tahuna,hita si made pololilo na ni ngaru na kakaimu,pali a naro na sin,a lo I podea a kanena vona na ni rabalaki teu ni mate.⁶Pali ngane teu te pagitala na lo.Teu te mate vona ra hininga i nugu tata teu.Ne vona ra hininga teu bari te vasileki pololilo na Spirit,pali koma na naro hosi na rau kea.⁷Ara tege takia? ra lo i sin? Mavonga koma ge bele maia Nara, Iau koma ga palala na sin,na tahuna koma i tabuli pololilo na lo. Mavonga Iau koma ga ngutu natahuna a lo i taki kava ⁸Iau."Viriki a naro hale i bele kava na lo e Deo.Pali pololilo nau viriki a naro hale a naro ni ngutu i tabuli.Na tahuna i uka lo,a sin i mate⁹Na parava Tara Iau a mahuri,na tahuna i uka lo.Pali na tahuna i bele kava a lo,sin i hadongo mule pali Iau a mate.¹⁰Ra lo bari haba ni mahuri,ngane i bele manga ni matene nau.¹¹Pali a Sin i bola ni tora na lo i tamau. Pololilo na lo i bi matau.¹²Mavonga a lo i kiripiripi,pali a lo i kiripiripi,i malimali i kamumu.¹³Mavonga ara maki kamumu bari vaka bele a ni mate nau? i kamumu koma ge bele maia uka.A sin,ia ge tabuli manga sin,pali ge leho pololilo na maki kamumu ge bola ni mate valai nau.A lo kunana i ratea sin i bele manga maki hale.¹⁴Teu te lohoka maia,lo ia maki na spirit,pali iau a made na kakaigu.pali ni ru iau polotano na bavi na sin.¹⁵Ara maki iau a rata,kama luhoi ni rata.Na rana,maki iau a luhoi ni rata, kama kara ni rata,pali virika maki iau a ngaru ni rata kama ga rata.¹⁶Mavonga iau a kara ni rata virika maki iau kama ngaru,iau a tamudi taku turana lo i manga a maki kamumu hateka.¹⁷Pali ngane,iau kama rata tabu re virika naro nga,pali a sin i tabuli pololilo nau a rata hini nga.¹⁸Na rana,pololilo nau a sin i tabuli,(i tabuli pololilo nau)i uka maki kamumu ge tabuli nau.Na rana hini nga ni rata maki kamumu i tabuli,pali kama kara ni rata.¹⁹Ne virika maki kamumu ga ngaru ni rata,kama kara ni rata,pali virika maki hale kama ngaru ni rata,iau a luhoi ni rata.²⁰Ngane ri iau ga rata virika maki a uka ni ngaru vona,i maea iau kama rata,pali a sin i tabuli pololilo nau a rata.²¹Ngane ra matai maea ri pololilo nau,parava taga rata naro malamala,a naro hale i tabuli pololilo nau i nugu tata mulau.²²Na rana iau a matavisi ni vivi dagi na lo e Deo turana bakovi pololilo ne nau.²³Pali iau a matai maea a lo tara i tabuli pololilo na kakaigu.I leho kinigao hateka turana lo karaba na ni luhoi ne nau.Ra hini nga i bole dili iau na bavi na lo na sin,I tabuli hateka pololilo na kakaigu.²⁴Pali iau a matasia kunana,erei ge kara ni ratau ga malamala na bavi na sin vona ra kakaina i kara ge.mate.²⁵Pali iau a ta kamumu ne Deo,pololilo ne Viridagi ne teu e Isu Krai,na rana,na ni luhoi ne nau kunana,iau a vasileki vona turana lo e Deo.Pali na kakaine teu,iau a vasileki na lo na sin.

Chapter 8

¹I ngane i uka kot ne hurika bakovi ri made pololilo ne Isu Kristo.²Na arana,a lo na spirit ni mahuri pololilo ne Isu Kristo I rata iau a made malimali na lo na ni mate.³Ara maki a lo kimi kara ni rata,a vuhuna ia i uka nitora na kakaina,i rata e Deo.Ia i rudua e tuna bakovi i valai ni bolea kakaina manga teu a bakovi na sin lakea i vaka pesi na ngava e virika sin ne teu na kakaina.⁴I rata maea ne virika maki lobo I ngaru a lo,he bele lobo pololilo ne teu,ne teu e huriki kama te murimaia ni ngaru na kakaine teu kunana,pali te murimaia ni ngaru na narona Spirit.⁵Erei e huriki ri murimaia ni ngaru na kakaine ria,ri ru a tamudine ria turana ni luhoi ne ria ne virika maki na kakaine ria,pali erei e huriki ri ramaia ni ngaru turana naro na Spirit,ri ru a tamudi turana ni luhoi ne ria na maki na Spirit.⁶Ani luhoi ne hurika bakovi na kakaine ria,bari mate,pali ani luhoi ne hurika bakovi ri made na Spirit,ia bari made mahuri turana ni tamudi puruma.⁷Ra ni luhoi I tora hateka na kakaine teu,is a pile Deo,na arana,kimi made polotano na lo e Deo pali lakea kimi ge ramaia.⁸Erei e huriki ri ramai a ni ngaru turana naro na kakaine tou kama rigi vaka vivi e Deo.⁹Lakea,kama moto murimaia ni ngaru turana naro na kakaine matou,moto murimai ani ngaru turana narona Spirit.Lakea ge muholi a Spirit e Deo i made pololilo ne matou.Pali a bakovi o a ngatavine tara ge uka Spirit e Kristo,re huriki ngi kimi ne vona.¹⁰Na tahuna e Kristo i made pololilo ne matou,a kakaine mua i mate na narona sin,pali lakea moto made mahuri pololilo na spirit na naro kiripiripi.¹¹Lakea a spirit na viri i vaka mahuri e Isu na ni mate i tabuli pololilo ne matou.Ia erei I vaka mahuri e Isu na tanga ni mate,ia biri habia ni mahuri na kakaine mua a ni tora na Spirit vona i made pololilo ne mua.¹²Hurika turagu,teu te tahoka makoli ni kolina,pali kimi na kakaine teu tege ramaia ni ngaru turana naro na kakaine teu.¹³Pali na hini moto ramai a ni ngaru turana naro na kakaine matou,bara moto mate,pali na nitora na spirit moto rabalaki e virika ni ngaru turana narona kakaine matou,bara moto made mahuri.¹⁴E hurika bakovi a ngatavine ranga ri ru a Spirit e Deo i muga tou,re huriki ngi ri bele manga e tune Deo.¹⁵Na arana,kama moto balea spirit ni made manga voravora motogo mangenge tabu.I uka,moto bolea Spirit e Tata lakea I rata matou moto made manga e tuna,lakea bara te galea e Deo maea,"Deo,Tata!"¹⁶A Spirit e Deo kunana biri leho turana spirit ne teu,lakea te made manga e tune Deo.¹⁷Lakea ge teu a koma,pali teu ranga bara te bole a maki ne Tata,I maea,e virika make Deo nevone teu ranga.E virika make Tata ngi nevone teu turane Kristo,i muholi te kaloho a ni mava turane Kristo,bara te bolea harikianga turana.¹⁸Iau a matai maea,e virika ni mava na tahuna mona,kimi ge kara ni turana harikianga ge bele kavakava ne teu murima.¹⁹Na arana,e virika maki lobo I rata e Deo ri tahoka ni ngaru dagi turana ni dava ni mataia parava kamumu ge bele ne hurike tune Deo ge bele kavakava.²⁰E virika maki lobo I rata e Deo ri made polotano ne virika maki uka kanena.Kama ri bele na ni ngaru ne ria.Uka,e Deo i rata ria rigi mavonga,bara ri dava vona ra parava bari bele.²¹turane virika maki rata e Deo bara ri pagitala na ni vora na ni mate pali bara ri valai ri made malimali pololilo na harikianga ne hurike tune Deo.²²Teu te lohoka maea e virika maki lobo i rata e Deo,ri tangi turana ni madihi turana ni leho gao i valai ngane.²³Kama maki nga kunana.Uka.Teu ranga te tahoka tabuana tuna maki ni kani na Spirit teu ranga te tangi pololilo na tamudine teu te davea e Deo ge bole mateu manga e tuna turana ra kakaina ni mate.²⁴Vona ra ni luhoi tora iea,Deo i bole mule teu.Pali,ara ni luhoi tora mete tahoka biri bele,ia ra maki,kama mete matai ma.Erei tahoka ni luhoi tora turana ni dava ni matai a maki?²⁵Pali mateu metege tahoka ni luhoi tora ni dava maki kama mete matai ma,lakea bara mete dava re virika maki nga turana ni tamudi puruma.²⁶Na dala kunana ia,a spirit tara I kori teu na tahuna te uka ni tora.Kama te lohoka ni vasileki,a Spirit e Deo I kori teu ni vasileki turana ni tangi na tamudina.²⁷Ia i lohoka na tamudine teu a bakovi,ia i lohoka na ni luhoi na spirit na arana,ia i murimaia ni ngaru ne Deo I vasileki ni kori e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora.²⁸Te lohoka maea,ere huriki ri ngaru e Deo,ia biri rata e virika maki lobo i leho palupu ni vaka bele a ni made kamumu ne ria.Re huriki ngi I tahoka leho turana ni gale ne ria.²⁹Na arana,ere huriki i lohoka ne ria hosi,e hurika tara i vulaki ria pali ni bele manga hanune tuna bakovi.Ngane biri bele manga e tuna tabua na palane hurika turana.³⁰Ere huriki i vulaki ria pali e Deo,re huriki ngi ia I gale ria.E huriki I gale ria pali,e huriki i kona mule ria i rata ria ri bele malimali.E huriki ri bele malimali,Ia i rata ria ri vonu na harikianga.³¹Tege taka ra vona virika maki nga?Re Deo ia ge ne teu,erei ge rata hale teu?³²Ia kimi nugutata mulea e tuna bakovi,lakea I ru langa na kakaina a maka sin ne teu,na arana ia kimi ge habi tavula ne teu a virika maki ranga?³³Erei ge rata hale e huriki e Deo I vulaki pali?Deo kunana biri rata tou to malimali.³⁴Erei ia biri vakapesi teu?Kristo ia kunana i mate ne teu pali kama hini ngi kunana.Uka.Ia I mahuri mule i made na limane Deo a kanena lakea ia bakovi na kurukuruna ni kori teu.³⁵Erei ge rural teu na ni ngaru ne Deo?E virika naro ni,kaloho a ni mava,ni luhoi lege,e huriki ranga ri haba ni mava ni vitolo uka varikia turana pile turana vito?³⁶Manga ngava I tabuli pali,"na ni kamumu ne matou,mateu mete bole a ni mava na parava vakaroro.Mete made manga sipsip ni rabalaki."³⁷Ne virika ni mava nga,te bele manga tara ni mulangi pololilo vona ra bakovi iea erei I ngaru teu.³⁸Na arana,ani luhoi tora nau I tora hateka a mata kilala maea,ani mate turana ni mahuri turana maka ensel turana gavaman turana

maki ri tabuli ngane turane virika maki bari bele murima turane virika ni tora.³⁹E virika maki ri tabuli polomeli na hunu turane virika maki ri tabuli polotano na hel turane virika maki lobo I rata e Deo,kama rigi bole tala teu na ni ngaru ne Deo I tabuli pololilo ne Isu Kristo E Viri Dagi ne teu.

Chapter 9

¹Iau a ta muholi na rane Kristo.Iau kama tatami,a ni luhoi nau i manga bole kori nau pololilo na Holi Spirit ²iau a tahoka ni dodo dagi turana ni madihi kimi ge lobo na tamudigu.³A vuhuna,iau a tahoka ni ngaru maea iau ga bolea ni hale ga made polovavo ne Kristo na ni kamumune hurika turagu,erei e hurika tara nau polovavo na kakaigu.⁴E hurika tara na Israel.Ri tahoka narone ria ne tamane ria i bole mule ria,ri tahoka harikianga,a kontrak,a nihabi na lo,a naro ni vasileki ne Deo turana ni gamai.⁵Na hamone tou kunana e Kristo i bele bakovi,ia kunana ie Deo ne virika maki lobo.Kavurikea rana vakaroro.I muholi.⁶Pali,kimi maea a ni gamai ne Deo kimi bele.Na arana,kimi a tara ne Israel lobo ge ria tara ne Israel.⁷Lakea tabu,kimi e hurika hamone Abraham lobo,e hurike tuna muholi.Lakea,"ne Aisak kunana re hurika hamone matou bara ri bolea ra nigale."⁸Ra hini nga i maea,e hurika koma na kakaine teu,kimi rie tune Deo.Pali,e hurika koma na nigamai,ria ri bele manga hamone Abraham.⁹Na arana,ra nita na nigamai i maea."Vona ra parava maea,Iau bara valai a habia ne Sera tara koma bakovi."¹⁰Kama hini nga kunana.Uka.Muri vona e Rebeka i singou vona ra bakovi iea e tamane hita,e Aisak.¹¹Na arana,e hurika koma kama ri bele ma rigi rata naro hale turana naro kamumu,manga hini e virika ni luhoi e Deo na ni ngaru vona biri tabuli pali kimi na naro ne hurika tara ngi,pali ne hurika bakovi i gale ria.¹²A vuhuna a ngava I lakea pali ne Rebeka maea,"e tukana biri rata leho ne tarina."¹³Ra hini nga I manga kunana hini ni here pali I tabuli,"e Jekop iau a ngarua,e Iso iau kama ngarua."¹⁴Lakea ara tege takia?I uka naro malamala ge tabuli ne Deo?Keme ge maea.Uka.¹⁵Na rana,ia i taki maea e Moses,"Iau ga dodo erei iau a ngarua,iau bara dodo erei iau a ngarua turana tamudigu i dodoa."¹⁶Lakea keme ne ge erei i ngarua,o erei i ngaru ni nunu lakea vona,pali a ni ngaru ne Deo i vakasiri a ni dodo.¹⁷Na rana,tabekena ni here i ta ne Fero maea,"A vuhuna ni luhoi iau a pasi ioe,lakea bara vakasiri kava a ni tora nau ne vomu,lakea bara ri takitala ragu na hini lobo na malala."¹⁸Lakea e Deo i kara ni dodo e hurika bakovi na ni ngaru vona kunana,ia i vaka tora a tamudine hurika tara na ni ngaru vona kunana.¹⁹Matou bara mu ta maea nau,"Na ara vuhuna i vorokana potu ne mia?Erei ngane ge kara ni ramai a ni ngaru vona?"²⁰Na tabekena tara mua e hurika bakovi,matou erei moto koli a ngavane Deo?Lakea a ulo bari taki a bakovi i rata ulo maea,"Navai o ratau a bele maea?"²¹Ra bakovi ni rata ulo,ia i uka pede polomeli na ulo ni rata ara maki ia i ngaru ni rata?Ia tara biri uka pede ni bole ra malala ni rata ulo bara ni rata maki na parava dagi ni vapopo,ia bara i rata ulo ni rata maki vona na parava tavula?"²²Pali re Deo i ngaru ni vakasiria ia i madihi a hatena ia ge ru kavea ni tora vona,ia i made madoru hateka kimi vakasiri laviriri hini i madihi a hatena,ni hate madihi vona na hini biri hale?"²³Pali re ia ge rata maea ge vakasiri kavea ni kamumu vona pololilo na bagetua vona polomeli na ulo ni dodo,ia i ru muga pali nege vona bagetua?"²⁴Ge navai ra hini nga ge rata ne teu,erei ia i gale ria pali,keme teu a tara na palane hurika Juda kunana.Uka.Na palana e hurika tara ranga?"²⁵Manga ngava i taki a buk e Hosea,"Iau bara gale hurika tara a bakovi a ngatavine ne nau,hosi kama ri made manga tara nau,hurika bakovi a ngatavine kama ngaru hateka ria pali hosi iau bara ngaru hateka."²⁶Lakea biri bele na tanga iea ia biri taki ria ne vona maea,'Matou kimi matou a tara nau,' na hini nga,ia biri gale maea ria,matou e tune Deo i made mahuri."²⁷Aisaia i gale kunana e hurika Israel i ta maea,"Pali e tune hurika Israel bara ri manga hire na dari,hurika tara popote na tara nga e Deo biri bole mule ria."²⁸Na rana,ViriDagi biri rata pilea malala iea biri vaka lobo liua ia kama ge dava.Uka."²⁹Manga ngava i taki mugea e Aisaia,"Pali re ViriDagi polomeli liu i ru ranga hamone teu i tabana,bara te manga kunana e hurika Sodom turana Gomora."³⁰Teu tege ta navai ngane?Huriki ranga kama ri ramai a naro i malamala,ngane to bole a naro i malamala,a naro pololilo na ni luhoi tora."³¹Pali e hurika Israel ri ramai a lo ni ramai a naro malamala,pali kimi bele na hatena."³²Na ara vuhuna?A vuhuna kama ri ramai a naro ni luhoi tora,pali ri ramai a naro ni rata leho.Huriki ri boru langa na kedo ni boru."³³Manga ngava i tabuli pali,"Masia,palomeli o Saion iau a rua tara kedo ni vaka borua turana kedo ni rata ria bara ri boru.Erei i luhoi tora vona,ia kama ge bole a ni maruhu."

Chapter 10

¹Hurika turagu,iau a tahoka ni ngaru dagi na tamudigu na ni vasileki nau lakea ne Deo ge bole mule ria.²Na rana,iau a takitala narone ria,manga hini ri tahoka ni ngaru dagi ne Deo,pali kama naro ni luhoi.³Na rana,kama ri lohoka na naro malamala ne Deo,pali ri ngaru ni vakabele mule a narone ria kunana.Kama ri habi mule ria na naro malamala ne Deo.⁴Na rana,Kristo i ru virika lo na naro i malamala ne hurika bakovi ri luhoi tora.⁵Moses i herea i takitala a naro malamala i valai na lo."Bakovi i ramai a naro malamala na lo,ia biri made mahuri na naro i malamala."⁶Pali a naro i malamala i valai na naro ni luhoi tora i ta maea,"Nahani ta pololilo na tamudimu maea,'Erei ge dili na hunu?'"(Ra hini nga bara ni bole e Kristo i puru valai).⁷Nahani ta maea,'Erei ge lakea na tanga ne huriki ri mate?'"(ne vona ni bole Kristo ge rike mule polomeli na tanga ne huriki ri mate).⁸Pali ra hini nga i ta navai?"Ngava i tabuli tabukoi vomu,pololilo na ngavamu na tamudimu."Ra ngava na ni luhoi tora mete takitalea.⁹Na rana,pali ra na ngavamu o takitala maea,Isu ia e ViriDagi a ni luhoi tora na tamudimu i maea,Deo i vaka mahuria na ni mate ne hurika bakovi ri mate,pali e Deo biri bole mule ioe.¹⁰Turana tamudimu,bakovi i luhoi tora na naro i malamala turana ngavana,bakovi i vakalongo ne Deo i bole mulea.¹¹A ni tane Deo i ta maea,"Hurika bakovi ri luhoi tora vona,kama rigi maruhu."¹²Na rana e Juda turane Grik i palupu kunana.ViriDagi ia i taku i dagi ne virika maki lobo ia i kara ni rata kamumu ne hurika bakovi ri galea.¹³Lakea e hurika bakovi ri kara ni gale na rane ViriDagi,ia bari bole mule ria.¹⁴Pali re ria kama rigi luhoi tora vona,rigi gale navai?Pali kama rigi longo,rigi luhoi tora navai vona?Pali ra bakovi keme ge takitala ngava rigi longo navai?¹⁵Bara ri takitala navai a ngava,re ria kama rigi rudu ria rigi vano?Manga hini ni here i tabuli na buk,"Hurika bakovi ri valai ni takitala velenga kamumu ni vaka vivi a vahane ria i kamumu hateka."¹⁶Pali kama ri longoa velenga kamumu,manga hini taki a buk e Aisaia,"ViriDagi,erei i luhoi tora na ni tane mateu?"¹⁷Lakea ra ni luhoi tora i bele na bakovi i longo toto,ni longo a ngavane Kristo.¹⁸Pali iau a ta,"Kama ri longo?"E,ia i muholi."Lohone ria i lakea na tanga lobo a ngavane ria tara i lakea na tabekena malala lobo."¹⁹Iau a ta tabu maea,"Re Israel kama i lohoka?"Muga e Moses i ta maea,"Bara ratoe boro tamudi hale na tara popote ri uka rane ria bara ratoe i madihi a hatemu ne huriki ri uka ni luhoi."²⁰Aisaia i ta dagi maea,"Hurika tara kama ri puruvisau bara ri matakanau.Iau bara bele kavakava ne hurika tara erei kama ri nana ne nau."²¹Pali e Israel ia i ta,"Na parava lobo iau a ru a limagu i lakea ne hurika tara ni longo taro a ngava ni tamudi tora."

Chapter 11

¹Iau a ta tabu,pali re Deo i habi a bito ne hurika tara vona?Keme ge kara ni bele maea.Na Rana,iau tara iau a bakovi o Israel,iau a hamule Abraham turana tara ne Benjamin.²Deo kimi habi a bito ne hurika tara vona,erei ia i lohoka paru vona hosi.Pali re mua kama mu pala na nitane Deo,i ta ne Elaija na ara dala ia i vasileki i luhoi kado e hurika Israel ne Deo?Elaija i ta maea;³"ViriDagi,huriki ri rabalaki e hurika profet vomu lakea ri puka puru virika altar vomu.Iau kikeri a made ri leho ni matakana iau rigi rabalaki iau.⁴Pali,ara ni koli e Deo lakea vona?"Iau a ru e hurika bakovi nau ri 7 tausen,erei kama ri pasikepuru ne Baal."⁵Palupu manga na tahuna ngane,i tahoka ranga tara ri made,ria ri made pololilo na ni dodo kunana.⁶Pali,re ia ge pololilo na ni dodo,pali kama na naro ni leho hateka.Pali re ia naga naro ni leho hateka,pali a ni dodo kimi manga ni dodo tabu.⁷Ia ge navai ngane?Maki e hurika Israel ri leho ni matakane,ia kama ri bolea,pali e hurika tara ia i pasi ne vona,ria ri bolea e huriki ranga i tora hateka tamudine ria.⁸I manga ngava i tabuli pali;"Deo i habi a spirit na uvo a matane ria kama ri kara ni matai turana talingane ria tara kimi kara ni longo a ngava i valai mona vona ra parava iea."⁹Muri e Devit i ta maea,"Rua tebol ne ria ge bele manga tara vuko i bele manga hoa,lakea biri manga kedo i vakaboru ria biri habi a ni mava ne ria."¹⁰Rua a matane ria ge uvo liu,lakea nahani rigi kara ni mata vakaroro bara i modo a bitone ria."¹¹Iau a ta tabu maea,"Pali ra kedo i padi a vahane ria ri boru?"Uka,nahani ge bele mavonga.Pali,na naro ni longo taro ne ViriDagi,Deo i bole mule e hurika tara ranga,ne vona ni vano rike a tamudine hurika tara o Juda ge mava tamudine ria.¹²Ngane,pali ra ni longo taro ne ria i bele ne virika maki kamumu ne huriki ranga.Ia ge navai na tahuna ri bele na ni lobone ria?"¹³Pali,ngane iau a taki mua e hurika tara ranga iau a made manga aposel ne hurika ranga,iau a vivi hateka vona a leho iau a ratea.¹⁴A luhoi,bara iau a vakabele a ni luhoi hale ne hurika tara nau.Na hini nga,a luhoi,bara mi bole mule ranga ne ria.¹⁵Na ranga,ra ni longo taro a ngava ne ria ge bole mule hurika tara vona malala rigi lakea ne Deo,pali ara maki ge bele ne ria bara ri ramai a ngavane Deo,a luhoi ra hini nga biri habi a ni mahuri ne huriki ri mate pali?"¹⁶Pali ra tabunga tuna kai i tabana,ia tabekena plaua ni rata bret ge tabana.Pali ra kana kai ge tabana,a rahana tara ge tabana ni tabuli.¹⁷Pali,ri ranga rahana kai a oliv i maputu tala pali re virika rahana oliv na robo i valai i madoko turane ria lakea mu bole a maki ni kani kamumu i valai na kana rahana kai a oliv,¹⁸Nahani kali rike mule mua na rahana kai tara.Pali,re mua mugu kali rike mule mua,matou a rahana kai kunana kama mu habi a ni tora na kana kai,uka,a kana kai i haba ni tora ne mua.¹⁹Mua bara mu ta maea,virika rahana kai ri maputu tala lakea iau a valai a madoko dili pololilo na kai."²⁰Ia i muholi hateka,na rana,kama ri luhoi tora maea lakea ri maputu tala,pali mu pesi tora na ni luhoi tora.Nahani mugu luhoi ni bibi rike mule mua.Pali mu nahani made turana ni mangenge.²¹Na rana,pali re Deo keme ge dodo e virika rahana kai a oliv muholi,mua a tara polovavo lakea keme ge dodo mua.²²Matai tabua a naro ni ngaru a naro ni hate madihi ne Deo.Na ara tabeke,na ni hate madihi ne Deo i valai ne hurika tara o Juda erei ri boru,na tabeke tara a ni dodo ni ngaru ne Deo i valai ne mua.Pali re mua mu tabana na ni ngaru ne Deo.Lakea re mua mu longo taro a ngava,ia bari kope tala mua.²³Ne tou ranga,kama to ramai a naro ni pea a naro ni luhoi tora,pali e Deo biri bole mule ria bara ni kolo tabu dili ria na kai a oliv.Na rana,Deo ia bara i kara ni bole dili ria pololilo tabu.²⁴Na rana,pali re matou ge mua a rahana kai a oliv na robo lakea e Deo biri kolo dili pololilo na kai a oliv muholi,ge navai ra hini nga,pali re hurika tara o Juda erei e hurika rahana kai a oliv muholi,Deo biri bole mule ria i kolo dili tabu na kai a oliv muholi ne ria kunana?"²⁵Na rana,hurika turagu,iau kama ngaru mua mugu matakilalea ra maki kapiloho,nahani luhoi maea mu tahoka ni luhoi kamumu.Ra maki tabuli kapiloho i maea,i kapo kunana parava pali e hurika Israel bara ri made turana tamudi tora,i kara ne hurika tara ranga bara ri dili tabukoi ne Deo.²⁶Muri kunana e Deo biri bole mule e hurika Israel,ra ngava iea ia i tabuli pali maea,"Bakovi ni bole mule hurika tara ri made na bavi bara ri valai o Saion.Ia biri lilitala a naro ni ramai e deo tatami i tabuli na tara ne Jekop,²⁷Ra hini nga bara kontrak nau turane ria,tahuna Iau bara puga voroki virika naro hale ne ria.²⁸Na tabekena velenga kamumu ne Deo,hurika Israel ria pile ra hini nga bara ni kamumu ne mua na tara ranga.Na tabeke tara,Deo i pasi pali e hurika Israel ria tara e Deo na ranga,Deo i made turane hurika hamone ria.²⁹Hurika presen turana ni gale Deo na ni mahuri na bakovi keme ge mapulo.³⁰Na rana,muga mua mu longo taro a ni tane Deo,pali ngane mu bole a ni dodo na ranga,hurika Israel ri longo taroa ni tane Deo.³¹Na naro i palupu,ngane hurika tara o Juda ri longo taro a ngava.Ngane ra ni lobona hini nga i maea,Deo i dodo mua ria ranga bara ri bole a ni dodo ne Deo.³²Na rana,Deo i ru lobo ria pololilo na naro ni longo taro a ngava,lakea ia biri dodo lobo ria.³³Olanan,iau kama kara muholi ni pala na ni dagi na ni luhoi ne Deo,na rana,i polotano hateka manga dari i polotano liu.Ia i madihi hateka ni pala na kot e Deo a naroa ranga i polomeli hateka ne teu kama te kara ni luhoi.³⁴Erei i kara ni pala na ni luhoi ne ViriDagi erei i kara ni habi a ni luhoi ne vona?"³⁵O erei pali i habi ne Deo ranga maki pali ia ge koli mule ranga maki vona bakovi iea?"³⁶Na rana,ne Deo pololilo vona kunana,virika maki lobo i bele.Habi a glori ne vona kunana,vakaroro vakaroro.I Muholi.

Chapter 12

¹Iau a ngaru ni ta tora ne matou maea, pololilo na ni dodo ne Deo, mua mu habi a kakaine mua manga tara ni habi i holi i kamumu hateka na matane Deo. Ra hini nga i manga tara leho kamumu mua mu ratea. ²Nahani bele manga hurika tara vona malala iea, pali o bele turana ni luhoi karaba. Rata maea bara moto lohoka na ara maki kamumu a maki malamala turana maki malimali lobo na ni ngaru e Deo. ³Na rana, iau a ta vona ra ni dodo iea e Deo i habia nau, lakea e hurika bakovi a ngatavine ri made na palane mua nahani rigi bole a ni luhoi i polomeli hateka i redea nagi ia ge kara na ni luhoi ne vona. ⁴Na rana, teu te tahoka virika tabekena kakaine teu i pololilo na kakaine teu i taku, virika tabekena kakaine teu kimi kara ni rata leho ge taku. ⁵Na naro i taku, teu lobo te taku kunana pololilo ne Kristo teu takutaku teu a viri i ala taku turane huriki ranga. ⁶Teu lobo te tahoka a presen i takutaku e Deo i habi ne teu pololilo na ni dodo vona. Pali ri tara bakovi ge tahoka presen ni ta profet, pali ia ge rata ni ta profet ramai a ni luhoi tora vona. ⁷Pali ra presen na viri tara ia ge rata leho vona, pali, o rua ge rata leho. Pali ri tara ge tahoka presen ni tovo, pali o rua ge tovo. ⁸Pali ri tara ge tahoka presen ni habi a ngava ge vakatora viri tara, pali ia ge habi a ngava ni kori a viri tara. Pali ri tara ge tahoka presen ni habi a maki ne huriki ranga, pali o rua ge habi a maki turana ni vivi. Pali ri tara ge tahoka presen ni bele manga matakari, rua ge matakari kamumu e hurika bakovi a ngatavine. Pali ri tara ge tahoka a ni vakasiri a naro ni dodo, pali o rua ge vakasiri a ni dodo turana ni vivi dagi. ⁹Rua a naro muholi ni ngaru ge bele ge rata voroki virika naro ni tatami nigi bole a naro muholi. ¹⁰Ngaru e hurika tara ranga, manga ni ngaru na palana turamu erei na kabu i taku. Manga, naro ni matakilala turamu o habi a ni togo na turamu tara. ¹¹Nahani manegege ni rata naro kamumu turana ni vivi. Vakaroro, tamudi ge rike ni ramai a ni ngaru na spirit, turane ViriDagi, parava vakaroro o rata leho vona. ¹²Tege vivi hateka vona ra ni luhoi tora mua mu tahoka ni ramai a parava. Pololilo na tahuna ni mava, matou moto made turana ni tamudi puruma ni made pololilo na ni vasileki. ¹³Kori e hurika tara erei ri luhoi tora ri tahoka ni mava. Vorokanea virika dala ni kori ria ni matakari ria. ¹⁴Tamudi puruma ne huriki ri haba ni mava ne mua, ngaru ria nahani taki pile ria. ¹⁵Vivi turane huriki erei ri vivi o tangi turane erei ri tangi. ¹⁶Made turana ni luhoi ge taku turane hurika turamu. Nahani luhoi ni kavurike mule ioe, pali o matakilaka e huriki ri uka pede. Nahani tahoka ni luhoi ni kavurike mule mua. ¹⁷Nahani koli erei i rata hale matou. Rata naro kamumu na matane huriki lobo. ¹⁸Pali re mua mu kara ni rata, i kamumu ne vomu, toni ni made tamudi puruma turane hurika bakovi a ngatavine. ¹⁹Nahani koli a potu na turamu, matou a tara nau moto kamumu, pali, rua e Deo ge madihi a hatena biri bele. Na Rana, a ngava i tabuli pali maea, naro ni koli, ia a maki nau iau bara habia a mapana i hale, 'ViriDagi i ta maea.' ²⁰Pali, lakea ra pile matou ge vitolo, pali o habi a maki ni kani ne vona pali ia ge marohu, pali o haba naru vona ge ninu. Pali re matou motogo rata maea, bara mu ru a kedo i rongo na gine ria. ²¹Nahani rua naro hale ge vaka boru matou, pali, o rupuru a naro hale o rua a naro ge kamumu.

Chapter 13

¹Ru ria e hurika bakovi a ngatavine rigi ramai a ngavana gavman, na rana, Deo kunana ia i habia gavman. Virika gavman i tabuli na rana, Deo kunana i ru ria. ²Lakea erei longo taro a gavman, ia i ta uka na ni tane Deo turane erei e huriki ri rata maea, ia i bole mule vilia vona ni luhoi kado. ³Na rana, gavman keme ia pile ne huriki ri rata naro kamumu, pali ia pile ne huriki ri rata naro hale. A luhoi maea mua mu tahoka ni ngaru dagi nahani maegege ne erei ri made na gavman? Pali, rata naro kamumu bara mu bole a ni luhoi vona. ⁴Na rana, ia a voravora ne Deo na ni kamumu ne matou. Pali, re matou motogo rata naro hale, pali mua bara mu magege, na rana, keme ge bole tavula a bainat. Na rana, ia voravora ne Deo ia biri kolia e Deo i madihi a hatena ne huriki ri rata naro hale. ⁵Mavonga mua mu ramai a ngava, kama go ramai a ngava go polotaro navia e Deo ia ge madihi a hatena pali o ramai na rana, ia a maki kamumu. ⁶Na vuhuna hini nga, mua mu habi a takis i lakea na gavman. Na rana, gavman ia voravora ne Deo ia i rata virika maki na parava vakaroro. ⁷Habia ne erei ara maki ne vona, habi a takis ne erei bara mu habi a takia vona, habi a pei ne erei mugu habi vona, maegege ne erei bara mu maegege vona, lohoka ne erei boro habia vona luhoi. ⁸Nahani vuluvulu na maki ne huriki ranga, pali mu tahoka naro ni ngaru a turamu. Na rana, erei ri ngaru e huriki, ria ri ramai muholi a lo. ⁹Virika lo ri ta maea; "Nahani ngoi, nahani rabalaki a turamu, nahani panaho, nahani nutu i tahoka tabu ranga lo virika lo lobo i tabuli polotano na ngava maea." Ngaru a turamu manga o ngaru mule ioe. ¹⁰Naro ni ngaru keme ge kara ni rata pile a bakovi tara, lakea ra naro ni ngaru i ramai a vuhuna ni luhoi na lo. ¹¹Na hini nga, mua mu pala vona na ara parava mu made vona, ra parava iea mu pesirike na ni mahita. Na rana, parava ni bole mule teu i tabukoi ngane kimi manga hini muga teu te luhoi tora. ¹²Rodo biri popote i lobo a hini palala biri valai. Lakea bara, te kali basi virika leho na uvo bara te bole virika varikianga te ru langa ne teu ne vona hini palala. ¹³Mua mu laho malamala manga e hurika tara ri laho na hini ge palala kimi ge manga tara na pati ni ninu ni pole. Lakea nahani tege made pololilo na naro hale lobo naro ni ngoi a naro ni nutu a naro ni bele manga pile a naro ni hate madihi. ¹⁴Pali, rua e ViriDagi Isu Kristo ge muga mua nahani rua mugu ngaru hateka kakaine mua ge ramai ni nutu.

Chapter 14

¹Tamudi taku turane erei ri uka ni luhoi tora nahani luhoi kadoa na naro ni vagege. ²Tara bakovi i tahoka ni luhoi tora ni kani virika maki ni kani, tara kimi tora ni luhoi tora vona ia i kani kunana kobo. ³Erei ri kara ni kani virika maki lobo nahani rupuru e huriki kama ri kani virika maki, erei kama ri kani virika maki, nahani luhoi kadoa a viri i kani virika maki. Na rana e Deo i bole mulea. ⁴Matou erei mu luhoi kado a voravora na bakovi tara? Na matana matakari vona bari i pesi o i boru puru, ia maki vona. Pali ia biri ratea i pesi, na rana e ViriDagi ia biri ratea i pesi. ⁵Tara bakovi i matakilalea tara parava i polomeli ne virika parava ranga. Tara i matakilala maea virika parava lobo i palupu. Rua ge takutaku kunana ge tahoka niluhoi ne vona kunana. ⁶Erei i matakilala parava i taku, ia i matakilala e ViriDagi erei i kani, ia i kani lakea ne ViriDagi, na rana, ia i ta kamumu ne Deo. Erei kimi kani, ia i malo ni kani ne ViriDagi lakea ia tara i ta kamumu ne Deo. ⁷Na arana, i uka tara ne teu ge made mahuri ge nevona pali uka tara ge mate ge nevona. ⁸Pali teu te made mahuri, teu te made mahuri ne ViriDagi lakea bara te mate te mate ne ViriDagi. ⁹A vuhuna ra hini nga, E Kristo i mate i mahuri mule tabu, pali biri ia ViriDagi ne hurika tara ri mate turane hurika tara ri tababana ni mahuri. ¹⁰Na ara vuhuna moto luhoi kadoa turane matou? Na ara vuhuna moto pahadanu a turane matou? Teu lobo bara te pesi na kot e Deu. ¹¹A ngava i tabuli na buk i maea, "E ViriDagi i ta maea, "ne nau," huriki lobo bara ri turume puru turana ngavane ria bara ri kavurikea e Deo." ¹²Lakea bara te takia e Deo ne virika maki lobo te rata. ¹³Pali nahani tege luhoi kado e huriki ranga, bara te rata maea, biri uka tara ge ru karia o vakaborua turana. ¹⁴Iau a lohoka a tahoka ni luhoi magamaga pololilo ne ViriDagi e Isu maea, uka tara maki ge katoki ne vona. Erei a bakovi i luhoi maea a maki katoki, ne bona kunana ra maki ia i katoki. ¹⁵Maga na maki ni kani kunana moto tepua turane matou, pali ngane kama moto laho na naro ni ngaru. Nahani tepua tara viri e Kristo i mate ni bole mulea turana maki ni kani matou. ¹⁶Pali ara maki mu matai maea i kamumu, nahani ru a viri tara ge tamaea i hale. ¹⁷Na arana a Harikianga ne Deo kimi nevona ni kani turana ni ninu, ia nevona naro malamala, ni tamudi puruma tura na ni vivi pololilo na Hanu Kiripiripi. ¹⁸Erei a bakovi i rata lehona Kristo vona ra dala iea, ia e Deo i ngarua turane hurika bakovi a ngatavine ri tamudi taku turana. ¹⁹Manga hini te ramai a maki biri vakabele a ni tamudi puruma turane virika maki biri kori e hurikiranga ni bele kamumu. ²⁰Nahani ratapilea lehona Deo na dala ni kani kunana. Virika maki lobo ri magamaga. A naro hale na bakovi i kani lakea i vakaborua viritara. ²¹I kamumu nahani ni kanina mit o ni ninuna naru vagole o e virika maki biri rata turane mua ri boru na sin. ²²Ra ni luhoi tora moto tahoka i tabuli na palane mua turane Deo. Erei atamudina kimi vakapesi mulea a vuhuna i ratea ra bakovi biri vivi. ²³Matou erei a bakovi moto tahoka ni luhoi i rua a vuhuna a maki moto kani i vona kot pali, na arana kama moto kani turana ni luhoi tora. Ara maki moto rata kimi valai turana ni luhoi tora ia a sin.

Chapter 15

¹Ngane teu a bakovi te tahoka nitora na niluhoi tora tege kalohoa ni mava ne huriki ri uka nitora lakea tege nahani vivi mule ne teu.²Teu takutaku tege vakavivi erei i made tabukoi ne teu na maki i kamumu, bara te koria ni bele kamumu.³Na arana, E Kristo kimi rata maki ni vakavivi mulea. Uka, i manga hini ni here pali, "e virika nita padikede ne hurika bakovi ri padikede matou ri vakaboru langa nau."⁴Ara maki ni here muga pali, ni here ni vakasiri teu na dala turana naro ni made madoru ni bolea nitora pololilo na nitane Deo, tege tahoka ni luhoi tora ge tora.⁵I ngane e Deo na ni tamudi madoru, ge vakatora matou ge habia matou a ni luhoi vona ne matou, nege matou ni made kunana pololilo ne Isu Kristo.⁶Ia i rata maea ne matou ni made na ni luhoi ge taku, turana ngavane teu ge taku ni kavurikea nane Deo erei ie tamane ViriDagi ne teu e Isu Kristo.⁷Tege made tamudi taku turane huriki ranga manga e Kristo i vakabele ani tamudi taku turane teu, na ni rana dagi ne Deo kunana.⁸Na arana, iau a taki maea e Kristo i rata leho na maka tara na Juda, ni vakakavea ni ta muholi e Deo, turana ni vakatorea nita gamai e Deo i rata na maka hamone tou.⁹Pali e huriki a tara ranga rigi habia harikianga lakea ne Deo na ni dodo vona. Ra hini nga a ni here i tabuli pali maea; "a vuhuna ra hini nga, bara habia ni rana dagi nevomumu na palane huriki a tara ranga lakea bara kalolo a linge ni kavurikea ramu."¹⁰Lakea I ta tabu I ta maea, "matou a tara ranga moto vivi turane huriki a tara vona."¹¹Lakea tabu, kavurikea rane ViriDagi, matou e huriki a tara ranga, ru e hurika bakovi a ngatavine lobo rigi kavurikea rana."¹²E Aisaia tara i ta maea, "biri tahoka a hamone Jesi biri bele I matakari e hurika tara ranga. Nevona e hurika tara ranga bara ri tahoka ni luhoi tora vona."¹³I ngane e Deo te davea biri vakavonu matou turana ni vivi lobo ni tamudi madoru a vuhuna matou moto luhoi tora, lakea ani tora na Hanu Kiripiripi bara moto davea maki ge bele.¹⁴Iau tara a tahoka ni luhoi tora i tora hateka ne matou a maka turagu. Iau tara a tahoka ni luhoi tora maea matou ranga moto vonu ne virika naro kamumu lobo turana virika ni lohoka kamumu. Iau a tahoka ni luhoi tora dagi maea, moto kara ni kori ni vakatora mule matou.¹⁵Iau a herea ni here i tora hateka lakea ne matou, ne virika maki ranga ni vakarike tabu a ni luhoi ne matou, vona ra nihabi i habia nau e Deo.¹⁶Ra nihabi iea i maea, iau a bele manga voravora e Isu Kristo erei i rudue Deo lakea ne huriki ranga, ge bele manga mugamuga na ngava turana nihabi na velenga kamumu e Deo. Iau ga rata maea na hini a nihabi ne ria e huriki ranga ge kamumu ge malimali pololilo na Hanu Kiripiripi.¹⁷Pololilo ne Isu Kristo i tahoka vuhuna hini iau a kavurikea ragu turane virika maki lobo e Deo.¹⁸Na arana, iau kama ga ta ne virika maki ranga, iau bara ta ne virika maki i vakabele nau e Kristo, a tahuna e huriki ranga ri ramaia ngava. Re virika maki nga ri bele na ngava turana naro ni ramai a ngava.¹⁹Turana ni vakabele ni vakasiri turana nitorana Hanu Kiripiripi. Ra hini nga i maea, ne Jerusalem turana maka tanga tabukoi vona i lakealiu o Ilirikum, iau bara vano a taki talea velenga kamumu e Kristo.²⁰Pololilo na hini nga, a ni ngaru dagi nau ni taki talea velenga kamumu, kimi na tanga ri lohoka pali na rane Kristo a vuhuna, iau kama ngaru ni leho langa na ara maki i ratea pali a bakovi tara.²¹Ra hini nga i manga hini ni here i tabuli pali: "Erei e huriki kama ri longoa velenga kamumu vona, bara ri mataia e huriki kama ri longo bara ri lohoka."²²Vona ra hini nga kunana, boloko kupo pali i hebi a dalagu ni valai ni matai matou.²³Pali ngane a uka tara tanga vona ra tabeke ia iau a tahoka ni ngaru dagi ni valai ne matou muga ma.²⁴Iau bara polo a lakea io Spein, a ngaru hateka ni matai matou, muri bara moto vakarike muri iau, ga vivi turane matou na parava ge popote.²⁵Pali ngane a lakea io Jerusalem ni habi ne hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora.²⁶E hurika tara ne Masedonia turana Akaia ri vivi hateka ni ru palupu e virika maki ni kori e hurika tara ri matasia na palane hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora ri made io Jerusalem.²⁷Muholi, a maki kamumu hateka lakea to tahoka makoli ni koli. A vuhuna, hurika tara ranga ri bole ani kori na maki na spirit, pali rigi kori e hurika tara na Juda na maki na kakaine ria.²⁸Na tahuna a vakaloboa ra leho lakea a matai maea e huriki a tara io Jerusalem ri bolea pali ra ni kori ne ria, na tahuna a ngaru ni lakea io Spein bara valai a matai taro matou muri a vano.²⁹Iau a lohoka maea na tahuna a valai ne matou, bara valai turana ni habi lobo e Kristo.³⁰I ngane a nana matou e hurika turagu ne ViriDagi ne teu e Isu Kristo, turana ni ngaru na Spirit, moto leho tora turagu ni vasileki ne Deo ni kori iau.³¹Vasileki ne Deo ge vakapagitala iau ne hurika tara io Juda erei ri putupuruu ngava lakea ga leho na palane huriki a bakovi a ngatavine ni luhoi tora io Jerusalem.³²Matou moto vasileki nau ga valai turana ni vivi, na ni ngaru ne Deo pali iau turane matou tege porovisi a ni malo.³³A ni tamudi madoru e Deo ge tabuli turane matou lobo. I muholi.

Chapter 16

¹Iau a ru matou lakea ne Pibi,ia e kurabane teu lakea ia ngatavine voravora na ruma ni vasileki io Sensria,²lakea bara te bolea pololilo na rane ViriDagi na tahuna ia i valai ne matou.Murimaia ni rata ne hurika tara ni luhoi tora pali moto koria na dala moto kara ni koria.Na arana,ia i bele manga ngatavine ni kori e huriki ranga pali iau tara.³Habia ni ta kamumu nau na parava iea lakea ne Prisila turane Akwila,rua ru leho turagu pololilo na rane Isu Kristo,⁴ru popote ni pea ni mahuri ne rua ni kori iau.Iau a ta kamumu ne rua pali kimi iau kunana, uka,e virika ruma ni vasileki ne hurika tara ranga tara ri ta kamumu ne rua.⁵Habi tabua ni ta kamumu lakea na ruma ni vasileki i tabuli pololilo na ruma ne tou.Habia ni ta kamumu lakea ne Epaenetus,ia turagu muholi,lakea ia tabuana maki ni kani ne Esia pololilo ne Kristo.⁶Habia ni ta kamumu lakea ne Maria,ia i rata leho i madihi ne matou.⁷Habia ni ta kamumu lakea ne Endronikas rue Junias rua tara turagu,rua ru made manga bakovi ni lakavutata turagu.Ru muga na palane hurika aposel lakea ru made muga nau pololilo ne Kristo.⁸Habia ni ta kamumu nau lakea ne Empliatius,ia e turagu muholi pololilo ne ViriDagi.⁹Habia ni ta kamumu nau lakea ne Ubanus,miri leho palupu pololilo ne Kristo turane Stasis,ia tara e turagu muholi.¹⁰Habia ni ta kamumu nau lakea ne Apelel,erei tahoka rana pololilo ne Kristo.Habi tabua ni ta kamumu nau lakea na tara io Aristobulus.¹¹Habia ni ta kamumu nau lakea ne Herodion,ia tara turagu.Habi tabua ni ta kamumu nau lakea na tara ne Nasisis,e huriki ri made pololilo ne ViriDagi.¹²Habia ni ta kamumu nau lakea ne Traifaena turane Traifosa,ru leho hateka pololilo ne ViriDagi.¹³Habia ni ta kamumu lakea ne Rufus,ia i vulakia pali e ViriDagi turane kinana e nana.¹⁴Habia ni ta kamumu nau lakea ne Asinkritus,e Flegon e Emes e Patrobas turane Ermas turane hurika turagu ri made turane ria.¹⁵Habia ni ta kamumu nau lakea ne Filologus e Julia e Nereus e turana e Olimp as turane huriki lobo a tara ni luhoi tora ri made turane tou.¹⁶Ta kamumu turana viri tara turana ni ngaru.Viriki a ruma ni vasileki lobo ne Kristo ri habia ni ta kamumu ne matou.¹⁷I ngane a ta tora ne matou e hurika turagu ni luhoi e hurika tara erei ri vakabele ni vapida ne matou pali ni rata matou bara moto boru.Tou to polotaroa pali a ni lobona vinara moto bole pali.Moto habi a bitone matou ne tou.¹⁸Na arana,e hurika tara ngi,kimi ri rata leho ne ViriDagi ne teu e Kristo,lakea to rata mule a leho na tamudine tou.Turana ngavane tou i peda,ri tami a ni luhoi ne hurika bakovi a ngatavine kimi ri pala.¹⁹Na arana,e virika narone matou i longo toto i murimai i bele kavakava ne huriki lobo.Iau a tahoka ni vivi dagi hateka ne matou,lakea a ngaru matou ni tahoka ni luhoi ge kamumu ni lohoka vona e virika maki kamumu pali nahani tahoka ni luhoi na maki halehale.²⁰A ni tamudi madoru e Deo biri tabukoi ni pahadanua e satan na taruna vahane matou.A ni dodo ne ViriDagi ne teu e Isu Kristo biri tabuli turane matou.²¹E Timoti,miri leho palupu i habia ni ta kamumu vona ne matou turane Lukius e Jeison turane Sosipata,ria ranga e hurika turagu,ri habi a ni ta kamumu ne matou.²²Iau e Tetius,i herea ra rau kea iea,a habia ra ni ta kamumu ne matou pololilo na rane ViriDagi.²³E Gaius,erei i matakari iau turane hurika tara pololilo na ruma ni vasileki ri habi a ni ta kamumu ne matou.^{24,25}A ni rana dagi i lakea ne Deo,ia i kara ni rata matou ni pesi tora ni ramaia velenga kamumu a takitalea ne Isu Kristo.Ra velenga kamumu iea i tabuli kapiloho na tahuna hosi,²⁶pali ngane i bele kavakava pali pololilo na nitana maka propet i bele kavakava ne hurika bakovi a ngatavine lobo na tanga.Ra ngava iea i valai ne Deo erei i mahuri vakaroro,na arana,motogo murimaia naro ni luhoi tora.²⁷Ne ViriDagi e Deo,pololilo ne Isu Kristo,a ni rana dagi i tabuli turana vakaroro.I muholi.

1 Corinthians

Chapter 1

¹Isu Kristo i gale iau e Pol ni bele manga aposel na ni ngaru ne Deo kunana,turane Sostenes,turane mateu,²I lakea na sios ne Deo o Korin,ne erei a tara ri bele malamala pololilo ne Isu Kristo,a bakovi a ngatavine erei i gale ria rigi bele malamala, mateu mete herea ra raukea i lakea ne hurika bakovi a ngatavine erei ri lohoka ni kaba na rane Viridagi e Isu Kristo ne virika tanga lobo,erei a viridagi ne ria ne mateu.³Rua ni dodo ni tamudi puru ma ne Deo tata ne teu turane Viridagi e Isu Kristo biri tabuli turane matou.⁴Virika parava lobo iau a lohoka ni ta kamumu ne Deo nau ne matou na ni dodo ne Isu Kristo i habia ne matou.⁵Ia i rata matou moto tahoka virika maki lobo ne virika dala,pololilo ne virika ngava turana ni lohokanga a ni luhoi kamumu.⁶I maea manga ngavane Kristo ni takitala na palane matou i muholi hateka.⁷I mavonga kama moto kapo vona tara ni habi na spirit ne Viridagi na tahuna matou moto davea e Viridagi e Isu Kristo biri bele kavakava.⁸Ia biri vaka tora matou i vano na tahuna biri lobo,mavonga bara moto uka potu na parava ne Viridagi ne teu e Isu Kristo,⁹Deo i habi muholi a tamudina i lakea i gale matou ni dili pololilo ni vasileki turane tuna,Isu Kristo ia Viridagi ne teu.¹⁰Ngane iau a ta tora ne matou,hurika turagu pololilo na rane Viridagi e Isu Kristo maea,moto made tamudi taku ge uka ni vagege na

palane matou,iau a ta maea moto made turana ni luhoi ge taku turana naro ge taku.¹¹Hurika turagu,i bele kava ne nau maea,hurika tara o Kloe ri tahoka ni mava na palane matou.¹²Iau a ta maea,takutaku ne matou ge ta,"iau a made turane Pol,"o iau a made turane Apolos,"o iau a made turane Sepas,"o iau a made turane Kristo."¹³Pali re Isu i makudukudu lae?re Pol i tavore polomeli na kai tavalavala ne vomu?ioe ni vahilolo na rane Pol?¹⁴Iau a ta kamumu ne Deo maea iau kama vahiloloa tara ne matou,uka,iau a vahiloloa e Krispus turane Gaius kunana.¹⁵Ra hini nga taga ni rata kavakava maea i uka tara ne matou ge ta maea,matou ni vahilolo na ragu.¹⁶(Iau tara a vahilolo e hurika tara na ruma e Stepanas.I maea polomeli na hini nga,iau kama lohoka a vahilolo e hurika tara ranga o uka.)¹⁷Na rana,Kristo kimi rudu valai iau ni habi a ni hilolo,pali ni takitala velenga kamumu.Kama i rudu valai iau ni takitala velenga kamumu na ni luhoi na bakovi kunana,na kai tavalavala ne Kristo keme ge hataroa ni tora vona.¹⁸Na ra vuhuna a ngava na kai tavalavala i manga maki tavula ne hurika tara bara ri mate.Pali ne hurika tara erei e Deo bole mule ria,ia a ni tora ne Deo.¹⁹I tahoka ngava maea,"bara rata pile a ni luhoi na bakovi i tahoka ni luhoi,bara kali purua ni luhoi kamumu ne hurika bakovi ri tahoka ni luhoi dagi."²⁰A bakovi kamumu na ni lohoka i made vai?a bakovi i tahoka ni luhoi dagi i made vai?bakovi ni varede na ngava i made vai?pali,Deo kimi pulo a ni luhoi kamumu na malala ge bele manga maki tavula?²¹Hurika bakovi a ngatavine vona malala iea kama ri lohoka ne Deo,i maea e Deo i vivi na parava e hurika bakovi ri takitala ngavana maea hurika bakovi ri uka ni luhoi ni habi a ni mahuru ne ria ne hurika tara ri luhoi tora.²²Na rana e hurika Juda ri nana na ara kilakila ne virika ni vakasiri turana hurika Grik ri vorokana ni luhoi kamumu.²³Pali mateu mete takitala ngavane Kristo i mate na kai tavalavala i manga maki ni padi a vahane hurika tara o Juda turana kama ni luhoi kamumu na tara o Grik²⁴Pali erei e Deo i gale,ne hurika Juda turana Grik ria palupu,mia mi takitala e Kristo maea a ni tora turana ni luhoi kamumu ne Deo.²⁵Na rana,virika maki tavula ne Deo i kamumu hateka ne hurika bakovi a ngatavine,na tabeke e Deo i uka ni tora,ni tora ne hurika bakovi a ngatavine.²⁶Matanono a ni gale matou,hurika turagu.I uka ne matou ge tahoka ni luhoi kamumu na matane hurika bakovi a ngatavine.I uka ne matou ge tahoka ni tora dagi.I uka ne matou ge dagi a rana.²⁷Pali e Deo i pasi virika maki tavula vona malala iea ni vaka huluvonga e hurika bakovi ri tahoka ni luhoi.Deo i pasi e virika maki ri uka ni tora ni habi ni maruhu na maki i tahoka ni tora.²⁸Deo i pasi a maki i polotano hateka kama ri ngaru ra malala iea.Ia i rata maea ne virika maki i dagi hateka rigi bele manga maki tavula.²⁹Ia i rata hini nga ne hurika bakovi ge uka vuhuna ni kali rike mule a rane ria na matana.³⁰Na ara maki e Deo i rata,ngane matou moto made pololilo ne Isu Kristo,erei i valai ne teu i manga ni luhoi kamumu i valai ne Deo.Ia i vaka bele a naro malamala ne teu,a naro kiripiripi ne teu i bele manga bakovi ni kona mule teu.³¹Na vuhuna hini nga,i manga ni tane Deo i taki,"matanonoa erei i ngaru ni ta ge dagi a ranga,ge ta ni bole a ranga ge dagi ne Viridagi kunana."

Chapter 2

¹Hurika turagu turane korobagu,tahuna iau a valai a taki tala ngava kopiloho ne Deo ne matou,kama valai ga rata virika ngava kamumu manga hurika bakovi ni luhoi ri rata.

³Iau a made turane matou manga bakovi i uka ni tora,turana ni manegne ni vakulu hateka.⁴I pololilo na ngavagu na maki iau a takitala,kama ni ta gao na ni luhoi kamumu.Uka,iau a rata taga vakasiri a ni tora na spirit ge bele kavakava ne matou,⁵Mavonga a ni luhoi tora matou nahani ge tabuli na ni lohokanga na bakovi,uka,na ni torane Deo kunana.⁶Ngane mateu mete taki tala ni luhoi kamumu i lakea ne hurika bakovi a ngatavine ri tora pali,pali kama ni lohoka na malala,o ne hurika bakovi dagi ngane,erei bara ri lobo liu.⁷Uka,mia mi taki tala ni luhoi ne Deo manga ni ta muholi i tabuli pololilo na ni ta kapiloho,ra ni luhoi iea e Deo i pasi hosi ma ne teu tege bole.⁸Uka tara bakovi vona malala iea ge tahoka ra ni luhoi maea,na rana re ria rigi lohoka vona ra parava,kama rigi padi tatea na kai tavalavala e Isu.⁹Pali a ngava i tabuli hosi maea,"maki a mata kimi masia,i uka tulinga ge longoa,i uka niluhoi ge lohoka vona,a maki e Deo i rupuru ne hurika tara erei i ngaru ria."¹⁰Re virika maki nga e Deo i rata i bele kavakava ne teu na leho na hanu kiripiripi.Na rana a hanu kiripiripi biri ru tala virika maki turana virika maki kapiloho ne Deo i tabuli pololilo liu.¹¹Erei ge lohoka na ni luhoi na bakovi,uka,a spirit vona kunana biri lohoka?mavonga kunana,uka tara bakovi ge lohoka ne virika maki tabuli pololilo ne Deo,uka,spirit e Deo kunana i lohoka vona.¹²Pali teu kama te bole a spirit vona malala iea,uka,teu te bole a spirit i valai ne Deo,bara te lohoka vona maki e Deo i habi tavula ne teu.¹³Teu te takitala virika maki na ni ta ne teu,ni lohoka na bakovi keme ge tovo teu,pali a spirit e Deo kunana biri tovo teu.Spirit e Deo i vaka bele kavakava virika ngavana spirit turana ni luhoi kamumu na spirit.¹⁴Bakovi i uka hanu kiripiripi keme ge bole virika maki na spirit e Deo,na rana re virika maki nga biri bele manga maki tavula ne vona.Ia keme ge lohoka vona,na rana keme ge luhoi kado ge lohoka muholi vona virika maki nga.¹⁵Bakovi erei i tahoka hanu kiripiripi ia biri luhoi kado virika maki,pali e hurika tara ranga kama rigi luhoi kadoa.¹⁶Na rana,erei ge lohoka vona ni luhoi ne Viridagi,ia biri habi a ngava kamumu ne vona?"pali teu te tahoka niluhoi turana lohokanga ne Kristo.

Chapter 3

¹Hurika turagu kama ga ta ne matou na hini maea hurika bakovi ri vonu na spirit e Deo,pali iau ga taki matou maea bakovi i tahoka ni tamudi hosi,i manga koma kiroko pololilo ne Isu Kristo.²Iau a haba ruru ne matou,kama maki ni kani ge tora,mu tabana ni bole a maki ni kani ge tora,i valai ngane kama mu tora ma.³Matou moto made manga e hurika bakovi a ngatavine turana ni tanudi hosi a naro ni luhoi hale a naro ni malai ni longo a ngava i tabuli turane matou kama moto laho manga e hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora.⁴Tara i ta maea,"Iau a ramai e Pol,"tara i ta maea,"iau a ramai e Apolos."Re matou kama moto made manga e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora?⁵Erei e Apolos?erei e Pol?Rua a voravora ne Deo matou moto luhoi tora ne rua.Ra bakovi nga rua i haba leho ne rua e Viridagi rugu rata.⁶Iau a varo a maki ni kani,e Apolos i haba naru pali e Deo i vaka bele a maki ni kani.⁷I maea kunana a bakovi i varo a maki ni kani o a bakovi i haba naru na maki ni kani rua ru uka a rane rua.Pali e Deo i rata a maki ni kani i bele ia kunana i tahoka a rana i dagi.⁸Erei a bakovi i varo o erei a bakovi haba naru rua ru palupu kunana,bara ru bole a mapane rua na ara leho ru rata.⁹Mia a bakovi a ngatavine a voravora ne Deo,matou a hania e Deo a ruma e Deo.¹⁰Na ni dodo ne Deo i habi ne nau a ni luhoi kamumu ni rata ruma,iau a ru a butu ni rata ruma,a bakovi tara i hae lanea vona.Pali a bakovi taku taku ne ria rigi luhoi kamumu na ara dala ni rata ruma.¹¹Uka tara bakovi ge vaka pesi a butu na bakovi tara i vaka pesia pali vona ra bakovo iea re Isu Kristo.¹²Erei a bakovi i hae langa butu ni vaka pesi pali turana gol,silva,a kedo i rike a mapana,a kai,a kukuni turana tuhana wit,¹³Leho vona biri bele kavakava,narana a parana haro biri rata leho vona biri bele kavakava,a leho vona biri bele kavakava turana kanono.A kanono bari pelekado ara leho na bakovi a ngatavine taku taku ri rata.¹⁴Pali a leho ne erei a bakovi a ngatavine i tabuli bari bole a mapana.¹⁵Ra kanono ge gutua a leho na bakovi tara,biri bole a ni hale,pali a bakovi iea biri kamumu,biri pagi tala na kanono.¹⁶Toe komo lohoka maea ioe a ruma e Deo a hanune Deo i tabuli pololilo ne vomu?¹⁷Ri tara bakovi ge rata pilea a ruma e Deo,Deo tara biri rata pilea ra bakovi iea,a ruma e Deo i kiripiripi i mavonga matou ranga bara moto made kiripiripi.¹⁸Ri tara bakovi nahani ge tami mulea.Pali ri tara bakovi na palane ne matou i luhoi maea i lohoka ne virika maki lobo vona malala iea,pali"biri bele manga bakovi i manga"muri ma ia biri tovo kamumua biri bele manga bakovi ni lohoka hateka.¹⁹Ni luhoi kamumu ne hurika bakovi a ngatavine vona malala iea i maea i manga naro manga manga na matane Deo.Buk e Deo i ta maea,"Deo i mata kilala ne erei a bakovi ri luhoi ni rata hale ne huriki a bakovi ranga.I lohoka ni rata re virika naro nga ni rata pile mule ria,"²⁰A ni tane Deo i ta maea,"Viridagi i lohoka vona virika ni luhoi ne hurika bakovi ni lohoka.Virika maki ri luhoi ni rata keme ge bele."²¹Mavonga nahani kavu rike a rane hurika bakovi a ngatavine,virika maki ne mua.²²E Pol,o Apolos,o e Keapas,o hurika bakovi a ngatavine vona malala iea,ni mahuri,o ni mate,o virika maki ri tabuli ngane,o e virika maki biri muri i valai.Virika maki ne mua,²³Matou ne vone Kristo e Kristo ne vone Deo.

Chapter 4

¹Hurika bakovi rigi matai mia manga voravora ne Kristo migi mata kari kamumu virika ngava kapiloho ne Deo.² Teu tege made muholi tege rata leho e Deo ia i habi ne teu,na rana,ia i lohoka maea bara te ratea.³Pali ne nau,a maki kiroko hateka ne matou motogo luhoi kadau o,hurika bakovi na malala rigi luhoi kadau.Na rana,iau kama luhoi kado mule iau.⁴Iau kama lohoka ri luhoi kado navai iau,pali iau kama kara na ni taki iau a bakovi i malamala.E Viridagi kunana ia biri luhoi kadau.⁵Mavonga matou nahani vakapesia tara bakovi na maki tara na rana,tahuna ne Viridagi kimi bele ma.Ia biri habia a maki lobo i tabuli kapiloho bari bele na ni para lakea i ru kava a maki lobo na tamudina.Deo biri habi a ni vivi ne huriki a viri ala taku taku.⁶Ngane,huriki a turagu e kurabagu mai,ne matou kunana iau a rua ra ni luhoi ne nau ne Apolos,mavonga ne mateu pali matou kama motogo tovo a vuhuna ra ngava,"matou nahani polotaroa ara maki ni here pali."Mavonga matou nahani bibi rike mule matou lakea moto nahani pahadanu e huriki ranga.⁷Erei i matai matou moto tebi ne huriki ranga?a maki lobo matou moto tahoka,matou moto bole tavula?pali ra hini moto bole tavula,gera moto bibi rike mule matou manga kama moto vaka bele maki.⁸Matou moto bole pali a maki lobo matou moto tahoka ni ngaru vona!matou moto tahoka maki pali,matou moto made manga king pali,mateu kama mete kori matou!muholi,mateu mete ngaru matou ta motogo made manga king turane mateu.⁹Iau a luhoi e Deo i pasi mateu a aposel na ni made iku liu,lakea mateu mete made manga bakovi a kot i taki pali ne mateu bara mete mate.Mateu mete made kavakava na matane hurika bakovi na malala iea pali na maka ensel.¹⁰Ne Kristo kunana mateu mete made manga manga,pali ne Kristo matou moto tahoka ni lohoka i kamumu hateka mateu mete uka ni tora,pali matou moto tora.Matou moto tahoka rana dagi,pali ria ri rupuru a rane mateu.¹¹I valai i harena na tahuna,mateu mete made vitolo lakea a loho i kere na naru,pali lakea mateu mete uka varikia,pali ria ri ubi mateu mete uka ruma.¹²Mateu mete leho hateka turana limane mateu.Tahuna ria ri rata hale ne mateu,mateu mete rata kamumu ne ria na tahuna ria ri rata hale ne mateu,mateu mete pesi tora.¹³Na tahuna ria ri padi a ngava taminga ne mateu,mateu mete rata ngava kamumu ne ria.Mateu mete bele manga maki tavula vona ra malala na tahuna e hurika bakovi ri marikoi vona ni voroki¹⁴Iau kama herea ra ngava na ni vaka maruhu matou,pali na ni kori matou manga a maka koma nau muholi.¹⁵Pali re matou motogo tahoka 10,000 a bakovi na ni matakari matou ne Kristo,matou i uka e tamane matou ge kupo.Na rana,iau a bele manga e tamane matou muholi pololilo ne Isu Kristo na dala ni taki tala velenga kamumu.¹⁶Mavonga pali iau a ngaru matou motogo ramai a narogu.¹⁷Ra vuhuna hini nga kunana iau a rudua e Timoti i valai ne matou,ia i manga a koma nau iau a ngaru hatekea pololilo ne Viridagi, lakea ia i lohoka ni rata kamumu a maka leho lobo. Ia bari vaka rike a ni luhoi ne matou na naro ne nau pololilo ne Kristo, mavonga iau a tovo matou na hini lobo pali plolilo na sios.¹⁸Ngane,matou moto lohoka na ni bibi rike na rane matou kunana pali matou moto luhoi maea iau kama ga kara ni bele ne matou.¹⁹Pali,iau bara valai malaviriri ne matou,pali ra hini nga ge valai na ni ngaru ne Viridagi.Iau kama ngaru ni longoa ngava ne hurika gigi dagi,pali iau a ngaru ni matai a ni tora ne ria.²⁰Na rana,harikinga ne Deo kimi bele na ni ta na bakovi,pali na ni tora ne Deo.²¹Matou moto ngaru ara maki?Matou moto ngaru iau ga valai turana lebo ni rata matou motogo malamala ne matou turana ni ngaru na spirit na ni madoru?

Chapter 5

¹Mateu mete longo maea i tahoka tara na palane mua i rata naro ni ngoi a naro hale liu. Ra naro nga huriki haiden ranga kama ri rata. Mateu ranga mete longo tara bakovi na palane matou i mahita turana ngatavine e girihine tamana. ²Mua mu gigi potu hale liu! mu dodo mule mua, mu lili talea erei a bakovi i rata naro hale pololilo mua. ³Na ranga iau kama made turane matou na kakaigu, pali na spirit, iau a made turane mua. Iau a luhoi kadoa pali ra bakovi erei rata naro maea, manga kunana a hini a made turane matou. ⁴Tahuna mia mi made vakalipopo na rane Viridagi e Isu, spirit ne nau tara i made turane mua vonga, ni tora ne Viridagi e Isu i made turane mua. ⁵Iau a rata hini nga ni habi na bakovi i lakea ne satan ni rata pile a kakaina a spirit vona biri tabuli kamumu na tahuna ne Viridagi ne teu. ⁶Kimi kamumu ni bibi rike na rane matou, moto lohoka o uka, yist papote kunana biri rata bret i vava. ⁷Pelekado mua mu rata voroki a yist hosi pali mua bara mu bele manga bret karaba kimi vulala. Na rana, Kristo kunana i habi ni mahuri ne teu, i bele manga tuna sipsip ni ubi mate vona tahuna e Deo i rata e hurika Israel ri made kamumu. ⁸Pali mia migi vivi na parava dagi na ni vasileki. Kama migi vivi na yist hosi, ra yist na naro hale katoki. Uka, pali hita sigi vivi turana bret i uka yist. Ra bret iea i ta na naro kamumu i ta na ngava muholi. ⁹Pololilo na raukea iau a here lakea ne matou, a taki mua nahani turane hurika tara ni rata naro ni ngoi. ¹⁰Kama ta vona e hurika tara polovavo vona malala iea, e hurika bakovi ni luhoi mule ria, o hurika bakovi ni tatami, o a bakovi ni turume puru ne deo tatami. Uka, ni rata hini nga, boro made basi vona hurika bakovi vona malala iea. ¹¹A herea a raukea i lakea ne mua ni vaka longo mua nahani made turana turamu i rata naro ni ngoi o turane huriki ri luhoi mule ria, ri turume puru ne deo tatami, ri pole, ri tatami. Hurika tara ranga, nahani kani turane ria. ¹²Nahani luhoi kadoa e hurika bakovi ri made polovavo na sios? Uka, mua mu luhoi kadoa e hurika bakovi ri made pololilo na sios. ¹³Deo biri luhoi kadoa e hurika bakovi ri made polovavo na sios. "Lili talea ra bakovi hale i made na palane matou."

Chapter 6

¹Na tahuna tara ne matou i tahoka ngava na viri tara.Pali bara moto bole ia i lakea na kot huriki polovavo bara ri luhoi kadoa a kot kama rigi pea e hurika bakovi ri muga na sios rigi longoa kot matou e?²Matou kama moto lohoka maea na bakovi a ngatavine ni luhoi tora bara ri kotim e hurika bakovi na malala?pali re matou motogo kara ni kotim e hurika bakovi na malala,i navai matou kama motogo luhoi kado virika ngava kiroko i bele mule na palane matou kunana? ³Matou kama moto lohoka maea teu bara te kara ni luhoi kado virika ensel?ge riva tabu,teu tege luhoi kadoa kot vona malala iea?⁴Pali re matou mugu kara ni luhoi kado kamumu a ngavane matou na parava vakaroro,i navai ra kot matou i tabuli na limane hurika bakovi kama ri made manga mata kari na sios?⁵Iau a ratea ra ngava iea na ni maruhu matou.I uka ranga bakovi na palane matou ge tahoka ni luhoi kadoa ra ni mava na palane matou ne hurika turagu e korobagu?⁶Pali a ngava i pesi maea,ri tara bakovi i luhoi tora i bolea tara bakovi i luhoi tora ge lakea na kot,hurika bakovi kama ri luhoi tora ne Deo rigi luhoi kadoa kot matou.⁷Muholi hateka ra virika naro ni ta vagege i tabuli na palane mua e hurika kristen,biri rata hita si velu liu.I navai kama motogo bole a ni mava na hini nga.I navai togo tami matou?⁸Pali,matou moto rata pile moto tami ria,huriki ranga,re hurika tara nga hurika turane mua.⁹Matou kama moto lohoka maea,hurika bakovi hale kama rigi dili na harikianga ne Deo?Nahani luhoi tora na ngava tatami.A naro ni ngoi,e deo tatami a naro ni vapile a bakovi i parani na bakovi turana virika naro hale,¹⁰Turana naro ni panaho a naro ni ninu a naro ni ta biu a naro ni lulu a maki na turamu,i uka tara ne hurika tara nga rigi dili na harikianga ne Deo.¹¹Ranga ne matou ri rata hosi ra naro nga.Pali,ngane moto bele karaba moto kiripiripi moto malamala na matane Deo na leho ne Viridagi ne hita e Isu Kristo turana ni tora na spirit e Deo.¹²Virika maki i malamala ne nau ga ratea."pali virika maki keme ge kori iau.E virika maki i malamala ne nau ga rata.Pali nahani ga rua tara maki ge matakari iau."¹³"Maki ni kani ne vona tamudi a tamudi ne vona ni bole a maki ni kani."Pali,muri ma e Deo biri vaka lobo rua palupu.Pali,a kakaine teu keme ne vona ni rata naro ni ngoi.Pali ra kakaine teu ne vone Viridagi biri rata puru a maki ni korua ra kakaina.¹⁴Deo i vaka mahuria e Viridagi teu ranga biri vaka mahuri teu na ni tora vona.¹⁵Matou kama moto lohoka maea a kakaine matou ne vone Kristo?ga bolea kakaine Kristo ga habia na ngatavine i ngoi.Nahani bele mavonga.¹⁶Matou kama moto lohoka maea,a bakovi i taugu na ngatavine i ngoi ru bele manga viri taku kunana?i manga buk e Deo taki,"bara ru bele manga viri ala taku kunana."

¹⁹Matou kama moto lohoka maea matou a ruma na hanu kiripiripi,i tabuli pololilo ne matou,a hanu kiripiripi i tabuli pololilo ne matou matou ne Deo?matou moto lohoka maea matou kunana moto made e?²⁰Deo i kona matou turana mahala i dagi.I mavonga a maki lobo mu rata,kavu rike a rane Deo turana kakaine matou

Chapter 7

¹Ngane iau a ngaru ni koli virika ngava matou moto here na raukea."Ra bakovi kama i parangi ma,i kamumu biri made tavula."²Na rana,virika ni toni na naro ni ngoi biri bele,mavonga hita bakovi taku taku bara si tahoka e girihine hita,turana ngatavine takutaku ia tara ge tahoka e girihina.³Bakovi i tahoka rait ni mahita turane girihina,ngatavine tara i tahoka rait ni mahita turana viri bakovi,i mavonga nahani rugu vaka toku mule a kakaine rua.⁴Ngatavine kama i matakari mulea a kakaina,uka,viri bakovi i matakaria.Manga kunana,a bakovi kimi matakari mulea kakaina,uka,viri ngatavine i matakaria⁵Rua nahani rugu vaka toku mule a kakaine rua ni mahita palupu,rugu tamudi taku rugu made basi na parava ranga,pali re rua rugu tamudi taki rugu bole ranga parava ni vasileki.I muri ngane bara ru mahita palupu tabu,na rana,satan biri toni mua ni ngaruna kakaine matou.⁶Pali ra ngava a ratea,kimi manga tagari motogo ramai,uka mua mu ramai a ni ngaru ne mua kunana.⁷Iau ngaru hurika bakovi rigi made kerikeri manga iau.Pali e Deo i habi a ni habi ne hurika bakovi taku taku,tara bakovi i bole tara ni habi tara tara i bole a ni habi tara.⁸Hurika bakovi ri made kerikeri turane hurika ngatavine e girihine ria ri mate pali iau a ta maea,i kamumu ne ria nahani rigi parani rigi made manga iau.⁹Pali kama rigi mata kari kamumua ni ngaru ne ria,i kamumu ne ria rigi parani,mege rike rike tamudine tou ni rata naro ni ngoi.¹⁰Ngane hurika bakovi a ngatavine ri parani pali,iau a habia matou a tagari,keme iau,pali kimi iau,pali e Viridagi i ta,ngatavine nahani ge hataroa e girihina.¹¹Pali re ia ge pilea e girihina bakovi,nahani ge parani tabu a bakovi tara,ge ta dodo ge hamule ne girihina.Bakovi nahani ge hataroa e girihina ngatavine.¹²Pali ngane iau a ngaru ni taki mua lobo,ri tara turagu ge tahoka ngatavine i uka ni luhoi tora ra ngatavine ge vivi ni made turana,nahani ge tono talea.¹³Ri tara ngatavine i parani e girihina kama i luhoi tora ne Kristo,pali ra bakovi ge ngaru ni made turana ngatavine,pali a ngatavine nahani ge tono talea bakovi.¹⁴Bakovi kimi luhoi tora,kimi ge made turane girihina,na naro nga ia i made kiripiripi,turana ngatavine kimi luhoi tora ia i made turana,ge maea,re huriki e tune rua kama rigi mata pado na matane Deo,pali ngane ri made kiripiripi.¹⁵Pali ra bakovi o a ngatavine kimi luhoi tora ne Deo,ra bakovi o a ngatavine i ngaru ni pe ni vano,pali ia ge vano.Na rana,re turagu o e korobagu kimi made na bavi na ngava ni ta gamai ri rata.Deo i gale matou ni made kamumu turana ni tamudi puru ma.¹⁶Ngatavine,ioe o lohoka navai,go kori e girihimu ge bele manga murimuri o uka?ioe bakovi,ioe o lohoka navai,go koria e girihimu,ge bele manga murimuri o uka?¹⁷Ru ge taku taku matou bara moto made na ara ni mahuri e Viridagi i pasi ne matou,ara e Deo i gale matou vona.Ra hini nga a tagari nau na sios lobo.¹⁸I tahoka tara bakovi i pala kuli na tahuna e Deo i galea na ni luhoi tora?nahani ge rata talea a hini i siria na kulina.I tahoka tara bakovi kimi pala kulina na tahuna e Deo i galea na ni luhoi tora?nahani ge pala kulina.¹⁹Ni pala kuli o kama ni pala kuli ra hini nga kama maki dagi.Pali a naro ni ramai a ni ta tagari ne Deo ia maki muholi.²⁰A bakovi taku taku biri made na ni gale,ia i made na tahuna e Deo i galea na ni luhoi tora.²¹Matou moto made manga voravora tavula lakea e Deo i gale matou?nahani luhoi hatekea hini nga.Pali ioe boro bele malimali,pali o rata maea.²²Na bakovi erei e Viridagi i galea i manga a voravora tavula,ia a bakovi malimali ne Viridagi.I maea kunana,ra bakovi malimali na tahuna i longoa ni gale i luhoi tora,ngane i bele manga voravora tavula ne Kristo.²³Deo i kona mule matou pali na mapa i dagi hateka,mavonga nahani bele manga voravora tavula ne hurika bakovi.²⁴Hurika turagu e korobagu,ara ni mahuri i taku taku ne teu ri made vona lakea e Deo i gale teu ni muri vona,teu tege made vona ni mahuri turane Deo.²⁵A ngavane huriki kama ri parani ma, Viridagi kama i haba ngava ne nau,pali iau a haba ni luhoi ne nau na ni dodo ne Viridagi,manga hini ri taki,iau a taki tala i muholi.²⁶Iau a luhoi maea,,na rana,na maka ni mava i valai,i kamumu na bakovi biri made manga ia i made ngane.²⁷Ioe o parani pali?nahani matakanga dala ni pile a ngatavine.Ioe o made malimali na ngatavine o kama o parani ma?nahani matakanga ngatavine ni parani.²⁸Pali ioe o parani,kama o rata sin.Pali ra ngatavine kimi parani ma lakea kama i rata sin.Pali e hurika tara erei ri parani bara ri tahoka ni mava i kupo na tahuna ri made mahuri,iau a ngaru ni kori matou.²⁹Pali iau a rata ngava,tahuna i kapo pali na tahuna i vano,huriki ri tahoka e girihine ria bara ri made manga ri uka tara.³⁰Hurika tara erei ri tani bara ri made manga kama ri tani,hurika tara erei ri vivi,bara ri made manga kama ri vivi,erei e huriki ri bole valai a maki bara ri made manga ri uka virika maki.³¹Hurika tara erei ri varodo na ngava turana bakovi a ngatavine na malala,bara ri made manga kama ri varodo na ngava turane ria,na rana naronal malala iea i valai na rerena.³²Iau a ngaru matou motogo made malimali na naro ni luhoi lege turana ni luhoi kupo.Bakovi kama i parani biri vivi hateka ni rata virika leho ne Viridagi,na rana uka tara maki ge tango tatea ni muri ne Deo.³³Pali a bakovi i parani biri luhoi lege i luhoi kupo ne virika maki vona malala,na rana i luhoi lege i luhoi kupo ni matakari e girihine e tuna.³⁴A ni luhoi i viliha lae i kalapida i tabeke rua.I maea a ngatavine kama i parani ia i vivi ni muri ne Deo,ia biri made kiripiripi na kakaina na hanuna ni turume puru ne Deo,pali a ngatavine i parani biri luhoi hateka maki vona malala,ge navai ge matakari a leho e girihine.³⁵Iau a rata virika ngava nga ni kori matou,kama ngaru ni ru a ni mava ne matou,na rana a maki i malamala.I mavonga matou bara

moto made malamala na matane Viridagi tara maki nahani ge lalu tala ni luhoi matou.³⁶ Pali tara bakovi i luhoi maea ia kimi rata kamumu ne tuna ngatavine i ta gamai ge parani turana naro ge kamumu, na rana, tamudina i hate rike hateka, rua ge parani manga hini ngaru. Ia kimi sin.³⁷ Pali ia i hebia a ni luhoi vona keme ge parani pali i uka tara maki ge tango tatea, pali re ia ge togo kamumua ni ngaru na kakainga, biri kamumu ia kimi ge parani vona ngatavine.³⁸ Pali ri tara bakovi ge parani vona ngatavine ia i ta gamai ge parani vona, ia i rata kamumu, pali ra bakovi i tukari a ni luhoi vona nahani ge parani, ia tara i rata naro kamumu.³⁹ Tara ngatavine i rihia e girihina na tahuna i made mahuri na malala. Pali re girihina i mate, i malimali ni parani ne erei i ngaru ni parani vona, pali ge made pololilo ne Viridagi.⁴⁰ Pali na tahuna iau bara luhoi kado, biri vivi ni made manga ia i made ngane. Iau a luhoi maea iau a tahoka a hanune Deo.

Chapter 8

¹Ngane ioe boro lohoka na ara maki ni kani ri lohoka ni rata ni habi ne virika deo tatami teu te lohoka maea,"teu te tahoka ni luhoi kamumu."A ni luhoi kamumu biri lobo liu pali a naro ni ngaru biri tabuli tora kunana.²Pali ri tara bakovi i luhoi,ia i lohoka ne virika maki,ra bakovi iea kama i lohoka na ara maki ia i kara ni luhoi.³Pali,ri tara bakovi ge ngaru hatekea e Deo,ra bakovi, re Deo iea i lohoka hateka vona.⁴Mavonga na naroa bakovi i kani na ni habi ni rata ne deo tatami, re teu bara te lohoka maea"virika deo tatami vona malala iea ria maki tavula,"pali"i tahoka e Deo e Viridagi i taku kunana i made."⁵Biri tahoka virika deo tabuli i tabuli na hunu na malala,na rana,i kupo e'deo'i kupo 'Viridagi'i made.⁶Pali ne teu,"i tahoka tara e Deo tata i made,ne vona kunana virika maki i bele turana virika maki i bele pololilo vona teu te bele te made mahuri."⁷Hurika tara ri uka ra ni luhoi maea,pali lakea huriki ranga ri turume puru ma ne deo tatami ri bole a maki ni kani ri luhoi maea,ra hini nga ne vona ni habi a ni habi ne deo tatami,na ranga ni luhoi ne tou i hale pali i uka ni tora.

⁹Pali mata doko kamumu maea,ni ngaru matou nahani ge ratea tara turamu o tara e korobamu ge boru na sin,na rana,ni luhoi tora vona kama i tora.¹⁰Pali ri tara ge tahoka ni luhoi kamumu i matai ioe o kani pololilo na ruma ne deo tatami,ra bakovi iea kimi tora ni luhoi vona i ratea ni kani ri rata ni habi ne deo tatami e?¹²Mavonga na tahuna ioe o rata sin ne hurika turamu ni rata pile a ni luhoi ne ria kimi tora hateka,i ioe o rata sin ne Kristo.

¹³Mavonga ra maki ni kani i ratea a turagu i boru na ni luhoi tora,pali iau kama ga kani tabu a kania ni rata turagu ge boru.

Chapter 9

¹Mege kimi iau a bakovi malimali e?pali keme ge iau a aposel e?pali re iau kama matai e Isu Kristo e Viridagi ne teu?pali re matou kama motogo bele manga voravora ne Viridagi turagu?²Ra hini iau kama ga made manga aposel na tara ranga,a made manga aposel ne matou.Re matou bara moto lohoka vona leho nau pololilo ne Viridagi.³Ra hini nga i maea i vaka tora tabeke nau,ne hurika tara bara ri pelekado a leho nau.⁴Re teu kama nigi longo ne teu tege kani tege ninu?⁵Kama nigi longo ne teu tege rihia tara ngatavine ni luhoi tora,manga e hurika aposel ranga ri rata,turane hurika turagu ri made pololilo ne Viridagi,turane Sifas?⁶Pali re iau turane banabas kama ni longo maria ni rata leho?⁷Erei a bakovi ge bele manga nugu maheto ge vorokanga maki ni kani ne vona kunana?erei a bakovi i leho a hania pali ia kimi bole a maki ni kani?erei a bakovi i matakari a bulmakau pali kimi ruru vona?⁸Pali iau a ratea a ngava iea i ramai a ni luhoi ne hurika mugamuga kunana?ra lo kimi ta vona re virika maki nga?⁹Ngava i tabuli na buk e Moses,"nahani nugu karia ngvana bulmakau na tahuna i rata tala tuna maki ni kani a rais."pali re Deo i luhoi a maka bulmakau i ta maea?¹⁰Pali ia kimi taki teu?Deo i taki teu,erei a bakovi i tolopua malala ia ge vivi ni tolopua malala,a bakovi i rata tala vutuna rais ia ge lohoka maea i maea bara ri bole a kalavana maki ni kani ne ria.¹¹Pali mia migi varo a maki na spirit pololilo ne mua,bara mi bole a maki kupo na leho matou.¹²Pali re hurika tara ranga ri tahoka ni ta ni bole a maki ne matou,pali mia mi uka ngava tabu ne mua?pali mateu kama mete ta tora maea,mia mi bole a maka ni mava,mia mi koi ni tukari a dala na velenga kamumu ne Kristo.¹³Re matou kama moto lohoka maea,hurika tara ri kara ni matakari a ruma ni vasileki ri bole a maki ni kani na ruma a maki ni kani na ruma ni vasileki?hurika tara ri kara ni matakari alta bara ri bole a maki ni kani na alta na tahuna e hurika bakovi a ngatavine ri rata ni habi na alta.¹⁴I maea kunana,Viridagi i habi a ngava maea,huriki ri taki tala velenga kamumu,bara ri bole a maki ni kani na velenga kamumu.¹⁵Pali iau kama ta tora vona virika ngava ni longo.Kama herea ra ngava iea ne matou ni rata maki nau.I kamumu nau ni mate taro mege pahadanu iau e hurika bakovi vona ra ngava a ratea.¹⁶Na tahuna a taki talea velenga kamumu,iau kama ga kavurikea ragu,iau ga rata maea.Iau bara bole ni hale na tahuna iau kama taki talea velenga kamumu!¹⁷N tahuna a taki talea ngava na ni ngaru na tamudigu,pali bara bole mapagu.Na tahuna iau kama ratea na tamudigu,a palala maea iau kama kara ni ratea leho e Deo i habia nau.¹⁸Ara ngane a mapagu?Na tahuna iau a taki talea velenga kamumu,iau kama ga takia bakovi ni konea velenga kamumu,pali kimi karea ra ni gi a tahoka ni taki talea velenga kamumu.¹⁹Na hini iau a made manga bakovi malimali ne hurika bakovi a ngatavine,a bele manga voravora ne huriki lobo,mavonga bara bole e huriki kupo.²⁰Na tahuna a made turana maka Juda,a made manga maka tara na Juda,na arana a ngaru ni kori e hurika Juda.Na tahuna a made turane huriki ri murimai a lo,a bele manga bakovi ri ramai a lo,uka,ia ni kori e huriki ri murimai a lo.²¹Na tahuna a made turane hurika bakovi kama ri made polotano na lo,a made manga bakovi kimi made polotano na lo,ni kori e huriki kama ri made polotano na lo.²²Na tahuna a made turane huriki a ni luhoi tora ne ria kimi tora,a manga bakovi a ni luhoi tora vona kimi tora ni kori e hurika tara nga.Iau a rata mavonga ne huriki lobo,na arana a ngaru e huriki ranga ni bole ani mahuri.²³A rata lobo e virika leho ni taki talea velenga kamumu e Kristo ge bele tora,i ranga ni bole maki kamumu e Deo i rupurua nege nau.²⁴Maga kama mugu lohoka maea,e huriki lobo ri nunu na ni nunu,a bakovi taku biri bole mapana?Manga hini o nunu tora ni bole mapamu.²⁵Bakovi i ngaru ni nunu na ni nunu,ia biri matakari kumumua kakaina na tahuna i toni.Ri rata maea ni bole a mapane ria biri hale,pali hita si nunu ni bole a mapane hita kimi ge hale.²⁶I mavonga kama ga nunu tavula o ga ubi tavula wilu,uka.²⁷Pali iau a kara ni mata kari a kakaigu ni ramai iau,i maea muri bara takitala velenga kamumu na tara ranga,iau kama ga pea ni bole a mapagu.

Chapter 10Iau a ngaru matou motogo lohoka moto made,hurika turagu,iau a ngaru matou moto lohoka ne huriki e tamane teu tahuna ri polo kudu ri valai,ri made na polotano na taruna bubu.

²Ria ni vahilolo polotano na bubu turana dari,ni pasi tou to made manga tara e Moses,³Ria lobo ri kani palupu na maki ni kani na spirit.⁴Ri ninu palupu na naru na spirit.Ria lobo ri ninu palupu a naru na kedo na spirit,ia i laho turane ria.Ra kedo ra iea e Kristo kunana.⁵Pali,ranga e Deo kama i vivi ne ria,a kakaine hurika bakovi ri mate i boru lae na tabekena hire tavula.⁶Re virika maki nga i bele ni vakasiri teu taga tege matakilala nahani tege ngutu ne virika naro hale,manga hini rata.⁷Nahani bele manga hurika bakovi ni turume puru ne virika deo tatami manga ne ria ranga ri rata,manga hini ni here na buk."Hurika bakovi a ngatavine ri made na ni kani ni ninu turana ni pesi ri raulo ri rata naro hale."⁸Nahani tege rata virika naro ni ngoi manga hini ri rata na parava tara, 23,000 a bakovi a ngatavine ri mate.⁹Nahani teu tege tonia e Kristo,i kupo ne ria ri rata lakea mata i rata pile ria.¹⁰Teu ranga nahani tege ta puhaki lae manga i kupo ne ria ri rata,a ensel ni rabalaki a bakovi i mate i rata pile ria.¹¹Ngane,virika maki i bele manga hanuna ni vakasiri teu,ri here ni habi a ni ta-muga ne teu erei i made na ni lobona parava ge bele.¹²Mavonga erei i luhoi i pesi tora ia ge mata doko kamumu ne vona nahani ge boru.¹³I uka tara ni toni ge polo taro matou ge tebi uka,virika ni toni nga biri bele ne hurika bakovi a ngatavine vona malala.Pali,Deo biri murimai a ngavana,ia keme ge polo taro ni tora matou.Pali a ni toni i valai ne matou,e Deo bara i rata dala ni kori matou.Ra dala iea i maea,biri rata matou bara moto pesi tora,a ni toni kama ge paha danu matou¹⁴Mavonga hurika turagu muholi,matou moto hatala na naro na ni turume puru ne deo tatami.¹⁵Iau a ta ne matou manga e hurika bakovi ri tahoka ni luhoi,bara matou moto luhoi kado kamumu a ngava a ratea.¹⁶Re virika maki kamumu i tabuli pololilo na kap mateu mete habia,pali kama ge manga darane Kristo mete bolea?Ra bret mateu mete kevea,pali kama i manga kakaine Kristo.¹⁷Na arana,i tahoka tabekena bret i taku kunana,mavonga teu a bakovi a ngatavine te made manga viri ala taku kunana.Teu lobo te kani palupu na bret i taku kunana.¹⁸Mataia narona maka Israel.Na tahuna ri kana kania ni gutu polomeli na alta,ra hini nga i kalipopo tou turane Deo na alta?¹⁹Ara maki taga takia?Re virike deo tatami nga ria maki muholi? O a maka maki ni kani ri rata ni habi vona ia maki muholi?²⁰Pali iau a taka maki e huriki kama ri ramai kamumua narone Deo ri habia ni habi ne ria lakea na maka spirit hale,pali kimi ne Deo.Kama ngaru matou ni vapopo turana maka spirit hale!²¹Kama motogo ninu na kap e ViriDagi turana kap na maka spirit hale.Kama motogo kani na tebol e ViriDagi turana tebol na spirit hale.²²O te ngaru ni ratea e ViriDagi ge tamudi hale ge tepu teu,e?A nitora ne teu i polotaroa nitora vona,e?²³A maki lobo i kamumu ne teu ni rata pali keme virika maki lobo ge kori teu ni made kamumu.Lakea keme virika maki lobo ge ratoe go bele tora.²⁴Tege nahani luhoi ni kori mule teu.Pali,tege luhoi ni kori e huriki ranga.²⁵Moto kani a maki ni kani ni vangoli vona na maket,moto nahani luhoi lege ni nana lae.²⁶A vuhuna, "ra malala turane virika maki tabuli pololilo vona,nevone ViriDagi."²⁷A bakovi tara kimi ramai kamumu a narone Deo ge nanoe ni kani turana,lakea o luhoi ni lakea na ruma vona.O kani a maki i ratapuru nevona ni kani.Nahani luhoi lege ni nana lae.²⁸Pali a bakovi tara ge takoe maea, "ra maki ni kani nga ni rata ni habi gutuvuro lakea ne deo tatami,"nahani kani.Ra naro o ratea,bari koria ra bakovi i takoe,lakea i kamumu ni kori a ni luhoi ne hurika bakovi ranga.²⁹Ra ngava iau a takia,iau kama taki ni kori a niluhoi ne vomu kunana.Uka,ne vona ni kori a ni luhoi na bakovi ranga.Ge ne vona ara bakovi ranga turana ni luhoi ne ria bara ri luhoi kado a narogu?³⁰Pali ri iau ga bole a maki ni kani turana ni ta kamumu,na rana e hurika bakovi rigi ta hale ni rupuru iau?³¹Mavonga,ioe o kani o ninu,o go rata ara,o rata re virika maki nga ge dagi a ranga e Deo.³²Nahani ratea tara Juda o tara Grik,o tara sios e Deo ge boru na naro hale.³³Manga hini a toni ni vaka vivia huriki bakovi na virika maki iau a rata.Iau kama vorokana virika maki kamumu ni kori mule iau kunana,uka.Iau a matakana maki kamumu ni kori hurika bakovi a ngatavine,biri bole mule ria.

Chapter 11

¹Matou moto muri mai palupu a narogu, palupu manga iau a ramai a narone Kristo. ²Ngane iau a vivi ne matou narana matou moto luhoi iau ne virika maki. Nugu tata virika ngava nga iau a habi ne matou. Mavonga iau a taki matou a tara moto rata naro muholi. ³Ngane iau a ngaru matou motogo lohoka maea Kristo ia mugane hurika bakovi, a bakovi ia mugana ngatavie, e Deo ia mugane Kristo. ⁴Ra bakovi i sivua a gina i vasileki o i rata ngava na profet, i vaka maruhua a mugana, re Kristo. ⁵Pali tara ngatavine kama i sivua gina i vasileki o i rata ni tanga profet, i vaka maruhua e girihina. Ra naro nga i manga kunana ngatavine pali lobo vuna na gina. ⁶Ra ngatavine kimi ngaru ni sivua gina, ge palia vuna ge kapo. Ra ngatavine i hataki ni maruhu ni palia vuna, pali ia ge sivia gina. ⁷Bakovi nahani ge sivua gina, na rana, ia a ni vakasiri ia a bagetu e Deo. Pali a ngatavine ia a bagetu e girihina. ⁸Bakovi kimi bele na ngatavine, pali a ngatavine i bele na bakovi. ⁹Deo kimi luhoi ngatavine ge ratea bakovi, pali ia i luhoi a bakovi i ratea ngatavine. ¹⁰A vuhuna hini nga a ngatavine ge koloa gina, i manga kilakila ia i rata leho ne Deo bari masia hurika ensel. ¹¹Pali e hurika tara e Viridagi, ngatavine kama ge made kerikeri vona kunana, a bakovi tara keme ge made kerikeri. ¹²I maea, a ngatavine i bele na bakovi a bakovi i bele na ngatavine. A maki lobo i bele ne Deo. ¹³Matou moto luhoi kado mule matou: I kamumu na ngatavine keme ge sivua gina ge vasileki ne Deo? ¹⁴Na narone teu kunana, ra bakovi ge dagi a vuna, i vaka maruhu mulea. ¹⁵Pali ra ngatavine ge dagi a vuna, a bagetua kamumu ne vona, na rana, e Deo i habia ne vona ge sivua gina. ¹⁶Pali ra bakovi tara i ngaru ni ta vagege na hini nga, te uka naro ge maea, a sios e Deo tara i uka naro ge maea. ¹⁷Ngane iau a taki matou ni murimai. Iau kama vivi ne matou, na rana, na tahuna moto valai ni vapopo palupu na ni turume, naro kamumu kimi bele ne matou, pali a naro hale matou i bele. ¹⁸Muga hateka iau a ngaru ni taki matou maea, tahuna iau a longo matou moto vapopo na sios, matou moto vapida mule lae na palane matou, iau a luhoi tora papote na ngava nga. ¹⁹Na rana iau a luhoia sios ne matou biri mapuka i kiroko, bara moto lohoka kamumu, erei ne matou i ramai muhulia virika narone Deo i ngaru. ²⁰I mavonga na tahuna moto valai ni vapopo na ni turume, kama maki ni kani muholi ne Viridagi mua mu kara ni kania. ²²Re matou moto uka ruma ni kani ni ninu, e? Re matou mu luhoi ra sios e Deo a maki tavula mu rupuru e hurika turane mua ranga ri uka maki ni kani ri hatakia ni maruhu, e? Ga ta navai ne matou? Iau ga ta ni vivi ne matou, e? Iau kama ga vaka vivi matou na hini nga! ²³Maki a bolea ne Viridagi, ia kunana iau, a habi lakea ne matou, e Viridagi e Isu, Na rodo e Judas i rua na limana e hurika pile. ²⁴Muri i bolea bret i ta kamumu ne Deo i kevea i ta maea, "Ra makea a kakaigu, ne matou, matou moto rata hini nga ni luhoi iau." ²⁵Na naro palupu ne nau i bolea kap muri na maki ni kani i lobo, ia i ta maea, "Ra kap iea ia a kontrak karaba na daragu. Virika tahuna lobo bara mu ninu, mu luhoi iau." ²⁶Na ne virika tahuna lobo mu kania bret mu ninu vona ra kap, moto taki talea ni matene Viridagi i vano biri hamule valai. ²⁷Pali ra bakovi kama i rata naro kamumu na tahuna ni kani a bret i ninu na kap ne Viridagi, ia i rata pilea a kakaina a darana e Viridagi. ²⁸Rua bakovi ge luhoi kado taroa, na dala iea ia biri kani a bret biri ninu na kap. ²⁹Ra bakovi keme ge luhoi kamumua a kakaine Viridagi ge kani ge ninu, i habi mulea vona rongova. ³⁰Na vuhuna hini nga kupo ne mua ri bole a gilanga mu uka ni tora ranga ne mua ri mate pali. ³¹Pali re teu tege lohoka kamumu tege luhoi kado mule teu, kama tege pesi na kot e Deo. ³²Pali re Viridagi ge kotim hita, ia biri pelekado hita, mavonga kama tege hale turana malala iea. ³³Mavonga hurika turagu, tahuna mu valai mu vapopo na maki ni kani, mu dava e huriki ranga. ³⁴Ri tara ge vitolo, rua ge kani na ruma. Mege hali, a ni vapopo ne matou biri vaka bele a kot matou. Turane virika maki ranga matou moto here na raukea ne nau, ne nau bara valai a pelekadoa turane matou.

Chapter 12

¹Hurika turagu,ngane iau a ngaru ni taki matou ne virika ni habi,na hanu kiripiripi.Mavonga iau a ngaru matou motogo lohoka kamumu ne vona.²Matou moto lohoka maea na tahuna matou moto made manga huriki kama ri murimai a ngavane Deo,hurika bakovi ranga ri lalu matou moto turume puru ma ne virika deo tatami kama ri kara ni ta, ri vaka viliha ni luhoi matou pali matou moto kara ni vano kunana.³Mavonga iau a ngaru matou motogo lohoka maea i uka tara bakovi ge tahoka hanune Deo ge kara ni ta,"Isu biri hale,"uka tara bakovi ge kara ni ta," Isu ia e Viridagi,"na hanu kiripiripi kunana.⁴I tahoka maka ni habi na hanu kiripiripi,pali i tahoka a hanuna i taku kunana i tabuli.⁵Pali lakea i tahoka a leho e Deo i tabuli,i tahoka e Deo i taku kunana.⁶I tahoka maka leho i tabuli,pali i tahoka e Deo i taku kunana,i rata a leho bele madoru pololilo ne hurika bakovi lobo.⁷Deo i habi a ni tora na hanu kiripiripi ne hurika bakovi takutaku na ni kori ria lobo.⁸Ra hanuna i taku,pali i habi a ni tora na bakovi ni taki tala a ngava na ni luhoi kamumu lakea na viri tara ia i habi a ni luhoi ni taki tala a ni luhoi ne Deo.⁹Na hanuna i taku,pali iau i habi a ni luhoi tora na bakovi,a bakovi tara i habi a ni habi ni vaka mahuri a gilanga.¹⁰Na viri ranga ia i habi ni rata ni tora ni taki talea a ngava manga Profet,lakea a vivi tara ia i habi a ni luhoi na ni mata kilala na hanuna kamumu turana spirit i hale,na viri tara i habi a ni habi na ni ta ne virika bokonga kavunga tara kavunga tara,na viri tara i habi a ni luhoi ni puloa a maka ngava.¹¹Pali a hanuna i taku i leho pololilo ne virika a maki lobo nga i habi a ni habi ne hurika bakovi taku taku e Deo i pasi.¹²I manga kunana a kakaina i taku,pali i tahoka a tabekena i taku taku i sivua a kakaina i taku,i palupu manga e Kristo.¹³Na hanu kiripiripi i taku kunana teu te hilolo teu te bele manga viri ala taku.Ge rata ra ioe a Juda o a Grik o a voravora tavula o a bakovi i malimali,Deo i rata teu lobo te ninu na hanuna i taku kunana.¹⁴Kakaina kama i taku a tabekena,uka i tahoka a tabekena i kupo.¹⁵Pali ra vaha i ta,"kama iau a lima lakea kama iau a tabekena ra kakaina,"uka ia tara ia tabekena ra kakaina.¹⁶Pali ra talinga i tara kakaina,kama iau a talinga lakea iau kama tabekena kakaina,pali ia tara a tabekena kakaina.¹⁷Pali re virika kakaina ga matana kunana,ra kakaina ge longo navai a ngava?Pali re virika kakaina ga matana kunana,kakaina ge boroni navai a maki?¹⁸Pali e Deo i ru takutaku a tabekena kakaina na tahuna ia i ratea.¹⁹Re ria rigi bele palupu manga tabekena i taku kunana,kakaina ge tabuli vai?²⁰Mavonga a tabekena taku taku vona ra kakaine ria lobo i vakabele a kakaina i taku.²¹A mata kama ge takia a lima maea,"ioe kama go made turagu,"a gigi kama ge taki vaha maea,"ioe kama go made turagu,"²²Pali e virika tabekena kakaina teu te luhoi maea ta i uka ni tora,pali a maki dagi na kakaine teu.²³Manga e virika tabekena kakaine teu te luhoi kama i kamumu,teu te kara ni vaka bagetu ria ne virika tabekena kakaina teu kama te kara ni matai tege kapi kari ria kamumu hateka.²⁴Kamumu virika tabekena kakaine teu kama te vaka bagetu,pali ria ri bole a ranga i dagi.Pali e Deo i ru palupu lobo liu ra tabekena kakaina i bele taku lakea i habi a ranga dagi ne virika tabekena ra kakaine teu te luhoi i hale.²⁵Ia i rata maea ge nahea parava ge bele pololilo vona a kakaina.Taku taku ge matakari a tabekena tara na naro i palupu kunana.²⁶Na tahuna a tabekena tara i hataki a ni madihi.I tara tabeke i hataki a ni madihi a tebeke lobo biri madihi.A tabekena tara i bole a ranga i dagi viri ranga bara ri vivi palupu.²⁷Mavonga hita lobo a kakaine Kristo lakea teu taku taku i made manga tabekena.²⁸Pololilo na sios Deo i pasi erei e hurika aposel,pali lakea e hurika profet,tolu e hurika vinara,ne huriki ranga ia i habi a ni tora na ni ratena ni ta vakabele a maka maki, ranga ri bole a ni tora na ni vaka mahuri e huriki ri giloa,ranga ni bole ni tora ni kori a tara ranga,ranga ri bole a ni tora ni ta na kavunga tara kavunga tara.²⁹Re teu lobo teu a aposel a profet turana vinara e?Re teu lobo te kara ni rata ni ta vaka bele e?³⁰A luhoi teu lobo te bole a ni tora ni vaka mahuri a gilanga e?A luhoi maea teu lobo te tahoka ni tora na ni ta na kavunanga tara kavunaga tara e?A luhoi hita lobo si kara ni puloa ra ngava e?³¹Hita sigi luhoi tora na ni bole a maki kamumu ni tora na hanu kiripiripi.Pali lakea iau ga vakasiri ne matou a naro i kamumu na dala ni mahuri.

Chapter 13

¹Pali re iau ga ta ne virika ni tana na tanga ne hurika bakovi turana ensel,pali ra ga uka naro ni ngaru a turagu,ra ngavagu biri nani manga belo o a tabekena kapa.²Pali re iau ga tahoka ni habi ni taki tala ngava manga profet,ga lohoka ne virika ngava muholi a ngava kapiloho,ga tahoka ni luhoi tora dagi hateka i kara ni lipu tala lolo na murina,pali ri iau ga uka naro ni ngaru a viri tara,pali iau a made manga maki tavula.³Pali re iau ga habi virika maki ne nau ne hurika tara ri matasia,a habia kakaigu ne ria rigi gutua,pali re iau ga uka naro ni ngaru a turangu,kama ga bolea tara maki kamumu vona hini nga.⁴A naro ni ngaru,ni made madoru ni rata kamumu ne huriki ranga,a naro ni ngaru kama ne vona ni ngutu o ni kavu rike mulea ramu.Kama ni gigi potu o ni tero lae,⁵O ni rata pile a turamu.Kama ne vona ni luhoi mule ioe.Kama ne vomu ni gigi potu laviriri kama ne vona ni luhoi a naro hale ne hurika turamu ri rata.⁶Ia kama ge vivi na naro hale,uka,ia biri vivi na naro i muholi.⁷A naro ni ngaru bara i vona vuanga kamumu ne vona ne virika maki lobo i tahoka ni luhoi tora ne virika maki ia i rata bara i dava virika maki biri bele muri ma bara i kara ni bole a ni madihi ne virika maki.⁸A naro ni ngaru i uka ni lobona.Pali ri tahoka ni ta profet i tabuli,bara ri lobo.Re ge tahoka virika ni tana tanga i tabuli bara ri lobo.Pali rege tahoka ni luhoi kamumu i tabuli,ria ranga bara ri lobo.⁹Na rana,teu te lohoka na hini papote pali ra te taki tala ni tana profet papote kunana.¹⁰Pali,tahuna a maki muholi i valai,bara tabekena maki biri lobo.¹¹Tahuna iau a made manga koma,iau a lohoka ni ta manga koma,ni luhoi ne nau i manga koma,a luhoi ni rata maki manga koma.Pali na tahuna iau a bele manga bakovi dagi,iau a hataroa naroa koma.¹²I ngane,teu te matai virika maki,i palupu manga teu te matai a maki na suku,pali muri ma bara te vamatai.I ngane, iau a lohoka na hini papote,pali muri ma iau bara lohoka hateka,na rana iau a lohoka kamumu ne vona virika maki.¹³Pali ngane,ra naro nga i tolu ge tabuli.Na ni luhoi tora ne virika maki biri bele muri ma turana naro ni nagru.Pali a naro ni ngaru a turamu dagi hateka vona viri nga.

Chapter 14

¹Matou moto murimai a naro ni ngaru a turamu turana ni leho tora ne virika ni habi na hanu kiripiripi. Matou moto bole dagia ni habi na ni takitalena ngava manga hurika profet. ²Bakovi erei i rata ngava na kuvunga tara kama i kara ni habi a ngava ne hurika bakovi a ngatavine pali ia i ta turane Deo, i uka tara bakovi ge lohoka vona ngava ia i taki talea na rana i rata virika ni ta kapiloho na ni tora na hanuna. ³Pali a bakovi i taki tala ngava na profet i ta na ni vakatora ni luhoi tora ne hurika bakovi ni bole rike ria ni rata naro kamumu ne hurika bakovi a ngatavine. ⁴Ra bakovi i ta na kavunga tara ia i vaka tora mule ia kunana, pali erei a bakovi i taki tala ngava manga profet ia i vaka tora sios. ⁵Iau a ngaru mua lobo ni ta na kavunga tara, pali i kamumu hateka a ngaru mua ni ta manga profet. A bakovi i ta manga profet ia i redea bakovi ni ta ne virika kavunga tara (pali ge tahoka bakovi ge puloa), pali e hurika bakovi a ngatavine sios bari pesi tora. ⁶Pali mua e turagu e kurabagu, ri iau ga valai ne matou ga ta na kavunga tara, ga kori navai matou? Ga taki matou na maka ni ta kapiloho ne Deo i vakasiri iau o i habi matou a lohokanga o ni taki tala ni ta profet o bara tovo matou. ⁷Pali ra maka maki ri mate manga vei o a gita ri rata lae a nangi ne ria, pali ge lohoka navai ra bakovi na arana maki ni sigi? ⁸Pali ra biugel ge tangi tebi, ra bakovi ge pasi mata na tahuna na vabinga ge navai? ⁹I palupu manga matou. Pali moto rata ngava kimi kavakava muholi, ra bakovi ge lohoka navai na ngava ne matou. ¹⁰Muholi, i kupo hateka kavunga na malala pali i uka tara ne tou a kavunga ge uka vuhuna. ¹¹Ri iau kama ga lohoka vona tara vuhuna kavunga, bara bele manga bakovi na tanga tara na bakovi i taki tala ngava. A bakovi taki tala ngava biri manga bakovi na tanga tebi ne nau. ¹²Manga kunana matou. Moto ngaru hateka maea maki kamumu na spirit ge bele kava, ri maea moto leho tora ni vaka tora sios. ¹³Pali ra bakovi i ta na kavunga tara ge vasileki maea i karea ge puloa ngava. ¹⁴Pali, iau ga vasileki na kavunga tara, spirit ne nau tara i vasileki, pali a ni luhoi nau tara i tabuli tavula. ¹⁵Pali iau ga rata navai? Ga vasileki na spirit ne nau kunana o ga vasileki na ni luhoi ne nau kunana. Iau ga kaloloa line na spirit nau ga kalolo na ni luhoi ne nau. ¹⁶Pali re ioe go kavu rikea ranga Deo na spirit, ge navai a bakovi tara ge ta, "I muholi" na tahuna o kavu rikea, pali ia kimi lohoka vona ara ngava o ratea? ¹⁷Muholi o habi a ngava kamumu ni kavu rikea pali ra hini nga kimi vaka torea tara bakovi. ¹⁸Iau a ta kamumu ne Deo maea, i kara iau ga ta na kavunga ranga kupo ne matou lobo. ¹⁹Pali na sios iau a luhoi taga ratea bokona ngava ge lima na ni luhoi ne nau, iau a kara ga tovo e hurika bakovi ranga ge rata rana ge 10,000 a kalavana ngava na kavunga tara. ²⁰Hurika turagu e kurabagu, nahani made manga koma na ni luhoi matou. Ne virika naro hale, matou moto made manga koma kiroko. Pali a ni luhoi matou ge manga ni luhoi na bakovi a ngatavine dagi. ²¹Na lo ne Deo maka ni here i ta maea, "iau bara ta ne hurika bakovi a ngatavine ne nau na maka kavunga ranga na ngava ne huriki ranga. Pali kama togo longo toto iau, "e Viridagi i ta maea. ²²Ri maea a naro ni rata ngava na kavunga ranga, i manga ni vakasiri e hurika bakovi ri uka ni luhoi tora. Pali ra naro ni takitalena ngava manga profet, i manga ni vakasiri na ni luhoi tora ne huriki a bakovi a ngatavine pali kama ne hurika bakovi kama ri luhoi tora. ²³Pali re hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora rigi vapopo pali ria lobo rigi ta na kavunga ranga, huriki a bakovi ranga turana e hurika bakovi kama ri luhoi tora ri dili, kama rigi taki matou maea matou a manga? ²⁴Pali re matou lobo moto takitala a ngava manga profet lakea viri tara kama i luhoi tora a viri tara i valai i dili pololilo, a maka ngava ia i longo bari padia a tamudina, pali ra ngava iea bari luhoi kadoa. ²⁵Lakea a maka naro i kapiloho na tamudina, biri bele kava pali ia biri rupurua gina na ni turume puru ne Deo ia biri takitala maea, muholi e Deo i made na koropalane matou. ²⁶Muri ne vona ara ge bele, hurika turagu e kurabagu? Na tahuna matou moto valai ni vapopo, viri tara i tahoka linge, tara i tahoka ngava ni tovo e huriki ranga, tara i tahoka ngava e Deo i takia vona, tara tahoka ngava na ni ta kavunga tara, tara bari puloa ra ngava ia. Kamumu, matou moto rata leho lobo nga na ni vaka tora sios. ²⁷Pali ra viri tara i rata ngava na kavunga tara, pali matou rua ge rua o ge tolu togo ratea ra leho, ge ta taro tara muri ge ta a viri tara muri tara ge puloa ngavane tou. ²⁸Pali i uka viri ge puloa ra ngava nga, pali e huriki ri rata ngava na ni ta tara ia ge made madoru pololilo na sios. Tou togo ta mule ne tou ne Deo. ²⁹Rua a viri ge ala rua o ge ala tolu togo takitala ngava manga profet ia ge rata ngava pali e huriki ranga rigi longo rigi luhoi kadoa ra ngava nga. ³⁰Pali re, Deo i habi a ni luhoi kamumu ni lohoka na bakovi tara erei i made ni turume, pali moto rua bakovi ni takitalena ngava manga profet ia ge ngava rubu. ³¹Takutaku ne matou i kara ni takitala ngava manga profet na tahuna taku taku, lakea e hurika bakovi rigi kara ni bolena a ni lohoka pali bara ri bele tora. ³²A maka spirit na maka profet i made polotano na ni matakari na profet. ³³Na rana, Deo kama i lohoka ni rata maki i viliha lae pali ia i vonu ni hate puru ma. ³⁴Palupu na sios ne hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora, hurika ngatavine ria rigi made madoru pololilo na maka sios. Na rana ria rigi uka ngava kamumu ni ratana ngava, pali ria rigi made polotano manga lo i taki. ³⁵Pali ra hini ge tahoka maki ri ngaru ni bole a ni luhoi vona, ria rigi nana e girihine ria vona na ruma ne ria. Na rana ia kama naro i kamumu ni ratea ngava pololilo na sios. ³⁶Pali ra nitane Deo i valai ne matou, e? Matou moto bole mugea a ni tane Deo? ³⁷Ra bakovi tara i luhoi maea te ia profet o ni vakatora kristen, ia ge mata kilala

maea a maki iau a here valai ne matou,a ngava e Viridagi i habia ne nau a ratea.³⁸Pali ra viri tara kimi mata kilalea ra hini nga,matou nahani mata kilalea.³⁹Mavonga matou e turagu e kurabagu,matou moto tora na ni bolena naro ni taki talena ngava na profet,lakea matou nahani hatekaria tara bakovi na ni ratena ngava na maka kavunga ranga.⁴⁰Pali matou moto murimai a naro i malamala i kamumu a naro na ni turume.

Chapter 15

²pali na ara mua mu made kamumu vona,arai matou i nogu tata torea a ngava Iau a takia ne matou,matou koma motogo luhoi tavula vona³Muga Iau a taki matou ani kamumu Iau a tahoka,maia e Kiristo i mate na sin ne matou murimaia ni tane Deo,⁴maia ia ni tanu,muri ia i hadongo mule muri na parava i tolu muri maia ngvane Deo.
⁵Kiristo i bele ne Kepas, muri ne horiki a murimuri vona;⁶muri i bele ne huriki ri ala 500 na parava i taku.Kopo ne ria ri mahuri,pali rang ne ria ri mahita.⁷Muri ia i bele ne Jems,muri ne huriki a aposel.⁸Muri liu,ia i bele nau,manga koma koma i tabaka ni bele.⁹Iau a viri kiroko na huriki a aposel.Iau koma malimali nigi gale manga iau a aposel narana iau a rata pelea Sios e Deo.¹⁰Na ni dodo ne Deo kunana Iau a bele manga Iau ngane,pali ra ni dodo vona i tabuli pololilo ne nau koma i tabuli tavula.Nara,Iau a leho hateka ne ria lobo.koma na ni tora nau,i uka ani dodo n Deo i tabuli turagu.¹¹Mavonga ge Iau o ge ria,ara mia mi taki tale ne mua mu luhio torea.¹²Kiristo ngane ni taki tala maia i mahuri mule na ni mate,navai ne mua ranga ge tamaia i uka ni mahuri mule na ni mate?¹³Pali mavonga ge uka ni mahuri mule na ni mate,mavonga e Kristo koma ge mahuri mule na ni mate;
¹⁴Mavonga i uka ne Kristo ge mahuri mule na ni mate,mavonga a nita koma ge bele.¹⁵Mavonga ,mia bari ni taki mia mi taka ngava i tatami ne Deo,nara mia mi taki talea maia e Deo i vaka hadongo mulea na ni mate e Kristo.pali mia mi taki maia koma i vakahadongo mulea ,i mavonga ani mate koma nigi vakahadongo mule.
¹⁶Mavonga huriki ri mate koma rigi hadongo mule,manga e Kristo ia tara koma ge hadongo mule;¹⁷Mavonga e Kristo koma i hadongo mule na ni mate,a ni luhoi tora ne matou ia maki tavula pali mua mu tabana na sin mua.
¹⁸Erei mate pali ,pali ri bole Kristo pololilo ne ria,ria ranga bari velu.¹⁹Vona ra ni mahuri ea teu te davea e Kristo,teu bari te made matasia na palane huriki a bakovi.²⁰Pali ngane e Kristo, ereai i vaka tubua ni hadongo mule na ni mate ne huri ri mate hosi.²¹Ani mate i vaka belea bakovi ala taku,na bakovi ala taku a ni hadongo muld na ni mate.²²Manga ne Adam huriki lobo ri mate,manga ne Kristo huriki lobo ri mahuri.²³Taku taku bara ri bele na tahuna vona kunana,Kristo ia i made muga liu manga maki ni kani,mavonga erei ri made manga tara ne Kristo bara i bole a ni mahuri na tahuna biri hamule valai.²⁴Virika maki bara ri lobo e Kristo biri habi mulea ne Deo tata a harikianga.Na tahuna biri vaka lobo a lo turana ni tora na gavman.²⁵Na rana,ia biri bele manga king ge ru puru loboa maka pile vona polo tano na vahanga.²⁶Ra ni mate ia a pile na iku liu bara i lobo.²⁷Na rana,"i ru a maki lobo polo tano na vahanga."Pali na tahuna ri ta,"I ru a maki lobo,"ra hini nga i kavakava kama i ta na bakovi erei i ru a maki lobo ne vona kunana.²⁸Tahuna ne viriki a maki i tabuli polo tano vona,pali ngane e Kristo ia kunana biri polo tano ne erei a bakovi i ratea i polo tano vona.Ra hini nga biri bele na ni vakasiri e Deo ia a vuhuna maki lobo.²⁹Na rana e hurika bakovi ri bole ni hilolo na rane hurika bakovi ri mate pali?Pali re hurika bakovi ri mate pali kama rigi hadongo mule,na rana ria ri bolea pali a ni hilolo ne ria?³⁰I navai ne teu te dili na maki hale na parava vakaroro?³¹Iau a mate na parava vakaroro!ne vona ra hininga i rata Iau a bibi ne vomu,na arana Iau a tahoka e Kiristo a viri dagi ne teu.³²Ara maki Iau a tahoka,na matane huriki a bakovi,Iau ga vaubi turana taua matakato ne hurika a Epeses,pali ge uka hadongo mule na ni mate?"Mavonga teu tege kani pali tege ninu,mavonga kuduvi bari te mate."³³Nahani bolea:"huriki a bakovi hale ri luhoi ni rata pilea maki kamumu."³⁴Pesi rike! Nahani rata sin.Nara ranga ne mua ri uka ni lohoka ne Deo.Iau a tamaia ne matou motogo maruho.³⁵Tara viri bari tamaia,"I navai a viri mate pali ge mahuri mule,pali lakea ara kakaine ria rigi valai turana?"³⁶Matou moto longo taro hateka!Ara maki o varoa bari mate taro muri bari rike.³⁷Ara maki o varoa ia koma kulina kunana ia vutuna tavula.ia bari bele manga vit o a maki tara.³⁸Deo bari habia kakaina ramaia ni ngaru ne vona,pali ne huriki a vutuna maki lobo ria ri tahoka kuline ria takutaku.³⁹Ne huriki a kakaina lobo koma ri palupu.Uka,huriki lobo ri tahoka kunana a kakaine ria i takutaku, a viri tara na maka livoa pali a viri tara ne huriki a kadirovo ,tara ne huriki a manu.⁴⁰I tahoka kakaina hunu turana kakaina malala.Pali a harikianga na kakaina hunu kimi manga harikianga na kakaina malala.⁴¹I tahoka tara ni para ne vona haro,tara ni para ne vona keva,ni para ranga ne vona virika hada.Manga kunana tara hada kimi manga hada tara pololilo vona ra ni para iea.⁴²I manga kunana ni pesi rike mule ne hurika bakovi ri mate pali.Ara maki ri varo biri hale,pali ara maki i pesi rike mule kama ge hale.⁴³Kakaine teu te varo,ia biri uka ni vivi,pali ra kakaina teu biri pesi turana ni para.Ia i uka ni tora na tahuna ni tanu ia,pali ia biri pesi rike turana ni tora.⁴⁴Kakaine teu te tanu ne vona malala kunana kakaine teu i pesi rike mule ne vona hunu.Pali re ge tahoka kakaine teu ne vona malala,palupu manga kunana biri tahoka kakaina na hunu na hanuna.⁴⁵Ri here maea,"E Adam i bele muga i bole ni mahuri,"E Abam i muri i bele manga bakovi ni habi a ni mahuri pololilo na hanuna.⁴⁶Pali a hanuna kimi valai muga,uka,a kakaine teu vona malala iea i valai muga,i muri ma a kakaina na hanuna i valai.⁴⁷A bakovi i muga,E Adam ne vona malala iea,Deo i ratea na malala.E Adam i bele muri ia ne vona hunu.⁴⁸Bakovi erei i bele na malala,ia i manga kunana e Adam,erei i bele na malala,a bakovi na hunu,ia i manga kunana e Kristo,ia ne vona hunu.⁴⁹Manga kunana hita si tahoka ni vakasiri na bakovi na malala,i manga kunana hita si bole a ni vakasiri na bakovi na hunu.⁵⁰Nange

hurika turagu,iau a ngaru ni ta maea,a bakovi na malala iea turana kakaina a darana keme ge dili na harikianga ne Deo.Virika maki i hale keme ge bole ranga virika maki i kara ni hale.⁵¹Masia!Iau bara takoe vona tara ngava kapiloho i muholi.Hita lobo kama sigi mate,pali hita lobo bara si mapulo.⁵²Hita bara si mapulo na parava papote kunana,i manga matana i mata kopu i mata para tabu,a tahuna ni lobona parava a biugel biri tani.Biugel biri tani hurika bakovi ri mate pali bara ri pesi rike kama rigi hale tabu,teu ranga bara te mapulo.⁵³Narana ra kakaine teu i hale biri bolea a kakaine teu kimi hale,ra kakaina i mate biri kara ni bolea a kakainga keme ge mate.⁵⁴Pali na tahuna ra kakaina kimi hale i rua kakaina keme ge hale,na tahuna ra kakaina i mate i rodoa kakaina kimi mate,bara ri rata ngava langa maea,"Ni mate i velu pali e Isu i bole vorokia."⁵⁵"Ni mate,ni tora vomu i tabuli vai? Ni mate ni vaubi vomu i tabuli vai?"⁵⁶Ni vaubi na sin ni mate,ni tora na sin ia a tagari.⁵⁷Pali ta kamumu ne Deo,erei i rata teu te bole vorikia pololilo ne Viridagi e Isu Kristu.⁵⁸Mavonga kunana,hurika turagu,made tora nahani vakulu.Made vakaroro pololilo na leho ne Viridagi,pali mua mu lohoka maea a leho mu rata ne Viridagi keme ge velu tavula

Chapter 16

¹Ngane iau a ngaru ni ta na moni ne hurika kristen ri ru palupu,matou moto rata manga iau a taki e hurika sios o Galesia ri rata.²Na parava muga ma,matou takutaku moto rua moni ne matou ni ratena leho vona.Mavonga na tahuna iau bara valai,matou kama moto ru palupu tabu ranga maki.³Na tahuna iau a valai,erei matou moto pasau ga vakarua raukea ge vano turana maka ni hadi i lakea o Jerusalem.⁴Pali ge kamumu ne nau ni vano pali togo vano turamu⁵Pali iau bara valai ne matou,na tahun iau a valai o Masedonia.Na rana iau bara lakea maea o Masedonia.⁶Iau a luhoi iau bara made turana matou na tahuna na malania,bara moto kori iau,na tahun iau a ngaru ni lakea na tanga ranga.⁷Nara iau kama ngaru ni matai matou na tahun i kapo.Iau a ngaru ni made turane matou ge tabaka papote,pali re Viridagi ia ge longo.⁸Pali iau bara made o Efeses i vano i lokovonga na tahun na pentikos,⁹Ra ni tukari dagi i mataka ne nau,lakea a pilea ranga ri bele.¹⁰Na tahun e Timoti i valai,ia bara i made kama ge magege,nara ia i rata leho e Deo,manga iau a rata.¹¹Tara bakovi kama ge vaka boru iau.Matou moto korua moto vakarua turana ni hate puru ma ge valai ne nau.Iau a davea ni valai ne nau turana maka turamu ranga.¹²Ne turane teu e Apolos iau a ta tora ni vakatora na ni valai ni matai matou turana turamu.Pali ia kimi ngaru ni valai.Pali ia biri muri valai na maki biri kamumu kunana.¹³Matou moto mata doko,moto pesi tora na ni luhoi tora,made manga bakovi,matou moto made tora.¹⁴Matou moto rata maki lobo turana naro ni ngaru.¹⁵Matou moto lohoka ne hurika tara ne Stefanas,ria ri muga vona tara ni luhoi tora ne Akaia,lakea ri habi mule ria ni rata leho na ni kori hurika bakovi a ngatavine ne Deo.Ngane iau a ta tora ne matou,¹⁶Matou moto polotano na maka tara maea huriki ranga erei i leho hateka ni kori tou.¹⁷Iau a vivi na tahun e Stefanas rua e Fotunatus turane Akaikus.Tou to bele,na ni bole a murine matou.¹⁸Ria ri valai ni rata a hanune teu ge bole a ni tora karaba tabu.Mavonga matou moto mata kilala virika maki.¹⁹Virika sios iea o Esia ri vakaru a ngava ni vivi ne mua lobo.Akuila turane Prisila turana sios ri vapopo na ruma ne ria.²⁰Hurika turagu ri ta vivi ne matou.Matou moto nugu tata e huriki ranga mu ta vivi ne ria.²¹Iau e Pol,iua a herea ra ni ta iea na limagu kunana.²²Pali ra bakovi kama i ngaru e Viridagi,pali ia biri bole a ni hale.Viridagi ne mua,o valai!²³A ni dodo ne Viridagi e Isu i tabuli turane matou.²⁴Iau a ngaru matou pololilo ne Isu Kristo.

2 Corinthians

Chapter 1

¹Iau e Pol,a aposel e Isu Kristo na ni ngaru e Deo i vulaki iau,eTimoti ia turane mateu,i herea rau kea lakea na sios io Korin,pali lakea lobo ne hurika bakovi a ngatavine pololilo na tabekena tanga io Akaia.²A ni dodo turana ni tamudi madoru ne Deo e tamane teu turane Viri Dagis e Isu Kristo ge made turane matou.³Teu tege kavurikea rane Deo,ia e tamane Viri Dagis ne teu e Isu Kristo.Ia tamana ni dodo lobo pali ie Deo ni rata e virika naro ni tamudi madoru.⁴E Deo i habia ni tamudi madoru ne teu na tahun a ni mava i bele ne teu,manga kunana teu ranga bara te ratea naro ni habia ni tamudi madoru ne hurika bakovi a ngatavine turana naro i palupu ni habia ni tamudi madoru manga e Deo i habia ni tamudi madoru ne teu na tahun a ni mava i bele ne teu.⁵A ni mava dagi turana ni madihi i kalohoa e Kristo ni bole mule mateu.Manga kunana a naro ni tamudi madoru mateu i valai ne Kristo.⁶Pali na tahun mete bolea ni madihi,ia ne Deo biri habia ni tamudi madoru ne matou pali ne Deo ge bole mule matou,pali e Deo ge habia ni tamudi madoru ne mateu,ia ni tamudi madoru matou.A naro ni tamudi madoru matou i leho kamumu hateka na tahun moto made madoru moto pesi tora moto kaloho e virika ni mava manga mateu ranga mete kalohoa.⁷Mateu mete tahoka ni luhoi tora maea,na tahun matou ranga moto pesi tora ni kalohoa ra ni mava iea,e Deo biri habia ni tamudi madoru ne matou manga ia i habia ne mateu.⁸Na arana mete ngaru moto go lohoka,hurika turagu,ne virika ni mava dagi mete tahoka o Esia.Mateu mete bolea ni tamudi mava i dagi hateka,i dagi hateka ne mateu lakea kama mete kara ni kalohoa,i kupo hateka lakea kama mete luhoi mete kara ni made mahuri tabu.⁹Pololilo vona ra hini nga,i manga kunana a bakovi ni luhoi kado i pasi mateu ni mate.Ra hini nga i rata mateu nahani metege ru ani luhoi tora mule ne mateu,metege ru ani luhoi tora mateu pololilo ne Deo,a Viri biri vakahadongo e hurika bakovi ri mate.¹⁰E Deo i bole mule mateu na maki hale hateka i kara ni rabalaki mateu,bari bole mule tabu mateu na parava tara.Mateu mete ru ani luhoi tora mateu pololilo ne Deo maea ia biri bole mule mateu murima.¹¹E Deo biri bole mule mateu na ni vasileki matou.Muri e hurika bakovi a ngatavine bara ri habi ani ta kamumu ne Deo na hini i habia ni dodo dagi turana ni matakilaka vona ni kori mateu,a vuhuna i kupo e hurika bakovi a ngatavine ri vasileki ne mateu.¹²Maria miri vivi hateka vona ra maki taku iea,maria miri lohoka vona tamudine maria turana ni luhoi ne maria maea,maria miri rata a naro i malamala turana naro i muholi ne hurika bakovi a ngatavine lobo.Miri laho pololilo na naro i malamala ia naro i

valai ne Deo lakea kama miri made manga e hurika bakovi a ngatavine na malala. Maria miri rata hateka re virika naro malamala ne mua pali kimi turana ni lohoka vona ra malala, i turana ni dodo e Deo.¹³ Maria kama miri here e virika ngava kama moto kara ni gi ni lohoka kamumu vona. Iau a lohoka maea,¹⁴ parava ranga bara moto pala vona e virika ngava a here, a ngaru matou ni lohoka kamumu vona vuhuna maka ngava a here, pali na parava e Viri Dagi ne mateu e Isu bara mete bele manga vuhuna ni vivi matou, manga kunana matou bara moto bele manga vuhuna ni vivi mateu.¹⁵ Na arana iau a tahoka ni luhoi tora maea, a vuhuna ra hini nga a ngaru ni valai taro ne matou, a maki kamumu bari bele ne matou na parava i rua a matai matou.¹⁶ Iau vataki turane matou ni valai ni matai matou na tahuna taga lakea o Masedonia. Muri na tahuna a hataro e masedonia, a ngaru ni valai ni matai tabu matou, muri ne matou motogo rudu lakea iau o Judia.¹⁷ Na tahuna a luhoia ra ngava te vataki vona, moto luhoi a koi? Iau kama murimai ani luhoi ne hurika bakovi na malala ni vataki na ngava tara, iau bara ta maea "i muholi, muholi" pali "uka, uka" na parava i taku kunana?¹⁸ Manga kunana e Deo i murimai lobo e virika nitana, kama metege taki rua palupu "i muholi" o "uka".¹⁹ Ra nitane tune Deo, ia e Isu Kristo, ne vona e Silvanus, iau turane Timoti miri taki talea na palane mua, kama e "muholi" turane "uka". Vakaroro e Kristo i ta maea i "muholi" kunana.²⁰ Pololilo ne Kristo, e virika nita gamai lobo ne Deo e "muholi" kunana. Manga kunana pololilo ne Kristo mateu mete ta maea "I muholi" lakea te kavurikea rane Deo.²¹ E Deo kunana i vakatora mateu turane matou pololilo ne Kristo, pali ia i pasi teu nege vona.²² Ia i ru a kilakika polomeli ne teu pali habia Spirit vona pololilo na tamudine mateu lakea mete lohoka muholi maea ia biri habi tabua ne teu e virika maki ranga.²³ Pali, iau a gale Deo ni bele manga bole kori nau na ara vuhuna kama valai o Korin. Iau kama valai o Korin, na arana, kama ngaru ni habi tabu ani mava ne matou.²⁴ Kama ne mateu ni matakari ani luhoi tora matou. Manga kunana, mateu mete leho turane matou na ni vivi ne matou, na tahuna matou moto pesi tora na ni luhoi tora matou.

Chapter 2

¹Iau a luhoi kado a luhoi maea,iau kama ga hamule valai ne matou,ni habi tabua matou ani mava dagi.²Maga haba ni madihi ne matou,erei ge ratau ga vivi?Ri matou e hurika tara ngi,a haba ni tamudi mava ne matou.³Iau a herea rau kea lakea ne matou.Mege hurika tara ni vivi nau rigi ratapile iau na tahuna iau ga bele.Iau a tahoka ni luhoi tora dagi maea,ra ni vivi a tahoka,i manga kunana ni vivi matou ranga moto tahoka.⁴Iau a herea rau kea lakea ne matou turana ni dodo dagi,turana tamudigu i makudu turana luha na matagu.Iau kama ngaru ni haba ni madihi ne matou.Manga kunana,a ngaru matou ni lohoka vona ni ngaru dagi a tahoka ne matou.⁵I tara bakovi ge vakabele pali ra ni madihi iea,ia kimi ratea ne nau kikeri.Manga kunana,iau kama ngaru ni luhoi kado matou lobo.⁶Ara mapa ni habi vona ra bakovi iea,biri karea.⁷Manga kunana,moto pugea naro hale vona moto habia tamudine matou vona.Moto rata maea,bara moto korua ni pahadanu e virika ni dodo vona.⁸Manga hini a ngaru ni ta tora matou ni vakasiri kavea,ni ngaru matou vona ra bakovi iea.⁹A vuhuna ra ni luhoi iea,iau a herea ni toni matou,maea moto murimai lobo e virika ngava a here o uka.¹⁰Ne huriki erei moto muga potu ne tou,iau a pugea potu ne tou.Na hini iau ga muga potu ne tou,a rata na ni kamumu ne matou pololilo na rane,Isu Kristo.¹¹I maea e satan ge nahani tami teu.I tara,nahani tege lakabrongia ni taminga vona.¹²E Deo i talea nau a ni hebi ni taki talea velenga kamumu e Kristo,na tanga dagi e Troas.¹³Pali,iau kama bolea ni tamudi madoru pololilo na Spirit nau,na arana,iau kama mataia turagu e Taitus.Lakea hataroa hininga a lakea o Masedonia.¹⁴A ni ta kamumu ge lakea ne Deo,vakaroro i kori teu ni pesi tora pololilo ne Kristo.Mateu kunana mete bola ngavana manga maki kamumu i huli hateka lakea na tanga lobo.¹⁵Mateu kunana mete manga maki huli kamumu i lakea ne Deo pololilo ne Kristo,i ranga pololilo ne hurika tara erei bara ri bola ni mahuri turane hurika tara bara ri velu.¹⁶Mateu kunana mete manga ni huli kamumu na mate polomeli na mate.Pali ani huli kamumu ni mahuri polomeli na ni mahuri.Pali,erei i vonu hateka ne virika maki nga?¹⁷Na arana,mateu kama mete manga e hurika bakovi a ngatavine erei ri ratapilea ngavane Deo turana moni.I uka,turana ni luhoi i magamaga,manga ne Deo,pali na matane Deo mete taki talea ngava na rane Kristo.

Chapter 3

¹Teu te ngaru ni vivi mule ne teu tabu? Mateu mete koi ni vakarua rau kea ge lakea ne matou o metege bole lakea ne matou, manga e huriki ranga ri rata, manga mateu ranga? ²Ioe a rau kea mateu o herea pali pololilo na tamudine mateu, na arana huriki lobo bara ri gia ri lohoka vona. ³Ra rau kea iea i vavakasiri mateu maea i valai na Kristo, mateu mete vakaru vilia. Ra rau kea iea kama ni here na pen, a Spirit e Deo i tahoka ni mahuri ia i herea. Kimi herea polomeli na kedo, ia i herea pololilo na tamudine hurika bakovi a ngatavine. ⁴Ra hini nga ia ni luhoi tora mateu mete tahoka ne Kristo na matane Deo. ⁵Mateu mete koi ni varede turane huriki ranga na ni ratena leho ne Deo. Mateu ranga mete koi ni vakalongo e huriki maea mateu mete rata re virika leho lobo nga turana nitora ne mateu. Manga kunana, metege ta maea, Deo kunana i habia mateu a ni tora mete rata re virika leho lobo nga. ⁶Deo kunana erei i rata mateu mete bele manga voravora vona ra kontrak karaba. Ra kontrak iea kama ni here na rau kea, uka, ia Spirit. Na ara, a rau kea biri mate vona bakovi, pali a Spirit ia i habia ni mahuri na bakovi. ⁷Ra leho Deo ni habia lo, ia i herea polomeli na kedo i vakabele ani mate. I valai turana bagetuanga ne Deo i dagi hateka e hurika bakovi a ngatavine o Israel ri kori ni mataia matane Monses. A vuhuna, ra bagetua ne Moses i para dagi na matana. Ra bagetua i popote ge lobo. ⁸Ge navai vona ra bagetua ge bele dagi na tahuna a spirit i ratea ra leho? ⁹Ra naro na lo bari vakapesi a bakovi na kot pali bari rata bakovi i bolea bagetuanga vona, mavonga ge riva tabu a leho ni rata naro malimali ge bele kupo vona ra bagetuanga! ¹⁰Na vuhuna, bagetuanga i bele turana lo, ia kimi karea ra nitora na bagetua, i valai turana leho na Spirit. ¹¹Ra maki ia bari lobo i tahoka bagetuanga vona, ge riva tabu a bagetuanga ne virika maki ge tabuli vakaroro? ¹²Na parava teu te tahoka ni luhoi i tora, teu te pesi tora. ¹³Mateu kama mete manga e Moses, erei i kavatagua matana na marapena lavalava, e hurika bakovi a ngatavine o Israel kama rigi matai kamumua matana, pali kama rigi masia ra bagetuanga ge lobo. ¹⁴Hurika bakovi a ngatavine o Israel kama ri luhoi ra hini nga ri loho tavula ri lakabrongia. Na tahuna na parava mona, manga kunana ra kavakava i tabana ni tabuli, na parava a kontrak hosi ni here. Ra lavalava i tabana ni kapikaria matane ria na vuhuna, pololilo ne Kristo kunana ra lavalava bari mauga voroki na matane ria. ¹⁵Pali, na parava i valai ngane, na tahuna ni here a lo e Moses, ra varikia i kapikaria tamudine ria. ¹⁶Pali tara bakovi i valai ne Deo, ra lavalava i kapikaria matana bari mapuga tala vona. ¹⁷Pali e Deo ia Spirit. A hini vai i made vona Spirit e Deo, uka tara maki ge nugutata teu. ¹⁸Ngane teu lobo, bara te masia bagetuanga ne Deo, na tahuna ra varikia kimi kapikaria matane teu. Ra bagetuanga e Deo i pulo teu, i vano i dili na bagetuanga i palupu na harena tara i lakea na harena tara, manga kunana e Deo, erei ia Spirit.

Chapter 4

¹Na hini,mete tahoka leho i habia mateu e Deo ni ratea,manga kunana hini mete bole mule hurika bakovi a ngatavine Deo,kama mete matapuruma ni ratea ra leho iea.²Manga kunana,mete ta maea uka ne virika maki biri habia ni maruhu turana ni kapiloho ne mateu.Kama mete made na naro ni tatami,pali kama mete rata hale o puloa nitane Deo.Na tahuna mete taki talea ngava muholi na hini kavakava,e hurika bakovi a ngatavine bara ri lohoka maea mete rata naro i malamala na matane Deo.³Pali,ra velenga kamumu mete taki talea i tabuli kapiloho na tabekena varikia,ia i tabuli kapiloho ne hurika tara erei bara ri bolea ni halenga lakea ri made basi ne Deo.⁴Ne ria kunana,e virike Deo tatami na malala ri kapikaria ni luhoi ne ria ni luhoi tora vona velenga kamumu e Isu Kristo.A vuhuna,kama ri kara ni masia ni parana velenga kamumu e Kristo,ia hanune Deo.⁵Mateu kama mete taki tala mule mateu,mete taki talea e Isu Kristo,ie Viri Dagi,pali mateu a voravora matou na rane Isu.⁶E Deo kunana i ta maea,"ani para bari para tala na uvo."Ra ni para iea i para pololilo na tamudine mateu,i habia ni para ni lohoka vone Deo pololilo na ni dodo e Isu Kristo.⁷Pali mateu mete tahoka e virika maki kamumu pololilo ne mateu,i manga pololilo na ulo.Lakea bari bele kavakava manga ra nitora dagi,ne vone Deo pali kimi ne mateu.⁸Mateu mete bele rike turana ni mava na dala,lakea kimi pahadanu mateu.Ge ratara ni luhoi mateu kimi palala kamumu ne virika maki,kama mete vonu na ni dodo.⁹Ri rata naro hale ne mateu pali e Deo kimi haba bitona ne mateu.Ni ubi mateu lakea kama mete bola ni halenga.¹⁰Na parava vakaroro,mete kalohoa ni matane Isu na kakaine mateu.¹¹Erei mateu i made mahuri i kalohoa ni matane Isu na kakaine mateu,lakea ni mahuri ne Isu bari bele kavakava pololilo na kakaine mateu¹²Lakea ra ni mate iea bari leho pololilo ne mateu,pali ra ni mahuri e Isu bari leho pololilo ne matou.¹³Lakea mete tahoka Spirit ni luhoi tora i palupu,manga nitane Deo i herea maka propet."Iau a luhoi tora a taki."Mateu ranga mete luhoi tora,mete ta.¹⁴Mete lohoka maea erei i vaka mahuri e Viri Dagi e Isu bari vaka mahuri mateu turane Isu.Mete pala maea ia bari bole mateu turane matou lakea pololilo na ni dodo vona.¹⁵E virika maki lobo na rane matou,manga kunana na tahuna a ni dodo i vano i kupo,a ni ta kamumu bari sike meli na bagetuanga e Deo.¹⁶Metege nahani mata puruma.Muholi,a kakaine mateu polovavo popote ge hale,pali a tamudine mateu i bele karaba na parava lobo.¹⁷Vona ra parava popote nga,e virika ni mava popote turana ni madihi i rata mateu ni pasimata na ni para dagi bari tabuli vakaroro i uka ni lobona.¹⁸A vuhuna kama mete matanono e virika maki mete matai.Narana e virika maki te matai bari lobo,pali e virika maki kama te matai bari tabuli vakaroro

Chapter 5

¹Mete lohoka maea kakaine teu na malala te made pololilo vona i hale,mete tahoka tara ruma bari habia Deo.Ra ruma iea kimi manga ruma i ratea bakovi,ra ruma iea bari tabuli vakaroro,i tabuli pololilo na Hunu.²Pololilo vona ra kape ruma iea te made vona,mete bole ani madihi,mete ngaru muholi e Deo ge vakabagetu mateu na kakaine mateu karaba na Hunu.³Mete ngaru hatekea ra bagetuanga na Hunu,a vuhuna kama metege made bobo ge uka varikia.⁴A vuhuna mete tabana ni made vona ra kape ruma,mete bole ani madihi,mete kalohoa ni mava.Mete koi ni kali voroki ra varikia bagetu.Manga kunana,mete ngarua varikia bagetu na hunu ge tabuli turane mateu,ri maea ara maki na malala bari hale ngi bari hale.⁵A bakovi i kado purua ne teu ra hini e Deo,erei i habia ne teu ra Spirit vona manga kilakila na ara maki ge valai.⁶Mavoga,vakaroro moto pesi tora.Moto lohoka maea na tahuna te tabana ni made vona ra malala na kakaine teu,te made basi hateka ne Viri Dagi.⁷Mete laho na ni luhoi tora,pali kimi na maki te matai.⁸Lakea mete tahoka ni tora ni pesi.I kamumu ne mateu ni made basi vona kakaina malala lakea ni made turane Viri Dagi.⁹Lakea mete vulakia dala ni vakavivi e Viri Dagi,na tahuna mete made na Hunu o na malala.¹⁰A vuhuna mia lobo bara mi pesi kavakava na kot e Kristo,pali takutaku bari bolea mapana na ara maki ri rata na tahuna ri made na kakaine ria,ge ratara i hale o i kamumu.¹¹Ni lohoka na ni mangenge e Viri Dagi,mete ta tora ne hurika bakovi a ngatavine.Ara dala mete made vona i kavakava ba matane Deo.Iau a tahoka ni luhoi tora matou.¹²Kama mete toni ni ta tora matou ni matai mateu turana ni tamudi dodo narana mateu a voravora muholi e Deo.Manga kunana,metege habia matou a vuhuna ni vivi dagi ne mateu.¹³Na tahuna te rata e virika maki i manga e huriki ri uka ni luhoi ge kamumu,ia lehone Deo;pali na hini mete rata maki manga e huriki ri tahoka ni luhoi kamumu,ia nevona ni kori mua.¹⁴Na ni ngaru e Kristo i rata mateu ni rata re virika leho nga,a vuhuna mete tahoka ni luhoi tora maea,a bakovi taku kunana i mate ne hurika bakovi a ngatavine,manga e hurika bakovi a ngatavine ranga ri mate turana.¹⁵Ia i mate ne huriki lobo,erei e hurika bakovi a ngatavine ri made mahuri kama rigi mahuri mule ne ria,pali bara ri made mahuri vona ra bakovi i mate ne tou lakea i mahuri mule.¹⁶A vuhuna ra hini nga,i rubu ngane i lokovonga,kama metege luhoi kado a viri tara na ni luhoi na bakovi,na tahuna te matai na kakaine teu,manga hosi mete vakapesia na kot e Kristo.Pali ngane kama mete vakapesi taba bakovi na kot vona ra dala ia.¹⁷Mavonga,a bakovi tara i made pololilo ne Kristo,ia bakovi karaba.E virika naro hosi ne ria i lobo.Pali ngane ri bele karaba.¹⁸E virika maki lobo nga i valai ne Deo.I rata mateu ne vona pololilo ne Kristo.Lakea i habia mateu ra leho ni bole a bakovi valai ne ViriDagi.¹⁹Manga hini,pololilo ne Kristo,e Deo i rata e hurika bakovi vona ra malala ni valai vona.Ia kimi ge gi e virika potu ne tou.E Deo i habia mateu ra leho iea ne hurika bakovi ni valai vona ni valai mateu ni ratena.²⁰Manga e Deo i vulaki mateu manga e hurika bakovi ri vulaki e Kristo vona ra malala iea.Manga kunana e Deo i rata re virika leho pololilo ne mateu.Mete nana matou maea,na rane Kristo: "Moto hamule valai ne Deo!"²¹I ratea e Kristo i kalohoa sin ne teu.E Kristo ia ra bakovi kimi ratea tara sin.Ia i rata maea ne mateu ni bele malamala ne Deo pololilo ne Kristo.

Chapter 6

¹Na tahuna mateu mete leho turana,mete nana matou nahani bolea ni dodo ne Deo manga maki tavula.²A vuhuna e Deo i ta maea, "Iau a vulakia pali tara parava,vona ra parava ia iau a kori matou.Vona ra parava ni bole mule a bakovi,iau a bole mule matou pali."Masia,i ngane a parava iau a vulakia.Masia,i ngane a parava ni bole mule a bakovi.³Mateu kama mete rua tara maki ge rata bakovi ge boru,na arana kama mete ngaru e hurika bakovi a ngatavine rigi ta padikede vona leho mateu.⁴Mavonga,e virika maki lobo mete rata,i vakasiri maea mateu a voravora e Deo.Mete bele manga voravora e Deo na arana,mete pahadanu e virika ni mava,ni madihi turana ni laho i madihi.⁵Ri rabalaki mateu,ri kolotata mateu,ri ta kupo,i uka ni mahita kamumu na rodo i kupo,turana ni vitolo,⁶pololilo na naro i magamaga,a ni luhoi kamumu,turana naro ni made madoru,ngaru e huriki pololilo na Hanu Kiripiripi pali pololilo na naro ni ngaru muholi.⁷Mateu a voravora e Deo pololilo na nita muholi,pali pololilo na nitora e Deo.Mete tahoka varikia na vabinga na naro malamala na limane mateu a kanena turana murina.⁸Mete leho turana ni kavurike mateu turana hini kama ni kavurike mateu,pololilo na tahuna ri ta hale mateu pali na tahuna ri,ta kamumu ne mateu.Ri taki mateu maea mateu a bakovi ni tatami,pali mateu mete leho turana naro i muholi.⁹Mete leho manga kama ri lohoka mateu pali ria lobo ri lohoka mateu.Mete leho manga metege mate,lakea i uka,masia,mete tababana ni mahuri.Mete lego manga ni kolotata mateu na ara maki mete rata,lakea kimi manga tou togo pahadanu mateu ni mate.¹⁰Mete leho manga mete tahoka ni dodo dagi,vakaroro mete vivi.Mete leho manga e hurika matasia,pali na leho,i kupo e huriki mete rata ri tahoka maki kupo.Mete leho manga mete uka maki pali a maki lobo ne mateu.¹¹Mete taki lobo e virika ngava muholi ne matou a Korin,lakea tamudine mateu i tabuli magamaga hateka.¹²Mateu kama mete rata tamudine matou ge makapirubu,uka matou moto tango tata tamudine matou turana maka ni luhoi matou.¹³Mavonga i pololilo na dala malamala ni mapulo,a taki matou manga a taki e hurika koma kiroko,ne matou ni talea tamudine matou.¹⁴Moto nahani taugu turane hurika tara kama ri luhoi tora.Ne erei a tabekena ngava i taki maea a naro malamala ge leho turana naro ni putupuru a lo? Na ara naro na lotu i taki maea a ni para turana uvo rugu leho palupu?¹⁵Erei ni tamudi taku e Kristo ge tahoka turane Belia? O ara maki kamumu e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora ri tahoka i manga kunana e huriki kama ri tahoka ni luhoi tora?¹⁶Pali erei ni tamudi taku ge tabuli na palana temple e Deo turane deo tatami? Mateu a temple e Deo erei i made mahuri,manga kunana e Deo i taki: "Iau bara made na palane tou bara laho na palane tou.Iau bara bele manga e Deo ne tou pali tou bara to bele manga bakovi a ngatavine nau."¹⁷Mavonga i maea,"moto pagitala moto hataro tou,moto made basi ne tou,"e ViriDagi i taki.Moto nahani nugu a maki katoki,lakea iau bara gale matou.¹⁸Iau bara bele manga e tamane matou,pali matou bara moto bele manga e hurika bakovi a ngatavine nau"e ViriDagi erei i tahoka maka nitora lobo i taki maea.

Chapter 7

¹Hurika turagu mai,teu te tahoka maka ni ta gamai e Deo na kakaine teu manga hini tege rata teu tege matapado ne virika maki i rata teu te katoki pololilo na kakaine teu turana spirit.Tege matakanea naro i kiripiripi turana ni mangenge e Deo.²Ratea ruma mateu pololilo na tamudine matou! na arana mateu kama mete ratea tara potu na bakovi tara.Kama mete haba ni madihi na bakovi tara o kama mete bolea tara bakovi ge rata maki mete ngaru.³Iau kama ratea ngava iea ni rupuru matou.A ta pali maea,moto made pololilo na tamudine mateu,pali bara moto mate palupu lakea moto mahuri palupu.⁴Iau a tahoka ni luhoi tora dagi ne matou,pali a tahoka ni vivi hateka ne vomu.A vonu turana ni tamudi madoru.A tahoka ni vivi i dagi hateka ge ratara a made pololilo na ni mava.⁵Na tahuna mete valai o Masedonia,a kakaine mateu i uka ni malo.Manga kunana,mete bole a ni mava ne virika dala lobo na arana e virika ni mava i valai polovavo na kakaine mateu turana ni mangenge pololilo na tamudine mateu.⁶E Deo,erei biri habia nitora ne hurika bakovi a ngatavine ri hataki maea ri uka nitora,i habia mateu a nitora na tahuna i rudu vilia mateu e Taitus.⁷Kama ni valai ne Taitus kunana e Deo ge haba ni tora mateu.E Taitus tara i taki mateu na maka naro kamumu moto rata vona.Ia i taki mateu na narone matou,lakea i tahoka ni tamudi dodo dagi,turana naro ni luhoi iau.Ra hini nga i ratau a vivi hateka.⁸Ge ratara rau kea a here lakea ne matou ge rata matou motogo tahoka ni dodo,iau kama hataka ni dodo lakea herea rau kea iea.Iau a dodo hateka ni herea rau kea lakea ne matou,na tahuna a matai maea ra rau kea i rata matou moto dodo hateka.Kama moto dodo na parava ge kupo.⁹Ngane a vivi,kama na hini matou kama moto vivi,na arana ra ni dodo matou i bole matou lakea na naro ni taki tala sin turana ni ta dodo matou.Moto hatakia ni dodo kamumu,pali kama moto pea tara maki.¹⁰Ra naro ni dodo kamumu iea ne Deo ni bole lakea bakovi na naro ni taki tala sin turana ni ta dodo,bari bole a bakovi lakea na naro ni bole mule a bakovi.Pali a ni dodo na malala bari bole a bakovi lakea na ni mate.¹¹Moto masia ara ni dodo kamumu i vakabelea pololilo ne matou.Ra ni luhoi tora pololilo ne matou ni taki tala maea moto uka potu ge dagi hateka.Moto dodo hateka ni ta tatami na sin,ni mangenge matou turana ni ngaru matou ni matai a naro malamala ge bele! Pololilo na maki lobo,moto vakasiri maea moto uka potu.¹²Ge ratara a here lakea matou a rau kea,kama herea na rane hurika bakovi ri tahoka potu,o ne hurika bakovi ri bole a ni mava na potu ne ria.Iau a herea rau kea iea na arana ra naro kamumu matou ne mateu ge bele kavakava ne matou pololilo na matane Deo.¹³Na hini nga mete bole a ni tora.Ru palupu turana nitora mateu,mete vivi hateka manga ni vivi e Taitus,a vuhuna matou lobo moto ratea spirit vona i bele karaba tabu.¹⁴Na hini iau ga ta kamumu matou lakea ne Taitus,iau kama ga maruhu na tahuna ia i valai ne matou.Manga kunana,e virika maki lobo mete taki ne matou i muholi,e virika nita kamumu mete taki matou i lakea ne Taitus,ngi ranga i muholi.¹⁵A ni ngaru e Taitus ne matou i dagi hateka,na arana ia i luhoia narone matou lobo ni longototo a ngava,na tahuna moto bolea turana ni mangenge dagi turana ni vakulu.¹⁶Iau a vivi na arana a ni luhoi tora nau ne matou i dagi hateka.

Chapter 8

¹Hurika turagu mateu mete ngaru matou ni matakilaka vona ra ni dodo ne Deo i habia na maka sios ne Masedonia.²Pololilo na nitoni dagi na ni mava turana ni madihi,a ni vivi dagi turana ni vitolo ni rata maka naro kamumu ni habi a ni kori.³Iau a bole kori ne tou a vuhuna ri habi a moni i polotaroa rerena ni habi ne tou.Na ni ngaru ne tou.⁴Na ni nana i kupo ria ri nana mateu maea ria ranga ri ngaru ni bolea leho na ministri lakea ne hurika bakovi a ngatavine io Jerusalem.⁵Kama mete luhoi maea ra makea ge bele. Manga kunana,i muga ma ri habi ria lakea ne ViriDagi.Pali muri ri habi ria valai ne mateu na ni ngaru ne Deo.⁶Lakea mete ta tora ne Taitus,erei ia i vakatubua pali ra leho ni kori matou ni vakalobo kamumua ra naro kamumu ni habina moni ni kori e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora io Jerusalem.⁷Pali matou moto polotaro e huriki ranga ne virika maki lobo pololilo na ni luhoi tora,a ni ta,a ni lohoka virika nitora,turana ni ngaru matou ne mateu.Mavonga moto nahani malo ni ratea ra naro kamumu ni habi.⁸Iau kama taki maea ra makea ga lo.Iau a ratea ra ngava ni toni a ni ngaru matou maea i muholi i palupu manga naro ni ngaru e hurika bakovi a ngatavine ranga o uka.⁹A vuhuna moto lohoka vona ni dodo ne ViriDagi mateu e Isu Kristo.Ia i tahoka maki lobo,ne matou kunana ia i bele manga matasia,ia i manga matasia ne mateu ni tahoka maki lobo,na naro iea bara moto tahoka maki kupo.¹⁰Vona ra hini nga,iau bara habia matou a ni lohoka kamumu bari kori matou.Na pida i taku i polo pali,kama moto vakatubu ni rata maki.Uka.Moto ngaru muholi na tamudine matou ni ratea ra makea.¹¹Bara moto vakaloboa ra leho iea.Manga kunana moto tahoka ni vitolo dagi turana ni tamudi rike ni ratea hosi,moto kara ni ratea ra leho ge vano ge lakea na ni lobona.¹²Pali matou motogo tahoka ni vitolo dagi ni ratea ra leho iea,ia maki kamumu.Na tahuna moto ngaru ni habi,moto habi a maki moto tahoka,kama maki moto uka.¹³Ra leho iea kimi nevona ni rata e huriki ranga kama rigi kaloho a ni mava pali ge matou kunana motogo kaloho a ni mava.Manga kunana,ge vatovotovo ne hurika bakovi a ngatavine lobo¹⁴A maki kamumu i kupo moto tahoka ngane moto habi ara maki e huriki ranga ri uka.Na arana,na tahuna to tahoka maki kamumu i kupo,tou bara to habi matou a maki moto uka,lakea bari vatovotovo na palane matou.¹⁵I manga kunana e virika ngava e hurika propet ri here pali: "Ra bakovi i tahoka maki kupo murima ia bari uka tara maki ge tabuli,pali ra bakovi i uka maki kupo ngane,murima ia kimi ge kapo vona tara maki."¹⁶Pali kamumu hateka ne Deo,erei i rua ra ni ngaru pololilo na tamudine Taitus,manga kunana ni ngaru a tahoka ne matou.¹⁷Na arana ia kimi longototo kunana ngavane mateu,ia tara i tahoka ni ngaru dagi ni valai ne matou na ni ngaru vona.¹⁸Mateu mete rudua tara turane mateu erei e virika sios lobo ri kavurikea rana ne virika leho i rata ni taki talea velenga kamumu ge valai turane Taitus.¹⁹Kimi nga kunana,e virika sios ranga ri vulakia ni laho turane mateu ni kalohoa ra leho ni rata naro kamumu ni habi.Ra hini nga nevona ni rana dagi e ViriDagi ia kunana turana ra ni vitolo mateu ni kori.²⁰Kama mete ngaru e hurika bakovi a ngatavine rigi ta padikidu mateu vona ra leho mete tatea.²¹Mete mata doko kamumu mete rata naro i malamala,kimi na matane ViriDagi kunana uka,na matane hurika bakovi a ngatavine.²²Bara mete rudua tara turane mateu ge turane Taitus.Mete tonia boloko kupo pali lakea mete matai maea ia i tahoka ni vitolo ni rata leho.Ngane ia i tahoka ni vitolo dagi hateka na arana ia i tahoka ni luhoi tora dagi ne matou.²³Pali e Taitus,a turagu a viri miri leho palupu ia a voravora matou.A turane maria i rua,e virika sios ri rudu rua ru vano turane Taitus.Rua bara ru rata e hurika bakovi a ngatavine ni kavurikea rane Kristo.²⁴Mavonga moto vakasiria ni ngaru matou,a sios ge lohoka ne rua na arana,mateu mete kavurikea rane matou na naro kamumu matou.

Chapter 9

¹Ra leho ni kori e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora io Jerusalem,e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora rigi ratea,manga hini kama ga here valai ne matou a maka bakovi a ngatavine ni luhoi tora.²A lohoka pali vona ni vitolo matou,i takia pali e Masedonia maea e hurika bakovi angatavine io Akaia ri rata purua na pida i vano pali.A ni vitolo matou i vakabele i kupo e huriki ni ratena ra hini nga.³Ngane a rudu pali e hurika turagu na arana ebhurija bakovi angatavine ma rigi luhoi maea e virika nitane mateu ne matou ge tatami,pali matou ranga bara moto pasimata,manga hini a taki pali.⁴Mege valai turagu ranga e hurika bakovi a ngatavine o Masedonia rigi matai maea kama moto pasimata,mateu bara mete maruhu hateka-iau kama ga ratea tara ngava na ni luhoi tora dagi nau ne matou.⁵Mavonga a luhoi maea i malamala nau ni ta tora ne hurika turagu,ni valai matou ni ratapuru malaviriri e virika ni habi moto ta gamai vona.Ne vona re virika ni habi nga moto ratapuru ge manga maki moto ngaru ni habi turana tamudine matou.Pali kimi ge manga maki kama moto ngaru ni habi lakea mete ta tora matou ni habi.⁶A vuhuna ra hini nga i maea: Erei a bakovi kimi varo a vutuna maki kupo,kimi ge lipu a maki ni kani ge kupo,pali erei a bakovi i varo a vutuna maki kupo,ia bari lipu a maki ni kani i kupo.⁷Ru ge ria takutaku e hurika bakovi a ngatavine rigi habi na hini ria ri luhoi na tamudina.Na hani ge habi na arana ia i dodo o na tahuna e hurika bakovi ri ta tora vona ge habi.E Deo i ngaru a bakovi i vivi ni habi.⁸Pali e Deo biri rata lobo a maki matou biri bele kupo,mavonga na parava vakaroro,bara moto tahoka maki lobo moto uka vona.Ia nevona ni rata matou ni vakabele a leho kamumu ge kupo.⁹I manga ngava i herea pali a propet: "Ia i habi e virika mahala vona lakea ne hurika bakovi a ngatavine ri matasia.A naro malamala vona i tabuli vakaroro."¹⁰Erei a bakovi i habi a vutuna maki ne hurika bakovi ni leho na hania,erei i varo i vakabele a maki ni kani,ia biri habi i rata vutuna maki matou bari kupo ni varo.Ia biri ratea kanena naro malamala matou i bele kupo hateka.¹¹Bara moto bele kupo hateka ne virika maki lobo matou lakea bari matou a bakovi ni habi.Ra hini nga bari habi a ni ta kamumu lakea ne Deo ne virika leho mateu a maka aposel mete rata.¹²Ra leho iea mete ratea kimi nevona ni kori kunana e hurika bakovi a ngatavine io Jerusalem.I ranga i vakabele a leho i kupo hateka ni habia ni ta kamumu lakea ne Deo.¹³Na arana,ra leho iea i toni a ni luhoi tora matou lakea i matai maea a ni luhoi tora matou i tora. Matou ranga bara moto habia bagetuanga ne Deo na narone matou ni longototo a ngava ni taki talea velenga kamumu e Kristo.Matou bara moto habia bagetuanga ne Deo na narone matou ni habi a moni ni kori e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora io Jerusalem turana ranga maka bakovi a ngatavine.¹⁴Ria ri vasileki matou ri made.Ri rata maea na hini a ni dodo dagi e Deo i tabuli ne matou.¹⁵Rua ni ta kamumu ge lakea ne Deo vona ra nihabi dagi a ni dodo vona!

Chapter 10

¹Iau,e Pol,iau a ta tora ne matou,turana naro ni rupuru mule iau ni made madoru ne Kristo.Iau a uka nitora na tahuna a made turane matou,pali a lohoka maea a tahoka nitora na tahuna a made basi ne matou.²Iau a nana matou maea,na tahuna a made turane matou,ga nahani tahoka nitora turana ni luhoi tora dagi mule nau.Lakea a luhoi maea iau bara pesi tora na tahuna a ta mule ne ere huriki ri luhoi maea mateu mete murimai a ni ngaru na kakaine mateu.³Na arana,ge ratara mete laho na kakaine mateu,mateu kama mete vaubi na vabinga na kakaine mateu.⁴Re virika maki na vabinga mete nugu mete vaubi turana kimi nevona kakaine mateu.Manga kunana,re virika maki na vabinga nga i tahoka nitora dagi i kara ni ratapile lobo e virika nitora na malala.Ri tahoka nitora ni rata maka nita tatami ge bele manga maki tavula.⁵Mete ratapile virika maki polomeli i pahakari a lohokanga e Deo.Mete bole a maka ni luhoi ni tango tata i valai ni longo a nitane Kristo.⁶Pali mete pasimata ni tango tata e virika naro ni longo taro a ngava,na tahuna moto longo a ngava muholi.⁷Matanono a maki i tabuli kavakava na matane matou.A bakovi tara ge luhoi tora maea ia nevone Kristo,rua ge luhoi mule maea ia nevone Kristo,mateu ranga nevone Kristo.⁸Ge ratara a kavurike mulea ragu na maka nitora mateu,i habi mateu e ViriDagi ni kori matou pali kimi nevona ni ratapile matou,lakea kama ga maruhu.⁹Iau kama ngaru matou ni mangenge vona maka rau kea a here valai ne matou.¹⁰Na arana,e hurika bakovi a ngatavine ranga ri ta maea, "a maka rau kea e aposel Pol i tora i tahoka nitora dagi hateka,pali muholiholi e Pol i uka nitora na kakaina.A maka nitana i uka vuhuna ne teu ni longo."¹¹Ru re hurika bakovi a ngatavine rigi mata kilala maea,ara maki mete taki pololilo na rau kea mateu na tahuna kama mete made turane matou,re virika maki nga bara mete rata na tahuna mete made basi ne matou.¹²Kama mete ngaru ni ru mateu na tara o ni luhoi kado mateu turane huriki erei ri kavurike mule ria.Pali na tahuna ri vatovotovo turane huriki ranga,ni luhoi kado tou ri uka ni lohoka kamumu.¹³Pali mateu kama mete kavurike mule mateu ge polotaroa agi.Manga kunana,bara mete rata pololilo na nagi i habia mateu e Deo,ra nagi iea i valai i bele ne matou.¹⁴Kama mete ngaru ni kali mateu ge lokovonga,na tahuna mete valai mete bele ne matou.Kama mete valai mule ne mateu,mete bele muga ne matou turana velenga kamumu ne Kristo.¹⁵Kama mete ngaru ni kavurike hateka mateu na maka ni leho tora ne huriki ranga.Manga kunana,mete tahoka ni luhoi tora maea,na tahuna a ni luhoi tora matou i dagi hateka,a leho mateu bari makali lokovonga i dagi,pali biri tabuli malamala pololilo na nagi vona.¹⁶Mete tahoka ni luhoi tora vona,na hini bara mete taki talea velenga kamumu,ge ratara i polotaroa tanga matou.Kama metege ta hateka na hini a leho i bele na tabekena tanga ne huriki ranga.¹⁷"Pali rua viri erei i tahoka ni rana dagi,ge kavurikea e ViriDagi."¹⁸Na arana,kama bakovi i kavurike mulea ia erei e Deo i vulakia.Manga kunana,ia a bakovi e ViriDagi i vulakia.

Chapter 11

¹Iau a luhoi maea motogo taparaki iau ga rata ranga naro i mangamanga. Pali moto ru iau a rata i kupo hateka!

²Na arana, iau a tamudi hale ne matou turana ni tamudi hale kamumu e Deo, i tubu na parava iau a gamai ioe ni parangi vona tara bakovi. ³Lakea a mangenge maea, mege manga kunana a mata i tamia e Iv na maka ni taminga vona, bari ratea ni luhoi matou i vano basi vona ra ni kamumu turana ni magamaga na ni vasileki matou pololilo ne Kristo. ⁴Na arana, mege valai a bakovi ranga togo taki talea e Isu tebi pali kimi e Isu mateu mete taki talea. O maga moto bolea spirit tara pali kama Spirit e ViriDagi moto bolea pali. O maga moto longo a maka velenga kamumu ranga pali kimi ra velenga kamumu moto bolea pali. Matou kunana moto ru ra maki nga i bele ne matou. ⁵Na arana, a luhoi maea iau kama bakovi i made polotano liu na palane hurika tara dagi na maka aposel.

⁶Pali, ge ratara iau kama bole a ni tovo ni habi a ngava, iau a tahoka ni luhoi. Na dala lobo turana maki lobo pololilo mete ratea i bele kavakava pali ne matou. ⁷A luhoi maea iau a rata sin na tahuna a rupuru mule iau lakea a ru matou moto rike polomeli? Iau a taki tala tavula velenga kamumu e Deo ne matou. ⁸Iau a panaho ne virika sios ranga na tahuna a ru ria ni kori iau ni bele manga voravora matou. ⁹Na tahuna a made turane matou lakea a uka maki, iau kama nanea tara matou ni habia nau tara maki. E hurika turagu ri valai o Masedonia ri habi a maki nau. Iau a rahilolo nau e virika maki na arana, kama ngaru ni habi a ni mava ne matou, pali iau bara rata maea muri ma. ¹⁰Manga kunana a nita muholi e Kristo i tabuli pololilo nau, iau kama ga malo ni habi a ni rana dagi ne Deo na tabekena tanga iea o Akaia. ¹¹Na arana? Na hini iau kama ngaru matou e? E Deo kunana i lohoka vona.

¹²Pali ga rata kunana e virika maki a rata, biri kara ni rata voroki a maka ni ta padikedede ri rata nau, pali a nitane ria ni kavurike mule ria, manga ri rata leho manga mateu. ¹³E hurika tara ngi ria maka aposel tatami pali ria voravora na naro tatami. Kimi ria aposel muholi, lakea ri rata ria rigi manga aposel e Kristo. ¹⁴Pali ra makea kama maki karaba, na arana, e satan tara i ratea ge bele manga ensel na ni para. ¹⁵Kama maki ni turutu vona, a maka voravora vona ranga rigi ngaru ni rata ria rigi bele manga voravora na naro malamala. Ra maka leho ne ria biri tahoka mapana. ¹⁶A ta maea tabu, uka tara bakovi ge luhoi maea iau a bele manga e hurika bakovi ri uka ni luhoi kamumu. Pali mu luhoi mavonga, mu bolau manga bakovi tara i uka ni lohoka kamumu pali bara ta kupo mule nau. ¹⁷Ara ngava a rata ni kavurike a ragu, mama rata manga e ViriDagi i rata, uka, iau a rata manga a bakovi tara i uka ni luhoi kamumu. ¹⁸Na arana i kupo ri kavurike mule ria na kakaine ria, iau tara bara kavurike mule iau.

¹⁹Turana ni vivi moto ru iau ga bele manga e hurika bakovi ri uka ni luhoi kamumu. Matou a bakovi ni lohoka muholi. ²⁰Na arana bara moto rua tara bakovi ge rata matou manga voravora, ge bole e virika maki matou, ia ge bole a ni rana dagi ne matou, i luhoi maea ia i kamumu hateka ne matou, o i vavea tabalane matou. ²¹Iau bara ta turana ni maruhu manga mete uka nitora ni rata maki. Pali erei i bibi mule vona, iau bara ta manga bakovi i mangamanga. Iau tara bara bibi mule nau. ²²A luhoi maea ria Hibru? Iau tara iau a Hibru. A luhoi maea ria Israel? Iau tara iau a Israel. A luhoi maea ria hamone Abraham? Iau tara iau a hamone Abraham. ²³A luhoi maea ria voravora e Kristo? (Iau a ta manga a uka ni luhoi kamumu.) I kupo hateka nau a maki a rata. Iau a rata maka leho i madihi i kupo, pali a made pololilo na bavi i kupo, lakea ni ubi hale iau, a dili na maka tahuna hale lakea popote ga mate. ²⁴E hurika Juda ri ubi boloko lima turana 39 wip. ²⁵Boloko tolu ni ubi iau turana modona kai. Boloko taku ni padi iau na kedo. Boloko tolu a sip a rike vona i mabubu. A made rodo taku a haro taku polomeli na dari. ²⁶Iau a laho na dala ola i kupo, a dili na halenga i kupo na na na naru dagi, a dili na halenga na maka panaho, a dili na halenga ne hurika bakovi a ngatavine nau, a dili na halenga na maka tara kimi ria Juda, a dili na halenga pololilo na tanga dagi, a dili na halenga na tanga i uka bakovi, a dili na halenga na dari, pali a dili na halenga na maka turagu ri tatami. ²⁷Iau a leho hateka ni made pololilo na tahuna hale, a rodo i kupo kama mahita vona, a made turana ni vitolo ni marohu, boloko kupo a pea ni kani turana ni vasileki, pololilo na malangia turana ni uka varikia ni kapikari iau. ²⁸Kimi ngi kunana, tara maki, e virika parava lobo a luhoi hateka e virika sios. ²⁹Erei ri uka nitora, pali iau a made tora? Ri ta hale mai ria ni boru, lakea kanono kimi gutau? ³⁰Iau ga ngaru ni kavurike mule iau, iau bara ta na tahuna iau a uka ni tora. ³¹Re Deo, erei ie tamane ViriDagi e Isu, ia ra bakovi biri bolea ni rana dagi vakaroro, i lohoka maea iau kama tatami. ³²Iea o Damaskas, a matakari i leho polotano ne King Aretas i ru a maka bakovi ni matakaria tanga dagi ne Damaskas rigi nugutata iau. ³³Pali ranga maka turagu ri ru dili iau na kolopi ri torodo polau na koropalana nure dagi ne Damaskas ri rupuru iau, lakea a ha na limana matakari iea.

Chapter 12

¹A kavurike iau kunana,pali kama ga bolea tara maki vona.Ga taki a maka ni vurena turana nita kapiloho ne ViriDagi.²A lohoka vona a bakovi tara pololilo ne Kristo a pida vona i ravulu a polona i va i polo pali,i bole dilia e Deo na ni tolu na hunu.Kama ge ia pololilo na kakaina o polovavo na kakaina,kama lohoka vona,e Deo kunana i lohoka vona.³A lohoka maea ra bakovi iea,kama he ia pololilo na kakaina o polovavo na kakaina,kama lohoka vona,e Deo kunana i lohoka vona,⁴i dili na tanga i mata kamumu hateka i longo e virika maki a bakovi kama rigi ta vona a maki tabuli pololilo.⁵Na rane hurika bakovi maia,iau bara ta vilihui,pali na ragu,iau kama ga ta vilihui.I Mavonga iau bara ta vilihui na maka maki ri rata iau a uka ni tora.⁶Pali iau ga ngaru ni ta vilihui nau,ha nahani manga bakovi i mangamanga,a vuhuna iau bara ta na maka nita i muholi kunana.I Mavonga iau kama ga rata e hurika bakovi a ngatavine rigi luhoi lege ne virika maki ri matai ri longo nau.⁷Ga nahani bole rike hatekea ragu na maka nita kapiloho a rata.A kakaigu ni tolu,na limane huriki a voravora e satan.Pali iau kama ga bole rike hatekea ragu.⁸I boloko tolu a nane ViriDagi,maea ge rata talea a ni mava ne nau.⁹I takau maea,"a ni dodo nau i karoe,a vuhuna a ni tora nau ge leho kamumu na tahu a ioe o uka nitora."A vivi ni ta vilihui na ni madihi a bolea,a nitora ne Kristo bari tabuli pololilo nau.¹⁰I manga iau a vivi ne Kristo na tahuna a uka nitora,i pololilo na ni ta padikedede,i pololilo na maka ni mava,i pololilo na maka parava na halenga,pali pololilo na parava hale.Na tahuna,iau a uka nitora na parava iea a bole mulea nitora nau.¹¹A manga bakovi i mangamanga na tahuna a bole a ni rana dagi,i matou moto tora ni habia nau.Mu lobo ni kavurikea ragu,a vuhuna,iau a maki tavula kunana.I tahoka e huriki a aposel ri polomeli hateka,manga hini iau a maki tavula kunana.¹²I muholi hateka a ni rata ne hurika aposel i bele na kurukurune mua turana vilo ni tamudi puruma,a ni rata turana virika maki ranga turana maka leho i tora.¹³Ara maki rata matou moto puru popote na sios ranga,Mege iau kunana ga luve manga ni mava ne matou?Moto pugea ra potu nau.¹⁴Masia,iau popote bara hamule valai ne matou boloko tolu,kama ge luve manga ni mava ne matou,iau kama ngaru a maki matou.A ngaru ioe.Manga e huriki a koma kama ri ru kadolu e virika maki ne tamane ria turane kinane ria,pali e hurike tamane ria turane kinane ria rigi ru kadolu ne tune ria.¹⁵Iau bara vivi kunana ni habi,a ni habi ne matou.Iau ga vonu pali na maka ni ngaru dagi nau ne mua,kama mugu ngaru iau manga a ngaru mua?¹⁶I palupulupu maea,iau kama luve manga ni mava ne matou.Pali i muholi maea iau a lohoka na maka ni taminga matou,i ngane a mata visi matou na maka ni taminga matou.¹⁷I navai o bole a vilo kamumu ni luve kamumu hateka ne mua,na tahuna a rudu ranga e huriki a turagu ri valai ne matou?¹⁸A ngaru e Taitus lakea a rudu valaia turana turane mua.E Taitus i luve kamumu hateka ne mua? Pali kama te laho pololilo na dala palupulupu?Tege laho na murina vahana?¹⁹Pali mua mu luhoi maea mia mi ru kapiloho mia ne mua?Mia mo ta na matane Deo pololilo ne Isu Kristo.Lakea mi rata maki lobo i kamumu ni vakatora mua.²⁰A mangenge hateka ba tahuna ga bele ne mua,a matai mua mu made pali na hini kama luhoi ge maia.Pali mege matou ranga motogo matai iau na hini kama moto luhoi ge maia.A mangenge tabu maea maga mu tahoka a vilo ni ta vagege,ni mata hale,ni hate madihi dagi,ni rihate turana ni vaubi,ni ta padikidu,ni ta viliha popote,a vilo ni luhoi ioe kunana,turana ni ratapile a maki na turamu.²¹A mangenge na tahuna maga hamule valai,e Deo nau mege rupuru iau na matane mua.Pali mege mava hateka spirit nau na maka tara na bakovi a ngatavine ri rata sin hosi.Lakea kama ri puga maka vilo hale turana ni ngoi turana maka vilo ni vakavivi a kakaine ria.

Chapter 13

¹I boloko tolu ngane iau a hamule valai ne matou."A nita lobo ni vakapesi a bakovi ge pesi langa na bole kori ge ala rua o ala tolu."²Iau a ta pali ne huriki erei ri rata sin hosi pali ne virika parava lobo na tahuna a valai boloko rua,lakea a ta tabu,na tahuna ga valai tabu,kama ga matataro re hurika tara na bakovi a ngatavine rigi vano tavula.³Iau a taki matou vona ra ngava iea na arana moto matakana ngava muholi ni vakasiri maea e Kristo i turagu ni ta.Ia kimi malulu a turana ni ta ne matou.Pali,ia i made tora pololilo ne matou.⁴Ni padi tata na tahuna ia i uka nitora,lakea bara mete made mahuri turane Kristo pololilo na nitora e Deo na palane mua.⁵Mata kamumu mule matouni matai maia moto made pololilo na ni luhoi tora o uka.Tonia ni luhoi tora matou.Moto mata kilala maea e Isu Kristo I made pololilo ne matou o uka? Ge lakea na tahuna moto boru mule vona ra ni toni.⁶Iau a luhoi tora maea bara moto mata kilala maea mateu mete polotaroa pali ra nitoni iea.⁷I ngane mete vasileki lakea ne Deo maea motogo nahani ratea tara potu.Iau kama vasileki maea mete polotaroa pali ra nitoni iea.Manga kunana,iau a vasileki,motogo rata maki ge malamala,ge ratara i mata maea kama mete polotaroa ma ra nitoni iea.⁸Na arana kama mete kara ni rata maki kimi malamala ni rahiloloa nita muholi,pali a maki mete rata nevona ni ta muholi.⁹Mateu mete vivi na tahuna mete uka nitora pali matou moto tahoka nitora.Mateu mete vasileki tabu maea matou motogo bele manga viri ala taku.¹⁰Iau a here re virika maki nga na tahuna iau a made basi ne matou,na arana na tahuna a made basi ne matou,iau kama ga ta tora ne matou na tahuna iau a rata leho vona ra nitora i habia nau e ViriDagi ni bele manga aposel,ni kori matou ni pesi tora pali kimi nevona ni vakaboru matou.¹¹Na ni lobona,o hurika turagu,matou moto vivi! A leho ni kori mule matou ge pesi tora,tamudi taku turane huriki ranga,made turana ni tamudi madoru.E Deo na ni ngaru turana ni habi a ni tamudi madoru ge tabuli pololilo ne mua.¹²Ta kamumu na viri tara turana ni nguru i kiripiripi.¹³E hurika bakovi a ngatavine Deo ri vakarua ni ta kamumu ne ria.¹⁴A ni dodo e ViriDagi e Isu Kristo,a ni ngaru e Deo,turana ni vasileki na Hanu Kiripiripi ge tabuli ne matou.

Galatians

Chapter 1

¹Pol,ia tara aposel kama ni ngaru ne huriki a bakovi o na leho ne huriki a bakovi,pali a ni tora ne Isu Kristo turane Deo tata erei vango mulea na tanga ne huriki ri mate.²Turana hurika turagu erei ri made turagu ne virika sios i tabuli o Galesia.³Ni dodo ni tamudi puru ma ne Deo tata turane Isu Kristo i valai ne matou,⁴Erei i habi mulea na ni mate ne virika naro hale ne mia ne vona biri bole mule na naro hale i tabuli na malala,na ni ngaru ne Deo tata,⁵A rana dagi biri lakea vona vakaroro vakaroro.I muholi.⁶Iau a turutu maea matou moto haba bito laviriri hateka na bakovi erei i gale matou turana ni dodo ne Kristo.A turutu maea moto mapulo lakea ne virika velenga ranga.⁷Kama ta maea ge tahoka velenga ranga i tabuli,pali i tahoka ranga bakovi erei i haba ni mava ne matou i ngaru ni puloa veleni kamumu ne Kristo.⁸Pali re mateu,o tara ensel na hunu i ngaru ni takitala na velenga tara kimi manga viri mete takitala matou,pali ra bakovi iea biri hale.⁹I hosi, a taki mia mi taki matou pali ngane a taki tabu matou,"pali ri ranga bakovi ge takitala velenga kamumu kimi manga velenga kamumu mu bolela pali,pali ra bakovi biri hale."¹⁰Pali ngane iau a matavisia ni ngaru ne huriki a bakovi o ne Deo?o a matakana dala ni vakavivi huriki a bakovi?pali ri iau ga matakana dala kunana ni vakavivi hurika bakovi,kimi iau a voravora ne Kristo.¹¹Narana iau a ngaru motogo lohoka,hurika turagu,velenga kamumu a takitala matou kama velenga kamumu na bakovi tara.¹²Iau kama bolela ra velenga kamumu na bakovi tara,o ge tara bakovi ge tovau.Pali e Isu Kristo i vakasirau.¹³Matou moto longoa pali a nuverei nau hosi a ramai a narona ni vasileki ne hurika Juda.Iau a habi ni mava na sios e Deo polotaroa nagi a toni ni rata pilea.¹⁴Iau a tahoka ni luhoi dagi na narona ni vasileki ne hurika Juda polotaroa huriki a tara nau na palane huriki a tara bakovi a ngatavine ne nau kunana.Iau a luhoi a narona ni vasileki ne huriki e tamana tara a ngaru hateka.¹⁵Na tahuna e Deo,erei i ru iau pololilo na tamudine nana,ne Deo ia kunana i gale iau na dala ni dodo vona,¹⁶I vivi ni vakasiri iau e tuna ne nau ga takitala rana na kurukurune hurika a bakovi a ngatavine kama ri lohoka vona pali iau kama malaviri hateka ni bolela ni luhoi na bakovi na malala iea.¹⁷Iau kama lakea o Jerusalem ga matai e huriki a aposel ri muga nau.Iau a lakea o Arabia muri a hamule lakea o Damaskas.¹⁸Muri na pida i tolu a sike lakea o Jerusalem ga masia e Sifas lakea a made turana na parava i ravulu a polona i lima.¹⁹Iau kama mataia tara aposel.Iau a matai kunana e Jems turane Viridagi.²¹Muri a lakea na tabekena tanga o Siria rue Silisia.²²E huriki a sios ne Juda pololilo ne Kristo kama ri lohoka ma ne nau erei.²³Ri longo kunana maea,"ra bakovi hosi i habi a ni mava na sios e Deo ngane i takitalea ni luhoi tora ne Deo hosi i ngaru ni toni ni rata pilea.²⁴Ri kavurike rane Deo na vilo a ratea.

Chapter 2

¹Muri na pida i ravulu a polona i va, iau a hamule sike o Jerusalem turane Banabas miri bolea e Taitus i valai turagu.²Iau a sike o Jerusalem, na rana, iau a bolea tara nita kapiloho lakea a takitalea a velenga kamumu ne ria manga iau a takitalea na kurukurune hurika bakovi a ngatavine. Iau a ta kapiloho kunana ne hurika mugamuga, ni vakasiri ria maea, iau kama nunu tavula.³Pali e Taitus ia tara Grik, erei i made turagu lakea kama ri ta tora vona ge pala kuli.⁴E hurika turagu a tara ni ta tatami ri valai ni matai kapilohl mateu metege tahoka ara naro ra ni made malimali pololilo ne Isu Kristo. Ri luho ni rata mateu metege leho manga viri made na bavi,⁵Pali uka a parava metege ru puru mateu polotano ne tou, ni ratena ra ngava muholi na velenga kamumu ge taduli turane matou.⁶Pali erei a bakovi iau a luhoi i muga (gera tou erei a bakovo, Deo kama i pala ni rata ni tabeke taku) e hurika tara erei iau a taki maea ria a bakovi dagi, kama ri ratea tara maki ne nau.⁷Na tabeke tara, ria ri matai maea e Deo i habia nau a leho na ni takitala velenga kamumu ne ria ri palupu manga, Deo i habi ne Pita a leho na ni takitala velenga kamumu ne huriki ri pala kuline ria.⁸Deo erei i leho pololilo ne Pita na ni leho manga aposel ne hirika tara ri pala kuline ria. Ia kunana i leho pololilo ne nau na ni leho na aposel ne hurika tara bakovi a ngatavine.⁹Parava e Jems, Sifas turane Jon, erei ri mata kilala tou maia tou to ratea a sios, i mata kilalea a ni dodo e Deo habia nau lakea ria ri habia ne maria a pedi maria e Banabas nani ratena leho na lotu. Ria ri rata maea ne maria migi lakea ne huriki a tara erei i pala kuli.¹⁰Ria ri nana kunana ne maria na ni luhoi hurika matasia, ra maki iea kunana iau a tahoka ni ngaru ni ratena.¹¹Pali a tahuna e Sifas i valai o Antiok, iau a tahatea na matana, na rana, ria ri taki maea ia i vuhuna.¹²Muga ranga bakovi kama ri valai ma ne Jems, Sifas i kani turane hurika tara kimi ria Juda. Pali na tahuna huriki a bakovi ri valai, ri valai ri pesi tata basi ne huriki ranga kimi ria Juda. I manene vona hurika bakovi nga ri ta tora ni pala kuli.¹³Pali lakea tara Juda ranga ri ramai ra ni luhoi tatami. Lakea e Banabas ia tara i polotaroa a dala na naro ni ramai ra ni luhoi tatami ne tou.¹⁴Pali na tahuna iau a matai maea ra naro ne tou kama i muri mai a ngava muholi na velenga kamumu, iau a taki e Sifas na matane hurika bakovi lobo maea, "pali ioe a bakovi na Juda, navai go ta gao vona bakovi ria ri made manga Juda?"¹⁵Nana i poda mateu lakea mete made manga bakovi o Juda mateu kama mateu a bakovi na sin manga e huriki a bakovi keme ria Juda;¹⁶Pali mia mi lohoka, uka tara bakovi ge bele malamala na leho na tagari, pali na dala na ni luhoi tora pololilo ne Isu Kristo. Mateu ranga mete luhoi tora ne Isu Kristo ne mia bara mi bele manga bakovi malamala pololilo ne Isu Kristo na dala ni luhoi tora kama na leho na ni ta tagari. Na leho na ni ta tagari, uka tara bakovi ge mamali.¹⁷Lakea na tahuna te puruvisia dala ni bele manga bakovi i malamala pololilo ne Kristo, teu ranga te made manga e huriki mari na naro hale pali matou moto luhoi e Kristo i vakatora naro ni rata sin, a? uka muholi!¹⁸Pali ri iau ga rata rike tabua a maki a rata halea pali, pali iau a bele manga a bakovi ni putupuru a ni ta tagari.¹⁹Na dala na ni murimai a nita tagari iau a made manga a bakovi mate pali lakea na dala ia kunana iau bara made mahuri pololilo ne Deo.²⁰Ria ri vaka tavore iau turane Kristo na kai tavalavala iau kama made mahuri tabu pali e Kristo i made mahuri pololilo ne nau. Ra ni mahuri ngane iau a made vona ra kakaine teu ia i made mahuri na naro ni luhoitora pololilo ne tune Deo erei ngarau lakea habi mulea na ni kona mule iau.²¹Iau kama rua a ni dodo ne Deo na harena uka pali iau a bolea naro i malamala na dala na ni murimai a ni ta tagari pali mavonga e Kristo i mate tavula.

Chapter 3

¹Hurika tara o Galesia,"mu nahani manga!erei ru a ni tana uvo matou?na matane Isu Kristo i tavore kavakava na kai tavalavala.²Ra maki ia kunana taga tovo matou.Re mua mu luhoi tora ra hanu kiripiripi na leho na ni ta tagari na ngava mu longoa?³Re mua mu manga?mu vaka tubua ra leho iea turana hanu kiripiripi ngane mu vaka lobo na ni tora na kakaine mua?⁴Iau a luhoi matou moto bole a ni madihi turana ni mava tavula,ia i kamumu hateka ra nahini matou moto bole a nimadihi a ni mava tavula? ⁵Iau a huloi a bakovi i habi a hanu kiripiripi ne matou pali rata maki i ta i bele na kurukurune matou na leho na ni ta tagari,o na ni longo na ngava ni luhoi tora?

⁶Mavonga kunana e Abraham ia i luhoi torea e Deo lakea i bolea ra rana manga bakovi i malamala." ⁷Na dala i palupu,matou moto mataki laka,maea,hurika tara ri luhoi tora ria ri bele manga e tune Abraham.⁸A nita ne Deo,i taki talea muga maea Deo bari vakasiri maea ni luhoi tora,ne huriki ranga tara bakovi a ngatavine i malamala ra ngava.Iea i tabuli muga ne Abraham lakea i ta,"ne vomu huriki, a bakovi a ngatavine vona ra malala bari vivi."

⁹Mavonga na tara ri luhoi tora ria rigi vivi turane Abraham, ia bakovi ni luhoi tora.¹⁰Huriki a tara erei ri rua tamudine ria a ni luhoi ne ria na maka leho ne ria,bara ri made polotano na ni mava.I manga a ni tane Deo i taki,ni mava" ia bari puruvisi e huriki lobo erei kama i murimai a maki ni here i tabuli na buk na ni tagari."

¹¹Ngane i kavakava maea mege tahoka tara bakovi ge bele malamala na matane Deo na naro ni murimai a ni tagari, na rana,"e huriki bakovi ri malamala bari made na naro ni luhoi tora."¹²Pali a ni ta tagari kama naro na ni luhoi tora uka."a bakovi i rata leho na ni tao tagari ia ge made turana ni ta tagari."¹³Kristo i bole hita na ni mava na ni ta tagari na tahuna ia i bole a ni vama ne teu. Ngavane Deo i taki," ni mava ia ge kara ni puruvisi e huriki a bakovi lobo erei i tavore na kai."¹⁴I manga a ni vakabagetu ne Abraham ia ge valai na maka tara ranga a bakovi a ngatavine pololilo ne Isu Kristo na naro ni luhoi tora teubara te bole a ni gamai na hanu kiripiripi.¹⁵Huriki a turagu,ru iau ga ta vona a naro na bakovi na naro a ni bole a leho,tara bakovi uka ma ge rata voroki o ge rudili ranga ne vona bokona ngava na tahuna na ni ta tagari i vakatorea pali ra leho iea.¹⁶Ngane ra ni ta gamai i valai ne Abraham turana hamona.Kimi ta,huriki a hamona,kimi taki a bakovi i ala kupo uka i taki a bakovi taku,"a hamona,erei ia e Kristo.¹⁷Ra ni ta gamai i navai.Ni ta tagari i valai muri na pida 430 i muri,kimi ge kara ni rata voroki a hini i rua pali e Deo i vakabele muga.¹⁸Pali re virika maki e tata i habi ne tuna i valai na naro ni ramai a ni ta tagari,pali kama ni ta gamai.Pali e Deo i habi ne Abraham i murimai a ni ta gamai ne vona. ¹⁹Ara,ngane,a vuhuna niluhoi na ni ta tagari?na naro ni gigi potu ria ri ru a ni ta tagari na hamone Abraham na ni ta gamai ge pasi bari bele.A ni ta tagari i bele tora na leho na maka ensel turana tara bakovi na palana.²⁰Ngna a bakovi na palana i pasi kupo na bakovi,pali e Deo iea i ala tku.²¹Ra ni ta tagari iea kimi tamudi taku turana ni ta gamai ne Deo? muholi hateka i uka! pali ra ni ta tagari iea tabuli hosi i kara ni habi a ni mahuri? pali ra ni made malamala biri muholi i bele na naro ni ramai a ni ta tagari.²²Pali a ni tane Deo i nugu tata virika maki lobo polotano na sin.Deo i rata maea hini nga na ni ta gamai na ni bole mule teu na naro ni luhoi tora.²³Ngane muga na naro ni luhoi tora i valai,teu te made polotano na ni ta tagari,i vano a ni luhoi tora i bele kavakava.²⁴Pali a ni ta tagari i bele manga matakari ne teu e Kristo i hamule valai e Deo biri gale hita a bakovi malamala na naro ni luhoi tora.²⁵Pali ngane a ni luhoi tora i bele kavakava pali,kama te made polotano na matakari tara.²⁶Lakea mua lobo mua a koma bakovie tune Deo naro ni luhoi tora pololilo ne Isu Kristo.²⁷Manga kunana i kupo mua ri bole a baptais pololilo ne Kristo mu bolea pali e Kristo.²⁸I uka tara Juda o ge tara Grik,uka a voravora tavula o a bakovi i malimali,uka tara bakovi o a ngatavive,na rana mua mu made taku pololilo ne Isu Kristo.²⁹Pali re mua nege voneua Kristo,mua mu bele manga a hamone Abraham bara mu bole a maki e tamane mua i ramai ani ta gamai i tabuli pali.

Chapter 4

¹Iau a ta maea,virika maki ne tata ne vone huriki e tuna,pali na parava e hurika koma ri tabana ni kiroko ri manga hurika voravora tavula,pali ia biri matakari virika mahala vona.²Pali iea ge made polotano ne hurika matakari ne hurika bakovi ri matakari virika maki vona,i vano na parava e tata i pasia ge bele³I maea kunana,na tahuna te made manga koma,teu te made na bavi ne virika maki kiroko a ni luhoi vona malala iea.⁴Pali,na tahuna e Deo i pasia ge bele kavakava,Deo i rudu e tuna a koma bakovi i puru valai na malala tara ngatavine ge podea polotano na nita tagari.⁵Deo i rata maea ni kona mule e hurika bakovi a ngatavine erei ri made polotano na ni ta tagari.Pali iea biri bole teu manga e tuna a koma bakovi vona.⁶Ngane teu te made manga koma bakovi ne vona.A vuhuna e Deo i rudua hanune tuna a koma bakovi i pololilo na tamudine teu i kara ni gale maea,"tata tata."⁷Mavonga ioe nahani made manga voravora tavula.Uka.ioe o bele manga koma bakovi.Pali ioe a koma bakovi,pali a maka maki e tamamu ne vomu pololilo ne Deo.⁸Pali na tahuna iea,ioe komo lohoka ne Deo.Hurika bakovi ri tahoka pede vona malala iea ri rata ioe o bele manga voravora tavula ne ria,pali re huriki a bakovi nga keme ria tara ge Deo.⁹Pali ngane moto lohoka vona pali e Deo,o bara ta maea Deo i lohoka matou pali na ra vuhuna motogo hamule na ni luhoi kiroko a naro vona malala iea,i uka ni tora i uka maki ni kani ne vona.Moto ngaru tabu ni made na bavi?¹⁰Ioe o leho ni habi ni mata kilaka dagi ni murimai virika parava na keva karaba vakaroro ne virika maki i bele na pida.¹¹Iau a tahoka ni mangege ne matou maea,a leho a rata turane matou i mata maea,iau a leho tavula,i uka maki ni kani vona.¹²Iau a nana mua e hurika turagu,matou moto bele manga iau na rana iau tara bele manga matou.Matou kama moto ratea nau tara naro hale.¹³Pali matou moto lohoka maea,tara gilanga i bele na kakaigu iau a takitala a velenga kamumu ne matou na parava tara.¹⁴Pali ra gilanga i tabuli na kakaigu i habi a ni mava ne matou,matou kama moto rata halau o habi a bito ne nau.Matou moto bole iau manga tara ensel o manga e Isu Kristo kunana.¹⁵Ra ni gamai mua i tabuli vai ngane?iau bara takikava matou,pali ge tahoka dala,matou o rata vorokia matane matou moto habia nau.¹⁶Pali iau a bele manga pile mua,narana iau a taki mua na ngava muholi?¹⁷Ri tahoka ni luhoi tora ni bole mua lakea ne ria kunana,pali i uka a vuhuna kamumu.Ri ngaru ni rata mua mugu made polovavo mugu tahoka ni luhoi dagi ni ramai a ni ngaru ne ria.¹⁸I kamumu hateka ni tahoka ni luhoi dagi na maka maki i tahoka vuhuna i kamumu.Ra naro ni tahoka ni luhoi dagi biri tahoka vuhuna biri tabuli turane matou kama na tahuna iau a made turane matou.¹⁹Huriki e tugu a koma kiroko.Iau a tahoka a ni madihi ne matou manga ni madihi na ngatavine i ngaru ni poda koma.Ra ni madihi a tahoka,bara ni matai e Kristo biri bolea murina ni bele kavakava pololilo ne mua.²⁰Iau a tahoka ni ngaru dagi hateka ni made turane matou ga puloa ngava a ratea ne matou,na rana,a tahoka ni dodo ne matou.²¹Takau ngane,ioe erei tahoka ni ngaru dagi ni made polotano na ni ta tagari,komo longo mai a ni ta tagari?²²Na rana,ngava i tabuli maea,Abraham i tahoka e tuna i rua.Tara e tuna a bakovi ne vona ngatavine ia voravora tavula tara koma bakovi ne vona ngatavine i malimali.²³Pali,koma i bele na voravora tavula i ramai a naro ni ngaru na kakaina a koma i bele na ngatavine i malimali i ramai ni gamai i tabuli pali²⁴Ra maka maki nga te matai a hanune ria kunana.A ngatavine i rua ru vakasiri kontrak.Tara i valai na lolo o Sainai turana koma i poda ri bele na voravora tavula.Ra ngatavine ia e Haga.²⁵Manga kunana,Haga i manga a lolo e Sainai iea o Arabia pali ia i manga e Jerusalem,na rana, ia i turana e huriki e tuna,ria ri made manga tara ni leho manga voravora ni kaloho a maki tavula kunana.²⁶Pali,e Jerusalem polomeli ia i made malimali ia e kinane hita lobo.²⁷Ngava i tabuli pali maea,ni vivi ne vomu a ngatavine komo podea tara koma.Ta dagi turana ni gale turana ni vivi.Narana ioe a ngatavine koma o podea tara koma,ioe kama o hatakia ni madihi ni poda koma.e huriki a tuna ngatavine i hataroa bakovi pali ne vona i kupo gala na ngatavine i made turana bakovi.²⁸Pali matou a turagu,matou moto palupu manga e Aisak.Matou a tuna ni gamai.²⁹Na tahuna ra koma i bele na ni ngaru na kakaina i rata hale,pali a koma i bele na ni ngaru na spirit.Ra naro i bele palupu manga ngane.³⁰Pali ra bokona ngava ne Deo i ta navai? tono talea a voravora tavula turana e tuna nara re tuna bakovi na voravora tavula ia keme ge bole ranga maki ne tamana turana re tuna ra ngatavine i malimali.³¹Mavonga matou e hurika turagu,re hita keme hita tuna voravora tavula,uka teu a tuna ngatavine i malimali.

Chapter 5

¹Na ni bele malimali,Kristo i rata teu te bele malimali pali.Pesi tora nahani rata sin tabu go bele manga voravora na sin.²Masia,iau e Pol,iau a taki matou.Re matou motogo dala kuline matou,muholi e Kristo uka kemege kori matou vona tara maki.³Iau a takitala tabu ne huriki lobo a bakovi erei ri dala kuline ria maea,moto pesi tora ni ramai lobo a maka ni ta tagari.⁴Matou e huriki moto made basi ne Kristo,matou e huriki erei kama moto lohoka kamumu na ni ta tagari,matou kama motogo mata kilala ni dodo ne Deo.⁵Na ni tora na hanu kiripiripi na naro ni luhoi tora,mete made kamumu ni rata naro malamala.⁶Pololilo ne Isu Kristo,bakovi ni dala kulina o kimi dala kulina ia kama maki tara ia i ngaru hita ni nugu tata torea a ni luhoi tora ne hita ni ngaru e Deo.

⁸Ra ni ta gao kimi valai ne Isu erei lohoka ni gale matou.⁹Tara yis kiroko biri rata bret i vava.¹⁰Iau a tahoka a ni luhoi tora ne Viridagi maea ioe komo go rata maki tara tabu.Erei a bakovi o ngatavine ge lalu ioe ni rata sin,biri bole a mapana i hale.¹¹Huriki a turagu,na hini iau ga takitala ni pala kulina mua,iau a rata pile mua pali vona ra vilo iau a patutu kari matou ni ramai kai tavalava.¹²Mavonga erei a bakovi i ta dagi ne mua,iau a ngaru ria rigi rata vuroki a vutuna matane ria.¹⁴Virika ni ta tagari ne Moses i bele kavakava pololio na ni ta tagari,ra hini nga maea,i oe o ngaru turamu manga kunana o ngaru mule ioe. ¹⁵Pali ri ioe o ubia o rata pelea turamu, ioe o mata doko kamumu maea ioe kama o rabalakaia ge mate.¹⁶Mavonga iau a taki mua,mua mu laho pololilo na hanu kiripirip pali mua bari mu koi ni rata naro i halehale na matane Deo.¹⁷Ni tamudi hale koma i ngaru a hanu kiripiripi pali a hanu kiripiripi kama i ngaru a tamudi hale,mavonga bara ru made manga pilea pali ioe kama go ratea tara maki o ngaru ni ratena.¹⁸Pali na tahuna matou moto made pololilo na hanu kiripiripi,a ni ta tagari keme ge kai tata matou.¹⁹Mavonga a naro ni tamudi hale biri bele kava,ni luhoi hale ni rata naro ni ngoi pali ni rata pile a ni made ne huriki a bakovi a ngatavine ni luhoi hateka ni rata naro hale.²⁰A naro ni vasileki ne deo tatami pali turana spirit halehale a naro ni vaubi pali kama mu vivi na turamu na ni pada kiduna bakovi tara ni hate madihi na turamu ni luhoi kunanoe a naro ni rata ngava kamumu biri ngaru ni vapida turana turamu.²¹Ni rata naro na muto turana ni ninu hateka turanani manga manga ni radi a maki na viri tara,a taki matou erei ri rata naro maea keme ge lakea na harikianga ne Deo.²²Pali maki ni kani na hanu kiripiripi i maea,a naro ni ngaru a naro ni vivi a naro ni tamudi kamumu a naro ni rata vilo kamumu pali a naro ni luhoi tora muholi.²³Vakasiria a naro kamumu ne huriki a bakovi a ngatavine ranga a naro ni made polotano re virika maki nga i uka tara maki ge hale vona.²⁴Erei a bakovi a ngatavine i made manga tara e Isu Kristo,sin ne ria i mate na kai tavalavala turane Isu.²⁵Pali re teu tege made pololilo na hanu kiripiripi,teu bara te laho turana hanu kiripiripi.²⁶Nahani tatami ni habia ni tamudi mava ni ta puhaki turana viri tara.,

Chapter 6

¹Hurika turagu,pali ri tara matou ge boru na sin.Erei matou moto tabana ni made tora na naroni ni lotu,moto bole mulea na nure Deo turana ni tamudi kamumu.Matou moto vasileki gao mule matou,bara nahani motogo boru na ni toni.²Mua lobo mu kalohoa ni mava turana turamu ranga biri kara turana ni ta tagari ne Isu Kristo.³Ri tara bakovi i luhoi maea ia i kamumu,pali uka ia i made na hini hale,pali ra bakovi iea i tami mulea.⁴Huriki lobo a bakovi a ngatavine takutaku rigi pelekado a leho ne ria ni bolena rane ria ge dagi, ra rana iea kama na leho i rata e huriki ranga.⁵Mavonga a viri ala taku ia biri kaloho a ni mava ne vona.⁶A bakovi erei i kara ni takitala ngava ge luhoi kado kamumu virika maki kamumu turana bakovi i tovo ngava.⁷Matou nahani tatami narana,Deo kimi ge tatami kilala.I maea ara maki moto varoa,ra maki iea kunana bara moto lipua.⁸Bakovi erei i varo a vutuna kai na naro hale,na naro iea kunana ia bara i bole a halega na viri i varo a tuna maki ni kani na spirit, na hini na naro kamumu kunana ia bari bole a ni mahuri malaku i tabuli vakaroro⁹Teu nahani tege marikoi ni rata naro kamumu,narana re teu tege marikoi na ni rata naro kamumu bara i tahoka parava bara te liputalea a kanena ra naro iea.¹⁰Maea kunana ia tara dala ni rata kamu umu ne hurika bakovi a ngatavine erei ri luhoi tora.¹¹Matai ra raukea dagi nga iau a vakaru i lakea ne matou,ra raukea nga iau a here na limagu.¹²Ra maki tara erei i ngaru ge bele kamumu na matane hurika bakovi, ria ri ratea ra ngava ni tatora ne matou na ni pala kuli. Ria ri rata hini nga na ni pololele na ni mava ni gale a rane Kristo.¹³Re huriki ri pala kuli ne ria, ria kama ri ramai a ni ta tagari. uka ria ri ngaru matou motogo pala a kuline ria pali ria bara ri bole a rana i dagi na kakaine matou.¹⁴Pali iau kama ga kavurike mule a ragu,narana a naro na malala i mate pali na ni luhoi nau polomeli na kai tavalavala ne Isu Kristo pali iau kama ga ramai tabu a naro vona malala.¹⁵A bakovi i pala kulina o bakovi kimi pala kulina ra makea kama maki dagi,a maki muholi i maea,teu tege bele manga bakovi karaba tabu.¹⁶Ne hurika bakovi a ngatavine erei ri made i vano i bele na nagi,ni tamudi puru ma turana ni dodo ne Deo biri tabuli turane hurika tara o Israel.¹⁷Vakatubu ngane i vano i maea,nahani ge tara bakovi o a ngatavine ge rata hale ne nau.Na rana,iau a bole a ni vakasiri ne Isu na kakaigu.¹⁸Mavonga hurika turagu,rua a ni dodo ne Viridagi e Isu Kristo ge made turana hanune matou.I muholi.

Ephesians

Chapter 1

¹Iau e Pol,iau a bele manga aposel ne Isu Kristo na ni ngaru ne Deo.Iau a here lakea ne huriki ri malimali a bakovi a ngatavine ne Deo kunana i pasi nege vona,ri made o Efesas,hurika tara ri luhoi tora ri pesi tora pololilo ne Isu Kristo.²A ni dodo turana ni hatepuru ma ne Deo ia e tamane hita lobo turane Isu Kristo,ia a Viridagi ne teu ia i kara ge made turane hita.³Hita sigi kavurikea a rane Deo ia e tamane viridagi ne hita e Isu Kristo ia i habi ne teu virika maki kamumu na hunu na ni kori a spirit ne teu.⁴Deo i pasi teu pali ni bele manga a bakovi a ngatavine ne vona pololilo ne Kristo na tahuna malala kimi bele ma.Deo i pasi teu ne vona ni made kiripiripi lakea ge uka a poto na matana.⁵Na rana Deo i ngaru teu,i lakea i rata teu te bele manga e tuna na leho ne Isu Kristo.Deo i rata maea na ni ngaru na ni luhoi kamumu ne vona kunana.⁶Na vuhuna teu te kavurikea a rane Deo na ni dodo turana naro i kamumu ia i ratea ne teu ia i ratea ra naro na rane Isu Kristo,ia a koma i ngaru hatekea.⁷Na darane Isu Kristo,Deo i kona mule teu lakea i puga voroki a sin ne teu.Ia i rata maea, na rana,ni dodo ne vona i vonu hateka.⁸Ia i gurua ra ni dodo vona polomeli ne teu turana virika ni luhoi ranga turana niluhoi kamumu.⁹Deo i rata i bele kava ne teu a ni luhoi kapiloho ne vona.Ia i ratea ra hini nga na ni ngaru vona na ni vakasiri teu vona a leho e Isu ia i ratea na kai tavalavala.¹⁰Ia i luhoiia pali ara tahuna ia i pasia pali na ni ru palupu a maki lobo e virika maki tabuli na hunu na malala,e Kristo biri made manga ni mugana maki lobo.¹¹Deo i pasi hita hosi ma na ni kalipopo hita turane Kristo.Ia i luhoiia pali ni rata maea lakea i rata virika maki na ni ngaru vona a ni luhoi vona.¹²Deo i rata maea ge rata hita sigi made mahuri na ni kavurikea a bagetua vona.Mateu mete bele muga manga tara ni luhoiia na ni murimai e Isu.¹³Pali matou a tara ranga ni longo a ngava muholi,ia ra velenga kamumu ne Kristo i bole mule matou.Matou moto luhoi tora vona e Kristo pali ia rua tara kilakila ne matou pali turana a hanu kiripiripi,manga ia i ta gamai ne vona.¹⁴Hanu kiripiripi i vakasiri tala maea hita bara si bole a maki lobo ne Deo i ta gamai ne vona.Pali ra maki nga i bele ne hita ni kavurikea arana.¹⁵Na hini nga kunana vuhuna nani mugana tahuna iau a lohoa a ngavana ni luhoi tora ne matou ne Viri dagi e Isu na naro ni ngaru e virika bakovi a ngatavnie ri made malamala ne Deo ia i pasi ria ne vona,¹⁶Iau kama malo na ni vasileki ni ta na hategu ne Deo ne matou na ni vasi leki ne nau.¹⁷Iau a vasileke maea,Deo ne Viri dagine hita lobo e Isu Kristo, ia re tata ia i made na ni para vona,ia ge habia ne hita a spirit na ni luhoi kamumu na ni lohoka na maki lobo ara maki ge

bele kava ne matou.¹⁸Iau a vasileki maea ra matana tamudi ne matou ia ge mataka,pali matou bara moto palala ara e Deo i ratea ne hita. A vasileki maea matou motogo pala maea ra maka maki kamumu ne Deo i ta gamai na ni habi ne huriki a bakovi a ngatavine i pasi ria pali ne vona.¹⁹Ngane iau a vasileki maea ne matou motogo palala vona a ni tora ne Deo i kori hita erei i luhoi tora ne vona.Pali ra ni tora iea ne Deo i leho tora ne hita.²⁰Ra ni tora ia kunana hosi i leho ne Kristo. E Deo i vaka hodogoa na lovo na ni mate lakea i rua polomeli na limana a kanena na hunu.²¹Ia i rua e Kristo vano i polomeli liu ne huriki ranga a mugamuga na gavman turana virika maki i tahoka ni tora turana spirit i tahoka ni tora ria ri made polomeli ni matakari e virika maki tahoka rana. Kristo ia bara i made mugamuga na maki lobo ngane i muri ma.²²Deo i ru hurika maki i tabuli polotano na vahane Kristo i ratea ia mugana sios ni matakari virika maki lobo.²³I maea a sios ia kakaine Kristo,i made pololilo ne virika maki i vaka vonu muholi ria.I vonu na sios vona.

Chapter 2

¹Hosi matou moto made na naro hale na sin matou moto made manga a bakovi i mate pali.²Matou moto made na maka vilo hale na sin,ni murimai a vilo na malala.Mu murimai a vilo na maka spirit hale i made polomeli na hunu ri matakaria ra malala iea.Ngane ra maka spirit hale nga i rata e hurika a bakovi a ngatavine ri longo taroa ni tane Deo.³Hosi hita lobo si made manga kunana e hurika bakovi a ngatavine ni putupuru a ngava,pali teu te murimai a vilo hale a kakaine teu i ngaru turana ni luhoi vona.Teu te murimai a ni ngaru na tamudi hosi turana ni luhoi hosi.Teu te made manga kunana e huriki ranga,pali teu ranga bara te bolea ni tamudi hale ne Deo.⁴Pali e Deo vonu na ni dodo dagi,i ngaru hateka teu.⁵A tahuna mateu mete made manga hurika bakovi ri mate na maka naro hale ne teu,i rata teu te made mahuri turana e Kristo.A ni dodo ne Deo,i bole mule matou.⁶Deo i vaka mahuri teu turane Kristo,pali i rata teu te made turane Kristo na Siaking vona na tanga na hunu.⁷I rata maea ge vakasiri e hurika bakovi a ngatavine bara ri muri valai,vona ra ni dodo dagi i ratea ne hita,a vuhuna i tango tata teu turane Isu Kristo.⁸A ni dodo ne Deo kunana,mu luhoi tora e Deo i bole mule matou.Ra makea kama maki matou moto ratea.Uka,a maki kamumu i valai ne Deo.⁹Kimi valai na leho dagi i ratea bakovi,mavonga i uka tara bakovi ge kavurike mulea a ranga.¹⁰A vuhuna e Deo i rata teu,tege bele manga a bakovi a ngatavine karaba tege padui teu turane Isu Kristo,ne teu tege rata naro kamumu.E virika naro e Deo i rata puru hosi ne teu tege laho vona.¹¹Mu luhoia i hosi mu made manga bakovi na tara ranga.E hurika Juda bara ri pala kuline ria ri gale mua"hurika bakovi kama ri pala kuline ria"pali ra naro ni pala kuli,i rata limanga bakovi.¹²Na tahuna iea,mua mu made basi ne Kristo.Mu made polovavo ne hurika bakovi a ngatavine ne Israel.Mu manga e hurika bakovi a ngatavine ri made polovavo na maka ni gamai turana leho e Deo i rata tege ne vona maka Israel.Biri uka tara maki kamumu mugu bolea muri ma.Mu made basi ne Deo koea na malala.¹³Mua mu made basi ne Deo pali ngane ne Isu Kristo,Deo i bole valai tabukoi mua vona na darane Kristo.¹⁴E Kristo kunana vaka tamudi puru ma teu.Teu te made tabeke rua,a kakaina kunana,i puka purua ra nure i kapi kari teu i rata teu te made palupu.¹⁵Ra makea i maea,i rata vorokia a maka ni ta tagari turana tabekena ngava na maka Juda.I rata hini nga tege ru palupu e hurika tara i rua rigi made palupu rigi muga bakovi karaba.A naro iea kunana i rata teu te tamudi taku. ¹⁶E Kristo i ru palupu a tara na bakovi a ngatavine i rua rugu bele manga kakaina bakovi i taku turane Deo.I rabalaki lobo a maka pile a naro polomeli na kai tavalavala.¹⁷E Isu i valai i takitalea a velenga kamumu ni tamudi puruma ne mua e huriki mu made basi na tanga turane huriki ri made tabukoi.¹⁸Ne Isu kunana bara te made turane Deo na spirit i taku kunana.¹⁹I mavonga mu maka bakovi a ngatavine na tara ranga,kama ge mua a tara ranga na tanga basi.Pali mu bele manga bakovi a ngatavine vona,e Deo kunana i pasi tala ria gene vona pali mu made manga kabu vona.²⁰Ni rata mua mu manga a ruma e Deo,pali ra ruma iea i pesi ne hurika aposel,turane hurika profet ri haba ngava.Isu kunana ia butu i taku i tora ni vaka tora ruma.²¹Ne vona kunana,e hurika tahona ruma ri bele kamumu ri tora,pali i bele dagi manga a ruma e Viridagi.²²Ne vona kunana i rata mua mu bele palupu ge bele manga ruma na hanu kiripiripi ne Deo ge made pololilo vona.

Chapter 3

¹Na vuhuna,iau e Pol,iau a made manga a viri ni tango tata ne Isu Kristo ne mua e hurika tara ranga.²Iau a luhoi matou moto longo pali maea e Deo i habia ne nau a leho na ni vakasiri a ni dodo ne vona ne matou.³Iau a herea a ni ta kapiloho ne Deo i ratea i bele kava ne nau. Ra ngava iea a ngava muholi i kapiloho,lakea iau a tuverei popote ne matou.⁴Na tahuna matou moto gia ra ngava iea,bara moto palala vona pilogona ni luhoi ne nau na ni ta muholi ne Kristo.⁵Na tahuna hosi,Deo kama i takitalea ngava muholi ne hurika bakovi a ngatavine.Uka ngane, a hanu kiripiripi i rata ra ngava i bele kava ne hurika aposel turana profet e Deo i pasi na ni ratea ra leho iea.⁶Ra ngava muholi i tabuli kapiloho maea,e hurika tara ranga e hurika bakovi a ngatavine bara ri bole a maki kamumu na spirit i palupu manga tara o Juda.Ria ri made manga a kakaina i taku ne Kristo,pololilo na ni ta gamai i tabuli na velenga kamumu.⁷Maea iau a bele manga voravora vona ra velenga kamumu,pali ra makea i manga maki ni habi na ni dodo e Deo ia i habia nau ra leho turana ni torana.⁸Iau a polotano liu ne hurika tara ri malimali a tara na bakovi a ngatavine ne Deo,pali e Deo a naro kamumu a naro na ni dodo vona, ia i habia ne nau ra leho.Na ni takitala velenga kamumu na maki kamumu i tabuli kapiloho na velenga ne Kristo.⁹Maea iau a taki tala kava ni luhoi e Deo ne hurika bakovi a ngatavine.Deo i rahilolo ara ni luhoi i tabuli hosi hateka na tahuna iea i vakabele a maki lobo.¹⁰Ra ni luhoi iea i bele kava na sios lakea hurika tara ri tahoka pede turana ensel ri tahoka ni tora dagi na hunu ria rigi palala vona a maka ni luhoi kamumu ne Deo.¹¹Ra makea e Deo i luhoia ni ratea hosi i ratea ra makea i bele ne Isu Kristo iea a Viridagi ne hita.¹²Na rana,ne Kristo,teu te bele tora pali teu kama tege mangenge,lakea teu tege kara ni lakea ne Deo pololilo na ni luhoi tora ne teu ne Isu Kristo.¹³Mavonga iau a taki matou nahani luhoi lege lae,na ni madihi iau a kalohoa ne matou,na rana ra hini nga ne vona ni vaka bele dagi a rane matou.¹⁴Deo ia i ratea ne vomu na vuhuna a hini iau a turume puru ne Deo tata,¹⁵Ia kunana a viridagi erei i habi a rana kabu na hunu na malala.¹⁶Iau a vasileki maea,Deo i pasi pali a maka maki i kamumu ni habi ne matou mavonga ia ge vakavonu liu a tamudine matou a ni tora na hanu kiripiripi i rata matou moto pesi tora.¹⁷Iau a vasileki maea,na ni luhoi tora matou,Kristo ia i kara ge tabuli na tamudine matou pali matou bara moto pesi tora ne vona i manga a motana kai ni nugu tata malala i rata kai i pesi tora.¹⁸Mavonga matou moto tahoka ni tora,lakea moto tahoka ni lohoka turana ni luhoi tora na bakovi a ngatavine ne Deo,na ni lohoka na naro ne Kristo ni ngaru muholi a turamu,i ola,i rike,i puru polotano liu.¹⁹Iau a vasileki maea ne matou tamotogo palala vona ni ngaru ne Kristo,i redea virika ni luhoi ne hita.Lakea bara te vonu turana naro kamumu ne Deo.²⁰Pali e Deo,ia i kara ni rata maki lobo i polomeli na rana re hita si luhoia si nanea,ra hini nga i murimai ara ni tora i leho pololilo na tamudine teu.²¹Mavonga e hurika bakovi a ngatavine na sios ria rigi kavurikea a rane Deo na rane Isu Kristo vakaroro,vakaroro.I muholi.

Chapter 4

¹Iau a manga bakovi ni tango tata ne Kristo, a ta tora ne matou ni laho malamala na naro ne Deo i gale matou ni muri vona. ²Moto ru puru matou polotano ne huriki a bakovi ranga ni rata naro madoru ne tou pali ria takutaku rigi kori erei i kapo na naro ni ngaru. ³Moto leho tora ni nugu tata naro ni tamudi taku pololilo na spirit ni madoru ni manga kabu i taku. ⁴I tahoka kakaina taku i tahoka spirit, ri maea e Deo i gale ni dava maki taku kunana, Deo ge ramai a ni tana ne teu. ⁵I tahoka Viridagi i taku kunana i made, ni luhoi tora a ni baptais i taku, ⁶Pali i tahoka e Deo ia e tamane teu, erei i made polomeli ne hurika bakovi a ngatavine, i leho na koropala ne hurika bakovi a ngatavine pali ia i made pololilo ne hurika bakovi a ngatavine lobo. ⁷I dodo teu a bakovi takutaku i luhoi tora ne Kristo pali i habi ne teu takutaku a maki kamumu i ramai a ni ngaru ne teu. ⁸I manga a buk e Deo i taki, "tahuna i rike muholi, i bole e hurika bakovi a ngatavine ri made na bavi ri vano turana lakea i veru a ni habi ne hurika bakovi a ngatavine." ⁹Navai a vuhuna ni luhoi, "ia ge rike" pali lakea i puru na tabeke na malala polotano liu? ¹⁰Ra bakovi muga i puru, i rike hateka i rede lobo a hini polomeli na hunu, i karea ge vakavonu lobo a maka maki. ¹¹Kristo i habi a leho ne hurik ranga ri luhoi tora manga ria aposel, ranga ne ria ri manga profet, ranga leho i manga evengelis, ranga ri leho manga pasto, ranga ri leho manga vinara. ¹²I habi ra leho nga ne hurika bakovi ni luhoi tora ri rata kamumu a leho vona, biri vakatorea a kakaina Kristo. ¹³Ia i leho vona a kakaine Kristo kara teu lobo tege tamudi taku ni luhoi tora tege palala vona e tune Deo. I ngaru teu tege tora tege bele na harena maki kamumu ne Kristo. ¹⁴Kama te made manga koma kiroko nigi kope lae teu manga vilu na dari, i bole lae teu turana ngava taminga turana rabu ne huriki ni rata ni ta tatami. ¹⁵Pali, teu tege ta muholi kunana na vilo ni ngaru e huriki ranga pali bara te pesi tora na dala lobo ni madoko ne Kristo, ia a ni luhoi ne teu. ¹⁶Kristo i rata kakaine hurika bakovi ri luhoi tora ri madoko kamumu, kalipopo palupu a hini lobo na tahuna ria lobo ri leho palupu ra hini nga i ratea kakaina i koru dagi na vilo ni ngaru a viri ranga. ¹⁷Ri maea a ta dagi hateka ne matou na rane Viridagi maea nahani laho tabu na narona bakovi polovavo. Ni luhoi ne ria i viligha lae. ¹⁸Na rana, a uvo i rakoa ni luhoi ne tou, ri made basi na narone Deo, pali a naro ni longo tarona ngava i tabuli ne ria, a vuhuna ri tamudi tora. ¹⁹Ri uka a naro ni maruhu lakea ri habi lakea ria na naro halehale na kakaine ria, pali a tamudine ria i rike rike ni rata naro hale. ²⁰Pali ra vilo nga kama vilo ni tovo matou vona ni muri ne Kristo. ²¹A luhoi maea, moto longa ni tane Kristo, moto palala vona, manga ni ta muholi i tabuli ne Isu. ²²Moto bole pali a ngava ni vara ni pe a naro hosi, moto pea ra bakovi hosi raea. Ra bakovi hosi raea i hale, a vuhuna, i vonu vona naro ni tatami. ²³Rata vorokia matou a bakovi hosi iea bari palala ni luhoi matou. ²⁴Re matou bara moto manga bakovi a ngatavine karaba, hurika bakovi a ngatavine e Deo i vaka karaba narone ria ri malamala muholi. ²⁵Ri maea puri vorokia a ni tatami pali re matou takutaku moto ta muholi kunana na bakovi i luhoi tora, a vuhuna teu lobo a tabekena, kakaina viri taku. ²⁶Tahuna te tamudi hale, moto mata doko. Nahani rata naro hale. Nahani tamudi hale kunana wano na parava haro ge rolo. ²⁷Nahani tala hinebi na bakovi hale mege rata pile matou. ²⁸Erei a bakovi ni panaho virika maki, nahani panaho tabu. Ge leho tora vona ge tahoka maki ni kori viri kapo na maki. ²⁹Moto nahani ta hale na ngavane matou. Moto ta kamumu kunana ni korina viri beu. Ra ngava maea bari kori bakovi ni longo. ³⁰Nahani hahi a tamudi hale na hanu kiripiripi ne Deo, a vuhuna e Deo i habia hanu kiripiripi ne matou manga kila ne mua e hurika bakovi ngatavine na tahuna ge bole mule mua. ³¹Moto pea a naro lobo ni tamudi hale, ni hate rongo, ni ta vagege, a ni ta padikede, turana naro hale lobo. ³²Pali re matou moto rata naro kamumu na bakovi a ngatavine ranga, haba tamudi ne matou pali moto puri voroki a naro hale, ne ria manga e Deo i puri voroki a naro hale matou na rane Kristo.

Chapter 5

¹Mavonga matou moto bole a narone Deo,i ngaru teu tege bele manga e huriki e tuna.²Pali moto laho turana naro ni ngaru e huriki a bakovi ranga, i manga e Kristo i ngaru hita lakea i habi mulea na ni mate na kai tavalavala manga ni habi i tahoka ni mani sipa i lakea ne Deo.³Pali matou nahani luhoi ni rata naro ni ngoi,ni rata nari hale,pali a naro kama i mata pado,turana naro ni luhoi matou kunana.Ra naro nga bara ri rata e huriki ranga ri ta kupo ne hurika a bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Deo.⁴Matou nahani ta vaka rike a hate na bakovi na nuverei hale ni rata ngava manga manga,o ni rata ngava kimi kamumu.Ra naro nga kimi kamumu.Mu ta kavurikea e Deo.⁵Pali matou moto lohoka vona hini nga i maea,a bakovi ni rata naro ni ngoi,i rata naro kimi kamumu,turana naro kama i malamala,turana bakovi i luhoi mule kunanea,i manga bakovi i vasileki ne deo tatami,re hurika tara nga kama rigi dili na harikiaga ne Isu Kristo e Deo.⁶Matou moto nahani mata taroa tara viri ge tami matou turana a ni ta tavulavula,na rana,na vuhuna a hini nga e Deo bari hate kapupu ne hurika bakovi i putupurua a ngavana.⁷Mavonga matou nahani laho palupu turana tara ranga maea.⁸Mugama matou moto made na uvo,pali ngane matou moto made pololilo na ni para ne Viridagi.Maea matou moto laho manga e hurika tuna ni para.⁹Ra ni para i vakabele e virika maki i kamumu maea pali e hurika bakovi a ngatavine ri made na ni para ne Isu bari vakabele a naro i malamala turana naro muholi.¹⁰Mavonga matou moto toni na ni luhoi kamumu ara maki e Viridagi tamudi taku vona.¹¹Moto nahani dili turana a tara ni rata a leho hale na uvo i uka maki ni kani.I kamumu matou moto takitala ra naro hale ne ria.¹²Ra maka naro hale nga ria ri rata kapiloho a maki ni maruhu vona ni takitala kavakava.¹³Pali ra maki lobo i rata ni para i bele kavakava,pali ra maka maki nga i tabuli kavakava muholi.¹⁴Ra ni para iea i vaka bele kava a maki lobo lakea i rata a maka maki i para.Maea a ngava i tabuli,"pesirike ioe a bakovi o mahita.Pesi rike na tanga ne huriki ri mate pali ni para ne Kristo bari parai ioe."¹⁵Mavoga moto mata doko kamumu na ni made ne matou nahea ge manga a bakovi i uka a ni lohoi kamumu,pali moto made manga a viri i tahoka a ni luhoi i kamumu.¹⁶Matou moto matakari a parava matou,mege velu tavula.Na rana na parava iea maka naro hale i vonu hateka.¹⁷Mavonga nahani loho tavula ni made,pali ara e viridagi i ngaru matou motogo ratea.¹⁸Pali moto nahani ninu a wain na ni ta pole, narana ra hini nga i rata hale a ni made ne matou.I kamumu matou motogo vonu turana hanu kiripiripi.¹⁹Matou moto kalolo a linge na buksong, na ni kalolo a linge na ni vasileki,a linge na spirit,ni rata linge na loho kamumu i lakea ne Viridagi turana tamudine matou.²⁰Mu ta kamumu vakaroro na parava lobo na maki lobo na rane Viridagi e Isu Kristo i lakea ne Deo tata.²¹Pali mu rupuru mua ne huriki ranga ra naro nga i habi a rana dagi ne Kristo.²²Hurika ngatavine,mua mu made polotano ne huriki e girihine mua, manga moto polotano ne Viridagi.²³Na rana bakovi i made polomeli manga ni mugana ngatavine,i manga e Kristo ia ni mugana sios.A sios ia kakaine Kristo e Kristo i bole mulea.²⁴I manga kunana a sios i tabuli polotano ne Kristo,pali i manga kunana mua a ngatavine mu made polotano ne girihine mua ne virika maki lobo.²⁵Hurika bakovi,mua bara mu ngaru hateka e huriki e girihine mua,manga e Kristo i ngarua sios lakea i habi a ni mahuri malaku ne vona na sios.²⁶Kristo i habi a ni mahuri malaku ne vona na sios tege ratea ge bele kiripiripi.Ia bari pelekadoa lakea i vahiloloa sios na naru turana ngavana.²⁷Ia i ngaru ni rata maea ra sios ge bele mata kamumu hateka na matana,pali a sios biri uka a habulo,pali ge uka hini ge padikuku turana maki ranga, ra sios bari made kiripiripi lakea ge uka potu.²⁸Mavonga kunana e hurika bakovi rigi ngaru e girihine ria i manga ria ri ngaru mule ria, a bakovi erei i ngaru muholi e girihina, ia i ngaru mulea.²⁹I uka tara bakovi ge rata hale mulea,pali ia biri matakari kamumua pali bari habi a maki ni kani kamumu ne vona.Manga kunana e Kristo ia i habi a maki ni kani kamumu lakea i rata kamumu na sios vona.³⁰Na rana hita si made manga tabekena tara na kakaina.³¹Na vuhuna kunana,tara bakovi bari pe purua e tamana e kinana lakea bari made turana e girihina, ru bele manga viri ala taku.³²Ra ngava muholi i tabuli kapiloho i dagi hateka,uka iau a tata ne Kristo turana sios.³³Manga re huriki ala takutaku ne matou ge ngaru e girihina kunana manga kunana ia i ngaru mulea,lakea a ngatavine ge polotano ne girihina.

Chapter 6

¹Hurika koma,matou a tara ne Viridagi bara moto longo maea virika ngava ne tamane matou ne kinane matou,ra naro ia i malimali.²"Made polotano ne tamamu ne kinamu."Ra ni ta tagari iea i tahoka a ni ta gamai ne Deo i taki,³"Pali bara moto ramai bara moto made mahuri malaku vona ra malala iea."⁴Hurika tamana koma,mu nahani rata tamudina koma ge hale ge bole hate.Uka,moto pelekado ria na ngavane Viridagi ne ria.⁵Huriki a voravora tavula,mua mu ramai kamumu virika ngavana mugamuga ne mua na malala pali mu made polotano ne ria turana ni mangenge,ni rata leho turana tamudine mua.Mua mu ramai a ngavane ria i manga hini mu ramai e Kristo.⁶Mua mu nahani ramai a ngava ne huriki a mugamuga na tahuna i matanono,pali mu rata leho na matana ge ratea ge vivi.Uka,mua mu made polotano manga voravora tavula ne Kristo,pali mu ramai a ni ngaru ne Deo na tamudine mua.⁷Mua mu rata maka leho na tamudine mua,manga hini mu rata lakea ne Viridagi kama ne hurika bakovi,⁸Mua mu lohoka maea,na rana a maki kamumu i rata bakovi takutaku i rata,ge rata ra ia voravora tavula o a bakovi i made malimali,ia biri bole a mapana ne Viridagi.⁹Mavonga matou a mugamuga,matou moto rata kamumu ne hurika voravora tavula ne matou.Nahani rata ria rigi mangenge.Matou moto lohoka maea e Viridagi i made na hunu ia matakari ne ria ne matou ranga biri luhoi kado matou kunana biri uka ni taga lakea na viri tara ge tabuli vona.¹⁰Ni vaka lobo a ngava,matou moto pesi tora pololilo ne Viridagi turana ni tora vona.¹¹Matou moto rodo virika varikia ni vahubi ne Deo,matou bara moto tahoka ni tora ni pahadanu purua maka ni luhoi kapiloho ne satan.¹²Na vuhuna,teu kama te vaubi turana bakovi na malala,uka,teu te vaubi turana maka gavaman turana virika spirit hale virika spirit i matakari a ni tora dagi na uvo i tabuli polomeli na hunu.¹³Mavonga mu rodo virika varikia ne Deo,pali boro pesi tora na tahuna ngane i hale.Matou bara moto rata maea, bara moto pesi tora.¹⁴Pesi manga tara nugu maheto i pesi i mata ni vaubi.Mu kolotatea ne mua ni ta muholi ge manga ni rotu, o rodoa na ngalamu a naro ni rata naro i malamala ge manga ngava i kapi kari a ngalane teu.¹⁵Pali o pesi o dava ni taki talea a velenga kamumu ni tamudi puru ma,pali o rua na vahamu ge manga vahapolo.¹⁶Na parava e virika maki i bele,o nugua galeu ni luhoi tora,ia maki boro rata ioe o bitaridea virika maheto hale na bakovi hale.¹⁷Moto luhoi e Deo i bole mule matou pali ra hini nga i manga hineva i kaptagu matou moto nugua a ni tane Deo,ia ni tora na spirit.¹⁸Na parava vakaroro mu vasileki mu nana ni tora na hanu kiripiripi.Parava vakaroro mu dava mu matadoko,na parava mu vasileki ne hurika bakovi a ngatavine ne Deo.¹⁹Mu vasileki ne nau tara,i kara e Deo i habi a ngava ne nau na parava iau ga ta,bara kara ni pesi tora bara takitala a velenga kapiloho.²⁰Iau a made manga bakovi ni takitala ngavane Kristo ra vuhuna hini nga iau a made pololilo na bavi i maea bara takitala velenga kamumu turana ni tora na maki bara ratea.²¹A turagu nau muholi e Taikikus,bakovi i lohoka muholi ni made na leho ne Viridagi,biri taki matou ne virika maki lobo,bara moto kara ni lohoka maea iau a made navai.²²Iau a rudu vilia matou a vuhuna i maea,ne matou motogo lohoka mateu mete made navai,biri vaka tora tamudine matou.²³Ni tamudi puru ma biri tabuli turane hurika turagu,a naro ni ngaru a viri tara turana ni luhoi tora biri valai ne Deo tata turane Viridagi ne teu e Isu Kristo.²⁴Ni dodo ne Deo bari tabuli turane matou lobo erei i ngaru e Viridagi ne teu e Isu Kristo turana ni ngaru kimi ge hale.

Philippians

Chapter 1

¹Iau e Pol marie Timoti,a voravora e Isu Kristo mete here lakea ne hurika bakovi a ngatavine ri habi muholi ria lakea ne Isu Kristo.Ne erei e huriki ri made o Pilipai,turane hurika mugamuga,turana matakari na leho e Deo.²A ni dodo ge tabuli turane mua lobo turana ni tamudi kamumu ne Deo e tamane teu turane Isu Kristo.³Iau a ta kamumu ne Deo na parava vakaroro iau a luhoi mua,⁴na parava vakaroro iau a vasileki turana ni vivi.⁵Iau a vivi ne matou na vuhuna,i paru hosi valai ngane,moto turane mateu na leho ni taki talea velenga kamumu.⁶Iau a tahoka ni luhoi tora maea,erei a bakovi i vakatubu a leho kamumu ia biri vakaloboa na parava e Isu Kristo.⁷Iau a vivi ne mua lobo lakea a ngaru mua na hategu.Mua lobo a turagu na hini na tahuna iau a made na bavi o a vakatora velenga kamumu,mua lobo mu turagu vona ra leho i habia nau e Deo na ni dodo vona.⁸E Deo i masia tamudigu,iau a ngaru hateka matou turana ni dodo e Isu Kristo.⁹Iau a vasileki ne mua maea:a ni ngaru matou ge tora turana ni lohoka,lakea ni luhoi matou biri bele kavakava.¹⁰Bara moto luhoi kado a naro kamumu moto bole.Pali na parava e Kristo bara moto uka potu na maki tara.¹¹E virika naro malimali e Isu Kristo i vakabele,ge vakavonu mua.Lakea e hurika bakovi a ngatavine bara ri masia ni rana dagi e Deo ri kavurikea.¹²Iau a ngaru matou ni lohoka vona, ara maki bele nau kimi tango tatea velenga kamumu.Uka.I ratea velenga kamumu ge bele tora.¹³A vuhuna ra ni tango tata nau na bavi,e hurika bakovi a ngatavine ri lohoka maea iau ni tango tata na leho

e Kristo.¹⁴I kupo e hurika turagu ri tahoka ni tora dagi pololilo ne Deo vona ra ni tango tata nau na bavi,lakea ri tahoka nitora kama ri mangenge ni taki talea ngava.¹⁵I muholi,rang to haba ni rana Dagi nau,to tamudi hale nau,lakea to ngaru ni rupurau,a vuhuna ra hini nga ri taki talea nitane Kristo.Pali ne huriki ranga ri tahoka ni luhoi kamumu ri taki talea ngava.¹⁶E hurika bakovi ngi ri lohoka maea,iau a made na bavi ni vakatorea leho na velenga kamumu,lakea ri ngaru hateka iau ri taki tale ngava.¹⁷Pali ne hurika bakovi ranga ri ngaru ni kavurike mule ria,lakea ri taki talea ngavane Kristo.Ri uka ni luhoi ge malimali rigi rata.Uka.Ri ngaru ni ru langa tabu nau ranga ni mava na tahuna iau a made na bavi.¹⁸I navai?na hini ri tahoka ni lohoka kamumu o a ni lohoka kimi kamumu,re hurika bakovi lobo ngi ri taki talea ngavane Kristo,lakea ra hini nga i ratea tamudigu i vivi hateka.¹⁹Iau a lohoka maea,parava vakaroro moto vasileki ne Deo ni kori iau,lakea a Spirit a Isu Kristo i vakatora iau ni hataroa bavi ga pagitala.²⁰Manga hini a tahoka ni ngaru dagi maea ga nahani ratea tara maki kimi ge malimali maga bole a ni maruhu vona.Uka,iau bara pesi tora hateka ni rata e virika naro kamumu kunana,manga vakaroro a rata.Na hini maga mate o a mahuri re virika maki lobo nga biri kavurikea rane Deo.²¹Ne nau ni made mahuri bara made turane Kristo ne nau ga mate bara bole maki kamumu hateka.²²A hini iau a tabana ni mahuri,biri kupo e hurika bakovi a ngatavine bara kori.Lakea na ara dala ga ramaia?Iau kama lohoka vona.²³Ra hini nga iau a tahoka ni tamudi rua.Iau a ngaru hateka ni vano ni made turane Kristo.Biri kamumu hateka.²⁴Lakea mege kamumu ga tabana na malala,bara kori matou.²⁵A luhoi tora maea a tahoka leho i tabana ni kori matou,iau bara made tabu ni leho turane matou ni kori matou na ni luhoi tora turana ni vivi.²⁶Mavonga na tahuna ga bele ne matou,bara moto vivi nau moto kavurikea e Isu Kristo.²⁷A maki dagi maea,a ni laho matou ge malimali ge ramai kamumua velenga kamumu e Isu Kristo.Iau ga valai o ga longo kunana ngava ne matou,iau bara lohoka maea matou moto pesi tora moto tamudi taku,na ni luhoi i taku kunana moto leho palupu ni vakapesi e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora na velenga kamumu²⁸Nahani mangenge ne erei e huriki ri made manga pile vomu.Ranga i vakasiria ni hale bara ri bole,a ni mahuri vomu i valai ne Deo.²⁹Kimi ru matou ni luhoi tora kunana ne Kristo.Uka.I ru matou ni bole a ni madihi na leho vona.³⁰Manga ni vatepu o matai nau,pali ngane o longo nau.

Chapter 2

¹A luhoi maea e Kristo i vaka torea tamudine matou?A luhoi maea ia i ngaru hateka matou lakea ra hini nga i ratea tamudine matou i tamudi madoru?A luhoi maea mu made pololilo na ni mahuri na Hanu Kiripiripi?A luhoi maea mu dodo e huriki ranga lakea mu rata kamumu ne ria? ²Ge mavonga,pali moto rata maka naro kamumu,lakea ni vivi nau biri vonu hateka.Matou lobo moto nugu tatea ni luhoi ge taku kunana,moto muri maia ra naro ni ngaru hateka e huriki ranga.Moto made tamudi taku muholi.³Moto nahani luhoi kunana matou,ni rata leho ni vaka bele a ni rana dagi matou.Uka,moto rupuru matou lakea moto luhoi maea a narone huriki ranga i polotaroa narone matou.⁴Moto nahani matakari kunana maki matou.Uka mua takutaku mu matakari e virika maki ne hurika bakovi a ngatavine ne mua ni kori ria ni made kamumu.⁵Mua mu nugu tatea ra ni luhoi manga i nugua e Isu Kristo.⁶Ia i made muholi manga e Deo,pali ia kimi luhoi ni nugutatea ra naro ni made manga e Deo.Uka.⁷Ia i hataro ra naro iea,lakea i bele manga voravora tavula.Ia i bele manga bakovi ⁸lakea e hurika bakovi ri matai manga ia bakovi muholi.Ia i rupuru mulea i ramai a ni tane Deo,i lakea na tahuna ia i mate,muholi,i lakea na tahuna ia i mate na kai tavalavala.⁹I vona ra hini nga kunana e Deo i kavurike e Isu lakea i ratea i made polomeli hateka.Lakea e Deo i habia vona ra rana i kamumu hateka i hataro ranga maka ni rana.¹⁰Ia i habia ra rana e Isu,ne virika ensel lobo turane hurika bakovi turane virika maki ri made na hunu na malala i polotano na taruna malala rigi tarumeme puru na matane Isu rigi made polotano vona.¹¹Ria lobo bara ri taki tala maea,"e Isu Kristo ia e Viri Dagi,"vona ra naro iea bara ri kavurikea rane Deo tata.¹²Mua maka turagu,vakaroro mu muri mai a nitagu,pali ngane ranga mu rata mavonga.Mu nahani murimai a ngava na tahuna iau a made kunana turane matou.Uka.I ngane iau a made basi,pali moto murimai kamumu.Deo i bole mule matou pali,ngane bara moto mangenge moto vakulu ni leho tora ni bole ra ni habi i pasi vununu ge ne mua.¹³Teu te lohoka,e Deo i leho pololilo na tamudine mua.Ia kunana i vakarika a ni ngaru ne mua ni rata maka naro ia i ngaru,pali ia i habia nitara ni rata ra maka naro nga.¹⁴Ne virika maki lobo mu rata,mu made madoru mu rata,Mu made madoru.Mu nahani ta kupo ni ta vaubi lae.¹⁵⁻¹⁶Mu rata manga mua e huriki e tune Deo bara mu made kiripiripi mu uka potu.Bara mu nugu tatea ni ta i tahoka ni mahuri,lakea bara mu made manga ni para na palane hurika bakovi a ngatavine na malala,e hurika tara ri pe a naro malimali ri rata potu i kupo mavonga na parava e Kristo ge vakapesi e hurika bakovi a ngatavine,iou bara vivi hateka na narone mua.Lakea bara luhoi maea,ne virika ni leho tora nau a rata na palane mua,iou kama rata tavula.¹⁷A ni luhoi tora matou i manga ni habi matou lakea ne Deo.Na hini a luhoi maea bara ni vaka maguru a daragu manga ni habi na vain turana ra ni habi matou,iou bara vivi iou bara vivi turane matou.¹⁸Manga kunana matou ranga moto vivi moto vivi muholi turagu.¹⁹E Viri Dagi e Isu Kristo ge ngaru mavonga kimi ge tabaka bara rudu vilia matou e Timoti,na tahuna ia ge hamule, ia biri taki iou ne mua,pali iou bara tamudi kamumu hateka.²⁰I uka tara bakovi ge made turagu ge manga e Timoti. Ia i tamudi taku turagu pali vakaroro i luhoi ni matakana dala ni kori matou.²¹E hurika bakovi ranga ri dodo mule e virika maki ne ria,lakea kama ri ngaru hateka ni ratea leho e Isu Kristo ge vano ge lokovonga.²²Pali mu lohoka vona a naro kamumu e Timoti.Mu lohoka, ia i kori iou ni leho na velenga kamumu,manga a koma i kori e tamana.²³Manga hini a ngaru ni dava popote ga matai kamumu ara maki ge bele nau,muri ne nau ga rudu vilia ne matou.²⁴Pali iou a luhoi tora maea e Viri Dagi biri talea dala,muri popote iou tara bara valai ni matai matou.²⁵Iou a luhoi ni rudu vilia matou e Epafroditus.Ia a turane teu,Maria miri leho palupu pali ia a turagu vona ra vabinga iea,matou moto rudu vilia nau ni kori iou.²⁶Ia i dodo hateka matou i ngaru ni matai matou.Ia i lohoka pali maea,matou moto longo maea ia i tahoka gilanga,ra hini nga i ratea i tamudi mava.²⁷Muholi,hosi is i giloa,pali popote ge mate.Lakea i dodoa e Deo i vakamahuria.Pali e Deo kimi dodo ia kunana.Uka.Iou tara ia i dodo iou,na arana,kimi ngarua ni mava dagi ge kavatagu iou.²⁸Manga hini a ngaru hateka ni rudu vilia,bara my mataia mu vivi tabu.Pali iou tara kama ga tamudi mava hateka.²⁹Mav9nga my vivi ni bole e Epafroditus na rane Viri Dagi.Mu habi a ni rana dagi ne hurika bakovi maea.³⁰Ia i ratea luho ne Kristo pali popote ge mate.Kimi luhoi mule ia ge made kamumu.Uka.Ia i luhoia leho mu habia vona ni kori iou,lakea i putupuraa gilanga vona i ratea leho.

Chapter 3

¹Hurika turagu,ni vakaloboa ra ngava iea a ngaru ni ta maea,mu vivi ne Viri Dagi.Iau kama koi ni here tabua ra ngava iea lakea ne mua,na arana,iau a luhoi maea biri kori matou.²Matadoko vona maka ligo.Matadoko vone huriki a marina ni rata naro hale.Matadoko vone huriki ri pala mule a kuline ria.³Ne teu a viri te pala kuli,teu te vasileki na Hanu Kiripiripi e Deo.Hita si lohoka si vivi pololilo ne Isu Kristo,nahani luhoi a maki na kakaine hita.⁴Longo,ra maki na kuli ge kara ni kori teu,pali iau bara made kamumu hateka.Iau a polotaro e hurika bakovi ri vivi na maki bele na kakaine ria.⁵Iau ni pala kuligu na polotoluna parava muri ne iau ni poda.Iau a bakovi o Israel,iau a kabu ne Bensamin,iau a Hibru muholi.Iau a ramai kamumu a lo turana naro na maka Farisi.⁶Na naro ni kinigao na leho ne Deo,I hosi iau a ratapile a sios e Deo;a pahaluhoi ta a malimali,a ramai lobo a vinara.⁷Hosi a pahaluhoi ra maki nga ta maki dagi hateka.Pali ngane a matai manga maki tavula a vuhuna,i dagi hateka maki ratea e Kristo.⁸Muholi,na tahuna a lohoka ne Isu Kristo,e Deo nau,a maki tavula na matagu a maki lobo.A vuhuna lohoka ⁹ne Kristo,a maki lobo nau a matai i manga lulu kunana.Ga voroki lobo ga bolea e Kristo.Iau kama malimali na vilogu.Uka.Iau a luve na dala malimali ni luhoi tora ne Isu Kristo,ia i valai ne Deo ia vuhuna ni taroa.¹⁰A ngaru ni bolea ni madihi manga ia i bolea,ha mate manga ia.¹¹Na naro iea a ngaru e Deo ge vakamahuri iau na matenga.¹²Iau kama luhoi maea a bolea pali ra narone Kristo,uka.Vakaroro iau a nugutatea ra naro,manga e Isu Kristo I nugutata iau.¹³Hurika turagu,iau kama luhoi maea a bolea pali ra naro iea.Lakea a tahoka ni luhoi i taku kunana,maea ga pe a ni luhoi na maki hosi,ga leho tora ni bolea ra maki biri bele murima.¹⁴Iau a nunu tora ni bolea ra mapagu meli na Hunu,e Deo i gale iau na tahuna a luhoi tora ne Isu Kristo.¹⁵Hita e huriki si moro pali sigi ramaia ra ni luhoi iea;na hini nugu tahoka ni luhoi lege,e Deo biri vakalohoka mua.¹⁶Pali ara lohokanfa si bole pali sigi nugutatea.¹⁷Hurika turagu,my rata manga iau.Mu matanono,mu toni ni laho manga hini a vakasiri mu mugu laho vona.¹⁸Pali i kupo a bakovi ri made nanga pile na kai tavalavala e Kristo.Bolokokupo a taki matou na naro ne tou,pali ngane a taki tabu matou,turana luha i pori na matagu.¹⁹Re huriki ngi murima bara ni ratapile ria.Ri ru e virika maki hale na tamudine ria manga e Deo ne ria.A bagetuanga ne ria,a maka naro ni maruhu.Ri luhoi kunana maki na malala,lakea bara ri vurua.²⁰Pali a tanga muholi ne hita,i meli na Hunu.Te davea e Viri Dagi ne teu e Isu Kristo i pe a Hunu i puru valai ni kori mule hita.²¹Ia biri ngolia kakaine teu i bele manga kakaine Kristo na tahuna ia ge hamule valai,a maki lobo i bele na nitara vona i tabuli na limana.

Chapter 4

¹Hurika turagu,iau a ngaru matou lakea a ngaru ni matai matou.A ni vivi nau matou i manga maki a matavisia.Na dala iea moto pesi tora pololilo ne Deo,hurika turagu kamumu.²Iau a nanoe o Iodia pali ioe o Sintike murugu pesi na ni luhoi ge taku pololilo ne Deo.³Muholi hateka,ioe o leho turagu,a nanoe go kori ra ngatavine nga.Rua ru turagu kamumu ni takitalea velenga kamumu.E Klemen turane hurika bakovi ri leho turagu,ria ranga ri leho turane mateu.A rane ria lobo i tabuli na buk na ni mahuri.⁴Ni vivi vakaroro pololilo ne Deo.Ga ta tabu maea,vivi.⁵Ru e hurika bakovi rigi matakilalea e Deo i made turamu.⁶Rue Deo ge longoa ni nana vomu,⁷A ni tamudi kamumu e Deo i habia ne teu i kamumu hateka,pali teu a bakovi kama te lohoka vona vuhuna.Ia biri matakaria tamudine matou turana ni luhoi ne matou.⁸Ni vakalobona ngava,turagu mai,vakaroro mu luhoi kunana naro i muholi turana naro i kamumu e hurika bakovi rigi rata,a naro i malimali turana naro i magamaga turana maki peda turana maki i kamumu hateka turana naro lobo te vivi hateka ni matai ne hurika bakovi ri rata.⁹E virika maki mu lohoka vona mu bole mu longo mu matai nau,mu rata,a ni dodo e Deo bari tabuli turamu.¹⁰Iau a vivi hateka ne Deo a vuhuna moto luhoi tabu iau.Muholi hateka,matou moto luhoi hateka iau moto kori iau,muga ma i uka dala ne matou ni kori iau.¹¹Iau kama taki matou maea a kapo vona tara maki motogo korau.¹²A made manga bakovi i uka maki ge kupo,a manga kunana bakovi i tahoka maki kupo.I tahoka dala a matavisia ni bole a maki ni kani na tahuna a vitolo na tahuna a uka liu.¹³A rata lobo virika maki pololilo nani turane Kristo.¹⁴Pali,mu rata kamumu ni kaloho a ni mava turagu.¹⁵Mua a kabu nau o Pilipai mu lohoka vona velenga na ngava kamumu,na tahuna iau a hataroa e Mesedonia,i uka tara bakovi ge luhoi ni bole kori iau na naro ni habi a naro ni bole a maki,matou kunana moto rata ra hini nga.¹⁶Pali na tahuna iau a made o Tesalonika,matou moto luhoi ni bole kori iau na ni ngaru nau.¹⁷I manga dala ni mata kanena maki ge kupo uka.A ngaru ni matai a maki kamumu o rata,Deo biri rata kamumu matou.¹⁸A bole a maki kupo,ni vakaru valai ne nau o Proditus.A maki i huli kamumu virika maki bara te rata lakea ne Deo biri vivi vona.¹⁹Deo nau bari vaka tohoka ioe ne virika maki o ngaru turana virika maki lobo vona,pololilo na rane Isu Kristo.²⁰Ngane e Deo tata i dagi hateka rana na parava vakaroro.I muholi.²¹Ni ta vivi pololilo na bakovi a ngatavine ne Isu Kristo.Erei a turagu mete made pololilo to habia ni ta vivi ne matou.²²Hurika bakovi a ngatavine ne Deo ri haro ne mua,hurika tara ri rata leho na ruma e Susa to vivi matou.²³Rua ni dodo ne Isu Kristo ge tabuli pololilo turana Spirit matou.

Colossians

Chapter 1

¹Iau e Pol,iau aposel ne Isu Kristo na ni ngaru ne Deo kunana i pasi iau turane Timoti,²Maria miri herea a raukea i lakea ne matou e huriki a bakovi a ngatavine ne Deo ri made na tanga dagi o Kolosi.Mia a matakorobana mi luhoi tora ne Kristo turane Deo tata ne teu biri dodo matou biri rata matou moto tamudi puru ma.³Mateu mete habi ni ta kamumu ne Deo tata turane Viri Dagi ne teu e Isu Kristo na parava vakaroro mia mi vasileki ne matou.⁴Mateu mete longo ra ni luhoi tora matou ne Isu Kristo na ni ngaru matou moto tahoka ne huriki a bakovi a ngatavine erei a tara e Deo i pasi.⁵I maea na naro nga matou moto tahoka ni luhoi tora na ara maki i rata e Deo ne matou na hunu.Matou moto longoa pali ni vakatubuna parava na ni luhoi tora na ni tovo a naro ni dodo e Deo i made pololilo na ngava muholi,⁶Ia i valai matou,ra velenga iea i poda maki ni kani i bele dagi na tabekena malala lobo, manga kunana mua ranga,na parava iea matou moto longo mu valai mu lohoka na ni dodo ne Deo na ngava muholi.⁷Ra velenga iea mu tovoa iea o Epafra,i kamumu a voravora ne teu,iea i taku a luhoi tora voravora ne Kristo.Iea i lohoka ni bole kori mateu i rata maki kamumu hateka na leho ne Kristo ne matou.⁸Epafra i taki tarua na maki ngaru muholi a bakovi a ngatavine pololilo na hanune teu.

¹⁵Tuna bakovi ia a ni vakasiri ne Deo teu kama tege masia na matane teu.Ia tabua na maka koma na maki lobo e Deo i rata.¹⁶Ne vona virika maki lobo i bele,virika maki polomeli na hunu polomeli na malala,virika maki teu te matai virika maki teu kama tege matai.Ia i rata virika maki ne vona.I maea a king o a mugamuga o a gavman turana huriki a bakovi ri tahoka pede dagi.¹⁷Ia made muga liu ne virika maki ne vona,virika maki lobo tabuli kamumu.¹⁸Sios ia kakaine Kristo pali e Kristo ia gina sios.Ia a vuhuna sios ia mugana bakovi i hadongo mule na ni mate maea i bole mugea a tanga na maki lobo.¹⁹Ra hini nga i bele e Deo i vivi lakea i luhoi maea virika ni mahuri vona,biri tabuli pololilo ne Kristo,²⁰Pali e huriki e tuna,ia biri rata maki lobo i bele tamudi taku turana ia kunana.Deo i ratea parava iea i vaka bele a ni hate puruma turana darane tuna bakovi na kai tavalavala,ge ratara maka maki tabuli na hunu o a maki tabuli na malala.²¹Matou ranga,na parava moto made basi ne Deo moto manga pile vona na ni luhoi na naro hale ne matou.²²Pali ngane e Deo i rata matou moto bele tamudi taku turana

kakaine Isu na ni mate,ia i rata maea ni rata matou motogo made mata pado,i uka potu pali i uka tara ge rata hale matou na matane Deo,²³Pali re matou motogo lokovonga hateka na ni luhoi tora na ni rata ruma ne matou polomeli na malala i tora ni pesi ra na ni luhoi tora ne matou pali nahani pea ra ni luhoi i tora moto tahoka na ni tane Deo,mavonga matou moto longo manga ngava ni taki matou na maki lobo e Deo i rata polotano na hunu,na velenga kamumu,iau e Pol,bele manga voravora ne Deo.²⁴Ngane Pol,iau a vivi ni kaloho a ni madihi ne mateu na ni vakavonu a kakaigu turana ara ni mava e Kristo i kalohoa i tabuli kimi lobo ma na kakaina ra kakaina ia sios.²⁵Iau a bele manga voravora na sios na ni murimai ara leho e Deo i habia nau ni ratea na ni kori matou na ni vaka torea ra ngavane Deo.²⁶A ngava i tabuli kapiloho,ra ngava i tabuli kapiloho hosi liu na tara na hamone tuna pali ngane ra ngava i belekava na maka tara vona erei i bele matapado na matana.²⁷Ra tara e Deo i ngaru ni rata hita sigi lohoka na rana maki i kamumu hateka ne huriki lobo a tara na bakovi a ngatavine na hini lobo,manga i Kristo i madi turane matou ni vakatora ni luhoi manga e Kristo ia Viridagi pali matou bara moto bole maka maki kamumu na hunu.²⁸Ia erei mateu mete palala ni taki tala,mateu mete ta kava ne huriki lobo a bakovi ngatavine lakea mete tovo e huriki a tara lobo turana ni lohoka manga parava mateu mete bole lobo a bakovi ngatavine re valai na matane Viri dagi bara ri uka potu pololilo ne Kristo.²⁹Iau a leho hateka na leho i tora na rane Kristo ia kunana i habia ni tora ne nau.

Chapter 2

¹Iau a ngaru matou motogo matakilaka vona ara leho dagi iau a ratea ni kori matou,turane huriki a bakovi a ngatavine iea o Laodisia turana huriki a bakovi a ngatavine erei kimi matai a matagu.²Iau a leho na tamudine ria bara ri bole a ni tora ni valai ni vapopo ni pesi tora turana naro ni ngaru a turane ria ranga bara ri lohoka na maki kapoloho ne Deo,ia e Kristo.³Pololilo ne vona kunana e virika ni luhoi kamumu i tabuli kapiloho pololilo vona?⁴Iau a taki matou vona ra ngava a vuhuna biri uka tara bakovi ge tami matou turana ngava ni lalu matou.⁵Pali iau kama ga made turane matou na kakaigu,pali iau a made turane matou pololilo na spirit.I lakea iau a vivi hateka ni matai matou moto made kamumu moto luhoi tora pololilo ne Kristo.⁶Parava ioe o bole e Kristo a Viridagi vomu,o laho pololilo vona.⁷Matou moto varo tora matou pololilo ne vona bara moto bele dagi pololilo vona bara moto pesi tora na ni luhoi tora,manga hini iau a tovo matou bara moto vonu na ni ta kamumu.⁸Mata doko,mege tara bakovi ge nugutata matou turana virika bakovi ni tatami ni lohoka na ni luhoi turana ngava tavula ne ria turana narone hurikia bakovi.Bara ri rata mua mu luhoi tora ne virika naro hale vona malala ia keme ne Kristo.⁹Narana virika narone Deo i tabuli pololilo na kakaina.¹⁰Matou moto vonu hateka pololilo ne vona,erei a ni mugana virikia pawa turana pede.¹¹Pololilo ne vona matou moto bole a naro ni pala kuli,kama na naro ne huriki a bakovi ri pala kuli na limane ria kunana,Kristo kunana ia i puga voroki virika naro hale matou pali.Ra hini nga i manga naro ni pala kuli.¹²Ni tanu matou turana na tahuna moto bole a baptais,ia i pesi rike turane Kristo pololilo na ni luhoi tora na ni tora ne Deo i vakahadongoa na tanga ne huriki ri mate.¹³Na tahuna mu made manga bakovi i mate na sin ne matou komo pala kulina kakaimu,i rata matou moto bole ani mahuri turana ia i puga virika sin ne teu.¹⁴Ia i rata voroki e virika makoli ri here na buk turana tagari vona.I rata virika sin ne teu i tutu ria langa na kaitavala.¹⁵Ia i rata voroki a pawa turana pede i rata ria ri bele huluvonga i ru kava ria i vakaloboa vabinga polomeli na kai tavala.¹⁶Mavonga matou nahani ngaru e huriki ranga rigi luhoikado ri ta,mua kama mu ramai a tagari na maki ni kani turana ni ninu turana parava dagi na ni vasileki turana parava ni vivi na keva karaba na parava na sabat.¹⁷Re virika maki nga i manga ni vakasiri tavula kunana ne virika maki biri valai muri ma,pali a maki muholi ngane ne Kristo.¹⁸Nahea tara bakovi ge ngaru ni rupurua ge vasileki na ensel biri luhoikado matou biri rata voroki a mapane matou bara moto bole.Ra bakovi maea biri dili na maki i matai i vulala turana ni luhoi na kakaina.¹⁹Ia kimi madoko na gina ge kara ni habi a maki ni kani na tabekena kakaina i rata a koropalana turana ruana i habi a maki ni kani ni nugu palupu,i rike na ni tora ne Deo.²⁰Pali re matou moto mate pali turane Kristo mu pe virika maki vona malala iea,pali navai moto luhoitora ria moto made polotano ne ria kunana?²¹I maea,"nahani nugua,nahani damea nahani taugu vona"?²²Re virika maki nga a tagari i vakabele a bakovi i tovo teu taga tege ramai bara ri lobo.²³Re virika tagari nga i tahoka tagari na ni vasileki,e hurika bakovi ri vakabele a tagari ni tatami ni rupuru matou,biri rata pile a kakaina kunana keme ge kori teu ni rata voroki ranga naro hale na tamudi hosi.

Chapter 3

¹Pali re Deo ge vaka mahuri ioe turane Kristo,pali o matanono virika maki polomeli,e Kristo i made na limana kanena ne Deo.²O luhoi e virika maki polomeli nahani luhoi a maki vona malala iea.³Ioe o mate pali e Deo i ruhulolo a ni mahuri vomu pololilo ne Kristo.⁴Na parava e Kristo i made pololilo vomu,a ni mahuri biri bele kavakava,turana ni para dagi turana ni tora vona.⁵Moto rabalaki ge mate,virika naro vona malala iea,manga naro ni ngoi,naro ni katoki,ni tamudi tora ni ngaru ni haterike ni rata naro hale a naro ni kani muma,virika naro ne deo tatami.⁶Na naro nga kunana Deo biri madihi a hatena ne huriki a bakovi a ngatavine erei ri longo taro a ngavana.⁷Matou ranga moto laho pololilo ne virika naro na tahuna hosi.⁸Pali ngane matou moto pea ra naro maea ni tapuhaki, hatemadihi,hate rike ni rata naro hale,naro ni rata pile a tamudina turamu ni ta halehale na ngavane matou.⁹Nahani ta tatami ne huriki a turamu,na rana,matou moto rata voroki pali naro na tamudi hosi mu rata bala,¹⁰Ngane moto ru pali virika naro karaba vona ia i rata matou moto bele karaba na ni luhoi na hanuna kunana.¹¹Na vuhuna,i uka Grik a Juda,bakovi ni pala kuli o bakovi kimi pala kuli turana tara o Babaria,Sintia turana voravora tavula o bakovi kimi ia voravora,pali e Kristo ia mugana maki lobo i made pololilo ne virika maki lobo.¹²Lakea e Deo i pasi matou motogo made holi o ngaru a turamu o dodo a turamu o rata kamumu ne ria,mu rupuru mua mu ta madoru ne huriki ranga,turana ni made madoru.¹³Leho palupu turane huriki ranga.O pugea a naro hale ne tou o rata naro kamumu ne tou.Pali ri tara ge tahoka ni tamudi mava turana viritara,pali o pugea a naro hale vona manga e Kristo i puga a naro hale matou.¹⁴Polomeli ne virika naro nga,bara moto tahoka naro ni ngaru,biri vakatora virika naro kamumu.¹⁵Rua ni hate puruma ne Kristo ge vonu na tamudine mua.Na ni tamudi puruma kunana moto bele manga viritaku.Bara mu ta kamumu.¹⁶Rua nitane Deo ge vonu hateka matou.Turana virika ni luhoi kamumu na ni lohokanga matou motogo tovo a turamu ranga na buk na linge turana maka linge ni vasileki ni kalolo turana ni vivi ni ta kamumu lakea ne Deo.¹⁷Na ara maki mu rata,na ngava o na naro,rata virika naro lobo na rane Viridagi e Isu turana ni ta kamumu ne Deo tata.¹⁸Matou a ngatavine,mua mu polotano ne huriki e girihine mua ra hini nga biri kamumu na matane Viridagi.¹⁹Matou a bakovi ranga,matou bara moto ngaru hateka e huriki e girihine mua nahani ta dagi ne ria.²⁰Tugu,mu longo mai a ngavane tamane mua e kinane mua ne virika maki,na ranga e Viridagi i vivi ne virika naro maea.²¹Hurike tata,nahani rata e tune mua ge madihi a hatene ria,bara ri hataki maea kama ri ratea tara maki.it²²Matou a voravora,matou moto longo mai hurika matakari matou mu rata e virika maki,kama ni vaka vivia na parava i matai matou,pali o leho turana ni tamudi kamumu boro tahoka ni manegnege ne Deo.²³Ara moto ratea,rata turana tanudine matou lakea ne Viridagi kama na bakovi.²⁴Matou moto lohoka maea bara moto bole a mapane matou ne Viridagi manga hini taki muga pali.Matou moto rata leho ne Viridagi e Isu erei moto ramaia.²⁵A bakovi i rata naro hale biri bole a mapana,narana naro i ratea biri uka ni dodo

Chapter 4

¹Mua e huriki matakari,habi e huriki a voravora matou ara virika maki kamumu i malimali.Matou bara moto lohoka maea,matou ranga moto tahoka matakari i made na hunu.²Moto vasileki na parava vakaroro nahani koi ni vasileki turana ni ta kamumu ne Deo.³Moto vasileki liu mateu,pali e Deo biri tala hinebi ne mateu na ni taki tala ngavane Kristo,hosi i tabuli kapiloho.Na ngava iea kunana,iau a made na bavi.⁴O vasileki maea iau bara takikavea ngava maea iau bara kara ni rata.⁵Vakasiri a naro kamumu ne erei a bakovi a ngatavine kimi ia tara ne Deo o togo kamumua ranga parava iea.⁶Anitamu tara ge kamumu,o ratea ge namika boro lohoka kamumu ni kolina ngava ne huriki a bakovi.⁷Tikikus ge vaka longo kava ara maki bele nau.Ia a turagu kamumu a voravora kamumu ne Deo a voravora pololilo ne Kristo.⁸A rudua ge valai ne matou bara moto lohoka ne virika maki i bele mateu iea tara biri vakatora tamudine matou.⁹Iau a rudua e Tikikus turane Onesimus,erei ia voravora a turane matou.Bara ri taki matou na ara virika maki i bele mateu koea.¹⁰Aristakus i haro matou,i made na bavi turane maria e Mak,a turane Banabas,(erei iau a taki matou pali,bolea ge valai iea ge ngaru ni valai),¹¹E Isu ni gale e Jastus.Re huriki nga huriki a bakovi o Juda mi leho palupu ni vaka bele a harikianga ne Deo.Tou to kori kamumu hateka iau.¹²Epafras i haro matou.Ia tara ne matou a voravora ne Isu Kristo.I vasileki tora ne matou motogo pesi tora na ni luhoi tora bara moto ramai ani ngaru ne Deo.¹³Iau a mataia,i kara ni leho hateka ne huriki a tara ri made na tanga dagi o Laodisia turana huriki na tanga dagi o Hierapolis.¹⁴Luk ia ra kinori mete ngaru hateka,iau turane Demas ru haro matou.¹⁵Iau a ngaru matou motogo habi a haro nau ne huriki a turagu o Laodisia a haro nau tara ge lakea o Nimfa turana sios i tabuli na ruma vona.¹⁶Tahuna matou moto gia pali ra raukea na palane matou kunana,pali matou moto rua nigi gi na sios ne huriki a tara o Laodisia matou ranga moto gia ra raukea iea na parava moto made iea o Laodisia.¹⁷Takia e Arkipus,"matakari kamumua ra leho e Viridagi i habia vona ge rata kamumua ra leho iea.Ra haro iea iau e Pol a herea na limagu.O luhoi iau o vasileki liu nau,a made na bavi.A ni dodo ne Deo ge tabuli turane matou."¹⁸Ra haro iea iau e Pol a herea na limagu.O luhoi iau o vasileki nau,A made na bavi.A ni dodo ne Deo ge tabuli turane matou

1 Thessalonians

Chapter 1

¹Iau e Pol a herea rau kea iea,e Silvanus turane Timoti ru made turagu lakea mete vakarua ra rau kea iea lakea na sios o Tesalonaika erei ia pololilo ne Deo Tata turane Viri Dagi e Isu Kristo.A ni dodo turana ni tamudi puruma ge tabuli turane matou.²Na parava vakaroro bara mete haba ni ta kamumu ne Deo ne matou na tahuna mete gale a rane matou na ni vasileki.³Parava vakaroro mete luhoi matou na maka leho e Deo turana ni luhoi tora matou,ie tamane mateu,moto rata leho turana naro ni ngaru,pali moto nugutata torea ni luhoi na maka maki bari bele murima ne Viri Dagi ne teu e Isu Kristo.⁴E Deo i ngaru matou a maka turagu,mateu mete lohoka maea ia i pasi matou.⁵Na arana,a velenga kamumu mete taki talea matou kama nita tavula,pali a ngava i valai turana ni tora na Holi Spirit maea ra ngava iea i muholi.Na dala iea o lohoka maea mateu a bakovi navai mete made na palane matou,ne mateu metege kori matou.⁶Matou moto murimai e virika naro mete murimai lakea moto murimai muholi a maka naro ne Viri Dagi.Matou moto bole a ngava pololilo na ni mava Dagi turana ni vivi i valai na Holi Spirit.⁷Na dala iea,moto manga ni vakasiri kamumu ne hurika bakovi a ngatavine o Mesadonia turana Akaia erei ri luhoi tora.⁸Ne matou kunana a nitane Viri Dagi i pagi tala,pali kimi na maka Mesadonia turana Akaia kunana.Uka,na hini lobo ri longo maea matou moto luhoi tora muholi ne Deo na vuhuna ra hini nga mateu kama metege taki talea tara ngava.⁹Tou to habi mule a ngava maea navai mete valai ne matou.Lakea to taki tala tabu maea matou moto pe e virike deo tatami lakea moto murimaia re Deo muholi i tahoka ni mahuri.¹⁰Pali to vakalongo tabu maea matou moto davea e tune Deo na hunu, i vakahadongo mulea na tanga ne huriki ri mate na parava i taku kunana.Ia e Isu erei i vakamatakava mateu na ni tamudi mava bari valai.

Chapter 2

¹Hurika turagu mai,mu lohoka maea,ni valai ne mateu ne matou i kamumu hateka.²Matou moto lohoka mateu maea mateu mete bole a ni mava dagi turana ni maruhu iea o Filipai.Pali e Deo i habia mateu a ni tora ni taki talea velenga kamumu e Deo ne matou pololilo na maka ni mava.³I tora hateka ngava mete taki talea matou i uka potu vona,a naro kimi malamala turana dala ni tatami.⁴E Deo i pasi mateu lakea i luhoi tora mateu maea mateu mete kara ni taki talea ra velenga kamumu ne matou,lakea mi taki talea.Kama mete taki talea ni vakavivi kunana e hurika bakovi,uka,mete taki talea ni vakavivi e Deo.Na arana,ia kunana i matai a tamudine teu turana ni luhoi ne teu.⁵Mu lohoka pali,i uka tara parava metege tatami metege kavurike a rane matou ni bole virika maki,lakea kama mete rata ngava kamumu matou ni rahilolo a naro ni ngutu ni bole a moni matou.I uka, e Deo i matai lobo e virika maki mete rata.⁶Kama mete ngaru ni bole arana dagi ne hurika bakovi turane matou.Mateu a voravora e Kristo lakea mete kara ni bola maki ne matou.⁷Pali mateu mete made madoru na palane matou manga kunana e kinana i matakari kamumua e tuna.⁸Na dala iea,mateu mete ngaru matou lakea mete vivi ni taki talea velenga kamumu e Deo,mateu ranga mete haba ni mahuri ne mateu.Na arana,moto mate hateka mateu.⁹Hurika turagu,mu luhoi a maka ni leho hateka mateu.Mete rata leho na haro na rodo na arana,kama mete ngaru ni habi a ni mava ne matou.Na parava iea,mateu mete taki talea velenga kamumu e Deo ne matou.¹⁰Matou turane Deo matou a bole kori,mateu mete murimaia naro i Holi turana naro i malimali ne matou motogo nahani porovisia mateu tara potu.¹¹Na dala iea kunana moto matai moto lohoka ne virika maki mete rata ne matou takutaku manga e tamana i rata ne tuna.¹²Mateu mete vakatora matou pali mete vakarike a tamudine matou ni laho na naro i ngaru e Deo,na arana,ia i gale matou ni dili na Harikianga vona.¹³A vuhuna ra hini nga mateu mete haba ni ta kamumu vakaroro lakea ne Deo,na arana,na tahuna moto bolea nitane Deo mete taki talea ne matou,matou kama moto bole manga ga nitana bakovi.Uka,moto bole manga nitane Deo,na arana,ra ngava iea i rata leho na palane matou e hurika bakovi a ngatavine.¹⁴Pali matou a turagu moto bele manga bakovi ni ramai a naro na sios e Deo pololilo ne Isu Kristo io Judia.Na arana,matou ranga moto bole a ni madihi ne hurika turane matou manga e hurika Juda ri rata na maka tara ne ria.¹⁵E hurika tara na Juda kunana ri rabalakie Viri Dagi e Isu turana maka propet e Deo.Ria kunana ri tono tala mateu.Ria kama ri haba ni vivi ne Deo,i uka,na arana,ria ri haba ni mava ne hurika bakovi a ngatavine.¹⁶Ri takari mateu nahani ta turana maka tara na bakovi a ngatavine ranga,na arana,mege tou ranga togo bole a ni mahuri,mavonga ra sin ne tou i vonu hateka manga maki ni kani hale vona ra naro iea.A vuana sin ne tou i vonu hateka lakea ni tamudi mava ne Deo bari rike ne ria na ni lobo na parava.¹⁷Mateu mete made basi matou a maka turagu,pali a tamudine mateu i tabuli turane matou.A tamudine mateu i rike hateka lakea mete ngaru hateka ni matai a matane matou.¹⁸Mateu mete tahoka ni ngaru dagi ni valai ni matai matou.Iau e Pol,a ngaru hateka ni hamule valai tabu ne matou lakea e satan i rata karia dalane mateu.¹⁹Ara maki bara mete bole muri ma,ia a ni vivi,o a hineva e King ge bole a rana dagi bara mete bolea na tahuna e Viri Dagi e Isu i valai?Matou turana ranga bakovi a ngatavine ni luhoi tora?²⁰Ne matou kunana iau a vivi lakea a bole a ni rana dagi.

Chapter 3

¹Mateu mete dodo hateka matou lakea mete luhoi maea nahani metege rua ra makea ge tabuli tabaka turane mateu,pali mete luhoi maea,i kamumu hateka,mateu metege made mule o Atens.²Mete rudua turane matea a viri leho turane mateu e Timoti ia voravora e Deo na ni taki talea velenga kamumu ne Kristo ni vakatora ni kori matou turana ni luhoi tora matou.³Mete rata ra hini nga biri uka tara bakovi ge boru na ni mava turana ni madihi.Mateu mete lohoka pali maea e Deo kunana i pasi mateu vona ra hini nga.⁴Muholi hateka,na tahuna mete tabana ni made turane matou,mete taki matou maea bara mete kalohoa ni mava,ngane ra virika maki nga i bele manga hini mu lohoka pali vona.⁵A vuhuna ra hini nga,iau a rudu lakenea matou e Timoti.Na arana,a ngaru ni lohoka maea moto nugu tatea naro ni luhoi tora o uka?Maga ra bakovi ni toni ge toni matou pali moto boru lakea ra leho mateu bara maki tavula.⁶Pali e Timoti i matai matou pali i hamule valai turana velenga kamumu maea ni luhoi tora matou turana naro ni haba tamudi i tabuli tora matou.Lakea i taki mia maea,mu tabana ni luhoi mateu lakea mu ngaru hateka ni matai mateu,manga kunana,mateu ranga mete ngaru hateka ni matai matou.⁷Manga hini o virika turagu,na naro ia kunana,a ni luhoi tora matou i habia ni tamudi puruma ne mateu pololilo na ni mava dagi mete bole.⁸A ni tora na ni luhoi tora matou ne Viri Dagi i rata mateu mete bole a ni tora ni mahuri pololilo na ni luhoi tora mateu.⁹Mateu mete luhoi matou lakea mete vivi hateka ne Deo,pali mete hateka maea a narone mateu ni ta kamumu ne Deo kimi kara liu vona ra ni vivi i habia ne mateu.¹⁰Na haro na rodo mete vasileki tora ni matai tabu a matane matou ni vakatorea ni luhoi tora matou.¹¹E Deo e tamane teu ia kunana,turane Viri Dagi e Isu ge vakasiria dala ni lakene ni matai matou.¹²Rue Viri Dagi kunana ge rata matou ni ngaru hateka e viriki ranga,turana ni ngaru hateka e hurika bakovi ranga manga kunana mateu mete ngaru matou.¹³Rua ge ia kunana ge vakatorea tamudine matou lakea bara moto made magamaga bari uka potu na matane Deo ie Tamane teu na tahuna e Viri Dagi e Isu i hamule valai turane hurika bakovi a ngatavine vona ri malamala.

Chapter 4

¹Hurika turagu,ni vaka lobo a ngava,mete ngaru ni vakatorea tamudine matou ni made tora pololilo ne Isu Kristo,manga kunana hini moto bole a ni tovo ne mateu ni lohoka vona naro ni laho malamala na matane Deo.Pali matou bara moto rata naro malamala lokovonga kunana.²Mu bole pali a ni tovo mateu ni pesi tora pololilo ne Viri Dagi e Isu.³Ra makea ni ngaru ne Deo ne mua ni made magamaga,mavonga mu made basi na naro ni ngoi turana ni polotaro a maka naro ni ngoi ranga,⁴lakea i ngaru takutaku ne mua ni made muholi turana maka ngatavine matou pololilo na naro i malamala pali kama motogo rata sin na matane Deo.⁵Made basi na ni ngaru hale na kakaine matou (pali moto nahani rata naro hale ne girihine mua manga e hurika bakovi kama ri lohoka ba nitane Deo i rata).⁶Ne virika naro maea,nahani rua tara bakovi ge rata hale ge haba ni mava na turana.Na arana,mete ta tora ne matou maea e Viri Dagi kunana biri koli re virika naro hale turana mapana i hale ne erei a bakovi ri rata maka naro nga.⁷E Deo kimi gale teu ni ramai a naro hale,uka,ia i gale teu ni ramai a naro malamala vona.⁸Mavonga erei putupurua ra ngava iea,kimi putupuru a nitana bakovi,uka,ia i putupurua nitane Deo ia erei i habia Hanu Kiripiripi ne matou.⁹Iau a ngaru nita torane matou maea,matou motogo ngaru hateka e huriki ranga a bakovi a ngatavine ni luhoi tora,uka tara bakovi ge kamumu ne matou na naro ni ngaru a turana,na arana,Deo kunana i vakasiri matou pali na naro ni ngaru hateka turamu ranga.¹⁰Na arana,matou moto rata naro kamumu pali nahani ngaru hateka e huriki a bakovi a ngatavine ni luhoi tora erei ri made na tabekena hini lobo iea o Masedonia.Manga hini mete ngaru ni taki matou ni rata ra naro nga ge lokovonga ranga.¹¹Mateu mete ngaru matou motogo leho tora ni made madoru nahani ta hateka na ni madena bakovi ranga.Matou moto rata leho kamumu na limane matou,manga hini mete taki matou ni rata.¹²Bara moto laho malamala na matane huriki a bakovi a ngatavine erei kama ri luhoi tora ne Deo,kama motogo kapo vona tara maki.¹³Huriki a turagu,mateu mete ngaru motogo lohoka kamumu na ara maki biri bele ne huriki a bakovi ri luhoi tora ri mate pali.Nahani bele manga bakovi kama rigi luhoi tora ne Deo.Ri dodo hateka ne huriki a bakovi ri mate pali,na rana,ria kama rigi bole tabu a ni mahuri na parava ri mate.¹⁴Pali re mateu metege luhoi tora maea e Isu i mate i mahuri mule tabu,pali,na naro i taku kunana Deo biri vaka hadongo mule huriki a bakovi ri luhoi tora ri mate pali,Deo biri bole mule ria turane Isu.¹⁵Na vuhuna hini nga mete taki matou turana nitane Deo maea,mateu a bakovi erei mete tabana ni made mahuri na tahuna e Isu biri hamule tabu,kemege lukumuga rugu vakorokoro e Isu.Uka,huriki a bakovi erei ri luhoi tora ne Deo ri mate pali,ria bara ri pesi rike mule bara ri vakorokoro muga e Isu ne teu.¹⁶Viri Dagi ia kunana biri puru valai na hunu turana ni tangi dagi turana ensel biri vaka biugel ne Deo turane erei a bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Deo ri mate pali bara ri pesi rike muga.¹⁷Muri ma mia erei mi made mahuri na parava iea bara mi vapopo turane hurika bakovi ri luhoi tora ri mate.Hita lobo bara si vakorokoro turane Isu na bubu.Na naro iea bara te made vakaroro turane Deo.¹⁸Mavonga moto vakatora turane matou tara turana ra nitane Deo.

Chapter 5

¹Hurika turagu,i uka ni here valai ne matou na tahuna e Viri Dagi ge hamule valai.²Na arana,matou moto lohoka pali maea,a parava e Viri Dagi biri valai manga bakovi ni panaho tara na rodo.³Na tahuna e hurika bakovi ri ta maea,"e virika maki lobo i tabuli kamumu kunana i uka tara maki hale ge bele,"pali na parava ia,a halenga dagi biri bele ne ria.Ra ni hale biri manga ni madihi e kinana i hataki na tahuna ge poda koma.Re hurika bakovi ngi bara ri uka dala ni ha vona ra ni hale iea.⁴Pali mua hurika turagu,kama mu made na hini uvo ge polotaro mua ra parava manga bakovi ni panaho.⁵Na arana,mua mu made manga e hurika tuna ni para turana hini palala.Kimi teu e hurika tuna hini rodo turana uvo.⁶Mavonga tege nahani mahita mange huriki ranga.Tege mata doko tege made manga bakovi tahoka ni luhoi kamumu.⁷Na arana,erei e huriki ri mahita,ria bara ri mahita na rodo,pali ere huriki ri ninu a naru vagole,ria bara ri ninu a naru vagole na rodo.⁸Pali na tahuna te made manga tara na hini palala,na parava vakaroro tege tahoka ni luhoi kamumu,lakea tege rodo a naro ni luhoi tora turana naro ni ngaru e huriki ranga varikia ni rata na kapa.Tege rodoa hineva ni rata na kapa maea e Viri Dagi biri valai i bole teu.⁹A vuhuna,e Deo kimi pasi teu ni bolea ni hate madihi vona,pali ne Viri Dagi ne teu e Isu Kristo i bole mule teu.¹⁰Ia kunana a bakovi erei i mate ne teu,bara te made mahuri turana,na tahuna te mahuri o na tahuna te mate.¹¹Manga kunana, o kori a viri o vakatora ni luhoi tora ne huriki ranga,manga hini te rata.¹²Mete nana matou o hurika turagu,ni mata kilala erei rata leho dagi na palane mua,turana mugamuga mua pololilo ne Viri Dagi,turane huriki erei ri rata kamumu mua.¹³Lakea,mete nana matou ni mata kilala e hurika tara,pololilo na naro ni ngaru,na arana,you to rata leho.Moto tahoka ni tamudi puruma na kurukurune matou.¹⁴Mete ta tora ne matou o hurika turagu:Mete ta kari ne huriki erei kama ri made malimali ni vakatora ni luhoi tora ne huriki erei kama ri hataki kamumu ria,ni kori e huriki ri beu,turana ni rata naro madoru ne huriki lobo.¹⁵Mu matai maea nahea tara ge koli mule a naro hale e huriki ranga ri rata mua.Pali,mu rata maki kamumu na viri tara turane huriki lobo.¹⁶Mu vivi vakaroro.¹⁷Vasileki na parava vakaroro.¹⁸Ne virika maki lobo ta kamumu ne Viri Dagi.Na arana,a ni ngaru ne Deo ne teu tege rata pololilo ne Isu Kristo.¹⁹Nahani rata karia leho na Holi Spirit.²⁰Nahani koi na maka nita muga.²¹Luhoi kado a maki lobo lakea o nugutata kunana ara maki i kamumu.²²Made basi na maka naro hale lobo na tahuna ri bele kavakava.²³E Deo ni tamudi puruma ge rata mua mu malimali lobo.A hanune mua,a hanitune mua,turana kakaine mua ge made kamumu ge uka potu na tahuna e Viri Dagi e Isu Kristo ge hamule valai.²⁴A bakovi erei gale mua ia i pasi mata moholiholi na parava vakaroro,ia biri ratea hininga i bele.²⁵Hurika turagu,mateu ranga moto vasileki mateu.²⁶Rata naro kamumu ne hurika turamu turana naro ni ngaru e huriki ranga.²⁷Iau a nana matou,na rane Viri Dagi,moto gia ra rau kea iea lakea ne hurika turane mua lobo.²⁸A ni dodo e Viri Dagi ne teu e Isu Kristo ge made turane teu.

2 Thessalonians

Chapter 1

¹Pol,Sailas turaneTimoti to herea ra raukea i lakea na roho ni vasileki oTsalonaika pololilo na rane Deo,Tata ne teu turana e Viri Dagi e Isu Kristo.²Pali a ni dodo turana ni tamudi puru ma i valai ne Deo Tata ne teu turane Viri Dagi e Isu Kristo biri made turane matou³Mateu vakaroro metege ta kamumu ne Deo ne huriki a turagu.Ra hini nga i kamumu hateka,na rana a ni luhoi tora matou i bele dagi hateka a narone matou ni ngaru ni habi a tamudimu na turamu i dagi hateka.⁴Mavonga mia mi vivi hateka na parava mi taki e huriki a bakovi a ngatavine erei ri made na ruma ni vasileki ne Deo na tabeke tara na narone matou.Mateu mete taki tou na narone matou ni made madoru,turana ni luhoi tora matou na parava e huriki a bakovi a ngatavine ri rata pile matou.I tara virika a ni madihi moto bolea.⁵Ra hini nga biri vakasiri a kila na naro malimali na kot e Deo.Ra maki ge bele vona hini nga i maia,mua bara mu dili pololilo na harikinga ne Deo, na rana mu bole a ni mava pali kama i pe matou a ni luhoi tora matou.⁶Deo biri rata a naro kamumu vona na parava i habi a ni mava ni madihi ne huriki a bakovi erei i habi a ni mava ni madihi ne matou,⁷Biri rata voroki a ni mava a ni madihi ne erei a bakovi i kaloho a ni mava turane mateu.Biri rata virika maki na parava e Viri Dagi Isu i valai turana ensel i made pololilo na ni tora vona.⁸Turana a kanono i nono,ia biri koli mule a naro hale biri habi a mapa i hale ne huriki a bakovi a ngatavine erei kama ri lohoka ne Deo ne erei a tara kama ri longoa a velenga ne Viri Dagi e Isu kama ri ramai.⁹Ria bara ri made basi hateka na tanga e Viri Dagi i made vona ni tora ni rana dagi i tahoka,bara ri bole a ni madihi a ni hale i tabuli vakaroro.¹⁰Ia biri rata re virika maki nga i bele na parava ia biri valai e huriki a bakovi a ngatavine vona bara ri habi a rana i dagi hateka ne vona na tara ri luhoi tora bara ri luhoi lege ne viriki a maki nga.Narana,ni vakasiri mateu na ni mahuri mateu a ngava mete taki talea matou moto luhoi tora vona.¹¹A vuhuna a hini

nga,mateu mete luhoi bala matou ni vasileki.Mia mi vasileki maia Deo ne hita bara i mata kilala i luhoi virika maki kamumu pololilo ne matou na ni gale vona ne matou.Mia ranga mi vasileki maia ia ge vaka tora ni hate rike ni rata maki kamumu ni vaka tora virika leho mu rata na ni luhoi tora matou turana ni tora vona.¹²Mia mi vasileki vona ra hini nga na ranga,ne matou kunana e Viri Dagi e Isu i bole a ranga dagi na ranga.Mia mi vasileki maia ia kunana biri habi a ranga i dagi biri mata kilala matou na ni dodo ne Deo turane Viri Dagi ne teu e Isu Kristo.

Chapter 2

¹Ni hamule ne Isu Kristo a Viri Dagi ne hita ni vapopo ni made turana,mia mi nana mua,²Mavonga mu nahani bole ni madihi,ni hate rike ni magege vona tara spirt,na ngava tara,vona tara raukea mu luhoi mia ta mi vakarua ne mua,i vakasiri a ni hamule ne tune bakovi dagi i bele pali.³Nahani longo mai ria,a vahuna a parava iea i uka tara bakovi ge lalu matou.Narana,ra parava iea biri bele muri ma na parava huriki a bakovi a ngatavine bara ri longo taro a ngava ne Deo,a bakovi ni gigi potu biri bele kavakava,ia a bakovi ni velu biri bole ni madihi.⁴Ra bakovi iea erei polo tege i kavu rikea i ta gima ne Deo ri vasileki vona.I maia,ia biri dili na ruma ni vasileki ne Deo biri vaka longo e huriki maia ia e Deo.⁵Toe o lohoka vona,na parava iau a made turane matou,a taki matou vona ra virika maki nga?⁶Ngane,matou moto lohoka vona ara maki i nugu tatea,na parava vona,biri bele kavakava.⁷Na rana a naro ni longo tarona ngava i bele pali,erei a bakovi i nugu tatea biri vano ia biri bole talea.⁸Muri,a bakovi ni longo tarona ngava biri bele kavakava,erei e Viri Dagi e Isu biri ubi matea turana vilu na ngavana.E Viri Dagi biri ta bieua na ni hamulena.⁹Parava a bakovi ni longo tarona ngava i valai,biri bole a ni kori ne satan turana virika ni tora,virika kila a ni tatami vona,¹⁰Ni turana virika ni tatami a naro kimi malimali.Ra maki nga ge bele ne erei bara ri velu,na rana,kama ri ramai a ni ngaru na ngava muholi ni bolena ni mahuri.¹¹Na hini nga e Deo biri rudu ria vona tara leho biri tahoka vuhuna bara ni luhoi tora vona ra ni tatami.¹²Ra vuhuna hini nga i maia,huriki bara ri bele na kot.Re huriki nga kama ri luhoi tora na ngava muholi,pali ria ri vivi hateka ni rata virika naro i hale.¹³Ne virika parava vakaroro tege habi a ni ta kamumu lakea ne Deo ne matou,hurika a turagu,erei matou i ngaru hateka e Viri Dagi.Na rana, Deo i pasi matou pali ni mugamuga ni bole mule,ni bele kiripi pololilo na hanuna ni luhoi tora na ngava muholi.¹⁴Viri Dagi i gale mua na dala na velenga kamumu ne mateu,matou bara moto bole a bagetunga e Viri Dagi e Isu Kristo.¹⁵I maia kunana,huriki a turagu,o pesi malamala o nugu torea virika naro mi tovo mua na ngava o virika raukea mateu.¹⁶Ngane e Viri Dagi ne teu e Isu Kristo ia kunana,e Deo tata erei i ngaru hita i habia ne hita a ni mahuri i tabuli vakaroro turana maki kamumu muri ma bara te bolea pololilo na ni dodo.¹⁷Made kamumu o pelekadoa a tamudimu pololilo na leho kamumu na ngavane Deo.

Chapter 3

¹Ngane huriki a turagu, mu vasileki ne mia, pali turana ni lobona ni taki talea ngava ge rike liu manga ia i made turane mua. ²Mu vasileki ne mia migi pori na matane huriki a bakovi hale, ni ratena vilo hale hale. Na ara, kupo ne ria i uka ni luhoi tora ne Deo. ³Na ara, Deo bari made tabukoi ne matou ia bari rata kamumu matou i mata kari matou ne huriki a bakovi hale. ⁴Pololilo ne Isu Kristo mia mi tahoka ni luhoi dagi maia mua bari mu rata viriki a maki mi ta tora mua vona na parava i bele manga hini nga mi taki. ⁵Deo bari bole kori matou matou moto luhoi maia ni ngaru e Deo turane Isu Kristo iea i bolea ni mava i dagi hateka ne matou. ⁶Mavonga huriki a turagu mai, mia mi ta tora mua na rane Isu Kristo Viri Dagi ne teu mia mi ta dagi ne mua maia na ngava mia mi made tabukoi ne huriki ri made tavula pali koma ri ramai viriki a ngava mi taki mua. ⁷Mua mu palala vona a narone mia na parava mia mi kamumu bara mu made na palane mua manga bakovi a ngatavine kama i paha danu purua ni ngaru na kakaine ria. ⁸Mia koma mi bole a maki ni kani ne huriki ranga pali mateu kama metege kona ma, pali, mete leho na rodo a haro, na rana kama metege habi a ni mava tara ne matou. ⁹Mia mi rata naro nga mu nahani bole a maki mia mi koi ni bole maki ni kani ne mua, uka mi rata ni vakasiri mua pali mu ramai. ¹⁰Na parava mia mi made turane mua mi ta dagi ne mua maia, erei marikoi i leho, ia nahani ge kani. ¹¹Mia mi longo mai ranga ne mua ri uka ni leho pali ranga ri luhoi ni rata pilena maki ne turane ria. ¹²Nagne mia mi ta dagi ni haba ni luhoi pololilo ne Isu Krisito ne huriki a bakovi rigi madi puru pali rigi kani na pakianga ne ria. ¹³Mavonga huriki a tariang, mu nahani koi ni rata naro i malimali. ¹⁴Na tahuna tara ne matou koma i muri mala ngava pololilo na rau kea, mu matai ria mu nahani leho turane ria pali ria rigi bole a ni maruhu. ¹⁵Mu nahani matai mai ria a pile pali matou moto ta tora vona manga turamu. ¹⁶Viri Dagi ia tamane ni tamudi kamumu ia bari habia ne mua ni tamudi kamumu na parava vakaroro vona ra viriki a leho mu rata. Viri Dagi bari made turane mua. ¹⁷Iau e pol a herea ra rau kea iea muri maia ni ngaru nau ne matou. Iau a herea ra rau kea iea na limana. ¹⁸Ni dodo ne Isu Kristo a Viri dagi ne teu ge made turane matou lobo.

1 Timothy

Chapter 1

¹Iau e pol a aposel e Isu Kristo na lo e Deo erei ia a bakovi ni bole mule teu pali e Isu Kisto erei ia a bakovi ni habi a ni vurena. ²Ne vomu o Timoti, e tugu muholi pololilo na ni luhoi tora, ni duku, ni dodo ni hate puru ma ne Deo tata turane Isu Kristo e Viri Dagi ne teu. ³Iau a ngaru ioe ni ratea a leho na tahuna iau a lakea o Masedonia, ioe boro made o Efesas na arana ioe baro ta tora na make bakovi erei i ngaru ni tovo e hurika bakovi na ni luhoi tora na ni vasileki ranga. ⁴Pali nahani rigi ru a tuline ria na nuverei na maka gare hosi. Ra hini nga bari vaka bele a ni ta puhaki pali kama ge kori a leho ne Deo, na naro ni luhoi tora. ⁵Ngane a vuhuna ra ni luhoi na ngava i maia a naro ni ngaru ge valai na ni tamudi magamaga turana ni luhoi ge kamumu turana ni luhoi tora ge muholi. ⁶Ranga a bakovi a ngatavine ri pea pali a naro kamumu lakea ri ramai a ngava i hale. ⁷Ria ri ngaru ni bele manga vinara na lo, pali ria kama ri lohoka vona a maki ri ta vona turana ara maki ri ngaru ioe togo bolea. ⁸Pali teu te lohoka maea a lo i kamumu na hini a bakovi tara ge ramai kamumua. ⁹Te lohoka tabu maea, a lo kimi ne vone huriki ri malimali, ia ne vone huriki a bakovi ri putupuru a lo lakea kama ri muri maia, e hurika bakovi ri uka naro malimali pololilo ne ria turane hurika bakovi ri uka narone Deo. A lo ia ne vone huriki a bakovi ri rabalaki e tamane ria e kinane ria o a naro ni rabalaki e huriki a bakovi ranga. ¹⁰Ranga ia ne vone huriki a bakovi a ngatavine ri rata naro ni ngoi, e hurika bakovi ri parangi mule na bakovi, e hurika bakovi ri panaho e hurika voravora ne hurika bakovi ranga, e hurika tara ni tatami ri tamia turane ria lakea ri koi vona ngava ni tovo kamumu. ¹¹Ra ngava kamumu ne Viri Dagi e Deo i habia nau ga ratea vona ra leho iea. ¹²Iau a ta kamumu ne Isu Kristo a Viri Dagi ne teu a vuhuna i habia nau a ni tora lakea i pasau na hini a kara ni ratea leho vona. ¹³Hosi iau a bakovi ni ta padikedede ne Viri Dagi e Deo, a rata hale ne hurika bakovi lakea a vaka bele a ni vaubi. Pali ngane a bolea ni dodo e Deo a vuhuna iau a ngarua naro ni luhoi tora. ¹⁴Pali a ni dodo ne Viri Dagi ne teu i vaka vomu iau turana naro ni luhoi tora lakea a naro ni ngaru i tabuli pololilo ne Isu Kristo. ¹⁵Ra ngava iea ia a ngava kamumu bari kori erei i bole maea e Isu i valai na tanga na Malala lakea i mate ni bole mule hurika bakovi na sin. Iau a bakovi na sin muholi i polotaro Lobo e hurika bakovi na sin. ¹⁶Pali na vuhuna ra hini nga iau a bolea ni dodo, mavonga hini iau a mugana bakovi e Isu Kisto i vakasiria naro ni tamudi dodo. E Isu Kristo i ratea manga ni ta vakakika ni vakasiri e hurika bakovi rigi luhoi tora vona rigi bolea ni mahuri i tabuli vakaroro. ¹⁷Ingane ne vomu a King na parava vakaroro, i uka ni lobomu, e hurika bakovi kama ri matai ioe pali ioe kunana e Viri Dagi e Deo, a ni rana dagi turana ni tora lobo ia ne vomu ingane na parava vakaroro. I muholi. ¹⁸Iau a rua vomu ra ngava

iea, Timoti e tugu na arana a ngava i tabuli hosi pali ne vomu maea ioe go vaubi vona tara vabinga kamumu.

¹⁹Nugutatea a naro ni luhoi tora turana ni lohoka kamumu. Na tahuna mu haba bito na hini nga, a ni luhoi tora matou bari hale. ²⁰Manga a Himenius turana Aleksendra ngi e hurika tara a habi ne satan rigi bole a ni tovo na ngava nahani rigi ta padikede.

Chapter 2

¹Mavonga a ni mugana hini,a ngaru ioe go ru a maka ni nana maea,a maka ni vasileki,turana ni habi a ni ta kamumu ne hurika bakovi a ngatavine lakea ne Deo,²vasileki na maka King turana maka gavman,ne teu tege made madoru turana ni made kamumu,turana naro i ngaru e Deo a maka naro i tahoka ni rana kamumu.³Re virika naro nga i kamumu hateka na matane Deo,a bakovi ni bole mule hita.⁴Ia i tahoka ni ngaru i tora hateka ne huriki a bakovi a ngatavine lobo rigi hamule valai vona rigi lohoka vona vuhuna ngava muholi.⁵A vuhuna i tahoka e Deo i taku lakea i tahoka a bakovi taku kunana na palane Deo turana bakovi pali ra bakovi ia e Isu Kristo.⁶Ia i habi mulea ni kona mule e hurika bakovi lobo,i manga narona muholiholi na parava vona i rua e Deo.⁷A vuhuna,e Deo kunana i pasi iau ni bele manga bakovi ni taki talea velenga kamumu manga aposel.A ta muholi.Kama tatami.Iau a vinara na maka tara kimi ria Juda na naro ni luhoi tora turana ni ta muholi.⁸Mavonga a ngaru e hurika bakovi na tanga lobo rigi toto rike a lima kiripiripi ne ria, rigi vasileki lakea nahea rigi hate rikerike turana ni ta vagege.⁹Na ni luhoi i palupulupu,a ngaru e hurika ngatavine rigi rodo a maka varikia ge peda ge kamumu,ge kavatagu kamumu a kuline ria pali rigi matakari kamumu ria.Rigi nahani vakabagetu a vune ria,o rigi rodo a gol,o a bis turana maka varikia i dagi hateka mapana.¹⁰Iau a ngaru e hurika ngatavine rigi bagetu kamumu na maka varikia ge kavatagu kamumu a kuline ria rigi bagetu kamumu lakea ra hini nga biri taki talea naro i ngaru e Deo pali biri vakasiri kavea naro kamumu ne ria.¹¹A ngatavine ge tovo ni made madoru turana ni made polotano na parava vakaroro.¹²Iau kama rua tara ngatavine ge tovo e huriki ranga,o rigi made manga ria gina bakovi,ia ge made madoru kunana.¹³A vuhuna e Deo i rata taroa e Adam pali muri e Iv.¹⁴E satan Kimi tamie Adam,pali ia i tamia e Iv lakea i bele manga ngatavine ni putupuru a lo.¹⁵Mavonga e Deo biri bole mule e hurika ngatavine na leho ri rata ni poda maka koma turana hini ria rigi tora ni nugua naro ni luhoi tora na naro ni ngaru turana ni made magamaga turana ni lohoka kamumu.

Chapter 3

¹Ra ngava iea i kara e hurika bakovi a ngatavine rigi luhoi tora vona. I tara bakovi ge ngaru ni bele manga mugamuga na sios, ia biri ngarua leho kamumu.²Mavonga ra mugamuga na sios ge nahani tahoka potu. Ia ge tahoka e girihina ge taku. Ra bakovi ia ge made kunana na kurukuruna pali ge tahoka ni luhoi ge taku, a naro i malamala turana ni matakilaka ne hurika bakovi a ngatavine. Ia ge tahoka naro ni tovo e hurika tara ranga.³Ia ge uka naro ni ninu a naru vagole, turana ni malaviriri ni vaubi, ia ge tahoka naro ni haba tamudina ni ngaru e huriki ranga lakea ge nahani ngaru hateka moni.⁴Ia ge tahoka naro ni matakari kamumu e virika maki na ruma vona pali e hurike tuna ranga bara ri tahoka naro ni longo toto ni murimaia.⁵A bakovi tara kama ge lohoka kamumu ni matakari mule a maki vona, pali navai he matakaria sios e Deo?⁶Nahani ge ia bakovi tara i pulo karaba tamudina pali ia ge vonu turana naro ni kavurike mulea lakea ge boru na sin manga e satan.⁷Ia ge tahoka naro kamumu turane huriki polovavo, a vuhuna ia kimi ge boru na murina potu turana hoa e satan.⁸Hurika mugamuga, na sios ranga rigi rata naro palupulupu, Laho malamala nahani rata ngava ge rua. Mu nahani ninu a wain ge kupo o mugu tahoka naro ni ngaruna maki ge kupo.⁹Rigi luhoi tora na nita muholi lakea rigi lohoka vona ara maki i muholi turana ni luhoi ge malamala.¹⁰Ria ranga rigi bole taroa ni ta kavakava pali muri bara ri rata leho a vuhuna ri uka potu.¹¹Hurika ngatavine ranga rigi tahoka naro ni leho magamaga pali rigi nahani tahoka naro ni vatepu. Rigi made na kurukuruna rigi made muholi na maka maki ri rata.¹²A mugamuga na sios ge tahoka e girihina ge taku kunana. Ria rigi matakari kamumu e hurike tune ria turane virika maki na ruma.¹³Erei e huriki ri rata kamumu, ria ri pesi tora pali ri tahoka ni luhoi tora lakea ri pesi muholi ni murimaia e Isu.¹⁴Iau a here virika maki nga ne vomu pali a tahoka ni luhoi ni valai vomu popote kunana.¹⁵Iau maga kama ga valai, iau a here lakea matou ni lohoka ni made pololilo na ruma e Deo, a sios e Deo i tabuli mahuri vakaroro e hurika ni torana bakovi a ngatavine ni luhoi tora na ni ta muholi.¹⁶Kama ni kara ni rahiloloa ni ta muholi turana naro ne Deo i polomeli hateka. "I bele turana kakaina, i taki tala k ave a e Holi Spirit, i mataia e hurika ensel, ni taki tala na tabekena malala lobo ri luhoi tora vona lakea i sike meli na hunu na harikianga."

Chapter 4

¹Lakea, Holi Spirit i taki tala kavea maea,murima e hurika bakovi bara ri pea naro ni luhoi tora lakea bara ri longo a maka nita na maka spirit tatami lakea tabu bara ri longo a ngava ni tovo na maka spirit hale.²Pololilo vona ra nita tatami,a ni luhoi ne ria bari viliha lae.³Ria bara ri ta maea nahani parangi nahani bole virika maki ni kani i rata e Deo ni veru na palane huriki a bakovi a ngatavine ni luhoi tora turane erei i lohoka na nita muholi.⁴Hurika maki lobo i rata e Deo i kamumu hateka.Tege nahani pea maea ga maki hale,tege ta kamumu ne Deo tege bole.⁵A vuhuna,ia kunana i palakado i vakabele kamumu hateka turana ni ta ne Deo turana naro ni vasileki.⁶Pali ioe go vakalongo e virika maki nga na turamu,bara o bele manga voravora kamumu ne Isu Kristo.Manga ioe o bele tora na ni luhoi tora na tahuna o bole a maka ngava ni tovo kamumu o murimaia.⁷Mavonga nahani longoa nuverei hale vona ra malala.Pali ioe o tovo mule ioe turana naro malamala ne Deo.⁸Teu tege tahoka tahuna popote ni tovo turana ni kori a kakaine teu,lakea tege made pololilo na naro kamumu ne Deo i tahoka ni kori na maki lobo.Ra hini nga i nugutata ni ta muholi na ni mahuri i tabuli ngane turana ni mahuri i tabuli murima.⁹Ra ni ta iea i tahoka nitora lakea i muholi e huriki lobo a bakovi a ngatavine rigi longoa rigi luhoi torea.¹⁰A vuhuna hini nga teu tege leho tora na arana teu te tahoka ni luhoi tora i tora hateka ne Deo muholi,erei ia a bakovi ni bole mule hurika bakovi a ngatavine,pali e huriki ri luhoi tora vona.¹¹Ioe o taki tala kamumu o tovo ria vona ra makea.¹²Nahani rua tara viri ge pahadanua ni mahuri karaba ne mua,pali o made manga a hanune huriki a bakovi ni luhoi tora,e virika nitamu turana leho vomu,a naro ni ngaru,ni pesi tora na ni luhoi tora turana ni made matapado.¹³O taki talea o tovo kamumu e hurika bakovi a ngatavine ni vakatora ria lakea na parava iau ga hamule.¹⁴Nahani pea ra nihabi na leho i tabuli pololilo vomu,ra makea ia kunana i habia vomu manga ni ta muga i taki talea turana maka mugamuga na sios ri ru langa limane ria vomu.¹⁵Matakari kamumu ra virika maki nga o made pololilo vona lakea e huriki a bakovi a ngatavine bara ri mataia leho vomu i bele kava.¹⁶O matakari kamumoe o bole kamumu a maka ngava ni tovo pali o rata na parava vakaroro,na arana ra hini nga biri bole mule ioe turane huriki a bakovi a ngatavine ranga.

Chapter 5

¹Ioe o nahani ta dagi na maka bakovi dagi,bole tou mange tamamu o rata naro kamumu ni kori tou.Pali ne hurika koma bakovi o bole ria manga turamu o rata naro kamumu ni kori tou.²Rata naro kamumu na maka ngatavine dagi o bole tou manga e kinamu ne hurika koma ngatavine o bole tou manga e kurabamu pololilo na naro i malamala turana ni luhoi i matapado.³Rata kamumu ne hurika a ngatavine,i mate pali e girihina ria,na maka ngatavine i uka viri rigi bole a ni kori.⁴A ngatavine tara i mate pali e girihina i tahoka e tuna turane tune tuna,pali ria rigi tovoa lo ge rata taro a naro kamumu na ruma ne ria ni kori mule lobo a maka maki kamumu i rata ne ria e kinane ria e tamane ria na arana,ra naro iea,e Deo biri vivi i tamudi kamumu ne ria.⁵Pali a ngatavine, i mate pali e girihina lakea uka koma o a turana ni kororia.Ia biri ru lobo a maka ni mava vona na limane Deo i vasileki ne Deo na haro na rodo ne Deo ge kororia.⁶Mavonga tara ngatavine i mate pali e girihina i murimaia ni ngaru na kakaina,ra ngatavine ia i mate liu,ia i mahuri na kakaina kunana pali na spirit ia i mate pali.⁷Ioe o taki tala kamumu a ngava iea hurika ngatavine nga i mate pali e girihina ria turane tune ria kama rigi pololele ni rata maka naro nga.⁸Lakea a viri tara kimi rata naro kamumu ne hurika tara vona,o ne tuna girihina,i manga ia kimi murimaia ni ta muholi pali kimi ia bakovi kamumu ni luhoi tora.⁹Pololilo na sios bole a rana ngatavine i mate girihina lakea i polotaroa pida i ravulu polotara.Ra ngatavine ia ge parangi na bakovi ge taku kunana lakea i made kamumu turane girihina.¹⁰Ia ge manga ngatavine erei i tahoka naro kamumu lakea i matakari kamumu hateka e tuna,i rata kamumu ne hurika bakovi kimi lohoka ne ria,o i kori e hurika bakovi ni luhoi tora,o ni kori a maka bakovi ri made pololilo na ni mava,o ia i pesi tora ni rata naro kamumu.¹¹Pali a sios ge nahani bole a rana maka koma ngatavine,i mate pali e girihine ria.Muri bara ri murimai a ni ngaru na kakaine ria bara ri parangi tabu ri haba baritone ria ne Deo.¹²Na naro ri rata ri habi mule a ni maruhu ne ria,na arana,ri putupura ngava ni taki pali na sios ni made tavula ni rata leho e Deo.¹³Ri vakaluve a ni malai ni made tavula,lakea ri laho tavulavula na ruma ne hurika ranga.Ri padikidu ri vakarika hate na palane hurika ranga,ri rata e virika ngava kimi kamumu.¹⁴Mavonga hini iau a ngaru e hurika koma ngatavine,i mate girihine ria,rigi parangi rigi poda tabu lakea pile ne ria, e satan kimi ge pahadanu ria.¹⁵Iau a here e virika ngava nga na arana,e hurika koma ngatavine,i mate pali e girihine ria,ri haba bito pali ne Deo lakea ri ramai a dalane satan.¹⁶Ra ngatavine tara na palana tara vomu i mate pali e girihina,o rata naro kamumu vona.Na tahuna o rata mavonga ioe kama go ru langa ni mava polomeli na sios,mavonga a sios ge kori e hurika ngatavine ri matasia.¹⁷E hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora rigi habi a rana dagi ne hurika mugamuga erei i matakari kamumu ria,pali lokovonga rigi kavu rike hurika bakovi ri takitalea ri tovo e hurika bakovi na nitane Deo.¹⁸Na arana a nitane Deo i ta maea o nahani kolotatea ngavana bulmakau na tahuna ia i pahamomo a vit,"pali" a voravora tara ge bole a mapana leho i rata.¹⁹Nahani longoa ngavana bakovi tara ge ta tebi na mugamuga na sios,ge tahoka bakovi ge ala rua o ge ala tolu ge vakatorea ni ru langa ngava vona ra mugamuga na sios.²⁰A viri tara ge vilihui ni rata sin,o ratea ge malimali na matane hurika lobo lakea tou ranga bara to mangenge ni rata sin.²¹Na matane Deo turane Isu Kristo turana maka Holi Ensel,iau a ta tora ne matou nahani luhoi kado a narona viri tara lakea nahani rata kamumu na bakovi ge ala taku kunana.²²Nahani malaviriri ni toto langa na gine hurika bakovi ni vasileki ne ria.Nahani murimai a maka bakovi ranga na dala ni rata sin.O made matapado o made malamala na matane Deo.²³O nahani ninu kunana naru,o ninu ranga vain popote ge kori a gilanga na tamudimu.²⁴A sin ne hurika bakovi ranga i tabuli kavakava pali muga ni vakapesi tou,a maka sin ranga i tabuli kapiloho i bele kavakava muri kunana.²⁵Na naro iea kunana i ranga naro kamumu i bele kava,pali,a maka naro kamumu ranga o rata kapiloho biri bele kavakava murima.

Chapter 6

¹Ere huriki ri made manga voravora tavula ria rigi rata kamumu rigi ta kamumu na maka mugamuga vona. Ria rigi rata maea na naro turana rane Deo, turana ngava ni tovo e Deo kimi ge hale.²A maka voravora tavula ri tahoka maka mugamuga ri luhoi tora ne Viri Dagi, ria rigi nahani gigi potu ne ria, na arana rie hurike turamu kunana. Rigi rata tabu a leho dagi ne ria, na arana e hurika mugamuga ne ria, ri leho tora ni kori tou manga e hurika bakovi ni luhoi tora lakea ri ngaru hateka tou. Ri tovo tou lakea ri takitala lobo a maka maki kamumu.³A bakovi o a ngatavine tara i tovo e hurika bakovi a ngatavine na maka maki ranga lakea kimi ngaru ni murimai a maka ngava ne Viri Dagi ne teu e Isu Kristo. Kama to ngaru ni murimai a maka ngava kamumu i vakasiri a dala kamumu na naro ne Deo,⁴ra bakovi o a ngatavine ia i bibi hateka vona, lakea i uka. Ia i vonu na maka nita halehale. Re virika naro lobo nga biri vakabele a maka naro ni ngutu, naro ni vatepu turana naro ni pada tamudine hurika turamu turana ni luhoi maea e huriki ranga ri tahoka ni luhoi hale ne tou.⁵A naro ni vatepu vakaroro na palane tou turana maka ni luhoi kimi kamumu. Bara ri ha na nita muholi. Lakea ri luhoi maea a naro ni vasileki ge kori tou ni bole a tulua ge kupo turana maki na malala ge kupo.⁶I kamumu hateka, ne teu tege murimai a ni ngaru ne Deo lakea ni matakanea ni vivi pololilo na naro ne Deo.⁷Na tahuna te bele na malala, kama te bole tara maki tege valai turana. Lakea tabu na tahuna te mate, kama tege bole tara maki tege vano turana.⁸Manga hini tege vivi kunana vona maka maki ni kani turana maka varikia te tahoka.⁹Pali ne hurika bakovi erei ri ngaru hateka moni turana maka maki na malala, ria bara ri boru na ni mava i kupo turana ni toni. Ria bara ri boru pololilo na naro hale i kupo lakea bara ri lalu e hurika bakovi a ngatavine lakea na ni hale.¹⁰A naro ni ngaru hateka moni ia vuhuna virika naro hale lobo na malala. Erei e hurika bakovi a ngatavine ri lohoka maea ri tahoka ni ngaru turana ni luhoi na moni turana a maka tulua, ria ri ratapile a ni luhoi kamumu ne ria lakea ri bole na mava turana ni dodo hateka.¹¹Pali ioe, a bakovi e Deo, o hataro re virika naro ngi pali o bole virika naro kamumu i valai na Spirit e Deo turana naro ni nugutata ni luhoi tora na parava vakaroro, a naro ni ngaru hateka e huriki ranga, a naro ni vakatora ni luhoi na ni pesi tora na naro ni tamudi puruma.¹²O gao ni vaubi vona ra vabinga na ni luhoi tora. Nugutata torea ra ni gale Deo na ni mahurimu lakea i habia vomu a ni mahuri vakaroro. Vona re virika naro nga kunana o taki talea ni luhoi tora vomu na matane hurika bakovi a ngatavine.¹³Iau a habia vomu ra ngava i tora hateka na matane Deo, erei i ta kunana i bole a ni mahuri e virika maki lobo, pali ne Isu Kristo, erei i ta muholi hateka ne Pontius Paillet.¹⁴Murimai kamumu e virika lo e Deo pali nahani longo taroa lo lakea na tahuna e Viri Dagi ne teu, e Isu Kristo ge hamule valai.¹⁵Na tahuna vona muholi, e Deo biri rua ni hamulene Kristo biri bele kavakava, e Deo bari rata kamumu ne Viri Dagi ne teu erei ia a King pali ia kunana i made manga ia gine teu ie Viri Dagi ia kunana ia matakari ne teu.¹⁶E Deo kunana kimi ge mate, ia kunana i made vakaroro na ni para dagi. I uka tara bakovi ge kara ni mataia. Ni rana Dagi turana harikianga ia ne vona, I ngane na parava vakaroro. I muholi.¹⁷Taki e hurika bakovi ri tahoka hateka mahala na malala maea, nahani luhoi maea ria ri dagi hateka lakea ri ru a ni luhoi ne ria na maka maki biri lobo. Rigi ru a ni luhoi ne ria ne Deo. Ia kunana biri habi e virika maki kamumu ne mateu metege vivi vona.¹⁸Taki tou ni rata kamumu e huriki ranga ni made kamumu, veru e virika maki turane huriki ranga pali rigi vivi ni habi ne huriki ri uka.¹⁹Vona ra naro nga kunana, ria bara ri vakavonu mule ria turana ni luhoi i magamaga na ara maki biri bele murima manga hini bara ri nugu tata torea ni mahuri i muholi.²⁰Timoti, o matakari kamumu ara maki kamumu o bole. Nahani longo e virika ngavane hurika bakovi kimi ge kori a ni luhoi tora vomu. E virika ni ta ne hurika bakovi erei ri luhoi maea ri lohoka lakea ri rata ngava taminga.²¹A tara ranga ri taki talea ra makea pali lakea ri pololele na naro ni luhoi tora ne ria. A ni dodo ne Viri Dagi ge made turamu.

2 Timothy

Chapter 1

¹Iau e Pol, tara a aposel ne Isu Kristo na ni ngaru ne Deo, i bele na ni ta gamai na ni mahuri i made pololilo ne Isu Kristo,²Ne Timoti, e tugu iau a ngaru hateka: turana ni duku, ni dodo, ni tamudi puru ma ne Deo tata turane Isu Kristo ia Viri Dagi ne teu.³Iau a ta kamumu ne Deo, erei iau a ramai a maka naro na gare ne nau, turana ni luhoi kamumu na parava lobo pali iau a luhoi ioe na ni vasileki ne nau na haro na rodo.⁴Na parava iau a luhoi a luhagmu, iau a ngaru ni matai ioe, pali iau bara vonu na ni vivi.⁵Iau a luhoi mule ra ni luhoi tora ne vomu i tabuli muga liu pololilo ne kinane kinamu e Lois turane kinamu e Yunis, pali iau a vivi maia ia tara i made pololilo ne vomu.⁶Ra hini nga a vuhuna a ni luhoi iau a taki tabu ioe na ni bole rike a ni kamumu ne Deo pololilo ne vomu na parava iau a ru langa limagu ne vomu.⁷Deo kimi habia ne teu a spirit na ni mangenge, pali ia i habi a ni tora

turana naro ni ngaru turana naro ni tovo a naro kamumu.⁸Mavonga nahani maruhu ni taki tala ara maki i rata vomu e Viri Dagi,o ne nau e Pol,a viri ni tango tata ne vona.Pali,na ni tora e Deo teu te hataki a ni madihi turana velenga kamumu.⁹Ia re Deo erei i kori i gale mateu turana ra ni gale i kiripiripi.Ia i rata ra hini nga kimi bele na leho kamumu mateu,i bele na ni luhoi turana ni dodo ne vona.¹⁰Pali ngane ra ni kori ne Deo na ni bole mule a bakovi i bele kava na ni valai ne Viri Dagi e Isu Kristo.Re Kristo erei i vaka lobo a ni mate lakea i bole mule a ni mahuri i uka ni lobona na ni para i valai na dala na velenga kamumu.¹¹A vuhuna hini nga,a bele manga bakovi ni taki tala ngava,aposel turana vinara.¹²Ra vuhuna kunana,Iau tara a kaloho a ni mava vona ra maka maki nga,Pali iau kama maruhu,Nara,Iau a pala vona erei iau a luhoi tora vona. Iau a palala muholi maea ia i kara ni mata kari ra maka maki nga,iou a rua na limana ge lakea ge harena vona na parava ia.¹³ Matakaria ni vakasiri na ni luhoi tora turana nuverei o longoa nau,turana maka ni luhoi tora ni ngaru ri tabuli pololilo ne Isu Kristo. ¹⁴Na maka maki kamumu e Deo i vaka bele ne matou,matakari tou na dala na hanu kiripiripi,Erei i tabuli pololilo ne hita.¹⁵Ioe o palala vona ra tara erei ri made o Esia ri habi a bito ne nau.Pololilo na tara ne Figelus turane Hermogenes.¹⁶A ni dodo ne Viri Dagi ia ge tabuli na ruma ne Onesiforus nara ia i pala ni rata a naro i kamumu ne nau pali kimi maruhu na sen nau.¹⁷Pali, na tahuna i made o Rom,ia i matakari kamumu iau,ia i matavisau.¹⁸A ni vivi ne Viri Dagi i lakea vomu na hini o matavisia a ni dodo na parava iea.Virika dala i kori iau pololilo iea o Efesus,i oe o lohoka kamumu hateka.

Chapter 2

¹Pali mua e huriki e tugu a koma kiroko,mu pesi tora pololilo na ni dodo ne Isu Kristo.²Viriki a maki mu longo na palane huriki a bakovi ngatavine,o tovo ria rigi luhoi tora rigi tovo tabu e hiriki ranga.³Mu kalohoa ni mava mu pesi turagu na tahuna i hale,i manga nugu maheto kamumu pololilo ne Isu Kristo.⁴I uka tara nugu maheto ge rata a leho vona ranga,ge vaka vivia a mata kari vona.⁵Pali ri tara bakovi ge nunu varede,keme ge bole a mapana na hini biri ramai taro ranga narona ni nunu.⁶Tahona hania ia ge bole taro a tabuana kanena hania vona.⁷Mu luhoia ara maki a takia,e Deo ia Viri Dagi biri habi matou a ni luhoi kamumu turana a maki ranga tabu.⁸O lohoka ne Isu Kristo,tune Devit ia erei i pesi rike mule na tanga ni mate.Ra makea a ngava kamumu iau a taki talea.⁹Iau a made na bavi manga bakovi ni panaho ni kolo tata na sen dagi,pali a ni tane Deo keme ge tabuli na bavi.¹⁰I maia a ngaru ra tara nga togo bole a ni dodo i tabuli pololilo ne Isu Kristo turana ni mahuri vakaroro.¹¹Ra ngava iea i muholi hateka,pali re hita sigi mate turane Kristo,kamumu bara si made mahuri turana.¹²Pali re teu tege pesi tora bara te made mahuri turana vakaroro.Re teu tege habi a bito vona,pali ia tara biri habi a bito ne teu.¹³Re teu kama tege nugu tata torea rani luhoi tora vona,ia i pesi tora na ngavana kama ge tatami.¹⁴O vara ria vona virika maki nga,o habi a nita tora ne Deo ne ria kama rigi ta vagege.Kama ge kori a hanune ria,bara ri habi a ni hale na bakovi i longo.¹⁵Moto bele manga voravora kamumu na matane Deo.Deo i pasi matou ni bele manga a voravora vona nahani maruhu ni taki tala erei i vara matou ni taki tala ngava muholi.¹⁶Made basi,ne huriki a tara ni ngava rua,bara ri laloe boro vano ramai viriki e deo tatami ne ria.¹⁷Re viriki ngava nga i manga kunana gilanga nga ni gale a ngarava.Na palane ria e Himenaus turane Filetus.¹⁸Re huriki a bakovi nga ri pea pali ra ngava muholi ri ramai a dala tara ri ta maia huriki ri mate pali kama rigi pesi rike,ri rata pile a ni luhoi tora ne huriki ranga.¹⁹Pali a ngava ne Deo i bele malamala," Viri Dagi i lohoka ne huriki a bakovi a ngatavine ne vona.Huriki lobo a bakovi a ngatavine ri gale a rana Viri Dagi ri made basi na naro hale na malala."

²¹Lakea tara i ngaru ni bele manga voravora kamumu mavonga,ia ge palakado a tamudina,lakea bari dava ni rata leho na matakari vona.²²Made basi na naro hale na malala,rata naro i malamala na ni luhoi tora ni bole hate puruma turana bakovi a ngatavine e Deo i gale ria ni nugutata tamudi matapado.²³Pali nahani ta varede na ni luhoi kimi malamala.Made basi,matou moto lohoka maea ra maka ni luhoi hale bari vaka bele a nita varede.

²⁴Voravora ne Deo keme ge ta varede na koropalane ria kunana.Ria rigi vakasiri a naro kamumu na turane ria i kara ria rigi tovo ria ni made madoru.²⁵Ia i made madoru ni tovo e huriki ranga ne Deo i kara ni puga sin ne ria lakea nilohoka kamumu turana nita muholi.²⁶Ria rigi bele kamumu tabu lakea rigi pea nitaminga ne satan,pali ria rigi murimai a naro malamala i ngarua gene vona.

Chapter 3

¹Pali ioe boro lohoka vona hini nga,na harena parava biri tahoka tahuna biri hale liu biri bele.²Huriki a bakovi ngatavine bara ri ngaru hateka ria kunana,turana moni,ria bara ri bole arana dagi ne ria kunana,uka ni mata kilala na turane ria ranga,kama rigi ta kamumu na viri tara na turana tara,bara ri ngaru ni bole a rana dagi ne Deo.Huriki a koma kama rigi longo maea a ngavane tamana e kinane ria,huriki a bakovi ngatavine ri rata naro hale i kupo.³Huriki a bakovi a ngatavine bara ri uka a naro ni ngaru turana,⁵Ria bara ri tahoka kunana narone Deo tata,huriki a bakovi ngatavine maea bara ri ta tatami na ni tora ne Deo.O pe puru re huriki a bakovi a ngatavine maea.⁶Pali e huriki a bakovi ri dili na ruma ri nugu tata re huriki a ngatavine ri rata bala naro hale.Re huriki a ngatavine nga ri vonu turana ni luhoi hale i ramai ria. ⁷Re huriki ngatavine nga ri lohoka nitovo a maka ni luhoi hale,pali ria kama ri kara ni bole a ni lului na ngava muholi.⁸Na dala i taku kunana Janes,turane Jambres ru pesi ru taki uka ne Moses.Na dala i taku kunana e huriki nitamina vinara ri ta marikoi na ngava muholi.Re huriki a bakovi nga ri uka ni niluhoi kamumu pali ri uka niluhoi tora.⁹Pali re huriki a bakovi a ngatavine bara kama rigi kara ni vano basi.Na naro nga re viriki naro hale bara ri bele kava ne hita lobo.¹⁰Pali ne vomu,i maea go ramai a ngava,matakaria, luhoi kamumua,ge tahoka ni luhoi tora,naro ni ngaru ni made madoru ge tabuli turamu.¹¹Iau a vakorokoro turana pile a bole a ni mava dagi iea o Antiok,Aikoiam turane Listra.Pali e Viri Dagi i valai i bole mule iau ne virika ni mava nga.¹²Erei a bakovi a ngatavine ri ngaru ni made pololilo na narone Deo pololilo ne Isu Kristo,biri vakorokoro turana parava i hale.¹³Huriki a tara hale turana tara ni tatami bara ri rata a naro hale biri dagi hateka.Bara ri tovo e huriki a bakovi a ngatavine ni rata naro hale.Re huriki a bakovi a ngatavine nga ri vonu turana naro hale.¹⁴Pali ne vomu,o made malamala ne virika maki o tovo o luhoi torea.Ioe o lohoka vona a tabeke o tovo pali re virika maki nga.¹⁵Ioe o lohoka maea na tahuna ioe a koma kiroko ioe o lohoka pali na naro ni vasileki.Ra hini nga i ratoe o bele manga bakovi i tahoka ni luhoi kamumu ne Deo i bole muloe na ni luhoi tora ne vomu pololilo ne Isu Kristo.¹⁶Virika ngava i tabuli pololilo na buk e Deo iea spirit e Deo kunana i habi ani tora vona.Ra ngava ia i kara ni kori nani luhoi tora na bakovi,ni vakasiri nani hale ni pelekado ni bele manga a bakovi a ngatavine kamumu.¹⁷Mavonga kunana,a voravora ne Deo biri bele tora i pasimata na maka leho kamumu.

Chapter 41 Iau a habia vomu a ni ta tora na matane Deo turane Isu Kristo erei biri luhoikado e huriki a bakovi ri mate pali turane huriki ri tabana ni mahuri,na ranga ni hamulena biri manga king na tabekena malala lobo.

Chapter 41 Iau a habia vomu a ni ta tora na matane Deo turane Isu Kristo erei biri luhoikado e huriki a bakovi ri mate pali turane huriki ri tabana ni mahuri,na ranga ni hamulena biri manga king na tabekena malala lobo.

²Takitalea ni tane Deo.Bara te davea na tahuna i kamumu o na tahuna i hale tara.O koria turamu o ta tora ne huriki a bakovi ni pe a naro hale.Ta tora ne ria o habi a ngava kamumu.Nahani malaviriri, made madoru o dava pali ra maki tara kimi bele kamumu tovo ria na ni tane Deo.³I tahoka tara tahuna biri valai lakea e huriki a bakovi a ngatavine kama rigi longo maka vinara kamumu ngava kunana ria bara ri ngaru ni bele manga vinara na palane ria kunana ni vaka lobo a ni ngaru ne ria.Ria bara ri vivi na ni longo a maka maki kimi kamumu.

⁴Huriki a bakovi a ngatavine bara ri pea a naro ni longo a ngava muholi bara ri longo a nuverei tatami.⁵Pali ioe boro luhoi kamumu ara maki o rata.Kalohoa ni mava ni rata leho ni taki tala ngava ge vatovotovo turana leho o ratea.⁶Iau a ratea pali ra leho iea ngane a parava nau ni hataro tanga i bele pali.⁷Iau a nunu tora vona ra ni nunu varede a bele na harena.A nugu torea ni luhoi tora.⁸Ra mapagu na maki kamumu i davau,e Viri Dagi erei i kara ni luhoi kado kamumu e virika naro i malamala biri habia nau na parava i iea.Ra hini nga kimi habi ne nau kunana,uka,ia biri habi ne huriki a bakovi erei i ngarua i davea ni hamulena.⁹O toni ni rata leho kamumu o hamule laviriri valai nau.¹⁰Narana e Demas i pe iau pali.I ngaru hateka a maki vona malala iea lakea i vano pali i lakea na tanga dagi o Tesalonaika.Kresens i lakea pali o Galesia turana Taitus tara i bele pali o Dalmasia.¹¹Luk kunana i made turagu.Mavonga o tuli vilia e Mak ge valai turamu narana i tahoka ni luhoi kamumu ni rata leho turagu.¹²Tikikus tara a rudua pali i lakea na tanga dagi o Efesas.¹³Na parava ioe go ngaru ni valai,pali,o bole varikia nau,a pea oTroas turane Kapus,o bole turana a maka buk ni here ni rata na kulina sipsip.¹⁴E Aleksanda,a bakovi ni pala ni ratena maki na bras i rata vilo hale nau.Viri Dagi biri kolia na maka vilo i rata.¹⁵Matadoko kamumu vona ara maki ia i ngaru ni rata voroki ne huriki a bakovi leho tora ni rata voroki a ngava ne mateu.¹⁶Na parava iau pesi na matane huriki ni pelekado a ngava,uka tara bakovi ge pesi turagu.Huriki lobo ri hatarau pali iau bara puga ni mava ne ria.¹⁷Pali e Deo i pesi turagu i habia nau a ni tora i dagi hateka a leho ni taki talea a ngavana pali ne huriki a tara kama ge ria Israel lakea bara ri longoa.Viri Dagi i kori iau nani bolea a ni mava.¹⁸Viri Dagi bari bole mule iau ne viriki a vilo hale biri bolau i taparaki iau bara rata leho pololilo na harikianga vona.Virika a ni tora a ranga dagi i lakea ne vona kunana vakaroro.I muholi.¹⁹Iau a vivi hateka vona e Prisila e Akwila turane huriki lobo ri made na ruma ne Onesiforus.²⁰Erastus i tabana ni made o Korin,pali e Trofimius i giloo pali a hataroa o Miletus.²¹Matakanea dalamu ni valai laviriri na parava na malania kimi valai ma.Eubulus i vivi ne vomu o Pudens,turane, Linus turane Klaudia turana maka turana.²²Viri Dagi bari habi ne matou a ni tora dagi na hanune matou pali ni dodo ni tamudi puru ma ne Deo biri made turane matou

Titus

Chapter 1

¹Iau e Pol,iau a voravora e Deo,a aposel e Isu Kristo. I rudau a vano ni vaka tora ni luhoi tora ne hurika bakovi a ngatavine ne Deo i pasi ne vona kunana, ni kori ria ni bole a ni luhoi na ngava muholi na ni ramai a narone Deo.²Iau a kori ria na ni luhoi tora ni dava e Deo ge habi a ni mahuri i tabuli vakaroro ne ria.Hosi hateka,na tahuna e Deo kama i ratea tara maki ge bele ma,ia i ta pali biri habi a ni mahuri ne teu.Kimi ge tatami.³Muri ma,na tahuna ia kunana i pasi,ia i pasi e huriki ranga ri gi taki tala ngavana,na naro iea ia i ratea a ngavana i bele kava.Deo ia bakovi ni bole mule teu,ia i ta iau a rata a leho ni taki tala ngava.⁴Taitus,iau a herea a rau kea ne vomu.Ioe e tugu muholi,o tahoka ni luhoi tora i manga mateu lobo.Deo Tata,turane Isu Kristo,ia a bakovi ni bole mule teu e Isu Kristo,biri dodo ioe i rata ioe o tamudi puruma.⁵Iau a pe ioe o made na bodu o Krit,ne vomu ni ru kamumu maka hini lobo na maka leho kimi kamumu ma,ioe boro pasi hurika mugamuga na sios ne virika tanga dagi,manga hini a takoe hosi.⁶Ioe o pasi e hurika bakovi ri uka potu na matane hurika bakovi a ngatavine, hurika bakovi ri tahoka e girihine ria i taku kunana.E hurike tune ria rigi luhoi tora ne Kristo,nahani rigi ramai a naro i katoki na matane Deo,nahani rigi ramai a naro ni gigi potu turana ni longo taro a ngava ne tamana e kinana.⁷Ioe o lohoka, a matakari na sios ia bakovi ni matakari a leho e Deo.I mavonga ge laho malimali,hurika bakovi a ngatavine nahani rigi matai a potu vona.Ia nahani ge luhoi i dagi a rana ge matakari lae hurika bakovi a ngatavine.Nahani ge hate madihi laviriri.Nahani ninu ni pole.Nahani ubi lae hurika bakovi.Nahani ngaru hateka ni bole a moni ge kupo.Uka.⁸Ia ge matakari kamumu e hurika bakovi ri valai na ruma vona.Ge ngaru lobo e virika naro kamumu pali ge ramai kunana ni luhoi kamumu.Ge ramai a maka naro malamala turana narone Deo lobo.Ge matakari kamumua ni mahurina.⁹Ia ge nugutata torea ra ngava muholi ni tovo ia vona.Mavonga ia biri kara ni tovo e hurika bakovi a ngatavine ne virika nita muholi rigi luhoi tora vona,lakea biri vakarika a tamudine ria ni ramaia

ngava. Pali ia biri kara ni ta tora ne hurika bakovi ni longo taro a ngava, bara ri hataki muholia potu ne ria.¹⁰ Ioe o pasi kamumu e hurika mugamuga, na arana, na maka sios o Krit i kupo e hurika bakovi ni longo taro a ngava. Ria a bakovi ni rata ngava tavula ni tami a ni luhoi ne hurika bakovi. I kupo ne ri, e hurika tara na Juda, re hurika tara nga ria bara ri ta tora ni pala kulina maka bakovi.¹¹ Ioe o taki tou togo mangulu, na arana, to vakavaroru lae ani luhoi tora na maka kabu lobo. Tou to tovo e hurika bakovi a ngatavine na maki kimi malamala ni tovo ria vona. Ria ri ngaru ni kori mule ria na naro ni tatami.¹² I tara propet ne tou i ta maea, "e hurika Krit ria bakovi ni tatami, ria ri manga livoa, ri made tavula ri kani hateka."¹³ Ra ngava iea i muholi. A vuhuna ra hini nga o habi tora ngava ne tou ni rata tou togo malimali, lakea ni luhoi tora ne tou biri tabuli kamumu,¹⁴ rigi nahani ru a talingane ria na maka nuverei tavula na maka Juda turane hurika bakovi ri haba bito na ngava muholi.¹⁵ Na matane hurika bakovi a ngatavine ri matapado, e virika maki lobo i tabuli matapado. Pali ne hurika bakovi a ngatavine ri katoki ri uka ni luhoi tora, i uka tara maki ge tabuli matapado. A ni luhoi turana ngavana tamudine ria i katoki.¹⁶ Na matane hurika bakovi ri taki tala maea ria ri lohoka ne Deo, pali a naro ri ramaia i vakasiri maea ria ri haba bito ne vona. Ri manga maki i mavuru lakea ria bakovi a ngatavine ni putupuru a ngava, kama ri kara ni ratea tara leho kamumu.

Chapter 2

¹Pali ioe,o leho tora ni taki talea ngava kamumu.²E hurika bakovi ri dagi rigi matakari kamumu ani lahone ria,ria rigi rata maka naro e huriki ranga rigi togo ria,rigi murimai ani luhoi kamumu.Rigi made tora na ni luhoi tora,turana naro ni ngaru,turana naro ni pesi tora.³Manga kunana e hurika ngatavine ri dagi rigi laho na naro i kiripiripi,rigi nahani pahadanua ni rana kamumu na viri tara,nahani rigi bele manga voravora na naro ni ninu a naru vagole,pali rigi tovo e huriki na maki kamumu,⁴lakea rigi tovo e hurika sirula ni ngaru e girihine ria turane hurike tune ria,⁵ ni murimai ani luhoi kamumu,ni rata naro malamala,ni matakari kamumu a ruma,ni rata naro kamumu,turana ni made polotano ne girihine ria.Lakea e huriki kama rigi ta hale vona nitane Deo.⁶Manga kunana,o ta tora na maka komatamuhane ni ramai ani luhoi kamumu.⁷Ne virika maki lobo o made manga hanuna maki kamumu na naro ni rata maka naro kamumu.Tovo e huriki na ngava i muholi hateka,ramai ani luhoi kamumu na tahuna o rata mavonga,⁸lakea a ngava o rata ge kamumu kunana pali a bakovi kimi ge porovisi a potu vona.Na dala iea e hurika pile bara ri maruhu,kama rigi ratea tara ngava ge hale ne teu.⁹O taki e hurika voravora rigi rupuru ria na maka mugamuga ne ria ne virika maki lobo,rigi rata e hurika mugamuga rigi vivi,nahani rigi koli a ngavane ria,¹⁰rigi nahani panaho a maki ne ria.Rigi vakasiri maea e hurika bakovi rigi tahoka ni luhoi tora ne tou,na dala iea e virika maki lobo ri rata biri kavurikea nitane Deo ia kinori ne teu.¹¹A naro ni kori dagi e Deo i bele kavakava pali,na dala ia e Deo i bole mule hurika bakovi lobo.¹²Ra naro iea i tovo teu ni haba bito ne virika maki kimi malamala turana ni ngaru ne Deo turana ni haba bito ne virika ni ngaru hale na malala,lakea i tovo teu ni murimai ani luhoi ge kamumu turana naro i malamala turana naro ni habi muholi a tamudi ne Deo na tahuna mona.¹³Pali tege davea ra maki kamumu te luhoi tora vona.Tege davea e Deo turane Isu Kristo,a kinori ne teu ge bele kavakava.¹⁴Ia i habi mulea ni bole mule teu ne virika naro ni pagipolo a lo, ge rata kabuna bakovi rigi magamaga rigi made manga kabu vona.E hurika bakovi ri habi muholi a tamudine ria ni rata leho kamumu.¹⁵O taki re virika maki nga,o taki ria vona e virika maki o bole rike hurika bakovi a ngatavine o rata kamumu tou.Nahani rua tara bakovi ge matapuru vomu.

Chapter 3

¹ Taki tou togo made polo tano ne hurika matakari turana maka lo, na ni muri mai, ni pasi mata ni rata leho vona. ² Nahani ta padi momo na bakovi tara ni polo taroa a tapuhaki ni made kamumu, vakasiri ria na ni rupuru ria ne huriki lobo. ³ Hosi mateu kama mete bolea ra ni tovo iea mete talinga tutu vona. Mateu mete vano basi ni lakea ni tango tata na maka ni luhoi kupo ni ngaru na kakaine teu. Mete made pololilo na naro hale. Mete bole hate mete koi hateka na viritara turane huriki ranga. ⁴ Pali na tahuna na ni naro kamumu ne Deo a Viri dagi ne teu, na ni ngaru vona ne hurika bakovi a ngatavine i bele kava, ⁵ kama na leho na naro teu te rata i malamala, pali a ni dodo vona i bole mule teu. Ia i bole mule teu na naro ni bele karaba na leho na Hanu kiripiripi. ⁶ Deo i gurua a hanu kiripiripi ne teu na leho e bakovi dagi e Isu Kristo. ⁷ Na ni dodo vona, i puga voroki a sin ne teu, bara te bele manga tahona virika maki biri tabuli vakaroro muri ma. ⁸ Ra ngava iea bara ni luhoi tora vona. Iau i ngaru matou na ni takitalea maka maki nga, mavonga erei i luhoi tora ne Deo ia biri mata doko kamumu na ni rata leho kamumu. Ra maka maki nga i kamumu ne hurika bakovi a ngatavine. ⁹ Pali o polotaro a nita tatami ne hurika hamone teu, na ni ta vagege na ngavana lo. Ra maki nga i uka vuana i manga lulu. ¹⁰ Tono tala a tara i vaka bele a pile na palane matou, muri na ngava muga o ngava muri na nita matadoko, ¹¹ lohoka vona ra bakovi i haba bito na dala kamumu na ni rata sin ni rata hale mulea. ¹² Na tahuna iau a rudua e Atemas o Taikikus i valai matou, mavilangau o valai nau o Nikopolis, na hini iau a tahoka ni luhoi na ni malo vana. ¹³ Moto vakarua e Jenas ra bakovi i lohoka hateka na lo turane Apolos, na ni valai turana maki lobo rua bara ru ngaru. ¹⁴ Huriki a tara ne teu rigi tovo a ni rata leho kamumu biri kara ni vaka tora ningaru ne ria maia ria bara ri kara ni bele kamumu. ¹⁵ Hurika tara erei ri made turagu iau a vivi ne matou. Ta vivi ne huriki a tara erei ri luhoi tora na ni ngaru mateu a ni dodo ge tabuli turane matou.

Philemon

Chapter 1

¹ Iau e Pol a voravora e Isu Kristo. Iau a made turane turane teu e Timoti lakea a herea rau kea iea lakea vomu o Pilimon, ioe a turane mateu pali te leho palupu. ² Iau a herea rau kea lakea tabu ne Apia, ia e kurabane teu turane Akipus a nugu maheto ne teu na vabinga e Deo. A here lakea tabu ne hurika bakovi ni luhoi tora na maka sios ri vapopo na ruma vomu. ³ A ni dodo turana ni tamudi madoru ne Deo e tamane teu turane Viri Dag i e Isu Kristo ge tabuli turane matou. ⁴ Na parava vakaroro iau a ta kamumu ne Deo pali a vasileki ne mua na ni vasileki nau. ⁵ Iau a longo maea ioe o ngaru hateka e huriki a bakovi a ngatavine e Deo pali o luhoi tora ne Isu Kristo. ⁶ Iau a vasileki maea ra vaponga vomu turane mateu bari ratea ni luhoi tora ne teu ge vakabelea ni lohoka kamumu ne teu pali bara te lohoka ne virika maki kamumu te bole ne Kristo. ⁷ Turagu, iau a tahoka ni vivi dagi turana tamudigu i madoru, na arana, ioe o ngaru hateka e huriki a bakovi a ngatavine e Deo na naro iea kunana o vakatora tamudine tou. ⁸ Mavonga; na hini a tahoka ni tora dagi pololilo ne Kristo ni haba ngava vomu na ara maki o kara ni rata, ⁹ pali a naro ni ngaru a viri tara i tango kapi tarua, manga hini a ta kiroko vomu. Iau e Pol, iau a gare pali, i ngane a made manga bakovi ni tango tata na leho e Isu Kristo. ¹⁰ Ngane a nana ioe ne tugu e Onesimus, a tovoa na naro ne Kristo na tahuna ni tango tata. ¹¹ Hosi ia kimi luhoi ni ratea tara leho kamumu vomu, pali ngane ia i rata leho kamumu ne vomu turana ne nau. ¹² Ngane a rudu hamulea vomu pali a tamudigu i tabuli turana. ¹³ A ngaru ni hatekaria ge made turagu ge rata leho vomu kunana ni kori iau, na tahuna iau a tabana ni tango tata na leho ni vakalongo a velenga kamumu. ¹⁴ Pali kama ngaru ni ratea tara maki kama go tamudi kamumu vona. Iau kama ngarua maki kamumu o ratea nau, o rata na ni ngaru vomu. ¹⁵ Mege vona ra hini nga e Onesimas i hataroe na parava popote. Ra hini ngi i bele mege ne vomu go bole mulea ge made turamu na parava vakaroro. ¹⁶ Ngane kimi ia voravora tavula, pali ia i pahadanu a voravora tavula, ia i manga a turamu kamumu. Iau a ngaru hatekea pali a lohoka maea ioe bara o ngaru hatekea, pololilo na kakaimu turana i pololilo ne Viri Dag i. ¹⁷ Na hini o bole iau, manga turamu, bolea manga kunana hini moto rata ne nau. ¹⁸ Mege rata potu vomu o ge bola maki vomu, pali o takau ga kona a maki vomu. ¹⁹ Iau e Pol, a herea ra ngava iea na limagu. Iau bara koli. Iau bara takoe maea, ioe o tahoka potu nau ia a potu na ni mahurimu. Pali kama ngaru ni taki maea ioe. ²⁰ Moholi hateka o turagu, o ratea nau tara maki kamumu pololilo ne Viri Dag i. Tu madoko pololilo ne Kristo mavonga na naro ia kunana o rata kamumu a tamudigu. ²¹ Iau a lohoka maea bara o muri maia ra ngava iea lakea a herea ra rau kea lakea ne vomu. A lohoka maea ioe bara o rata maki kupo hateka polotaro ranga maki a nanoe ni rata. ²² Pali tara ngava ga takoe vona, o rata purua tara tabekena ruma vomu ge ne nau ga mahita vona. ²³ E Epapras, ia a turagu pali ia tara i made manga bakovi ni tango tata ne Isu Kristo. I habia ni haro kamumu vomu. ²⁴ Manga kunana e Mak, e Aritakus, e Demas,

turane Luk, tou mete leho palupu, tou ranga to haro kamumu vomu.²⁵ A ni dodo ne Viri Dagi e Isu Kristo ge made turana hanumu. I muholi.

Hebrews

Chapter 1

¹Hosi hateka e Deo i ta turana e hurika tamara a kukulima ne hita na ngavana maka profet na tahuna i kupo na dala i kupo.² Pali na harena parava, ia i ta turane teu na ngavane tuna, erei i pasia ni bole mule virika maki. Ne vona kunana, e Deo i vaka bele e virika maki lobo vona malala iea.³ Re tuna a bakovi iea i vakasiri a ni para ne Deo, ia i nugu a maki lobo na ni tana. Muri ia i vaka lobo a leho na sin, pali ia i made na limana kanena na ni mugana king i made polomeli hateka.⁴ Ia i bole a rana i kamumu i tabuli i polotaroa a rane virika ensel.⁵ Na ne erei e virika ensel e Deo i ta maea, "ioe e tugu, mona iau a bele manga e tamamu?" Ne erei a ensel Ne Deo i ta maea iau bara made manga e tamana ia biri made manga e tugu?"⁶ Pali muri, na tahuna e Deo i habi ra tabua vona e tuna ge puru valai na malala, ia i ta maea, "virika ensel e Deo rigi turume puru ne vona."⁷ Ia i ratea ne virika ensel ra ngava i maea, "ia kunana i rata rike virika ensel vona ri bele manga spirit turana hurika voravora vona manga kanono i gutu hateka."⁸ Ia i rata ngava ne tuna a koma bakovi maea, "ra sia king ia ne vomu, Deo i made vakaroro. A harikinga ne vomu i vonu vona naro i malamala."⁹ Ioe o ngaru a naro i malamala kama o ngaru a naro hale. Manga e Deo, ia e Deo vomu i guru langa wel polomeli ne vomu pali ra hini nga i redea a ni vivi ne hurika turamu."¹⁰ Viridagi, hosi hateka ioe o rata a maki lobo i tabuli polomeli na malala. Ra hunu i bele na limamu.¹¹ Ria bara ri lobo, pali ioe bara o made. Ria bara ri hale liu manga mavidana varikia i ropo pali i mavida lae.¹² Ioe bara o rotu tata ria manga marapena moke bara ni vakuloi lae vona manga vavidana varikia. Pali ioe o lohoka maea ioe o made mavonga kunana ioe kama go lobo."¹³ Na tahuna tara e Deo i taki e hurika ensel, "ioe o made na limagu a kenegu i lokovonga i harena iau a rua maka pile ne vomu ge made polotano na vahamu?"¹⁴ Kama e hurika ensel lobo ri rata leho pali erei i vano i kori e hurika bakovi a ngatavine ia i ngaru ni bole mule ria?

Chapter 2

¹Mavonga teu tege nugu tata torea a ni luhoi na ngava iea,teu te longoa pali.Maga keme tege ramaia bara te habi a bito vona ra ngava iea.²Hosi hateka e Deo i habi a ngava i lakea na ngavane hurika ensel,ra ngava iea i pesi tora.A bakovi i rata sin i longo taroa ra ngava,ia biri bole a mapana i hale,³Ge navai tege ha tege habi a bito na leho dagi ni bole mule e huriki?Ra naro ni bole mule teu,i bele kavakava ne Viridagi ia kunana ne ria,erei ne ria ranga ri longo.⁴Deo i vaka tora ngavana turana virika ni ta vaka bele turana virika ni leho tora vona lakea i veru a maki kamumu na hanu kiripiripi na ni ngaru vona kunana.⁵Deo kimi ru e huriki a ensel ni matakari a malala karaba,ia biri rata muri ma manga hini teu te taki.⁶Na tabekena buk e Deo,tara bakovi i ta maea,"Ra bakovi iea ia erei a hini o luhoi hateka?"Navai a hini o mata kari kamumu mateu?"⁷Ioe o rata mateu o ru mateu mi made polotano ne hurika ensel.Ioe o nugu langa mateu o haba pede o habi a rana dagi ne mateu.⁸Ioe o ru lobo e virika maki polotano na vahana.Ne vona kunana,Deo i ru e virika maki ne vona.Ia kimi pepurua tara maki kimi polotano vona.Pali ngane kama te matai ma ranga maki i tabuli polotano vona.⁹Pali mateu mete masia e Isu i made polotano ne hurika ensel na tahuna i kapo kunana.Na ni dodo vona e Deo ia i bole murina e hurika bakovi a ngatavine muri i mate.E Deo i kavurikea i haba pede dagi vona.¹⁰Ni kamumu ne Deo,na rana,virika maki lobo i bele vona pololilo vona,ni bole hurika koma bakovi rigi dili valai na ni para.Ia i kamumu vona,ni vakabele a mugamuga na ni bole mule ria na ni matena.¹¹Ra bakovi ni rata hurika bakovi a ngatavine ri bele kamumu,re hurika tara nga a bakovi a ngatavine i rata ria ri bele kiripiripi.Ria lobo ri tahoka e tamane ria i taku kunana.Lakea kimi maruhu ni gale ria e turana.¹²Ia i ta maea,"bara taki tala ramu ne hurika turagu,tahuna ri vapopo na ni turume puru ma,iau bara kalolo a linge ni kavurike a ramu na palane ria."¹³Ia i ta tabu,"bara rua a ni luhoi tora nau ne vona."o"matai iau a made turana hurika koma e Deo i habi ne nau."¹⁴Re hurika tara a bakovi a ngatavine ne Deo ri tahoka darane ria a kakaine ria.Lakea e Isu tara i bele bakovi manga ria,biri mate na naro iea kunana,biri rata pilea e satan,ia ra bakovi i tahoka ni tora biri rata hurika bakovi a ngatavine ri mate.¹⁵Na hini nga,i rata e virika dala ni kori e hurika bakovi a ngatavine,rigi pea ni made na bavi ni mangenge ni mate.¹⁶Muholi hateka,ia kimi ratea ra leho ni kori e hurika ensel.Uka.Ia i ratea ra leho ni kori e hurika tara a tamarane Abraham.¹⁷Mavonga ne virika maki lobo,ge bele palupu muholi manga hurika turana,biri made manga mugamuga ne ria rigi rata leho ne Deo ia biri puga voroki a sin ne hurika bakovi a ngatavine.¹⁸Virika ni toni i bele ne Isu ia kunana i bole a ni madihi.Mavonga ia i kara ni kori hurika bakovi a ngatavine na tahuna,a ni toni i bele ne ria

Chapter 3

¹Hurika turagu,matou moto tahoka ni gale i valai na hunu.Matou moto luhoia e Isu,ia aposel a mugamuga ne teu te luhoi tora ne vona te taki talea.²Ia i ramai muholi a ni tane Deo,ia erei i pasia,palupu manga e Moses i ramai muholi a ngava pololilo na ruma e Deo.³Rane Isu i dagi i bolea i redea a rane Moses,na rana,bakovi i rata ruma i rede muholia a rana dagi na ruma kunana.⁴Ne virika ruma i tahoka bakovi i rata,pali ne virika maki lobo,Deo i rata.⁵Moses i ramai a ngava muholi manga voravora pololilo na ruma e Deo,biri vaka longo a maki muri ma.⁶Pali e Kristo i ramai a ngava muholi manga e tuna a bakovi erei i matakari a ruma e Deo.Teu a ruma vona re teu tege nugu tata maki teu te vivi vona te davea.⁷Manga kunana Hanu Kiripiripi i ta maea,"ngane pali re matou motogo longoa ngavana,⁸re matou nahani ge tora tamudine matou,manga kunana e huriki mua hosi ri rata na tahuna ri made na ni toni dagi na tanga tavula."⁹Ra hini nga na tahuna e huriki hosi ri longo taro a ngava ri toni iau pololilo na pida i ravulu va ri matai a leho nau.¹⁰Lakea iau i madihi a hategu ne hurika tara nga a bakovi a ngatavine a ta maea,'Pololilo na tamudine ria,ri vano basi nau.Kama ri lohoka vona dala iau a pasia nege ria."¹¹I madihi a hategu a ta gamai."Kama rigi dili na tanga ni malo ne nau."¹²Hurika turagu,moto matadoko kamumu,na palane mua,mege tara ge tahoka ni tamudi hale kama ge luhoi tora biri habi a bito ne Deo i tahoka ni mahuri.¹³Vakatora mule matou na parava vakaroro,ri kara ni gale,"ngane," mavonga mege ranga na palane mua,ge tora tamudina na ni tatami na naro hale.¹⁴Teu te made muholi manga turane Kristo lakea,teu te nugu ni luhoi tora ne teu pololilo ne vona na ni vakatubu a leho i vano na ni lobona.¹⁵Na ngava iea i tabuli,"ngane mua mugu longo a ngavana,moto nahani nugu tata tamudine matou,manga e huriki hosi ri rata."¹⁶Erei i longoa ngavane Deo i longo taro?Kimi e hurika bakovi a ngatavine ne Deo erei e Moses bole tala ria o Isip?

¹⁸Ia i ta gamai ne erei biri made na tanga ni malo,hurika tara erei a bakovi a ngatavine kama ri longo a ngavana.
¹⁹Teu te lohoka maea kama rigi dili na tanga ni malo ne vona narana,kama ri luhoi tora.

Chapter 4

¹Pali teu tege matadoko,maga tege pea ra ni ta gamai ne Deo ni bole a ni malo.²Mateu mete longo a velenga kamumu,palupu manga e hurika bakovi a ngatavine ri longo hosi.Pali ra velenga kamumu iea keme ge kori kamumu e hurika tara,erei kama ri tamudi taku pololilo na ni luhoi tora kama ri longo a ngava.³Mia bakovi a ngatavine mia mi luhoi tora,mia bara mi bole a tanga ni malo,manga hini taki,"bara vakasiri a ni tamudi hale nau,bara ta muholi maea,'kama rigi dili na tanga iau a ta gamai ni habi a ni malo ne ria,"na tahuna iau bara vaka lobo virika leho nau na ni vakatubuna malala iea.⁴I ta na tabeke ranga na parava i polo rua,"Deo i malo na parava i polo rua muri na maka leho i rata."⁵I ta maea tabu,"ria kama rigi dili na tanga iau a ta gamai ni habi a ni malo ne ria."⁶I mavonga,e hurika tarana bakovi a ngatavine ri kara bara ri dili na tanga ni malo vona.Pali e hurika tarana bakovi a ngatavine o Israel ri longoa velenga kamumu,ria kama ri bole a tanga ni malo na rana,ria ri longo taroa ngavana.⁷Pali e Deo i pasi a viri tara na tahuna bara mete kara ni dili vona ra tanga ni malo.Ra tahuna iea"ngane"muri na parava i kupo i vano i dili vona ra tanga ni malo.Tahuna iea"ngane bara mu longoa ni tane Deo,i kamumu nahani motogo tamudi tora hateka."⁸Na tahuna e Josua i haba ni malo ne ria, Deo koma ge ta tabu na parava tara.⁹Mavonga i tahoka parava na sabat i taku i tabana,ne hurika bakavi a ngatavine ne Deo.¹⁰Erei a bakovi a ngatavine i valai vona ra ni malo ne Deo,ia bari bole a ni malo vona ni mava vona,manga kunana e Deo i rata virihia vona.¹¹Mavonga sigi tora ni dili vona tanga ni malo,ge uka tara bakovi ge longo puru na ngava,manga ria ri rata.¹²Nitane Deo i tabuli mahuri pali i tahoka ni tora dagi,i vere hateka manga bainat i tahoka ni verena i rua.Ia i palakudu muholia a krukruna ni lohoi na hanune teu turana tuhane teu.Ra ngava iea biri luhoi kado a maki kapiloho na ni luhoi ne teu turana tamudine hurika bakovi a ngatavine.¹³Uka tara maki ge kapiloho na matana.Virika maki lobo i tabuli kavakava biri matai lobo virika maki te rata.Hita bara si pesi na matane Deo bara si takitala virika maki si rata.¹⁴Pali teu te tahoka a ni mugane teu i made i dili pololilo moholi na hunu.Iea e Isu,tune Deo.¹⁵Mavonga teu tege nugu tata torea a nilohoi tora ne teu te takitalea vona.A mugane teu biri kara ni dodo ni duku ne teu,na rana,teu te uka ni tora ni rupuru a sin.Virika ni toni biri bele ne teu,virika hini nga i bele vona pali,ia tara ni toni.Pali ia kimi rata sin.¹⁶Mavonga nahani tege mangenge,teu tege lakea tabukoi na sia king turana ni dodo vona.Teu te lakea vona,na rana,ia bakovi ni dodo turana ni duku ne teu.Re teu tege tahoka ni mava,pali a ni dodo vona biri kori teu.

Chapter 5

⁴Bakovi bele manga mugamuga,ia tahoka rana i dagi i uka tara bakovi ge bolea ra leho na ni ngaru vona kunana.Uka.Deo i galea ni ratana ra leho,manga hini hosi e Deo i galea e Aron.⁵E Kristo tara i maea.Ia kimi kavurikea rana ni bele manga mugamuga.Uka,bakovi i pasia ge ratea ra leho iea.I taki maea ia,"ioe e tugu a bakovi.Ngane a bele manga e tamamu."⁶Na tabeke tara,ia i ta,"Ioe bara o made manga mugamuga na parava vakaroro,manga e Melkisedek."⁷Tahuna e Kristo i made manga bakovi na malala,ia i vasileki tora ne Deo i gale dagi i tangi kupo.Ia i lohoka,ia i kara ni bole mulea,kama ge mate.I longo a ni vasileki vona,na rana,ia i lohoka ni rupurua ni ngaru vona kunana biri polotano vona.⁸I muholi ia a tuna bakovi,pali i bole a ni madihi,ra hini nga i tovo moholia na naro ni ramai a ngavana ni kaloho a ni mava.⁹Ra hini nga i ratea i bele manga tabuana bakovi muholi ni ramai a ngava ne hurika bakovi a ngatavine erei ri ramaia,ia biri kara ni bole mule ria.¹⁰Lakea e Deo i pasia i rua vona a leho ni mugamuga,palupu manga e Melkisedek.¹¹Kupo a ngava i tabana ne Isu,pali mateu mete keru hateka dala ni vakasiri a vuhuna ra ngava iea,na rana,ni luhoi ne matou i uka kama moto palala.¹²Matou moto bele manga kristen hosi hateka pali bara moto leho ni tovo e huriki rana na ngava.Pali i uka.Moto kapo na ni luhoi e hurika bakovi ranga bara ri tovo mua na ngava muga ne Deo.Matou kama moto gao ma na ni bole a maki ni kani i tora.Uka.Matou moto ruru kunana.¹³Teu te lohoka maea re hurika tara nga ri ruru kunana,hurika koma kiroko.Kama ri lohoka na ara naro malamala.¹⁴Pali a maki ni kani i tora ne vone hurika bakovi ri bele dagi pali.Hurika bakovi maea,ri toni bloko pupo pali ni luhoi kado ara naro i kamumu ara naro i hale,ngane ri lohoka pali a ni luhoi ne ria palala

Chapter 6

¹Mavonga,teu nahani tege ta kunana na ni tane Kristo manga hini muga te bole.Teu tege bole ranga virika ni tovo ne hurika bakovi ri dagi pali.Teu nahani tege vonua butu na ngava ni pulo a vilone teu,o luhoi tora ne Deo o habi a bito ne virika naro i uka ni mahuri vona,²O vaka torea ngava ne virika naro ni bole a baptais turana naro ni ru langa lima na gigi o rata ngava ne hurika bakovi ri mate pali rigi pesi rike mule rigi ta na ngava na kot vona.

³Mavonga teu tege rata maea pali re Deo i longo ne teu tege rata.⁴I madihi hateka ne hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora ri bole a ni para ne Deo ri toni pali a ni gamai na hanu kiripiripi,⁵Ri toni pali a ngava kamumu ne Deo turana ni tora ne Deo biri bele kavakava ma,⁶Pali ri boru ni luhoi tora.I uka tara dala muholi ne ria rigi hamule rigi pulo tabu a vilone ria.Na rana,i maea ri padi tata a tuna bakovi ne Deo na kai tavalavala ri habi tabu a ni maruhu vona na matane hurika bakovi a ngatavine.⁷Vala i boru a malala i bole a naru.Ra malala iea biri vakabele a maki ni kani kamumu,ne hurika bakovi a ngatavine bara ri varo a hania.Ra malala iea biri kara ni bole a ni gamai i valai ne Deo.⁸Pali a malala i tahoka mota i vona kukuni i hale,kimi kamumu biri papote i hale.Biri muri ma nono i lobo.⁹Pali hurika turagu,mateu mete rata ngava i dagi ne matou erei kimi habi a bito ne vona.Iau a lohoka maea mua mu rata virika maki kamumu i vakasiri maea ia i bole mule matou.¹⁰Na rana,Deo kimi ia bakovi hale ge kara ni habi a bito na leho kamumu ioe o rata na rana,na rana,ioe o rata kamumu ne hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora o kori ria ni rata virika naro nga.¹¹Mateu mete ngaru hateka i takutaku matou rigi leho tora maea kunana o nugu tata ni luhoi tora matou o davea tahuna biri bele i pasia ge rata kamumu teu.

¹²Moto nahani bele manga bakovi ni malai,pali mu rata palupu manga e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora,ri tahoka ni tamudi puru ma ni bole a ni gamai vona.¹³Na tahuna e Deo i rata ni ta gamai ne vona ne Abraham,i ta muholi hateka na rana kunana.Na rana,i uka tara rana viri tara ge polomeli ne vona.¹⁴Ia i ta,"bara gamai ioe bara rata e hurika tara na hamomu bara ri kupo."¹⁵Na dala iea,Abraham i bole virika maki i ta gamai ni habi,i muri i nugu tatea ni luhoi vona i dava.¹⁶Hurika bakovi ri kara ni ta muholi polomeli na rana bakovi tara erei a bakovi dagi i rede ria.Na harena ni kado a ngava na palane rua,ri kara ni ta muholi ni vakatora ra ngava iea.¹⁷Tahuna e Deo i rata ni luhoi ni vakasiri kava a vuhuna ngava ne hurika tara bara ri bole a ni ta gamai ne vona,kimi kara ni puloa.Lakea i ta muholi hateka ni vaka tora ngavana.¹⁸Ia i ratea ra makea,na maki rua keme ge mapulo.A ni ta gamai ne Deo ia i ta muholi polomeli na maki rata.Mavonga teu a bakovi a ngatavine bara te ha lokovonga te kapiloho,teu bara te lohoka vona ni ta gamai te davea biri habia ne teu.¹⁹Ra nita gamai iea i tabuli manga maki kamumu i tora hateka manga anga ni mahuri ne teu.Ra anga iea i dili pololilo na ruma ni ta hatekari muholi,na bitona varikianga dagi na tahuna ni vaka tavore na ruma ni turume puruma.²⁰E Isu i vano muga ne teu pololilo vona ra ruma iea,ni kori teu,na tahuna,ia i bele manga mugamuga na ni made parava vakaroro,muri na leho e Melkisedek.

Chapter 7

¹Melkisedek ia a king ne Salem turana pris ne Deo polomeli liu. Erei i matai e Abraham na tahuna i rata vabinga i rabalaki e hurika king i laho hamule na tanga ru vakorokoro na dala i gamai. ²Ne vona kunana, Abraham i habi a tabekena ni gi i ravulu ne virika maki. Rane Melkisedek i tahoka minin maea, "king na naro malimali" a rana tara, ia a king ne Salem i minin maea, "king ni tamudi puruma." ³Ia i uka e tamana e kinana turana e hurika hamonga a tara vona. Ia i uka parava i podea kinana vona a parava biri mate vona. I made manga kunana e tune Deo turana pris ni made vakaroro. ⁴Matou moto mata kilala maea i dagi hateka ranga. Hamone teu e Abraham i rata vabinga i bole virika maki i keve na ni habi na tabekena i ravulu ia i bole na vabinga. ⁵Hurika tara e tune Livai erei i bole a leho na pris i ta maea, hurika ranga rigi keve na tabekena ni habi i ravulu. Ria rigi luhoi ranga ria e tune Abraham erei ia turane ria. ⁶Melkisedek kama i bele na tara ne Livai. Pali i bole a tabekena i ravulu na maki i habi e Abraham i habi i bele na ni gamai. ⁷I muholi maea, bakovi i habi a ni gamai ia bakovi dagi. A bakovi i bole a ni gamai vona, ia i made polotano. ⁸Hurika bakovi ri made polotano na ni mate ri bole a tabekena ni habi i ravulu, pali ri matai maea ria bara ri made mahuri. ⁹Bara te kara ni ta maea, Livai erei i kara ni bole a tabekena ni habi i ravulu virika maki kunana i kara ni habi a tabekena ni gi i ravulu ge lakea ne Melkisedek polotano ne Abraham. ¹⁰Na rana, Livai i made pololilo na kakaina hamona, na tahuna e Melkisedek i bele tahoa e Abraham. ¹¹Hosi e hurika bakovi a ngatavine o Israel ri bole a lo, ra lo iea i ta maea ria rigi rata leho na mugamuga. Pali ra leho ne hurika mugamuga ne hurika Livai ge kara ni rata e hurika bakovi a ngatavine rigi bele kamumu hateka, mavonga navai e Deo ge ta na mugamuga ge bele muri ma, i manga kunana e Melkisedek, kimi manga e Aron? ¹²Na tahuna e hurika tara na mugamuga ri mapulo, pali a lo tara biri mapulo. ¹³Ne erei re virika maki i ta vona, ne vone hurika tara ranga kama ri leho manga mugamuga na alta. ¹⁴Teu te lohoka pali, Viridagi ne teu i bele na tara na Juda, Moses kimi ratea tara ngava ne hurika tara nga rigi made manga mugamuga. ¹⁵Ara maki mia mi taki i kavakava ri tara mugamuga ge pesi rike palupu manga e Melkisedek. ¹⁶Kimi polomeli na lo vona malala i bele manga mugamuga, pali i bele polomeli na ni tora vona ni mahuri i tabuli vakaroro. ¹⁷Pali a ni tana ia a ni tora vona, "ioe boro made manga mugamuga vakaroro palupu manga e Melkisedek." ¹⁸Lakea ra lo hosi ri ru lakea na dahane ria, na rana, ra lo iea i uka ni tora vona keme ge kori teu. ¹⁹Lo keme ge ratea tara maki ge bele kamumu muholi. Mavonga ia i talea pali a dala tara i kamumu hateka i redea lo na dala iea, bara te lakea tabukoi ne Deo. ²⁰Ia kimi rata ni ta gamai tavula, uka. Hurika ranga ri bele manga mugamuga na tahuna kama ri rata ni ta gamai, ²¹Pali e Deo kunana i ta muholi hateka polomeli lakea e Isu i bele manga mugamuga. Buk e Deo i ta maea, "Viridagi i ta muholi hateka polomeli pali, boro made manga mugamuga vakaroro, ia keme ge puloa ngavana." ²²Mavonga ra kontrak i ratea e Isu, i kamumu hateka i redea kontrak hosi. ²³Hosi i kupo e hurika bakovi ri bele manga mugamuga, na rana, bara ri mate kama rigi made manga mugamuga vakaroro. ²⁴Pali e Isu i made vakaroro. Ia i nugua a leho ni mugamuga vakaroro i uka ni mapulo. ²⁵Mavonga i vakaroro ia biri bole mule e hurika bakovi a ngatavine bara ri valai tabukoi ne Deo, narana, ia i made vakaroro i vasleki ni kori ria. Ra mugamuga iea biri kori muholi teu. ²⁶Ra mugamuga iea, i kori kamumu teu. Ia i uka sin o a potu i made mata pado. I ru ia i polomeli hateka na hunu, basi hateka ne hurika bakovi ni rata sin. ²⁷Ia nahani ge rata ni habi na parava vakaroro muga ni puga sin ne vona kunana. Muri biri puga sin ne hurika bakovi a ngatavine manga mugamuga hosi ri rata. Uka. I rata ni habi bloko taku kunana i habi a ni mahuri vona kunana. ²⁸Lo biri pasi e hurika bakovi ri uka ni tora, ni bele manga mugamuga. Pali ra ngava muholi i bele muri na lo ia i pasi a tuna bakovi. Ia bakovi kamumu hateka ia bakovi i bele muga hateka ni kori teu biri made maea vakaroro.

Chapter 8

¹Mavonga,vuhuna ngava teu te ratea,i maea,teu te tahoka mugamuga kamumu i made na tabekena limanga kanena na sia King na hunu.²Ia i rata leho na pris pololilo na ruma i kiripiripi,a ruma kama bakovi ge vakapesia.Uka.Viridagi ia kunana i vakapesia.³Hurika mugamuga ri tahoka wokmak na ni habi a ni habi turana virika ofa.Na hini nga i kamumu ni tahoka maki ni rata ofa.⁴Mavonga re Kristo ge made na malala,keme ge made manga mugamuga,na rana,i tahoka mugamuga i made pali erei i kara ni habi virika present manga lo i taki.⁵Huriki ri nugu a leho na mugamuga na ruma ni turume puruma tabuli na malala,ra hini nga i manga ni vakasiri turana hanuna ruma muholi i tabuli na hunu.I manga hini e Deo i taki e Moses,tahuna ia i ngaru ni vakapesi ruma sel.Deo i ta maea,"Tahuna ioe o rata virika maki lobo na ruma sel,i oe o matadoko kamumu o ramai malimali ra ni vakasiri ne vona iau a vakasiroe na lolo."⁶Pali ngane e Kristo bole a leho na mugamuga i rede hateka e huriki mugamuga ranga,na rana,i made manga bakovi ni koropida ni vakatora kontrak karaba i pesi polomeli na ni ta gamai kamumu.⁷Mavonga ra kontrak karaba ge kamumu lobo,pali ge uka kontrak.⁸Pali e Deo i matavisi a potu ne hurika bakovi a ngatavine lakea i ta maea,"Viridagi i ta,longo,Iau a pasia pali tara parava bara ratea kontrak karaba turana e hurika tara o Israel turana tara o Juda.⁹Ra kontrak keme ge palupu manga iau a rata hosi turane hurika hamone ria na tahuna iau a nugu a limane ria a bole tala ria o Isip.Kama ri ramai a ngavana komtrak nau,manga iau e Viridagi,i au a habi a bito ne ria.¹⁰Pali ra kontrak karaba iau a ngaru ni rata turane hurika bakovi a ngatavine o Israel i maea.E Viridagi i ta maea bara ru virika lo nau na ni luhoi ne ria bara here pololilo na tamudine ria.Bara made manga e Deo ne ria bara ri made manga bakovi a ngatavine ne nau.¹¹Hurika bakovi ngatavine kama rigi tovo tabu hurika turane ria rigi ta maea,"matou moto lohoka ne Viridagi,"huriki lobo bara ri pala ne nau turane hurika bakovi tavula o turane huriki ri tahoka rane ria.¹²Na rana,bara dodo ria na naro hale ne ria bara puga sin ne ria kama ga luhoi tabu.¹³Na ngava iea"kontrak karaba,"Ia i rata kontrak karaba i bele manga kontrak hosi pali.Maki biri bele manga maki hosi biri ngaru ni lobo,biri papote i velu lobo.

Chapter 9

¹Ra kontrak muga i tahoka lo na narona ni rata ni turume puru ma.I tahoka ruma ni turume puru ma i tabuli vona.²Ia tara a ruma na ni turume puru ma ni vaka pesi.Na tabekena ruma tara i tahoka kai na lam,dede,turana bret e Viridagi vona hini nga ni gale a tanga i kiripiripi.³Na bitona varikia tara i tahoka tabekena ruma tara ni gale"A tabekena ruma i kiripiripi hateka."⁴Gol alta ni gutu a pauda i tahoka ni huli mani noro,i tabuli na tabekena ruma tara,turana bokis kontrak ni sivu na gol.Pololilo na bokis ri ru a ulo na gol i tahoka mana vona turana kai ni laho ne Aron,hosi a tuvuna i rike vona turana kedo i rua ri here a kontrak vona.⁵Polomeli na matana bokis,a hanuna ensel i rua i tabuli karia matana bokis.Ra ensel nga ru made vona tanga iea.Pali ngane iau kama ga rata ngava ne virika maki lobo nga.⁶Muri ne ria ri ru kadolu virika maki nga,parava lobo hurika pris ri kara ni dili na ni mugana ruma ni rata leho ne ria.⁷A mugamuga i taku kunana biri dili na tabekena ruma bloko taku kunana na pida vakaroro.Keme ge dili tavula.Ia biri bole a dara i dili ni rata ni habi ni puga sin ne vona turana sin ne hurika bakovi a ngatavine kama ri luhoi kamumu ri rata.⁸Hanu kiripiripi i vakasiri maea teu,tahuna ra ruma ni turume puru ma i tabana,a dala ne teu ni dili na ruma i kiripiripi,kimi bele kavakava ma.⁹Ra hini nga i manga kunana hanuna ni vakasiri teu ne virika maki biri bele na tahuna ngane.Virika presen turana ni hahi ri rata ne Deo,keme ge rata kamumu a tamudine hurika bakovi ri rata ni turume puru ma,ria rigi lohoka maea ri rata hini hale.

¹⁰Virika lo nga i ta na maki ni kani ni ninu turana naro ranga ni rata hurika bakovi a ngatavine rigi matapado,ri ta na maki na kakaine teu kunana.Ia i habi re virika lo nga ge ramai e hurika bakovi a ngatavine ge vano na tahuna ge rata kamumu virika maki.¹¹Kristo i valai pali i made manga mugamuga ne virika maki kamumu i bele pali.Ia i dili na ruma sel i kamumu hateka i redea ruma sel hosi.Bakovi kimi ratea na limana ra ruma,na rana,kama maki na malala iea.¹²Kama darana meme turana bulmakau pali a darana kunana i dili na ruma ni turume puru ma bloko taku kunana.I kona mule teu vakaroro.¹³Pali re hurika bakovi a ngatavine ri bele katoki na matane Deo,pali hurika mugamuga bara ri bole a darane virika meme turane virika bulmakau turana katona kanono na bulmakau karaba bara ni guru langa ne ria.Ri rata maea ne ria bara ri matapado.¹⁴Pali a darane Kristo i redea ra hini nga,ia i uka potu na ni tora na hanu kiripiripi ia i habi a ni mahuri vona ne Deo manga ni habi.Darana kimi rata kakaine teu ge matapado.Uka.Ia i puga voroki virika potu ne teu bara te mata pado na matane Deo.¹⁵Vuhuna hini nga e Kristo i pesi koropida na kontrak karaba na ni matana,Ia i puga voroki a sin ne hurika bakovi a ngatavine ri made polotano na kontrak muga na ni matana,ia i gale e hurika bakovi a ngatavine ni bole a ni gamai ni mahuri i tabuli vakaroro.¹⁶Kontrak i manga ni ngaru na bakovi tara i rua na raukea i vakasiri maea re ia ge mate re tuna biri bole lobo virika maki vona.Muga na koma ge bole lobo virika maki,hurika bakovi rigi lohoka kamumu maea e tamana i mate i ru mule ne tuna virika maki vona.¹⁷Na rana,ni ngaru na bakovi biri rata kontrak i bele muholi muri biri mate ia.Pali ra bakovi ge rata kontrak i tabana ni made mahuri ia ra kontrak iea i uka ni tora.¹⁸Mavonga ra kontrak muga i tahoka ni tora vona na tahuna ri rata ni habi na darana virika kania.¹⁹Tahuna e Moses i habi a ngavana lo i lakea ne hurika bakovi a ngatavine lobo,Ia i bolea darana bulmakau karaba,virika meme,turana naru,mota vururu turana hisop.Ia i voro potepote virika dara na buk turane hurika bakovi a ngatavine ranga.²⁰"Lakea i ta maea,"ra hini nga darana kontrak e Deo i rata motogo murimai.²¹Na naro i taku,ia i voro a dara papote i guru langa na haus sel turana dis a maki lobo na ni turume puru ma.²²Na naro nga,dara kunana i kara ni rata virika maki biri matapado.Ra darana kania keme ge maguru na tahuna ri rata ni habi,mavonga e Deo keme ge puga sin ne hurika bakovi a ngatavine.²³Virika maki na haus sel,ni vakasiri kunana ne virika maki tabuli na hunu.Bara ri bole a darana virika kania bara ni rata virika maki nga biri mata pado na matane Deo.Pali bara ni rata virika maki na hunu i matapado,ge tahoka ni habi kamumu biri rede a ni habi hosi na kania.²⁴Kristo kimi dili na tabekena ruma i kiripiripi hateka a bakovi i ratea na limana.Ra hini nga ni vakasiri na ruma muholi ni turume puru ma na hunu.Uka,Kristo i dili na hunu i pesi na matane Deo ni bele bakovi na palane teu.²⁵Na pida vakaroro a mugamuga biri bolea dara ni rata ni habi biri dili turana na tabekena ruma i kiripiripi hateka.Ra dara i bolea keme ne vona.Pali e Isu kimi rata maea.Ia i lakea na hunu ni habi mulea manga ni habi ne Deo.Kimi rata bloko kupo.²⁶Mavonga ia ge rata bloko kupo,biri bole a ni madihi i dagi hateka,biri vakatubu ne Deo i vaka bolea malala i valai na tahuna ngane.Pali ngane i tabukoi na parava biri lobo e Kristo biri bele na malala bloko taku kunana,biri habi mulea manga ni habi ne Deo ni puga voroki virika sin.²⁷Hita lobo bara si mate bloko taku kunana muri bara si pesi na kot.²⁸Manga kunana e Kristo i habi mulea manga ni habi ne Deo ni puga voroki a sin ne hurika bakovi a ngatavine.Pali muri ma biri valai bloko rua,keme ge valai ni puga sin.Uka.Ia biri valai ni bole mule hurika bakovi a ngatavine ri davea.

Chapter 10

¹Virika lo a ni vakasiri kunana na maki kamumu bara i valai,kama virika maki muholi ne ria kunana,erei a bakovi a ngatavine ri valai tabukoi ne Deo kama rigi bele malamala vona tara ni habi hurika mugamuga ri kara ni habi na pida takutaku na parava vakaroro.²Matadoko, re virika ni habi nga biri lobo liu?Ra ni habi ge puga sin ne hurika tara ni turume puru ma rigi matapado na sin bloko taku o kama rigi mata kilala sin.³Pali virika ni habi nga biri habi a ni luhoi na sin na pida vakaroro.⁴Darana bulmakau turana sipsip kama ge puga sin.⁵Tahuna e Kristo i valai na malala,Ia i ta maea,"ni habi iau kama ngaru hateka,pali a kakaimu o rua gene nau.⁶Na ni luhoi tara,keme virika ni habi na kanono a ni habi ni vaka lobona sin ioe o vivi bala vona."⁷Iau a ta maea,"Masia,Iau a bele ngane,virika ngava i tabuli na buk e Deo a ngava malimali ne nau,ni vakabele a ngava ni ngaru vomu."⁸Ia i ta muga pali,"kama ni habi,o a ni habi na kanono,o ni habi na sin ioe o ngaru,o ioe o vivi bala vona virika maki nga.Virika ni habi nga i ramai a lo."⁹Muri i ta,"Masia,iau a made ngane ni ramai a ni luhoi turana ni ngaru vomu."Ia i vorokia a naro ni made kamumu i vaka bele muri tabua naro ni made kamumu.¹⁰Ra ni luhoi a ni ngaru ne Deo,teu te bele malimali pali na ni habi na kakaine Isu Kristo i bloko taku i vaka lobo liua¹¹Hurika mugamuga bara ri pesi na parava takutaku ni rata leho e Deo.Ia i bole a ni habi palupu kunana,pali kama rigi kara ni puga voroki a sin.¹²Pali e Kristo i ratea tara ni habi i bloko taku kunana ni puga voroki lobo liu a sin ia i made pali na limana kanena ne Deo.¹³Ia i made i dava ni matai e hurika pile vona i bele na vahana i manga sia ni ru langa vaha vona.¹⁴Na ni habi i taku kunana i rata malimali e hurika tara erei e Deo i pasi pali nege vona.¹⁵Hanu Kiripiripi i vaka longo teu pali.Na ni vaka tubuna parava ia i ta pali.¹⁶Ra kontrak iea iau taga rata turane ria na tahuna iea,Viridagi i ta.Iau bara ru a lo nau na tamudine ria iau bara herea na ni luhoi ne ria.¹⁷Iau kama ga luhoi tabu ga nugu tata sin ne ria.¹⁸Ngane a naro ni puga naro hale ne huriki ranga,biri uka tabu naro ni habi ni puga sin.¹⁹Mavonga hurika turagu,nahani tege mangege tege luhoi lege ni lakea na tanga i kiripiripi turana darana e Isu.²⁰Ra dala karaba i tahoka ni mahuri ne Kristo i talea ne teu na kakaina na tahuna a varikia ni hebi a tanga i kiripiripi i mavida.²¹Na rana,teu te tahoka tara mugamuga dagi ni matakari a ruma e Deo,²²Mavonga bara te valai turana tamudi malimali ni luhoi tora turana ni luhoi ne teu ge matapado na ni luhoi hale turana naru i matapado biri vahilolo a kakaine teu.²³Teu tege nugu kamumua ngavane teu ara a tamudine teu i ngarua,nahani mangege,na rana,Deo erei habi a ni gamai,ia biri vakabele a ni gamai.²⁴Teu tege luhoi ni vaka kiriko a tamudina a ni luhoi ne huriki ranga ni ngaru hurika bakovi a ngatavine ni rata naro kamumu.²⁵Nahani tege pea naro ni vapopo,manga e hurika bakovi a ngatavine ranga ri rata.Tege kori hateka ria ranga,na rana,parava e Kristo i valai tabukoi.²⁶Re teu tege lohoka tege tabana ni rata sin na tahuna te bole a ngava muholi pali,pali a ni habi na sin keme ge tabuli tabu²⁷Na ni pulo a hini nga,i tahoka a kot dagi e Deo i dava teu i made turana kanono dagi biri rata pile hurika pile.Pali a ni habi na sin kimi leho tabu.²⁸Erei hurika bakovi a ngatavine kama ri ramai a lo e Moses bara ri mate biri uka ni dodo i tabuli na tahuna a bakovi i ala taku o i ala rua i takitala sin ne ria.²⁹I dagi navai a kot ioe o lohoia,hurika bakovi a ngatavine bara ri bole ri rupuru ri rata pilea e tuna Deo ri rata kontrak manga maki tavula ra dara iea i malimali i rata ria ri matapado ri ta hale na spirit na ni dodo.³⁰Teu te lohoka vona ngava iea,"ni hate madihi ni kolina hini nga ne nau."I ta tabu maea,"Viridagi biri luhoi kado e hurika bakovi a ngatavine vona."³¹Maki dagi ni mangege ni boru pololilo na limane Deo i tahoka ni mahuri!³²Pali o luhoi mulea tahuna hosi,tahuna ni luhoi vomu i bele kavakava o pesi tora o rede mulea a ni madihi dagi ni mava.³³Ioe o pesi kavakava ne hurika tara na tahuna ri rata piloe,ri harugoe ri rata naro hale ne vomu ioe o luhoi kado virika maki turana hurika bakovi a ngatavine ri made na ni mava i palupu.³⁴Ioe o tahoka ni dodo ne hurika tara erei i made na bava,ioe o vivi kunana na tahuna e hurika bakovi ri rata haloe ri bole virika maki vomu.Na rana,ioe o matakilala maea o tahoka maki kamumu a maki dagi i tabuli vakaroro.³⁵Mavonga nahani go pea ni luhoi tora vomu,ra ni luhoi tora i tahoka mapana i dagi.³⁶Ioe o made tamudi puru ma boro bole a ni gamai ne Deo,tahuna ioe o rata pali a ni ngaru a ni luhoi ne Deo.³⁷Ngane i tabukoi a parava,erei ge valai vona,ia biri valai tabukoi keme ge dava tabaka.³⁸Hurika bakovi a ngatavine ne nau ri malimali bara ri made ni luhoi tora kunana.Pali re ia ge makali muli ge pea ni luhoi tora iau kama ga vivi vona.³⁹Pali keme teu e hurika tara na bakovi a ngatavine erei ri makali mule ri hale.Pali teu a tara erei te nugu torea ni luhoi tora te matakari a tamudine teu.

Chapter 11

¹Ngane a ni luhoi tora ne teu i lohoka pali vona virika maki teu te dava ni bole ranga virika maki kama te matai na matane teu.²Hurika hamone teu ri luhoi tora,mavonga i kamumu na ni luhoi tora ne tou.³Muholi,na ni luhoi tora teu te lohoka maea e Deo i ta virika maki lobo i bele,lakea teu te matai lobo virika maki.Ia i rata maki kama tege matai.⁴Abel i luhoi tora ne Deo i habi a ni habi i rede a ni habi e Kein.Na tahuna iea kunana ia i bele malamala lakea e Deo i ta kamumu turana na rana ni habi vona turane Abel ia ni mate kunana,ni luhoi tora vona i tabana ni tata.⁵Enok i luhoi tora ne Deo lakea e Deo i bolea,lakea kimi matai ni mate.Ri matakanea pali kama ri mata visia.Na rana,Deo i bole mulea pali.Tahuna e Deo kimi bole mulea ma e Enok,narone Enok i kamumu na matane Deo.⁶Bakovi i uka ni luhoi tora,keme ge rata e Deo ge vivi.I kamumu muholi a bakovi i ngaru ni lakea tabukoi ne Deo ia ge luhoi tora maea e Deo i made e Deo i rata kamumu ne hurika bakovi ri vorokanea.⁷Na ni luhoi tora kunana e Noa ni vakalongo ne virika maki kimi matai ma,turana naro kamumu i ratea sip ni matakari hurika kabu vona.Tahuna ia i rata maea,ia i rupurua ni tora vona malala iea i bele manga hamona naro kamumu na ni luhoi tora.⁸Abram i luhoi tora,tahuna i longo a ni gale,ia i muri i lakea vona tanga biri bolea manga tanga vona.Ia i pagitala,ia kimi lohoka ge lokovai.⁹Ia i luhoi tora i made vona malala iea manga bakovi na tara ranga.Ia i made na kape ruma turane Aisak rua e Jekop,hurika tara e Deo i ta gamai ni habi ne ria.¹⁰Parava vakaroro ia i dava ni matai ra tanga dagi,na tanga dagi e Deo kunana i bele manga bakovi ni lohoka ni kado purua ni ratea.¹¹Na ni luhoi tora kunana,Sarai i pea pali a naro ni poda koma,Abram i luhoi tora hateka i vano i bele manga tamana koma.I gare liu pali,tahuna ia i luhoi tora maea,Deo i ratea pali a ni ta gamai maea,ia biri poda koma.¹²Mavonga,na bakovi i taku i gare pali i papote ge mate,i bele manga a tamane hurika koma ri kupo hateka.Ri bele ri kupo hateka manga virika hada na hunu i manga hire na dari keme ge kara ni gi a bakovi.¹³Re hurika bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Deo i vano ria rigi mate.Ria kama ri bolea maki kamumu e Deo i ta gamai ge habi ne ria.Uka,maea ri pesi ri mata lakea vona virika maki i tabuli basi hateka ne ria ri vivi ni matai ria.Kama ri maruhu ni vaka longo maea."Mia mi made vona malala iea manga hurika bakovi a ngatavine na tanga basi."¹⁴Pali re teu tege longo e hurika bakovi a ngatavine ri rata virika ngava maea,pali teu tege lohoka,ria ri ngaru ni matai muholia malala ne ria.¹⁵Pali ra hini rigi luhoi kunanea ra malala iea ri pea ri valai.Pali ri kara ni hamule tabu vona.¹⁶Ri ngaru hateka ni bole a malala tara i kamumu hateka i redea ra malala iea.Ia ra hunu kunana.Lakea e Deo kimi maruhu vona ra ngavane ria.Na rana,i rupurua pali tara tanga dagi ne ria.¹⁷Na ni luhoi tora kunana,Abraham,na tahuna e Deo i tonia,ia i ngaru ni habia e Aisak manga ni habi.Ia i tahoka e tuna i taku kunana ge habia manga ni habi,ne vona e hurika koma bari bele.¹⁸Tahuna e Deo i takia e Abraham,"Ne Aisak kunana hurika hamomu bara ri tahoka rane ria."¹⁹Abraham i luhoi maea,pali re Aisak ge mate,Deo biri vaka mahuri mulea.Mavonga i muholi hateka bara te ta vakakika vona virika maki i bele ni ta maea,Abraham i bole mule tuna na tanga ne huriki ri mate pali.²⁰Na ni luhoi tora kunana,virika maki bele ne Aisak lakea i habi e Jekop turana Iso.²¹E Jekop tara i luhoi tora na tahuna ia popote ge mate,ia tara i habi tabu ne tune Josep a koma bakovi i ala rua.Jekop i pasike puru na mapana kai ni laho i lakea turume puru ma ne Deo.²²E Josep i luhoi tora na tahuna ia i popote ge mate i lakea i ta,muri ma hurika Israel bara ri pea e Isip ri vano.Lakea i taki ria na ara maki bara ri rata na virika tuhanga.²³Na ni luhoi tora kunana,Moses i bele,ri ruhuloloa na keva i tolu,hurika tamana e kinana ri masia ia koma kamumu hateka.Ria kama ri mangege na ngavana King.²⁴Na ni luhoi tora,Moses,muri ia i bele dagi pali,ia kimi mangege ni vakalongo maea ia e tuna koma ngatavine e Fero.²⁵Pali,ia i ngaru ni bole ni mava turane hurika bakovi a ngatavine ne Deo i koi ni vivi na narona malala na tahuna i kapo kunana.Ia i mata kilala maea,naro ni ramai e Viridagi i rede lobo virika maki kamumu o Isip.Na rana,ia i matanono virika mapana.²⁷Na ni luhoi tora kunana Moses i pea e Isip.Ia kimi mangege vona e king i madiha hatena,na rana ia i matai maea e Viridagi i made turana.²⁸Na ni luhoi tora kunana ia i lohoka maea Deo i lili tala hurika bakovi a ngatavine o Isip turana dara i tabuli langa na ni hebi,I maea kunana a bakovi i bimate a hurika koma tabua kama rigi kara ni bimate hurika tuna koma bakovi o Israel.²⁹Na ni luhoi tora kunana,ri polokudu na dari vururu ri bele na malala vu.Tahuna e hurika Isip ri toni ni rata hini nga,virika naru i kaftagu ria.³⁰Na ni luhoi tora kunana,a nure o Jeriko i mapuka,tahuna ri laho haluia na parava i polorua liu.³¹Na ni luhoi tora kunana,Rehap, ra ngatavine i ngoi iea kimi mate turana hurika tara ri longo taro a ngava,na rana i bole e a bakovi ni kasisi turana ni tamudi puru ma.³²Ara ga taki tabua?Iau bara polotaroa na tahuna iea,pali re iau ga ta ne Gidion,Barak,Samson,Jeptai,David,Samuel turana hurika profet.³³Na ni luhoi tora kunana,ri rede virika tanga,ri leho turana ni luhoi malamala ni bole a ni gamai.Ri tu tukari ngavane virika laion,³⁴Ni tora na kanono kimi gutu ria ri pololele na naipe i vere ri bole ni mahuri na gilanga ne ria ri bele tora na vabinga ri rede hurika nugu maheto na tanga ranga.³⁵Hurika ngatavine ri mate pali ri mahuri mule tabu.Ranga ri rata pile a kakaine ria kama ri mata pado rigi mahuri mule tabu.³⁶Huriki ranga,ri bole ni toni pololilo na ngava hale,ri lagu ria,ri kolotata

vahane ria a limane ria na sen ri ru ria na bavi.³⁷Ri padimate ria na kedo,ri tolo ria na ninga so,ri tolo ria turana naife.Ri sivu a kakaine ria na kulina sipsip turana meme.Ri uka tara maki,ni biu hateka ria,ri rupuru ria ni ratapele ria.³⁸Ria kama ri ngarua malala iea,ri laho na malala i kere,na lolo turana virika lovona kedo turana lovo pololilo na malala.³⁹Muholi hateka re hurika bakovi a ngatavine e Deo i vivi na ni luhoi tora ne ria,pali kama ri bolea ma ra ni ta gamai,Deo i ta vona.⁴⁰Deo i tahoka hateka ni luhoi kako ne hita,na rana,pali re teu kama tege made,virika maki keme ge kara ni bele kamumu.

Chapter 12

¹Maea kunana,kupo hurika witnes ri pesi halui teu manga bubu dagi,teu tege rata voroki virika maki hale i ngaru ni rupuru teu ge rata voroki a sin i ngaru ni nugu a ni mahuri ne teu.Teu tege made madoru tege nunu varan.²Teu tege mata lakea ne Isu,ia vuhuna virika maki lobo turana vuhuna ni luhoi tora ne teu.Ni vivi dagi i davea lakea e Isu i kalohoa bolo kimi duku vona virika ni mava ni maruhu ia ge bolea.Ngane i made na ni madene Deo na limana kanena na hunu.³Teu tege luhoi torea,hurika bakovi hale ri rata halea,pali ia i pesi tora i kalohoa virika ni mava langa mule vona kunana,mavonga teu tege luhoi ra hini nga nahani tege malai ni muri vona.⁴Matou moto pesi tora moto pololele vona ni toni na sin moto bele na harena ni guru voroki a dara,⁵Nahani lonkobrunia re virika ngava nga,ri taki mua,"Tugu mai,mu nahani hataki a ni mava ni malai na tahuna e Viridagi i pelekado matou."⁶Viridagi i pelekado e hurika bakovi a ngatavine ia i ngaru ria i lagu e hurika koma i bole mule ria."⁷Mu pesi tora mu made madoru na tahuna e Deo i pelekado matou manga e tuna.Deo biri pelekado teu manga e hurike tamane teu na malala ri rata.⁸Pali re teu kama tege bole a ngava tagari na dala i taku e huriki ranga ri bole,te bele manga hurika koma e tamane ria kimi pelekado ria.⁹I kupo e huriki e tamane teu koya na malala ri pelekado teu te polotano ne ria.I kara ne teu bara te polotano te ramai e tamane teu na hanuna ni mahuri?¹⁰Na ni luhoi tara,Deo biri pelekado teu na ni kamumu ne teu bara te made kiripiripi manga ia i made kiripiripi.¹¹Na tahuna e Deo i pelekado teu,pali ia biri rata teu te hataki ni madihi.Pali muri ma biri habia ne teu ni tamudi puru turana naro malimali ne hurika tara erei ia i tovo ria ne vona.¹²Mavonga o rata kamumua limamu i boru puru valai a turuna limamu tara i uka ni tora.¹³O rata kamumua dala na vahamu boro laho vona,ra vahamu i hale biri kamumu boro laho tabu.¹⁴Ioe boro tamudi kamumu turane hurika bakovi a ngatavine boro made kiripiripi na matane Deo,uka tara bakovi ge matai e Viridagi na tahuna ia i katoki.¹⁵Matadoko kamumu nahani go pea ni dodo ne Deo turana ni tamudi hale nahani ge tabuli vomu biri rata pilea ni mahuri vomu.¹⁶Matadoko kamumu o pea a naro ni ngoi nahani ge tabuli ne vomu o ne hurika tara kama ri lohoka ne Deo manga e Iso,na sika na maki ni kani ia i vakasiri maea ia mugana kabu vona.¹⁷Ioe o lohoka maea muri,ia i ngaru ni bole a ni gamai vona,kama ni mata kilala,na rana,keme ge kara ni pulo a tamudina ge ta duku ne Deo narana kimi mata kilalea ni duku vona ni tani vona.¹⁸Ioe nahani valai na lolo o nugua o hatakia,lolo i nono i para,uvo,ni mava dagi,vilu turana vala.¹⁹Ioe komo valai na tanga i tahoka rihiva dagi na biugel o tara viri i ta hurika tara ri longo ri malai ni longoa ra ni ta iea.²⁰Kama ri kara ni longo tabua a ngava dagi i valai ne Deo.Pali ri tara kania ge valai tabukoi na lolo iea,bara ri rabalakia na kedo.²¹Ni mangege dagi turana ni mavi i tabuli vona hini nga lakea e Moses i ta"Iau a mangege a vakulu."²²Pali,i oe o valai na lolo saion na tanga dagi e Deo erei i tahoka ni made mahuri,Jerusalem na hunu,ne virika tausen ensel ri vivi.²³Ioe o valai na sios na tabua a koma bakovi,a rane ria i tabuli na hunu.O valai ne Deo,ia biri luhoi kado lobo hurika bakovi a ngatavine biri pelekado virika hanune hurika bakovi a ngatavine ri malimali.²⁴Ioe o valai ne Isu,ia bakovi i koropida kontrak karaba turana dara i maguru ni ta ne virika maki kamumu i redea darane Abel.²⁵Ioe o matadoko kamumu nahani polotaroa ni habi a bito vona erei i habi a ngava ne matou.Kama ri ha na tahuna erei i habi ngava tora ne ria na malala.Luhoi tabua,navai tege ha tabu ne erei i habi a ngava na hunu ne teu?²⁶Na tahuna tara tabu a lohona biri polua malala i vakulu.Pali ngane i rata ni ta gami pali i ta maea,"i tahoka tabu a parava,iau bara ratea malala biri vakulu kama malala kunana,a hunu tara biri vakulu.²⁷Re virika ngava nga,"tahuna tara tabu,"I tahoka vuhuna maea nigi rata voroki virika maki biri bele a vuruke,i maea,virika maki i rata e Deo biri tabuli tora i tabuli.²⁸Mavonga teu tege bolea a harikinga kimi kara ni boru,Teu tege vivi vona narona ni turume puru ma ne Deo turana ni mangege ne Deo.²⁹Deo ne teu ia Deo na kanono biri kara ni gutu i vaka lobo liu.

Chapter 13

¹O rua ni ngaru na turamu ge lokovonga kunana.²Nahani lonkobrunia ni luhoi i rata kamumu ne hurika tara a bakovi a ngatavine komo palala ne ria,ranga bakovi ri rata maea ne hurika bakovi kama ri matakilala maea ria virika ensel.³Luhoi hurika bakovi ri made na bavi,i maea ri ioe tara go made turane ria.O luhoi tabu ranga turamu ri bole a ni mava na limana bakovi ranga.I maea ioe tara pololilo ne ria mu made palupu.⁴Ru e hurika tara rigi matakilalea parania ne vomu.Ruma na mata girihina ge matapado ge malamala.Deo biri rata pile erei i rata naro ni ngoi turane huriki ranga bakovi o ngatavine ri parani.⁵Rua ni lahomu ge malimali nahani ngaru hateka moni ni vivi na maki o tahoka pali,Deo kunana i ta,"ia keme ge pe ioe biri made turamu."⁶Nahani tege vivi tege ta maea,Deo ia ni kori nau,kama ga mangege narana,a bakovi tara keme ge rata halau.⁷Matakilala ne hurika bakovi ri muga ioe,erei ri taki tala ngavane Deo ne vomu o matakilalea kamumua leho ri ratea.Ni bole a ni luhoi tora palupu manga ri tahoka.⁸Isu Kristo i made palupu kunana ravi, ngane na parava vakaroro.⁹Nahani ge viliha lae a ni luhoi vomu ne virika ngava tatami,i kamumu ioe boro nugu tata torea tamudimu boro vivi.Kama na maki ni kani keme ge kori e hurika bakovi rigi laho palupu.¹⁰Mia mi tahoka sios na hini,voravora na sios ge matakari kamumua murina ni takitalena ngava lakea ia tara keme ge bole a maki ni kani.¹¹A mugamuga i rabalaki virika kania i bole virika darana i lakea na tanga i kiripiripi ne vona ni habi a ni habi ni puga voroki a sin bara ni gutu a kakaine ria polovavo na nure.¹²Lakea e Isu tara ni rata pile polovavo na nure na tanga dagi na rana,ia i ngaru ni vaka matapado e hurika bakovi a ngatavine na darana.¹³Mavonga hita ranga sigi pori na tanga dagi tege bolea ni maruhu manga ia i bolea,¹⁴Mavonga kunana,mia mi uka tanga dagi koea,pali mia bara mi matanono a viri tara biri valai.¹⁵Ne vona,teu na parava vakaroro bara te rata ranga i dagi bara te habi a ni habi i lakea ne Deo.A ranga i dagi turana ni habi i valai na ngavana i matakilalea ranga.¹⁶Mavonga teu nahani tege loho pile ni rata naro kamumu ne erei a tara ri made tabukoi ne teu,na rana,Deo biri vivi na naro maea.¹⁷Longoa ngava o made polotano ne huriki ri muga,narana ri matakari a hatene mua bara ri habi a ni ta mule na leho ne ria.Longo ngava,hurika bakovi ri muga bara ri rata leho turana ni vivi kama rigi tamudi mava,kama naro kamumu.¹⁸Vasileki ne mateu,metege tahoka ni luhoi kamumu metege ngaru ni made kamumu ne virika maki lobo.¹⁹Iau a taki matou,matou motogo rata maea vakaroro,na rana,tabukoi bara hamule valai tabu matou.²⁰Ngane,Deo ni dodo,erei i vaka hadongo mule hurika bakovi ri mate,e Viridagi ni matakari virika sipsip,Viridagi ne teu e Isu na darana,ia i rata kontrak ni tabuli vakaroro,²¹Kara ne matou o rata kamumu erei i ramai a ni luhoi vona.Ia biri rata ne mateu ara maki i kamumu i mata kamumu ne vona kunana,re vere a Isu Kristo erei bole a ranga i dagi a bagetua i tabuli vakaroro vakaroro,i muholi.²²Ngane a bole rike a ni luhoi ne mua hurika turagu,ni luhoi kamumu virika ngava,iau a taki matou a vakarua raukea i valai matou.²³Ni luhoi maea,turane mateu,Timoti i made malimali bara miri valai tabukoi ngane bara miri matai matou.²⁴A haro i valai ne hurika bakovi ri muga turane hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora.A haro tara i valai ne hurika tara o Itali.²⁵Ni tamudi puru ma biri tabuli turane matou lobo.

James

Chapter 1

¹Iau e Jems,a voravora e Deo turane Isu Kristo,a here lakea na tara ne Israel ri ravulu taku a polona i rua ri made na tabeke na malala lobo, a haba ni haro kamumu ne mua lobo.²Hurika turagu,mu vivi vakaroro na tahuna mu vakorokoro turana ni mava.³Mu lohoka maea re virika ni toni nga biri ratea ni luhoi tora matou ge tora.⁴Mu pesi tora mu kalohoa ni mava,pali bara mu bele tora liu,lakea kimi go kapo vona tara naro ne Deo.⁵Pali tara matou ge ngaru a ni luhoi kamumu,ge nanea e Deo.E Deo biri habi a maki kupo vona lakea kimi ge tahatea tara bakovi i nanea.⁶Pali ra bakovi i nane Deo ge tahoka ni luhoi tora ge tora ge nahani tamudi rua na maki tara.A viri i tamudi rua ia i manga a dari i kule lakea a vilu i kule laea.⁷Ra bakovi ia ge nahani luhoi maea ge bolea tara maki ne Viri Dagi.⁸Ra bakovi ia i loho rua,ia kimi muri maia ra ngava i ratea.⁹E huriki a bakovi ni luhoi tora ri made manga bakovi i uka maki ria rigi vivi,na matane Deo ri tahoka a rane ria i dagi.¹⁰Pali a bakovi i tahoka maki ge vivi na tahuna e Deo ge rupuru a rana,na arana e viriki a maki vona biri lobo lakea ia biri mate manga vuana kukuni.¹¹A haro i kara madihi lakea i kere a kukuni i maparu puru a vuana,pali a bagetuanga ne ria i velu.Manga kunana a bakovi i tahoka maki bari mate i hataro a maka maki vona.¹²E Deo biri vakabagetu a bakovi erei i pesi tora na ni toni.Na tahuna ia i pesi tora i pahadanua ni toni,ia biri bolea ni mahuri i tabuli vakaroro e Deo i gamai ni habi ne huriki erei ri ngarua.¹³Na tahuna a ni toni i bele na bakovi tara ge nahani ta maea,"e Deo i tonau,"a vuhuna e Deo kimi rata naro hale,pali ia kimi ge toni e huriki a bakovi ni rata naro hale.¹⁴Pali a ni ngaru hale na tamudina

bakovi takutaku i toni tou,i lalu lakea tou i tami tou.¹⁵Na tahuna a ni ngaru hale na tamudina i bele dagi,i bele manga sin,na tahuna a sin i bele dagi,i vaka bele a ni mate.¹⁶Mu nahani longoa tara bakovi ge tami matou,mua a turagu kamumu.¹⁷E virika ni habi kamumu turana ni habi malamala i valai ne Deo.Ra ni habi iea i puru valai na tamana ni para.E Deo kimi ge mapulo manga hanuna maki i bele pali lalea i lobo.¹⁸E Deo i pasi teu ni habia ne teu a ni mahuri kamumu na tahuna te luhoi tora na ni ta muholi vona,mavonga bara te bele mange tuna a tabua ne virika maki lobo i rata.¹⁹Mu lohoka vona ra hini nga,mua maka turagu kamumu,huriki a bakovi lobo rigi longo kamumu a ngava,rigi nahani malaviriri ni ta,pali rigi nahani hate madihi malaviriri.²⁰Na arana a bakovi i hate madihi kimj ge rata maki malamala e Deo i ngarua ge rata.²¹Mavonga mu hataro e virika naro hale na sin.mu rupuru mua mu bolea ni ta ne Deo i rua na tamudine matou,pali biri kori matou.²²Mu ramaia ni ta ne Deo mu nahani tahoka naro ni longo kunana ngava,pali mua mu longo kunana mu tami mule mua.²³I tara bakovi ge longo kunana ngava lakea kimi ge murimaia,ia i manga bakovi i matai mulea na tuku.²⁴Ra bakovi ia i matanono kamumua pali muri i vano i mata longkaborongi vona matana.²⁵Pali a bakovi i mata kamumu na lo i kiripiripi biri rata bakovi i bele malimali pali ia i rata mavonga kunana kimi longo kunana lakea kimi longkaborongia,e Deo biri gamaia na ara maki i rata.²⁶I tara bakovi ge luhoi maea ia a bakovi ni vasileki pali kimi matakari kamumua ngavana,ia i tami mulea a tamudina,a ni vasileki vona a maki tavula.²⁷A naro ni vasileki muholi na matane Deo Tata i maea, a naro ni kori e hurika ko ma i uka e tamana e kinana pali e huriki a ngatavine a rihine ria ri mate pali ri made na ni mava.Mu made kiripiripi na naro hale na malala.

Chapter 2

¹Huriki a turagu mai,mu nahani luhoi tora ne Viri Dagi e Isu Kristo mugu nugu tata torea a naro ni ngaru e huriki a bakovi ranga kunana.²I tara bakovi ge rodoa gol ring turana varikia i peda pali dili valai na muri ni vapopo vomu,pali a bakovi i uka maki tara i rodo a varikia maraperape i katoki ia tara i dili.³Lakea o masia ra bakovi i rodo a varikia kamumu o taki maea,"o valai o made koea na hini kamumu,"lakea o taki maea a bakovi uka maki,"o pesi vonga uka o made puru polotano."⁴Kama mu luhoi maea mu manga bakovi ni luhoi kado lakea mu luhoi kado mule mua turana ni luhoi hale?⁵Longo,hurika turagu nau muholi,e Deo maga kimi ge pasi e hurika bakovi ri uka maki na malala rigi luhoi tora rigi dili na kingdom ia i ta gamai ni habi ne huriki a tara ri ngarua?⁶Pali mu vakarare re hurika bakovi ri uka maki!Luhoiia.E hurika bakovi ri tahoka maki ri rata hale ne mua.Re huriki ngi ri paha danu mua lakea ri ru mua na kot.Ria ri ta hale na rane Viri Dagi ne teu e Isu Kristo.⁸Mu ramai kamumu a lo e Deo i tabuli na buk vona i ta maea,"mu ngaru e huriki ranga manga mu ngaru mule mua,"lakea mua mu rata naro kamumu.⁹Pali,mugu vakasiri kunana a vilo ni ngaru kunana e huriki a bakovi ranga,mua mu rata sin,a lo i vaka pesi matou pali manga e huriki ri putu puru a lo.¹⁰I tara bakovi ge ramai lobo a narone Deo,lakea i putu puru kunanea tara lo,ra bakovi ia i putu puru loboa pali e virka lo.¹¹E Deo i ta maea,"nahani rata naro ni ngoi,"lakea i ta maea tabu,"nahani rabalaki a bakovi,"pali ioe komo rata naro ni ngoi,lakea o rabalaki a bakovi,pali ioe o manga bakovi i putu puru a lo.¹²Mavonga mu rata a ngava turana a naro na bakovi i made polotano na lo.Deo biri luhoi kado a naro ne matou turana ra lo ni putu puru a ni tora na sin lakea biri rata matou moto made malimali.¹³Na tahuna e Deo i luhoi kado matou,ia kimi ge dodo e huriki a bakovi a ngatavine kimi ri dodo e huriki ranga.pali a bakovi i dodo e huriki a bakovi ranga,ia biri paha danua kot.¹⁴Turagu mai,i tara bakovi ge ta maea,"iau a luhoi tora ne Viri Dagi e Isu Kristo,"pali kimi rata leho kamumu.Lakea,ra ni luhoi tora vona ge bole mule navia?¹⁵I tara turamu a bakovi o a ngatavine ge uka varikia turana maki ni kani na parava taku taku.¹⁶Lakea tara matou ge takia maea,"o nahani luhoi lege,o vano o matakanea varikia vomu turana maki ni kani vomu o vaka vonua vona tamudimu."Lakea ra ngava ia ge kori navia na hini matou kama moto habi vona a varikia turana maki ni kani?¹⁷Manga kunana ra naro ni luhoi tora i uka leho kamumu vona,ra ni luhoi tora ia a maki tavula.¹⁸Tara bakovi ge ta maea,"ioe o luhoi tora,lakea a rata naro kamumu."Vakasiria nau a ni luhoi tora vomu i uka leho kamumu vona ga vakasiria vomu a ni luhoi tora nau turana leho kamumu vona.¹⁹Luhoiia,o luhoi tora maea i tahoka e Deo muholi i taku.Ra ni luhoi tora vomu i malimali.Pali a maka spirit hale ranga ri luhoi tora mavonga,lakea bara ri vakulu hale liu.²⁰O uka ni luhoi kamumu.komo luhoi maea,mago luhoi tora kunana lakea komo go rata tabu a naro kamumu,a ni luhoi tora vomu a maki tavula.²¹E Deo i galea a gare ne teu e Abraham a bakovi malamala na leho i rata na tahuna i habia e tuna e Aisak manga ni habi na alta.²²Ioe go lohoka,e Abraham i luhoi tora i rata leho kamumu,ra leho kamumu vona i vatovotovo turana ni luhoi tora vona.²³A buk e Deo i ta maea,"e Abraham i luhoi tora ne Deo lakea e Deo i galea a bakovi malimali."E Deo i gale maea e Abraham,"a turagu kamumu.²⁴Ngane o masia,na ni leho kamumu kunana e Deo biri galea tara bakovi ia bakovi malimali,pali kama na ni luhoi tora vona kunana.²⁵Manga kunana,e Deo i galea e Rahab a ngatavine ni ngoi ia ngatavine malimali na leho kamumu vona na tahuna ia i rata kamumu na maka voravora ni rudu lakea tou na dala tara.²⁶Manga kunana a kakaina viri i uka spirit vona,ra kakaina viri ia i mate.Manga kunana,a bakovi i luhoi tora kunana pali kimi rata leho kamumu a ni luhoi tora vona i mate pali.

Chapter 3

¹Turagu mai, uka bakovi ge kupo rigi bele manga vinara ni tovoa ni ta ne Deo. Te lohoka maea, Deo biri luhoi kado a naro ne teu a vinara ne huriki a bakovi ranga na kot vona, na arana te tovoa nitana na maka bakovi a ngatavine. ²Teu te rata putu na dala i kupo. Lakea tara bakovi kimi ge rata putu na ni ta, ia i bele na hini i ngaru e Deo, pali ia biri kara ni matakari kamumua a kakaina lobo. ³Te ru a kalavana ain kiroko na ngavane virika hos ni rata tou togo muri maia a ni ngaru ne teu. Bara te pulo lobo a kakaine virika hos ni muri mai a ni ngaru ne teu. ⁴Luhoi tabua sip. A sip ria ri dagi ri tora a vilu biri bole lae ria, pali a viri vakanunua biri pulo laea na stia kiroko ni puloa sip ge lakea na hini i ngaru. ⁵Manga kunana a tabele ia a tabekena kakaine teu i kiroko, pali ia i kavurike hatekea. Te lohoka maea a kanono kiroko i nono ia biri kara ni gutua kalavana kai dagi. ⁶A tabele i manga kanono. Ia a tabeke na kakaina viri biri vakabele e virika naro hale na malala. Ia biri ratapile lobo a kakaine teu lakea biri namia kanono na ni mahuri ne teu. Ra kanono iea a kanono na hel. ⁷E huriki a bakovi ri bole ri matakari e vika livoa lakea ri tovoa ri ni murimai a ngava ne ria. E virika kadirovo, turana maka livoa ri tabuli na malala turana viri ri tabuli polotano na dari. ⁸Pali a tabele, i uka tara bakovi ge kara ni tovoa ni murimai a nitana. Ia a maki hale kama te kara ni matakaria, i vonu na maki vagole ni rabalaki a bakovi. ⁹Turana tabelene teu, te kavu rikea a rane Viri Dag e Deo Tata, pali turana ngavane teu, te ta hale ni rata pile e huriki a bakovi a ngatavine ranga i rata e Deo na hanuna. ¹⁰Vona ra ngavana kunana te kavu rikea rane Deo lakea te ta hale ne huriki ranga. Hurika turagu, ra maki nga ge nahani bele. ¹¹I uka tara lomu ge vaka bele a naru kamumu turana dari. ¹²Turagu mai, ra kai a fik ge kara ni vua ga oliv e? A kai a wain ge kara ni vua ga fik, e? Manga kunana a dari kimi ge vakabelea naru kamumu. ¹³Erei na kurukurune matou i tahoka ni luhoi kamumu turana ni lohoka? Rua ra bakovi ia ge vakasiria naro kamumu na leho vona ni ru puru mulea turana ni luhoi kamumu. ¹⁴Pali mugu tahoka ni tamudi hale ne huriki ranga mu luhoi mule mua na tamudine mua, lakea mu nahani kavurike mule mua mugu tatami ni ta muholi. ¹⁵Ia kama ni luhoi kamumu ge valai ne hunu. Uka, ia ni luhoi na tamudi hosi turana spirit hale turane satan. ¹⁶E hurika bakovi ri tamudi hale na make huriki ranga, a ni luhoi ne ria i varoru lakea ri rata maka naro hale. ¹⁷Pali a ni luhoi kamumu i valai na hunu ia i mangaviri muga i matapado lakea i kamumu hateka, i peda hateka i vonu na ni dodo i tahoka kinani kamumu i tora i kiripiripi liu. ¹⁸E huriki a bakovi ni vaka madoru a tamudi ne teu ri varo a maki ni kani na vilo kiripiripi pololilo na tamudine teu.

Chapter 4

¹Na ara hini mu vatepu mu vaubi na palane mua?Re virika naro hale ngi i valai na ni ngaru na tamudine mua,mavonga mu rata e hurika bakovi a ngatavine ni luhoi tora kama rigi vivi.²Mu ngaru hateka e viriki maki ranga pali kama mu bole.Mavonga mu ngutu na maki e huriki ranga mu ngaru ni rabalaki ria,pali kama mugu bole.Bara mu vatepu mu vakorosi.Kama mugu bolea tara maki a vuhuna kama mu nana.³Bara mu nana lakea kama mugu bolea tara maki a vuhuna mu tahoka ni luhoi hale.Na arana,na tahuna mu bole a maki bara mu rata e virika naro hale na ni ngaru na tamudine matou.⁴Mu manga a ngatavine i ngoi!Kama mu lohoka maea e Deo kimi ngaru e huriki a bakovi a ngatavine ri muri mai a naro na malala.Erei a bakovi a ngatavine i muri mai a naro na malala ia i ratea i manga a pile e Deo.⁵Maga mu luhoi maea ra maka bokona ngava i taki e Deo i ta tavula vona,"a spirit e Deo i tabuli pololilo ne teu i tamudi hale liu?"⁶Pali e Deo i dodo hateka,mavonga a ni ta ne Deo i ta msea,"e Deo biri rupuru erei a bakovi i kavu rikea lakea i dodo e huriki a bakovi ri rupuru ria."⁷Mavonga mu made polotano ne Deo.Moto rudu talea e satan lakea biri hatala ne matou.⁸Mu valai tabukoi ne Deo,ia tara biri valai tabukoi na matou.Mua e hurika tara ni rata sin,mu palakado a limane mua pali mua e hurika tara mu tahoka ni luhoi i rua,mu palakado a tamudine mua.⁹Bara mu dodo, lakea mu tangi na maka putu ne mua.Mu nahani nongo,bara mu dodo.Mu nahani vivi,mua bara mu dodo vona a ni hale ne mua.¹⁰Ru puru mua polotano ne Viri Dagi,lakea ia biri bole rike matou.¹¹Hurika turagu,mu nahani ta hale mule ne mua.Erei a bakovi i ta hale na turana o i luhoi kado a naro ne huriki ranga,lakea ra bakovi ia i ta hale na lo pali i luhoi kado a naro na lo.Ioe a bakovi ge luhoi kado a lo,lakea komo muri mai a lo,mavonga o manga a jas.¹²E Deo i taku kunana i habia a lo lakea i made manga a jas.Ia kunana i kara ni kori a bakovi ni ratapile a bakovi. Matou erei,motogo luhoi kado e huriki a bakovi ranga?"¹³Longoa,matou e huriki moto ta maea,"i ngane o kuduvi bara mete lakea vona ra tanga dagi iea,bara mete made vonga na pida i taku,lakea bara mete rata leho ni vaka bele a maki ranga."¹⁴Erei lohoka vona maki ge bele kuduvi,lakea motogo tabana ni mahuri?A ni mahuri ne matou i manga bubu popote i luve na parava popote lakea i lobo.¹⁵Pali lakea moto ta maea,"e Viri Dagi ge ngaru mavonga,bara te made te rata maka leho nga,"¹⁶Pali ngane moto kavurike mule matou na maka leho moto luhoi ni rata.E virika naro ni kavurike mule matou,kimi kamumu.¹⁷Mavonga i tara bakovi i lohoka na naro kamumu lakea kimi vakasiria ra naro ia,ra bakovi ia i rata sin pali.

Chapter 5

¹A tahoka ngava ne matou a bakovi mu tahoka maki. Mu gale mu tangi, a vuhuna a maki hale biri bele ne mua.²E virika leho ni vaka bele mua i mavuru pali lakea e virika maki kiroko na malala ri kani pali a varikia matou.³E virika gol a silva vomu ri ropo pali. Re virika ropona biri bele manga bole kori matou na tahuna e Deo biri luhoi kado matou. Re virika ropo biri kania kakaine matou manga kanono. Mu ru palupu a maka tulua matou na ni lobo na parava ne Deo ge luhoi kado matou.⁴Mu luhoi kamumu ara maki mu rata. E virika mapane hurika voravora matou i gale lakea ne Deo. Mua kama mu kona e virika mapane hurika voravora erei ri ru kadolu a maki ni kani na hania matou, pali a ni tangi ne huriki a voravora i lakea na talingane Viri Dagi e Deo ne hurika tara i kupo.⁵Na malala mu made na ni mahuri kamumu lakea mu vakavonu hateka mua na maki kupo. Mu kani hateka pali mu rata tamudine mua i vava liu, lakea a parava ni rabalaki matou i bele pali.⁶Mu padi viriha ngava taminga mu rabalaki tavula e hurika bakovi malimali. Pali re hurika bakovi ngi kama rigi koli a ngava ni ta vaubi ni paha danu mua.⁷Mavonga mua maka turagu, mu made madoru mu davea a parava ne Viri Dagi ge valai. Mataia, e huriki a bakovi ri tahoka hania bara ri davea maki ni kani kamumu na malala. Ia i made madoru i dava na tahuna a maki ni kani i bolela vala i valai muga turana vala i valai muri lakea a maki ni kani i dagi i kara ni tolo purua.⁸Mua ranga mu made madoru mu vakatora a tamudine mua, a vuhuna ra ni hamulene Viri Dagi i tabukoi pali.⁹Turagu mai, mu nahani ta kupo hamule ne mua lakea e Viri Dagi kimi ge vakapesi matou. Masia, e Viri Dagi ia jas ni luhoi kado teu i pesi na hinebi.¹⁰Turagu mai, mu luhoia, e hurika propet ri kaloho a ni mava dagi na tahuna ri vano ri taki talea a ngava na rane Viri Dagi, pali ri made madoru gateka.¹¹Mataia, te lohoka maea e Deo i gamai e huriki a bakovi a ngatavine ni made tora ni kaloho a ni mava. Mu lohoka vone Job, ia i kaloho a ni mava i kapo pali ia i made madoru lakea e Viri Dagi i gamaia. Te lohoka maea, e Viri Dagi ia e Deo na ni dodo.¹²Turagu mai, a maki dagi hateka i maea, mu nahani gale a rana hunu o a malala ni rata ni ta muholi pali moto nahani rata ni ta gamai ne virika maki ranga tabu. Mua mugu ta maea, "i tahoka" rua a ngava ge tabuli maea, "i tahoka" mua mugu ta maea, "uka" rua a ngava ge tabuli maea, "uka." Bara mu rata maea kama mugu made polotano na kot e Deo.¹³Pali tara ne matou i kaloho a ni mava dagi i tabuli, ge vasileki ne Deo ge koria. I tara ne matou i vonu na ni vivi, ge kalolo ge kavurikea nane Deo.¹⁴Pali tara ne matou ge tahoka gilanga, ge gale e hurika mugamuga na sios rigi vasileki vona. Rigi ravu a wel na kakaina lakea rigi vasileki na rane Viri Dagi pali e Deo biri vaka mahuria na gilanga vona.¹⁵A ni vasileki ne hurika bakovi ni luhoi tora biri vaka mahuri a viri i gilao, pali e Viri Dagi biri vaka mahuria na gilanga vona. Ia ge taki talea a nara hale i ratea, e Deo biri vaka malavurokia nara hale vona.¹⁶Mua takutaku mu taki tala a sin mua ne huriki ranga pali mu vasileki turane ria e Deo biri vaka mahuri matou. A ni vasileki na bakovi i malimali i tahoka ni tora ni vaka mahuri a bakovi.¹⁷E Elaija ia bakovi manga kunana teu. Lakea i vasileki tora na vala ge nahani boru lakea a vala kimi boru na pida i tolu turana keva i polotara.¹⁸Muri e Elaija i vasileki tabu i nane Deo ni rudu vilia vala, lakea e Deo i rudu puru vilia vala pali a maki ni kani ne ria i rike tabu na malala.¹⁹Turagu mai, i tara ne matou ge pea ni ta muholi ne Deo, lakea tara turana i bole mulea,²⁰mu lohoka maea ra turamu ia i rata leho ni kori a bakovi ni rata nara hale ge nahani mate lakea e Deo biri vaka malavurokia a nara hale vona.

1 Peter

Chapter 1

¹Iau e Pita, apostle ne Isu Kristo iau a herea ra raukea i lakea ne matou e huriki tara ri luhoi tora ne vona, Deo kunana i pasi nege vona kunana. Iau a herea i lakea ne matou a tara ri made o Pontius, Galasia, Kapadosio, Esia, Britinia.²Deo tata ne teu i pasi matou maia ia kunana i luhoi pali hosi na hanuna, Deo i pasi teu tege muri mai e Isu nKristo na darana e Isu i rata teu te bele manga e tune Deo. Mavonga e Deo i rata kamumu ne matou i rata matou moto made hate puru ma vakaroro.³Teu lobo te kavu rike a rane Deo, erei i made manga e Deo tamane viri dagi ne teu lobo Isu Kristo! na rane, Deo i rata kamumu hateka ne teu te bele karaba tabu. A palupu manga Deo vaka hadongo mule e Isu Kristo na tang ne huriki a bakovi ri mate,⁴Ia i pasi teu na ni bolena virika maki kamumu ia i ru pali ne teu, re virika maki kama ge hale. Uka, ra maki nga virika maki kamumu bara si bole na hunu.⁵Toe o vivi, na rana, ara maki e Deo i ngaru ni rata ge bele pali ngane bara moto hataki hale na parava i kapo na ni bole a ni madihi turana a maka ni mava.⁶Re virika ni toni i bele na ni vakasiri kava a ni luhoi tora ne matou, ia i polo taroa gol miki hale, bara ni gutu na kanono ni gi mata kilala ra makea gol muholi o i uka. Ra hini nga i bele ni vaka siri a ni luhoi tora ne matou bari habi a rana dagi turana bagetu i lakea na parava e Isu Kristo i bele kava.

⁸Matou kama moto masia na matane matou uka moto ngarua. Matou kama moto masia ngane kunana uka matou moto luhoi tora vona lakea moto vivi ne Isu hateka, ⁹Ngane matou moto bole a maki nikani na ni luhoi tora ne matou, narana vuhuna matou moto luhoi tora lakia e Deo i bole mule matou na naro hale. ¹⁰Hosi e hurikia profet ri taki talea ni ta ne Deo i vakasiria ne vona, pali ge navai e Deo ge kona mule teu lakia ria rigi mata kilalea kamumu re virika maki nga. ¹¹Muri ri ngaru ni pala vona ra hanune Deo i tabuli pololilo ne ria lakea rigi ta vona. Pali ria ranga rigi pala vona ara parava i ta vona. Narana, ra hanune Deo i taki ria pali, maia tuna bakovi bari bole a ni madihi pali bari mate na kai tavalavala muri e Deo bari kavu rikea bari habia vona a rana i dagi i polo meli liu. ¹²Deo i taki tou maia kama ranga a maki i bele, uka, ne matou kunana. Ria ri taki talea ne matou, narana, Deo i rudua a hanu kiripiripi na hunu i kori ria na ni rata maia. Lakea re virika ensel ria ranga ri ngaru ni pala vona ra ngava muholi ne Deo i bole mule teu. ¹³Mavonga matou moto nugu tora ni luhoi i kamumu, matou moto pesi tora lakea moto lohoka maia matou bara moto bole a maki kamumu i rupuru e Deo ne vone matou na parava e Isu Kristo i bele kavakava. ¹⁴I manga kunana a koma i longo a ngava i muri maia, nahea ni luhoi ni hanune tabu na naro hale moto hataro pali. ¹⁵Mavonga e Deo i pasi ioe ne vona, ia i made kiripiripi, manga ioe o mavonga o made kiripiripi na naro lobo na leho ioe o rata. ¹⁶Ni here pali i tabuli, "moto made kiripiripi na rana, iau a kiripiripi." ¹⁷A ri ioe, o gale "tata" ia bakovi pala ni luhoi kado a leho ne virika viri ala taku i ramaia leho ria ri rata, mavonga matou moto leho turana ni magenge i lokovonga i harena na parava i lobo. ¹⁸Matou moto lohoka maia e Deo kama i bole mule mua na gol turana silva maki keme ge hale pali moto nahani muri maia a naro i hale, moto tovo hosi ne huriki e tubune matou. ¹⁹I uka, e Deo i kona mule matou turana darana kamumu ne Kristo ia i manga a sipsip i ala taku i uka a ngarava a gutu ge tabuli vona. ²⁰E Deo i pasia e Kristo hosi na maki lobo i bele vona ra malala iea. Pali ra ni luhoi iea i tabuli kapiloho i vatovotovo turana ra tahuna ne teu ngane i bele kava. ²¹Na leho e Isu Kristo te luhoi tora ne Deo erei i vaka hadongo mulea na lovo na ni mate pali i habia vona a rana i dagi pali a ni luhoi tora ne teu bari bele tora pololilo ne Deo. ²²Narana, matou moto muri mai a ngava muholi ne Deo i rata matou moto kiripiripi na naro ni ngaru e huriki ranga turana ni made ni tamudi puru ma. ²³Ioe o bele karaba pali, kama na tuna maki ni kani i hale, pali ioe o bele na tuna maki ni kani kimi hale. Pali ra ngava iea ia ngava ne Deo i tahoka ni mahuri. ²⁴Narana, "huriki a bakovi a ngatavine ri manga kukuni turana bagetua kamumu i tabuli na tahuna a bagetua ne ria i tabuli popote lakea i kere i boru puru, ²⁵Pali a ngava ne Deo ia i tabuli vakaroro ia ra velenga kamumu mete taki talea ne matou.

Chapter 2

¹Maia kunana,nahea ni rata a naro kimi kamumu na dala i kupo ni tami e huriki a turamu.Nahea ni bele manga bakovi ni tatami nahea ni voko a turamu ranga nahea ni tatami na ngava kimi muholi.²Manga e huriki a koma karaba i Vitolo na ni ruru,palupu kunana,ioe o vitolo na ngava ne Viri Dagi na dala ia ioe o kara ni vaka tora ni luhoi tora ne vomu ne Deo. ³Ioe o tahoka ni luhoi muholi manga e Viri Dagi,ia bakovi ni rata kamumu hateka ne vomu.⁴Valai ne viri dagi e Isu,erei i manga kedo i tahoka ni mahuri lakea e huriki a bakovi a ngatavine ri mari koi vona pali re Viri Dagi e Deo i pasia ge manga kedo ia mahala hateka ne vona.⁵Pali matou moto manga kedo i tahoka ni mahuri,i ru kadolua e viri dagi na ni vaka bele a ruma na hanune teu pali rata ioe o bele manga prist i kiripiripi na ni habi ra ni habi i tamudi taku vona e viri dagi na ni vivi pololilo ne Isu Kristo..⁶A buk e Viri dagi i tahoka a ngava i maia,"masia,Saion iau a vaka pesi a tagana kedo,i pasia i dagi hateka mapanga,pali erei i luhoi tora vona,bari kama ge hataki a ni maruhu.⁷I manga ni mata kilaka e Deo i tabuli turamu ioe erei luhoi turea.Pali a kido i ratea a bakovi i rata ruma i rata vorokia,ra kido ia i bele manag a kido muga liu na tangana ruma.⁸" Ia i manga kido tara ni sibona ni boru.Re huriki ria ri boru ria ri loho taro a ngava ri ni pasi mavonga na ni retina leho.⁹Matou kunana e Deo i pasi,na ni bele kiripiripi na ni rata leho na ni muga vinara vona.Kunana.Matou a bakovi a ngatavine Deo muholi.Na ni takitalea e virika maki kamumu e Deo i rata.Ia i gale matou na naro na uvo ge valai pololilo na ni para karaba.¹⁰Muga liu,matou kama moto made manga a bakovi a ngatavine muholi,pali ngane moto made manga tara na bakovi angatavin ne Deo hosi kama moto tahoka ni dodo ne Viri dagi pali ngane matou moto tahoka ni dodo.¹¹Huriki a tara erei iau ngaru matou,iau a matai matou manga bakovi ngatavine na ranga mavonga moto hataroa ra ni ngaru na kakaine matou,i vaubi pololilo ne matou.¹²Ioe o vaka siri a naro Malala na kurukurune huriki a bakovi a ngatavine.Kama ri lohoka ne Deo,bara ri rata pile ioe manga a bakovi ni rata sin.I mavonga ria bari matai a leho kamumu vomu lakea ri kavu rikea a rane Deo na tahuna e Kristo i hamule valai.¹³Na ni kavu rike a rana en Viri dagi e Isu,i muri mai a ngava ne huriki a bakovi a ngatavine erei tahoka pede ni muri mai a ngavane king,narana,e king i tahoka ni tora dagi.¹⁴Ia i pasia king,narana,Deo i rudu ria rigi nugu tata e huriki erei i rata naro hale lakea i ta kamumu ne erei i rata maki i malimali.

¹⁶Made manga Viri uka maki ge madoko vona,nahea ni rata naro hali.Uka,made manga voravora ni Deo.¹⁷Vaka siri a naro kamumu ne huriki lobo mu ngaru e huriki ranga manga e turamu mu magege ne Deo mu kavu rikea rana kunana.¹⁸Matou a voravora,habi matou ne huriki ri muga matou moto polo tanu ne ria.Kama ne huriki a bakovi ge rata kamumu ne matou moto go polo tano ne tou.Moto rata naro ge palupu ne huriki lobo ne hurika tara erei i rata hale matou.¹⁹Pali i kamumu ne vomu na ni vivi na tahuna ioe o hateka ni madihi turana a maka ni toni i kupo gala turana ni mava na rana ioe o lohoka vona e Deo vomu.²⁰Pali arana mapa kamumu i dava bakovi erei i rata naro hale bari bole a ni madihi na rana ioe o rata kamumu,ri ioe bara o vivi na rana,Deo bari habia a rana i dagi ne vomu.²¹Ara vuhuna ni luhoi e Deo i pasi matou maia,matou ranga bara moto kapiloho na ni madihi.tahuna e Kristo i kalohoa a ni madihi i mate ne vomu,ia i vakasiri a maki ne vomu boro muri maia lakea o ratea a naro i palupu manga ia i ratea.²²Kristo kama i rata naro hale pali ia kimi i tami e virika bakovi.²³Na parava e huriki bakovi ri rata halea,ia kimi rata hale ria.Parava ria ri ngaru ni ra balakia,ia kimi ngaru ni kolia.ia i habi mulea ne erei a bakovi i lohoka ni luhoi kadoa.

Chapter 3

¹Na dala iea,matou e virika ngatavine ri parani ria rigi rupuru ria pali rigi made polotano ne viriki e girihine ria.Mua mu rata maia pali re hurika bakovi ri putu puru a ngavane Deo,ria bara ri matai a naro kamumu ne mua e huriki girihine ria,gerana ni ratea ngava pali a naro maki bara bakovi i matai i pulo a vilonga.²Pali bara ri tahoka ni mata kilaka na naro kamumu ne vomu ria ri tamudi kamumu.³Matou moto nahani vaka siri a naro na kuline matou polo vavo manga, ni viria ivu, a ni bagetu na gol turana ni rodo a maka varikia kamumu.⁴Uka,a bagetua muholi i maia ioe togo vaka siri a naro kamumu pololilo na tamudimu,ra bagetua iea i tabuli tabaka ia i maia ioe boro rupuru ioe o made madoru.Ra hini nga i kamumu hateka na matane Deo.⁵E hurika ngatavine ri malamala ria ri rupuru ria lakea ri made madoru kunana.Ria ri lohoka na ngava muholi ne Deo lakea ria ranga ri made polo tano ne girihine ria.⁶Na dala ia kunana,re Sera i longo totoa ni tane Abraham lakea i gale e Abraham manga ia Viri dagi. Ioe tara o manga e tune Sera,manga ioe komo magenge na ni mava na ni ratea naro kamumu kunana.⁷Palupu manga,matou a bakovi matou moto made turana girihine matou turana ni luhoi ge kamumu ni lohoka,narana,re hurika ngatavine ri uka ni tora.Matou moto rata naro ge kamumu ne virike girihine matou,narana,re hurika ngatavine ria ranga bari i bolea ni mahuri i tabuli vakaroro.Matou moto ratea ra naro iea a vuhuna kama ge vasileki ne matou.⁸Na ni vaka lobo a ngava,matou lobo moto tahoka a ni luhoi ge palupu na ni vangaru mule ne matou na tamudine matou lakea moto rupuru matou.⁹Nahea ni rata hale ne huriki ranga erei i rata hale ne vomu.Ioe moko rata naro ge kamumu kunana ne erei i rata hale ioe,narana,i oe baro bole a naro kamumu na ara maki o rata.¹⁰Erei a bakovi a ngatavine i ngaru ni made kamumu pali ri tahoka ni mahuri malaku,nahea ni mata taroa ngavane ria rigi ta hare harogi turana ni ta tatami.¹¹Ria rigi habi a bito na naro hale ria rigi rata naro kamumu kunana.Ia ge mata kanea dala ni ratea naro kamumu pali ni made hate puru ma.¹²Viri dagi i mata na maka bakovi a ngatavine ri malamala ia biri longoa ni vasileki ne ria.Pali,e Deo kama i tamudi taku ne huriki a bakovi a ngatavine ri rata naro hale.¹³Eeri ge rata piloe,na hini ioe o tahoka ni ngaru ni rata maki kamumu?¹⁴Pali,ri ioe bole a ni mava na naro kamumu vomu,kamumu ioe boro bole a mapamu vona a maki kamumu nahea ni magege vona ara maki e huriki a bakovi ri magege vona pali nahea ni luhoi lege vona maki tara.¹⁵Pali,Moto bole e Kristo ia Viri dagi ne vomu i manga a maki muholi hateka.Ioe o pasi mata vakaroro na ni taki e huriki maia ioe lohoka vona e Deo turana a naro kamumu vona.Ioe o ta kamumu ne ria te turana naro ni rupuru ioe ne ria.¹⁶Ioe o tahoka ni luhoi kamumu i valai ne Deo pali erei ngaru ni rata pelea ra ni mahuri malaku vona pololilo ne Kristo ria bara ri maruhu,narana,vuhuna kama ioe a viri ni ratea naro hale.¹⁷I kamumu na hini re Deo i ngaru ioe go kaloho a ni mava na parava ioe o rata naro i kamumu kama na hini o rata a naro hale.¹⁸Kristo ia bakovi i malamala, pali ia i bole a ni mava ne hita lobo a bakovi a ngatavine na naro hale.Kristo i ratea ra hini nga na ni bole hita sigi valai tabukoi ne Deo.Ria ri padi tatea i mate na kakaina kunana pali hanune Deo i vaka hadongo mulea.¹⁹Na hanune,Kristo i vano i taki talea ngava ne virika spirit erei ri made na bavi.²⁰E huriki a tara ri putu puru a ngava na tahuna ni tamudi puru ma e Deo i dava tou na parava ne Noa,parava e Noa i ratea sip.Deo i mata kari kamumu a viri i ala polo tolu kunana na parava marungu lolo i bele.²¹Ra marungu lolo iea i manga a hanuna ni hilolo,narana,Deo i bole mule hita na naro na ni hilolo ra ni hilolo iea kama nigi rata voroki a naro hale ne huriki a bakovi.Pali na ni bole matou e Deo i vaka hadongo e Isu Kristo na tanga ni mate.²²Kristo i lakea na hunu i made na kanena limana e Deo viriki a ensel turana a mugamuga turana ni tora vona ra malala iea ria lobo liu rigi valai polo tano ne vona.

Chapter 4

¹Mavonga e Kristo i kalohoa ni mava ne matou a bakovi a ngatavine na kakaina kunana,pali matou ranga moto kaloho a ni mava na rane Kristo.Mavonga e hurika bakovi a ngatavine erei i kaloho a ni mava na kakaina bari rigi rata naro hale.²Na rana,parava re huriki a bakovi ri ngaru ria,ria kama rigi muri mai a ni ngaru na tamudina ria uka ioe baro ramai a ni ngaru e Deo.³Matou moto laho na naro na tamudi hosi,re virika naro maia,naro ni ngoi,naro ni ninu hateka,o manga o turume puru na vure tatami.⁴Ria bari luhoi maia ta naro karaba ioe kama o ramai ria na ni ratena ra naro kimi malamala,mavonga bara ri ta hale ne matou.⁵Na parava e Deo i vaka pesi e huriki a bakovi ri made mahuri turane huriki a bakovi ri mate pali,na parava ria bara ri take Deo na maka naro ria ri rata.⁶Na hini nga a vuhuna,e Kristo i taki talea a velenga kamumu ne hurika bakovi ri mate pali,narana,bara ri bele na matana bari ni pile kado ria na kot vona na kakaine ria na hanune ria lakea bari made mahuri malaku turane Deo.⁷Parava e Viri dagi i valai tabukoi pali,a ni luhoi ne mua ge bele mata pado ge tabuli tora na naro ni vasileki.⁸Polo meli na maki ranga ,matou moto ngaru muholi e huriki a turane matou,narana,ni ngaru e huriki ranga i kavitagu a vilo hale i kupo.⁹Vaka siri a naro kamumu ni ngaru nahea ni ta viliha lae.¹⁰Deo I habia pali a mahala ne matou takutaku,mavonga mu kori huriki ranga bakovi a ngatavine.Turana tamdimu mu kori pali my vakasiri a ni dodo ne Deo netou.¹¹Tara bakovi ge taki tala ngava, pali o rua ge taki talea ngava ne Deo.Na rane Isu,virika maki lobo nga ri kavurikea rane Deo.A ni tora turana bagetuanga ne Isu Kristo na parava vaka roro.I muholi.

¹⁴Pali re huriki a bakovi ri rata haloe na rane Isu,mu vivi. Narana,Hanu Kiripiripi i made turane matou.¹⁵Re mua mugu kaloho a ni mava,ra hini nga nahani ge rata matou motogo bele manga bakovi ni rabalaki a turamu o a bakovi ni panaho o gigi putu viliha lae.¹⁶Pali re mua mugu kaloho a ni mava,nahani maruhu vona hini nga.Uka.matou moto vivi vona ra hini nga biri habi a rana dagi ne Deo.¹⁷Ngane a parava dagi na kot e Deo biri bele na tara e Deo.Rege bele na palane huriki a tara ne teu,ara maki ge bele ne huriki a tara kama ri longoa ni tane Deo?Pali¹⁸ re "huriki a bakovi malamala ri leho hateka ni bole a ni mahuri,ge navai ne huriki a bakovi a ngatavine ni ratena naro hale,rigi bele navai na matane Deo?"¹⁹Mavonga ria rigi kaloho a ni mava rigi ru a ni mahuri ne ria na limana Deo a Viri Dag,erei i rata rike virika maki lobo.

Chapter 5

¹Iau a habi ne huriki a mugamuga mua a ngava. Iau tara iau a mugamuga, iau tara erei a bakovi a made a matai ra ni mava e Kristo i kalohoa. Biri made pololilo na bagetua ne Deo na parava e Kristo biri hamule valai. ²Pali iau tara a habi a ngava i tora hateka i lakea ne mua huriki a mugamuga maia, mu mata kari kamumu e huriki a bakovi a ngatavine ne Deo, turana ni tamudi kamumu manga e Deo i ngaru. Pali mua mu rata a leho na ni luhoi ne mua kunana kimi taki mua a bakovi ni rata. ³Nahani bele manga Viri dagi na matane huriki a bakovi a ngatavine mu mata kari. Uka, mua mu rata vilo kamumu kunana pali e huriki a bakovi a ngatavine bara ri muri mai matou. ⁴Na parava a mata kari dagi na virika sipsip valai, bara mu bole a mapa i tabuli vakaroro. ⁵Na naro i taku, matou a bakovi karaba moto rupuru matou moto made polo tano ne viri dagi. Matou lobo moto ngaru e huriki a bakovi a ngatavine mu kori ria. Narana, Deo biri kali puru a bakovi ri kali rike ria biri dodo a bakovi ri kali puru ria. ⁶I maia ioe boro kali puroe na matane Deo lakea e Deo biri kali rike ioe na parava vona. ⁷O kaloho a ni mava vomu turana ni dodo ne matou ge lakea ne Deo, narana, Deo biri dodo matou. ⁸Mu mata kari mua mu dava, satan ia a gimane matou, biri laho manga laion ni vorokana bakovi ni rabalaki ni kani. ⁹Pesi tora o nugu tatea a ni luhoi tora vomu, ioe boro luhoi maia huriki a bakovi a ngatavine ni luhoi tora vona ra malala iea ria rana ri bole a ni mava ri made. ¹⁰I kapo kunana parava pali bara mu bole a ni mava vona ra malala eia. Ra e Deo eia i vomu turana ni dodo, i gale mua ni made vakaroro turana bagetuang vona biri vaka torea ni luhoi tora matou i rata kamumu matou. ¹¹Deo i tahoka a ni tora dagi, biri made vakaroro. I muholi. ¹²Iau a herea a raukea i lakea ni taki matou maia, Silvanus ia tara turagu ni mata kari kamumu hateka viriki a leho. A habia a ngava i tora ni vaka longo a leho kamumu e Silvanus na parava iau a herea ra raukea ia. Ra ngava i muholi hateka. Matou moto pesi tora vona. ¹³Ra ngatavine o Babilon, e huriki ri pasia i vakaru a naro ne matou. Mak tara e tugu i haro matou. ¹⁴Vakaru a naro turana ni vivi o vakasiri a ni ngaru ne Deo. Ni tamudi puru ne Isu Kristo biri made turane matou lobo.

2 Peter

Chapter 1

¹Iau e Saimon Pita, a voravora e Isu Kristo, tara aposel ni pasi. Iau a vakarua a rau kea i lakea ne erei i luhoi tora ne Kristo i manga mateu aposel mi luhoi tora ne Isu Kristo. Ioe turane mateu te tahoka ni luhoi tora i taku turana naro malamala ne Deo turana e Isu Kristo a bakovi ni bole mule teu. ²Ni dodo turana ni tamudi puru ma ge bele dagi ne vomu pololilo na ni lohoka ne Deo turane Isu a Viri Dag ne teu. ³Deo i habi viriki a maki lobo te ngaru ne vona, ni made kamumu pali ni made mahuri i valai na ni luhoi ne Deo, erei i pasi teu turana a rana i dagi a ni tora vona. ⁴Vona ra viriki a maki nga, iea i habi ne teu a ni ta gamai, ni rata naro kamumu bari mu bole pali bari mu polo gege vona ni halena malala i bele na ni luhoi hale. ⁵Narana, matou moto vaka siria naro malamala ge vaka torea ni luhoi tora matou pali vaka bele a naro malamala ge bele na ni luhoi ne vomu. ⁶Turana ni luhoi kamumu, matou moto mata karia a kakaine matou a naro ni ngaru hale na kakaine matou, matou bara moto bole a ni madihi a naro ni bole ni madihi matou moto vaka bele a naro malimali ne Deo. ⁷Turana naro malamala ne Deo, matou moto rata naro kamumu ne huriki a turane matou turana ni ngaru ne matou ne tou. ⁸Pali ra maka maki tabuli pololilo ne vomu i bele dagi ne vomu, matou moto go made kunana pali matou bara moto vaka bele maki ni kani i kupo na ni luhoi ne Viri Dag ne teu e Isu Kristo. ⁹Erei huriki ri uka ra naro nga, ia kama ge masia, na vuhuna ia manga bakovi i hale a matana pali ia i longokabrunia maia e Isu Kristo i puga naro hale vona pali. ¹⁰Mavonga huriki turagu, a naro i dagi i maia, matou moto luhoi kamumu maia ni gale ne Deo ne matou pali i pasi matou tege ioe a voravora vona, matou moto rata mavonga kama mugu boru. ¹¹Vona ra dala iea, kupo maka maki bari tabuli na ni hebi na ni mahuri i tabuli malaku vakaroro na harikianga ne Viri Dag ne teu erei a bakovi i bole mule teu re Isu Kristo. ¹²Mavonga iau na parava lobo bara taki tala viriki maki, na tahuna matou moto palala vona pali matou moto made pololilo vona ra ni ta muholi o tahoka. ¹³I kamumu iau a luhoi maia, na parava iau a tabana ni mahuri, ni vanghoe na maka maki nga ni vaka longo go lohoka vona virika maki nga. ¹⁴Iau a luhoi maia a parava nau ni mate i valai tabukoi, na rana e Viri Dag ne teu Isu Kristo i vaka siri iau maia. ¹⁵Mavonga, iau a ru lobo a ni tora nau ga herea ra raukea, ne vomu boro luhoi iau na parava ga mate. ¹⁶Mateu huriki a aposel mi taki ioe maia, Viri Dag ne hita Isu Kristo iea tahoka ni tora dagi hateka pali iea bara hamule valai na parava tara. Mateu kama mete rata nuverei tavula i hale na ni luhoi ne mia. Uka. Pali mateu mete taki matou na ara maki mateu mete matai ne mia maia e Isu Viri Dag ne teu i tahoka ni tora i dagi hateka turana a rana i dagi. ¹⁷Deo, Viri Dag e tamane teu, i habi vona a rana i dagi hateka pali a parane Deo i dagi hateka i para haleliu i ta maia, "ra koma ea e tugu, a ngaru hateka, pali a vivi hateka vona." ¹⁸Mateu mete longo e Deo i ta maia, parava mete made

turane Isu na lolo i holi.¹⁹Mateu mete luhoi tora vona virika ngavana profet ri here hosi hateka.Nugu torea viriki ngava ri here,narana i manga a lam i para na hini uvo i habi a dala ne huriki a bakovi a ngatavine rigi ramai.Ra ni para iea bari para vona ra parava biri bele ra hada na hatelanga bari para tala ne matou.²⁰Polo meli ne virika maki lobo,mu luhoi maia i uka tara ni ta profet ge luve na ni luhoi na bakovi tara.²¹Narana,i uka tara ni ta profet ge bele na ni ngaru na bakovi pali ni taki tala erei e huriki a bakovi ri vomu na hanu kiripiripi ne Deo,ria a bakovi na hanu kiripiripi i vaka luvea ne ria a ni taki tala rane Deo.Mavonga a Hanu Kiripiripi ne Deo i koriea a hanune matou ni palala vona ni tane Deo.

Chapter 2

¹I hosi,ranga a bakovi ni tatami ri luve ne huriki a bakovi a ngatavine ne Deo.Manga kunana e huriki a bakovi ni tatami bari valai ne mua bari tovo mua na ngava tatami ni ru viliha ni luhoi tora ne mua.Bara ri habi a ngava taminga ni habi a bito ne Deo ia bakovi ni kori mule ria na naro hale.²Kupo e huriki a bakovi ri muri na naro hale ne ria.Vona ra hini nga,huriki a bakovi bara ri ta hale vona a dala ni ramai a ngava muholi.³Na ni ngutu ne ria,bara ri rata ngava ni tamitala moni turana maka maki ne mua. Tabukoi a parava ne Deo bari vaka pesi ria na matana pali bara ri velu.⁴E Deo kimi rata e huriki a ensel rigi rata naro hale.I uka.Ia i ru ria na bavi ri made na tang i uvo polotano liu ni dava parava ni pesi na matane Deo.⁵Hosi ranga,e huriki a bakovi a ngatavine ri habi a bito ne Deo pali lakea i koma i pea ria.Uka.Ia i vaka bele a naru dagi i tua ria ri velu.Pali ia i mata kari e Noa,ia bakovi kamumu turana bakovi ala polo rua.⁶E Deo i ta vona a tanga dagi ne Sodom e Gomora tara ge hale liu bara i gutu ria na kanono dagi bara ri manga katona kanono.Ra maki nga i manga i ta kari na maka ngatavine a bakovi ri habi a bito ne Deo.⁷E Lot ia bakovi kamumu,i matai a vilo ni ngoi ne huriki a bakovi a ngatavine pali i bole ni madihi dagi hateka.Ra bakovi kamumu i made turane ria ri ⁸matai i longo a vilo hale ne ria na parava vakaroro hateka a maregoa ni madihi na tamudina.⁹E Deo i lohoka vona a dala ni bole mule e huriki a bakovi a ngatavine ri muri mai a vilona maregoa na dala ni koli a maki ne huriki a bakovi na parava ni pesi na matana.¹⁰Re huriki a bakovi ni muri mai a ni ngaru ne ria Bara ri bole ni madihi hateka.Kama ri magenge popote ni ta harogi ne huriki a ensel e Deo. ¹¹E huriki a ensel ri tahoka ni tora dagi kimi manga ni tora na bakovi na malala.Pali kama ri rata halehale ne ria ri vano ri taki tala ria ne Deo.¹²Ra maka bakovi nga ri manga kania,i uka ni luhoi ri made na malala ne huriki a bakovi,bara ni lakavu ni rabalaki i mate kunana.Bara ri hale kunana,a vuhuna,koma te lohoka vona ria ri ta hale vona maka bakovi.¹³Bara ri bole ni madihi dagi a vuhuna ri rata vilo hale hale.Ri luhoi ra vilo ni kani ni ninu kupo na naro kamumu.Ri rata mule ria ri katoki ri hale liu.¹⁴Ria ri ngutu vona e huriki a ngatavine rigi rata vilo ni ngoi.I manga koma ri rata vilo ni rata hale.Pali .Bara ri turari e huriki a bakovi ni luhoi ne ria koma i tora ni rata vilo hale.Ri bole pali a ni vara hale ni gutu.E Deo bara i rata pile ria.¹⁵Re huriki a bakovi maia ri kado here dala ni muri ne Deo pali kama ri ngaru ni made kamumu na matane Deo manga e Deo i ngaru.Ri ngaru ni muri ne Balam,e tune Beor,i ratea hosi.Ia i ngaru ni rata ra maka vilo ni bole mapa hale vona a vilo hale i rata.¹⁶Pali e Deo i ta tora ni pele kado ia vona ra maka vilo hale vona ni ta tatami ne huriki a bakovi.I ratea donki ta manga bakovi i takia ge voroki ra maka vilo hale i rata.¹⁷Ra maka bakovi nga ri manga a naru ni kiru tala i kere pali ri manga bubu i kope lae a vilu koma ge vaka luve a vala.E Deo i rata purua pali a tanga i uvo hateka ne vone ria ni made vona.¹⁸RIA ri kavu rike mule ria vona maka ni tatami ne ria,pali a ngava ne ria i uka kanena.Ria maki ni turari a bakovi ngane kunana bara ri pea a vilo ni ngoi lae.¹⁹Ra maka bakovi ri ta maia,mua mu muri mai mia bara mu made kamumu.Pali ria ri vorakato na maka vilo hale i hale liu.Pali tara bakovi i pea a maki i ru dagia vona,ia i vorakato vona ra makea.²⁰Pali ria ri bole a ni luhoi kamumu ne bakovi Dagi ne teu e Isu Kristi ni polo lele vona vilo hale vona ra Malala i hale liu. pali ri hamule na bavi vona ra vilo, Pali bara ri made hale liu ²¹I kamumu ,pali ria koma ri lohoka na dala ni manga bakovi kamumu na matane Deo,pali ngane ri lohoka ri habi a bito ne Deo i habi ne ria.²²Ra vilo iea i manga tara ngava i maia"a ligo i uka pali i hamule tabu i kania a luana a boro i hilolo pali i hamule tabu i taka lae na kokota."

Chapter 3

¹Huriki a turagu mai,ngane iau a here tabua a rau kea ni vaka bele ni luhoi ne mua ni luhoi tabu ra maki nga na ni luhoi matou ge malimali kunana.²Iau a ngaru mua mu gu luhoi tabu a ngava ne hurika profet ri taki talea hosi,turana maka a lo ne Viri Dagi ne hita e Isu Kristo i habi na ngavana huriki a aposel.³Maki dagi mu lohoka taro maia,e huriki a bakovi ni ta hale bara ri bele na ni lobona parava bara ri muri ni ngaru hale ne ria.⁴Bara ri ta hale maia,"na rana parava e Kristo ge hamule valai tabu? hosi maka maki lobo i bele tabu kunana turana huriki a taho ri mate pali."⁵Ri rata a agava maia.Na rana,kama ri ngaru ni lohoka na ngavane Deo maia,ia i ta a hunu i bele i ta tabu a malala i pea a naru i rike polomeli.⁶Muri ma e Deo i ta marungu lolo Dagi i bele i tua i rata pile malala turana a maki lobo.

⁸E huriki turagu mai,a ngaru mugu lohoki kamumu maia,ne Deo a parava i taku i maia 1,000 pida 1,000 pida i manga parava i taku.⁹Huriki a bakovi ranga ri luhoi maia e Deo i madoru ni vaka bele ni ta tora vona.Uka.Pali i madoru ne mua i dava.Ia i koi vona tara ge velu.Ia i ngaru e huriki a bakovi a ngatavine rigi pulo a vilone ria na naro hale¹⁰Pali ra parava e Deo biri valai i manga bakovi ni panaho a hunu biri kururu pelaka biri lobo liu.Kanono biri i gutu a malala turana e viriki a maki i tabuli vona.¹¹Pali ra maka maki biri hale na naro maia.Re mua e huriki a bakovi a ngatavine mugu made navai?mu made malamala bara mu ramai a marine Deo.¹²Mua mu dava hatenono a parava dagi e Deo pali mu leho tora na ni tura haria ra parava bara kanono i gutu vorokia a maki na hunu biri i bele manga naru.¹³Pali ra ni ta gamai ne vona,bara si dava a hu nu karaba a malala karaba turana naro malamala biri tabuli vona.¹⁴Mavonga mua e huriki a turagu mai,mua mu dava ne virikia maki nga biri bele,mu leho tora ra ni mahuri ne mua nahani ge tahoka maki ge madoko vomu turana potu o laho turana ni tamudi puru ma na matane Deo.¹⁵Viri Dagi i madoru ni dava mua.I maia,narana,i ngaru ni bole mule teu.Turane teu muholi e Pol i herea ra ngava iea ne matou turana a ni luhoi i habia vona e Viri Dagi.¹⁶Na raukea i herea e Pol,ita ne virika maki nga.I muholi maia,arana ngava kama si lohoka kamumu vona.Mavonga e huriki a bakovi kama ri lohoka kamumu na ngavane Deo turane huriki a bakovi kimi tora ni luhoi tora ne ria biri taki talea ra ngava i lakea pali ri varoru vona.Ranga ngavane Deo ri rata kimi muholi.Pali bara ri hale.¹⁷Mavonga huriki turagu muholi,mu lohoka pali vona viriki a maki nga.Moto mata doko.Nahani ge tami matou a bakovi ni tatami ni longo tarona ni ta tagari bara ri rata matou moto pea ni luhoi tora matou.¹⁸Pali matou moto bele dagi tora na ni dodo ni bole a ni luhoi ne Viri Dagi ne teu e Isu Kristo.Teu bara te kavurikea a rana ngane na parava vakaroro.I muholi.

1 John

Chapter 1

¹Ra ngava iea i tabuli hosi,mete longoa mete mataia na matane mateu,pali mete mataia mete nugua na linane mateu.Rangava iea a ngava ni mahuri.²Lakea ni mahuri i bele kavakava mete mataia pali mete taki talea.Mete taki matou na ni mahuri i tabuli vakaroro,i tanuki turane Deo,pali i bele kavakava ne mateu.³Na arana,mateu mete mataia mete longoa pali mete taki matou,mavonga matou moto vapopo turane mateu.A ni vapopo ne teu bari tabuli turane Deo Tata turane tuna,Isu Kristo.⁴Lakea mateu mete hereafter ra maki nga ne matou motogo vivi,pali a ni vivi ne mateu bari dagi liu.⁵Ra ngava iea mete longoa ne vona pali mete taki talea matou maea,Deo ia ni para,pali uka a uvo ge tabuli vona.⁶P ali tegel ta maea,te vapopo turana lakea te laho tabu na uvo,teu te tami mule teu pali kama te rata naro ge malamala.⁷Pali teu tege laho na ni para na naro iea kunana ia i made na ni para,te vapopo turane huriki a bakovi a ngatavina ranga,pali a darane Isu tune Deo i vahilolo voroki a naro hale ne teu.⁸Ra hini te lavuni na naro hale,pali te tami mule teu,pali ra ngava muholi Kimi tabuli ne teu.⁹Pali ra hini te taki talea a naro hale ne teu,pali ia i rata naro malamala ni vaka malavurokia naro hale ne teu pali I pelekado e vuroki a naro Kimi malamala.¹⁰Pali ra hini te taki maea,teu kama te rata naro hale,te rates I manga a bakovi ni tatak lakea a ngava muholi vona Kimi tabuli ne teu.

Chapter 2

¹Huriki a koma,Iau a here a ngava iea lakea ne mua taga mugu nahani rata naro hale.Tara viri i rata naro hale,teu te tahoka a bakovi na kurukuruna a Deo,ia e Isu Kristo ia bakovi malamala.²E Kristo higabi ia na ni mate an naro hale ne teu ne Deo ge bole mule teu pali kimi teu kunana.I uka ne huriki a bakovi lobo na Malala.³Na dala iea kunana te palala vona.Na tahuna teu tera mai kamumu anita tagari vona.⁴Pali a bakovi tara i ta i ta maia,"Iau a lohoka wona e Deo,"pali ia kimi ramai a anita tagari e Deo,ia bakovi ni tatami anita muholi kimi tabuli vona.⁵Pali erie imurimai a ngava ne Deo,a ni ngaru ne Deo i tabuli turana.na hini ngi teu te pala teu te tabukoi vona.⁶Pali a bakovi tara i tamaia,iau a tabukoi vona Deo,pali,ia ge laho manga e Kristo.⁷Huriki a turagu,Iau kama here a anita tagari karaba lakea ne matou,I uka.Ra nita tagari hosi o longoa pali.Avirika ni ta tatagari hosi o longoa pali.⁸Pali a here a ni tagari karaba i lakea ne matou,i maea, a hini uvo i vano pali a hini palala i bele pali.⁹A bakovi tara i ta maea,i laho na hini palala,pali i tepua a turana,ia i tababana na uvo.¹⁰Pali ri tara bakovi i ngaru hatekea turana,ia i manga i made na hini palala,i uka tara maki ge ratea ge boru na naro hale.¹¹Pali ri tara bakovi kimi ngaru a turana,ia i tababana ni laho na uvo.Ia kimi lohoka na hini i lakea vona,na rana,a uvo i kapikaria matana.¹²Iau here a ngava iea i lakea ne mua huriki a koma,e Deo i puga pali avilo hale ne matou na rane Isu Kristu.¹³Iau a here a ngava iea i lakea ne mua tamana koma,na arana,mu lohoka pali vona viri made hosi.A here a pali lakea matou a koma bakovi,na rane,matou moto pea pali e satan.A here tabua ra ngava iea nemua koma kiroko,na rana,mu loho ka pali vona e Deo tata.¹⁴Iau a here tabua a raukea iea i lakea ne huriki a tamana koma,na arana,mu loho ka pali vona abakovi i made hosi.Deo i tabuli tora pololilo matou,moto pea pali e satan.¹⁵Moto nahani ngaru hateka maki na malala.Pali ri tara bakovi i ngaru hateka maki na malala,i uka ni ngaru ne Deo.¹⁶Virika maki na malala manga,naro ni bole hate turana ni ngutu ni gigi potu kimi valai ne tata,pali a vilo na malala.¹⁷Ra malala turana narona turana ni ngaru hale vona bari lobo liu.A bakovi i ramai a ni ngaru e Deo biri mahuri malaku.¹⁸Huriki a koma nau,i ngane a ni lobo na parava mu longoa pali a ngava na pile Kristo biri valai.Ngane ri bele pali,pali te lohoka maea ia ni lobo na parava.¹⁹Ri hataro mateu ri vano,pali kimi tou a tara ne teu.Bari tou a tara ne teu,bara to made turane teu.Na tahuna to pagi tala,to manga kimi tou a tara ne teu.²⁰Mu bole pali a hanu kiripiripi i valai ne Deo,pali mu palala vona ngava muholi.²¹Iau kama here lakea ne matou maea kama moto lohoka na ni ta muholi.Pali matou moto lohoka maea i uka ni tatami ge tabuli na ngava muholi.²²A bakovi ni tatami i taki maea e Isu kimi ia e tune Deo?Ra bakovi iea a pile Kristo,na arana ia kimi ge taki tala e Deo turane Isu.²³E huriki a bakovi ri haba bito ne Isu manga ie tune Deo kimi ri lohoka ne Deo.Erei taki tala maea e Isu ie tune Deo ia i lohoka muholi ne Deo.²⁴Mu ru a ngava mu longo hosi ge tabuli tora pololilo mua.pali ra ni ta mu longoa hosi i tabuli tora pololilo mua,bara mu tabukoi ne Isu Kristo turane tata.²⁵A ni gamai iea i habia ne mateu na ni bole a ni made kamumu vakaroro.²⁶Iau a herea rau kea iea na ni vakatora matou,maga rigi rata halea a ni luhoi tora matou ne Kristo.²⁷Mu bolea pali a Hanu Kiripiripi ne viri Dagi,i tabuli pololilo ne mua,pali kama mugu ngaru a bakovi tara ge tovo mua.Pali a hanu kiripiripi i tovo mua na maki i malamala,pali kimi tatami,manga hini ia i tovo mua ni tabukoi ne Kristo.²⁸Mavonga mua e huriki a koma,mu tabukoi ne Kristo pali kama tege maruhu ni pesi tora na parava ia ge hamule valai tabu.²⁹Mu lohoka maea ia bakovi malamala,pali mu lohoka maea erei e huriki ri rata naro kamumu,ria ri made manga e tune Deo.

Chapter 3

¹Teu tege lohoka muholi vona ra ni ngaru e Deo ne teu pali bara ni gale teu e tune Deo,mavonga teu te made mange tune Deo.A vuhuna, e huriki a bakovi na malala kimi rigi lohoka teu na arana kimi to lohoka ne Deo.

²Mavonga maka turagu,teu te made mange tune Deo pali kimi vakasiri teu na ara maki ge bele muri ma.Pali na tahuna e Kristo i bele kavakava bara te masia te bele manga ia.³E huriki a bakovi ngatavine ri dava ni matai e Kristo ri rata ria ri bele mata pado pali kama to rata sin manga e Kristo kimi rata sin.⁴Huriki lobo a bakovi ri rata sin,ria a bakovi ni putupuru a ni tane Deo.⁵Te lohoka pali maea e Kristo i bele kavakava ni vaka malavorokia sin pali ia kimi rata kilala sin.⁶I uka tara bakovi i madoko ne Kristo ge rata tabu a sin na arana i uka tara bakovi ni rata sin i pala ne Deo.⁷Huriki e tugu,mu nahani longoa tara bakovi ge vakaviliha matou,pali tara bakovi i rata naro malamala,ia bakovi malamala i palupu mange Kristo i made malamala.⁸Pali ra hini ra bakovi tara i rata sin ia na tara e satan,a bakovi ni rata sin hosi liu.A vuhuna ra hini nga kunana,e tune Deo i bele kavakava ni ratapile e virika leho hale ne satan.⁹Huriki ri bele mange tune Deo pali kimi rigi rata tabu a sin, na arana,e Deo i kona mule tou pali a ni tane Deo i tabuli pali pololilo vona.¹⁰Na naro iea kunana e huriki e tune Deo turane huriki e tune satan bara ri bele kava.Bakovi kimi murimai a naro malamala kimi valai ne Deo,ra bakovi ia kimi ngaru a turana.¹¹I hosi mu longoa pali ra ngava maea,migi ngaru hateka e huriki ranga.¹²Mu nahani manga e Kein,ia i murimaia a narone satan i rabalakia e turana.Na arana hini rabalakie turana?A vuhuna, a leho e Kein kimi malamala pali a leho ne turana e Ebel i malamala,na hini nga i rabalakie Ebel.¹³Huriki a turagu,mu nahani luhoi lege,ne huriki a bakovi na malala kimi rigi ngaru matou.¹⁴Te lohoka maea te pahadanua pali a ni tora na ni mate lakea te made mahuri na arana te ngaru hateka e huriki a turane teu.Ra hini tara bakovi kimi vakasiri a naro ni ngaru i manga ia i mate pali.¹⁵Tara bakovi kimi ngarua turana i manga ia i rabalakia turana,mavonga matou moto lohoka maea a bakovi ni rabalakina bakovi ia kimi ge bole a ni mahuri.¹⁶Kristo i pea a ni mahuri vona na ni kona mule teu.Na naro raea kunana,teu ranga bara te pea a ni mahuri ne teu na ni kori e huriki ranga bakovi a ngatavine.¹⁷Mavonga pali ra bakovi tara i tahoka maki kupo pali i mataia tara a viri i kapo na maki kama i dodoa,ge navai o ngarua e Deo ge tabuli ne vona?¹⁸Huriki e tugu,moto nahani ngaru a turamu na ngavamu kunana,uka na naro turana ngava muholi.¹⁹Na hini nga kunana teu te lohoka maia teu a tara na ni ratena naro i malamala pali te lohoka maia tamudine teu i tabuli turana.²⁰Pali ri teu kama te rata a naro i malamala,re bakovi dagi ia i lohoka vona tamudine teu turana ni luhoi ne teu.²¹Huriki a turagu mai,pali ra tamudine teu ge uka sin,teu bara te vasileki te lakea tabukoi ne Deo.²²Pali teu bara te nana e Deo vona tara maki,teu te lohoka maia teu bara te bolea ra maki iea narana teu te ramai a lo vona ni rata naro ia i ngaru.²³Ra ni ta tagari vona maia,teu tege luhoi tora narana ne tuna e Isu Kristo ni ngaru hateka e huriki ranga, i manga ra ni ta tagari i habia ne teu.²⁴Pali ra bakovi tara ia i ramai ra ni ta tagari ne Deo,ia i tabukoi ne Deo pali e Deo i tabukoi vona.na hini nga teu te lohoka maia ia i made pololilo ne teu na spirit ia i habia ne mateu.

Chapter 4

¹Huriki a turagu maea, mu nahani luhoi tora ne viriki a Spirit lobo, pali mu luhoi kado e virika Spirit ivai a Spirit i valai ne Deo, a vuhuna i kupo e huriki a ni tami na propet ri laho lae na hini lobo na malala.²Vona na naro iea kunana bara mu pala vona a Spirit e Deo, pali e viriki a Spirit lobo ri taki tala maea e Isu Kristo ie tune Deo i bele manga bakovi.³Pali e virika Spirit kama ri taki tala maea e Isu ie tune Deo. Ria a Spirit ri tepu e Kristo mu longo maea ia biri valai pali ngane i valai pali na malala.⁴Mua maka koma kiroko, mua a tara ne Deo pali mu rede tou pali, a vuhuna ra viri i made pololilo ne matou i dagi na bakovi na malala.⁵Re huriki nga ria bakovi na malala, maea ri ta na maki na malala lakea ri longomai a ni ta ne ria.⁶Mateu a tara ne Deo, pali e huriki a bakovi ri pala ne Deo ri longo toto mateu. Erei kimi ia tara ne Deo kimi ge longo mai mateu. Na dala iea te lohoka vona a Spirit na ni ta muholi turana Spirit ni tatami.⁷Hurika turagu, te ngaru e huriki lobo, na arana, a ni ngaru i valai ne Deo, ne huriki e tune Deo erei ri lohoka ne Deo, ria ri vakasiri a ni ngaru.⁸E Deo i ngaru teu pali lakea tara bakovi kimi vakasiria ni ngaru, ia kimi palala ne Deo.⁹Na naro ni ngaru kunana, Deo i bele kava ne teu Deo i rudua e tuna i taku e Isu Kristo, i puru valai na malala ne teu tege bole a ni mahuri vona.¹⁰Na naro iea kunana e Deo i vakasiri a ni ngaru vona. Teu kama te ngaru mugea e Deo. I uka, Deo i ngaru muga teu lakea i habia ne teu e tuna e Isu Kristo i mate na naro hale ne teu i kona mule teu.¹¹Huriki a turagu muholi, pali e Deo ge ngaru hateka teu, na naro palupu iea teu ranga tege ngaru e huriki ranga.¹²Uka tara bakovi ge masie Deo. Na tahuna hisa si ngaru e huriki ranga, Deo i made turane teu pali a ni ngaru vona i tabuli ne teu.¹³Vona ra hini nga teu te madoko vona lakea i made pololilo ne teu na arana, ia biri habia ne teu a Hanuna.¹⁴Teu te mataia te taki talea maea, Deo Tata i rudua e tuna e Isu Kristo i valai ni kori mule e huriki a bakovi a ngatavine.¹⁵E huriki a bakovi ngatavine ri taki talea maea e Isu Kristo ie tune Deo, ia imadoko ne Deo e Deo i made turana.¹⁶Teu te luhoi tora pali te lohoka na ni ngaru e Deo ne teu. Deo i ngaru teu pali erei a bakovi i made pololilo na ni ngaru vona, Deo i made turana.¹⁷A vuhuna ra hini nga kunana e Kristo i bele kavakava ne teu, mavonga teu bara te pololele vona ra parava na kot e Deo. Teu te made na malala te madoko ne Deo manga e Isu i madoko ne Deo.¹⁸Hita kama sigi mangenge ne Deo na tahuna hita si ngarua, na arana a naro ni ngaru i vakamala vorokia a ni mangenge i ngaru ni rata pile teu. Pali a bakovi i mangenge ne Deo, kimi made pololilo na ni dodo e Deo.¹⁹Hita si ngaru e Deo na arana, Deo i ngaru muga hita.²⁰I tara bakovi ge ta maea, "lau a ngaru e Deo" pali ia kimi ngaru a turana, ia i tami mulea. Pali i tara bakova kimi ngaru a turana, ia kimi ge ngaru e Deo, ia kimi masia.²¹A maka lo te bole ne Deo i maea, erei a viri i ngaru e Deo ia ge ngaru hateka turana.

Chapter 5

¹Erei e huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Isu manga ie Kristo,ria ri made mange tune Deo,erei i ngaru e tamana i ngarua e tuna.Vuhuna ra hini nga teu te ngaru e huriki e tune Deo,a tahuna te ngaru Deo te ramaia a ni ngaru vona.³Te ngaru e Deo manga hini te ramaia ni ngaru vona na arana,i uka ni madihina ni ramaia ni ngaru vona.⁴E huriki a bakovi a ngatavine ria a tara e Deo ri pahadanua pali a ni tora na malala.A ni tora ne Isu Kristo teu te kara ni pahadanua ni tora na malala.⁵Erei ge kara ni pahadanua ni tora na malala?Ria e hurika bakovi a ngatavine ri lohoka kamumu ne Isu Kristo ie tune Deo.⁶Teu tege luhoia e Isu Kristo,i rudu puru vilia e Deo na malala.Deo kimi vakasiria e Isu na naru kunana,uka,na naru turana dara.A Spirit e Deo i taki talea e Isu ie tune Deo.⁷Na arana, i tahoka maki i tolu i taki talea e Isu maea ia i valai ne Deo.⁸Spirit e Deo turana naru na tahuna e Jon i vahilolua turana parava e Isu i mate na kai tavalavala pali a darana i maguru.⁹Teu te longoa ni tane huriki a bakovi ri taki talea ne teu,a ni tane Deo i dagi hateka.A vuhuna,e Deo kunana i taki talea e Isu Kristo maea ia e tuna.¹⁰E huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Isu Kristo maea ie tune Deo bara ri taki talea e Isu.Pali erei a bakovi kimi luhoi tora na ni tane Deo i taki maea i tatami na arana, ria kimi ri luhoi tora ne Isu ie tune Deo.¹¹A ni tane Deo biri habia ne teu a ni mahuri i tabuli kamumu vakaroro,pali ra ni ngaru iea i tabuli pololilo ne tuna e Isu Kristo.¹²Pali a bakovi madoko ne Kristo biri bolea ni mahuri vakaroro.Erei a bakovi kimi madoko ne Kristo biri uka ni mahuri vakaroro.¹³A herea rau kea iea ne huriki ri luhoi tora ne Isu Kristo maea ie tune Deo bari bole a ni mahuri vakaroro.¹⁴Pali te lohoka muholi maea tege nanea na maki tara na rana,bara te bolea ra maki ia.¹⁵Lakea te lohoka maea e Deo i longo teu,na ara maki te nanea vona,te bolea pali ra makea.¹⁶Na tahuna o masia tara turamu i rata naro hale pali ra naro hale iea kama ge ratea ge mate,biri vasileki ni nane Deo ni koria.Kama ta na sin ge rabalaki a bakovi.I tahoka a sin i rata bakovi i mate pali kama taki matou ni vasileki vona.¹⁷E viriki a ni naro marogo a sin,pali i tahoka a sin kimi rata bakovi ge mate.¹⁸Teu te lohoka maea a bakovi i bele mange tune Deo,ia kimi rata sin.Erei i bele mange tune Deo ia biri matakari mulea pali e satan kimi ge ratapilea.¹⁹Te lohoka maea te bele ne Deo pali te lohoka vona e satan ia i matakaria malala.²⁰Pali te lohoka vona e tune Deo i valai i habi a ni luhoi ne teu tege lohoka vona e Deo i muholi.Pali lakea,te madoko ne Deo i muholi turane tuna e Isu Kristo.Ie Deo muholi i habia ni mahuri vakaroro.²¹O tugu,made basi vona e virika vure tatami.

2 John

Chapter 1

¹Bakovi ni muga i herea tara rau kea i lakea ne huriki a bakovi ngatavine ri luhoi tora,turana e huriki e tuna,erie a ngaru pololilo na ngava muholi,keme ne nau,pali mia lobo mi lohoka na ngava muholi.²Na rana a ngava muholi i tabuli pololilo ne teu biri made turane teu vakaroro.³Bara ni dodo,ni duku turana ni talmudi puru ma biri tabuli turane teu,Deo tata turane tuna e Isu Kristo tune Deo pololilo na naro muholi na naro ni ngaru.⁴A vivi hateka maia,a puru visi ranga koma i laho pololilo na ngava muholi manga kunana teu te bole a ni tagari ne Deo tata.⁵Ngane iau a vivi ne vomu,ngatavine kama here a ni ta tagari,pali teu te tahoka hosi tege ngaru tara viri tara.⁶Ra ni ngaru e Deo bara te laho vona muri mai ra tagari e Deo i ngaru togo ratea.ra tagari o Longoa hosi boro laho vona.⁷Manga e huriki a tara ni tatami ri lakea na hini lobo na malala,kama ri taki tala kava maia e Isu Kristo eia e tune Deo i valai.huriki nga a profet ni tatami.⁸Matanono mule matou,nahani longkabrunia maki te ratea,pali bara moto tahoka mapane matou.⁹Erei a tara ri muga kama ri pesi tora pololilo na ngava na vinara ne Kristo,ra tara nga ri uka e Deo.erei a tara i pesi tora pololilo na ngava na vinara,ra bakovi i tahoka e tamana e tuna.¹⁰Pali ra bakovi tara i valai vomu kimi bolea ra vinara na ngava i valai ne matou,nahani bole lakea na ruma matou.Nahani naro vona.¹¹Erei tara i haro vona.Ia tara i rata naro hale vona ra bakovi eia.¹²Iau a tahoka maki kupo ni here valai ne matou,pali iau kama ga here valai ne vomu na pepa turana pen.Pali iau a luhoi ni valai ni matai a matane matou,na ni ta turane matou,ni vivi ne teu biri dagi hateka.¹³Huriki e tune susa o pasi talea ne vona,tou to haro vomu.

3 John

Chapter 1

¹Iau e Jon a mugamuga a herea a rau Kea i lakea ne turagu e Gaius,erei a ngaru hatekea.²Turagu,iau a vasileki vona maia go made kamumu na virika maki lobo go uka gilanga a spirit vomu tara ge tora.³Iau a vivi hateka,na

tahuna e huriki a turagu ri valai ri taki talea naro kamumu vomu,maia o laho na naro i malimali.⁴A ni vivi nau Kimi palupu manga a ni vivi ranga,na tahuna a Longo e huriki e tugu ri laho pololilo na naro muholi.⁵Turagu kamumu,ioe o habi hateka tamudimu ne huriki a leho o rata na palane huriki a turamu turane huriki a tara ranga,⁶E huriki ri taki talea a naro kamumu vomu na ni ngaru e huriki ranga pololilo na sios.ioe o rata naro kamumu hateka ni rudu tou na dala ne Deo i ngarua,⁷Na arana,tou to laho tala na rane viri dagi pali tou Kama to bolea tara maki ne huriki a bakovi a ngatavine kama tara na Juda.⁸Mavonga teu tege rata naro palupu ne huriki a bakovi a ngatavine,bara te made manga vora na ngava muholi.⁹Iau a herea pali a rau kea i lakea ne huriki a bakovi a ngatavine na sios,pali e Diotrepas,a bakovi i ngaru ni mugamuga ne tou,i koi ni bole mateu.¹⁰Pali ri iau ga valai,bara mata ne huriki a naro i rata,turana maka ngava hale i rata ne mateu.Ia kimi maru vona virika vilona nga,manga hini kimi bole e huriki a turana ge rata kamumu ria.Pali i ta kari vona e huriki ri ngaru ni bole ria,i tono tala ria na sios.¹¹Turagu kamumu,o nahani ramai a vilo hale,pali o ramai a vilo kamumu.Erei a bakovi i rata a vilo kamumu,ia ne Deo,pali a bakovi i rata vilo hale,ia kimi palala ne Deo.¹²E huriki a bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Deo ri rata ngava kamumu ne Demetrias,pali ri taki tala maea,hita a bakovi kamumu pololilo na ngava muholi.Mia ranga mi a bole kori pali ioe o lohoka na ngavane mia i muholi.¹³Iau a tahoka a maki kupo ni here valai vomu,pali iau kama ngaru ni here lobo a maki pololilo na rau kea.¹⁴Popote bara valai ni matai ioe,bara matanonoe a ta turamu.¹⁵A ni tamudi kamumu ne Deo ge tabuli turana.E huriki a turamu ri vaka rua a naro kamumu ge lakea taku ne huriki a turagu.

Jude

Chapter 1

¹Iau e Jut a voravora ne Isu Kristo pali iau a turane Jems iau a herea rau kea ne matou a bakovi a ngatavine ne Deo Tata pali ngaru hateka ria i matakari matou ne vone Isu Kristo.²A ni ngaru turana ni tamudi kamumu turana ni ngaru ne Deo i vakavonu muholi matou.³Hurika turagu iau a leho tora ni here valai ni taki matou na naro i ratea e Deo na ni bole mule hita.Iau bara here valai ni taki matou ni leho tora ni nugutatea ra ni luhoi tora ne Deo,i habia ne huriki a bakovi a ngatavine vona.⁴I ranga bakovi ri kapiloho ri dili valai na sios.I hosi hateka e Deo i ta maea,re hurika bakovi mavonga bara ri bele na kot e Deo,lakea bara ri velu.Ria ri haba bito ne Deo.Lakea ri pulo laea ni ta na ni dodo e Deo,ri ratea i manga ni ta na naro halehale.Re hurika bakovi ngi ri haba bito vona ra muga muga,e Viri Dagi ne teu e Isu Kristo.⁵Mu lohoka pali vona re huriki nga,iau a ngaru ni vakaluhui tabu matou manga mugama e Deo i bole mule hurika Israel ri pagitala o Isip,pali muri i ratapile e hurika bakovi a ngatavine kama ri luhoi tora vona.⁶Lakea tabu e hurika ensel kama ri made kamumu vona ra leho i habia ne ria e Deo,ri hataro a murine ria.Lakea e Deo i kolotata tou na sen i uka ni lobona,i ru tou na bavi i uvo hateka.Ri davea parava na kot dagi e Deo.⁷Palupulupu manga e Sodom rue Gomora turana maka tanga dagi i tabuli tabukoi vonga,ri rata naro i palupulupu manga e hurika ensel.Ri murimai a naro hake lakea ri rata naro ni ngoi i hale hateka.Mavonga e Deo i ratapile tou na kanono i tabuli vakaroro.Re hurika maki nga i tabuli paru hosi tege nahani ramai a naro hale ne rua.⁸Pali re hurika bakovi ngi ri ngaru ni vakaviliha ni luhoi ne mua,e virika ni vurena ne ria i vakarika ria ni rata naro hale na kakaine ria.Ri gigi potu ne Viri Dagi ne teu,lakea ri ta hale na maka mugana ensel na hunu.⁹Pali e hurika ensel kama rigi ta hale ne huriki ri tepu ria.Na tahuna a muga muga na ensel e Maikel i ta vagege turane satan ne erei ge bolea podane Moses,e Maikel kimi longo taro o ge rata nita hale hale ne satan.I uka.Ia i ta maia,"e Viri Dagi kunana ge tahatoe ge takoe ni mangulu!"¹⁰Pali e hurika bakovi ri ta hale ne virika maki kimi ri lohoka vona vuhuna.Ria ri manga livoa i uka ni luhoi,ri murimai kunana ni ngaru na kakaine ria.Ra vilo nga i ratapile liu ria.¹¹Tou togo mata doko.Tou to laho na naro ne Kein.To ngaru ni bole a moni manga e Balam.Ri longotaroa e Deo, manga e Kora lakea ri velu liu.¹²Re huriki ngi ri manga rakaru na dari i kapiloho i ratapilea sip.Re hurika bakovi ngi ri valai ni ratapile virika naki kamumu ne matou.Re hurika bakovi nga kama rigi maruhu na vaponga,bara to luhoi mule tou.To manga bubu i uka vala i bebe laea vilu,to manga kai kama i vua na parava vona,to manga kai i mate boloko rua lakea ni lipu.¹³Ri manga dari i rere turana naro hale kama ri maruhu ni rata,lakea ri manga hada kama ri ramai a dalane ria.Mavonga e Deo i ratapurua pali a tanga i uvo hateka ge nevone ria ni made vakaroro.¹⁴Enok ia polotarana bakovi i muri na hamone Adam,ia i ta vakakika maea,"iau a masia e Deo i valai turane hurika ensel i kupo hateka.¹⁵Ia i valai ne tou i ratapile tou pali vakapesi tou na matana,ia ingaru ni rata e hurika bakovi kama ri luhoi tora bara ri matakikaka na madaro tou to ratea vona."¹⁶E hurika bakovi ni tamudi hale ni ta puhaki vakaroro.Pali to murimai a ni ngaru hale ne ria,to ta dagi ne tou to kavurikea rane tou,lakea to tamitala e hurika bakovi ni murimai a ni ngaru ne tou.¹⁷Pali matou a turagu,matou moto luhoi tabu a nitane huriki a murimuri ne teu e Isu Kristo.¹⁸Tou to taki matou maea,"na ni lohoka parava e hurika bakovi na ni padikede bara ri valai bara ri haba bito ne Deo,pali bara ri murimai ani

ngaru hale ne ria."¹⁹Re hurika bakovi nga ria ri vakavapida e hurika bakovi pololilo na roho e Deo;ria ri murimai ani luhoi na bakovi na malala kunana pali a Hanu Kiripiripi kimi made turane rua.²⁰Matou e hurika turagu,vakaroro matou moto luhoi tora vona nitorane Deo i tabuli pololilo na Hanu Kiripiripi i vasileki na ni kori teu.²¹Matou moto made polo.ilo na ni ngaru ne Deo,vakaroro matou moto davea ni tamudi ni dodo e Deo,e Isu Kristo biri habia matou a ni mahuri vakaroro.²²Moto dodo e huriki ani luhoi tora ne ria kimi tora.²³Moto kori e huriki nahani rigi lakea na kanono na halenga i tabuli vakaroro.Moto dodo e huriki ranga turana ni mangenge,matou moto made basi ne hurika bakovi ri rata naro i katoki palupu manga e huriki ranga ri katoki liu.²⁴E Deo biri matakari kamumu matou kama motogo boru,ia biri taparaki matou na tanga kamumu vona,bara moto uka madaro,bara moto tahoka ni vivi dagi.²⁵E Deo i taku kunana i kori teu pololilo ne Isu Kristo,ia bakovi dagi ne teu ia i made manga King bari matakari a maki lobo,a bagetuanga turana ni tora.I muholi.

Revelation

Chapter 1

¹Ra maka ngava nga i tabuli kapiloho lakea e Isu Kristo i bele kavakava.Deo i vakasiri ne Isu ra maka ngava nga ge vakasiri na maka voravora vona na maka maki bari bele tabukoi.Isu i rudua a ensel vona i lakea na voravora vona e Jon ge gi tala kavea ra ngava iea.²Jon i takitala kavea ngavane Deo turana nuverei muholi ne Isu Kristo turana maka maki ia i matai.³Deo bari rata kamumu na maka bakovi erei ri gi talea ra ngava erei ri longoa ra ngavana profet i valai ne Deo lakea erei i ramai ra ngavana profet i tabuli pololilo na buk iea,ria bara ri vivi a parava i valai tabukoi ngane.⁴Ra raukea iea i herea e Jon i lakea na maka sios i ala polorua iea o Esia:Ni dodo turana ni tamudi puruma ge tabuli turane mua,ia i valai ne Deo erei i made ngane,erei i made hosi,erei bari hamule valai bari valai turana spirit i ala polorua erei bara ri pesi na matana sia king vona,⁵lakea bari valai ne Isu Kristo,erei a witness muholi erei a bakovi muga ni mahuri mule na ni mate,a bakovi erei i muga na maka king na malala.Ia a bakovi ni ngaru hateka hita i rata hita a bakovi a ngatavine si bele malamala na darana,⁶Ia bari matakari maka bakovi a ngatavine bari rata ria a pris e Deo lakea bari bele manga e Tamane ria.Lakea bari bolea gloria turana ni tora i tabuli vakaroro,vakaroro.I muholi.⁷Masia,ia i valai turana bubu;Maka bakovi a ngatavine turana tara erei ri padia gamana na tahuna ia i tavore polomeli na bolo bara ri masia,maka bakovi a ngatavine vona malala iea bara ri dodoa ri tarininga.E,i Muholi.⁸"E Viridagi i ta maea,Iau a ni vaka tubuna maki ni vaka lobona maka maki,"Iau erei a made ngane,erei i made hosi,erei bari valai muri ma,iau a tora hateka iau e Deo, a dagi hateka."⁹Iau,e Jon a turane mua erei i bole a ni mava turane mua pololilo na harikianga ne Deo a made madoru turane mua i vano i lobo a ni mava.Na rana mia mi muri ne Isu na naro ni takitala ngavane Deo ni nuverei muholi ne Isu,ri rudau a lakea a made na bodu e Patmos.¹⁰Iau a made pololilo na Spirit na parava ne Viridagi.Lakea a longoa tara ni gale dagi muri na bitogu i manga biugel i tangi.¹¹Lakea i ta maea,"Herea maka maki ioe o matai ge dili na buk,o vakaru lakea na sios i ala polorua.Ne Efesas,Simina,Pegaman,Taiatira,Sadis,Filadelfia,tara ge lakea o Laodisia."¹²Iau a ngala mapulo taga longoa erei ra verege takau,na tahuna Iau a pulau Iau a masia a kai ni para i ala polorua ni rata ria na gol.¹³Na palana maka kai ni para iau a masia tara erei i mata manga a tune bakovi,ia i rodoa varikia olaola i puru liu na pakana lakea i rodo karia ngalana turana varikia i tahoka ni magerena kedo a gol.¹⁴Gina turana vuna i kea manga vuna sipsip lakea i kea hateka manga bubu keakea a matana tara i manga kanono i para.¹⁵Pakana i manga a bras ni gutu na kanono dagi hateka ni ravu kamumu pali,lakea a ni ta vona i roro manga a naru dagi i kupo i tua hateka i tora.¹⁶Ra bakovi iea i tahoka hada i polorua na limana kanena turana bainat i tahoka ni Verena na tabekena i rua i pagitala na ngavana.Lakea matana i para manga haro i para hateka.¹⁷Tahuna iau a masia ra bakovi iea,iau a boru puru na pakana manga tara bakovi i mate.Ia i ru langa nau a limana kanena lakea i ta maea nau,"Nahani mangenge.Iau kunana ni vakatubuna maka maki ni vaka lobona virika maki.¹⁸Iakea iau kunana iau a bakovi erei i made mahuri lakea iau a mate pali,pali ngane iau a mahuri mule pali!Iau a nugu maka ki ni mate a ki na tanga na maka bakovi ri mate.¹⁹Lakea boro here maka maki ioe o matai pali turana maka maki i bele ngane turana maka maki biri bele muri na maki nga.²⁰Lakea na vuhuna ngava na maka hada i polorua ioe o matai i tabuli na limagu a kanegu,na maka kai ni para i polorua i maea maka hada i vakasiri maka ensel na sios i polorua,turana kai ni para i vakasiri a maka sios i polorua."

Chapter 2

¹"Herea a raukea iea ge lakea na ensel na sios iea o Efeses:'Ra ngava iea i lakea na bakovi erei i nugu a hada i poloru na limana kanena lakea ra bakovi erei i kara ni laho na palana lam kai ni rata na gol i ta,"²"Iau a lohoka vona ara maki mu ratea ni leho hateka ne mua na narone mua ni made madoru ni bole a ni mava,iau a lohoka maea kama mu kara ni made palupu turane hurika bakovi a ngatavine ni rata naro hale,iau a lohoka maea mu mu toni pali maka tara erei ri taki ria te ria aposel,pali i uka kama i muholi,mua mu matai maea ria ri tatami.³Iau a lohoka maea mua mu made madoru mu kaloho a ni mava,na ragu mu kaloho a ni mava i kupo,ni tora ne mua kama i puru.⁴Pali iau a tahoka ngava ne mua na rana mu pea pali a ni ngaru muga iau.⁵Mavonga mu luhoi mulea na ara tabeke mu pea a ni luhoitora mua.Pulo a vilone mua.Pali mu ramai ara naro mu rata hosi.Ri kama mugu pulo a vilone mua,pali bara valai a rata vorokia kai ni para ne matou na tabekena tanga ia i made vona.⁶Pali tara naro kamumu mu ratea:Ia i maea,kama mu murimai a naro na tara o Nikolait,ra naro iau tara koi vona.⁷Bakovi i tahoka talingane ge longo ara ngava a Spirit e Viridagi i tata na maka sios.Erei a bakovi i muga na vabinga iau bara habia vona ngava bari kani na kai ni haba ni mahuri i tabuli na hania e Deo."⁸"Herea raukea ge lakea na maka ensel na sios iea o Smaina:'Ra ngava iea a ngava na bakovi erei made na vuhuna na ni lobona,erei a bakovi i mate i mahuri muli na ni mate lakea i ta."⁹"Iau a lohoka vona maka ni mava turana ni madihi mu kaloho,iau a lohoka maea mu made tavula,pali mua mu tahoka maki kupo.Iau a lohoka vona ni tatami na maka tara erei ri ta,ria kunana maka bakovi a ngatavine o Juda,pali kama ria Juda.Ra maka tara nga ri bele manga ruma ni vasileki ne satan.Nahani mangenge na maka ni mava mugu kaloho.Matadoko!Bakovi hale i ngaru ni ru dili mua na bavi ni toni a ni luhoitora ne mua,bara mu bole a ni mava na parava i ravulu.Mua mu made tora ni ramai a ngavamu ge vano na ni mate biri bole mua bara habia mua hat na king ni made mahuri.¹¹Bakovi i tahoka talinga ge longo maka ngava a Spirit e Viridagi i leho ni tata na maka sios.Bakovi erei i nunu muga na vabinga kama ge boru hale na ni mate bloko rua."¹²"Herea ra raukea iea ge lakea na ensel na sios iea o Pegamam:Ra makea maka ngavana bakovi erei i nugu a bainat i tahoka ni verena na tabekena i rua,ia i ta:¹³Iau a lohoka vona hini mu made vona,ra hini nga e Satan i matakaria i made vona.Pali mu luhoitora ne nau,iau a luhoi maea kama mu rihiloloa ni luhoitora ne mua ne nau,palupu manga hini mu rata na tahuna ne Antipas ia ni vakasiri nau,a bakovi i made tabukoi turagu,erei ni rabalaki na palane mua,na hini e Satan i made vona.¹⁴Pali iau a tahoka ranga ngava popote ne mua:I tahoka ranga tara ne mua ri made erei i leho tora hateka ni ramai a ngavane Balam,hosi hateka ia i tovo e Balak ia i lalu ria maka tuna Israel ni kani ra maki ni kani ni habi na maka deo tatami lakea bara ri rata naro ni ngoi.¹⁵Manga kunana,mua mu tahoka ranga ne mua ri nugutata tora maka vinara na tara o Nikolait.¹⁶Mavonga,mu pulo a tamudine mua! Pali kama mugu pulo a tamudine mua,bara valai laviriri a vakabele a vabinga ne ria turana bainat i tabuli pololilo na ngavamu.¹⁷Bakovi i tahoka talinga,ia ge longo a ngavana Spirit e Viridagi i leho ni tata na maka sios.Bara habi kapiloho ranga mana na hunu bara habia vona tara kedo keakea i tahoka rana karaba ri herea pali polomeli vona i lakea na maka bakovi ri muga vabinga,uka tara bakovi ge lohoka vona rana pali a bakovi erei i boleale ra kedo iea ia kekeri i lohoka vona ra kedo iea."¹⁸"Herea ra raukea ge lakea na ensel na sios iea o Taiatira:'Ra makea maka ngavana koma bakovi e Tune Deo,erei a matana i manga kanono i para a pakana i manga bras ni ravu ia i ta:¹⁹Iau a lohoka vona ara maki mu rata bala:Ia narone mua ni ngaru a turamu a viri tara.Ni luhoi tora mua turana leho mua a naro ni made madoru ni kaloho a ni mava.Iau a lohoka maea leho mu ratea ngane ia i kamumu hateka i polotaro maka leho mu rata hosi.²⁰Pali iau kama tamudi taku vona tara narone mua:Mua mu longo mu tamudi taku vona ra ngatavine ia Jesabel erei ia i gale mulea ia profet ngatavine.²¹Ra ngavana ra ngatavine iea i tami maka voravora nau ni rata naro ni ngoi ni kani a maki ni kani ni rata ni habi na maka deo tatami.²²Matadoko!Iau bara ratea ra ngatavine iea bari giloa hale liu i mahita na kiri lakea erei i rata naro ni ngoi turana ia bari bole a ni mava dagi,pali kama rigi pulo a vilone ria ni ramai ra narona ngatavine iea.²³Iau bara rabalaki e tuna ra ngatavine iea bara ri mate,lakea maka sios bara ri matakilala iau bakovi erei i luhoi a tamudina maka bakovi.Iau bara habi takutaku a mapana bakovi na ara naro mu ratea.²⁴Pali ranga ne mua ri made iea o Taiatira,mua kama mu ramai maka ngava nga lakea kama mu ramai maka narone Satan-Iau a ngaru ni taki mua,'Iau kama ga ru langa ne mua tara ni mava.'²⁵Nahani longoa tara ngava tatami mua mu made tora i vano iau ga hamule valai.²⁶Bakovi erei i pahadanua a vabinga turane Satan lakea i muri na ngavamu,i vano na tahuna ia ge mate,iau bara habia vona pede ni made muga na maka tara a bakovi a ngatavine na malala.²⁷Lakea bari matakari tebi maka bakovi a ngatavine,lakea bari lagu ria na kai a ain.'Ia bari kevea i kiroko,bari manga ulo.²⁸Palupu manga hini a boleale ne Tata,iau bara habia vona a hada na hetelanga bari manga tara kila ni vakalobona vabinga lakea vona ra bakovi iea.²⁹Bakovi i tahoka talinga ia ge longoa Spirit e Viridagi i ta na maka sios.

Chapter 3

¹"Ra raukea iea i herea e Jon i lakea na sios iea o Sadis i ta maea:'Bakovi erei i nugu maka spirit e Deo i polorua turana hada i polorua."Iau a lohoka vona ara maki mua mu ratea pali.Mua mu tahoka rane mua i kamumu mu made mahuri,pali i uka mu manga bakovi mate.²Pesirike mu rata torea leho nau i papote ge mate a leho nau,na rana iau a masia leho mua kama i lobo na matane Deo nau.³Mavonga,mu luhoi,mulea maka ngava mu longoa.Ramai,mu pulo maka vilone mua.Pali bara mu tabana ni mahita,iau bara valai manga bakovi ni panaho,mua kama mugu lohoka vona ara parava iau bara valai ne mua.⁴Pali i tahoka kunana erei a tara a bakovi erei ri made malamala turane Deo,ri made iea o Sadis kama ri rata varikia ne ria ge katoki,Iau bara habia ne ria varikia keakea,bara ri laho turagu na rana,ria ri made malamala.⁵Bakovi erei muga vabinga ia bari rodo a varikia keakea,Iau kama ga ravunua a ranga na buk na ni mahuri,iau bara takitalea ranga bakovi iea na matane Tata,na matana ensel vona.⁶Bakovi i tahoka talinga ia bari longoa ara maki a Spirit e Deo i tata na maka sios."⁷"Herea raukea ge lakea na ensel na sios iea o Fildelfia:'Ra ngava iea i tabuli pololilo na naro na bakovi i kiripiripi i muholi-ia i nugu ki e Devit,ni talea nihebi na harikinga,bari uka tara bakovi ge talea,ia i ta."⁸"Iau a lohoka na ara maki mua mu rata.Masia,na matane mua iau a talea nihebi i tabuli i uka tara bakovi ge kara ni tukaria ra nihebi iea.Iau a lohoka maea mua mu tahoka nitora kiroko,lakea mu ramai a ngavamu pali kama mu rihiloloa ragu.⁹Longoa!Maka bakovi a ngatavine ri muri ne Satan ri ta maea ria tara a bakovi a ngatavine iea o Juda pali i uka,ria tara ni tatami-Bara rata ria bara ri valai ri pasike puru na vahane mua bara ri matakilala maea iau a ngaru mua.¹⁰Na tahuna mu longo a nitagu lakea mu made madoru mu ramai ngavamu,Iau bara matakari mua na ni toni bari valai na maka bakovi a ngatavine erei ri made na tabekena malala.¹¹Iau bara papote a valai.Nugutata torea ara maki mu tahoka ge nahea tara bakovi ge bole talea hat king mua.¹²Iau bara ratea bakovi erei i muga vabinga ia bari made pololilo na tempel e Deo nau manga ni mugana butu.Ia kama ge kara ni pagitala na tempel,Iau bara herea rane Deo nau turana a rana siti e Deo.Ra siti iea e Jerusalem karaba,ia i puru valai na hunu na tanga e Deo.Iau tara bara herea ragu karaba.¹³Bakovi i tahoka talinga ia ge longoa ara maki a Spirit e Viridagi i takia na maka sios."¹⁴"Herea ra raukea iea ge lakea na maka ensel na sios iea o Laodisia:'Ra ngava iea i lakea na maka bakovi ri ta muholi,turana bakovi i takitala ngava muholi ne Deo ia i kara ni pesi tora lakea ia i matakari maka maki e Deo i rata rike.¹⁵"Iau a lohoka vona maka leho mu rata,ni ngaru ne mua ne nau kama i tabuli manga naru i piu o i rongo.Mu vakabele a niluhoi mua ge tabuli manga naru i rongo hateka o i piu!¹⁶Lakea ni,ngaru ne mua ne nau-i manga kunana naru kama i piu hateka o kama i rongo hateka na vuhuna hini nga Iau a made ni lua tata mua na ngavagu.¹⁷Mua mu lohoka,'Iau a tahoka mahala i kupo a maka maki ranga,Iau kama kapo vona tara maki.'Pali mua kama mu lohoka maea mua mu made na ni mava turana ni duku,uka ni vivi,o made tavula liu,o kepa,o made kabobo.¹⁸Mu longo maka ngava kamumu iau a habia mua:Mua mu kona gol nau ni gutu na kanono lakea bara mu tahoka maki,kona ranga varikia keakea ni kaftagu a kakaine mua kona oil ni biri na matane mua bara mu mata.¹⁹Iau bara tovo maka bakovi Iau a ngaru ria,bara tovo ria na dala ni made mahuri na malala iea.Pali mu pulo muholi maka vilone mua.²⁰Masia,Iau a pesi na ni hebi a tutulidia ni hebi.Pali ri tara bakovi i longoa ni gale nau i tala nihebi,lau bara dili na ruma vona bara made a kani turana,ia tara bari kani turagu.²¹Erei i muga vabinga iau bara longo vona ni made turagu na sia king nau i palupu manga iau a muga vabinga lakea a made turane Tata na sia king vona.²²Bakovi i tahoka talinga ia ge longoa ara maki a Spirit e Viridagi i ta na maka sios.""

Chapter 4

¹Muri na maka maki nga Iau a masia, tara ni hebi na hunu i mataka. Tara ni gale Iau a longo mugea i tangi manga biugel, lakea i ta, "Ioe o rike valai koea ga vakasiria vomu ara maki ge bele muri na maka maki." ²I laviriri kunana a Spirit e Deo i ratau a matapara a masia tara bakovi i made polomeli na sia king polomeli na hunu. ³Ra bakovi erei i made na sia king iea matana i manga a kedo a jaspa turana kedo vururu a kanelian lakea a kukuriki pesi halua ra sia king lakea ra kukuriki iea i manga kedo gomagoma ia i rike a mapana. Ni gale a emiral. ⁴Na sia king iea i taku i tahoka maka sia king i ravulu rua-a polona i va, ri made halui maka hetman ri ala ravulu rua polona i va ri rodo a varikia keakea turana hat na king na gine ria. ⁵Ni kururu dagi na hunu, lakea a ni para dagi, i para lakea na sia king, a ni para polorua i para na matana sia king, ra ni para nga i vakasiri a Spirit e Deo i polorua. ⁶Na matana sia king i tahoka tara dari i tabuli manga glas, i karaba hateka i sain. Na palana maka sia king ni halui maka sia king nga i tahoka animol i va, to tahoka ni mahuri, i va i tahoka a matane tou, na hini lobo ne ria na bitone ria. ⁷Ni mugana animal i tahoka ni mahuri i mata manga tara laion lakea ni murina animal i tahoka ni mahuri i mata manga bulmakau turana namba 3 animal i tahoka ni mahuri i mata manga matana bakovi lakea namba 4 animal i tahoka ni mahuri i mata manga tarangau i bebe. ⁸Maka animal i ala va to tahoka ni mahuri i takutaku ne ria i tahoka karapane ria i polotara, ri tahoka matane ria na gine ria polotano. Na rodo na haro kama ri kara ni malo ni ta maea, "Holi, holi, ia i holi ne Deo e Viridagi i tahoka ni tora dagi erei i made hosi, I made ngane, lakea bari muri valai." ⁹Tahuna maka animal i tahoka ni mahuri i haba ranga i dagi turana bagetua, turana ni ta kamumu i lakea vona ra bakovi i made na sia king erei i kara ni made vakaroro vakaroro, ¹⁰maka hetman i ala ravulu rua polona i va ri rupuru a gine ria i puru na bakovi i made na sia king lakea ri vasileki na bakovi i made vakaroro vakaroro. Ri kalipuru a hat king ne ria i lakea na sia king, lakea ri ta. ¹¹"A ramu i dagi, Viridagi ne mia turane Deo ne mia, ioe o bolea maka bagetunga ne vomu, ni tora a ramu i dagi, ioe o vakabele a maka maki na ni ngaru turana ni luhoi vomu lakea ioe o rata maka maki lobo."

Chapter 5

¹Muri Iau a masia ra bakovi iea i made na sia king ia i nugua tara buk i tahoka ni here i tabuli na tabekena i rua ia i nugua na limana kanena,ri pilu mulea ra buk iea turana plotolu ra mak.²Iau a masia tara ensel i tora hateka i gale dagi hateka i ta,"Erei i kara muholi ni vevea ra buk ge brukim ra mak nga?"³I uka tara bakovi na hunu o polomeli na malala o polotano na malala erei i kara ni kevea ra buk o ge gia. ⁴Iau a tangi dagi na ranga i uka tara bakovi ge vevea ge gia. ⁵Pali tara na maka hetman i takau,"Nahani tangi.Masia!Ra laion iea na tara o Judia,a hamone Devit,ia i muga pali.Ia i kara ni polotaro a nagi i polorua lakea biri vevea ra buk iea."⁶Pali Iau a masia tara tuna sipsip i pesi na palana sia king turana maki i va i tahoka ni mahuri turana hetman i ala ravulu rua a polona i va.I mata manga ri rabalakia ra Tuna Sipsip.Ia i tahoka matana i polorua turana kom,ra hini nga i vakasiri a Spirit e Deo i ala polorua ia i rudutala na tabekena na malala lobo. ⁷Ia i vano i bolea ra buk iea na limana kanena ne erei a bakovi i made na sia king.⁸Tahuna ra Tuna Sipsip i bolea ra buk a maki i ala va i tahoka ni mahuri turana hetman i ravulu rua a polona i va ri rupuru mule ria na matana.Takutaku ne ria ri tahoka gita turana maka gol dis i vonu turana ni huli maninoro,I vakasiri maka ni vasileki na maka bakovi a ngatavine ni luhoitora.⁹Ri kalolo a linge karaba maea:"Ioe o kara muholi ni polokudu na maka nagi lakea boro vevea ra buk iea.na rana ri rabalaki ioe o mate na daramu kunana o kona mule maka bakovi a ngatavine turana ni ta takutaku ne mia lobo,na malala lobo i valai ne Deo.¹⁰Ioe o rata ria ri bele manga bakovi a ngatavine e Deo,lakea bara ri matakaria ra malala iea."¹¹Muri a masia a longoa lohona maka ensel i kupo ri pesi halua sia king lakea maka maki i ala va ri tahoka ni mahuri turana maka hetman.Ni gi ne ria i 10 tausen a 10 tausen turana maka 10 tausen a tausen.¹²Ri gale dagi maea,"Ra vere a Tuna Sipsip ni rabalaki,ia i kara hateka ge dagi a rana,ni gamai,harikinga,niluhoi kamumu,ni tora,turana pawa."¹³Iau a longo maka maki i rata e Deo i tabuli na hunu polomeli na malala polotano na malala pololilo na malala pololilo na dari,"Ri ta maea,habia vona rana ge dagi,harikinga turana ni tora,ge lakea vona ra bakovi erei i made na sia king,i lakea na Tuna Sipsip,ni matakari, vakaroro vakaroro."¹⁴Lakea maki ala va to tahoka ni mahuri to ta,"Ia i muholi!"Lakea maka hetman ri rupuru mule ria ri lotu vona.

Chapter 6

¹Na tahuna iau a masia tuna sipsip i vevea tara a buk i polorua,Iau a longoa tara ne tou maka livona i va i kura manga hini kururu lakea i ta maea,,"Valai!" ²Iau a mata lakea a masia tara hos keakea i tabuli.Bakovi i made langa na hos i nugua tara bunara ni habi vona hat na king.Ia i pagitala manga bakovi na vabinga ni muga vabinga.

³Tahuna a tuna sipsip i veve tabua tara ni gi na buk i rua,iau a longo tabua tara livoa i ta maea,"Valai!"⁴Muri na hini nga tara hos i vururu manga kanono i para.I pagitala.Bakovi i made langa vona ra hos iea ni longo ge rata vorokia ni tamudi puruma turana narona malala iea,maka bakovi a ngatavine bara ri rabalaki mule ria lakea lakea.Na bakovi iea i made langa na hos ri habia vona tara bainat dagi.⁵Tahuna a tuna sipsip i veve tabua a ni gi na buk i tolu,iau a longoa ni gi na livoa i tolu i ta maea,"Valai!"Iau a masia a hos katokato lakea ra bakovi made langa vona i nugua skel na limana. ⁶Iau a longoa tara ni gale na palana maka livoa i va i ta maea,"Mapana ni leho na parava i taku,ia i karea a kilo na wit ge taku,a mapana ni leho na parava i taku,ia i kara kilo na bali ge tolu.Pali nahani ratapilea oil turana wain."⁷Tahuna a tuna sipsip i veve tabua ni gi na buk i va,iau a longo tabua ni gi na livoa i va i ta maea,"Valai!" ⁸Muri na hini nga iau a masia tara hos.A kulina i grei.Bakovi i made langa vona ra hos iea a ranga e Mate,pali a tanga ne huriki ri mate pali ri leho ni ramai.Ri habia vona pede ni matakaria tara kota na malala iea,ne ria bara ri rabalaki maka bakovi a ngatavine turana bainat,turana ni vitolo a maka gilanga hale,turana maka livoa na malala.⁹Tahuna a tuna sipsip i vevea a ni gi na buk i lima,iau a mata polotano na altar maka hanituna maka bakovi ni rabalaki i mate pali na rana a vuhuna ri takitala ngavane Deo ri tahoka ni tora na ni takitala ngava.¹⁰Ri gale dagi ri ta,"Bakovi erei i matakari maka maki lobo,ioe o kiripiripi o muholi hateka,i riva parava i tabana ne vomu go valai ni luhoikado maka narona maka bakovi a ngatavine ri made na malala go habi a mapana maka bakovi ri rabalaki mia?"¹¹Muri ri habi maka varikia keakea i ola na maka bakovi takutaku,lakea ri taki ria rigi dava papote i vano ria rigi rabalaki maka wanwok ne ria maka turane ria make korobane ria,manga hini ni rabalaki ria hosi.¹²Tahuna tuna sipsip i vevea ni gi na buk i polotara,iau a masia i tabuli a vuruke dagi i bele.Haro i rike i kato manga varikia katokato lakea a keva tara i bele manga i dara.¹³Maka hada na hunu i mapasi puru valai na malala,palupu manga kunana tuna vana kai a fik kimi rara ge mapasi na tahuna a vilu dagi i valai i polua ra kai iea.¹⁴Hunu i velu tavula manga moke ni pilurike.Lakea maka lolo turana maka bodu ri pea murine ria ri velu tavula.¹⁵Muri na hini nga maka king na malala iea turana maka bakovi a ngatavine ri tahoka pede,turana ofisa na maka nugu maheto,maka bakovi ri tahoka mahala i kupo,turana maka bakovi ri tora,turana maka bakovi a ngatavine ranga,maka voravora tavula turana bakovi ri malamala,ra maka tara nga ri kapiloho pololilo na lovona maka kedo na palana maka kedo dagi na maka lolo.¹⁶Lakea ra maka tara nga ri taki maka lolo turana kedo maea,"Boru langa mia!Rihilolo mia na matana bakovi erei i made langa na sia king.¹⁷Na rana a parava dagi na ni madihi i valai pali.Erei ge kara ni pesi tora?"

Chapter 7

¹Muri vona ra hininga Iau a matai a engel i ala va to pesi na gaga na malala I va, to tango tata tora mulea karapana malala ge uka vilu ge bebe na malala, a dari, o maka kai. ²Iau a matai tabua tara engel i pagi tala na dari I valai ne ist, erei I tahoka kilakila ne Deo. Ia i gale dagi lakea vona ra engel nga I ala va erei ni haba nitora ne tou ni ratapilea malala a dari: ³"Moto nahani ratapilea malala a dari, o a kai tahuna teu te ru a kilakila na someone ria a maka voravora e Deo ne teu." ⁴Iau a longo e huriki ni gi ria erei ri tahoka kilakila: I ala 144,000, erei ni ru a kilakila na maka tara ne Israel: ⁵12,000 tausen na tara e Juda, I 12,000 tausen na tara e Ruben, I 12,000 tausen na tara e Gad, ⁶I 12,000 tausen na tara e Asa, I 12,000 tausen na tara e Nataptali, I 12,000 tausen na tara e Manase, ⁷I 12,000 tausen na tara e Saimon, I 12,000 tausen na tara e Levi, I 12,000 tausen na tara e Isak, ⁸I 12,000 tausen na tara e Jebulun, I 12,000 tausen na tara e Josep, pali 12,000 tausen na tara e Besamin ri tahoka kilakila. ⁹Muri vona ra hininga Iau a mataia, pali I tahoka tara kabuna bakovi a ngatavine I uka tara viri ge karea ni gia ri valai na nesion, a tara, a kabu, a kavonanga tebi ri pesi muga na troune na matana sipsip. Ria ri rodoa varikia keakea pali ri nugua pagana kai a pam na limane ria, ¹⁰pali ria ri gale dagi ri tamaea: "Ni bole mule na bakovi, ia leho ne Deo, erei i made na troune, pali na tuna sipsip!" ¹¹Maka ensel ri pesi halua sia king turana maka hetman turana livoa i va, ria lobo ri rupuru ria ri putupuru a matane ria i puru na malala i lakea na matane Deo. Lakea ri lotu vona. ¹²Lakea ri ta maea, "Muholi hateka! Kavurikea rane Deo i tahoka ranga i dagi, rana ge dagi turana bagetua vona, ta kamumu ne Deo i tahoka niluhoi kamumu turana ni lohokanga, ia i made vakaroro vakaroro! I muholi!" ¹³Muri tara hetman na palane ria i nanau i ta maea, "Maka tara to rodo a varikia keakea, maka viri vai ri valai vai?" ¹⁴Lakea takia, "Viridagi, ioe o lohoka," Lakea i taki maea iau, "Ra maka bakovi nga erei ri pagitala valai na tahuna na ni mava dagi. Ria ri loi a varikia ne ria ri vakabele a hini keakea pololilo na darana Tuna Sipsip e Deo. ¹⁵A vuhuna hini nga, ri made tabukoi na sia king ne Deo, lakea ri lotu vona na haro na rodo pololilo na tempel vona. Lakea bakovi erei i made na sia king vona bari matakari ria. ¹⁶Kama rigi vitolo tabu ni kani o kama rigi marohu tabu na naru. Haro kama ge gutu tabu ria kanono tara kama ge gutu ria. ¹⁷Ra Tuna Sipsip iea i made na palana sia king bari made manga matakari ne ria, bari matakari ria lakea bari haba naru i tahoka ni mahuri, lakea e Deo biri ravu maka luhane ria na matane ria."

Chapter 8

¹Tahuna ra Tuna Sipsip i vevea ra ni gina buk i polorua,na hunu i uka liu a lingena ge papote. ²Muri iau a masia maka ensel i ala polorua erei ri pesi na matane Deo,lakea ri nugu a biugel i polorua.³Tara ensel i valai i nugua tara gol plet ni haba ni huli manginoro,lakea i pesi na altar.Deo i habi i kupo hateka maki manginoro ni habi manga nihabi turana ni vasileki na maka bakovi a ngatavine ni luhoitora na gol na altar i lakea na sia king ne Deo. ⁴Ni pokona ra ni hulina maki iea turana ni vasileki na maka bakovi i rike ne Deo na gol pelet i tabuli na limana ensel. ⁵Ra ensel nga ri bole maka kaleva na kanono na alta ri rudili na pelet i tahoka ni huli kamumu i tabuli vona.Muri ia i vorokia ra pelet iea i puru valai na malala,lakea i kururu a hini turana maravila i vuruke a malala.⁶Maka ensel ri ala polorua erei ri nugu a biugel i ala polorua taga ri redi ni vakia ngane a biugel. ⁷Tahuna ni mugana ensel i vakia biugel vona a maki i manga ais turana kanono i vadolai turana dara.Ia i voroki puru vilia na malala i gutu lobo tara tabekena malala na tabekena hini pesi vona kai a kukuni,maka kukuni i nono lobo. ⁸Tahuna a ni gina ensel i rua i vakia biugel tara maki i manga lolo dagi i nono lakea i boru dili na dari.Ra tabekena dari i tolu tara ne tou i mapulo i bele manga dara,⁹Tara tabekena maki i tolu na dari ri tahoka ni mahuri ri mate,lakea ra tabekena sip i tolu tara i hale.¹⁰Tahuna a ni gi na ensel i ala tolu i vakia biugel vona,tara hada dagi i mapasi puru valai na hunu i para manga tots lakea i hidi pololilo vona ra tabekena hini tolu na maka naru dagi turana naru kiroko.¹¹A ranga hada iea e Pait Lip.Tara babekena naru nga i tolu tara i bele manga naru i vagole i hale i kupo maka bakovi a ngatavine ri ninu vona ra naru i vagole ri mate.¹²Tahuna a ni gi na ensel i ala va i vakia biugel vona,a tabekena haro i tolu,a keva turana hada kama i para.Lakea a haro a keva turana hada kama ri para i uvo;tara a tabekena haro i tolu turana rodo i uka ni para.¹³Iau a tabana ni matanono,iau a longoa tara loha i bebe polomeli liu na hunu i ta dagi maea,"Matadoko,matadoko,matadoko,erei maka bakovi a ngatavine ri made na malala,na rana ra biugel nga i tolu ri dava kunanea ensel i tolu bara to vakia."

Chapter 9

¹Muri a ni gi na ensel i lima i vakia biugel vona.Iau e Jon a masia tara hada i made na hunu i mapasi puru valai na malala.Ra hada iea nugua ki na lovo i puru hateka i uka ni lobona. ²Ia i talea ra ngutuna lovo iea i uka ni lobona a ni poko dagi i pagitala na lovo i ratea haro turana hunu i uvo.³Pololilo na ni poko a koa i pagitala na malala,lakea e Deo i habia maka ni tora manga skopion na malala. ⁴Deo i taki ria nahani rigi ratapile a kukuni o ranga robo gomagama turana kai,pali ria bara ri ratapile maka bakovi i uka kilakila e Deo na matane ria.⁵Maka koa kama ni longo ne ria rigi rabalaki maka bakovi a ngatavine nga rigi mate,pali ni longo ne ria rigi haba ni hale dagi na maka bakovi a ngatavine pololilo na keva ge lima kunana.Lakea ra ni madihina hini nga bari manga murina skopion i rata pilea tara bakovi. ⁶Na maka parava nga hurika bakovi a ngatavine bara ri puruvisi a dala ni mate.Pali kama ge puruvisi ria ni mate,uka ni mate kama ge bele ne ria.⁷Ra maka koa nga ri mata manga hos ri dava ni lakea na vabinga.Na maka gina hos nga maki manga gol hat na king i tabuli.A matane ria manga matana maka bakovi. ⁸Lakea a vune ria i ola manga vuna ngatavine,a ngine ria i manga ngina laion. ⁹A siot kapa ne ria i manga ni rata na sion,lakea na parava ri bebe a karapane ria i rata ni ngere manga nganina maka karia turana hos ri lakea na vabinga.¹⁰Kune ria i tahoka muto i manga kuna skopion;na kune ria i tahoka ni tora ni vaubi ni ratapile maka bakovi a ngatavine na keva biri lima.¹¹Ensel na lovo iea i uka ni lobona i matakari ria manga king.Ranga ensel na nitana maka Hibru ia e Abadon,na nitana maka Grik ni gale e Apolion.¹²Lakea ni mava muga i lobo pali.Longo!Muri na ni mava i tahoka ni mava dagi i rua bari bele.¹³Tahuna ni gi na ensel i polotara i vakia biugel vona,iau a longoa tara ni gale i valai na kom na alta i va ni rata na gol i tabuli tabukoi ne Deo.¹⁴Ra ni gale iea i tata ni gi na ensel i polotara erei i tahoka biugel i ta,"Lili voroki ra ensel i va iau a ru ria na bavi iea na naru dagi e Yufretis lakea rigi vano malamala."¹⁵Na tahuna a parava,a keva,turana pida nigi kalipida maka bakovi a ngatavine na tabeke ge tolu.Ra maka ensel nga ri made ri dava kunana na aua, a parava,keva turana pida bari bele.¹⁶Iau a longoa maka nigi ne hurika nugu maheto erei ri made na maka hos i maea 200,000,000.Iau a longoa ni gi ne ria.¹⁷Na vuregu iau a matai maka hos turana maka bakovi erei i made langa na maka hos i maea:Maka siot kapa ne ria i vururu manga kanono,i bulubulu i katokato,i ngango manga kedo a salfa.Maka gina hos i mata manga gina maka laion,na ngavane ria a kanono,pokona turana salfa i pagitala.¹⁸Tara tabekena maka bakovi a ngatavine i tabeke tolu a tabekena tara raeh ri mate na pokona:kanono,turana salfa i pagitala na ngavane ria.¹⁹Lakea a ni tora na maka hos nga i tabuli na maka ngavane ria lakea kune ria i manga kuna mata,pali ri tahoka mapana ria i habi ni hale na maka bakovi a ngatavine.²⁰Maka bakovi a ngatavine erei kama ri mate na maki hale iea,kama ri ta duku na naro hale ri rata pali kama ri pea narona lotu na spirit hale,turana Deo tatami na gol,silva,bras,kedo,turana kai a maki i uka matana ni matai,talinga ni longo,o a pakana ni laho. ²¹Lakea kama ri ta duku ne Deo na maka bakovi ri rabalaki turana narona sanguma ne ria,deo tatami ri lotu vona,turana naro ni ngoi ri rata turana maki ri panaho na turane ria.

Chapter 10

¹Lakea iau a masia tara ensel i dagi hateka i puru valai na hunu. I kaftagua bubu, lakea kukuriki i tabuli polomeli na gina. Lakea matana i para manga haro a pakana tara i manga pilar na kanono. ²Ia i nugua tara buk kiroko, na limana i maveve i tabuli. Lakea i ru langa pakana na limana kanena ia polomeli na dari a pakana tara na limana maurina polomeli na malala. ³Muri ia i gale dagi manga tara laion i kuradagi. Tahuna ia i gale, a bubu i polorua i kururu dagi hateka. ⁴Tahuna a bubu i polorua i tatala, iau a ngaru ni here maka ngava iau a longoa ge puru na buk pali iau a longoa tara ni gale na hunu i ta, "Ioe o nugua tara ngava na bubu i polorua i tabuli kapiloho nahani go here purua na buk." ⁵Muri ra ensel iau a masia i pesi langa na dari turana malala i toto rikea a limana kanena i rike na hunu. ⁶Ia i takitalea ra bakovi erei i made vakaroro vakaroro, erei i rata rikea a hunu turana malala a dari turana maka maki lobo pololilo i polomeli vona, ra ensel iea i ta, "Deo kama ge dava tabu. ⁷Pali na parava iea tahuna a ni gi na ensel i polorua i ngaru ni vaki a biugel, pali ra ni ta kapiloho ne Deo bari bele kavakava manga hini takitala na ngavana maka profet vona." ⁸Ra ngava iea iau a longoa na hunu hosi ngane i tata tabu nau: "Vano, o bolea ra buk i tabuli na limana ensel i pesi langa na dari na malala." ⁹Pali iau a laho lakea na ensel ni takia ge habia nau a buk kiroko. Lakea ia i takau, "Ioe o bolea ra buk iea o kania. Ia bari namika manga hani na ngavamu na tahuna ioe boro kania bari madihi vona tamudimu." ¹⁰Iau a laho lakea ni bolea ra buk kiroko na limana ensel ni kania. Ia i namika manga hani na ngavagu pali na tahuna iau a kani lobo iau a hatakia tamudigu i vagole hateka. ¹¹Muri ngane tara bakovi i takau, "Ioe o takitala tabua ra makea na palana maka bakovi a ngatavine, a kantri, na maka nitane mia na maka king."

Chapter 11

¹Ria ri habia nau tara kukuni i ola hateka i manga kai na ni rata kilakila. Lakea ri taki iau, "Pesirike o rata kilakila vona ruma e Deo turana alta, o gi ria ri ala riva maka bakovi a ngatavine ri lotu nau. ²Pali nahani rata kilakila na hini polovavo na nure i haluia ra ruma, ne Viridagi ra hini nga a murine ria ni habi na maka tara bakovi a ngatavine. Ria bara ri pahea ra tanga dagi i kiripiripi i karea a keva ge ravulu va polona i rua. ³Iau bara duru a bakovi i ala rua bari ru taki talea ngavagu na parava I 1,260 pali rua bari ru rodo a varikia katokato manga viri i mohu. ⁴"Ra bakovi i manga kai a oliv pali a kai i rua ni rulanga lam i para muga ne Viri Dagi na malala. ⁵Ge tara viri i ngaru ni rata pile rua, a kanono bari pori na ngavane rua bari gutu pile ria maka pile ne rua. Pali tara viri erei i ngaru ni rata hale rua ria bari ni rata manga kunana hiningi ni rata virihi ne rua. ⁶Ra bakovi nga ri tahoka ni tora ni takia hunu koma ge boru a vala na tahuna rua ru taki talea ngavane Deo. Rua ru tahoka ni tora ni puloa naru lakea na dara pali a maka maki hale ni rata pilea malala rua ru rata ra hininga ni ngaru ne rua. ⁷Na tahuna rua ru vakaloboa leho ni taki talea ngavane Deo, ra bist i pagitala na lovo i uka vuhuna ia bari vaubi turane rua. Ia bari bole rua i bimate rua ru mate. ⁸A podane rua bari tabuli na dala pololilo vona ra citi dagi iea (ni ta vakakika maea e Sodom e Iqip) manga kunana a Viri Dagi ne rua ni bimate ni vakatavore na kai tavalala. ⁹Na parava i tolu a haro i kalavana ranga ne huriki a bakovi, a tara, a maka kavonanga tebi pali na maka naisson lobo bari mataia podane rua. Ria koma ni taki rigi tanua podane rua na tum. ¹⁰E huriki erei ri made na malala bari vivi ne rua ru mate bari vapopo palupu ni kani. Pali ria bari vahabi na maka maki kamumu ne ria nara ra propet nga ru haba ni madihi ne ria erei ri made na malala. ¹¹Pali muri na parava i tolu a haro i kalavana a bret na ni mahuri i valai ne Deo bari dili ne ria, pali ria bari pesi na pakane ria. A ni mangenge dagi bari bele ne ria erei ri matai rua. ¹²Pali muri ria bari mangenge vona ni gale dagi i valai na hunu i taki ria maea, "Mu sike valai!" Pali ria ri sike ri dili na hunu pololilo na bubu, tahuna a maka pilea ne ria ri matanono o. ¹³Vona ra haua is bari bele tara vuruke i dagi hateka, pali tara tabekena citi bari mapuka puru. A bakovi a ngatavine i ala 7000 ri mate na vuruke, pali e huriki ri mahuri ri mangenge ri kavurikea e Deo i made na hunu. ¹⁴A maki hale i pakamuria viri muga i lobo. Masia! A toluna maki hale i valai malaviriri. ¹⁵Muri a poloruana ensel i vakia biugel, pali a ni gale dagi i tatala na hunu i tamaea, "A harikianga na malala is i bele manga harikianga ne Viri Dagi ne teu pali e Kristo, pali ia bari matakaria malala pali bari made na parava vakaroro i uka ni lobona. ¹⁶"Muri ra 24 mugamuga, erei ri made na troune ne ria pololilo na mailone Deo, bari borupuru na matane ria ri vasileki ne Deo. ¹⁷Ria to tamaea, "Mia mi ta kamumu ne vomu, Viri Dagi o Deo made polomeli, a viri erei i made ngane pali hosi ia i made, nara ioe o bolea pali ani tora vomu pali o vakatubu ni matakaria malala. ¹⁸A naisson lobo ri tamudi hale vomu, pali a maki hale ne vomu i valai. A parava i valai ne huriki a bakovi a ngatavine ri mate ni pesi na matamu go luhoikado ria pali a parava ni vomu go kona a makavoravora vomu turana maka propet pali a maka bakovi a ngatavine ri laho na nara kiripiripi, pali e huriki ri mangenge na ramu, a bakovi i tahoka rana o i uka rana na malala, A parava i valai ne vomu go rata pile e huriki erei ri ratapilea malala. ¹⁹Pali muri a tempel e Deo na hunu i mataka pali a box kontrak i tabuli kavakava pololilo na tempel. Pali puru a vila, i roro a hiningi, i krupelaka hiningi, i bele a vuruke, pali boru puru a vala a ias.

Chapter 12

¹Iau a masia tara kilakila dagi i bele na hunu:tara ngavatavine i rodoa tara varikia na haro a keva i tabuli polotano na vahana lakea hat na king i tahoka hada i ravulu a polona i rua i tabuli polomeli na gina. ²Ra ngatavine iea i singou,lakea i kura dagi i tangi,ia i hataki ni madihi ni poda koma.³Lakea a kilakila tara i bele na hunu:Masia!Tara mata dagi i vururu i tahoka gina i polorua turana kom vona i ravulu lakea ia i tahoka hat na king i tabuli polomeli na gina. ⁴Lakea kuna i kovoa tara tabekena hada i tabeke tolu i tabuli na hunu lakea ni voroki puru valai na malala.Ra mata iea i pesi na matana ngatavine i ngaru ni kania ra tuna ngatavine iea ia i poda.⁵Pali ia i padea koma bakovi,ia i tara koma bakovi,erei bari matakari a bakovi a ngatavine vona malala turana ain kai.I laviriri e Deo i bolea ra tuna ra ngatavine iea ge made turana na sia king vona,⁶Lakea ngatavine i ha lakea na tanga i uka bakovi ge made vona,e Deo i rua ra tanga iea ne vona ra ngatavine ne ia kunana ge matakari a ngatavine i vano na parava ge 1,260.⁷Ngane a vabinga i bele na hunu.Maikel turana maka ensel vona ri vaubi turana mata,mata turana ensel vona ri vaubi mule ne ria. ⁸Pali a mata i uka ni tora ni muga vabinga.Pali ia turana maka ensel vona ri uka tabu a murine ria ge tabuli tabu na hunu. ⁹Ra mata dagi iea a mata i tabuli paru hosi hateka ni gale ia e Satan,erei i tami bala maka bakovi a ngatavine Deo i kope talea na hunu i puru valai na malala turana maka ensel vona.¹⁰Muri Iau a longoa tara ni gale na hunu:"Ngane ia i bole mule pali maka bakovi a ngatavine vona turana ni tora vona,ia bari matakaria harikinga ne Deo ne hita,ngane e Kristo. I tahoka pede ni matakari maka bakovi a ngatavine,na rana,e Deo i kopetalea ra bakovi ni padi a ngava na maka turane hita i puru valai pali,ia ra bakovi i padi bala ngava ne Deo na haro na rodo.¹¹Maka bakovi a ngatavine ni luhoitora ri redea e satan na darana tuna Sipsip turana ni tora na ni takitala ngava,na rana kama ri ngarua ni mahuri ne ria pali bara ri mate kunana.¹²Mavonga mua maka tara mu made na hunu bara mu vivi kunana,pali a ni mava turana ni dodo bari bele ne mua!erei ri made na malala turana dari,na rana e satan i puru valai pali ne mua!Ia i madihi hateka hatena na rana a parava vona i kapo!¹³Tahuna a mata i mata kilala maea e Deo i lilitalea pali na hunu i puru valai na malala,ia i ramai i valilia ra ngatavine erei i podea ra koma bakovi.¹⁴Lakea e Deo i habia na ngatavine a karapana loha i dagi i rua ne vona bari bebe lakea na tanga e Deo i rua pali nege vona na tabeke i uka bakovi ge made vona.Iea na tanga e Deo i matakaria,i vano i bele maea a pida i tolu turana polona pida ia i made basi hateka na mata.¹⁵Lakea mata i luatala naru na ngavana i manga naru dagi i tua,lakea ia i ngaru ni ratea naru dagi ge bolea ra ngatavine iea ge vano.¹⁶Pali ra malala iea i ngava panganga i nua ra naru i luatelea mata na ngavana,i koria ra ngatavine iea.¹⁷Pali i madihi hateka hatena a mata na ngatavine iea ia i vano ge vakabele a vabinga na hamona ngatavine iea,maka tara erei ri ramai a lo e Deo lakea ri bolea ngava muholi ne Isu.¹⁸Pali a mata i pesi na ni tarebo rikena dari.

Chapter 13

¹Muri Iau a masia tara livoa i pagitala na dari.Ia i tahoka kom vona i ravulu i turana a gina i polorua.Polomeli na kom i ravulu i tahoka a hat na king,na gine ria takutaku ra maka livoa nga i tahoka maka nita hareharogi ne ria.

²Ra livoa iea Iau a masia i manga pusi dagi.Pakana i manga bea pali a ngavana i manga ngavana laion.Ra mata dagi iea i haba ni tora vona,a sia king vona turana a pede i tahoka vona i lakea na maka livoa ni matakari.³Ra maka gina livoa nga tara i mata manga ni rabalaki pali,pali ra rua dagi vona lobo pali.Maka bakovi a ngatavine na tabekena malala lobo erei ri ramai ri matai a hini nga ri turutu. ⁴Lakea maka bakovi a ngatavine ri lotu na mata dagi na rana,ia i habia na maka livoa a pede vona.Lakea ria ri lotu na livoa ri leho ni ta maea,"Erei i palupu manga ra livoa lakea erei ge vaubi turana?"⁵Ra livoa iea i tahoka ngavana ni rata ngava ni bibi rike vona i rata ngava halehale.Deo i longo vona ra livoa iea ge matakari maka bakovi a ngatavine na pida i ravulu va a polona i rua. ⁶Lakea ra livoa iea i ngapangna i taki a ngava halehale lakea ne Deo na rana,a tanga e Deo i made vona turana erei a tara ri made na hunu ranga.⁷Deo i longo vona ra livoa iea ge vakabele a vabinga na maka bakovi a ngatavine ri luhoi tora.Lakea,i habia pede ni matakari takutaku,maka kabu,bakovi a ngatavine,ni tane hita turana maka kantri na malala. ⁸Ni vakatubune Deo i ratea hunu a malala,valai i bele ngane,erei a bakovi a ngatavine a rana i tabuli na buk na ni mahuri,ia ne vona Tuna Sipsip erei ni rabalaki ria bara ri lotu na livoa.⁹Pali ri tara ge tahoka talinga ia i ngaru ni longoa ngava i valai ne Deo,ia ge longoa.¹⁰Pali ra ni ngaru e Deo ia ge dili na bavi,ia bari dili na bavi.Pali re ia ga ni ngaru e Deo ge mate na bainat,ia bari mate na bainat.Pali erei i made madoru i kaloho a ni mava i valai i bele mona ge pesitora na ni luhoitora vona.¹¹Muri iau a masia tara livoa i pagitala na malala.I tahoka a pelengana i rua i manga pelengana sipsip,karaba lakea i ta manga mata dagi.¹²Ia i matakari maka bakovi a ngatavine turana nigi i ramai a niluhoi na ni mugana livoa,lakea ia i rata maka bakovi a ngatavine na tabekena hini lobo na malala ri lotu na ni mugana ra livoa-iea i tahoka potu a kilana lakea ia i mahuri tabu.¹²Ia i matakari maka bakovi a ngatavine turana ni gi i ramai a niluhoi na mugana livoa,lakea ia i rata maka bakovi a ngatavine na tabekena hini lobo na malala ri lotu na ni mugana livoa ra livoa iea i tahoka potu a kilana lakea ia i mahuri tabu.¹³Ni gina livoa i rua i rata maka mirakel.Lakea ia tara i ratea kanono i pea hunu i puru valai na malala i masia maka bakovi a ngatavine.¹⁴Na maka mirakel ia i longo vona e Deo ni rata,ia i tami maka bakovi a ngatavine na hini lobo na malala,ra ni gina livoa i rua i taki maka bakovi a ngatavine rigi ratea tara hanuna livoa rigi ratea ranga ge dagi erei ni ratapile na bainat,i vano ia ge mate pali i mahuri tabu.¹⁵Deo i longo vona ni gina livo i rua ni habi a ni mahuri na maka deo tatami a hanuna ni mugana livoa lakea bari ta maea erei kama ge lotu vona ni mugana livoa iea ia bari mate.¹⁶Ra ni gina livoa i rua i pagitala na malala,ia bari ratea ni ta tora na maka bakovi a ngatavine erei i tahoka ranga i dagi o kama i dagi a ranga turana bakovi i tahoka mahala o uka mahala,o maka bakovi a ngatavine ri made na bavi,o ri made malamala ni bolea tara kilakila na limana kanena o na matane ria.¹⁷I madihi hateka na maka bakovi o a ngatavine ni kona o ni habi vakuloi a maka maki i vano ria rigi tahoka kilakila na livoa,ia i maea,a livoa i tahoka pede.¹⁸Mu tahoka a niluhoi turana ni lohokanga na kilakila iea.Pali ri tara ge lohoka vona ra vuhuna ra pede na livoa.Ra bakovi iea bara i lohoka muholi maea ia pede na bakovi ra pede iea e 666.

Chapter 14

¹Iau a a mata lokovonga a masia a Tuna Sipsip e Deo i pesi meli na lolo iea o Saion.Turana maka bakovi a ngatavine i ala 144,000 erei ri tahoka ranga a rane tamana na matane ria. ²Lakea iau a matai a longoa tara ni gale na hunu i palupu manga nangina maka naru dagi i to puru pali i manga hini kururu pelaka.Pali ra hini nga i roro iau a longoa i manga bakovi ri siga gita.³A bakovi a ngatavine ri ala 144,000 ri kaloloa tara linge karaba na matana sia king na matana maka maki i ala va to tahoka ni mahuri turana maka mugamuga.Pali maka tara a bakovi a ngatavine ri lohoka vona ra linge iea ra maka bakovi a ngatavine erei e Kristo i kona mule ria na malala iea. ⁴Ra maka tara nga kama ri ratapile ria na kakaina maka ngatavine ra maka bakovi kunana erei ri ramai a Tuna Sipsip e Deo na rana tabekena ranga i vano.Maka bakovi a ngatavine nga Tune Deo i kona mule ria manga tabuana vana kai na leho ne Deo turana tuna Sipsip karaba. ⁵Uka tara ngava tatami ge pagitala na ngavane ria;ri uka ranga potu ge papote.⁶Iau a masia tara ni mugana ensel i bebe na kurukuruna ia i bolea velenga kamumu na ngava i tabuli vakaroro ge taki e hurika bakovi na tabeke lobo na kantri,maka bakovi a ngatavine,maka ni ta lobo turana maka bakovi. ⁷Ia i gale dagi lakea i ta,"Mu manegege ne Deo mu habia vona ranga ge dagi.Na rana parava na kot dagi e Deo i bele pali.O lotu vona erei i rata hunu,malala turana dari,turana maka naru kiroko i pagitala na malala.⁸Ni gi na ensel i rua i ta dagi maea,"Tanga dagi o Babilon,i hale pali,ia i ta gaou na maka bakovi a ngatavine ni ninu a wain ni lalu maka bakovi a ngatavine ni muri na narona ni rata naro ni ngoi."⁹Ni gi na ensel i tolu ia i muri na ensel i rua,i ta dagi maea,ri tara ge lotu na bist turana deo tatami ni bole tara kilakila na matana o a limana,¹⁰Ia tara bara i ninu ra wain i tahoka ni tamudi hale ne Deo,lakea ra ni tamudi hale ne Deo i manga ra wain kama i vadolai turana naru i tabuli pololilo na kap.Erei a bakovi i ninu a wain a kanono turana kedo a salfa bari gurua bari bole a ni madihi dagi na matana maka ensel e Deo turana Tuna Sipsip e Deo.¹¹A polona kanono ni gutu ria vona I poko rike na parava vakaroro,ria to uka ni malo na haro a rodo ra huriki a bakovi a ngatavine ri vasileki na hanuna bist, pali e huriki ri bolea mak na rana.¹²Iea ni gale ne huriki a bakovi a ngatavine ne Deo,huriki erei ri matakaria lo e Deo pali ri luhoi tora ne Isu."¹³Iau a longoa nigale i valai na hunu i tamaea,"Herea hininga:Tamudi kamumu na viri mate pali erei i mate pololilo ne Viri Dagi.""Yes,"A Spirit e Deo i tamaea,"mavonga i maea ria bari malo vona ni mava ne ria,pali ara maki ria ri rata bari ramai ria."¹⁴Iau a mataia,tara bubu keakea.Made langa vona tara viri I mange tuna bakovi.Ia I rodoa kraun ni rata na goul na gina pali a vito I vere na limana.¹⁵Muri I tara ensel I pagitala na tempel pali gale dagi lakea vona ra viri made langa na bubu:"Bolea vito o vakatubu ni palakado.Na ra a parava ni palakado a maki ni kani i valai,na tahuna a malala I moro pali a maki ni kani bari ni lipu."¹⁶Muri ra viri erei made langa na bubu I bolea vito vona I voro langa vona malala,pali a virika maki na malala ni lipu.¹⁷A engel tara tabu i pagitala na tempel na hunu;is tara i nugua a vito i vere.¹⁸Pali tara tabu a engel i pagitala na murina ni gutu a opa,erei i a i matakaria kanono.Ia i gale dagi lakea vona ra viri erei i nugua ra vito i vere,"Bolea ra vito vomu i vere pali o kalipopo palupu a maka graips pagitala na vain na malala,na ra a graips ne ria i bareko ngane. "¹⁹A ensel i vitoa vito vona langa na malala pali a graips na malala ni kalipopo ni pasi.Ia i voroki dili na murina vain ni bebe turana ni hate madihi ne Deo. ²⁰A vain ni bebe polovavo na citi,pali a dara i tua tala vona i lolorike i vatovotovo turana pelengana hos,pali i 1,600kilomita i puru.

Chapter 15

¹Muri a matai tabua tara kilakila na hunu,i dagi pali a turutu:A ensel i ala polorua to nugu a maki hale ,a maki hale ni vaka lobona hiningi,vona ra maki hale nga a ni tamudihale ne Deo bari vakaloboa.²A mataia ara maki i bele i manga dari i manga glas ni polopo turana kanono.I pesi tabukoi na dari pali a matai e huriki erei ri vakaloboa ni vaubi tura ra bist pali a hanuna pali e huriki ri ala kupo ri valai na rana.Ria ri nuga gita i habi ne ria e Deo pali ri pesi na gagana dari.³Ria ri kaloloa linge Moses,a voravora e Deo,pali a linge na tuna sipsip:"A leho vomu i dagi pali kamumu hateka,Viri Dagi o Deo,o polomeli hateka.A naromu i malimali i muholi hateka,Ioe a King ne huriki lobo na malala.⁴Huriki lobo bari mangenge vomu,o Viri Dagi,pali bari kavurikea ramu?Na ra ioe kikeri o malimali.Huriki lobo na malala bari valai ri vasileki muga na matamu nara ioe o tutala kavea naromu."⁵Muri vona ra hininga Iau a mataia,a tempel na hunu i mataka a rum i kiripiripi i tabuli pololilo. ⁶Vona ra rum i kiripiripi a ensel i ala polorua to pagitala vonga to nugu ra maki hale i polorua.Tou to rodo a varikia keakea pali to kolotata gorone tou na let ni rata na goul.⁷Maki i mahuri i ala va i tara ne tou i habi na ensel i ala polorua a boul ni rata na goul i vonu vona ni tamudihale ne. Deo,erei i made mahuri na paravakaroro. ⁸Ra tempel i vonu vona polona kanono i valai ne Deo i tahoka ni tora na rana i dagi.Uka tara viri ge dili vano na tahuna a maki hale i polorua to guru lobo a ensel nga i polorua.

Chapter 16

¹Iau a longoa ni gale i dagi pagitala na tempel pali taki ra ensel nga i ala polorua maea, "Moto vano moto gurua na malala ra ni tamudihale ne Deo vona ra boul nga i polorua." ²A viri i muga na maka ensel i vano i gurua vona boul langa na malala; i matamarango pali madihi a maka tutala i bele ne huriki a bakovi a ngatavine erei i tahoka kilakila na bist, ne erei ri vasileki na hanuna bist. ³A ensel i pahamuria i vano i gurua vona boul na dari. Pali i bele manga dara, manga darana bakovi i mate, pali a maka maki lobo na dari ri mate. ⁴I pahamuri tabua tara ensel ia i vano i gurua na naru vona boul pali a maka naru ri bele manga dara. ⁵Iau a longoa ensel na naru i tamaea, "Ioe o malimali a viri erei ia pali erei i made, a viri i kiripiripi nara ioe o luhoikado ra virika maki. ⁶Nara ria ri gurua darane huriki a bakovi a ngatavine Deo pali a maka propet, ioe o habia ne ria dara ri ninu; ia ara ria ri ngarua." ⁷Iau a longoa alta i koli maea, "Yes, Viri Dagi Deo o polomeli hateka, a ni luhoikado vomu i muholi pali malimali." ⁸A vana na maka ensel i gurua vona boul langa na haro, pali ni habi vona ni tora ge gutu e huriki a bakovi a ngatavine na kanono. ⁹Ria ni gutu na kanono i gutu hateka, pali ria ri tahate vona rane Deo, erei i tahoka ni tora langa vona ra boul na maki hale. Ria koma ri ta dodo o rigi kavurikea. ¹⁰A limana na maka ensel i gurua vona boul na troune na bistpali a uvo i kavatagua harikianga vona. Ria ri karitata a maka tabelene ria nara i madihi hateka. ¹¹Ria ri tahate vona e Deo na hunu nara vona ra ni madihi pali a tutala, pali ria koma ri ngaru ni ta dodo vona ara maki ria ri rata. ¹²A polotarana maka ensel i gurua vona boul na naru dagi, e Iprates. Ra naru ea i mara lobo natahuna i kado purua dalana maka king bari valai ne na haro i rike. ¹³Iau a matai a spirit i tolu koma to matapado to mata manga prok to pagi tala na ngavana dragon, na bist, pali a maka propet tatami. ¹⁴Na ra ria a maka spirit na dimon i rata maka mirakel a kilakila. Ria ri pori na maka king lobo vona ra malala rigi kalipopo ria vona ra ni vaubi vona ra parava ne Deo i polomeli hateka. ¹⁵(Masia! Iau a valai manga panaho! Tamudi kamumu na viri erei i pasi mata, i matakaria varikia vona Mavonga i maea ia koma ge pagi tala kabobo nigi matai a maruhunga vona.") ¹⁶Ria ri bole ria ni kalipopo na hiningi ni gale Amajodan na kavonanga na Hibru. ¹⁷Pali a poloruana maka ensel i gura bona boul na palana malala hunu. Pali a ni gale i dagi i pagi tala na tempel na troune, i tamaea, "I lobo!" ¹⁸I puru a vila, i roro a hiningi, i kurupelaka, pali a vuruke i matamarango liu i bele koma i manga viri bele hosi na vuhuna malala, i dagi hateka ra vuruke iea. ¹⁹A citi dagi i mapida na tabeke i tolu, pali a maison a citi ri mapuka puru. Pali e Deo i luhoi mule a maka sin ne huriki o Babilon, pali habia ne huriki a bakovi a ngatavine tara kap na vain pali ra vain iea ia ni tamudihale ne Deo. ²⁰A maka bodu ri velu, Paula maka lolo koma ni matavisi. ²¹A maka kedo dagidagi, i mava hateka, i boru puru valai na hunu i taho a maka bakovi a ngatavine. Ria ri tahate ne Deo vona ra boul na maki hale nara ra boul na maki hale i hale hateka.

Chapter 17

¹Tara ne tou a ensel erei i nugua ra poloruana boul i valai nau i tamaea, "O valai, Iau bara vakasiria vomu a naro bari ni rata virihi vona ra ngatavine na molenga erei i made langa na maka naru i kupo, ²turana maka king vona ra malala ri rata naro na molenga turana, pali ninu turana vona vain ni rata naro na molenga." ³Pali muri a ensel i bole Iau na Spirit a lakea vona tanga tavula, pali a mataia ra ngatavine i made langa na varikia vururu polomeli na bist i vonu na maka rana halehale. Ra bist ea i tahoka gina i polorua a kom vona i ravulu. ⁴Ra ngatavine iea i i roda varikia pepol pali bagetu na goul, ni tara na kedo a mahala, pali turana maki keakea na dari. Ia i nugua na limana a kap ni rata na goul i vonu vona maka naro halehale turana naro na molenga ne vona. ⁵Na dumena ni here tara rana viri i kapiloho a vuhuna: "Babilon i tora, e kinana virika a bakovi a ngatavine ni rata naro na molenga pali turana maka naro halehale na malala." ⁶A mataia maea ra ngatavine iea i spak na maka darane hurika a bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Deo pali tura maka darane huriki a bakovi a ngatavine ni ratapile na tahuna ri takitalea ngavane Isu. Na tahuna iau a mataia, Iau a turutu. ⁷Pali a ensel i taki iau maea, "I navai o turutu? Iau a bara taki ioe vona vuhuna ra ngatavine iea turana ra bist i made langa vona, ra bist i tahoka gina i polorua a kom i ravulu." ⁸Ra bist o mataia i made hosi, pali ngane koma i made tabu, pali i tabukoi ngane a parava bari pagi tala na lovo i uka vuhuna. Ia bari pagitala i ratapile e huriki a bakovi a ngatavine. Huriki erei ri made na malala, huriki erei koma i tabuli a rane ria na buk ni mahuri na tahuna a malala i bele ria bari turutu natahuna ri mataia ra bist, nara ia i made hosi, pali ngane koma i made tabu, pali tabukoi ngane a parava vona bari valai. ⁹Huriki a bakovi rigi tahoka ni luhoi kamumu pali rigi palala vona ra virika maki nga. A gina i polorua i manga lolo i polorua i made langa vona ngatavine. ¹⁰Pali vakasiri manga tabu a king i polorua. A king i lima to mate pali, i taku i mahuri pali ranga koma i bele ma, parava bari, is bari made popote kunana. ¹¹Ra bist i made hosi, ngane koma i made, ia tara ia turana ra maka king nga i ala polotolu. Pali ia turana ra maka king nga i ala polorua pali e Deo bari ratapilea. ¹²Ra kom i ravulu o matai ia king i ala ravulu erei koma ri bolea ma rata harikianga, pali ria bari bolea ni tora manga ria king na haua i taku kunana turana a bist. ¹³Ria ri tahoka kunana ni luhoi i taku, pali ri habia na bist a ni tora a paua. ¹⁴Ria bari vakabelea ni vaubi turana a tuna sipsip. Pali a tuna sipsip bari rede ria nara ia Viri Dagi na virika Viri Dagi pali a king na maka king e huriki ri turana ria e huriki ia i gale ria, o i pasi ria pali e huriki ri luhoi tora vona." ¹⁵Pali a ensel i taki iau maea, "A maka naru ioe o matai, i made langa vona ngatavine na molenga, ia i vakasia maka bakovi a ngatavine, e huriki ri kupo, a maka naison, a kavonanga i kupo. ¹⁶A kom i ravulu o matai ria turana ra bist bari ri tepua ra ngatavine na molenga. Ria bari rape voroki a varikia vona pali ia bari kabobo, ria bari kania kakaina, pali bari gutua liua na kanono. ¹⁷Deo i kunana i vango rikea tamudine ria ri ratea leho vona pali tara ria ri habia na bist a ni tora a paua vano na tahuna i belekava a ngavane Deo. ¹⁸A ngatavine o mataia ia i vakasia ra taun i tora hateka i matakari a maka king lobo vona ra malala."

Chapter 18

¹Muri vona ra hininga Iau a matai tabua tara ensel i puru valai na hunu. Ia i tahoka ni tora i dagi hateka, a malala i para lobo vona bagetuanga vona. ²Ia i gale Dagi, i tamaea, "Mapuka puru, mapuka puru o Babilon o tora hateka! Ia i bele manga murina maka dimon, a tanga kapiloho na maka spirit hale, pali a tanga kapiloho na maka maki hale. ³Na maka naisson lobo ri nina vain vona ra ngatavine na naro na molenga. Hurika king lobo vona ra malala ri rata naro na molenga turana ra ngatavine iea. Huriki a bakovi a mahoni ri bele manga mahoni na ni tora ne vona ra ngatavine iea." ⁴Muri Iau a longo tabua tara ni gale i valai na hunu i tamaea, "Pagi tala ne vona, huriki a ngatavine a bakovi nau, pali mua koma mugu bolea ni madihi na naro hale vona, pali mua koma mugu bolea tara maki hale ne vona. ⁵A sin vona i lolo rike na hunu, pali Mavonga e Deo i rata vorokia naro hale vona. ⁶Ni rata pile manga ia i rata pile a maka bakovi a ngatavine, pali ni rulanga bloko rua na ara i rata virihi ne huriki a bakovi a ngatavine ni rata pile; pololilo vona ra kap na naro hale i rata pile huriki vona ni rulanga tabu bloko rua maki hale ni rata pile. ⁷Ia i bibi rike vona pali i made langa na maki kamumu, mavonga ni habi vona ni madihi i dagi hateka. Mavonga ia i tamaea na hatena, Iau a made manga kvin; Iau koma i mate e girihigu, pali ga made dukuduku. ⁸Mavonga na parava tara ia bari bolea tara ni madihi ne vona: ni mate, no duku, pali a ni vitolo. Ia bari ni gutu na kanono, na ra e Viri Dagi e Deo i made polomeli, pali bari luhoikadoa narona. ⁹A king na malala erei i rata naro na molenga turana ra ngatavine iea bari taringia ri dodoa na tahuna ri mataia pokona kanono ni gutu vona. ¹⁰Ria ri mangenge vona ra maki hale pali bari pesi basi, ri tamaea, "A dodoe, a dodoe ra citi i o dagi hateka, Babilon, a citi o tora hateka! Na ara pololilo na haua popote ioe bari o belea ni madihi bari valai. ¹¹E huriki a bakovi a mahoni vona ra malala iea ri luhoi ni haba maki vona bokona ne ria bari taringia ri dodoa na ra uka babu tara viri ge kona maki ne ria ¹²virika maki manga goul, silva, a maka kedo a mahala, a kedo keakea na dari a mahala, a varikia keakea, a virika pepol, a virika i dagi hateka mapana, a varikia vururu, a virika koma i vururu hateka, a kai mangi noro, pali a maka maki i rata na gina animol, a kai i dagi hateka mapana, brons, ain, kedo a mabol, ¹³A kulina kai i mangi sipa, a maka maki ni kani i mangi sipa, a virika maki i mangi sipa, a oel i mangi sipa ni rata na kai, a purana kai i mangi sipa, a vain, a oel, a purana kai kamumu, a vit, a bulmakau, a sipsip, a os, a maka karis, a maka voravora tavula pali a ni mahurina bakovi. ¹⁴A vuana kai o davea ni bolea turana ni tora ioe o tahoka i hataroe pali. A virika maki kamumu pali a maka bagetuanga vomu i lobo, pali ioe koma go matavisi tabua. ¹⁵Huriki a bakovi a mahoni erei ri haba maki vona i kona pali rata ria ri mahoni bari pesi basi nara ria ri mangenge vona ra ni madihi ia i bolea, ria tangi dagi ri dodoa. ¹⁶Ria bari tamaea, "A dodoe, a dodoe a citi i dagi hateka o bagetu na varikia keakea, i pepol, i vururu pali o bagetu na goul, pali a kedo i dagi a mapana, a maki keakea na dari! ¹⁷Pololilo na haua i popote kunana virika maki kamumu bari lobo." Hurika kepten na sip pali e huriki ri leho langa na sip pali e huriki a bakovi ri mahoni na dari, e huriki a tuvai dari, pali e huriki lobo ri made ri mahuri na dari bari pesi basi vona ra citi iea. ¹⁸Ria bari tangi dagi tahuna ri mataia pokona kanono ni gutu vona. Ria bari tamaea, "I navai tabu tara citi ge manga tabu ra citi dagi iea?" ¹⁹Ria bari voroki rike na gine ria malala, pali bari gale dagi, ri tangi pali bari dodoa, "A dodoe, a dodoe a citi o dagi hateka i vai e huriki lobo erei ri tahoka sip na dari nara ria ri mahoni na maki vona ra ngatavine iea. Na ara na haua i popote kunana ni rata pile." ²⁰"Mu vivi vona ra ngatavine iea, Mua e huriki a bakovi a ngatavine na hunu, huriki a aposel turana maka bakovi a ngatavine ri luhoi tora ne Deo, na ara e Deo i kolia ne vona ara naro I rata virihi ne mua!" ²¹A ensel i tora hateka i bole rikea tara kedo i mava hateka pali voroki dilia na dari i tamaea, "Na dala i palupulupu, Babilon, a citi dagi, bari ni voroki puru na ni madihi pali iea koma nigi matai tabu. ²²Pali bari uka tabu a viri ge siga gita, pali uka viri ge vaka plut, pali a trampet. Bari uka tabu a bakovi i palala ni rata maki. Pali bari uka tabu a bakovi ge longoa nangina masin na mil. ²³A parana lam koma ge para tabu ne vomu. I uka tabu ni longoa ni vivi na bakovi a ngatavine ru parangi, na ara huriki a bakovi a mahoni ri bele manga ria tuna king vona ra malala iae, pali a maka naisson lobo bari o tara pile ria na naro taminga vomu a saguma. ²⁴A dara na maka propet pali a maka bakovi a ngatavine ne Deo ni matavisi, pali a dara ne huriki lobo erei ni bimate na malala."

Chapter 19

¹Muri vona ra hininga Iau a longoa tara ni gale i dagi hateka i manga kabuna bakovi a ngatavine na hunu ri tamaea," Aleluya.Ni bole mulena bakovi, a ni bagetu,pali a ni tora ia ne Deo ne teu.²A ni luhoikado ne vona i muholi pali kiripiripi, na ara ia i luhoikadoa ra ngatavine dagi na naro na molenga erei i rata pilea malala turana naro na molenga vona.Ia i bolea makulina a maka darana voravora e Deo,ia i rata pile."³Ria ri gale tabu:"Aleluya! Ra pokona kanono ni gutu ra ngatavine iea ia koma ge lobo."⁴A maka 24 mugamuga turana a maki i va i mahuri ri boru puru pali ri vasileki ne Deo,erei i made na troun. Ria ri tamaea,"I muholi.Aleliya!"⁵Pali muri i tara ni gali i pagi tala na troun,i tamaea,"Kavurikea e Deo ne teu,mua maka voravora vona,mua erei mu mangenge vona,turana e huriki ri tahoka rane ria pali e huriki ri uka rane ria."⁶Muri a longoa tara ni roro manga kabuna bakovi a ngatavine, i manga nagina naru i roro,pali managa hini krupelaka i dagi hateka, i tamaea," Aleluya!Na ara e Viri Dagi i made,e Deo erei i matakari a maki lobo.⁷Teu tege kavurikea tege vivi tege habia vona bagetua nara a ni vivi na tuna sipsip bari parangi i valai,pali e girihina i made i davea. ⁸Ia ni taki ge rodoa varikia ge matapado ge keakea"(na ara ra virika i matapado i vakasiria a naro kiripiripi na maka bakovi a ngatavine Deo).⁹A ensel i taki iau,"O herea hininga:Vivi na maka bakovi a ngatavine erei ni gale dili na vaponga na ni parangi na tuna sipsip."Ia i taki tabau maea,"Ra hininga a ngava muholi ne Deo."¹⁰Iau a borupuru na pakana a vasileki vona,pali ia i taki iau maea,"Na hani rata mavonga!Iau a voravora manga ioe turana maka turamu erei i taki talea ngavane Isu.Vasileki ne Deo,na ara a ngava ni taki talea e Isu ia spirit na ni ta propet."¹¹Muri Iau a mataia hunu i mataka,pali a mataia tara os keakea.Ra viri made langa vona ra os ni gale ia bakovi ni ta muholi i kiripiripi. Turana ni ta muholi vona ia i luhoikado pali koli mule na maka bakovi pali vaubi turana maka pilea vona.¹²A matana i manga hubena kanono i vila,pali na gina i kupo a maka kraun. Ia i tahoka rana ni here vona maea i uka tara viri ge palala vona pali ia i luhoka vona.¹³Ia i rodoa rata varikia i ola ni lutu na dara,a rana ni gale a nitane Deo.¹⁴A maka nugu maheto na hunu ri made langa na os keakea ri muri vona,ria ri roda varikia i matapado, keakea i matapado.¹⁵Pagi tala na ngavana a vito i vere bari bimate lobo a maka bakovi a ngatavine na maka naisson lobo,pali ia bari matakari lobo ria turana kodo ni rata na ain.Ia bari pahadanu puru ria turana ni hate madihi ne Deo i made polomeli.¹⁶Ia i tahoka tara rana ni here langa vona ra varikia vona pali na labuna i maea:King na maka king pali a Viri Dagi na maka Viri Dagi lobo."¹⁷Iau a mataia tara ensel i pesi pololilo na haro.Ia i gale dagi lakea na maka kadirovo lobo ri bebe polomeli,"Mu valai, palupu lobo na vaponga dagi ne Deo.¹⁸Mu valai mu kani a maka podane huriki a king,a podane huriki a mugamuga na nugu maheto, a podane huriki a bakovi ri tora,pali a maka podana os turana e huriki ri made langa vona,pali a maka podane huriki a bakovi, ri made polovavo o na bavi,a bakovi uka rana o a bakovi i tahoka rane ria."¹⁹Iau a mataia a bist pali a king na malala turana maka nugu maheto vona.Ria ri vakalipopo rigi koli mulea na ni vaubi turana ra viri erei i made langa na os turana maka nugu maheto vona. ²⁰A bist ni nugutata pali turana maka propet ni taka ngava i tatami erei i rata maka mirakel na rana.Turana ra maka mirakel ri rata ri tami e huriki ri tahoka kila na bist pali erei ri vasileki na hanuna.Rua varago ni voroki mahuri dili na kanono ni rata na salfa i vila²¹Ria lobo ri mate vona ra vito i pagitala na ngavana ra viri erei i made langa na os.Virika kadirovo lobo ri kani a podane ria.

Chapter 20

¹Muri a matai tabua tara ensel i puru valai na hunu.Ia i nugua ki vona ra lovo i uka vuhuna,pali nugua sen dagi na limana. ²Ia i nugutatea ra dragon, i gare ra mata iea,ia e satan, pali rua na bavi na 1000 iya. ³Ia i voroki dilia na lovo i uka vuhuna.Ia i tu karia.Ra hininga ni rata maea ne vona koma ge tami laea na ngava maka bakovi a ngatavine na malala lobo vano ge polo a 1000 iya.Muri vona ra hininga,ia bari ni ru tala na bavi na parava i popote kunana.⁴Muri a matai a maka troune.I made langa vona e huriki erei ni haba nitora ne ria ni luhoikado. A matai tabu a maka soul na bakovi ri mate pali erei ni bikudu a gine ria na ni takitalea ngavane Isu a nitane Deo.Ria koma ri vasileki na bist o a hanuna, pali ri koi ni bolea kila na bist na dumene ria o a limane ria.Ria ri mahuri tabu,pali ri made turane Kristo na 1000 iya ri matakaria malala.⁵Huriki lobo ri mate koma rigi mahuri mule vano na parava na 1000 iya ge lobo.Ra hininga ia ni vakatubu a ni mahuri mule ne ria. ⁶Vivi na viri tara i made kiripiripi erei ia pololilo vona ra ni vaka tubu ni mahuri mule!Ni mate tabu i uka ni tara langa ne ria.Ria bari bele manga ria prist e Deo e Kristo pali ria bari made turana na 1000 iya.⁷Na tahuna a 1000 iya i valai na ni lobo,E satan bari pagitala na bavi. ⁸Ia bari pagitala na maka maison a tabekena malala lobo ni tami e huriki a bakovi a ngatavine ia bari kalipopo e huriki a bakovi a ngatavine na tanga e Gog e Magog na ni vaubi turana e huriki a bakovi a ngatavine Deo.Ria bari kupo managa hire na dari.⁹Ria ri lakea na tabekena malala lobo pali ri pesi karia maka tanga na maka bakovi a ngatavine ni luhoi tora ne Deo o Jerusalem e Deo i ngaru hatekea. A kanono i puru valai na hunu i gutu ria.¹⁰E satan,erei i tamai lae ria a maka bakovi a ngatavine Deo,ia ni voroki dili na kanono ni rata na salpa, vona ra hininga ni voroki dili a bist turana maka propet tatami.Ria bari bola ni madihi na haro na rodo i uka ni lobona.¹¹Muri a mataia tara troune dagi i keakea pali tara viri i made langa vona.A hunu a malala ru hataroa murine rua na mailona,pali uka hiningi rugu lakea vona.¹²Iau a matai a maka bakovi a ngatavine ri mate pali ri pesi muga na troune e huriki ri tahoka rane ria pali e huriki ri uka rane ria pali a buk ni veve.Muri a buk tara tabu ni veve ia buk ni bola ni mahuri.Deo i luhoikado a maka bakovi a ngatavine ri mate pali na maka naro ne ria, i tabuli na buk.¹³Huriki a bakovi a ngatavine erei ri mate na dari ria bari mahuri mule.Pali e huriki erei ri mate ni tanu ria na malala ria bari mahuri mule,ria bari ni luhoikado na ara naro ria ri rata.¹⁴Deo bari voroki dili na kanono e huriki a bakovi a ngatavine koma ri luhoi tora ne vona turana maka bakovi a ngatavine ri mate pali. Ia ni mate tara tabu.¹⁵Ge tara viri koma i tabuli a rana na buk ni mahuri,ia bari ni voroki dili na kanono i gutu hateka.

Chapter 21

¹Muri a mataia a hunu a malala karaba, na ra a hunu a malala hosi i lobo, a dari koma ni matai tabu. ²Iau a mataia citi i kiripiripi, e Jerusalem karaba, i habi puru vilia e Deo na hunu, i managa ngatavine i pape puru i davea e girihina. ³Iau a longoa tara ni gale i dagi i valai na troune i tamaea, "Masia! A murine Deo ge made vona i tabuli turana bakovi, ia bari made turane ria. Ria bari made manga bakovi a ngatavine ne vona pali ia bari made turane ria pali ia bari ia e Deo ne ria. ⁴Ia bari ravu voroki a luhane ria na matane ria, pali bari uka tabu a ni mate, o ni dodo, o ni tangi, o a ni madihi. A maki hosi i lobo pali. ⁵A viri i made na troune i tamaea, "Masia! Iau a rata lobo a maki i bele karaba. "Ia i tamaea, "O here puru ra hininga nara ra ngava iea i muholi pali muri ma bari bele muholi. ⁶Ia i taki iau maea, "Ra hurika maki nga lobo i bele pali! Iau a vuhuna maki lobo pali a ni lobona maki lobo, Iau a vuhuna maki i bele pali a ni lobona maki i bele. Erei a viri i marohu Iau bara habia vona naru i uka ni konena i valai na naru ni mahuri. ⁷A viri erei i made tora ni vaubi na vaubi e Deo ria bari bole ra virika maki nga, pali Iau bara made manga e Deo ne ria, pali ria bari manga e tugu. ⁸Pali ne huriki ri mangenge ni rata naro kamumu, koma ri luhoi tora ne nau, ri bimate a bakovi, to rata naro na molenga, ri nuga muto, ri vasileki ne deo tatami pali ri tamai a maka bakovi a ngatavine, re hurika bakovi a ngatavine nga a murine ria pololilo na kanono i gutu ni rata na salpa. Ia ni mate tabu. ⁹Tara na maka ensel i valai nau, ra viri i nugua ra poloruana boul i vonu na maki hale ne Deo, pali ia i tamaea, "O valai koia. Iau ga vakasiria vomu a ngatavine ge parangi, a girihina Tuna Sipsip. ¹⁰Muri i bole iau na Spirit lakea vona tara lolo pali vakasiria nau a citi i kiripiripi e Jerusalem i puru valai ne Deo na hunu. ¹¹Ra citi e Jerusalem i bagetu na bagetuanga ne Deo, pali a ni pedana i manga juvel i dagi hateka mapana, pali manga kedo ni rata na jasper i matapolopolo. ¹²Ia i tahoka nure i dagi, a nure i tahoka ni dili i 12, pali a ensel i ala 12 to pesi vona ra ni dili nga. Vona ra ni dili nga ni here a rana a maka tara e tune Israel to ala 12. ¹³Ni rata a ni dili i tolutolu na maka tabekena malala lobo i tolu na tabeke a haro i rike vona, i tolu ne not, i tolu ne Saut pali tolu ne vest. ¹⁴Ra nure vona ra citi iea i tahoka kedo i 12 i tabuli na vuhuna, vona ra kedo nga a rana maka aposel na Tuna Sipsip to ala 12 ni here langa vona. ¹⁵Ra viri erei i ta turagu ia i nugua tara kai ni tovo a maki vona ia ni rata na goul ge tovoa ra citi iea, turana maka ni dili, pali a nure vona ra citi. ¹⁶Ra citi iea ni ru tala i manga skve; ni olana gaga tara i vatovotovo turana a gaga i kapo. Ia i tova ra citi iea vona ra kai ni rata na goul, a ni olana i 2 200 kilomita (na tabeke i olana, na tabeke i kapo, pali na tabeke i ola rike i palupulupo kunana). ¹⁷Ia i tovo tabua ra ni torana, pali a ni torana i 66mita ia a bakovi i tovoa (i manga kunana a ensel tara i tovoa). ¹⁸Ra nure iea ni rata na kedo a jasper pali ra citi iea ni rata na goul kunana, manga glas i matapolopolo. ¹⁹A vuhuna ra nure iea ni rata ne virika kedo i rike a mapana. Ni vakatubu na kedo a jasper, muri a salpa, muri a akata pali muri a kedo a emerald, ²⁰a kedo a onikis, a kanalian, a krisolait, a beril, a topas, a krisopras, a sasint, pali a kedo a ametist. ²¹Ra ni dili na citi i 12 ni rata na vinina kadari keakea i rike a mapana; takutaku ne vona ra ni dili nga ni rata na vinina kadari keakea i rike a mapana i taku. A virika dala pololilo vona rata citi iea ni rata na goul kunana, manga glas i matapolopolo. ²²Iau koma mataia tara tempel pololilo vona ra citi iea, na ra e Viri Dag i made polomeli turana Tuna Sipsip ru tabuli manga tempel. ²³Ra citi iea i uka haro o a keva ge paraia nara a bagetuanga ne Deo i paraia, pali a Tuna Sipsip tara i paraia. ²⁴Ra maka naison lobo bari laho na parana ra citi iea. A maka king vona ra malala iea bari bole a maka bagetuanga ne ria bari valai vona ra hininga. ²⁵A ni dili vona ra citi iea koma nigi tukari, pali uka rodo vonga. ²⁶Ria bari bole a maka bagetuanga a maka moni na naison lobo bari dili vonga, ²⁷pali uka tara maki koma ge matapado ge dili vonga, o uka tara viri erei i rata naro hale o ni tatami, pali e huriki kunana erei a rane ria na buk na ni mahuri na Tuna Sipsip ria kunana bari dili.

Chapter 22

¹Muri a ensel i vakasiri iau vona naru na ni mahuri,i manga glas i matapolopolo.Ia i tua tala valai na troune Deo pali na Tuna Sipsip ²pali lakea na maka dala na kurukuruna citi.Na ngavana naru i rua i tahoka kai na ni mahuri i pesi, ia i vua i 12 a kanena pali koma i palupulupu,ia i vua na maka keva lobo.A pagana ra kai iea bari vaka mahuri a maka naison lobo.³Bari uka tabu a maki hale ge bele.A troune Deo turana Tuna Sipsip bari tabuli pololilo vona ra viri iea,pali a maka voravora vona bari leho vona. ⁴Ria bari mataia matana,pali a rana bari tabuli na dumene ria. ⁵Bari uka tabu a rodo;ria koma rigi luhoi ni para na lam o a haro nara e Viri Dagi bari para ne ria.Ria bari made turana na parava vakaroro i uka ni lobona.⁶A en i taki iau maea,"Ra ngava iea i muholi pali muri bari bele muholi.E Viri Dagi Deo na spirit na maka propet i rudu a maka ensel vona rigi vakasiri a maka voravora vona ara maki bari bele koma i tabaka."⁷"Masia!Iau a valai tabukoi!Tamudi kamumu na viri erei i ramaia ngava na maka propet i tabuli na buk."⁸Iau,e Jon,Iau a viri erei a longoa pali a mataia ra hininga. Na tahuna Iau a longoa a mataia ra hininga, Iau a borupuru na pakana ensel a vasileki vona ia erei i vakasiri Iau vona ra virika maki nga. ⁹Ia i taki iau maea,"Nahani rata mavonga!Iau a voravora manga ioe,turana maka turamu a propet, pali turane huriki erei ri ramaia nga i tabuli na buk.O vasileki ne Deo!"¹⁰Ia i taki iau maea,"Nahani rahiloloa a maka nga na propet i tabuli na buk,na ra a parava i tabukoi."¹¹A viri erei rata naro hale,ia ge ratea naro hale vona.A viri erei i rata naro na sin,ia ge ratea naro na sin.A viri erei rata naro kiripiripi, ia ge ratea ara naro i kiripiripi. A viri i holi,ia ge made Holi. ¹²"Masia!Iau a valai tabukoi.Mapane mua i tabuli turagu,ni habi ne mua ramaea maka ara naro mua mu rata.¹³Iau a vuhuna maki lobo pali a ni lobona maki lobo,a made muga pali a made na ni lobona,A vakabelea pali bara vakaloboa.¹⁴Tamudi kamumu ne huriki erei a naro ne ria i kamumu ria bari kani vona ra kai ni mahuri pali bari dili vona ra ni dili na citi.¹⁵Polovavo a maka ligo,A maka bakovi ni nuga muto,a maka bakovi ni rata naro na molenga, a maka bakovi ni bimata viri,a maka bakovi ni vasileki na maka Deo tatami,pali huriki lobo erei ri ngaru hatekea naro ni tatami.¹⁶Iau,e Isu,a rudua ensel nau ge vakalongo e huriki ri vasileki ne Deo vona ra Virika maki nga.Iau a kana pali Iau e tubune king Devit, A hada na hetelanga i para hateka."¹⁷A Sirit e Deo pali a Ngatavine ni parangi ru tamaea,"O valai!"Rua ra viri erei i longoa i ta ,"Valai!"Erei a viri i marohu,rua ge valai,pali erei a viri i ngarua,rua ge ninua naru ni mahuri koma ge konea.¹⁸Iau a vakalongo ne mua lobo erei i longoa ngavana maka propet i tabuli na buk:Ge tara viri ge rulanga ranga ngava tabu vona ra maka ngavana propet, Deo bari rulanga vona ranga maki hale ni here pololilo vona ra buk iea.¹⁹Ge tara viri i rutala ranga ngavana maka propet vona ra buk iea,Deo koma ge rua ge kani vona ra kai ni mahuri pali ge made pololilo vona ra Holi citi ni here pololilo vona ra buk iea.²⁰A viri erei i vakalongo ra hininga i tamaea,"Yes!Iau a valai tabukoi."I muholi!O valai,Viri Dagi e Isu!²¹A ni dodo ne Viri Dagi e Isu ge made turane mua lobo.I muholi.